



Kuriame  
Lietuvos ateitį  
2014–2020 metų  
Europos Sąjungos  
fondų investicijų  
veiksmų programa

Parengta įgyvendinant projektą „Šilalės, Šakių ir Šiaulių rajonų savivaldybių ikimokyklinio ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“, finansuojamą Europos socialinio fondo lėšomis

# Darželis visiems

## METODIKA

VŠĮ Robotikos mokykla  
2020

# TURINYS

1. Metodika. Darželis visiems .....	5
1.1. Pirmas skyrius. Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę.....	5
1.1.1. Trumpai apie skyrių.....	5
1.1.2. Skyriaus struktūra .....	6
1.1.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	10
1.1.4. Savaitės plano pavyzdys.....	24
1.1.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	29
1.1.6. Mokymosi patirtis: pamokų planai .....	30
1.2. Antras skyrius. Mano penki pojūčiai .....	42
1.2.1. Trumpai apie skyrių.....	42
1.2.2. Skyriaus struktūra .....	43
1.2.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	47
1.2.4. Savaitės plano pavyzdys.....	63
1.2.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	68
1.2.6. Mokymosi patirtis: pamokų planai .....	70
1.3. Trečias skyrius. Viskas apie mus.....	82
1.3.1. Trumpai apie skyrių.....	82
1.3.2. Skyriaus struktūra .....	83
1.3.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	87
1.3.4. Savaitės plano pavyzdys.....	104
1.3.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	109
1.3.6. Mokymosi patirtis: pamokų planai .....	110
1.4. Ketvirtas skyrius. Kur mes gyvename? .....	122
1.4.1. Trumpai apie skyrių.....	122
1.4.2. Skyriaus struktūra.....	123
1.4.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	127
1.4.4. Savaitės plano pavyzdys.....	143
1.4.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	148
1.4.6. Mokymosi patirtis. Pamokų planai.....	150
1.5. Penktas skyrius. Transportas.....	162
1.5.1. Trumpai apie skyrių.....	162
1.5.2. Skyriaus struktūra .....	163
1.5.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	166

1.5.4. Savaitės plano pavyzdys.....	182
1.5.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	187
1.5.6. Mokymosi patirtis: Pamokų planai .....	189
1.6. Šeštas skyrius. Šviesa.....	201
1.6.1. Trumpai apie skyrių.....	201
1.6.2. Skyriaus struktūra .....	202
1.6.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	205
1.6.4. Savaitės plano pavyzdys.....	223
1.6.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	227
1.6.6. Mokymosi patirtis. Pamokų planai.....	229
1.7. Septintas skyrius. Vanduo .....	241
1.7.1. Trumpai apie skyrių.....	241
1.7.2. Skyriaus struktūra .....	243
1.7.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	247
1.7.4. Savaitės plano pavyzdys.....	267
1.7.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	271
1.7.6. Mokymosi patirtis. Pamokų planai.....	274
1.8. Aštuntas skyrius. Augalai.....	286
1.8.1. Trumpai apie skyrių.....	286
1.8.2. Skyriaus struktūra .....	288
1.8.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	291
1.8.4. Savaitės plano pavyzdys.....	310
1.8.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	314
1.8.6. Mokymosi patirtis. Pamokų planai.....	316
1.9. Devintas skyrius. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai.....	328
1.9.1. Trumpai apie skyrių.....	328
1.9.2. Skyriaus struktūra .....	329
1.9.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms .....	333
1.9.4. Savaitės plano pavyzdys.....	351
1.9.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	356
1.9.6. Mokymosi patirtis. Pamokų planai.....	358
1.10. Dešimtas skyrius. Pokytis.....	371
1.10.1. Trumpai apie skyrių.....	371
1.10.2. Skyriaus struktūra.....	373
1.10.3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.....	377
1.10.4. Savaitės plano pavyzdys.....	400
1.10.5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai .....	405

1.10.6. Mokymosi patirtis. Pamokų planai.....	408
Priedai .....	420
Pirmo skyriaus priedai .....	420
Antro skyriaus priedai .....	429
Trečio skyriaus priedai.....	433
Ketvirto skyriaus priedai.....	435
Penkto skyriaus priedai .....	438
Šešto skyriaus priedai .....	440
Septinto skyriaus priedai .....	443
Aštunto skyriaus priedai.....	449
Devinto skyriaus priedai .....	454
Dešimto skyriaus priedai .....	457

# 1. METODIKA. DARŽELIS VISIEMS

## 1.1. PIRMAS SKYRIUS. SVEIKI ATVYKĘ Į IKIMOKYKLINIO UGDYMO GRUPĘ

### 1.1.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skryptiaus tema:

Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę

#### Esminis skyriaus klausimas:

Kas yra ikimokyklinio ugdymo grupė?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai:

- Ko aš išmoksiu ir ką veiksiu darželio grupėje?
- Kuo aš prisidedu prie savo grupės bendruomenės gyvenimo?
- Kas yra mano grupės bendruomenė?
- Kas dar yra mano ikimokyklinio ugdymo programos dalyviai?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- grupė ir programa yra saugios vietos, kur jis mokosi, žaidžia ir smagiai leidžia laiką;
- jis yra svarbus savo grupės narys; jo mintys, poreikiai, idėjos ir sugebėjimai yra vertinami;
- jo šeima, auklėtojai\* ir kiti vaikai yra jo bendruomenė; visų jų mintys, poreikiai, idėjos ir gebėjimai yra svarbūs;
- jo programos auklėtojai ir kiti suaugusieji jį saugo, rūpinasi juo ir padeda jam mokytis;
- savo grupėje jis atsargiai elgiasi su ugdymosi medžiaga, atidžiai renkasi, kur mokytis ir žaisti;
- taisyklės ir rutina padeda jam mokytis ir jaustis saugiai.

\*Apima visus darželio darbuotojus, pvz., vadovus, auklėtojų padėjėjus, specialistus, dirbančius su vaikais, kurie turi specialių poreikių.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir poreikius.

aplinkos draugai	nerimtas (-a)
auklėtojai	nusivylęs (-usi)
bendraamžiai	pakaitomis
bendruomenė	pažinimas
biblioteka	piktas (-a)
dalytis	sumišęs (-usi)
draugai	susijaudinęs (-usi)
emocijos	susirezinęs (-usi)
grupė	sveikas (-a, -i)
išdidus (-i)	taisyklės
išsigandęs(-usi)	tvarakaraštis
jausmai	ugdymo priemonės
judesys	veido išraiškos
konstrukcija	vienišas (-a)
matematiniai žaidimai	
naudingas (-a)	

Sąrašą papildykite žodžiais, susijusiais su programoje dirbančiais žmonėmis (pvz., direktorius, vadovas, direktoriaus padėjėjas, pavaduotojas ugdymui, globėjas ir t. t.).

### 1.1.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

#### **Esminis skyriaus klausimas:**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti nagrinėdami šio skyriaus medžiagą.

#### **Pagrindiniai skyriaus klausimai:**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vieno klausimo analizei skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

#### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekviename potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

#### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

#### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

#### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už grupės ribų.

#### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

**Pirmas skyrius.** Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę

**Esminis klausimas.** Kas yra ikimokyklinio ugdymo grupė?

	<b>Pirma savaitė</b>	<b>Antra savaitė</b>	<b>Trečia savaitė</b>	<b>Ketvirta savaitė</b>
<b>Savaitės klausimai</b>	<b>Ko aš išmoksiu ir ką veiksiu darželio grupėje?</b>	<b>Kuo aš prisidedu prie savo grupės bendruomenės gyvenimo?</b>	<b>Kas yra mano grupės bendruomenė?</b>	<b>Kas dar yra mano ikimokyklinio ugdymo programos dalyviai?</b>
<b>Mokymosi patirtis</b>	<p>Pirmąją savaitę reikės išmokyti vaikus, kaip susiburti į didelę grupę. Mokykitės to dainuodami trumpas, su judesio elementais dainas, žaisdami vardų žaidimus ir kt. Pirmo skyriaus prieduose rasite patarimų, kaip dirbti su didele grupe.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p>	<p>Didelėje grupėje</p> <p>Supažindinkite vaikus su dienos tvarkaraščiu.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.1.6. skyriuje</p> <p>Mažoje grupėje</p> <p>Veido išraiškos: aptarkite emocijas, kada jas patiriame ir atpažįstame kitų žmonių emocijas.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.1.6. skyriuje</p>	<p>Mažoje grupėje</p> <p>Knyga: sukurkite knygą apie tai, ką vaikai mėgsta žaisti. Kiekvienas vaikas gauna po puslapį su jo nuotrauka. Jis taip pat gali pasakyti, ką mėgsta žaisti, ir puslapį papuošti.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.1.6. skyriuje</p>	<p>Mažoje grupėje</p> <p>Ekskursija po darželį: išsiruškite į ekskursiją po savo darželį. Supažindinkite vaikus su programos personalu, kuris papasakotų apie savo darbą.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo, kokie yra santykiai su jo gyvenime svarbiais suaugusiais bei toliau plėtoja teigiamus santykius su jais.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.1.6. skyriuje</p>

Rekomenduojama literatūra	Barzdonytė – Morkevičienė L. <i>Nenoriu eiti į darželį</i> . Kaunas: Šviesa, 2015.	Chien Chow Chine A. <i>Mano jausmai</i> . Vilnius: Baltos lankos, 2019.	Sojka A. <i>Laikas į darželį</i> . Vilnius: Presvika, 2012.	Lukošiūnienė L. <i>Aš ir kiti</i> . Šiauliai: Lucilijus, 2000.
---------------------------	--	---	---	--

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Savaitės klausimai	Ko aš išmoksiu ir ką veiksiu darželio grupėje?	Kuo aš prisidedu prie savo grupės bendruomenės gyvenimo?	Kas yra mano grupės bendruomenė?	Kas dar yra mano ikimokyklinio ugdymo programos dalyviai?
Pagrindinis žodynas	aplinkos, grupė, konstrukcija, biblioteka, matematiniai žaidimai, ugdymo(si) medžiaga, judesys, tvarkaraštis, pažinimas, auklėtojas, sveikas(-a, -i)	piktas(-a), nusivylęs(-usi), sumišęs(-usi), emocijos, susijaudinęs(-usi), išraiška, jausmai, susierzinęs(-usi), išdidus(-i), vienišas(-a), taisyklės, išsigandęs(-usi), nerimtas(-a)	draugai, bendruomenė, bendraamžiai, dalytis, pakaitomis	globėjas(-a), direktorius(-ė)/vadovas(-ė), paslaugus(-i). Jei reikia, sąrašą papildykite kitais žodžiais, susijusiais su programoje dirbančiais žmonėmis.
Šeimos ir bendruomenės įtraukimas	Prisiminimai apie pirmą dieną darželyje. Paskatinkite šeimas pasidalyti su savo vaikais prisiminimais apie savo pirmą dieną darželyje. Paprašykite šeimų namuose (arba darželyje) nupiešti savo delnų kontūrus, atnešti į darželį arba įdėti į vaiko dėžutę ar knygą. Kuriamas stiprus ryšys	Paprašykite šeimų kartu su vaiku pažiūrėti į tas nuotraukas / paveikslėlius, atkartoti veido išraišką ir įvardyti jame užfiksuotą emociją. Pakalbėkite su vaikais, kada jie gali jausti vieną ar kitą emociją, kokias emocijas jautė šiandien darželyje.	Paskatinkite šeimas nupiešti savo šeimą arba surasti šeimos nuotrauką, kurią norėtumėte atnešti į darželį. Paprašykite vaiko papasakoti apie žmones ir auklėtojus (-us), dirbančius jo darželyje. Kokie jų vardai? Ką jis gali pasakyti apie juos? Paprašykite šeimų papasakoti, kaip jie parinko savo vaikui vardą. Jų žodžius pridėkite prie vaiko nuotraukos. Vėliau tai	Kas tie žmonės, kurie mums padeda namuose? Paprašykite šeimų padiskutuoti, kas šeimoje yra svarbūs ir kodėl (t. y. draugai, artimieji, kaimynai). Nupieškite juos.



			panaudokite knygoje. Kuriamas abipusis ryšys	
<b>Pasiekimų šventė</b>	<p>Nupieškite piešinį. Išvyniokite storesnio popieriaus ruloną arba ant grindų iškllokite kelis didelius popieriaus lapus. Pakvieskite keletą vaikų vienu metu (laiko aplinkose metu) nupiešti save. Prieš piešiant paprašykite jų pasižiūrėti į save veidrodyje. Ką jie mato? Kaip jie galėtų įtraukti tas detales? Kas jiems patinka juose? Kodėl? Kuo jie skiriasi nuo savo draugų? Kuo panašūs? Visiems vaikams nupiešus save, parodykite piešinį visai grupei. Pakvieskite šeimas trumpam užsukti ir pasidžiaugti piešiniu vaišinantis sveikais užkandžiais.</p>			

### 1.1.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Tai pasiūlymai, kaip ugdymo(si) aplinkos gali būti naudojamos, kad vaikai pagilintų savo žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus. Be to, čia rasite ir pasiekimus, pagal kuriuos parinkta ugdymo(si) medžiaga. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų naudotis ugdymo(si) medžiaga. Žemiau pateikti pasiūlymai padeda kurti turtingas ugdymo(si) aplinkas, kur vaikai turi galimybę geriau įsigilinti į šio skyriaus medžiagą. Užsiėmimai turi būti pritaikyti vaikams ir smagūs! Tai nėra galutinis sąrašas, jis gali būti papildytas užsiėmimais, kurie įdomūs jūsų grupei.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Prieš prasidedant mokslo metams, gerai pagalvokite apie aplinkas ir savo lūkesčius joms. Pavyzdžiui, ar bus ribojamas vaikų skaičius aplinkoje? Kaip vaikai žinos tą ribą? Ką jie darys, jei ugdymosi aplinka pilna? Pagalvokite ir apie ugdymo(si) priemones. Kaip vaikai žinos, ką su jomis daryti? Kokias strategijas ar priemones naudosite, kad padėtumėte vaikams sutvarkyti aplinką? Kad vaikai būtų kuo labiau savarankiški ir kuo lengviau surastų jiems reikalingą priemonę, ant dėžių ir lentynų užklijuokite paveikslėlius, iliustruojančius ugdymo(si) priemones.

Atminkite, kad nors naujos ugdymo(si) priemonės motyvuoja vaikus žaisti, ugdymasis bus turtingesnis, jei suaugusieji sumažins jų kiekį aplinkoje ir daugiau laiko praleis bendraudami su vaikais. Kiekvienoje aplinkoje rasite atvirų klausimų ir teiginių pavyzdžių, kurie padės užmegzti pokalbį su vaikais apie jų žaidimą. Tokia sąveika pagilina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, ugdo problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimu pagrįstas ugdymasis aplinkose atitinka pasiekimą: *vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai*. Aplinkos suteikia galimybių turtingam ir prasmingam ugdymuisi. Vaikai turėtų žaisti trečdalį viso savo buvimo ikimokyklinio ugdymo grupėje laiko. Šalia kiekvieno pavyzdžio rasite išvardytus papildomus pasiekimus, vaikų įvertinimo galimybes.

Ugdymo(si) medžiaga ir strategijos pateikiamos palaipsniui. Pirmieji užsiėmimai vaikams turi būti pasiūlomi pirmiausia. Duokite papildomų užsiėmimų, kurie tiktų jūsų grupei ir vaikams.

Vaikams praradus susidomėjimą, užsiėmimą pakeiskite kitu. *Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų*. Pirmąją (-sias) darželio savaitę (-es) duokite vaikams tik pagrindinių ugdymo(si) priemonių, leiskite jiems gerai susipažinti su jomis. Parodykite, kaip jomis naudotis, ką daryti, pabaigus jomis naudotis. *Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos*.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

*Priemonės: įvairių formų medinės kaladėlės, daug mažų žaislinių žmonių figūrų, transporto priemonės, šviesoforų signalai.*

### Rekomenduojama literatūra

**Suess A. *Mano linksmasis knibždėlynas*. Kaunas: Vaiga, 2019.**

Paklauskite vaikų, ką jie gali pasakyti apie knygoje nupieštus pastatus, paraginkite tuo pasinaudoti statant savo pastatus.

### Pastatai

Paskatinkite vaikus iš kaladėlių pastatyti jiems gerai žinomus pastatus, pvz., pastatą, kuriame jie gyvena ar dažnai lankosi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

✓ Įvertinimo galimybė: vaikams dirbant, paklauskite jų apie statomas konstrukcijas. Kodėl čia panaudojai šią (parodykite) kaladėlę? Papasakok man apie (parodykite). Kur tu \_\_\_\_ (ir t. t)? Atkreipkite dėmesį, ką vaikai sugeba papasakoti apie savo pastatytas konstrukcijas.

### Pastatyk save

Paskatinkite vaikus iš kaladėlių pastatyti save. Kurios kaladėlės geriausiai tiktų vaizduojant rankas, kurios – galvą ir pan.?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_?

*Priemonės: žaisliniai indai, puodai ir keptuvės, plastikinis maistas, lėlės, šalikai ir audiniai. Vaidybiniai drabužiai turėtų atspindėti įvairias kultūras, lytis ir dydžius.*

### Rekomenduojama literatūra

**Davies B. ir Sarah L. *Geriausieji draugai*. Kaunas: Presa, 2019.**

Paskatinkite vaikus pagalvoti, kaip jie galėtų vaidinime kūrybiškai panaudoti įvairias priemones.

### Įsivaizduok, kad tu esi...

Pakvieskite vaikus apžiūrėti Vaidybinių žaidimų aplinką ir patyrinėti ten esančius teatro rekvizitus ir aprangą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

✓ Įvertinimo galimybė: kaip vaikai naudoja rekvizitus, simbolizuojančius vietą ir veikėjus? Ar vaikai įsitraukia į vaidinimą? Kokių vaidmenų jie imasi? Kaip naudojasi rekvizitais?

### Meninė veikla

Pakvieskite vaikus Meninės veikos aplinkoje ką nors sukurti – papuošti Vaidybinių žaidimų aplinką arba namus. Leiskite vaikams savo meno darbus pakabinti Vaidybinių žaidimų aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

### Šeimos nuotrauka

Vaidybinių žaidimų aplinką papildykite rėmeliais. Vaikai galėtų nupiešti savo šeimą ir piešinius įrėminti. Jei rėmelių neturite, piešinius priklijuokite ant spintelės.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

### Receptų knyga

Pasiūlykite vaikams jiems pritaikytą kulinarijos knygą (su daugybe nuotraukų/paveikslėlių). Paskatinkite vaikus skaityti receptus, vaidinti, kad juos gamina. Vaikams gali patikti ieškoti receptų, kurie patinka jų šeimai, arba receptų, kuriuos, jų manymu, jų šeima norėtų išbandyti namuose. Pridėkite receptus, kuriuos vaikai užrašė Rašymo aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: pasitelkdamas pagalbą, vaikas nusako ryšį tarp teksto ir iliustracijos (pvz.: koks veikėjas, vieta, daiktas ar mintis iliustruojami tekste).*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

*Priemonės: vaškinės kreidelės, žymekliai, įvairaus dydžio popieriaus lapai, dažai (iš pradžių vienos spalvos, po to pridėdant vis naujų spalvų), teptukai, perdirbtos ir kitos įvairios medžiagos.*

### Rekomenduojama literatūra

**Suchonickaja L. *Pasaka apie debesėlį.***

\*Pastaba: pasaką rasite internete, ja dalijasi Joniškio kultūros centras.

Pakalbėkite apie paveikslėlius, kuriuos vaikai mato debesyse. Duokite vaikams mėlyno popieriaus, baltų dažų ir paprašykite nupiešti savo piešinį.

### Meno galerija

Parodykite vaikams keletą įvairių menininkų darbų pavyzdžių ir pakvieskite atidžiai į juos įsižiūrėti. Po to pasiūlykite sukurti savo meno kūrinį, kurį būtų galima parodyti Vaidybinių žaidimų aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumai, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

Įvertinimo galimybė: vaikams dirbant, atkreipkite jų dėmesį į tas priemones, kurias jie pažįsta, ir į tas, su kuriomis reikės daugiau praleisti laiko.

### Autoportretas

Pakvieskite vaikus nupiešti autoportretą. Duokite jiems veidrodžius, paskatinkite atidžiai pažiūrėti į savo veidą ir nupiešti tai, ką mato.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Šeimos portretas

Pakvieskite vaikus nupiešti savo šeimas. Įrėmintus piešinius pakabinkite Vaidybinių žaidimų aplinkoje arba ant spintos. Jei rėmelių neturite, vaikai juos gali padaryti iš medinių ledų pagaliukų. Pakalbėkite su vaikais apie jų nupieštus žmones.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

*Priemonės: gamtos objektai (akmenys, kriauklės, kankorėžiai), lupos, popierius, pieštukai, magnetai, padėklai, indai, įvairaus dydžio dėžės.*

### Rekomenduojama literatūra

**Jugla C. Gyvūnų enciklopedija mažiesiems. Vilnius: Baltos lankos, 2019.**

Šioje knygoje rasite aprašytus įvairius gyvūnų bruožus. Paprašykite vaikų apibūdinti gyvūnų išvaizdą, palyginti, kuo skiriasi vienas ar kitas gyvūnas nuo žmogaus.

### Veidrodis

Duokite vaikams veidrodžius, kad jie galėtų ištirti ir pasakyti, ką mato. Paklauskite vaikų, ką, jų manymu, veidrodis daro.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Kolekcija

Pradėkite rinkti mažus objektus, tokius kaip gilės, lapai, sagos ir pan. Pakvieskite vaikus prisidėti prie kolekcijos rinkimo. Paklauskite, kodėl jie nori įtraukti būtent tas medžiagas, o ne kitas; kaip jos dera su kitais objektais kolekcijoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

*Priemonės: įvairaus sudėtingumo dėlionės, įvairūs matematiniai žaidimai ir žaislai (pvz., jungiamosios detalės, didelės „Lego“ kaladėlės, „MagnaTiles“, mozaikų dėlionės, vėrimo žaidimai).*

### Rekomenduojama literatūra

***Mano pirmieji skaičiai. Pamatyk, išstark ir išmok skaičius. Kaunas: Vaiga, 2018.***

Paraginkite vaikus padėti skaičiuoti jums skaitant knygą.

### Sudėk mane

Sukarpykite vaikų nuotraukas, kad gautųsi dėlionė. Pakvieskite vaikus sudėti savo ir savo draugų nuotraukas. Užduotį galima atlikti ir su darželio personalo nuotraukomis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Mūsų grupė

Pasiūlykite vaikams iš matematinių žaislų sudaryti grupę. Paprašykite sudaryti tuos dalykus, kurie, jų manymu, yra svarbiausi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

## SMĖLIS IR VANDUO/POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_? Papasakok daugiau.

*Priemonės: smėlio ir/arba vandens stalas, puodeliai, samteliai, semtuvai ir/arba šaukštai, tušti indai, kiaurasamčiai.*

### Rekomenduojama literatūra

**Jakubėnas K. *Abécélė*. Vilnius: Presvika, 2013.**

Ant smėlio/vandens stalo padėkite mažų žaislinių raidžių. Pakvieskite vaikus surasti raidę, atitinkančią kiekvieną knygos puslapį.

### Pažaiskime su plastilinu „Play-Doh“

Be smėlio/vandens stalo, į kasdienes užsiėmimus įtraukite žaidimus su plastilinu. Iš pradžių žaiskite tik su plastilinu be jokių įrankių. Kad vaikai lavintų savo jutiminę patirtį ir sustiprintų motoriką, paskatinkite plastiliną minkyti. Programai įsibėgėjant, duokite vaikams žaisti su puodeliais, voleliais, dangteliais ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Surask mane

Jei jūsų smėlio stalo apačia yra permatoma, užklijuokite ant jos (išorėje) vaikų ir/arba auklėtojų nuotraukas. Jei to negalite padaryti, įlaminuokite vaikų nuotraukas ir paslėpkite jas smėlyje. Vaikai gali ieškoti smėlyje savo ir savo draugų nuotraukų. Suradus paprašykite garsiai ištarti tų žmonių vardus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

### Pastaba

Laikui bėgant į šią ugdymosi aplinką įtraukite įvairių juslinių objektų, kurie gali būti naudojami nusiramimui ar kaip antistresiniai žaislai, pvz., minkšti streso kamuoliukai.



## BIBLIOTEKA

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotumei šią knygą draugui? Kodėl?

*Priemonės: penkto skyriaus literatūra, kurią vaikai galėtų skaityti savarankiškai.*

### **Paskaityk man**

Duokite vaikams kimštų gyvūnėlių ar lėlių ir paprašykite, kad vaikai jiems garsiai paskaitytų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

### **Knygų ligoninė**

Įkurkite knygų ligoninę, kur vaikai galėtų laikyti susidėvėjusias knygas. Nepamirškite papasakoti grupei, kaip ligoninė veikia ir kodėl ji yra svarbi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta vaidmenis, teises ir atsakomybes.*

### **Pastaba**

Pagalvokite apie jaukaus kampelio bibliotekoje įkūrimą.

## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Receptai

Per visus mokslo metus kiekvieną kartą grupei gaminant patiekalus (iš valgomų arba nevalgomų produktų, pvz., plastilino), užrašykite receptą vaikams patraukliu formatu, su nuosekliomis gaminimo instrukcijomis ir nuotraukomis/paveikslėliais. Turėkite receptų Rašymo aplinkoje. Visus receptus galite laikyti ir atskiroje vietoje ir iš jų sudaryti receptų knygą. Metų pabaigoje kiekvienam vaikui duokite į namus po knygos kopiją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

### Skonių diagrama

Sukurkite diagramą, kurioje atspindėtų vaikų mintys apie patiekalą, kurį jie pirmą kartą gamino drauge.

*Ugdomi gebėjimai: paragintas vaikas reiškia savo nuomonę apie knygą ar jos temą per piešimą, diktavimą ir/ ar rašymą (pvz.: Man patinka ..., nes...).*

## KOMPIUTERIS/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtyms gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitikinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitikinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_\_?

### **Naudojimasis kompiuteriu**

Parenkite naudojimosi kompiuteriu instrukciją su paveikslėliais/nuotraukomis. Kartu su vaikais atlikite visus joje nurodytus žingsnius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

### **Laukiančiųjų sąrašas**

Sudarykite laukiančiųjų sąrašą ir/arba naudokite smėlio laikrodį, vaikams pakaitomis naudojantis kompiuteriu. Parodykite, kaip naudotis sąrašu. Stebėkite ir, jei reikia, padėkite vaikams išmokti naudotis šiuo įrankiu tol, kol supras.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.*

## LAUKE/ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### ***Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai***

*Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip tau pavyko \_\_\_\_\_? Kaip tu padarei \_\_\_\_\_?*

*Priemonės: įvairių dydžių rutuliai, lankai, didelės kaladėlės, žaislai su ratukais.*

### **Rekomenduojama literatūra**

**Zulonė L. *Spalvoti pieštukai*. Kaunas: Obuolys, 2020.**

*Duokite vaikams kreidos. Pakvieskite juos pasirinkti norimą spalvą ir nupiešti savo piešinį.*

### ***Kreida ir vanduo***

Duokite vaikams kreidos ir pakvieskite ją patyrinėti. Vėliau duokite purškimo butelių su vandeniu, pažiūrėkite, kas nutinka vandenį purškiant ant kreidos.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėjamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

## RAŠYMAS

Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_\_?

Priemonės: įvairios rašymo priemonės, įskaitant pieštukus, rašiklius, vaškines kreideles, žymeklius, spalvotus pieštukus, popierius, tuščios kortelės, indekso kortelės, kreidinės lentos ir kreida, sauso valymo lentos ir žymekliai ir kt.

### Rekomenduojama literatūra

**Navakas K. ir M. Smirnovaitė *Žvėreliai mokosi draugauti*. Kaunas: Jūsų Flintas, 2018.**

*Pakvieskite vaikus nupiešti arba parašyti apie naujus vaikus, kuriuos jie sutiko šią savaitę savo darželio grupėje, arba apie jiems jau pažįstamus vaikus.*

### **Rašymo priemonės**

Paskatinkite vaikus patyrinti rašymo priemones Rašymo aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

✓ Įvertinimo galimybė: stebėkite vaiko sugriebimo įgūdžius. Ar jis sugeba tinkamai naudoti rašymo priemones?

### **Vardų kortelės**

*Rašymo aplinkoje padėkite vaikų vardines korteles, kurias jie užpildė registracijos metu. Prie kiekvienos kortelės pridėkite vaiko nuotrauką, užrašykite pirmąją vardo raidę.*

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### **Draugai**

*Duokite vaikams žmonių figūrų iškarpy, nenurodančių lyties. Paklauskite jų, ką reiškia būti draugu, užrašykite jų atsakymus. Vaikai iškarpas gali papuošti. Parodykite jas visai grupei.*

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_ . Mačiau tave \_\_\_\_ . Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

*Priemonės: įvairių rūšių pagrindiniai instrumentai, pvz., būgnai, varpeliai ir mušamieji, erdvė judėti ir šokti, šalikai, muzika.*

### Rekomenduojama literatūra

**Trakumienė L. ir kt. *Luizianos paslaptis. Kaip išgelbėti užburtąjį orkestrą?* Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2019.**

Pasiūlykite vaikams padainuoti / pagiedoti / pagroti instrumentais.

### Instrumentai

Parodykite vaikams įvairių instrumentų, papasakokite, kaip jais groti, po to pakvieskite pagroti. Parodykite lapą su kiekvieno instrumento nuotrauka, paprašykite vaikų sudaryti instrumentų lentelę arba užrašyti savo vardą šalia to instrumento, kuris jiems labiausiai patinka.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### 1.1.3.1. Pagrindinė ir rekomenduojama literatūra

Knygos yra būtina gerai suplanuoto skyriaus sudedamoji dalis, padedanti pamatus vaikų ugdymosi patirčiai. Auklėtojai raginami sudominti vaikus knygomis visų pamokų metu. Knygą skaityti garsiai galima tiek didelėje, tiek mažoje grupėje ir įvairiose aplinkose.

Knygos gali būti išdėliotos įvairiose grupės vietose, tai žadins vaikų domėjimąsi knygomis netgi žaidžiant ar užsiimant kita veikla. Kai kurias knygas vaikams skaitykite pakartotinai. Tai pagrindinė literatūra, pateikta eilės tvarka pagal savaitę. Kitos knygos bus skaitomos tik vieną ar du kartus per visą skyrių. Tai rekomenduojama literatūra, išvardyta abėcėlės tvarka. Rekomenduojami tekstai papildo pagrindinius skyriaus klausimus, jie gali būti susiję su esminiu skyriaus klausimu ar gilesniu viso skyriaus supratimu. Pasirinkite tas knygas, kurios, jūsų nuomone, labiausiai tinkama jūsų grupei. Šis sąrašas nėra baigtinis ir gali būti papildytas panašiomis knygomis.

#### Pagrindinė literatūra

- Barzdonytė – Morkevičienė L. *Nenoriu eiti į darželį*. Kaunas: Šviesa, 2015
- Chien Chow Chine A. *Mano jausmai*. Vilnius: Baltos lankos, 2019
- Sojka A. *Laikas į darželį*. Vilnius: Presvika, 2012.
- Lukošūnienė L. *Aš ir kiti*. Šiauliai: Lucilijus, 2000.

#### Kaip naudoti tekstus

*Jei turite tekstą, kuris, jūsų manymu, sudomins jūsų vaikus, pasirinkite vieną ar keletą iš čia siūlomų skaitymo kartu būdų, kurie išplės vaikų mąstymą:*

- *pirmą kartą skaitydami knygą, pirmiausia peržiūrėkite visus paveikslėlius/nuotraukas, paklauskite vaikų, ką jie mato, apie ką, jų manymu, yra knyga;*
- *norėdami, kad vaikai išgirstų žodžių skambesį ir ritmą ir susipažintų su visa istorija, pagalvokite apie galimybę knygą perskaityti vieną kartą be sustojimo;*
- *formuokite įgūdžius, kuriuos skaitytojai naudoja norėdami geriau suprasti knygos turinį, kaip antai, garsiai galvodami apie žodžio reikšmę konkrečiame kontekste arba darydami išvadas, pagrįstas turimomis žiniomis;*
- *užrašykite ir parodykite vaikų atsakymus į klausimus. Atsakymų turi būti daugiau nei vienas;*
- *paprašykite vaikų pabandyti atspėti ką nors istorijoje, pasirėmus tuo, ką jie jau žino, paaiškinti, kodėl jiems taip atrodo;*
- *skaitydami knygą vis sustokite, paprašykite vaikų pasidalyti išgirstu nauju žodžiu ar mintimi, paaiškinti jo/jos reikšmę, vartojant jiems žinomus žodžius ar remiantis žinomu kontekstu;*
- *pakvieskite vaikus susieti knygos istoriją su savo gyvenimo patirtimi;*
- *su visa grupe pagalvokite apie galimus problemas, su kuria gali susidurti veikėjas, sprendimus;*
- *paklauskite vaikų, ar knygos veikėjas galėtų pasielgti kitaip, arba ką jie darytų, jei atsidurtų pagrindinio veikėjo vietoje;*
- *vaikams vis geriau susipažįstant su knygos turiniu, paprašykite, kas norėtų ją perskaityti jums ar mažoms vaikų grupėms. Leiskite jiems savo žodžiais papasakoti apie knygoje esančius paveikslėlius/nuotraukas ir jos istoriją;*
- *palyginkite panašaus turinio, temų ar struktūrų knygas;*
- *su vaikais, kuriems reikia papildomos pagalbos, iš anksto apžvelkite arba perskaitykite tekstus ar jų dalis (atkreipiant ypatingą dėmesį į tekste vartojamą žodyną/vartojamus žodžius).*
- *vaikams vis geriau susipažįstant su istorija ar informacija, panaudokite tai kaip įžangą į tolesnę veiklą, pvz., suvaidinant istoriją, nupiešiant ką nors iš knygos arba sukuriant lėlių vaidinimą.*

#### 1.1.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

Patarimai dirbant su maža grupe

1. Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
2. Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
3. Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
4. Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti ...

Pasikalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

##### **Antra savaitė**

**Esminis klausimas.** Kas yra ikimokyklinio ugdymo grupė?

**Pagrindinis klausimas.** Kuo aš prisidedu prie savo bendruomenės gyvenimo?

**Pagrindinis žodynas:** *piktas(-a), nusivylęs(-usi), sumišęs(-usi), emocijos, susijausinęs(-usi), veido išraiškos, jausmai, susierzinęs(-usi), išdidus(-i), vienišas(-a), taisyklės, išsigandęs(-usi), nerimtas(-a).*



Antra savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	Duokite vaikams vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus arba didelių popieriaus lakštų, po krepšelių su vaikų vardinėmis kortelėmis / nuotraukomis (laminuotos kortelės su vaiko vardu, kurio pirmoji raidė parašyta raudonai). Parodykite, kad vaikai gali užsiregistruoti (jei yra šeimos narių ar globėjų, jie gali padėti) suradę savo vardą ir pabandę jį užrašyti. Šiuo ankstyvuojančiu etapu, vaikams susipažįstant su savo vardo suradimo tvarka ir bandant užrašyti savo vardą, <b>pagirkite bet kokią vaiko pastangą</b> . Šį užsiėmimą galima pasiūlyti vaikams keletą kartų per dieną.				
<b>Didelėje grupėje</b>	Supažindinkite vaikus su dienos tvarkaraščiu. Parodykite kiekvieną užsiėmimą iliustruojantį paveikslėlį, sudėkite juos į eilę. Kad vaikai išmokytų tvarkaraštį, sukurkite dainą/skanduoatę ir padainuokite ją kartu. Dainą/skanduoatę dainuokite kasdien, atkreipdami vaikų dėmesį į pasikeitimus tvarkaraštyje.	Iš naujo pristatykite arba peržiūrėkite dienos tvarkaraštį. Parodykite kiekvieną užsiėmimą iliustruojantį paveikslėlį, sudėkite juos į eilę. Kad vaikai išmokytų tvarkaraštį, sukurkite dainą/skanduoatę ir padainuokite ją kartu. Dainą/skanduoatę dainuokite kasdien, atkreipdami vaikų dėmesį į pasikeitimus tvarkaraštyje.	Pavadinkite dainą: Pasiūlymų dainoms rasite skyrelyje „Pagalbiniai dainų šaltiniai“. Programai įsibėgėjant, naudokite kuo daugiau įvairių pavadinimų žaidimų ir dainų.	Parodykite vaikams trečiadienį sudarytą sąrašą „Kodėl vaikai eina į darželį?“. Peržiūrėję jį, paklauskite: „Kokių taisyklių mums reikia, kad galėtume mokytis ir saugoti vienas kitą?“	Parodykite vaikams ketvirtadienį sudarytą galimų taisyklių sąrašą, pabrėžkite, kad daugelis jų yra panašios.

Antra savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Didelėje grupėje</b>	<p>Iš antrojo paveikslėlių kortelių, iliustruojančių tvarkaraštį, rinkinio sukurkite grupės knygą. Laikykite ją bibliotekoje, kad vaikai galėtų patys paskaityti.</p> <p>Pamokos planą rasite 1.1.6 skyriuje</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p>	<p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p> <p>*Mokslo metams bėgant, keiskite dainą/skanduoatę ar jos atlikimo būdą, naudokite įvairius judesius.</p>	<p>Paklauskite vaikų: „Kodėl, jūsų nuomone, jūs einate į darželį?“ Užrašykite jų mintis dideliame popieriaus lape sąrašo ar voratinklio formos diagramoje. Pabaigoje paklauskite vaikų, kodėl, jų manymu, auklėtojai ateina į darželį. Užrašykite jų mintis diagramoje arba lentelėje.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p>	<p>Užrašykite jų mintis dideliame popieriaus lape arba voratinklio formos diagramoje.</p> <p>Ruošiantis kitai dienai, sugrupuokite panašias taisykles, pvz., negalima muštis arba spardyti.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p>	<p>Padėkite vaikams sugalvoti 3–5 <b>teigiamas taisykles</b>, atspindinčias jų mintis, pvz., <i>aš saugau save; aš švelniai liečiu kitus žmones; aš gražiai sutvarkau žaislus.</i> Pakalbėkite su vaikais apie pasirūpinimą savimi pakeisdami taisyklėmis, kaip būti saugiai (vaikščiokite kojomis, pasirūpinkite žaislais, pakabinkite kuprines, šypsokitės vienas kitam, pogulio metu ilsėkitės).</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas prisitaiko prie pokyčių.</i></p>
<b>Literatūra</b>	<b>Chien Chow Chine A. <i>Mano jausmai</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</b>				
<b>Papildoma literatūra</b>	<b>Winfield Martin E. <i>Kiek daug dalykų patirsi įstabių</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2018.</b>	<b>Jugla C. <i>Gyvūnų enciklopedija mažiesiems</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</b>	<b>Chien Chow Chine A. <i>Mano jausmai</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</b>	<b>Casalis A. <i>Peliukas Lukas nenori eiti į darželį</i>. Vilnius: Alma littera, 2013.</b>	<b>Moore-Malinos J. <i>Konfliktų sprendimas</i>. Kaunas: Šviesa, 2017.</b>

Antra savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p> <p>Su mažomis grupėmis galima dirbti ugdymosi aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai. Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvauti bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Bibliotekos aplinkoje su vaikais apžiūrėkite įvairias knygas. Užduokite atvirus klausimus, kaip antai: ką tu galvoji apie šią knygą? Kas tau šioje knygoje patinka? Atkreipkite dėmesį į vaikų santykį su knyga, pvz., kaip jie pasakyti apie paveikslėlius ir žodžius, kokios knygos patraukia jų dėmesį.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2:</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Pakvieskite vaikus susipažinti su įprastais matematikos objektais (t. y. skaitliukais ir mažo dydžio matematikos žaidimais/žaislais). Leiskite jiems su jais pažaisti. Atkreipkite dėmesį, kuriuos veiksmus vaikai atlieka savarankiškai. Žaiskite, vartodami skaitmenis (čia padėjai tris lokius, o dabar paimk ir padėk dar du). Užduokite tokius klausimus, kaip antai: iš kur tu žinai? Kodėl tu ...?</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2:</p>	<p>MAŽA GRUPĖ Nr. 3</p> <p>Parodykite vaikams nuotraukų, kuriose vaizduojamos įvairios žmogaus veido išraiškos, arba nukopijuokite paveikslėlius iš <b>Chien Chow Chine A. <i>Mano jausmai</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</b></p> <p>Pakvieskite vaikus pasižiūrėti į save veidrodyje ir pabandyti padaryti tokias pat veido išraiškas. Nufotografuokite vaikus, rodančius emocijas. Aptarkite emocijas, pakalbėkite su vaikais, kada galime jas patirti ir atpažinti jas kituose žmonėse.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.1.6 skyriuje</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas. Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę. Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):</p>

<b>Antra savaitė</b>	<b>Pirmadienis</b>	<b>Antradienis</b>	<b>Trečiadienis</b>	<b>Ketvirtadienis</b>	<b>Penktadienis</b>
<b>Mažose grupėse</b>	Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:	Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:	Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:		
<b>Lauke</b>	Žr. 1.1.3. skyrių – Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Pietūs</b>	Valgydami su vaikais, pakalbėkite apie veiksmus, kuriuos grupė atliko ruošdamasi valgyti (t. y. reikia nusiplauti rankas, padengti stalus, pasiimti priešpiečių dėžutę ir pan.).				
<b>Aplinkos</b>	Žr. 1.1.3 skyrių – Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.				
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.				

### 1.1.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus klausimais. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

#### Pavyzdys nr. 1. Veido išraiškos

Veiklos tipas – maža grupė

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*



*Antanas sako: „Esu liūdnas, kai lyja“*



*Antanas sako: „Esu laimingas kai esu lauke“*

#### Pavyzdys nr. 2. Ekskursija po darželį

Veiklos tipas – maža grupė

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo, kokie yra santykiai su jo gyvenime svarbiais suaugusiais bei toliau plėtoja teigiamus santykius su jais.*



*Eliza klausia apsaugos darbuotojo: „Koks jūsų darbas?“*

### 1.1.6. MOKYMOŠI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

Dokumentacija. AtsiŖvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams Ŗaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgytus įgūdžius ir padarytą pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms.

**Pamoka.** Dienos tvarkaraštis.

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje.

<p><b>Skyrius.</b> Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę</p>	<p><b>Pagrindinis skyriaus klausimas.</b> Ko aš išmoksiu ir ką veiksiu darželio grupėje?</p>
<p><b>Tikslas.</b> Vaikai susipaŖins su dienos tvarkaraščiu, pradės suprasti, kas vyksta dienos metu.</p>	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i></p> <p><b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas prisitaiko prie pokyčių.</i> <i>Vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b></p> <p>Vaikas laikosi paprastų taisyklių ir tvarkos</p> <p>Vaikas bendradarbiauja ir konstruktyviai dalyvauja grupinėse situacijose</p> <p>Bendruomenė</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b></p> <p>Kiekvieną dienos dalį iliustruojančios laminuotos nuotraukos ar paveikslėliai su juos paaiškinančia vieno ar dviejų Ŗodžių etikete, įskaitant ypatingus renginius, pvz., šventes ar pasivaikščiojimus.</p> <p>Lipnios juostelės ar kilimėlj/plakatą su kišenėmis, kad dienos veiklas galima būtų sukeisti vietomis. Turi kabėti vaikų akių lygyje.</p> <p><i>1 skyriaus prieduose rasite „Savivaldos įrankiai“ pavyzdžių.</i></p>	<p><b>Ŗodynas:</b> aplinkos, tvarkaraštis, konstrukcija, biblioteka, matematiniai Ŗaidimai, judesys, pažinimas, sveikas(-a, -i).</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b></p> <p>Paklauskite vaikų, ką jie veiks Ŗioje grupėje. Išklauskite bent dviejų vaikų atsakymų.</p> <p><b>Pradžia</b></p> <p>Pradėkite nuo visos dienos veiklas iliustruojančių paveikslėlių/nuotraukų, sudėty į krūvelę.</p> <p>Pasakykite vaikams, kad, pažiūrėję į tvarkaraštį, jie Ŗinos, ką veiks kiekvieną dieną Ŗioje grupėje.</p> <p>Jei vaikai pasako, kurie užsiėmimai bus tą dieną, parodykite jų paveikslėlius/nuotraukas ir įrašykite į tvarkaraštį.</p> <p><b>Vidury</b></p> <p>Sudarykite likusį tvarkaraštį, pradėdami nuo dienos pradžios. Paklauskite vaikų, ką vaizduoja kiekvienas paveikslėlis/nuotrauka, patikslinkite, perskaityte juos paaiškinančius Ŗodžius.</p> <p>Padainuokite vaikams tvarkaraštį. Pagalvokite į dainą įjungti kokį nors judesį, pvz., plojimas delnais ar tapšnojimas į kojas. Pakvieskite vaikus tvarkaraštį padainuoti/perskaityti kartu su jumis.</p> <p><b>Pabaiga</b></p> <p>Pasakykite vaikams, kad tvarkaraštį peržiūrėsite kiekvieną dieną.</p> <p>Priminkite vaikams, kad į tvarkaraštį jie gali Ŗiūrėti savarankiškai visų pamokų metu. Paraginkite juos pasinaudoti</p>	

tvarkaraščiu visada, kai nori prisiminti, kas vyks toliau, arba kada jų atvažiuos pasiimti šeima. Parodykite, kur tai yra tvarkaraštyje, kas bus toliau. Tai svarbu, nes padeda vaikams dalyvauti užsiėmimuose, pereiti nuo vienos veiklos prie kitos, kiekvieną dieną tampant vis savarankiškesniems.

#### **Pratęsimas**

Iš antrojo paveikslėlių/nuotraukų kortelių, iliustruojančių tvarkaraštį, rinkinio sukurkite grupės knygą. Padėkite knygą į biblioteką, kad vaikai galėtų savarankiškai ją paskaityti.

**Įvertinimas.** Kaip vaikai reaguoja į tvarkaraštį, kaip juo naudojasi? Ar jie naudojami juo visą dieną (neoficialus įvertinimas)?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su vaiku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kai kuriems vaikams gali prireikti turėti savo paveikslėlių/nuotraukų tvarkaraštį. Pagalvokite apie galimybę sukurti mažesnę tvarkaraščio versiją, kurią jie galėtų nešiotis, laikyti savo dėžutėje arba pasiimti į namus.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Kai kurie vaikai jau gali būti lankę darželį arba labai greitai perpranta dienos rutiną. Galite paskatinti šiuos vaikus jums padėti ir dainuojant rodyti paveikslėlius/nuotraukas arba paprašykite jų vadovauti dainai/skanduotei.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

Pastaba: kreipkitės į specialistus, kurie padėtų įvertinti vaiko poreikius šioje srityje ir sukurtų tinkamą sistemą, pvz., pagamintų laminuotą specialisto nuotrauką, kuri bus vaiko dėžutėje tomis dienomis, kai jis lankosi, arba nešiojamąjį tvarkaraštį, specialiai skirtą vaikui. Supažindinkite specialistus su kitais vaikais ir auklėtojais. Saugodami vaiko konfidencialumą, nesakykite kitiems tėvams, kuriam vaikui reikalinga specialistų pagalba.

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Kiekvieną rytą būtinai peržiūrėkite tvarkaraštį su vaikais. Įvardiję kiekvienos dienos veiklą, parodykite ją iliustruojantį paveikslėlių/nuotrauką.

#### **Patarimai auklėtojui**

Patarimus, kaip sudaryti tvarkaraštį, rasite skyrelyje „Savivaldos įrankiai“ (1 skyriaus priedai).

Tvarkaraštį peržiūrėkite kiekvieną dieną. Kai vaikai žino, ko tikėtis tą dieną, jie jaučiasi jaukiai ir saugiai, įgyja vis daugiau savarankiškumo pereidami nuo vienos veiklos prie kitos.

Jei turite vaikų, kuriems sunku atsiskirti nuo tėvų pirmąją darželio savaitę (arba bet kuriuo kitu metu!), pasitarkite tvarkaraštį. Parodykite jiems, kada juos pasiims šeima, padėkite jiems įsitraukti į veiklą, kuri šiuo metu vyksta.

#### **Patarimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

Darbas didelėje grupėje. Dienos tvarkaraštis

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.*

**Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas**

Vaikas laikosi paprastų taisyklių ir tvarkos

Vaikas bendradarbiauja ir konstruktyviai dalyvauja grupinėse situacijose

Bendruomenė

Vaiko vardas	Kaip vaikas reaguoja į tvarkaraštį ir dalyvauja suplanuotoje veikloje?	Ar vaikas naudojasi tvarkaraščiu pamokų metu?	Pastabos



## Pamoka. Veido išraiškos

### Tipas. Darbas mažoje grupėje

<b>Skyrius. Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kuo aš prisidedu prie savo bendruomenės gyvenimo?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai susipažins su įvairiomis emocijomis ir jų raiška.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i> <b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i> <i>Vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.</i>	<b>Sąsajos su vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas parodo ribotą supratimą, kaip žmonės veikia savo aplinką Savęs pažinimas Vaikas supranta apie žmones ir jų gyvenimus Savęs ir kitų pažinimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Žmonių su įvairiomis veido išraiškomis nuotraukos arba paveikslėlių iš <b>Chien Chow Chine A. Mano jausmai. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</b> kopijos. Veidrodžiai (po vieną didelį arba po mažą veidrodį mažos grupės vaikams). Fotoaparatas (jei jis yra jūsų ir nusprendėte jį naudoti).	<b>Žodynas:</b> emocija, veido išraiška, jausmai. <i>Pastaba: jei naudosite Chien Chow Chine A. Mano jausmai. Vilnius: Baltos lankos, 2019., parodykite šias emocijas: nusivylęs(-usi), sugėdintas(-a), išdidus(-i), išsigandęs(-usi), piktas(-a), susijaudinęs(-usi), susierzinęs(-usi), vienišas(-a). Jei naudojate kitas nuotraukas, žodžius parinkite pagal jose rodomas emocijas.</i>
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Padarykite kokią nors veido išraišką, paprašykite vaikų pasakyti, kaip jūs jaučiatės. ARBA parodykite vaikams nuotrauką žmogaus su tam tikra veido išraiška, paklauskite, kaip, jų manymu, žmogus jaučiasi. <b>Pradžia</b> Parodykite kitą veido išraišką (arba parodykite kitą nuotrauką), paprašykite vaikų pasakyti, kaip jūs (arba žmogus nuotraukoje) jaučiatės. Pasakykite vaikams, kad kartais, norėdami parodyti, kaip jaučiamės, keičiame veido išraišką, t.y. savo veide rodomėi jausmus ar emocijas. <b>Vidury</b> Parodykite vaikams žmogaus su kokia nors veido išraiška nuotrauką, paklauskite, kaip žmogus jaučiasi. Pakvieskite vaikus pažiūrėti į save veidrodyje ir padaryti tokią pat veido išraišką. Jei naudojate fotoaparata, nufotografuokite vaikus su įvairiomis veido išraiškomis. Paklauskite vaikų, kodėl žmogus gali taip jaustis. Ar jie kada nors taip jautėsi ir kodėl? Pakartokite su kitomis veido išraiškomis. <b>Pabaiga</b> Pasakykite, kad žmonės skirtingu metu gali jaustis skirtingai, tačiau visi mūsų jausmai ir emocijos yra svarbūs. Paskatinkite vaikus visą dieną stebėti savo draugų, šeimos narių ir draugų veidus. Paprašykite pagalvoti, kaip gali jaustis kiekvienas iš jų, kodėl taip gali jaustis. <b>Vėliau</b>	

Atspausdinkite vaikų su įvairiomis veido išraiškomis, nuotraukas, padėkite jas šalia nuotraukų, kurias naudojote kaip pavyzdžius. rodykite daugiau nuotraukų, kuriose vaizduojamos įvairios veido išraiškos, paprašykite vaikų jas sugrupuoti pagal emocijas.

**Įvertinimas.** Kurias emocijas veido išraiškoje vaikai gali atpažinti? Ar vaikai sugeba įvardyti jų išgyvenamas emocijas?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su vaiku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Aptarkite mažiau emocijų (2 arba 3).

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paprašykite vaikų paėliui išreikšti jausmus veide, o likusių vaikų atspėti arba nupiešti žmones su tam tikromis veido išraiškomis.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksi individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Jei turite galimybę, išmokite keletą emocijų pavadinimų vaiko namų kalba, pavartokite juos žiūrėdami į nuotraukas arba atspindėkite jas veide.

**Patarimai auklėtojui.** Jei neturite rekomenduojamos knygos, panaudokite paveikslėlius/nuotraukas iš kitų knygų arba iš interneto.

**Patarimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

Darbas didelėje grupėje. Veido išraiškos.

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### **Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas**

Vaikas parodo ribotą supratimą, kaip žmonės veikia savo aplinką

Savęs pažinimas

Vaikas supranta apie žmones ir jų gyvenimus

Savęs ir kitų pažinimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Atpažįsta šias emocijas</b>	<b>Pasako, kada/kodėl jis gali patirti emocijas</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Grupės knyga

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyrius. Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas yra mano grupės bendruomenė?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai susipažins su kitais darželyje dirbančiais žmonėmis.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.</i> <b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i> <i>Vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.</i>	<b>Sąsajos su vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas nurodo savo ir savo šeimos panašumus ir skirtumus Vaikas užmezga ir palaiko teigiamus santykius Bendruomenė
<b>Ugdymo priemonės</b> Popieriaus lapas (po vieną vaikui) su vaiko nuotrauka ir vardu. Pirmoji vaiko vardo raidė turėtų būti didžioji ir raudonos spalvos. Vaškinės kreidelės.	<b>Žodynas:</b> draugai, bendraamžiai.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams <b>Winfield Martin E. Kiek daug dalykų patirsi įstabių. Vilnius: Baltos lankos, 2018.</b> Paprašykite vaikų pastebėti kai kuriuos paveikslėliuose nupieštus žaislus ir medžiagas. <b>Pradžia</b> Pakvieskite vaikus pagalvoti apie jų mėgstamus žaidimus. Skirkite jiems pakankamai laiko pagalvoti. <b>Vidury</b> Paklauskite vaikų, ką jiems labiausiai patinka žaisti ir paprašykite jų atsakyti į šiuos klausimus: kas tau labiausiai patinka tame žaidime, kodėl tau patinka jį žaisti? Nepamirškite, kad vaikams gali būti sunku atsakyti į paskutinį klausimą, todėl priimkite bet kokį jų atsakymą. Vaikams dalijantis mintimis, užrašykite jas ant popieriaus lapo. Apibendrinkite arba, kad vaikai geriau susipažintų su savo draugais ir jų pomėgiais, kiekvieno vaiko mintis perskaitykite likusiai grupei. <b>Pabaiga</b> Leiskite kiekvienam vaikui papuošti savo puslapį. Vaikams dirbant, paprašykite jų papasakoti apie jų piešinį. Tegul tai būna pokalbio pradžia, pereinanti prie papildomų klausimų, kurie padės sužinoti daugiau apie kiekvieno vaiko pomėgius. <b>Vėliau</b> Suriškite puslapius į knygą, padėkite į biblioteką, kad vaikai galėtų patys paskaityti.	
<b>Įvertinimas.</b> Ką vaikas pasakoja apie save? Kaip jis reaguoja į informaciją, kuria dalijasi kiti vaikai apie save?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su vaiku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Vaikams, kuriems sunkiau sekasi papasakoti apie jų mėgstamą užsiėmimą ir priežastis, kodėl jis patinka, pasiūlykite jiems žinomą užsiėmimą.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Vietoj puslapio papuošimo pakvieskite vaikus nupiešti piešinį, kuris iliustruotų jų žodžius.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Iš anksto pasikalbėkite su šeimos nariais apie jų vaikų pomėgius. Norėdami paskatinti, šios veiklos metu panaudokite nuotraukas arba pavartokite keletą žodžių vaiko namų kalba.

#### **Patarimai auklėtojui**

Kad knyga greitai nesusidėvėtų, knygų puslapius įlaminuokite.

#### **Patarimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo diferenciacijos ir kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

Darbas mažoje grupėje. Knyga

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

**Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas**

Vaikas nurodo savo ir savo šeimos panašumus ir skirtumus

Vaikas užmezga ir palaiko teigiamus santykius

Bendruomenė

Vaiko vardas	Dalijasi informacija apie save	Reaguoja į informaciją apie savo draugus	Pastabos

**Pamoka.** Ekskursija po darželį

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyrius. Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas dar yra mano ikimokyklinio ugdymo programos dalyviai?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai susipažins su programos/darželio suaugusiais, jų vaidmenimis bei pareigomis.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas parodo, kokie yra santykiai su jo gyvenime svarbiais suaugusiais bei toliau plėtoja teigiamus santykius su jais.</i> <b>Kiti pasiekimai</b> <i>Paskatintas vaikas užduoda klausimus bei atsako į juos, prašo pagalbos, ieško informacijos bei bando išsiaiškinti neaiškų dalyką.</i> <i>Vaikas parodo motyvaciją bendrauti.</i>	<b>Sąsajos su vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas lengvai bendrauja su jam pažįstamais suaugusiais Vaikas užmezga ir plėtoja teigiamus santykius su suaugusiais Vaikas užmezga teigiamus santykius su suaugusiais
<b>Ugdymo priemonės</b> Svarbių ir naudingų žmonių darželyje (direktorius/vadovas, valytojas ir kitas aptarnaujantis personalas) nuotraukos. Rašymo lentelės visiems vaikams. Popierius visiems vaikams. Rašymo priemonės visiems vaikams.	<b>Žodynas:</b> gobėjas(-a), direktorius(-ė)/vadovas(-ė), naudingas(-a). *Atsižvelgiant į programos personalą, galima įterpti papildomų žodžių.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams darželyje svarbias pareigas einančių suaugusiųjų nuotraukų. <b>Pradžia</b> Parodykite vaikams vieną iš nuotraukų. Paklauskite vaikų, ar jie matė šį žmogų anksčiau. Jei matė, paprašykite pasakyti, kur jie šį žmogų matė. Jei nematė, pasakykite vaikams, kas tas žmogus ir kur jį galima rasti. Paklauskite vaikų, ką, jų manymu, šis žmogus veikia, kaip jis rūpinasi jais, grupę, darželiu. Jei vaikai nežino, papasakokite. Parodykite vaikams likusias nuotraukas. <b>Vidurys</b> Pakvieskite vaikus į ekskursiją po darželį, pabandyti surasti nuotraukose esančius žmones. Duokite visiems grupės vaikams po nuotrauką. Pamatę suaugusįjį, paprašykite vaikų pažiūrėti į savo nuotrauką. Jei jie turi to suaugusiojo nuotrauką, paprašykite ją iškelti. <b>Pabaiga</b> Pristatykite vaikams visus jūsų ekskursijos metu sutiktus suaugusiuosius. Paprašykite suaugusiųjų šiek tiek papasakoti apie savo darbą, po to užduokite keletą klausimų vaikams apie tai, ką jie išgirdo. Po vaikų apklausos leiskite patiems vaikams užduoti suaugusiesiems klausimų apie juos ir/arba jų pareigas. Grįžus į grupę, prisiminkite, su kuo susitikote, ką jie veikia darželyje.	

## **Įvertinimas**

Kaip vaikas bendrauja su suaugusiais? Ar jis užduoda jiems klausimus? Ko jis klausia?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su vaiku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Pakvieskite įvairius darželio darbuotojus ateiti į grupę ir papasakoti, kas jie yra ir ką jie darželyje veikia. Suaugusiajam įėjus į grupę, parodykite vaikams jo nuotrauką.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Kad vaikai nesinešiotų suaugusiųjų nuotraukų, duokite jiems rašymo lentelės ir popieriaus ir paprašykite nupiešti ar parašyti sutikto žmogaus vardą. Kai kurie vaikai norės žinoti, kaip parašyti pasivaikščiojimo metu sutikto žmogaus vardą. Kitus vaikus paraginkite pabandyti išgirsti ir/ar užrašyti garsus, kuriuos jie girdi vieno ar kito žmogaus varde.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Iš anksto peržiūrėkite su vaikais naujus žodžius naudodami nuotraukas, iliustruojančias žmonių darželyje vaidmenis.

## **Patarimai auklėtojui**

Vietoj rašymo lentelių panaudokite kartono lapus. Norėdami pritvirtinti rašymo priemonę prie kartono, naudokite virvutę.

## **Patarimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?



**Įvertinimo galiomybė**

Darbas mažoje grupėje. Ekskursija po darželį

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas parodo, kokie yra santykiai su jo gyvenime svarbiais suaugusiais bei toliau plėtoja teigiamus santykius su jais.*

**Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas**

Vaikas lengvai bendrauja su jam pažįstamais suaugusiais

Vaikas užmezga ir plėtoja teigiamus santykius su suaugusiais

Vaikas užmezga teigiamus santykius su suaugusiais

Vaiko vardas	Bendrauja su suaugusiais	Užduoda saugusiesiems klausimus	Pastabos

## 1.2. ANTRAS SKYRIUS. MANO PENKI POJŪČIAI

### 1.2.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Mano penki pojūčiai

#### Esminis skyriaus klausimas

Kaip mes naudojame savo pojūčius tirdami, nagrinėdami ir suprasdami mus supantį pasaulį?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kaip mes naudojame savo regėjimą?
- Kaip mes naudojame savo klausą?
- Kaip mes naudojame savo skonio receptorius? \*
- Kaip mes naudojame savo uoslę? \*
- Kaip mes naudojame savo lytėjimą?

\* Jei vaikai pasirengę, galima pateikti tą pačią savaitę.

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti, šiuos dalykus:

- egzistuoja penki pojūčiai: uoslė, skonis, lietimasis, regėjimas ir klausas;
- mes naudojame savo pojūčius, kad suprastume savo kūną, sužinotume, ko jam reikia, kad mes būtume saugūs;
- mes taip pat naudojame savo pojūčius, norėdami geriau pažinti mus supančius žmones, vietas, objektus ir aplinką;
- sutrikus mūsų pojūčiams, pvz., regėjimui arba klausai, mūsų patirtis ir sąveika su pasauliu keičiasi.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir grupės poreikius.

aklas(-a)	lapija	šiurkštus(-i)
aklųjų raštas	liesti	skanus(-i)
akys	liežuvis	skonio receptoriai
aparatas	lygus(-i)	skonis
ausys	matymas	šlapias(-ia)
burna	matyti	spėjimas
garsas	nosis	švelnus(-i)
garsus(-i)	oda	tekstūra
gestų kalba	paviršius	traškėjimas
girdėti	pirštai	tylus(-i)
intensyvumas	pojūčiai	vaizdas
jausti	ragauti	
kietas(-a)	regėjimas	
klausos	ruduo	
klausyt	rūgštus(-i)	
kristi	saldus(-i)	
kurčias(-ia)	saugus(-i)	
kvapas	sausas(-a)	

## 1.2.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už grupės ribų.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

**Antras skyrius.** Mano penki pojūčiai

**Esminis skyriaus klausimas.** Kaip mes naudojame savo pojūčius tirdami, nagrinėdami ir suprasdami mus supantį pasaulį?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Savaitės klausimai	Kaip mes naudojame savo regėjimą?	Kaip mes naudojame savo klausą?	Kaip mes naudojame savo skonio receptorius? Kaip mes naudojame savo uoslę?	Kaip mes naudojame savo lytėjimą?
Mokymosi patirtis	<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p>Pasivaikščiojimas lauke: pakvieskite grupę pasivaikščioti lauke. Atkreipkite vaikų dėmesį į dalykus, kuriuos jie mato.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.2.6 skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Pasivaikščiojimas klausantis: pakvieskite grupę pasivaikščioti lauke. Padėkite vaikams sutelkti savo dėmesį į klausą, įsiklausyti į garsus lauke.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmolti naujų dalykų.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.2.6 skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Obuolių ragavimas: pakvieskite vaikus paragauti įvairių rūšių obuolių. Padėkite jiems parašyti apie jiems labiausiai patikusius.</p> <p>Pastaba. Vaikams, turintiems alergiją obuoliams, pasiūlykite alternatyvaus maisto.</p> <p>Pabrėžkite, kaip žinojimas apie alergiją padeda mums išlikti saugiams.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paragintas vaikas reiškia savo nuomonę apie knygą ar jos temą per piešimą, diktavimą ir/ ar rašymą (pvz.: Man patinka ..., nes...).</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.2.6 skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Daikto medžioklė: paprašykite vaikų surasti grupėje daiktą, kuris būtų kietas, minkštas, šiurkštus, lygus ir pan.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.2.6 skyriuje</p>
Rekomenduojama literatūra	Landsbergis V. V. <i>Kas tas Pūkis</i> . Vilnius: Dominicus Litanus, 2020.	Paltanavičius S. <i>Voveriuo metai</i> . Vilnius: Alma littera, 2018.	Muller G. <i>Vaisių šventė</i> . Vilnius: Briedis, 2020.	„Penki pagrindiniai pojūčiai“ (filmukas) Moomin Characters <i>Mumių pojūčių ir mokymosi knyga</i> . Vilnius: Nieko rimto, 2014.

Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė	Pirma savaitė
Savaitės klausimai	Kaip mes naudojame savo regėjimą?	Kaip mes naudojame savo klausą?	Kaip mes naudojame savo skonio receptorius?  Kaip mes naudojame savo uoslę?	Kaip mes naudojame savo lytėjimą?
Pagrindinis žodynas	ruduo, aklas(-a), aklyjų raštas, akys, regėjimas, kristi, lapija, žiūrėti, pojūčiai, vaizdas, matymas	traškėjimas, kurčias(-ia), ausys, girdėti, klausos aparatas, klausyti, garsiai, spėjimas, tyliai, gestų kalba, garsas, intensyvumas	kvapas, burna, nosis, skanus(-i), rūgštus(-i), saldus(-i), skonis, skonio receptoriai, liežuvis	sausas(-a), jausti, pirštai, kietas(-a), šiurkštus(-i), oda, lygus(-i), minkštas(-a), liesti, šlapias(-ia)
Šeimos ir bendruomenės įtraukimas	Pakvieskite šeimas pažvelgti pro langą (parduotuvės, autobuso, traukinio, miegamojo ir pan.) ir pasakyti, ką jie mato įvairiu dienos laiku. Ką jie mato, kas primena rudenį? Ką jie mato ryte? Vakare? Prieš pat miegą? Kuo vaizdas skiriasi, kiekvieną kartą į jį pažiūrėjus? Kas išlieka nepasikeitę? Kodėl?	Paskatinkite šeimas pasivaikščioti lauke. Paprašykite jų atkreipti dėmesį į tai, ką girdi, mato, jaučia ir užuodžia. Paprašykite pakalbėti su vaikais, kaip pojūčiai gali padėti norint lauke būti saugiams. Kaip mūsų akys padeda mums apsisaugoti? Pavyzdžiui, akys mums padeda einant per gatvę arba pastebint nesaugius daiktus, kaip antai, šiukšles ar aštrius daiktus. O mūsų ausys? Ar mūsų uoslė gali padėti mums apsisaugoti? Kaip? Šeimos tai gali daryti su vaikais bet kur ir bet kuriuo metu.	Paprašykite šeimų pasiūlyti vaikams užuosti ar paragauti naujo maisto arba tai, ko jie paprastai nevalgo. Pateikite klausimus, kurie padės pradėti pokalbį: kaip jis atrodo? Ką tu matai? Koks galėtų būti jo skonis? Ką jauti burnoje? Koks jo skonis? Kaip jis kvopia? Ar valgytumei jo dar kartą? Kodėl?  Pastaba: padėkite šeimoms gyventi saugiai išbandant naujus maisto produktus. Suteikite joms informacijos apie alergines reakcijas ir kaip elgtis kritiniu atveju.	Kiekvienam vaikui į namus įduokite po rudą popierinį maišelį, kad jis galėtų žaisti žaidimą „Surask daiktą“.  Paprašykite šeimų, kad namuose surastų įvairių paviršių daiktų ar mažiems vaikams <b>saugiu</b> ir švarių gamtos objektų, susijusių su rudeniu, pvz., kankorėžiai, gilės ar medžių lapai. Šeimos gali pakalbėti su vaikais, kodėl kai kurie daiktai gali būti saugūs, o kiti – nesaugūs. Paprašykite šeimų įdėti daiktus į maišelį, kad vaikai galėtų juos atsinešti į darželį ir parodyti savo grupės draugams. Nepamirškite priminti šeimoms, kad jų daiktai gali pasimesti, todėl jie neturėtų būti vertingi.

				<i>Kuriamas stiprus ryšys</i>
	<b>Pirma savaitė</b>	<b>Antra savaitė</b>	<b>Trečia savaitė</b>	<b>Ketvirta savaitė</b>
<b>Savaitės klausimai</b>	<b>Kaip mes naudojame savo regėjimą?</b>	<b>Kaip mes naudojame savo klausą?</b>	<b>Kaip mes naudojame savo skonio receptorius? Kaip mes naudojame savo uoslę?</b>	<b>Kaip mes naudojame savo lytėjimą?</b>
<b>Pasiekimų šventė</b>	<p>Obuolienė gaminama. Kartu su grupe pagaminkite obuolienę. Gamindami paklauskite vaikų, ką jie mato, kokie yra obuoliai, ką jie užuožia, girdi, koks jų skonis. 2 skyriaus prieduose rasite vaikams pritaikytų receptų pavyzdžių, patarimai dėl maisto gaminimo saugos.</p> <p>Perspėkite šeimas, kad kiekvienas vaikas į namus parsineš po indelį obuolienės. Duokite vaikams į namus tuščią etiketę, pakvieskite šeimas kartu su vaikais sukurti obuolienės etiketę. Užklijuokite etiketę ant nedidelės taros ar indelio su obuoliene, duokite vaikams parsinešti ją į namus ir suvalgyti su savo šeima. Vaikai, kurie nesukuria etikečių su savo šeima, tai gali atlikti Rašymo aplinkoje.</p> <p>ARBA</p> <p>Ištirkite moliūgą. Apžiūrėję moliūgą iš išorės, supjaustykite jį ir ištirkite jo vidų. Išimkite sėklas, pakepinkite jas ir su visa grupe pasimėgaukite užkandžiu. Pagalvokite apie galimybę paruošti ir kitas moliūgo dalis. Galite iškepti moliūgų duonos arba pagaminti moliūgų padažo makaronams. Receptus rasite 2 skyriaus prieduose.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suprastamas laikosi saugos taisyklių.</i></p>			

### 1.2.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos siekiant pagilinti vaikų žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus. Šios idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo edvėje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų susipažinti su ugdymo(si) medžiaga, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti pritaikyti vaikams ir smagūs! Tai nėra galutinis sąrašas, jis gali būti papildytas užsiėmimais, kurie atspindėtų jūsų grupės interesus ir įvairovę.

Prieš prasidedant mokslo metams, gerai pagalvokite apie aplinkas ir savo lūkesčius joms. Pavyzdžiui, ar bus ribojamas vaikų skaičius aplinkoje? Kaip vaikai žinos tą ribą? Ką jie darys, jei aplinka bus pilna? Susirinkus didesnei vaikų grupei, kyla elgesio problemų. Jų išvengsite, jei ribosite vaikų skaičių aplinkoje, joje palikdami tik tiek ugdymo(si) priemonių, kiek vaikų toje aplinkoje vienu metu gali būti (t. y. prie stalo pastatytos keturios kėdės reiškia, kad gali dalyvauti keturi vaikai). Įsitikinkite, kad baldai ir priemonės yra tinkamai sutvarkyti.

Kai kurioms aplinkoms reikia daugiau vietos nei kitoms (Kaladėlių ir Vaidybinių žaidimų aplinkos). Kita vertus, jei jūsų grupėje didžioji vaikų dalis domisi rašymu, Rašymo aplinka turėtų būti pakankamai didelė, kad joje išsireikštų didelė vaikų grupė.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Pagalvokite ir apie ugdymo(si) priemones, kurias iki šiol naudojo vaikai. Kaip jie jas naudojo? Jei vaikai nenaudoja tam tikrų priemonių, parodykite jiems, kaip jas naudoti, skirkite joms daugiau laiko arba sugalvokite naujų žaidimų su jomis. Ar jūsų aplinkose yra pakankamai ugdymo(si) priemonių? Gal reikia tokių priemonių, kurios būtų labiau susijusios su jūsų ikimokyklinukais ar atspindėtų platesnę jų kultūrinę įvairovę? Ugdymo(si) medžiaga ir strategijos pateikiamos palaipsniui. Šiam skyriui rekomenduojama tokia ugdymo medžiaga, kuri leidžia ištirti visus penkis žmogaus pojūčius. Čia taip pat rasite užsiėmimų, kurie rodo, kaip pojūčiai veikia kartu.

Nors yra svarbu, kokias ugdymo(si) priemones parinksite ugdymo(si) aplinkose, mokymasis bus sėkmingesnis, jei vaikai aplinkose bendraus su suaugusiais. Vaikų įtraukimas į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuoto ugdymosi ir pasiūlo keletą būdų, kaip auklėtojai gali pagerinti vaikų ugdymąsi aplinkoje. Aplinkoje auklėtojai turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Tikslingas žaidimas padeda lavinti vaikų akademinis ir socialinius įgūdžius, nes būtent žaisdami maži vaikai mokosi.

Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš pasiekimų: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai. Todėl auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairiomis ugdymo(si) aplinkų priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo ugdymo dienos, skatinti vaikų įsitraukimą į žaidimą aplinkose, pritaikant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos veiklai mažose grupėse ir visai grupei. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdymus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamas literatūros tekstus, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką dar galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_. Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatyme? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

**Grajkwkis W. *Medžiai*. Kaunas: Debesų ganyklos, 2018.**

Paraginkite sukurti savo medžius. Vaikams sukūrus savo medžius, padėkite jiems išsiaiškinti, kaip jie galėtų pritvirtinti prie jų lapus.

### Trys kaladėlės

Jei turite, duokite vaikams tris medžio formos kaladėles. Pakvieskite juos jas paliesti, palyginti su kitomis šioje aplinkoje esančiomis kaladėlėmis. Pagalvokite apie galimybę kaladėles padengti žaliu ir/arba rudu popieriumi, kad jos atrodytų kaip medžio dalys (t. y. šakos, kamienas, lapai).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### Medžių lapai

Iškirpkite lapus, kuriuos vaikai padarė Meninės veiklos aplinkoje. Paskatinkite vaikus pastatyti medžius iš kaladėlių ir lipnia juosta ant jų užklijuoti lapus. Duokite vaikams pažiūrėti į medžių nuotraukas ir, jei tokia galimybė yra, pakvieskite juos patyrinėti medžius, kuriuos jie mato lauke.

Šio užsiėmimo metu vaikai gali naudoti ir gamtines medžiagas, kurias jie rado lauke, pvz., lapus, giles, kankorėžius ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*



## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Apsirenk

Pasirūpinkite įvairių faktūrų (šilkas, džiuatas, moheris ir kt.) audinių atraižomis. Tokio dydžio, kad vaikai iš jų galėtų kurti kostiumus. Vaikams renkantis, kurį audinį naudoti, aptarkite, ką vaikai jaučia lytėdami atraižas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Obuolių sodas

Obuolių prekystalį pagyvinkite ženklų, sakančiu, kad čia galima pasiskinti obuolių, obuolių krepšiais (tikrais ar netikrais), staltiese ir mažu šieno spudulu. Paskatinkite vaikus sudaryti produktų, kuriuos būtų galima parduoti, sąrašą, pvz., obuolių sultys, spurgos su obuoliais, obuolių pyragas ir įvairių rūšių obuoliai. Vaikai šiuos daiktus gali pasigaminti iš žaislų ar plastilino. Naudokite **Sutujev V. Maišas obuolių. Vilnius: Alma littera, 2005.** Jei įmanoma, turėkite obuolius, pakvieskite juos patyrinėti visais savo pojūčiais. Jie gali matyti skirtingų spalvų obuolius, paliesti, išgirsti obuolio kandimą, paragauti ir sužinoti, koks obuolys yra – saldus ar rūgštus. Paprašykite vaikų pagalvoti, kur ir kaip auga obuoliai, kodėl obuolių odelės yra skirtingų spalvų, kodėl jas sveika valgyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Valgykla

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką valgykla. Sustatykite stalus, kėdes. Norėdami praturtinti žaidimą, ant stalo padėkite įvairių tuščių ir švarių pagardų indelių su, pvz., kečupu, aštriu padažu, pipirais ir druska. Vaikai gali kalbėti apie maisto produktų skonį vartodami tokius žodžius kaip sūrus, saldus, aštrus, kartus ir t. t. Padarykite valgiaraštį su nuimamomis patiekalų nuotraukomis, kurias vaikai galėtų sugrupuoti pagal skonį ir kt. Pasiteiraukite vaikų, ko ir kodėl jie norėtų užsisakyti. Kuris maistas yra sveikas? Kodėl turime valgyti sveiką maistą? Kaip mes žinome, kad vieną ar kitą maistą yra sveika valgyti? Ką daryti, jei norime valgyti nesveiką maistą? Vaikai gali būti padavėjai ir užsakymus užsirašyti ant lapelių užrašams.

Taip pat sukurkite valgyklos virtuvę, pakvieskite vaikus į virtuvę pabūti virėjais. Duokite vaikams prijuosčių, galvos dangalų, puodų ir keptuvių, kurias vaikai naudotų ruošdami patiekalus klientams. Pakalbėkite su vaikais, kokius signalus mūsų jauslams siunčia virtuvėje gaminami patiekalai, pvz., dūmų matymas, pridegusio maisto užuodimas, karštų puodų, keptuvių ar virtuvės pirštinės naudojimas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie sveikus įpročius*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Jokužytė E. *Leonardo da Vinci. Sparnuotosios raidės*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2016.**

Supažindinę vaikus su knyga, pakalbėkite apie tai, kaip meną galima pajausti. Ar gali užsimerkę įsivaizduoti, kokį paveiksluką jaučia?

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingo jautrumo potyriai. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite į jų pasirengimą prisijungti prie žaidimo.

### Lapo trynimas

Duokite arba paprašykite šeimų atnešti įvairių medžių lapų iš namų. Ant lapo uždėkite popieriaus lapą ir trinkite jį vašku kreidele. Stebėkite, kaip popieriaus lape išryškėja medžio lapo kontūrai, pakvieskite vaikus pagalvoti, kodėl taip nutinka.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Piešiamo pirštais

Pakalbėkite su vaikais, ką jie jaučia liesdami dažus (slidūs, šalti). Apsvarstykite galimybę į dažus pridėti prieskonių (nepamirškite apie vaikų alergiją). Jiems piešiant, paskatinkite užuosti skirtingą dažų kvapą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Piešiamo tekstūrą

Suraskite įrankių, leidžiančių išgauti įdomių antspaudų (bulvių trintuvė, tekstūriniai kočėlai, šakutės), kuriuos vaikai galėtų naudoti vietoj teptukų. Pakalbėkite su vaikais apie kiekvieno įrankio paliktą antspaudą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

### Transporto priemonės dažymas

Pervažiukite maža žaisline transporto priemone per dažus, tada tą patį padarykite ant popieriaus. Išstirkite, palyginkite transporto priemonių padangų paliktas vėžes.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Klijai

Į klijų buteliukus įmaišykite maistinių dažų arba įdėkite į buteliukus žymeklių šerdis (tai puikus būdas panaudoti žymeklius su pamestais dangteliais). Pakvieskite vaikus piešti su spalvotais klijais. Paskatinkite juos šią savaitę stebėti klijų buteliukus, jų spalvai vis intensyvėjant. Paprašykite vaikų atspėti, per kiek laiko klijai, kuriuos jie naudojo, išdžiūs. Išstirkite, kaip atrodo sausi klijai.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Paviršių koliažas

Norėdami sukurti koliažą, panaudokite medžiagas su įvairiais paviršiais. Paskatinkite vaikus patyrinėti pasirinktų medžiagų paviršius, pagalvoti apie galutinį rezultatą. Atminkite, kad gali tekti pamokyti vaikus, kaip naudotis klijais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### **Mikelandželas**

Pakvieskite vaikus pažiūrėti į keletą Mikelandželo darbų. Kartu juos aptarkite. Stalų apačioje priklijuokite popierių, paraginkite vaikus atsigulus ant grindų pabandyti piešti dažais arba, kad neišsiteptų, tai daryti vaškinėmis kreidelėmis arba žymekliais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

✓ Įvertinimo galimybė. Stebėkite, kaip vaikai reaguoja į Mikelandželo meną. Paklauskite vaikų: „Ką manote apie šį paveikslą / piešinį?“ Atkreipkite dėmesį, kokias mintis vaikams sekasi išreikšti.

### **Instrumentai**

Pakvieskite vaikus pasigaminti įvairių instrumentų, pvz., mušamuosius arba styginius instrumentus. Mušamiesiems panaudokite tuščių tūbelių, taros, plastikinių kiaušinių ir t. t, taip pat medžiagų, kurias galima būtų įdėti į mušamųjų vidų, pvz., ryžių, pupelių ar karoliukų. Užsandarinkite tarą ir, jei vaikai nori, papuošti ją. Styginiams instrumentams turėkite paruošę įvairių dėžučių ir taros, taip pat gumyčių, virvelių ir lipnios juostos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

## TYRINĖJIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Česūnienė R. ir L. Česūnas *Mėgintuvėlio eksperimentų ir atradimų knyga*. Vilnius: Alma littera, 2018.**

Šioje knygoje rasite daug linksmy eksperimentų, kuriuos galima išbandyti su vaikais. Pakvieskite vaikus išbandyti eksperimentus, apie kuriuos perskaitysite šioje knygoje.

### Pojūčių dėžutė

Batų dėžės ar kitos nedidelės dėžutės šonuose išpjaukite skylės. Įdėkite daiktą į dėžutę, pakvieskite vaikus įkišti rankas pro skylės ir pabandyti atpažinti daiktą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Prieskoninių žolelių daržas

Pasirūpinkite arba patys užauginkite prieskoninių žolelių (rozmarinas, mėta ir t. t.). Pakvieskite vaikus, pasitelkus savo pojūčius, patyrinėti kiekvienos žolelės išvaizdą, kvapą ir skonį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Mokslo žurnalai

Duokite visiems vaikams po žurnalą, kuriame jie užrašytų mokslinius spėjimus, pastebėjimus ir išvadas. Žurnalo puslapiai turėtų būti be linijų. Būtinai supažindinkite vaikus su žurnalu, pamokykite, kaip juo naudotis. Vaikams ruošiantis užrašyti savo pastebėjimus, priminkite, kaip rašyti raides.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip, derindamas piešimą, skaitymą ar rašymą, vaikas kuria tekstą? Kokį formatą jis naudoja dažniausiai? Ar gali pasakyti, apie ką jis rašo?

### Rūšiavimas

Pateikite vaikams objektų iš lauko (t. y. lapų, gilių, kankorėžių ir kt.) arba paprašykite vaikų jų surinkti lauke, taip pat taros rūšiavimui. Vaikai gali ištirti daiktus ir juos surūšiuoti.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Lupos

Į pažinimo aplinką atneškite lupų, pakvieskite vaikus ištirti įvairias medžiagas (t. y. lauke rastus daiktus).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Surask porą

Pasirūpinkite mažais uždalais indeliais su įvairiomis medžiagomis viduje. Vaikams juos papurčius, medžiagos turėtų kelti triukšmą. Ta pati medžiaga turėtų būti dviejuose skirtinguose indeliuose. Pasiūlykite vaikams papurtyti indelį ir surasti jam porą. *Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Šviesa

Jei turite galimybę, įsigykite šviesos stalą arba kodoskopą. Duokite vaikams įvairių nepermatomų ir permatomų medžiagų, kurias jie galėtų tyrinėti pasidėję ant stalo. *Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

*Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.*

### **Rekomenduojama literatūra:**

**Muminuko skaičių knyga. Vilnius: Nieko rimto, 2013.**

Kartu su vaikais skaičiuodami objektus, naudokite matematinius objektus arba mažus skaitliukus.

### **Tekstūra**

Matematikos aplinkoje turėkite įvairios tekstūros medžiagų (t. y. vilnos rutuliukų, akmenukų, šakelių, dvipusių žetonų), kurias vaikai galėtų naudoti kartu su toje aplinkoje esančiais kitais objektais.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### **Tekstūrų domino**

Ant nedidelių stačiakampių kartono lakštų priklijuokite įvairių tekstūrų (audinys, vyniojamasis popierius ir kt.) pavyzdžių – po vieną kiekviename gale, kad gautųsi domino. Žaidimas žaidžiamas taip pat, kaip ir tradicinis Domino, tačiau čia vaikai turi derinti tekstūras, o ne taškų skaičių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### **Ponas Bulviagalvis**

Pakvieskite vaikus pono Bulviagalvio kūnui pridėti akis, ausis, nosį, burną ir kt. Vaikams dirbant, pakalbėkite su jais apie tai, kaip poną Bulviagalvį gali apsaugoti jo pojūčiai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### **Rūšiavimas**

Pasirūpinkite tara, leiskite vaikams patiems sugalvoti kategorijas ir surūšiuoti matematinius objektus, pvz., pagal spalvą, dydį, formą ar paviršių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas surūšiuoja objektus ir suskaičiuoja kiekvienos kategorijos objektus.*

### **Įvertinimo galimybė**

Norėdami įvertinti, kaip vaikai rūšiuoja ir klasifikuoja, užduokite jiems tokius klausimus: „Kam šis objektas priklauso ir kodėl?“ arba „Kodėl tu šitą objektą įdėjai čia?“. Ar vaikai moka rūšiuoti medžiagas? Kokias kategorijas jie naudoja? Ar jie gali rūšiuoti pagal keletą ypatybių? Ar jie sugeba suskaičiuoti kiekvienos kategorijos objektus?

## SMĖLIS IR VANDUO/POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_?  
Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Česūnienė R. ir L. Česūnas *Mėgintuvėlio eksperimentų ir atradimų knyga*. Vilnius: Alma littera, 2018.**

Šioje knygoje rasite daug linksmų eksperimentų, kuriuos galima išbandyti su vaikais. Pakvieskite vaikus išbandyti eksperimentus, apie kuriuos perskaitysite šioje knygoje.

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingo jautrumo potyriai. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite į jų pasirengimą prisijungti prie žaidimo.

### Tekstūra

Ant pojūčių stalo šalia smėlio, vandens ar pupelių padėkite tekstūrinių medžiagų (pvz., švitrinio popieriaus, medvilnės kamuoliukų, audinių atraizų, jūros kriauklių, kepimo popieriaus ir kt.). Pakvieskite vaikus patyrinėti medžiagas, paliesti ir palyginti įvairias jų faktūras.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Akmenukai

Pojūčių stalą papildykite spalvotais akmenukais ar akvariumuose naudojamais akmenimis. Skirtingomis dienomis parinkite skirtingų spalvų akmenukus. Pakalbėkite su vaikais apie spalvą, suraskite kambaryje kitų tos pačios spalvos daiktų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Spalvos

Duokite vaikams tos pačios spalvos įrankių ir žaislų (mėlynus puodelius, piltuvėlius, butelių kamštėlius, dubenėlius ir t. t.), kuriuos vaikai galėtų naudoti su kitomis ant pojūčių stalo esančiomis medžiagomis ir daiktais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Ledas

Užšaldykite spalvotą vandenį. Padėkite jį ant pojūčių stalo ir pakvieskite vaikus jį iširti.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Blizgučiai

Ant pojūčių stalo padėkite blizgučių ir pakvieskite vaikus juos patyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Papildomi pojūčiai

Pagalvokite apie galimybę duoti vaikams žaisti su plastilino ar koku nors kitu pojūčių stalu. Arba padėkite padėklų, kurie leis sukurti darbo vietas šalia pojūčių stalo. Lygus paviršius suteiks galimybę vaikams pajusti kitus potyrius.

### **Plastilinas „Play-Doh”**

Duokite vaikams plastilino arba pasigaminkite jo patys. Įdėkite į jį kvapiųjų medžiagų (kava, prieskoniai, eteriniai aliejai), vaizdinių elementų (blizgučiai) arba suteikite jam tekstūros (smėlis). Pakalbėkite su vaikais apie plastiliną, paskatinkite juos apibūdinti, kaip plastilinas kvėpia, atrodo, koks jis jį liečiant.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### **Kvepiantys maišeliai**

Pripildykite plastiko maišelius įvairių prieskonių, užklijuokite ant jų etiketes su paveikslėliais. Pakvieskite vaikus atidaryti maišelį ir užuosti jo turinį. Nepamirškite apie galimą vaikų alergiją.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liksdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### **Atsistok ant pojūčių maišelio**

Pripildykite didelius užspaudžiamus plastikinius maišelius įvairių medžiagų, tokių, kaip plaukų želė, ryžiai, medvilnės kamuoliukai ir kt. Leiskite vaikams paliesti juos kojomis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

## BIBLIOTEKA

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotum šią knygą draugui? Kodėl?

### **Menininkai**

Bibliotekos aplinkoje padėkite knygų apie meną ir menininkus (Mikelandželą, jei Meninės veiklos aplinkoje nagrinėjote Mikelandželo tapybą). Pakvieskite vaikus su kitu vaiku pavartyti knygas, aptarti, ką jie mato. Paprašykite jų savo partneriui papasakoti, ką jie mato knygoje, kas jiems patinka, kas nepatinka meno kūrinys.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užduoda klausimus bei atsako į juos, prašo pagalbos, ieško informacijos bei bando išsiaiškinti neaiškų dalyką.*

### **Veltinio istorijos**

Pradėkite nuo vaikams žinomų istorijų. Vėliau pakvieskite vaikus panaudoti veltinio detales kuriant savo istorijas.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas atpasakoja jam žinomą istoriją?

### **Popieriaus tekstūra**

Bibliotekos aplinkoje turėkite knygų kietais lapais, taip pat laikraštį ir/arba vaikų žurnalą. Paprašykite vaikų juos paliesti, palyginti vieną su kitu ir kitomis aplinkoje esančiomis knygomis. Jei vaikai pasirengę, paprašykite knygoje/laikraštyje/žurnale surasti savo vardo raides ir patyrinti, kokie garsai yra jų varduose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*



## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

Sukurkite vaikams pritaikytus receptus, kuriais jie galėtų pasinaudoti gamindami maistą. Pavyzdį rasite šio skyriaus prieduose. Įtraukite šiuos receptus į savo grupės receptų knygą.

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pakalbėkite su vaikais, kaip žinios apie alergiją mus saugo.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekiant patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto taisyklių.

### Plastilinas „Play-Doh“

Pasigaminkite plastiliną (arba bet kurią iš Smėlio ir vandens / Pojūčių skyrelyje išvardytų tešlos rūšių). Leiskite vaikams žaisti su juo darželyje arba duokite parsinešti į namus, kad galėtų žaisti su savo šeima.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Kieta tešla

Pagaminkite tešlos, kuri sukietėja. Leiskite vaikams naudoti ją Meninės veiklos aplinkoje. Ant didelio popieriaus lapo užrašykite patiekalo receptą. Pakvieskite vaikus perskaityti jį, visiems kartu gaminant tešlą. Pabrėžkite pirmųjų žodžių ir raidžių, kuriomis vaikai domisi, garsus ir formą. Pavyzdį rasite 2 skyriaus prieduose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Sudedamosios dalys

Gamindami iš sudedamųjų dalių, esančių pakuotėse, perskaitykite jų etiketes. Tokiu būdu vaikams skiepsite raštingumo įgūdžius ir sveikos mitybos įpročius. Pabrėžkite pirmųjų žodžių ir raidžių, kuriomis vaikai domisi, garsus ir formą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

## KOMPIUTERIS/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtyms gali būti taikomos tik specialiųjų poreikių turintiems vaikams, kuriems reikalinga pagalbiniė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra atitinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum\_\_\_\_\_?

### **Koks tai garsas**

Per interneto paieškos sistemą suraskite įvairių garso įrašų be vaizdų. Tai gali būti skirtingi muzikos instrumentai arba gyvūnų garsai. Paprašykite vaikų atpažinti garsą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip veikia technologinės sistemos.*

### **Gestų kalba**

Per interneto paieškos sistemą suraskite gestus tokiems žodžiams ir frazėms: daugiau, padėk, prašau, aš tave myliu. Pakvieskite vaikus pasimokyti šių gestų ir naudoti juos grupėje ir namuose.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### **Žaidimas „Aš matau“**

Suraskite internete vaizdų žaidimui „Aš matau“. Vaikai gali sakyti: „Savo akimi aš matau kai ką geltono“. Tuomet kiti vaikai bando atspėti, kas tai galėtų būti. Kiekviena nauja užuomina prasideda šiais žodžiais: aš matau. Prieš žaidžiant, parodykite, kaip tai daroma. Angliška žaidimo versija „I Spy“

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

## LAUKE/ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip tau pavyko \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai?

### Rekomenduojama literatūra

**Maciulevičiūtė-Smeu J. *Aš saugus gatvėje*. Kaunas: Jūsų Flintas, 2017.**

Trumpai pakalbėkite su vaikais apie saugumą lauke, jiems einant per gatvę su savo šeima (arba su grupe).

### Oras

Įtraukite vaikus į pokalbį apie orą: kaip jautiesi būdamas(-a) lauke šiandien? Kaip pasikeičia oras rudenį? Kokie tavo pojūčiai praneša apie orą, kaip mes reaguojame į tai? Ką turime daryti, kad būtume sveiki ir saugūs? Ar turime dėvėti striukes, pirštines, kepurės ir t. t.?

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Stebėk

Įtraukite vaikus į pokalbį apie orą: kaip jautiesi būdamas(-a) lauke šiandien? Kaip pasikeičia oras rudenį? Kokie tavo pojūčiai praneša apie orą, kaip mes reaguojame į tai? Ką turime daryti, kad būtume sveiki ir saugūs? Ar turime dėvėti striukes, pirštines, kepurės ir t. t.?

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Medžių lapų spardymas

Pakvieskite vaikus spardyti kuo daugiau medžių lapų. Paklauskite, ką jie girdi tai darydami. Ar lapai šlama, čėža? Kodėl?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Galvoju apie...

Pakvieskite vaikus pažaisiti pojūčių žaidimą. Pasakykite, kad jie turės vadovautis jūsų duodamais nurodymais. Pasiūlykite vaikams surasti įvairių daiktų: „Galvoju apie daiktą, kuris yra \_\_\_\_\_ (žalias, kietas, lygus – siūlykite atsižvelgę į pagrindinį savaitės klausimą)“. „Ieškokite to, kas yra \_\_\_\_\_ (žalia, kieta, lygu) ir \_\_\_\_\_ (nubėk / nušok / nuliuksėk) ten“.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### Nusileidimo dažymas

Padenkite nusileidimą popieriumi, panardinkite kamuolį į dažus ir leiskite vaikams nuridenti jį žemyn. Kad kamuolys toli nenuriedėtų, nusileidimo gale būtinai ką nors padėkite!

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Kreida

Pieškite kreida lauke. Stebėkite, ką vaikai pasirenka piešti. Jei vaikai pasirengę, pasiūlykite nupiešti juos dominančias raides, pvz., jų vardo raides. Pakalbėkite su vaikais apie jų patirtį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Koncertas

Išneškite į lauką vaikų Meninės veiklos aplinkoje pagamintus instrumentus ir surenkite koncertą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### **Rudėninis medis**

Ant kartono nupieškite medžio kamieną su šakomis ir išneškite jį į lauką. Parūpinkite vaikams purškimo butelių su rudėninių lapų spalvos vandeniu. Pakvieskite vaikus pavaizduoti medžio lapus, ant medžio purškiant vandenį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokyti naujų dalykų.*

### **Muilo burbulai**

Išneškite į lauką muilo burbulų ir šiaudelių, parodykite vaikams, kaip pūsti burbulus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Apyrankės**

Iš maskuojančios lipnios juostos sukurkite apyrankę. Apvyniokite ją LAISVAI aplink vaikų riešus lipniaja puse į išorę. Paskatinkite vaikus susirasti skirtingų faktūrų daiktus ir priklijuoti juos prie apyrankių. Pakalbėkite su vaikais, kaip jų akys padės jiems nuspręsti, ar daiktą paimti saugu ar nesaugu.

Stebėkite, kad vaikai laikytųsi saugos nurodymų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Jokužytė E. Leonardo da Vinci. *Sparnuotosios raidės*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2016.**

Šioje knygoje yra aklųjų rašto ir taktilinių iliustracijų. Norėdami supažindinti vaikus su aklųjų raštu ir ištirti šią knygą, pasiūlykite vaikams ją liesti.

### Pastaba

Skaitykite įvade, kaip dienos metu įtraukti įvairias raštingumo ugdymo ar rašymo veiklas, tinkančias ikimokyklinio amžiaus vaikams.

### Varpeliai

Pritvirtinkite varpelius prie įvairių rašymo / piešimo priemonių. Paskatinkite vaikus naudotis savo klausa, naudojantis šiomis priemonėmis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Juoda ir balta

Pakvieskite vaikus naudoti juodą ir baltą vaškines kreideles / pieštukus ir rašyti ant juodo / balto popieriaus. Prieš rašant ar piešiant, paklauskite vaikų, kas nutiks, jei ant juodo popieriaus rašysite / piešite juodu pieštuku / vaškine kreidele. O ant balto baltu?

*Ugdomi gebėjimai: paragintas vaikas reiškia savo nuomonę apie knygą ar jos temą per piešimą, diktavimą ir/ ar rašymą (pvz.: Man patinka ..., nes...).*

### Kvapnūs žymekliai

Jei turite galimybę, duokite vaikams kvapnių žymeklių, skirtų rašymui / piešimui (nepamirškite apie galimą alergiją). Paskatinkite vaikus pasinaudoti savo uosle, naudojant šias priemones.

*Ugdomi gebėjimai: paragintas vaikas reiškia savo nuomonę apie knygą ar jos temą per piešimą, diktavimą ir/ ar rašymą (pvz.: Man patinka ..., nes...).*

### Švitrinio popieriaus trynimasis

Iš švitrinio popieriaus iškirpkite keletą raidžių (t. y. pirmąsias vaikų vardų raides). Pakvieskite vaikus ant raidės uždėti popieriaus lapą ir patrinti vaškine kreidele. Paklauskite vaikų, kas atsitiks, padėkite rasti atsakymą į klausimą, kodėl raidė atsirado popieriuje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kurias raides vaikas pažįsta? Kurias iš jų jis gali įvardyti ar išstarti, ar perskaityti?

### Rašymas žele

Užpildykite užspaudžiamus plastikinius maišelius plaukų žele. Užkljuokite tvirta juosta ir leiskite vaikams pirštu piešti ir rašyti ant maišelių paviršiaus. Jei vaikai yra pasirengę, paprašykite jų patyrinti jų vardų raidžių formas ir garsus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_ . Mačiau tave \_\_\_\_ . Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Muzikos garsai: klasikinės muzikos instrumentai. Vilnius: Trys nykštukai, 2020.**

Palyginkite knygoje pavaizduotus instrumentus su šios aplinkos instrumentais, taip pat instrumentus, kuriuos pagamino vaikai.

### Mano kūno muzika

Pakvieskite vaikus kuriant muziką panaudoti įvairius jų atliekamus veiksmus, pvz., plojimą rankomis, trepsėjimą kojomis, spragsėjimą pirštais, ritmo mušimą garsiai, švelniai, greitai ir lėtai ir kalbėjimą, kad būtų galima atlikti dainas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Grojimas

Pakvieskite vaikus pagroti instrumentais, kuriuos jie pagamino Meninės veiklos aplinkoje, atidžiai klausyti, kaip instrumentas skamba. Pakvieskite vaikus išbandyti išgauti garsesnį ar švelnesnį garsą.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### Vandens ksilofonas

Sukurkite vandens ksilofoną, pildami įvairių vandens kiekį į tuščius švarius vaikiško maisto indelius (ar panašaus tipo stiklainius). Parodykite, kaip reikia švelniai mušti stiklainius, paskatinkite vaikus klausytis garsų. Papildomai galite į stiklainius įpilti maistinių dažų, atkreipdami dėmesį į vandens lygį kiekviename iš indų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamus objektus bei jų savybes, pvz.: ilgis ir plotis; apibūdina objektus vartodamas taisyklingus žodžius, pvz.: mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus, lengvas.*

### Liūtis

Pakvieskite vaikus rankomis ir kojomis sukurti liūtį. Imituodami liūtis metu girdimus garsus, jie gali trinti rankas, stuksenti pirštais, trepsėti kojomis, garsiai ploti t. t.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar paskatinus ir padedant vaikas gali savo kūno judesiais ir garsu sukurti liūtį? Kuriuos liūtis elementus jis išreiškia? Kaip jis juos išreiškia?

### Sustink

Grokite įvairią muziką per radiją, kompaktinių diskų grotuvą ar kompiuterį ir paskatinkite vaikus laisvai šokti ar kopijuoti judesius. Sustabdykite muziką įvairiose vietose, liepkite vaikams sustingti, išgirdus tylą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### Simonas sako

Liepkite vaikams paliesti savo nosis, ausis, burną ir akis, bet tik tuo atveju, jei Simonas sako! Žaidimo taisyklės: vienas žaidėjas išrenkamas Simonu. Likusiems žaidėjams jis sako, ką daryti: pvz., Simonas sako užmerkti akis. Jei žaidėjas, išrinktas Simonu, nepasako žodžių Simonas sako, žaidėjams nereikia daryti užduoties. Jei kas nors suklysta, iškrenta iš žaidimo. Tokiu būdu žaidėjų lieka vis mažiau. Paskutinis likęs nesuklydęs žaidėjas tampa kito žaidimo Simonu, ir žaidimas tęsiamas toliau.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

#### 1.2.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

- Patarimai dirbant su maža grupe
- Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
- Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
- Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
- Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti ...

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

#### **KETVIRTA SAVAITĖ**

**Esminis skyriaus klausimas.** Kaip mes naudojame savo pojūčius tirdami, nagrinėdami ir suprasdami mus supantį pasaulį?

**Pagrindinis skyriaus klausimas.** Kaip mes naudojame savo lytėjimą?

**Pagrindinis žodynas:** sausas(-a), ruduo, jausti, pirštai, kietas(-a), šiurkštus(-i), pojūčiai, oda, lygus(-i), minkštas(-a), liesti, šlapias(-ia).

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Kai kuriems vaikams vis dar gali tekti parodyti, kaip užsiregistruoti (jei yra šeimos narių ar globėjų, padėti gali ir jie). Kiti vaikai jau gali būti pasirengę pradėti tyrinėti pirmąjį savo vardo garsą. Ir toliau <b>pagirkite vaiką už bet kokią pastangą</b>, tuo pat metu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie jau yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę arba paskatinkite atidžiau pažvelgti į jų vardinių kortelių raides.</p> <p>Šį užsiėmimą galite pasiūlyti vaikams ryte, vos tik jiems atvykus, arba vėliau. Pabrėžkite vaikų vardų ir kitų raidžių, kuriomis vaikai domisi, skambesį.</p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Norint sumažinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Perskaitykite <b>Aukštakalnytė G. ir kt. Užsimerk. Vaikų pasakos reginčiųjų ir Brailio raštu. Klapėda: Verslas ar menas, 2018.</b>, po to padainuokite šią dainą:</p> <p>Mano akys mato, Mano ausys girdi, Mano oda gali jausti... Tiek, tiek daug,</p> <p>Liežuvis jaučia skonį, Nosis užuodžia,</p> <p>Mano 5 pojūčiai dirba puikiai!</p> <p>Akys? Rega!</p> <p>Ausys? Klausia!</p> <p>Oda? Jutimas!</p> <p>Tiek, tiek daug!</p> <p>Liežuvis? Skonis!</p> <p>Nosis? Kvapas!</p> <p>Aš puikiai šiuos jausmus</p>	<p>Įvadas į LYTĖJIMĄ ir rankų, kojų bei odos vaidmenį mums ką nors liečiant.</p> <p>Pakartokite vakar išmoktą dainą „Mano akys mato“. Pasakykite vaikams, kad per artimiausias porą dienų jie sužinos daugiau apie lytėjimą.</p> <p>Paduokite kiekvienam vaikui po daiktą (gali būti bet koks mažas matematinis žaislas arba kitas objektas). Paprašykite paliesti jį pirštais ir pasakyti, ką jaučia. Po to paprašykite objektą uždėti ant savo rankos (parodykite kaip). Ar jie ką nors jaučia? Paprašykite, kad pasakytų, ką jie jaučia. Paprašykite objektą perkelti ant kaktos.</p> <p>Ar jie jį jaučia? Ką jie</p>	<p>Įvadas į TEKSTŪRĄ/POJŪTĮ</p> <p>Paprašykite vaikų uždėti rankas sau ant galvos.</p> <p>Ką jie jaučia? Pakartokite su kitais paviršiais, kuriuos vaikai gali lengvai pasiekti būdami grupėje (grindys, alkūnė, marškinėliai ir kt.). Palyginkite, kokie skirtingi jų paviršiai.</p> <p>Sugrupuokite, vaikų atsakymus įrašykite diagramoje. Vaikas greičiau pradės atpažinti savo vardą, jei jį užrašysite šalia jo atsakymo.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.</i></p>	<p>Dainuokite arba skanduokite:</p> <p>Mano oda leidžia jausti karštą, šaltą, švelnų, šiurkštų, keietą, minkštą, ranką, kulną. Tai mano oda, ji leidžia man jausti...</p> <p>(kažką kieto, minkšto, švelnaus, šiurkštaus)</p> <p>Tuščias vietas užpildykite dalykais, kuriuos norėtumėte, kad vaikai pajustų. Liepkite jiems surasti kambaryje, kas yra sunku, minkšta, lygu, šiurkštu ir pan.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.</i></p>	<p>Padainuokite dainą apie švarias rankas:</p> <p>Plauk rankas</p> <p>Nusiplauk rankas, Delnus išmuiluok gerai,</p> <p>Nuskalauki atidžiai,</p> <p>Nusiplauk rankas.</p> <p>*Pastaba: Visą dainelę su klipu galite rasti internete: Rankyčių dainelė (su Laura)</p> <p>Pakalbėkite su vaikais, kodėl mūsų rankos (mūsų oda) turi būti švarios.</p> <p>Priminkite vaikams, kad, kai liečiame, ypač pirštais, ant rankų gali patekti mikrobus ir todėl galime susirgti.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.</i></p>



	<p>žinau!</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.</i></p>	<p>jaučia? Priklausomai nuo vaikų susidomėjimo ir dėmesio, tą patį pakartokite su kitomis kūno dalimis (t. y. rankos, kulkšnys ir kt.). Apibendrinkite pažymėdami, kad mes daiktus liečiame rankomis, bet pažinti juos mums padeda ir kitos mūsų kūno dalys.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.</i></p>			
Literatūra	<p><b><i>Mano pojūčiai. Ugdomasis loto žaidimas 2-7 metų vaikams. Šiauliai: Lucilijus, 2018.</i></b></p>	<p><b>Aukštakalnytė G. ir kt. Užsimerk. Vaikų pasakos reginčiųjų ir Brailio raštu. Klapėda: Verslas ar menas, 2018.</b></p>	<p><b>Moomin Characters Mumių pojūčių ir mokymosi knyga. Vilnius: Nieko rimto, 2014.</b></p>	<p><b>Aukštakalnytė G. ir kt. Užsimerk. Vaikų pasakos reginčiųjų ir Brailio raštu. Klapėda: Verslas ar menas, 2018.</b></p>	<p><b>Moomin Characters Mumių pojūčių ir mokymosi knyga. Vilnius: Nieko rimto, 2014.</b></p>
<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Perskaitykite <b><i>Mumių pojūčių ir mokymosi knyga</i></b>. Peržiūrėkite knygos paveikslukus su vaikais. Paklauskite jų, kurį paveikslėlyje pavaizduotą daiktą jie labiausiai norėtų paliesti, paragauti, pamatyti ir pan. Paprašykite jų pagalvoti apie kitus daiktus,</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Duokite vaikams įvairių figūrų su tiesiomis kraštinėmis ir smailiais kampais. Nenaudokite figūrų suapvalintais kampais. Jei reikia, iškirpkite figūras iš kietesnio popieriaus arba kartono. Pakvieskite vaikus pirštais paliesti kraštus ir kampus. Pasakykite, kokia tai figūra. Paprašykite, kad</p>	<p>MAŽOJE GRUPĖJE</p> <p>Paprašykite vaikų, kad jie grupėje surastų ką nors kieta, minkšta, šiurkštaus, lygaus ir pan.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.2.6 skyriuje</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė 1:</p> <p>Grupė 2:</p> <p>Grupė 3:</p> <p>Grupė 4:</p> <p>Grupė 5:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.</p> <p>Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):</p>

	<p>kuriuos jiems patinka liesti, matyti, girdėti ir pan., ir pasakyti kodėl.</p> <p>Parodykite, kaip parašyti kiekvieno vaiko vardą puslapyje. Pabrėžkite vardo pirmąją raidę ir raidės garsą.</p> <p>Paprašykite vaikų nupiešti daiktus, kuriuos jie norėtų paliesti, paragauti, pamatyti ir pan.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai įsitraukia į tikslingo skaitymo grupėje veiklą.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė 1:</p> <p>Grupė 2:</p> <p>Grupė 3:</p> <p>Grupė 4:</p> <p>Grupė 5:</p>	<p>vaikai suskaičiuotų kraštines ir kampus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas teisingai įvardija įvairaus dydžio figūras.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė 1:</p> <p>Grupė 2:</p> <p>Grupė 3:</p> <p>Grupė 4:</p> <p>Grupė 5:</p>	<p>inicialus:</p> <p>Grupė 1:</p> <p>Grupė 2:</p> <p>Grupė 3:</p> <p>Grupė 4:</p> <p>Grupė 5:</p>		
<b>Lauke</b>	Žr. 1.2.3. skyrių Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Pietūs</b>	Valgydami su vaikais pakalbėkite apie maistą, kurį jie valgo. Kuris maistas yra sunkus? Minkštas? Trintas? Traškus? Ir t.t.				
<b>Aplinkos</b>	Žr. 1.2.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				

<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.

### 1.2.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus klausimais. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

#### **Pavyzdys nr. 1. Lapo trynimasis**

Veiklos tipas – maža grupė

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liksdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*



*„Aš panaudojau tris lapus. Didelį žalią, mažą raudoną ir oranžinį!“*

## Pavyzdys nr. 2. Rastų objektų kolekcijos

Veiklos tipas – maža grupė

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liksdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*



*„Lauke radau daugybę daiktų! Šakelių, akmenukų ir medžių lapų. Didelis akmuo labai nelygus. Lapus sudėjau į vieną krūvą. Jie skirtingų spalvų, bet jie visi yra lapai“.*



*„Nusprendžiau surūšiuoti savo lapus. Rudus lapus padėjau ten. Geltonus – čia, o žalius – štai čia.“*

## 1.2.6. MOKYMO SI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

Dokumentacija: Atsižvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams žaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

**Pamoka.** Pasivaikščiojimas lauke

**Tipas.** Darbas didelėje grupėje

<p><b>Skyriaus tema. Mano penki pojūčiai</b></p>	<p><b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip mes naudojame savo regėjimą?</b></p>
<p><b>Tikslas.</b> Vaikai papasakos, ką mato, vartodami kuo daugiau aprašomųjų žodžių. Vaikai sugebės pasakyti, kaip saugiai vaikščioti savo rajone.</p>	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.</i></p> <p><b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas suprasedamas laikosi saugos taisyklių.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b></p> <p>Vaikas stebi dangų ir jame esančius gamtos ir žmogaus sukurtus objektus.</p> <p>Vaikas parodo savo žinias apie Žemę.</p> <p>Fizinis pasaulis</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b></p> <p>Popierius, vaškinės kreidelės ir kitos piešimo priemonės</p> <p><b>Landsbergis V. V. <i>Kas tas Pūkis. Vilnius: Dominicus Litanus, 2020.</i></b></p>	<p><b>Žodynas:</b> akys, regėjimas, saugus(-i), matau, vaizdas, matymas.</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b></p> <p>Pardodykite vaikams <b>Landsbergis V. V. <i>Kas tas Pūkis. Vilnius: Dominicus Litanus, 2020. knyga</i></b>, priminkite apie keletą gyvūnų, kuriuos matė Rudnosiukas.</p> <p><b>Pradžia</b></p> <p>Paklauskite vaikų, kokia kūno dalimi Pūkis matė kitus gyvūnus. Jei vaikai neatsako, parodykite į savo akis.</p> <p>Pasakykite vaikams, kad šiandien eisime pasivaikščioti ir, atidžiai žiūrėdami SAVO akimis, stebėsime aplinką, bandysime įsidėmėsime, ką matome. Paklauskite vaikų, ką jie galėtų pamatyti pasivaikščiavimo metu (pastatai, automobiliai, medžiai ir kt.).</p> <p>Priminkite vaikams, kad pasivaikščiavimo metu jie turi būti saugūs. Paklauskite jų, kaip būti saugiems, pvz., laikytis už suaugusiojo ir/arba savo grupės draugo rankos, eiti šaligatviu, būti su grupe, klausytis auklėtojo nurodymų ar sustoti prie sankryžos. Vaikams siūlant taisykles, jų mintis užrašykite ant popieriaus lapo.</p> <p><b>Vidurys</b></p> <p>Išeikite į lauką. Pasirūpinkite, kad su jumis būtų pakankamai suaugusiųjų, esant reikalui, vaikams priminkite saugos taisykles. Paprašykite vaikų pasakyti tai, ką jie mato, paryškinkite žodžius, kurie apibūdina spalvą, formą, dydį ir pan.</p> <p>Pabrėžkite papildomas konkrečiam metų laikui būdingas savybes, tokias, kaip medžių lapai keičia spalvą, krenta ant žemės.</p> <p><b>Pabaiga</b></p> <p>Grįžus į grupę, pasakykite arba paklauskite vaikų, kodėl jie lauke buvo saugūs.</p> <p>Paprašykite vaikų, vartojant kuo daugiau apibūdinamųjų žodžių, paminėti kelis dalykus, kuriuos jie matė vaikščiodami.</p>	

Duokite vaikams vaškinių kreidelių ir kitų piešimo priemonių ir popieriaus, paprašykite nupiešti vieną dalyką, kurį jie matė vaikščiodami.

Jei vaikai gali, paprašykite ant to paties popieriaus lapo užrašyti savo vardą. Jei vaikai negali savarankiškai užrašyti savo vardo, parodykite jiems, pabrėždami pirmosios raidės garsą.

Suklijuokite piešinius į knygą ir padėkite ją Bibliotekos aplinkoje.

**Įvertinimas.** Ką vaikas gali pamatyti ir apibūdinti? Kokias aprašomosios kalbos rūšis vaikas vartoja, pasakodamas, ką jis mato?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Vaikščiodami fotografuokite. Nuotraukos padės vaikams geriau prisiminti, ką jie matė lauke.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Vaikščiojimo metu pasiūlykite vaikams pažaisti žaidimą „Aš matau“, naudojant tik vieną objekto apibūdinimą, pvz., aš matau kažką raudona. Paprašykite vaikų atspėti, kas tai yra.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Iš anksto parenkite paveikslėlius (nuotraukos, piešiniai) tų objektų, kuriuos vaikai gali pamatyti lauke. Įtraukite ir objektus, kurie atspindi metų laiką (pvz., medžių lapai, medžiai, gilės) ir saugumą (perėja, sustojimo ženklas, laikymasis už rankos). Parodykite paveikslius prieš einant į lauką, užduokite klausimų, kurie patikrins vaikų supratimą, paskatins kalbos vystymąsi.

**Patarimai auklėtojui.** Atsižvelgus į grupės tvarkaraštį ir vaikų poreikius, paskutinę šios pamokos dalį galima atlikti vėliau.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

Darbas didelėje grupėje. Pasivaikščiojimas lauke

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

Vaiko individualios pažangos stebėseną

Vaikas stebi dangų ir jame esančius gamtos ir žmogaus sukurtus objektus.

Vaikas parodo savo žinias apie Žemę.

Fizinis pasaulis

Vaiko vardas	Mato ir apibūdina	Vartoja šiuos apibūdinamuosius žodžius	Pastabos



## Pamoka. Pasivaikščiojimas klausantis

Tipas. Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Mano penki pojūčiai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip mes naudojame savo klausą?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai sugebės apibūdinti garsus, kurie juos girdi.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.</i> <b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas supranta ir laikosi saugos taisyklių.</i> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas stebi dangų ir jame esančius gamtos ir žmogaus sukurtus Vaikas parodo žinias apie Žemę. Fizinis pasaulis
<b>Ugdymo priemonės</b> Sausi medžio lapai	<b>Žodynas:</b> traškėjimas, ausys, lapija, garsus(-i), spėjimas, tylus(-i), garsas Vaikams gali patikti papildomas žodis traškėti.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Liepkite vaikams užmerkti akis ir pabandyti išgirsti kokį nors ypatingą garsą. Sušlaminkite sausus medžių lapus, paprašykite atspėti, koks tai garsas. Liepkite atsimerkti, parodykite jiems lapus, paklauskite, ar jų spėjimai buvo teisingi. <b>Pradžia</b> Paklauskite vaikų, kada ir kur jie gali rasti sausų medžių lapų. Pasakykite, kad tai garsas, kurį dažnai girdime lauke rudenį. Pasakykite, kad kartu eisite pasivaikščioti, pasivaikščiojimo metu atidžiai klausysitės. Paklauskite, ką dar jie gali išgirsti lauke. Priminkite vaikams, kad pasivaikščiojimo metu jie turi būti saugūs. Paklauskite jų, kaip būti saugiems lauke, pvz., laikytis už suaugusiojo ir/ arba savo grupės draugo rankos, eiti šaligatviu, būti su grupe, klausyti auklėtojo nurodymų, sustoti prie sankryžos. <b>Vidurys</b> Išeikite į lauką. Pasirūpinkite, kad su jumis būtų pakankamai suaugusiųjų, esant reikalui, priminkite vaikams saugos taisykles. Paprašykite vaikų apibūdinti tai, ką jie girdi pakeliui. 2–3 vietose sustokite atidžiau įsiklausyti. <b>Pabaiga</b> Grįžus į grupę, pasakykite arba paklauskite vaikų, kodėl jie lauke buvo saugūs. Paprašykite vaikų, vartojant kuo daugiau apibūdinamųjų žodžių, paminėti kelis dalykus, kuriuos jie girdėjo vaikščiodami. Duokite vaikams muzikos instrumentų, paraginkite su jais atkurti lauke girdėtus garsus.	
<b>Įvertinimas.</b> Kaip vaikas reaguoja į šį pasivaikščiojimą? Ar jis jį domina, ar jis nori ir/arba gali įsiklausyti į aplinką pasivaikščiojimo metu? Kaip jis reaguoja į šią naują patirtį?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Vaikams, kuriems reikia papildomos pagalbos, leiskite pasivaikščioti su auklėtoju ar kitu suaugusiuoju.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paskatinkite vaikus, kuriems ši veikla sekasi itin gerai, suskaičiuoti girdimus garsus (pvz., automobilių signalų skaičių).

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Pasiklausykite garsų viduje. Tegul vaikai užsimerkia ir mokosi atpažinti garsus, tokius, kaip sirena, kūdikio verkimas, šuns amsėjimas ir pan. Galite naudoti kompaktinį diską arba patys sukurti garsus.

**Patarimai auklėtojai.** Jei neturite rekomenduojamos knygos, šiai veiklai naudokite paveikslėlius iš kitų knygų arba iš interneto.

**Klausimai auklėtojai.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

Darbas mažoje grupėje. Išraiškos

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas stebi dangų ir jame esančius gamtos ir žmogaus sukurtus objektus. Vaikas parodo žinias apie Žemę.

Gamtos ir fizinis pasaulis

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Domisi, bando ir sugeba įsiklausyti</b>	<b>Įgyja naujos patirties</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. obuolių ragavimas

### Tipas. Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Mano penki pojūčiai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip mes naudojame savo skonio receptorius? Kaip mes naudojame savo uoslę?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai galės pasakyti ir užrašyti, kuris obuolys(-iai) jiems patinka labiausiai.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paragintas vaikas reiškia savo nuomonę apie knygą ar jos temą per piešimą, diktavimą ir/ ar rašymą (pvz.: Man patinka ..., nes...).</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas supranta rašymo tikslus. Norėdamas pavaizduoti tai, ko nėra, vaikas naudoja simbolius ir paveikslėlius. Rašymas
<b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.</i>	
<b>Ugdymo priemonės</b> Įvairių rūšių obuoliai, supjaustyti skiltelėmis (2–5 veislės). Popierius, rašymo reikmenys (pieštukai, žymekliai, vaškinės kreidelės).	<b>Žodynas:</b> kvapas, burna, nosis, skonis, liežuvis.
<b>Eiga</b>	
<b>Sudominimas</b> Paklauskite vaikų, ar galima obuolio paragauti ausimi. Ar galima obuolį užuosti ausimi? Ko reikėtų norint užuosti obuolį? Ko reikėtų norint jo paragauti?	
<b>Pradžia</b> Pasakykite vaikams, kad jie turės galimybę pauostyti ir paragauti kelių skirtingų rūšių obuolių. Paprašykite jų pagalvoti, kaip obuoliai kvepia, koks jų skonis, kad po ragavimo galėtų parašyti, kurie obuoliai jiems patinka labiausiai.	
<b>Vidurys</b> Parodykite keletą obuolių veislių, pasakykite jų pavadinimus, paprašykite, kad vaikai apibūdintų, kaip jie atrodo. Leiskite vaikams užuosti ir paragauti visų rūšių obuolių. Pagalvokite kartu su vaikais, kuris obuolys, jų manymu, kvėpėjo geriausiai, kuris buvo skaniausias.	
<b>Pabaiga:</b> Padėkite vaikams užrašyti jų atsakymus: Man patinka, kaip kvepia _____. Man patinka _____ skonis. Leiskite vaikams rašyti, piešti ir/arba diktuoti. Pabrėžkite pirmąsias jų vardo raides ir raides, kuriomis vaikai domisi.	
<b>Įvertinimas.</b> Kaip vaikas užrašo jam labiausiai patinkančius dalykus? Ar jis naudoja piešinius, raidę kaip ženklą, atskiras raides ir pan.?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kai kurie vaikai gali būti alergiški obuoliams arba jaustis nejaukiai uosdami ir ragaudami obuolius. Alergiškiems vaikams pasiūlykite alternatyvą, o vaikų, kurie jaučiasi nejaukiai uosdami ir ragaudami obuolius, paprašykite užrašyti, kurie obuoliai, jų manymu, atrodo gražiausiai.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Jei vaikai yra pasirengę, paraginkite juos užrašyti savo atsakymus ir bandyti atpažinti kai kuriuos užrašytų žodžių garsus.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Pasakykite žodį obuolys vaikų namų kalba. Tegul visi vaikai mokosi pasakyti šį žodį kitomis kalbomis. Galite įtraukti ir spalvas, tokias, kaip raudona, žalia ir geltona.

Norėdami vaikams padėti suprasti neteisingą ir juokingą pojūčio/kūno dalies derinimą, pateikite papildomų pavyzdžių, pvz., pabandyti paragauti obuolio savo nosimi. Vaikams, kurių lietuvių kalba nėra gimtoji kalba, bus naudinga išgirsti pavyzdžius pakartotinai, kad jie suprastų humorą.

**Patarimai auklėtojui.** Taupydami laiką, obuolius supjaustykite iš anksto. Aštrius peilius laikykite toliau nuo vaikų.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Obuolių ragavimas

Pagrindinis pasiekimas

*Paragintas vaikas reiškia savo nuomonę apie knygą ar jos temą per piešimą, diktavimą ir/ ar rašymą (pvz.: Man patinka ..., nes...).*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas supranta rašymo tikslus.

Norėdamas pavaizduoti tai, ko nėra, vaikas naudoja simbolius ir paveikslėlius.

Rašymas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Pasako, kuris obuolys jam patinka</b>	<b>Parašo apie jam patinkantį obuolį</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Daikto medžioklė

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Mano penki pojūčiai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip mes naudojame savo lytėjimą?</b>
<b>Tikslas.</b> Liesdami vaikai galės atpažinti įvairius paviršius.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informaciją ta tema.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Atlikdamas paprastas užduotis, vaikas koordinuoja įvairius judesius. Parodo teigiamą vaiko požiūrį į ugdymąsi. Stebėjimas ir klasifikavimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Ši pamoka gali vykti bet kurioje grupėje, naudojant baldus, medžiagas ir paviršius, esančius visoje aplinkoje. Popierius ir rašymo priemonės.	<b>Žodynas:</b> sausas(-a), jausti, pirštai, kietas(-a), šiurkštus(-i), lygus(-i), minkštas(-a), liesti.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Paprašykite vaikų pamankštinti savo pirštus. Liepkite jiems juos pajudinti, ištempti ir pasiruošti daiktų medžioklei. <b>Pradžia</b> Paruoškite dvi kontrastingas medžiagas. Paprašykite vaikų užsimerkti, paliesti medžiagas ir pasakyti, ką jie jaučia. <b>Vidurys</b> Pasakykite vaikams, kad jums reikia jų pagalbos ieškant daiktų grupėje. Pasakykite, kad ieškote daiktų, kurių paviršius yra savotiškas. Paaiškinkite, kad pasakysite jiems, ko ieškoti. Jie gali vaikščioti po grupę ir pirštais ieškoti daikto, kuris atitiktų jūsų ieškomą paviršių. Pasiūlykite ieškoti įvairių paviršių. Vienu metu parinkite po vieną paviršių (parinkite iš žodyno sąrašo). Pakvieskite vaikus juos surasti grupėje. <b>Pabaiga</b> Aptarkite su vaikais jų atrastus paviršius, užduodami tokius klausimus: kokio daikto paviršius buvo lygus? Kaip tu žinotai, kad ____ buvo lygus? Ką galvojai liesdamas tą paviršių? Jei negalėtum gerai matyti, ar lietimais padėtų suprasti, koks tai daiktas yra? Kodėl?	
<b>Įvertinimas.</b> Kokius paviršius vaikas sugeba pamatyti ir apibūdinti? Kokias aprašomosios kalbos rūšis vaikas vartoja savo pojūčiams apibūdinti?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kai kuriems vaikams gali būti neįmanoma liesti daiktus. Suporuokite juos su tais vaikais, kurie šį žaidimą žaidžia noriai. Tegul tas kitas vaikas paliečia paviršių ir paaiškina, ką jis jaučia. Kai kurie vaikai gali nesugebėti rasti jūsų siūlomų daiktų paviršių. Įdėkite įvairių daiktų į pojučių dėžutę (žr. ketvirto skyriaus poskyrį „Tyrinėjimas / atradimai“) ir leiskite vaikams tokiu būdu tyrinėti paviršius.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Suporuokite šį vaiką su vaiku, kuriam sunkiai sekasi rasti tinkamą paviršių arba kuris jaučiasi neįmanoma liesti daiktus. Leiskite šiam vaikui pabūti auklėtoju ir pasiūlyti savo ieškomų paviršių variantų.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Vartokite kontrastingus apibūdinimus, pvz., kietas ir minkštas. Galite pasakyti: „Tas daiktas yra kietas“, ir leisti vaikams paliesti kietą daiktą. Pasakę, kad tas daiktas minkštas, leiskite paliesti minkštą daiktą. Tegul vaikai liečia daiktus kartu su kitu grupės draugu ir mokosi sakyti žodžius kietas ir minkštas. Žaidimą tęskite su kitais kontrastingais būdvardžiais, pvz., lygus / nelygus ir pan.

**Patarimai auklėtojai.** Pagalvokite, kaip paklausite vaikų, kodėl jie pasirenka vienus ar kitus daiktus. Ar jūs vaikščiosite po grupę ar stovėsite vienoje vietoje, stebėdami ir komentuodami vaikų pasirinkimus iš tolo?

**Klausimai auklėtojai.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?



**Įvertinimo galimybė****Darbas mažoje grupėje.** Daikto medžioklė

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Atlikdamas paprastas užduotis, vaikas koordinuoja įvairius judesius.

Parodo teigiamą vaiko požiūrį į ugdymąsi.

Stebėjimas ir klasifikavimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Domisi, bando ir sugeba įsiklausyti</b>	<b>Įgyja naujos patirties</b>	<b>Pastabos</b>

## 1.3. TREČIAS SKYRIUS. VISKAS APIE MUS

### 1.3.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Viskas apie mus

#### Esminis skyriaus klausimas

Kas esu aš ir kas yra mane supantys žmonės?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kas padeda man tapti svarbiu ir unikaliu?
- Ką aš jaučiu ir kodėl?
- Kuo svarbi ir unikali yra mano ikimokyklinio ugdymo grupė?
- Kuo svarbi ir unikali yra mano šeima?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- jis yra unikalus; niekas kitas neatrodo, nejaučia, negalvoja ir nesielgia taip, kaip jis;
- dėl įvairių priežasčių skirtingu metu jis patiria įvairius jausmus;
- jis yra savo šeimos ir bendruomenės dalis;
- jo šeima yra svarbi ir unikali;
- jo ikimokyklinio ugdymo grupė yra jo bendruomenė. Visi jo ikimokyklinio ugdymo grupės draugai yra svarbūs ir unikalūs;
- jis gali prisidėti, kad jo ikimokyklinio ugdymo grupėje būtų smagu, saugu ir įdomu

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir grupės poreikius.

atsipalaidavęs(-usi)	kartu	senelis
aukštas(-a)	kitoks/kitokia	sesuo
autoportretas	komandinis darbas	stiprybė
banguotas(-a)	kreivas(-a)	stiprus(-i)
bendruomenė	kultūra	sujaudintas(-a)
bijoti	kūrybingas(-a)	susierzinęs(-usi)
broliai ir seserys	labiausiai	sutrikęs(-usi)
brolis	laimingas(-a)	šeima
dalytis	liūdnas(-a)	teikti pirmenybę
dėdė	mandagus(-i) portretas	teta
didelis(-ė)	mažas(-a)	tėvas
drąsus(-i)	mėgstamas(-a)	tiesus (-i)
draugai	meilė	toks pat/tokia pati
džiugus(-i)	mintys	unikalus(-i)
elgesys	motina	vardas
geras(-a)	nedrąsus(-i)	viltingas(-a) svarbus(-i)
individualus(-i)	nervingas(-a)	vyresnis(-ė)
ypatingas(-a)	nuobodžiauojantis(-i)	žaismingas(-a)

irzlus(-i) išprotėjęs(-usi) išsigandęs(-usi) įvaikintas(-a) jaukus(-i) jaunesnis(-ė) jausmai juokingas(-a)	pagarba panašus(-i) pavardė piktas(-a) pomėgis pusbrolis/pusseserė ramybė senelė	žemas(-a)
---	---	-----------

### 1.3.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

#### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

#### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Klausdamas vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

#### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą į pagrindinius klausimus.

#### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

#### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

#### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už ikimokyklinio ugdymo grupės ribų.

#### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

Trečias skyrius. Viskas apie mus

Esminis klausimas. Kas esu aš ir kas yra mane supantys žmonės?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Savaitės klausimai	Kas padeda man tapti svarbiu ir unikaliu?	Ką aš jaučiu ir kodėl?	Kuo svarbi ir unikali yra mano ikimokyklinio ugdymo grupė?	Kuo svarbi ir unikali yra mano šeima?
Mokymosi patirtis	<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Pakvieskite vaikus stebėti savo veidus veidrodyje. Duokite jiems popieriaus ir rašymo priemonių, pvz., pieštukų, vaškinių kreidelių ar žymeklių, kad galėtų nupiešti tai, ką mato.</p> <p>Paskatinkite gerai įsiziūrėti į savo veidus veidrodyje ir nuspręsti, kaip nupiešti savo veido bruožus ir detales.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.3.6 skyriuje.</p>	<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Mažose grupėse vaikai susipažins su interaktyvia jausmų diagrama. Iš daugybės pažymėtų paveikslėlių vaikai galės pasirinkti, kaip jie jaučiasi. Ateityje diagrama taps rytinės rutinos ikimokyklinio ugdymo grupėje dalimi, vaikams laisvai prieinama visą dieną.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.3.6 skyriuje.</p>	<p><b>Visoje ikimokyklinio ugdymo grupėje</b></p> <p>Aptarkite, kas yra profesija/darbas, kokios jos gali būti, kodėl jos svarbios. Paprašykite vaikų papasakoti apie jų šeimos narių profesijas/darbą.</p> <p>Pakalbėję apie profesijas/darbą, sukurkite arba dar kartą pažiūrėkite į profesijų diagramą. Joje turėtų būti tos profesijos, kurios atspindėtų ikimokyklinio ugdymo grupės poreikius ir vaikų siūlymus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.3.6 skyriuje.</p>	<p><b>Šeimos įtraukimas</b></p> <p>Vaikams į namus įduokite popieriaus, kurį jie galėtų naudoti kurdami knygą apie savo šeimą. Pačios šeimos gali nuspręsti, kas bus knygoje. Tai gali būti šeimos nariai ir giminaičiai, jų gyvenamoji vieta, šeimos pomėgiai, mėgstami patiekalai, namuose vartojamos kalbos, šeimos paveldas ir tradicijos, šventės, augintiniai, informacija apie namus ir kt. Šeimos pačios sprendžia, kaip iliustruoti knygą (piešiniai, nuotraukos, iškarpos iš žurnalų ir kt.). Vaikų į mokyklą atsineštos knygos turėtų būti laikomos bibliotekoje, vaikams prieinamoje vietoje. Vaikai, kurie negali sukurti knygos su savo šeima, tai gali padaryti Rašymo aplinkoje.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdo savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.3.6</p>

				skyriuje.
<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<b>Daciūtė E. <i>Laimė yra lapė.</i></b> Vilnius: Tikra knyga, 2016. <b>Moroney T. <i>Kodėl myliu savo šeimą.</i></b> Kaunas: Educata, 2015.	<b><i>Kakės Makės atradimai: emocijos.</i></b> Vilnius: Alma littera, 2018	<b>Ulasėvič O. <i>Mano šeima. Knyga su atveriamais langeliais.</i></b> Vilnius: Presvika, 2010.	<b>Baltrušaitienė Š. <i>Kaip zuikis jausmus pažino.</i></b> Vilnius: Nieko rimto, 2017.
<b>Pagrindinis žodynas</b>	panašus(-i), kreivas(-a), kitoks/kitokia, vardas, mėgstamiausias(-a), individualus(-i), pomėgis, svarbus(-i), pavardė, portretas, teikti pirmenybę, toks pats/tokia pati, autoportretas, žemas(-a), ypatingas(-a), sugebėjimas, tiesus(-i), stiprybė, aukštas(-a), unikalus(-i), banguotas(-a)	bijoti, <u>piktas(-a)</u> , nuobodžiaujantis(-i), drąsus(-i), jaukus(-i), sutrikęs(-usi), kūrybingas(-a), pakilus(-i), <u>susijaudinęs(-usi)</u> , <u>jausmai</u> , <u>susierzinęs(-usi)</u> , niūrus(-i), nusiminęs(-usi), laimingas(-a), viltingas(-a), meilė, išprotėjęs(-usi), nervingas(-a), žaismingas(-a), atsipalaidavęs(-usi), liūdnas(-a), <u>išsigandęs(-usi)</u> , <u>nerimtas(-a)</u> , nedrąsus(-i), stiprus(-i), nustebęs(-uis), mintys  <u>Pabraukti žodžiai vartojami ir „Welcome to Pre-K / Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę“.</u>	bendruomenė, draugas, geras(-a), elgesys, ramybė, mandagus(-i), pagarba, dalytis, komandinis darbas, kartu	jvaikintas(-a), teta, didelis(-ė), brolis, pusbrolis/pusseserė, kultūra, šeima, tėvas, senelis, senelė, motina, vyresnis(-ė), broliai/seserys, kartu, dėdė, jaunesnis(-ė)
<b>Šeimos ir bendruomenės įtraukimas</b>	Paprašykite šeimų pasidalyti su vaikais šeimos istorija. Tai gali būti pasakojimas, kaip jų vaikas pirmą kartą padarė ką nors naujo, juokinga istorija arba įvykis, kai šeima didžiavosi savo vaiku.	Vaikams į namus įduokite lapą su paveikslėliais, kuriuos naudojote jausmų diagramoje ikimokyklinio ugdymo grupėje. Šeimos gali tą lapą pakabinti namuose ir pasikalbėti, kaip jie jaučiasi, kaip elgiasi, kai patiria vieną ar kitą jausmą.  Kuriamas abipusis ryšys	Paprašykite šeimų ant popieriaus lapo užrašyti ką nors ypatingo apie savo vaiką ir atnešti į mokyklą. Užklijuokite jį ant vaiko dėžutės arba padėkite ten, kur vaikas galėtų jį perskaityti.  Kuriamas abipusis ryšys	Pakvieskite šeimos narius apsilankyti ikimokyklinio ugdymo grupėje ir vaikams ką nors paskaityti arba užsiimti tai šeimai svarbia veikla.  Tai gali būti maisto gaminimas, meninė patirtis, mėgstamos knygos skaitymas lietuvių ar kalba, kuria kalba šeimos narys, mėgstama daina ar muzika. Šeimos, kurios negali atvykti, gali atsiųsti muzikos kūrinį,

				<p>mėgstamą knygą, užkandžių ar dar ko nors, kas pristatytų jų šeimą.</p> <p><i>Kuriamas stiprus ryšys</i></p>
<b>Pasiekimų šventė</b>	<p>Dygsniuota bendruomenės atklodė: duokite vaikams po kvadratinę audinio ar veltinio skiautę ir paprašykite joje ką nors nupiešti arba panaudoti taip, kad jame būtų pavaizduotas jų šeimai svarbus dalykas. Šeimos taip pat gali atnešti savą audinio skiautę, kuri pristatytų jų šeimą arba kultūrą. Paprašykite, kad šeimos skiautėje ką nors užrašytų (pvz., ant savo skiautės mes nupiešėme savo šeimą, einančią kartu į mokyklą, arba ši audinio skiautė yra iš marškinėlių, kuriuos aš vilkėjau. Dabar jie man jau per maži, bet juos vilkėjau, kai buvau mažas, su jais močiutė vežė mane į zoologijos sodą). Iš skiaučių susiūkite didelę dygsniuotą ikimokyklinio ugdymo grupės atklodę ir ją pademonstruokite.</p> <p>ARBA</p> <p>Paprašykite šeimų atsiųsti savo mėgstamą receptą. Surinkite receptus, sudėkite juos į ikimokyklinio ugdymo grupės receptų knygą. Paprašykite šeimų namuose pagaminti savo mėgstamą patiekalą ir atnešti jį į grupę. Pastaba: nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš gamindami maistą susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais apie alergiją maistui ir kaip nuo jos apsisaugoti.</p> <p><i>Susipažinkite su visomis svarbiausiomis valgymo ir maisto patiekimo ypatingomis progomis taisyklėmis ir standartais.</i></p>			

### 1.3.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Ugdymo(si) aplinkose vaikai pagilina savo žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, sutelkia dėmesį į ilgalaikes patirtis. Šiame skyriuje ypač svarbi yra galimybė pasirinkti, ką žaisti su vaikais, nes žaidimas ugdo vaiko supratimą apie save ir aplinkinius, pasitikėjimą savimi ir drąsą imtis naujų užduočių.

Ugdymo(si) aplinkose vaikai skatinami tyrinėdami struktūros ir įvairias medžiagas sužinoti apie savo ir bendraamžių pomėgius. Ugdymo(si) aplinkose žaidžiantys vaikai susidraugauja, tai kuria visos ikimokyklinio ugdymo grupės bendrumo jausmą. Šis bendruomeniškumo jausmas sustiprėja, kai vaikai išsprendžia problemas, konfliktus, kylančius jiems žaidžiant ir tvarkant grupę. Vaikai ugdo teigiamą požiūrį į save, kai ugdymosi aplinkose jie sulaukia padrąsinimo eksperimentuoti, spręsti problemas, bandyti ir klysti, pabūti su savimi, kurti, būti savarankiški, bendrauti su kitais vaikais ir suaugusiais.

Be to, pasirinkimo galimybė suteikia auklėtojams progą pastebėti ir įvertinti unikalias vaikų savybes, pakomentuoti jų pažangą, aptarti jų veiklą.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Tolesni pasiūlymai papildo įprastas ugdymo(si) priemones, kurių esama kiekvienoje ugdymo(si) aplinkoje, kaip antai kaladėlės Kaladėlių / Konstravimo aplinkoje, popierius ir įvairios rašymo priemonės Rašymo aplinkoje ir t. t. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galės susipažinti su įvairiomis ugdymo priemonėmis, skirtomis visiems ikimokyklinio ugdymo grupės vaikams. Siūlomoms ugdymo(si) priemonėms ir užsiėmimams turi būti vaikams įdomūs! Tai nėra baigtas idėjų sąrašas. Pasirinkite tokią veiklą, kuri labiausiai sudomins jūsų vaikus, suteiks jiems progą išbandyti naujus dalykus, atspindės ikimokyklinio ugdymo grupės įvairovę. Prireikus šį sąrašą galite papildyti.

Planuodami šį skyrių, pagalvokite, kaip vaikai pasirenka, kur jie žais. Kaip galite padėti vaikams apgalvotai pasirinkti, kur žaisti? Iš kur jie žino, ką daryti kiekvienoje aplinkoje? Pasistenkite pabrėžti naujas ar įdomias galimybes kiekvienoje aplinkoje, tačiau, jei jiems tai įdomiau, visada leiskite vaikams naudoti ir kitos aplinkos ugdymo(si) priemones. Jei pastebėjote, kad vaikas ar vaikų grupė kasdien pasirenka vis tą pačią aplinką, kad jų ugdymosi procesas būtų kuo įvairesnis, pagalvokite apie galimybę atnešti ugdymo(si) priemonių iš kitų aplinkų.

Kaip vaikai žino, kur jie gali žaisti ir kada? Kokią žinutę apie jų asmenines teises ir pareigas, jų, kaip ikimokyklinio ugdymo grupės narių, teises ir pareigas vaikams siunčia mokyklos tvarka ir taisyklės? Ar ribojamas vaikų skaičius kiekvienoje aplinkoje? Kaip vaikai tai žino? Kaip kalbėti su vaikais apie jų pareigas dirbant su ugdymo(si) priemonėmis ir jas tvarkant? Pagalvokite apie diagramos naudojimą (žr. pirmo skyriaus „Welcome to Pre-K/Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę“ skirsnį „Savivaldos įrankiai“). Diagrama su vaikų vardais ir jų nuotraukomis padės vaikams pasijusti svarbiais ikimokyklinio ugdymo grupės nariais, taps papildoma proga jiems pamatyti užrašytus savo ir savo bendraamžių vardus.

Nors yra svarbu, kokias ugdymo(si) priemones parinksite ugdymo(si) aplinkose, mokymasis bus sėkmingesnis, jei vaikai aplinkose bendraus su suaugusiais. Vaikų įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuoto ugdymosi ir pasiūlo keletą būdų, kaip auklėtojai gali pagerinti vaikų ugdymą aplinkoje. Aplinkoje praleistas laikas suteikia auklėtojams galimybę įtraukti vaikus į pokalbius ir diskusijas apie jų pomėgius, taip stiprinant teigiamą vaikų požiūrį į save ir pasitikėjimą savimi. Aplinkoje auklėtojai turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, stiprindami vaikų aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius, skatindami aktyviai išsakyti savo nuomonę, atkreipdami vaikų dėmesį į atliekamą užduotį, neformaliai skaitant ir vertinant jų pažangą. Bendraujant su vaikais aplinkose, auklėtojai gali inicijuoti, prisijungti ir pratęsti pokalbius, naudoti savarankiškus ir lygiagrečiai vykstančius pokalbius, užduoti atvirus klausimus, kurie sustiprintų vaikų įsitraukimą, ugdytų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Be dėmesio kalbai, bendravimas su vaikais aplinkose suteikia progą auklėtojams įtraukti vaikus į pokalbius ir diskusijas apie jų pomėgius, sustiprinti teigiamą vaikų požiūrį į save ir labiau pasitikėti savimi.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius įgūdžius. Tikslingas žaidimas padeda ugdyti vaikų akademinius ir socialinius įgūdžius, nes būtent žaisdami maži vaikai mokosi.

Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš pasiekimų: *vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai*. Auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairiomis ugdymo(si) aplinkų priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos, skatinti vaikų įsitraukimą į žaidimą aplinkose, pritaikant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos veiklai mažose grupėse ir visai grupei. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdymosi gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamas literatūros tekstus, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.



## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

**Dmuchovskienė R. *Kiškutis Mikutis. Šeima*. Kaunas: Jūsų Flintas, 2017.**

Pakvieskite vaikus pažiūrėti į knygoje pavaizduotus šeimos narius. Ką jie veikia?

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.*

### Išsaugok

Duokite vaikams jų vardų žymas arba ženklus išsaugoti (arba pasiūlykite vaikams sukurti savo ženklus), kuriuos jie galėtų panaudoti, norėdami išsaugoti sukurtas struktūras.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo socialinių problemų sprendimo įgūdžius socialinėje aplinkoje.*

### Pastatykite grupę

Pakvieskite vaikus statyti su kaladėlėmis. Paraginkite juos panaudoti kuo daugiau detalių. Kad vaikai galėtų sukurti grupę ir su ja žaisti, kuriant Kaladėlių/Konstravimo aplinką panaudokite žmonių figūrėles ir baldus. Vaikams šią užduotį pristatykite nupiešę ikimokyklinio ugdymo grupės žemėlapi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina aplinkos objektus, pavartodamas figūrų pavadinimus ir santykinę tų objektų vietą nurodančius terminus, pvz.: viršus, apačia, aukštai, žemai, už, virš.*

### Lėlių namas

Jei įmanoma, šio užsiėmimo metu žaiskite su lėlių namu, baldais ir žmonių figūrėlėmis. Atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo grupės dydį ir vaikų pomėgius, ši veikla gali vykti ir kitoje aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

### Statykime kartu

Paskatinkite vaikus bendradarbiauti statant. Duokite jiems medžiagų, kurios padėtų sukurti planą, ką ir kaip statyti. Parodykite statybininkų, dirbančių kartu, paveikslėlių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.*

### Raidės iš kaladėlių

Duokite vaikams vardines korteles, paprašykite iš kaladėlių sudėti jų varduose esančias raides. Aptarkite raidžių linijas (tiesi, lenkta ir t. t.) ir raidžių, ypač pirmosios raidės, garsus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Pastaba

Kartais vaikai vaidybiniuose žaidimuose turi suvaidinti sudėtingus ar jautrius įvykius, dėl kurių auklėtojai ar likę vaikai gali pasijausti nejaukiai. Paprastai vaikai per vaidinimą sprendžia sudėtingas situacijas, išreiškia mintis ar patirtį. Jei taip atsitiko, atkreipkite dėmesį į tokiam vaiko elgesyje slypinčią emociją, pripažinkite ją. Jei vaidinimas likusius vaikus nuliūdina, atkreipkite jų dėmesį į aplinkinių jausmus, priminkite jiems, kaip yra svarbu, kad visi ikimokyklinio ugdymo grupėje jaustųsi saugūs. Jei reikia, kreipkitės pagalbos į socialinį darbuotoją ar koordinatorių.

### Rekomenduojama literatūra

**Moore-Malinos J. *Mano jausmai. Ką jie reiškia?* Vilnius: Alma littera, 2018.**

Perskaitykite knygą, pakvieskite vaikus kartu suvaidinti kai kurias dalis iš istorijos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

### Mano namai

Pasiūlykite vaikams suvaidinti savo namus arba savo šeimą. Paraginkite juos pagaminti vienas kitam maisto, kartu valgyti arba rūpintis kasdiene buitimi. Pakalbėkite su vaikais, ką jie daro namuose, ką veikia su savo šeima ir draugais už mokyklos ribų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Vakariėnė

Panaudokite valgymo rinkinį iš antro skyriaus „Mano penki pojūčiai“. Šįkart vaikų dėmesį atkreipkite ne į tai, ką jie mato, girdi, liečia, skanauja ir užuodžia, bet kokius maisto produktus mėgsta, ką jie valgo su savo šeima ir draugais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

### Receptų knyga

Gamindami maistą panaudokite vaikams pritaikytą receptų knygą, receptų korteles ir rašymo priemones. Vaikai receptų knygoje gali ieškoti receptų, kuriuos mėgsta jų šeima ar norėtų patys išbandyti. Pasiūlykite užrašyti savo receptus. Tai gali būti jų šeimos arba jų pačių labiausiai mėgstamų patiekalų receptai.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.*

### Drama ikimokyklinio ugdymo grupėje

Paverskite grupę dramos grupe. Paprašykite vaikų padėti ją įrengti. Paklauskite, kokių ugdymo(si) priemonių joje reikėtų, pasiūlykite sukurti paveikslėlių, jausmų diagramą, aplinkų pavadinimus, vardines korteles ir kt. Paskatinkite vaikus suvaidinti auklėtoją (-us), ikimokyklinukus ir (arba) kitus darželio darbuotojus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas bendrauja su savo bendraamžiais? Ar jis dalijasi ugdymo(si) priemonėmis? Ar vaikas sugeba nepertraukiamai bendrauti?

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai:

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai \_\_\_\_\_ ? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

***Kakės Makės atradimai. Žmogaus kūnas. Vilnius: Alma littera, 2018.***

Pasiūlykite vaikams pažiūrėti į savo odos spalvą, sumaišyti dažus taip, kad spalva būtų panaši į jų odos spalvą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

### Trimatis aš

Duokite vaikams plastilino ir paprašykite sukurti save, savo šeimos narius ar draugus. Pakartokite šią veiklą su kita medžiaga (pvz., perdirbimui skirtomis medžiagomis, dailei skirtomis medžiagomis, siūlais ir kt.).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Sudėk save

Iš storesnio popieriaus iškirpkite įvairaus dydžio figūras, pakvieskite vaikus iš jų sudėti savo kūną. Jungdami figūras ar klijuodami jas ant popieriaus lapo, vaikai gali naudoti ir rašymo priemones, taip savo kūną papildydami įvairiomis detalėmis (plaukais, raštais ant drabužių ir pan.).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas teisingai įvardija įvairaus dydžio figūras.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokias figūras vaikas sugeba atpažinti?

### Juokingi veidai

Duokite vaikams žmogaus veido bruožų pavyzdžių (iškarpu iš žurnalų arba padarykite juos patys iš popieriaus). Paprašykite iš jų sukurti juokingus veidus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Emocijos popierinėje lėkštėje

Perkirpkite popierines lėkštes per pusę, duokite vaikams pusę lėkštės. Paprašykite joje nupiešti burną, išreiškiančią emociją (pvz., šypseną, jei žmogus laimingas, paniurusį veidą, jei liūdnas ir pan.). Prie lėkštės dugno pritvirtinkite pagaliuką. Pasiūlykite vaikams, žiūrint į save veidrodyje, prie nupieštos emocijos pritaikyti savo akių išraišką.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Veido išraiška

Paprašykite vaikų nupiešti išraiškingus autoportretus. Pasiūlykite pažiūrėti į save veidrodyje, padaryti kokią nors veido išraišką ir ją nupiešti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**King C. ir K. Daynes *Atverk ir pamatysi, koks žmogaus kūnas*. Vilnius: Alma littera, 2012.**

Duokite vaikams stetoskopą (arba tūbelę nuo tualetinio popieriaus), kad jie galėtų pasiklausyti savo ikimokyklinio ugdymo grupės draugų širdies plakimo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina medžiagų rūšis bei pasako, kaip jas reikia naudoti.*

### Lupos

Duokite vaikams lupas, kad jie galėtų iširti savo pirštų antspaudus, odą, plaukus ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Kieno čia akys?

Nufotografuokite vaikų akis. Atspausdinkite nuotraukas, pasiūlykite vaikams pabandyti atspėti, kurio vaiko akys užfiksuotos nuotraukoje. Fotografuoti galima ir burnas arba akis ir burnas, prašant surasti porą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

\*Pastaba: Auklėtojai negali naudoti savo asmeninių prietaisų.

### Veidai iš plastilino

Duokite vaikams veidų kontūrus ir plastilino. Paprašykite vaikų iš plastilino sukurti veido bruožus. Visos savaitės, per kurią mokomasi jausmų, metu paprašykite vaikų padaryti išraiškingus veidus. Norėdami papildyti šį užsiėmimą, pradėkite gaminti plastiliną.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Veidrodžiai

Duokite vaikams veidrodžius, paprašykite pažiūrėti į save. Vėliau vaikai galės į veidrodžius žiūrėti su kitu vaiku ir pasakyti, ką pastebėjo. Paprašykite savo pastebėjimus užrašyti tyrinėjimo žurnaluose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas gali palyginti save su bendraamžiu? Ką jis pastebi apie save? Ką pastebi apie savo bendraamžį?

### Antspaudai

Norėdami sukurti vaikų delnų arba pirštų antspaudus, panaudokite rašalo arba žymeklį. Pakalbėkite su vaikais apie jų antspaudus. Išdėliokite antspaudus Tyrinėjimo aplinkoje, pakvieskite vaikus su lupa juos palyginti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

***Muminuko skaičių knyga. Vilnius: Nieko rimto, 2013.***

Paprašykite vaikų iš matematinių žaislų sudaryti šeimas (grupes). Tada suskaičiuoti šeimos (grupės) narius, o jų skaičių pažymėti kortele su atitinkamu skaitmeniu (padarytu auklėtojo arba su kortele iš kokio nors žaidimo ir pan.).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas gali atsakyti į klausimą „kiek?“, suskaičiuoti apie 10 objektų, išdėstyti eilėje, stačiakampiu ir apskritimu, arba 5 bet kokia tvarka išdėstyti objektus, suskaičiuoti nuo 1 iki 10.*

### Vardo raidžių skaičius:

Paprašykite vaikų pažiūrėti į savo vardines korteles ir suskaičiuoti juose esančių raidžių skaičių, po to prie savo kortelės padėti kortelę su atitinkamu skaitmeniu. Vaikai gali skaičiuoti savo arba savo bendraamžių vardų raides.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

### Išmatuok mane

Padėkite vaikams išsiaiškinti, koks jų ūgis matuojant jį pėdomis arba delnais. Iškirpkite keletą pėdų ar delnų (visus vienodo dydžio), priklijuokite lipnia juoste ant sienos. Paprašykite vaikų atsistoti šalia pėdų/delnų, pažymėkite kiekvieno jų ūgį lipniu lapeliu. Pasiūlykite vaikams suskaičiuoti, kiek pėdų/delnų sudaro jų ūgį. Paprašykite pėdų/delnų skaičių užrašyti ant lipnaus lapelio. Vietoj pėdų/delnų galima naudoti kaladėles.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užduoda klausimus bei atsako į juos, prašo pagalbos, ieško informacijos bei bando išsiaiškinti neaiškų dalyką.*

### Žmonių figūros

Aplinką papildykite žmonių figūrėlėmis. Vaikai gali rūšiuoti ir skaičiuoti žmones arba panaudoti juos įvairiems žaidimams. Kad vaikai galėtų rūšiuoti ugdymosi medžiagas, pasirūpinkite padėklais, sausainių skardinėmis ar kiaušinių dėžutėmis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas surūšiuoja objektus ir suskaičiuoja kiekvienos kategorijos objektus.*

### Veidai ant magnetų

Iš žurnalų iškirpkite pavyzdžių su įvairiais žmogaus veido bruožais, priklijuokite juos ant magnetų, ištieskite kepimo popierių ar kitą magnetinį paviršių ir paprašykite vaikų sukurti žmonių veidus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Jausmų dėlionė

Ant popierinių lėkščių nupieškite veidus su įvairiomis emocijomis. Sukarpykite lėkštes taip, kad gautųsi dėlionė. Pakvieskite vaikus sudėti dėlionę, aptarti joje išreikštą emociją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Kiaušiniai su veidais

Ant vienos pusės mažų plastikinių kiaušinių, susidedančių iš dviejų dalių, nupieškite akis ir nosį, ant kitos pusės – burną. Paprašykite vaikų surasti kiaušinio puselės porą arba sukurti juokingų veidų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### **Jausmų žvejojimas**

Prie magnetų pritvirtinkite veidus su įvairiomis emocijomis. Pagaminkite meškerę (lazdelė, virvė ir magnetas, kuris bus kabliukas) ir pakvieskite vaikus žvejoti įvairias emocijas atspindinčius veidus. Siekdami didesnio vaikų savarankiškumo, pasirūpinkite antruoju veidų su tokiomis pat emocijomis rinkiniu. Pirmiausia vaikai gali pasirinkti veidą be magneto, o po to bandyti sužvejoti jo porą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokias emocijas vaikas gali atpažinti? Ar jis teisingai susieja jas su atitinkamomis veido išraiškėmis? Ar gali apibūdinti, kas verčia jį patirti tam tikrą emociją?

## SMĖLIS IR VANDUO/JUTIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_?  
Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Stewart P. *Kiškių ir ežiuko metų laikai*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.**

Ant jutimų stalo padėkite mažus plastikinius gyvūnėlius, pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad šie gyvūnai yra kiškis ir ežiukas iš pasakos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Rašymas smėlyje

Padenkite stalą plonu smėlio sluoksniu, paprašykite vaikų pirštais smėlyje užrašyti savo vardus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Jausmų šlykštukai

Sukurkite kelių spalvų šlykštukus (receptą rasite 2 skyriaus prieduose). Leiskite vaikams pasirinkti dvi ar tris emocijas, kurias jie norėtų iširti, paprašykite kiekvienai iš jų parinkti po spalvą. Vaikams dirbant, pasikalbėkite su jais, kur jie gali šias emocijas patirti ir kodėl. Tęsiant šią veiklą, pasikalbėkite apie keleto emocijų patyrimą vienu metu, leiskite vaikams panaudoti kelių spalvų šlykštukus. Kas atsitinka su spalvomis? Kaip tai susiję su jų emocijomis?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Mes

Ant stalo padėkite visų ikimokyklinukų laminuotas nuotraukas (su jų vardais) ir mažų plastikinių raidžių. Paprašykite vaikų surasti savo nuotrauką ir jų vardų raides.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Žmonių figūros

Jutimų stalą papildykite plastikinėmis žmonių figūrėlėmis, pakvieskite su jomis pažaisti. Vaikai gali įsivaizduoti, kad žmonių figūros yra jų šeimos nariai arba draugai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

### Raidės:

Prie jau esančių daiktų ant stalo padėkite mažų plastikinių raidžių, paprašykite vaikų surasti savo vardo raides. Jei turite magnetinių raidžių, leiskite vaikams su magnetine lazdele tarp įvairių daiktų ieškoti savo vardo raidžių. Įsitikinkite, kad atlikdami šią užduotį vaikai prieš save turi savo vardines korteles ar kitus savo vardo atvaizdus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kurias raides vaikas atpažįsta?

## BIBLIOTEKA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotumei šią knygą draugui? Kodėl?

### Pastaba

Ikimokyklinio ugdymo grupės biblioteką papildykite knygomis iš penktame skyriuje esančios rekomenduojamos literatūros sąrašo. Tai leis pagilinti vaikų supratimą apie šį skyrių.

### Skaitome garsiai

Duokite vaikams kimštų gyvūnėlių ar lėlių ir paprašykite, kad vaikai jiems garsiai skaitytų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

### Spalvingos mūsų dienos

Kai sukursite ikimokyklinio ugdymo grupės knygą „Spalvingos mūsų dienos“, padėkite ją į biblioteką, kad vaikai galėtų ją skaityti savarankiškai arba su draugu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo socialinių problemų sprendimo įgūdžius socialinėje aplinkoje.*

### Mūsų vardai

Iš naujo pristatykite knygos „Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę“ pirmame skyriuje sukurtą ikimokyklinio ugdymo grupės vardų knygą. Paprašykite, kad vaikai savo puslapį parodytų savo draugams. Jei vaikai yra pasirengę, jie gali parodyti savo ikimokyklinio ugdymo grupės draugo puslapį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas prisimena informaciją iš savo puslapio knygoje? Ar jis gali pasidalyti ja su kitais?

### Skaitome kartu

Paskatinkite vaikus skaityti knygą su draugu. Vienas vaikas gali skaityti kitam vaikui arba drauge skaityti tą pačią knygą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

### Lėlės-pirštinės

Į biblioteką atneškite lėlių-pirštinių, pakvieskite vaikus su jomis papasakoti keletą jiems labiausiai patinkančių istorijų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo motyvaciją bendrauti.*



## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Kaip jautiesi? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Bėrantas B. *Riešutortas*. Vilnius: Nieko rimto, 2020.**

Su grupe iškepkite sausainių. Iškepkite daugiau ir pasitarkite su vaikais, ką jais pavaišinti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas gali atsakyti į klausimą „kiek?“, suskaičiuoti apie 10 objektų, išdėstytų eilėje, stačiakampiu ir apskritimu, arba 5 bet kokia tvarka išdėstytus objektus, suskaičiuoti nuo 1 iki 10.*

### Pastaba

Atminkite, kad kai kurie vaikai netoleruoja tam tikrų produktų ir turi alergiją maistui. Todėl, prieš pradėdami gaminti, susisieki su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais apie alergiją maistui ir kaip nuo jos apsisaugoti.

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Kad būtų patenkinti vaikų mitybos poreikiai, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto taisyklių.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

### Nykščio sausainiai

Sausainių receptą rasite 2 skyriaus prieduose. Šioje užduotyje pabrėžkite nykščio įspaudimo į tešlą dalį. Būtinai receptą užrašykite vaikams patraukliu formatu, naudokite jį visą sausainių gaminimo laiką.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas remiasi receptu viso maisto gaminimo metu? Ką jis supranta apie recepto paskirtį ir jo turinį?

### Diagrama

Sukurkite diagramą, kurioje galima būtų matyti, kokį maistą vaikai mėgsta labiau, o kokį mažiau.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

## KOMPIUTERIS/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų daugiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

Šioje aplinkoje turėkite knygų, kurios yra panašios į istorijas, kurias šeimos atsiuntė elektroniniu būdu (žr. skiltį „Pasidalyk istorija“ šio puslapio dešinėje pusėje).

### Įrašinėjimas

Įrašykite vaiką, sakantį „Labas! Man patinka žaisti \_\_\_\_\_.“ Visi vaikai turi pasakyti tik šį sakinį neprisistatę. Paleiskite įrašus, kad vaikai galėtų įsiklausyti į savo balsą ir pabandyti atspėti savo ikimokyklinio ugdymo grupės draugus.

*Ugdomi gebėjimai: parodo augantį vaiko žodyną.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas kalba pakankamai garsiai ir lėtai, kad galima suprasti, ką jis sako?

### Vardai

Paprašykite vaikų kompiuteryje įrašyti savo vardus. Jiems tai darant, prie kompiuterio turėkite padėję korteles su užrašytais jų vardais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

Kieno čia akys?

Su programos fotoaparatu arba kitu prietaisu nufotografuokite vaikų akis ir burną. Šias nuotraukas panaudokite žaidžiant „Kas aš esu“ Tyrinėjimo/Atradimų aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko pasitelktos žinios apie technologijas stiprina mokymosi procesą.*

### Šviečia saulytė

Per paieškos sistemą suraskite dainelę su gestų kalba. Pakvieskite drauge dainuojant kartoti ir gestus.

### Dainelė „Šviečia saulytė“, muzika ir žodžiai Gražinos Stričkienės

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip veikia technologinės sistemos.*

### Pasidalyk istorija

Pakvieskite šeimas įskaityti knygą arba įkalbėti istoriją, kuri patinka visai šeimai, ir atsiųsti ją el. paštu arba įrašyti į kasetę. Šeimos, kurios neturi galimybės tai padaryti, gali kreiptis į biblioteką, pasiskolinti magnetofoną iš mokyklos arba rekomenduoti knygą, kurią vaikams perskaitytų auklėtojai. Leiskite vaikams įrašų pasiklausyti kompiuteryje. Kad vaikai galėtų įskaitytas knygas sekti, jei turite galimybę, pasirūpinkite knygų, kurias įskaitė šeimos, kopijomis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta ir įvertina savo ir kitų kultūrą.*

## LAUKE/ ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip tau pavyko \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi lauke? Ką matai?

### Rekomenduojama literatūra

**Balžekaitė G. *Vaivorykštės lietus*. Vilnius: Naujas vardas, 2014.**

Vaikams piešiant su vaškinėmis kreidelėmis arba kuriant šešėlius, paklauskite, kaip jie jaučiasi piešdami viena ar kita spalva.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Ar gali ?

Sugalvokite keletą fizinių iššūkių ir pakvieskite vaikus juos priimti (pvz., ar gali pašokti septynis kartus ant vienos kojos? Ar gali peršokti tvorą ir pan.). Atkreipkite dėmesį į skirtingus vaikų fizinius sugebėjimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užsiima įvairia fizine veikla.*

### Sportas

Pasirūpinkite įranga, kurią naudoja tam tikros sporto šakos. Pakvieskite vaikus ją ištirti, pažiūrėkite, kuri jiems labiausiai patinka. Panaudokite reikalingą įrangą vaikams žaidžiant jiems labiausiai patinkantį sportą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užsiima įvairia fizine veikla.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kuriuos fizinius įgūdžius vaikas taiko ir (arba) tyrinėja? Metimas, stūmimas, traukimas, gaudymas, balansavimas ir kt.

### Raidės iš šakų

Pakvieskite vaikus rinkti šakas. Panaudokite jas dėliojant raides ir skaičius. Prieš šią užduotį susipažinkite su medžiagų/objektų rinkimo lauke saugos taisyklėmis. Vaikai iš šakų gali sudėti pirmąją savo vardo raidę, visą vardą, pavardę ar savo amžių. Turėkite po ranka raidžių ir skaičių pavyzdžių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Pėdos

Apveskite vaikų pėdas kreida. Paprašykite jų kreida papuošti pėdų kontūrus, pabandyti parašyti savo vardus prie savo darbo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### Susek šešėlį

Parodykite vaikams, kaip reikia atsistoti lauke, kad atsirastų jų šešėlis. Pakvieskite juos sukurti savo šešėlius, po to susekti savo ikimokyklinio ugdymo grupės draugų šešėlius.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir eksperimentuodamas vaikas bando suprasti ir suformuluoti išvadas.*

### Kolekcijos

Pasiūlykite vaikams sudaryti daiktų kolekciją, kuri parodytų jų amžių (pvz., keturmečiai gali sudaryti kolekciją iš keturių daiktų), iš įvairių lauke randamų medžiagų. Prieš šią užduotį susipažinkite su medžiagų/objektų rinkimo lauke saugos taisyklėmis. Pasirūpinkite rašymo priemonėmis (popieriumi ir rašymo reikmenimis arba kreida), paprašykite užrašyti kolekcijose esančių daiktų skaičių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas objektų skaičių vaizduoja užrašydamas skaitmenį 0–5 (nulis reiškia, kad objektų nėra).*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Chien Chow Chine A. *Mano jausmai*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.**

Ši knyga turėtų būti lengvai prieinama vaikams kuriant ikimokyklinio ugdymo grupės knygą „Spalvingos mūsų dienos“.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### Parašyk laišką

Pakvieskite vaikus parašyti laišką šeimos nariams ir draugams. Jie gali rašyti, kas jiems patinka, aprašyti prisiminimą apie kokį nors žmogų arba ką jie norėtų su juo nuveikti. Įdėkite laišką į voką, užrašykite gavėjo vardą ir išsiųskite. Pasikalbėkite su vaikais apie laiškų pristatymą. Vaikai gali savo laiškus įdėti į ikimokyklinio ugdymo grupės draugų dėžutes, į tam tikslui skirtą pašto dėžutę arba įteikti šeimos nariams ar draugams.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.*

### Atpažink bendraklasį

Sukurkite atminties lavinimo žaidimą panaudoję ikimokyklinio ugdymo grupės vaikų nuotraukas. Vienoje kortelių kaladėje turėkite vaikų nuotraukas, kitoje – jų vardus. Galite pateikti ir kitokių kortelių kaladžių: vienoje jų galėtų būti vaikų nuotraukos ir vardai, kitoje – tik nuotraukos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Aš – rašytojas

Duokite vaikams medžiagos jiems kuriant savo pasakojimus ir knygas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Ikimokyklinio ugdymo grupės knyga

Perskaite knygą **Chien Chow Chine A. *Mano jausmai*. Vilnius: Baltos lankos, 2019** pakvieskite vaikus sukurti ikimokyklinio ugdymo grupės knygai puslapį apie jausmus. Vaikai gali pasirinkti spalvotą popierių, kuris parodytų, kaip jie jaučiasi užsiėmimo ar kitu metu, pasakyti, kodėl jie taip jaučiasi. Darbą įsekite į ikimokyklinio ugdymo grupės knygą „Mūsų spalvingos dienos“, kurią vaikai galės rasti bibliotekoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### Vardo nutrynimasis

Ant popieriaus juostos su klijais užrašykite visų vaikų vardus. Klijams nudžiūvus, pakvieskite vaikus naudojant įvairių spalvų vaškinės kreidės nutrinti savo vardą. Tokia pat technika buvo naudojama antrame skyriuje „Mano penki jausmai“.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kurias savo vardo raides vaikas atpažįsta?

### Vardai iš plastilino

Pakvieskite vaikus sukurti savo vardą iš plastilino. Duokite jiems po didelę kortelę su joje užrašytu vaiko vardu. Parodykite, kaip galima plastiliną susukti į plonas virvutes ir iš jų formuoti raides. Vaikams dirbant, pasikalbėkite apie jų vardų raides ir raidžių garsus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### **Vardų diagrama**

Paprašykite vaikus pažiūrėti į savo vardinę kortelę ir suskaičiuoti raides. Rezultatus pažymėkite diagramoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas gali atsakyti į klausimą „kiek?“, suskaičiuoti apie 10 objektų, išdėstytų eilėje, stačiakampiu ir apskritimu, arba 5 bet kokia tvarka išdėstytus objektus, suskaičiuoti nuo 1 iki 10.*

### **Vardų dėlionė**

Sukarpykite vaikų vardines korteles ir paprašykite vaikų sudėti savo vardus. Panaudoję paveikslėlių dėlionę iš „Sveiki atvykę į ikimokyklinio ugdymo grupę“ pirmo skyriaus, paraginkite vaikus paveikslėliams surasti porą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_ . Mačiau tave \_\_\_\_ . Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Thapar M. *Labas rytas, saulyte-Joga vaikams*. Vilnius: Mūsų knyga, 2006.**

Pakvieskite vaikus išbandyti keletą jogos pozų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užsiima įvairia fizine veikla.*

### Kaip jautiesi?

Duokite vaikams paklausti skirtingų muzikos žanrų kūrinių įvairiomis temomis, atliekamų įvairiais instrumentais (pvz., regis, smuiko koncertas, džiazo kvartetas ir kt.). Uždėkite vieną dainą, paklauskite vaikų, kaip jie jaučiasi, jos klausydami. Pakvieskite juos pašokti pagal ją. Dainas dažnai keiskite ir kartokite!

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### Namų muzika

Pakvieskite šeimas pasidalyti muzika (tinkamos vaikams), kurios jie klausosi namuose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta ir įvertina savo ir kitų kultūrą.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokia informacija vaikas dalijasi apie muzikos įrašą, kuri jis atsinešė iš namų? Ar jis gali pasakyti, kodėl jis atsinešė būtent šį muzikos įrašą, kodėl jis svarbi jo šeimai?

### Joga

Supažindinkite vaikus su pagrindinėmis jogos pozomis. Papasakokite, kad kai kurie žmonės jogą praktikoja norėdami nusiraminti ir atsipalaiduoti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užsiima įvairia fizine veikla.*

### Jurgeli meistreliai

Išmokykite vaikus dainos, kurioje kiekvienas vaikas turi atlikti kokį nors judesį, o likusieji tą judesį pakartoti, pavyzdžiui, Jurgeli meistreliai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### 1.3.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, mokyklos kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antroje savaitėje. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmąją savaitę.

Patarimai dirbant su maža grupe

- Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
- Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
- Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
- Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti ...

Pasikalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas norėtų taip pat prisijungti.



### Pirma savaitė

**Esminis klausimas.** Kas aš esu ir kas yra mane supantys žmonės?

**Pagrindinis klausimas.** Kuo aš esu svarbus ir unikalus?

**Pagrindinis žodynas:** panašus(-i), kreivas(-a), kitoks/kitokia, vardas, mėgstamiausias(-a), individualus(-i), pomėgis, svarbus(-i), pavardė, portretas, teikti pirmenybę, toks pats/tokia pati, autoportretas, žemas(-a), ypatingas(-a), sugebėjimas, tiesus(-i), stiprybė, aukštas(-a), unikalus(-i), banguotas(-a).

4 savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo visada turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų ir kiekvienam vaikui skirtą krepšelį su jo vardine kortele/paveikslėliais (laminuotos kortelės su vaiko nuotrauka ir vardu su pirmąja vardo raide, parašyta raudonai). Kai kuriems vaikams gali prireikti jūsų pagalbos, parodant, kaip užsiregistruoti (jei ikimokyklinio ugdymo grupėje yra šeimos narių ar globėjų, tai gali padaryti jie), kiti vaikai gali pradėti tyrinėti pirmąjį savo vardo garsą. Pagirkite bet kokias vaiko pastangas, padėkite tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėti pirmąją pavardės raidę arba paskatinti atidžiau pažvelgti į vardinę kortelėje esančias raides. Šį užsiėmimą vaikams galima pasiūlyti jiems vos atvykus į grupę arba vėliau.</p> <p>Pasisveikinkite su kiekvienu vaiku atskirai. Pasitikite vaikus tokiomis frazėmis: kaip smagu tave matyti! Džiaugiuosi tave matydama(s)! Tai padeda sukurti teigiamą nuotaiką ikimokyklinio ugdymo grupėje.</p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Norint sumažinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Ant didelio popieriaus lapo užrašykite šį eilėraščių. Perskaitykite jį grupės susitikimo metu. Skaitydami rodykite į tekstą.</p> <p><i>Niekas neatrodo taip kaip aš.</i></p> <p><i>Pastebėjau, kad tai tiesa,</i></p> <p><i>Niekas taip nevaikšto kaip aš</i></p>	<p>Padainuokite su vaikais dainą.</p> <p>Galva, pečiai, keliai, pirštai! Galva, pečiai, keliai, pirštai!</p> <p>Akys, ausys, burna, nosis! Galva, pečiai, keliai, pirštai! Galva, pečiai, keliai, pirštai!</p> <p>Paraginkite vaikus paliesti tą savo kūno vietą, apie</p>	<p>Duokite vaikams jų vardines korteles. Parodykite arba ant lentos užrašykite kokią nors raidę. Paprašykite vaikų pažiūrėti į savo vardinę kortelę ir, jei tokia raidė yra jų varde, pakelti ranką arba atsistoti ir pasakyti – yra.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai:</i></p>	<p>Padėkite du daiktus (žaislus, paveikslėlius arba objektus) ant žemės iš abiejų grupės pusių. Paklauskite vaikų, ar jie nori _____, ar _____.</p> <p>Paprašykite vaikų atsistoti prie jiems patinkančio objekto.</p> <p>Suskaičiuokite, kiek vaikų atsistoto prie objekto. Pakartokite šį</p>	<p>Perskaitykite <b>Lindgren A. Pepė Ilgakovinė. Vilnius: Garnelis, 2019.</b> Paprašykite vaikų prisiminti dalykus, kuriais pasižymėjo knygos veikėjai. Po to pakvieskite pasidalyti, kuo jie patys yra svarbūs ar unikalūs. Vaikų atsakymus užrašykite po klausimu, kuo aš esu svarbus, šalia pažymėję</p>

	<p><i>Niekas taip nekalba kaip aš</i></p> <p><i>Niekas nežaidžia kaip aš</i></p> <p><i>Niekas nesako to ką aš sakau</i></p> <p><i>Aš įpatingas</i></p> <p><i>Aš esu aš</i></p> <p><i>Niekuo kitu geriau aš ir nebūčiau</i></p> <p>Perskaitykite šį eilėrašį kelis kartus per savaitę!</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i></p>	<p>kurią dainuojama. Vaikams geriau susipažinus su daina, pasunkinkite užduotį, pasiūlydami dainą dainuoti greitai ir (arba) lėtai ir tuo pat metu judėti pagal muziką ir/ar atlikti dainoje minimus judesius.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas išlaiko koordinaciją, sugeba valdyti didžiuosius raumenis.</i></p>	<p><i>vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.</i></p>	<p>užsiėmimą su kitais objektais. Vaikai taip pat galėtų turėti po kaladėlę, kurią reikėtų sudėti vieną ant kitos šalia jiems patinkančio objekto.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suskaičiuoja iki 20.</i></p>	<p>kiekvieno vaiko vardą.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užduoda klausimus bei atsako į juos, prašo pagalbos, ieško informacijos bei bando išsiaiškinti neaiškių dalyką.</i></p>
<b>Literatūra</b>	<b>Moroney T. <i>Kodėl myliu savo šeimą</i>. Kaunas: Educata, 2015.</b>	<b>Vainola K. <i>Liftas</i>. Vilnius: 700 eilučių, 2016.</b>	<b>Daciūtė E. <i>Laimė yra lapė</i>. Vilnius: Tikra knyga, 2016.</b>	<b>Daciūtė E. <i>Laimė yra lapė</i>. Vilnius: Tikra knyga, 2016.</b>	<b>Lindgren A. <i>Pepė Ilgakojinė</i>. Vilnius: Garnelis, 2019.</b>

<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p> <p><i>Su mažomis grupėmis galima dirbti aplinkų arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai. Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai bendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvauti bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite su vaikais bendraudami aplinkose.</i></p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Perskaitykite <b>Moroney T. Kodėl myliu savo šeimą. Kaunas: Educata, 2015.</b> Perskaitytą pakvieskite vaikus pasakyti, kas jiems patinka ar yra labai svarbu ir kodėl. Pakvieskite savo mintis užrašyti, nupiešti arba padiktuoti.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Su vaikais pažaiskite matematinį žaidimą.</p> <p>Pasakykite, kad jūs norite ____ (mažiau nei 10) rutuliukų. Suskaičiuokite skaitliukų rutuliukus ir parodykite, kaip juose dedate į indelį priešais save. Paprašykite vaikų į savo indelį sudėti tiek pat skaitliukų rutuliukų, kiek įdėjote jūs. Pakvieskite vis kitą vaiką pabūti auklėtoju. Įsitikinkite, kad vaikai ištuština savo indelius su kiekvienu nauju apsikeitimu.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas gali atsakyti į klausimą „kiek?“, suskaičiuoti apie 10 objektų, išdėstyti eilėje, stačiakampiu ir apskritimu, arba 5 bet kokia tvarka išdėstyti objektus, suskaičiuoti nuo 1 iki 10.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>GRUPĖ #3</p> <p>Autoportretai (Mokymosi patirtis)</p> <p>Pakvieskite vaikus stebėti savo veidus veidrodyje. Paprašykite popieriuje nupiešti tai, ką mato. Paskatinkite juos atidžiai pažvelgti į savo veidus ir pagalvoti, kaip pavaizduoti veidrodyje matomus bruožus ir detales.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.3.6 skyriuje.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.</p> <p>Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):</p>
---	---	---	---	---	--

<b>Lauke</b>	Žr. 1.3.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.
<b>Pietūs</b>	Pakalbėkite su vaikais apie maistą, kurį jie valgo namuose. Koks maistas jiems patinka? Ar yra maistas, kuris jų šeimos nariams nepatinka? Ar ypatingų progų metu jie valgo kitokį maistą? Pasikalbėkite apie tai.
<b>Aplinkos</b>	Žr. 1.3.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.
<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.

### 1.3.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus klausimais. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

**Pavyzdys nr. 1.** Autoportretas

**Veiklos tipas:** Maža grupė

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

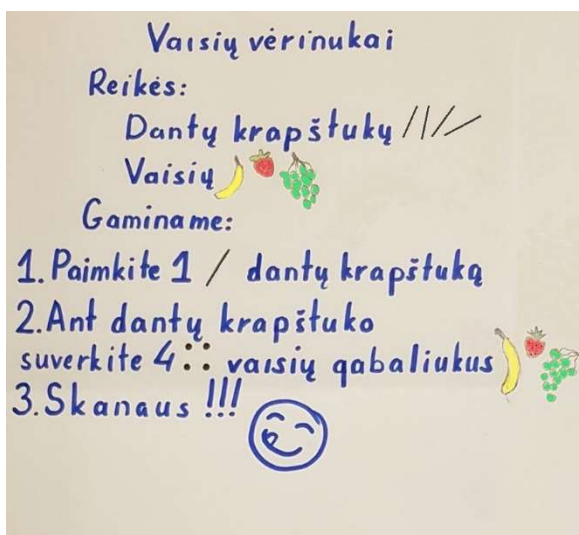


*„Čia aš. Aš šypsausi, bet jūs mano dantų nematote. Mano plaukai beveik siekia akis.“*

**Pavyzdys nr. 2.** Ikimokyklinio ugdymo grupės receptų knyga: šeimos receptai

**Veiklos tipas** – šventė.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas aktyviai dalyvauja tikslingoje skaitymo grupės veikloje.*



### 1.3.6. MOKYMOSI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

Dokumentacija. Atsižvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir esminį gebėjimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams žaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

**Pamoka.** Autoportretai

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyrius. Viskas apie mus</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kuo aš esu ypatingas?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai kritiškai pažiūrės į save, atkreipdami dėmesį į detales.	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.</i></p> <p><b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas rodo reakciją į jvykius, poreikius, jausmus.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b></p> <p>Taktilinių pojūčių ir tyrinėjimo tikslais vaikai naudoja įvairias mene naudojamas medžiagas.</p> <p>Vaikai išbando vaizduojamąjį meną.</p> <p>Meninė veikla</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b> Veidrodžiai, popierius, piešimo priemonės (pieštukai, vaškinės kreidelės, žymekliai ir kt.).</p>	<p><b>Žodynas:</b> kreivas(-a), mėgstamiausias(-a), portretas, autoportretas, žemas(-a), ypatingas(-a), tiesus(-i), aukštas(-a), unikalus(-i), banguotas(-a)</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams keletą piešinių su vaikų veidais pieštais pieštuku.</p> <p><b>Pradžia</b> Pasakykite vaikams, kad šiuos piešinius ar portretus nupiešė žmonės pieštukais. Jie žiūrėjo į vaikus ir piešė tai, ką matė. Paprašykite vaikų atidžiai pažvelgti į veidų nuotraukas. Kokie bruožai būdingi visiems vaikams? Ar jie mato jų akis? Nosis? Burnas? Ausis? Antakius? ir t. t.</p> <p><b>Vidury</b> Pakvieskite vaikus pažiūrėti į save veidrodyje. Ką jie mato? Kokius savo veido bruožus jie pastebi? Kur yra jų akys? Nosis? Burna? Ausys, antakiai? ir t. t. Ką jie pastebi savo bruožuose? Kokia jų forma? Pasvarstykite su vaikais, kodėl šie bruožai yra svarbūs. Ką parodo akys? Nosis? Burna? Kaip jie galėtų nupiešti šiuos bruožus?</p> <p><b>Pabaiga</b> Priminkite vaikams, kad portretas yra žmogaus piešinys arba paveikslas. Toliau klauskite, kas, jų manymu, yra autoportretas. Jei vaikai negali atsakyti teisingai, pasakykite jiems, kad būtent tai jie šiandien ir darys – nupieš savo portretą. Vaikams pažiūrėjus į veidrodį ir aptarus vaikų veido bruožus, paprašykite, kad vaikai nupieštų savo veidą. Paprašykite vaikų piešinyje įtraukti detales, kurias jie pastebėjo ir aptarė žiūrėdami į veidrodį. Pakvieskite vaikus pasidalyti mintimis apie savo autoportretą: papasakoti kitiems apie savo autoportretą.</p>	
<b>Įvertinimas.</b> Kokius veido bruožus vaikas nupiešė savo autoportrete?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Padėkite vaikams sutelkti dėmesį į vieną ar du veido bruožus, užduokite klausimų apie juos.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite vaikus patyrinti skirtingas veido išraiškas. Pasiūlykite kokią nors emociją ir paprašykite vaikų ją atkartoti. Ką jie pastebi savo burnoje, akyse, antakiuose ir pan.? Ar jie gali nupiešti save tokios išraiškos? Kada jie patiria šias emocijas?

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Kalbėdami apie veido bruožus, rodykite į savo veidą, įvardykite atskirus savo veido bruožus.

#### **Patarimai auklėtojui**

Jei yra galimybė, pasirūpinkite, kad visi vaikai gautų po veidrodį. Vaikai taip pat gali veidrodžiais dalytis arba panaudoti veidrodį iš Vaidybinių žaidimų aplinkos.

Atkreipkite dėmesį į kiekvieno vaiko ikimokyklinio ugdymo grupėje ir žmonių paveiksluose išvaizdą. Tai galimybė paneigti stereotipus, skatinti teigiamą požiūrį į save.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

## **Įvertinimo galimybė**

### **Darbas didelėje grupėje. Autoportretai**

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Taktilinių pojūčių ir tyrinėjimo tikslais vaikai naudoja įvairias mene naudojamas medžiagas.

Vaikai išbando vaizduojamąjį meną.

Meninė veikla

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Pastebi</b>	<b>Į portretą įtraukė</b>	<b>Pastabos</b>



## Pamoka. Jausmų diagrama

Tipas. Darbas su visa grupe

Skyrius. Viskas apie mus	Pagrindinis skyriaus klausimas. Ką aš jaučiu ir kodėl?
<b>Tikslas.</b> Vaikai pradės suprasti emocijas ir kodėl jie gali patirti skirtingas emocijas.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikai parodo pasitikėjimą savimi. Vaikas pažįsta save. Emocijos
<b>Ugdymo priemonės</b> Didelės 4–10 realių žmonių su įvairiomis veido išraiškėmis nuotraukos arba plakatai. Piešiant diagramą galite naudoti knygų paveikslėlius. Spręsdami, kokias ir kiek emocijų įtraukti į diagramą, turėkite galvoje konkrečius vaikų poreikius. Būtinai įtraukite atsakymą „aš nežinau.“	<b>Žodynas:</b> bijoti, piktas(-a), sutrikęs(-usi), džiugus(-i), sujaudintas(-a), jausmai, susierzintas(-usi), niūrus(-i), irzlus(-i), laimingas(-a), išprotėjęs(-usi), nervingas(-a), liūdnas(-a), išsigandęs(-usi), drovus(-i), nerimtas(-a), nustebęs(-usi).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Padarykite įvairių veido išraiškų arba parodykite žmonių su įvairia išraiška nuotraukų. <b>Pradžia</b> Padarykite vieną veido išraišką arba parodykite žmogaus, darančio kokią nors veido išraišką, nuotrauką. Paklauskite vaikų, kokius jausmus, jų manymu, jūs (ar nuotraukoje esantis žmogus) jaučiate ir kodėl? Paklauskite vaikų, ar jie kada nors patyrė šią emociją. Kas privertė juos taip pasijausti? <b>Vidurys</b> Parodykite vaikams diagramą. Atkreipkite dėmesį į kiekvieną išraišką, pavadinkite tą jausmą, paprašykite vaikų arba patys pateikite pavyzdį, kada galima taip jaustis. Pasakykite vaikams, kad, norėdami sužinoti, kaip jie jaučiasi, jie gali pasinaudoti jausmų diagrama kas rytą atvykę į mokyklą. Jie gali diagrama naudotis visą dieną, ypač jei jų jausmai dirbant ir žaidžiant pasikeičia. <b>Pabaiga</b> Duokite vaikams minutę kitą pagalvoti, kaip jie jaučiasi. Paprashykite jų su šalia sėdinčiu ikimokyklinio ugdymo grupės draugu pasidalyti, kuri diagramoje esanti emocija geriausiai nusako, kaip jie jaučiasi dabar.	
<b>Įvertinimas.</b> Kurias emocijas vaikas atpažįsta? Ar vaikas gali susieti savo jausmus su paveikslėliais diagramoje?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku..

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Pagalvokite apie individualios diagramos, skirtos kiekvienam vaikui, sukūrimą.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite vaikus pagalvoti apie papildomus jausmus, kuriuos galima būtų įtraukti į diagramą. Paraginkite juos parinkti spalvas, kurios atspindėtų jausmus diagramoje.

Paklauskite vaikų, kaip jie galėtų padėti draugui pasijusti geriau, jei draugas jaučiasi nusiminęs, liūdnas, piktas ir pan.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukčiau individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Aptardami emocijas atskirai, parodykite vieną emociją ir pakvieskite vaikus padaryti tą patį.

### **Patarimai auklėtojui**

Yra daug skirtingų būdų, kaip sukurti jausmų diagramą. Atkreipkite dėmesį į vaikus ir jų poreikius ir, jei reikia, prisitaikykite. Kai kurie auklėtojai šiai veiklai linkę naudoti kišeninio formato diagramą arba paveikslėlių korteles arba prie vaikų vardų nugarėlių priklijuoja lipdukus, kad vaikai galėtų savo vardus priklijuoti diagramoje.

Vaikai patiria įvairių emocijų. Kai vaikai pasakoja, kaip jie jaučiasi, svarbu pripažinti jų emocijas. Kartais vaikai atkreipia dėmesį į vieną nuotrauką ir pakartotinai ją naudoja apibūdindami savo savijautą. Stebėkite vaikų pasirinkimą, pagalvokite apie grupinius ar individualius pokalbius, kurie leistų išplėsti kiekvieno vaiko gebėjimą pastebėti ir įvardyti keletą skirtingų jausmų.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo diferenciacijos ir kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas su maža grupe.** Jausmų diagrama

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Parodo vaiko pasitikėjimą savimi.

Savęs ir kitų pažinimas

Emocijos

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Atpažįsta emocijas</b>	<b>Atranda savo patiriamus jausmus jausmų diagramoje</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Profesijų diagrama

**Tipas.** Darbas su visa grupe

<b>Skyrius. Viskas apie mus</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kuo mano ikimokyklinio ugdymo grupė yra svarbi ir unikali?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai pradės suprasti darbo svarbą ikimokyklinio ugdymo grupėje ir už jos ribų.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas atpažįsta kai kurias profesijas, žino, ko reikia jas dirbant. Vaikas derina savo ir kitų poreikius ir teises. Savęs ir kitų pažinimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Storas popierius ir žymekliai. Įvairių mokykloje dirbančių žmonių profesijų nuotraukos. Diagrama, ant kurios vaikai gali priklijuoti / prisegti kortelę su paveikslėliu, vaizduojančiu kokią nors profesiją. Kortelė su vaiko nuotrauka ir jo vardu.	<b>Žodynas:</b> bendruomenė, draugai, mielas(-a), elgesys, mandagus(-i), pagarba, komandinis darbas, kartu.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Paklauskite vaikų, kas nutiktų, jei liktumėte namuose ir rytoj jūsų ir kitų suaugusiųjų nebūtų mokykloje? Ką jie veiktų visą dieną? Kas juos auklėtų? Kas padėtų valgykloje? Kas pakabintų jų striukes ir kt.? <b>Pradžia.</b> Aptarkite, kokie yra darbai ir profesijos, koks yra jūsų, kaip auklėtojo, darbas ir kodėl žmonės dirba. Pakalbėkite apie profesijas, su kuriomis vaikai gali būti susipažinę (pvz., auklėtojas, kasininkas, paštininkas ir kt.), jų šeimos narių darbus. <b>Vidurys</b> Pakvieskite vaikus pagalvoti apie naudingus dalykus, kuriuos jie daro ikimokyklinio ugdymo grupėje. Užrašykite jų atsakymus. Padėkite vaikams susiaurinti mokykloje dirbančių žmonių profesijų/ darbų skaičių. Užrašykite jas diagramoje. Jei esate diagramą pagaminę iš anksto, palyginkite ją su vaikų sudarytu sąrašu. Ar diagramoje yra atsitiktinių profesijų? Aptarkite jas su vaikais ir, jei reikia, pakeiskite. <b>Pabaiga</b> Kuriant naują profesijų diagramą, parodykite, kaip naudotis profesijų diagrama, kur ji kabės ikimokyklinio ugdymo grupėje. Keičiant profesijų diagramą, aptarkite pakeitimus ir kada atsiras naujų profesijų.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas domisi savo šeimos ir (arba) bendruomenės narių profesijomis/darbu? Ar vaikas gali kalbėti apie savo tėvų, giminaičių ar kaimynų darbą?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Sugalvokite vaikams papildomų galimybių sužinoti apie savo darbą, pvz., suvaidinti tai.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Išplėskite diskusiją apie profesijas/darbą, paklausę vaikų, kokio pobūdžio darbai jiems galėtų patikti, kai jie bus vyresni.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Parodykite vaikams ugdymo(si) medžiagos / reikmenų, kurių reikia atliekant skirtingus darbus, juos aptarkite.

#### **Patarimai auklėtojui**

Pagalvokite, kiek profesijų bus galima pristatyti ikimokyklinio ugdymo grupėje ir kaip dažnai jas reikėtų keisti. Kad vaikai turėtų galimybę gerai susipažinti su profesijomis, pagalvokite apie jų keitimą kas savaitę.

Įsitikinkite, kad visų vaikų vardinėse kortelėse yra užrašyti jų vardai ir yra nuotrauka. Taip leisime vaikui suprasti ryšį tarp jų rašytinės ir garsinės vardo formų.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo diferenciacijos ir kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas su visa grupe.** Profesijų diagrama

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas atpažįsta kai kurias profesijas, žino, ko reikia jas dirbant.

Vaikas derina savo ir kitų poreikius ir teises.

Savęs ir kitų pažinimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Domisi</b>	<b>Gali kalbėti apie vieno iš savo tėvų, giminaičio ar kaimyno profesiją/darbą</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Knyga apie šeimą

**Tipas:** Šeimos įtraukimas (darbas su visa grupe)

Skyrius. Viskas apie mus	Klausimas. Kuo svarbi ir unikali yra mano šeima?
<b>Tikslas.</b> Vaikai supras, kad jų šeimos skiriasi, kad visos jos yra ypatingos, svarbios ir unikalios.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas supranta ir įvertina savo ir kitų kultūrą.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas pradeda suprasti šeimos poreikius, vaidmenis ir santykius. Vaikas pažįsta save. Savęs ir kitų pažinimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Auklėtojų sukurtos asmeninės knygos apie savo šeimas. Tuščia knyga, skirta kiekvienam vaikui.	<b>Žodynas:</b> įvaikintas(-a), teta, didelis(-ė), brolis, pusbrolis/pusseserė, šeima, tėvas, senelis, senelė, motina, vyresnis(-ė), broliai ir seserys, sesuo, mažas(-a), kartu, dėdė, jaunesnis(-ė).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Auklėtojai iš anksto parengia knygas apie savo šeimas. Parodykite vaikams savo knygą. <b>Pradžia</b> Remdamiesi auklėtojo knyga, paklauskite vaikų: „Kiek mano šeimoje yra žmonių?“, „Ką mano šeima mėgsta drauge veikti?“ arba „Kur gyvena mano šeima?“ <b>Vidurys</b> Praneškite vaikams, kad jie kartu su savo šeima namuose sukurs knygą apie savo šeimą. Paprasykite vaikų, kad jie pradėtų galvoti, ką norėtų papasakoti savo ikimokyklinio ugdymo grupės draugams apie savo šeimą. <b>Pabaiga</b> Garsiai perskaitykite vaikų iš namų atneštas knygas apie šeimą. Vėliau, vaikams atnešus knygas į mokyklą, padėkite jas į ikimokyklinio ugdymo grupės biblioteką, kad vaikai galėtų jas skaityti savarankiškai. Vaikai, kurie negali sukurti knygos su savo šeima, tai gali padaryti Rašymo aplinkoje, padedami mokyklos darbuotojų.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas įvardija save kaip šeimos narį? Ar vaikas įvardija šeimos narius, nusako šeimos savybes ir funkcijas?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Iš auklėtojo knygos pasirinkite tik porą puslapių, neskaitykite visos. Peržiūrėkite knygą su kiekvienu iš vaikų atskirai. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Pasiūlykite vaikams perskaityti savo knygą draugui.	
<b>Vaikai, turintys specialių poreikių.</b> Kaip į šią pamoką įtraukiau individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?	

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Pasiūlykite šeimoms sukurti knygą apie save gimtąja kalba arba įtraukti į ją keletą savo gimtosios kalbos žodžių.

#### **Patarimai auklėtojui**

Knygos vaikams gali būti pagamintos iš suklijuotų popieriaus lapų, perpjautų per pusę, aplanko su jame įdėtais popieriaus lapais arba bet kurios tuščios knygos.

Į namus vaikams įduokite tuščias knygas su nurodymais, ką šeima galėtų įtraukti į savo knygą, pvz., apie šeimos narius, dalykus, kuriuos šeima mėgsta daryti kartu, šeimos tradicijas ir kt.

Kai kurie vaikai gali nesukurti knygos su savo šeima. Tokiu atveju Rašymo aplinkoje turėkite priemonių, kurias vaikas, padedamas suaugusiojo, galėtų panaudoti kurdamas savo knygą.

Norėdami paskatinti šeimų dalyvavimą, priemonės knygai parenkite iš anksto ir duokite jas šeimoms lankantis mokykloje, pvz., šeimoms skirtame renginyje, per šeimų vakarą ar tėvų ir auklėtojų susitikimą.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo diferenciacijos ir kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?



### **Įvertinimo galimybė**

**Šeimos įsitraukimas/Visos grupės patirtis.** Knygos apie šeimą

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas pradeda suprasti šeimos poreikius, vaidmenis ir santykius.

Vaikas pažįsta save.

Savęs ir kitų pažinimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Įvardija save kaip šeimos narį</b>	<b>Įvardija šeimos narius, nusako šeimos savybes ir funkcijas</b>	<b>Pastabos</b>

## 1.4. KETVIRTAS SKYRIUS. KUR MES GYVENAME?

### 1.4.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Kur mes gyvename?

#### Esminis skyriaus klausimas

Kur gyvena mane supantys žmonės ir gyvūnai?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kur aš gyvenu? Kur gyvena mano šeimos nariai?
- Kur gyvena žmonės ir kur gyvena gyvūnai?
- Kokių tipų namuose gyvena žmonės mano mieste?
- Kaip žmonės ir gyvūnai stato namus?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- namai yra vieta, kur mes gyvename;
- gyvūnai ir žmonės gyvena skirtinguose namuose;
- kai kurie gyvūnai gyvena su žmonėmis;
- žmonės ir gyvūnai stato sau namus.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir grupės poreikius.

adresas apčioje architektas arti augintinis aukštas avilys benamis betonas brėžiniai butas buveinė cementas dangoraižis durys fasadas garažas gatvė guolis įrankiai išėjimas išsigelbėjimas keliai	kiemas konstrukcija laiptai langas lifas lizdas mediena metalas miegamasis miestas miestelis mūrinis namas namai namas namo/buto planas palėpė panorama pilis	plytos prieglobstis rajonas rūsys statyti statytojas stiklas stogas šiaudai ugnis ūkis urvas viršuje žiemoti žvirgždas
--	--	--

## 1.4.2. SKYRIAUS SRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Klausdamas vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už grupės ribų.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis

**Trečias skyrius.** Kur mes gyvename?

**Esminis skyriaus klausimas.** Kur gyvena mane supantys žmonės ir gyvūnai?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Savaitės klausimai	Kur aš gyvenu? Kur gyvena mano šeimos nariai?	Kur gyvena žmonės ir kur gyvena gyvūnai?	Kokių tipų namuose gyvena žmonės mano mieste?	Kaip žmonės ir gyvūnai stato namus?
Mokymosi patirtis	<p><b>Visoje grupėje</b></p> <p>Paskaitykite <b>Griffiths A. 13 – os aukštų namelis medyje. Vilnius: Alma littera, 2019</b>, knygos pirmą skyrių, kuris vaikus supažindina su ypatingu namu medyje. Pakvieskite vaikus kuo daugiau papasakoti savo grupės draugui apie namą/vietą, kur jie gyvena.</p> <p><i>*Pastaba: didelės apimties knygeles skaitykite dalimis. Skaitydami parodykite vaikams paveikslukus, esančius knygoje.</i></p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.4.6 skyriuje.</p>	<p><b>Ugdymo(si) aplinkose</b></p> <p>Perskaitę <b>Milbourne A. Gyvūnų namai. Žvilgtelk vidun. Vilnius: Nieko rimto, 2016.</b> pasiūlykite vaikams leisti į namų, kuriuose gyvena gyvūnai, paiešką. Ieškokite visose aplinkose. Paklauskite vaikų, kokių gyvūnų reikia ieškoti, aptarkite, kur jie gyvena, kur juos galima rasti. Ką darys, jei suras ieškomą gyvūną?</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvūnų daiktų ypatybes.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.4.6 skyriuje.</p>	<p><b>Visoje grupėje</b></p> <p>Pakvieskite vaikus pasivaikščioti po darželio rajoną ir apžiūrėti įvairius namų tipus. Pasiimkite tipinių rajono namų diagramą. Vaikščiodami skaičiuokite namus, kuriuos pamato vaikai. Diagramą pavadinkite Namai, išryškindami raidę N. Po pasivaikščiojimo vaikai gali suskaičiuoti, kiek kokių namų jie pamatė, palyginti, kiek namų apibūdino vartodami tokius žodžius kaip didesnis, mažesnis ar toks pat.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: lygindamas ir skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.4.6 skyriuje.</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Pakvieskite vaikus pažvelgti į namų planus, po to, naudodant mėlyną popierių, baltą kreidą ir liniuotę, sukurti savo planą. Vaikams nubraižius savo brėžinius, pakabinkite juos Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, pasiūlykite pabandyti pagal juos pastatyti pastatus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.4.6 skyriuje.</p>

Literatūra	James T. <i>Tedis mieste</i> . Vilnius: Alma littera, 2013.	Paltanavičius S. <i>Jei tu slieko nepažįsti</i> . Kaunas: Debesų ganyklos, 2018.	Zelčiūtė D. <i>Trys paršiukai</i> . Kaunas: Jotema, 2003.  *Pastaba: galima rinktis ir kitas šios istorijos versijas. Geriausia būtų versija, kuri neskatina prievartos, nevaizduoja smurto grafiškai, nebaugina vaikų.	Bartikova P. <i>Statome namą su Trimis paršiukais</i> . Kaunas: Vaiga, 2019.
Pagrindinis žodynas	adresas, miestelis, miestas, toli, namai, šalia, rajonas, keliai, gatvė	miegamasis, urvas, anga, apačioje, buveinė, žiemoti, avilyš, augintinis, viršuje	palėpė, butas, rūsys, mūrinis namas, pilis, durys, liftas, fasadas, ūkis, grindys, garažas, namas, stogas, panorama, dangoraižis, prieglobstis, laiptai, langas	architektas, kiemas, brėžiniai, statyti, statybininkas, plytos, cementas, betonas, konstrukcija, išėjimas, evakuacinis išėjimas, namų projektai, stiklas, metalas, žvirgždas, šiaudai, įrankiai, mediena
		Pakvieskite šeimas pasivaikščiojimų su vaikais metu stebėti namus. Pasakykite, kad panašia veikla užsiimėte grupėje. Vaikai gali palyginti tai, ką jie matė vaikščiodami su grupe, su tuo, ką mato vaikščiodami su savo šeima. Šeimos ir vaikai gali aptarti, kokius namus jie mato. Jie mato žmonių ar gyvūnų namus? Kokius dalykus jie pastebi? Ar tai butai? Namai? Ar jie turi daug langų? Kiek, jų manymu, pastate gali būti aukštų?	Pakvieskite šeimas į Kaladėlių/Konstravimų edvę ir kartu su vaikais pastatyti jiems gerai žinomus namus/pastatus.  <i>Kuriamas abipusis ryšys</i>	Paskatinkite šeimas kartu su savo vaikais iš saugaus atstumo stebėti statybvieta. Pasiūlykite vaikams užduoti tokius klausimus: ką vaikas pastebi? Kaip ten dirbantys žmonės išlieka saugūs? Kaip, jo manymu, pastatas atrodo, kai bus pabaigtas statyti?

**Pasiekimų šventė**

Bendras grupės projektas, kuriame būtų pavaizduota daug namų, skirtų žmonėms ir gyvūnams gyventi. Pakvieskite vaikus pagalvoti ir pasikalbėti apie įvairius namų ir pastatų tipus, apie kuriuos jie mokėsi grupėje. Paprašykite juos sukurti įvairių namų pavyzdžių, pradedant nuo jų pačių ir kitų žmonių gyvenamųjų namų, baigiant gyvūnų namais, priklausomai nuo to, kas jiems buvo įdomiausia pamokų metu. Pagalvokite apie įvairių technikų, pvz., koliažo, piešimo ir tapybos, panaudojimą.

**ARBA**

Pakvieskite vaikus, naudojant perdirbtas medžiagas, pvz., lipnią juostelę, klijus ir kt., pastatyti trimačius jų rajone ir visame mieste esančius pastatus. Paskatinkite vaikus iš anksto pagalvoti, kokius pastatus jie statys ir kokias medžiagas naudos. Vaikų sukurtus pastatus pristatykite kaip viso rajono ar miesto reprezentaciją.

### 1.4.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos siekiant pagilinti vaikų žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, atsižvelgiant į jų grupės poreikius. Šiame skyriuje ypač svarbu atkreipti dėmesį į rajoną, kurio dalimi esate, ir jo gyventojus. Rinkdamiesi, kokius žaidimus įtraukti į savo aplinkas, pagalvokite, kur gyvena jūsų grupės vaikai. Kitiškai įvertinkite čia rekomenduojamą ugdymo medžiagą, pasirinkite tą, kuri labiausiai atitinka jūsų vaikų gyvenamąją aplinką ir jų patirtį. Siekdami, kad aplinkos kuo tiksliau atspindėtų vaikų realybę, pagalvokite apie papildomą ugdymo(si) medžiagą.

Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo edvėje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų prieiti prie ugdymo(si) medžiagos, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas jūsų nuožiūra.

Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, ugdymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiaisiais. Vaiko įtraukimas į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos mokymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi centruose. Darželio darbuotojams bendraujant su vaikais aplinkose, jie turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius. Kviesdami vaikus pastatyti pastatus ir namus, turėsite galimybę lavinti konkrečius vaikų įgūdžius, padėdami jiems sukurti pastato/namo planą, paklausti, kas nutiko jų konstrukcijai jai sugriuvus, ką reikėtų daryti kitaip statant iš naujo.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks ugdymas grindžiamas. Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisiti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš pasiekimų: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai. Tas pats žaidimas padeda vaikams įgyti pagrindinių žinių, vaikas parodo motyvaciją bendrauti, kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius, gilinant jų supratimą apie juos supantį pasaulį. Dėl šių priežasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguojant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ikimokyklinukų ugdymus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamas literatūros tekstus, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio kairėje pusėje. Užduotis, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos, rasite dešinėje pusėje.*

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu\_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Jdomu, kas nutiktų, jei\_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei\_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

**Wolf T. *Mieste. Knyga su 100 langelių*. Vilnius: Alma littera, 2019.**

Paskatinkite vaikus pastatyti knygoje matytus pastatus.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užduoda klausimus bei atsako į juos, prašo pagalbos, ieško informacijos bei bando išsiaiškinti neaiškų dalyką.*

### Namai ir pastatai

Pakabinkite įvairių tipų namų ir pastatų paveikslėlių/nuotraukų, pakvieskite vaikus pastatyti juose vaizduojamus ar panašius į juos namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Daugiabučiai pastatai

Statydami daugiabučio namo pastatą, panaudokite batų dėžes ar kitas kartonines dėžutes. Parodykite vaikams įvairių tipų daugiabučių namų, kurių galima pamatyti jų mieste, paveikslėlių/nuotraukų. Prieš statant, pakalbėkite apie svarbias tokių pastatų detales. Leiskite vaikams naudoti mažas žmonių figūreles ir baldus. Baldus vaikai gali pagaminti iš perdirbtų medžiagų Meno aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina aplinkos objektus, pavartodamas figūrų pavadinimus ir santykinę tų objektų vietą nurodančius terminus, pvz.: viršus, apačia, aukštai, žemai, už, virš.*

Įvertinimo galimybė. Vaikams statant daugiabučius, paklauskite jų, kas turėtų būti ant šios dėžės arba kas yra apačioje? Pabrėžkite vietą nurodančius žodžius, kuriuos vaikai pradėtų pamažu patys vartoti.

### Pastatyk

Duokite vaikams įvairių tipų kaladėlių ir statybinių medžiagų, pvz., „Lincoln Logs“, „Duplos“, mažų kaladėlių, didelių kaladėlių (iš kartono ar medžio) ir kt. Tai geras laikas vaikams pasiūlyti kitų statybinių medžiagų. Pasiūlykite vaikams pastatyti namus ar pastatus, šalia kurių jie gyvena.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Nufotografuokim

Paklauskite vaikų apie jų statomų namų/pastatų struktūrą, nufotografuokite jų darbus ir pakabinkite Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje. Leiskite vaikams patiems fotografuoti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

### Dangoraižiai

Pakvieskite vaikus pastatyti dangoraižius. Paraginkite juos statyti kuo aukštesnius. Papasakokite vaikams apie saugos reikalavimus statant tokias aukštas konstrukcijas, pvz., jei konstrukcijos yra aukštesnės nei jie, reikia dėvėti apsauginį šalną; ten, kur konstrukcijos yra labai aukštos, pakabinti ženklą „Atsargiai“; dirbant prie tokių pastatų, įspėti savo grupės draugus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta vaidmenis, teises ir atsakomybes.*

### Statybinės transporto priemonės

*Kaladėlių/Konstravimo edvėje turėkite statybinių transporto priemonių. Pakvieskite vaikus pasinaudoti jomis, jiems statant namus iš kaladėlių ir kitų statybinių medžiagų.*



*Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

### **Stogai**

Pasiūlykite vaikams didelių plokščių kaladėlių arba kartono gabalų, kuriuos jie galėtų panaudoti kaip stogus savo statomose konstrukcijose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### **Įrankiai**

Duokite vaikams saugius įrankius (plastikinius ar medinius), paskatinkite jais naudotis, statant savo konstrukcijas iš kaladėlių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kuriuos įrankius vaikas pažįsta? Kuriuos naudoja? Kaip vaikas naudoja įrankius?

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Zelčiūtė D. *Trys paršiukai*. Kaunas: Jotema, 2003.**

Perskaitę šią knygą pakvieskite vaikus suvaidinti istoriją. Vaikai gali aptarti trijų tipų namų panašumus ir skirtumus, pagaminti juos Meninės veiklos aplinkoje. Perkelkite namus į Vaidybinių žaidimų aplinką, pakvieskite vaikus vaidinant istoriją panaudoti juos kaip rekvizitus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaidindamas vaikas gali pavaizduoti sugalvotas istorijas, realų gyvenimą, literatūros kūrinį? Kaip? Kokių vaidmenų jis imasi?

### Fasadai

Pakvieskite vaikus nupiešti namo fasadą ant labai didelio kartono gabalo. Vaikai gali nubraižyti arba nupiešti namo detales, tokias kaip langai ir durys. Vaikams pabaigus, pastatykite fasadą horizontaliai. Vaikai gali kurti įvairių tipų namų (daugiabutis, gyvenamasis namas ir kt.) fasadus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Pilis

Sukurkite pilies fasadą, o Vaidybinių žaidimų aplinką paverskite pilimi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

### Namai

Vaidybinių žaidimų aplinką apstatykite kaip namus ir pakvieskite vaikus juose pažaisti. Aplinką galite paversti buto/gyvenamojo namo kambariu arba vieno tipo namu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### Tvartas

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką tvartu. Padarykite gardus, apgyvendinkite juose kimštus gyvūnus, padėkite šieno, lovių, skirtų pašarui, gyvūnų priežiūros įrankių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai:

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_ ? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Niccolini D. *Raidžių istorijos ir nuotyčiai*. Vilnius: Presvika, 2018.**

Paprašykite vaikų paieškoti raidžių visoje grupėje, savo ir savo grupės draugų darbuose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Namas iš ledų pagaliukų

Duokite vaikams medinių ledų pagaliukų, klijų ir popieriaus ir, klijuojant pagaliukus ant popieriaus, pakvieskite sukurti namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Plastilinas ir pagaliukai

Kurdami trijų matmenų konstrukcijas, panaudokite medinius ledų pagaliukus, dantų krapštukus ar kitokio tipo mažus pagaliukus ir plastiliną. Kurdami įvairias konstrukcijas, vaikai gali pagaliukus įbesti į plastiliną.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Namai iš dėžių

Duokite vaikams įvairių kartoninių dėžių, tokių kaip batų, siuntų, pakavimo dėžės, lipnios juostos, klijų, žymeklių ir kt. Naudodami rašymo priemones, vaikai gali dėžes paversti žmonių ir gyvūnų namais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Lizdas

Statant paukščio lizdą, duokite vaikams šakelių, virvučių, siūlų, medinių ledų pagaliukų ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Namai iš geometrinių figūrų

Duokite vaikams įvairių geometrinių figūrų, iškirptų iš spalvoto popieriaus. Pakalbėkite apie jas su vaikais. Kad vėliau vaikams būtų lengviau tikslingai pasirinkti jas statant namus, surūšiuokite. Vaikai gali statyti savo namus ar namus, kuriuose norėtų gyventi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina aplinkos objektus, pavartodamas figūrų pavadinimus ir santykinę tų objektų vietą nurodančius terminus, pvz.: viršus, apačia, aukštai, žemai, už, virš.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas apibūdina geometrines figūras? Kokius figūrų panašumus ir kokius skirtumus jis pastebi?

### Miniatiūriniai baldai

Pasiūlykite vaikams sukurti baldus iš perdirbtų medžiagų, su kuriais jie žais daugiabučiame name, kurį pastatė Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina medžiagų rūšis bei pasako, kaip jas reikia naudoti.*

### Piešimas su virtuvės įrankiais

Duokite vaikams įvairių vaikams pritaikytų virtuvės įrankių, kurie neturi aštrių ar nelygių kraštų, pvz., bulvių grūstuvė, šakutė ar mažas nedidelis kočėlas. Leiskite vaikams šiuos įrankius naudoti piešiant.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

### **Daiktų koliažas**

Pakvieskite vaikus sukurti daiktų, kurie gali priklausyti skirtingiems kambariams (svetainei, miegamajam, virtuvei ir pan.), koliažus, iškerpant paveikslėlius iš žurnalų ir suklijuojant juos ant popieriaus lapo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### **Trys paršiukai**

Paverskite labai dideles kartonines dėžes trijų paršiukų iš knygos tuo pačiu pavadinimu namais. Stačiakampė kempinė ir raudoni dažai pasitarnaus piešiant plytas ant namo sienų. Namą iš kuolų ir virbų vaikai sukurs iš lauke surinktų ir ant dėžės priklijuotų šakelių. Ant kartoninių tūbelių labai plonais teptukais geltonais dažais nupiešę linijas, vaikai pavaizduos šiaudinį namą. Namams išdžiūvus, perkeltkite juos į Vaidybinių žaidimų aplinką, kur vaikai galėtų dar kartą papasakoti istoriją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

## MOKSLAS/ ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Bauer V. ir G. Ohnesorge *Gyvūnų namai*. Kaunas: Vaiga, 1996.**

Perskaitytą knygą pakvieskite vaikus pasakyti, ką jie sužinojo apie gyvūnus ir/arba vabzdžius, arba užrašyti savo mintis mokslo žurnale.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Laukinis ar naminis gyvūnas?

Parodykite vaikams laukinių ir naminių gyvūnų paveikslėlių/nuotraukų. Pasiūlykite paveikslėlius/nuotraukas suskirstyti į dvi grupes: namuose gyvenančių gyvūnų (augintinių) ir laukinių gyvūnų. Kartais laukiniai gyvūnai gali būti ir naminiai gyvūnai. Pakalbėkite apie tai su vaikais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Surask gyvūno namus

Parodykite vaikams gyvūnų ir jų namų paveikslėlių/nuotraukų. Pakvieskite vaikus pakalbėti apie gyvūnus ir jų gyvenamąsias vietas, tada surasti atitinkamą porą, paaiškinti, kodėl / kaip jie pasirinko.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Statybinės medžiagos

Duokite vaikams statybinių medžiagų, tokių kaip skiedra, medžio gabalas, plyta ir kt., ir pakvieskite patyrinėti jas. Jie gali iširti, kaip medžiaga atrodo, koks jos paviršius, užrašyti savo mintis į mokslo žurnalą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

### Įrankiai

Duokite vaikams įvairių dydžių ir faktūrų bukų vinių ir varžtų, taip pat konteinerių rūšiavimui. Paraginkite vaikus viską surūšiuoti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas išlaiko dėmesį tol, kol visi objektai baigiami rūšiuoti?

### Vabzdžių namai.

Duokite vaikams mažų plastikinių vabzdžių, taip pat lauke rastų medžiagų, tokių kaip šakelės, medžių lapai, pagaliukai ir pan. Pakvieskite sukurti vabzdžiams namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Brėžiniai.

Duokite vaikams patyrinėti brėžinius ir namų planus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

#### Ukrainiečių pasaka *Pirštinė*

Duokite vaikams pirštinę ir gyvūnų figūrėlių. Paklauskite vaikų, kiek gyvūnų gali sutilpti į pirštinę. Vaikai gali skaičiuoti gyvūnus, dedamus į pirštinę, o skaičių užrašyti ant popieriaus lapo arba diagramoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

#### Sausuma ar vanduo?

Duokite mėlynos spalvos veltinio kvadratą, kuris būtų vanduo, žalios spalvos veltinio kvadratą, kuris vaizduotų žemę, ir gyvūnų figūrėlių. Pakvieskite vaikus sugrupuoti gyvūnus pagal jų gyvenamąją vietą – sausumą arba vandenį. Sugrupavę gyvūnus, vaikai gali panaudoti kortelę su skaičiumi, rodančiu, kiek gyvūnų padėjo ant kiekvieno kvadrato.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

#### Kiek žmonių čia gyvena?

Ant popieriaus lapų nupieškite namų kontūrus. Duokite vaikams žmonių figūrėlių ir korteles su skaičiais. Pakvieskite ištraukti kortelę, perskaityti skaičių ir namuose apgyvendinti tiek žmonių, kiek nurodyta kortelėje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas sugeba kiekviename name apgyvendinti reikiamą skaičių žmonių?

#### Atminties žaidimas

Pagaminkite kortelių rinkinį, kurio vienoje kortelėje pavaizduoti gyvūnai, o kitoje – jų gyvenamoji vieta. Užverskite visas korteles, pakvieskite vaikus atvertus kortelę surasti jai porą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

#### Ūkio gyvuliai

Duokite vaikams tvartą ir gyvūnų figūrėlių. Paklauskite vaikų, kokie gyvūnai gyvena ūkyje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvūnų daiktų ypatybes.*

#### Namai iš „Lego“

Duokite mažų „Lego“ kaladėlių ar kitų nedidelių statybinių objektų, pakvieskite vaikus pastatyti iš jų namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

## SMĖLIS IR VANDUO/ POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Macho A. ir P. Kavecky *Gerda. Banginukės istorija*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.**

Ant stalo padėkite plastikinių banginių, paraginkite vaikus papasakoti šią istoriją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo motyvaciją bendrauti.*

### Laivai-namai

Pripildykite pojūčių stalą vandeniu, įleiskite į jį žaislinių laivų. Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra laivai. Paskatinkite vaikus kritiškai mąstyti klausdami jų tokių klausimų: kaip žmonės, kurie gyvena laivuose, gauna maisto ir ką jie daro, kai lyja?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

### Smėlio pilys

Ant stalo padėkite smėlio pilių formelių. Smėlį sudrėkinkite nedideliu kiekiu vandens, pakvieskite vaikus statyti smėlio pilis. Atsargiai pilkite vandenį į smėlį. Norėdami išvengti pelėsio, baigę šį užsiėmimą stalo neuždenkite.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Statybininkai

Pojūčių stalą papildykite žaislinėmis statybinėmis transporto priemonėmis. Pakvieskite vaikus pabūti statybininkais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas ugdomi savo, kaip individo supratimą šeimos ir bendruomenės kontekste.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino apie statybininkų vaidmenį visuomenėje?

### Žuvų buveinė

Norėdami sukurti žuvų buveinę, pasirūpinkite žuvimis, plastikiniais jūros dumbliais ir kitomis povandeninėmis medžiagomis. Pakvieskite vaikus pažaisti su žuvimis, o ant pojūčių stalo pastatyti joms namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Išplauk indus

Be vandens pojūčių stalą papildykite muilu, kempinėmis ar pašluostėmis ir mažais plastikiniais indais. Pakvieskite vaikus išplauti indus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Skalbimas

Duokite vaikams muilo ir mažų žmonių ar lėlių drabužių, taip pat skalbinių virvę ir segtukų. Paprašykite išskalbti drabužius, išgręžti ir pakabinti juos ant virvės. Paklauskite vaikų, kiek laiko drabužiai džius. Atsakymus užrašykite diagramoje.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### Vabzdžių buveinė

Stalą padenkite žeme, pridėkite pagaliukų, medžių lapų, medžių žievės, gilių ir kt. Pakvieskite vaikus sukurti vabzdžiams namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*



## BIBLIOTEKA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotum šią knygą draugui? Kodėl?

### Pastaba

Grupės biblioteką papildykite knygomis iš penktame skyriuje esančios literatūros sąrašo. Tai leis pagilinti vaikų supratimą apie šį skyrių.

### Namai iš flanelės

Duokite vaikams flanelės iškarpu, vaizduojančių tokias namo dalis, kaip stogas, langai, durys ir pan., ir tinkančių papasakoti tokias istorijas kaip „Trys paršiukai“. Statant namus, pakvieskite vaikus panaudoti iškarpas ir papasakoti istorijas apie juos arba namuose gyvenančius žmones. Pridėkite keletą iš veltinio iškirptų raidžių, tokių kaip N namui arba B butui pavadinti, arba raidžių, kuriomis vaikai domisi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Palygink

Pakvieskite vaikus pažiūrėti į dvi negrožinės literatūros knygas ta pačia tema, pvz., **Bauer V. ir G. Ohnesorge *Gyvūnų namai*. Kaunas: Vaiga, 1996.** Paraginkite knygas palyginti.

*Ugdomi gebėjimai: paraginamas vaikas tarp dviejų tekstų ta pačia tema atpažįsta pagrindinius panašumus bei skirtumus (pvz.: iliustracijos, eiga ar aprašymai).*

## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvėpia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto taisyklių.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

### Plastilinas

Pasigaminkite su vaikais plastilino. Pasiūlykite pasirinkti tas spalvas, kurias jie norėtų naudoti kurdami įvairaus tipo namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Raidės iš plastilino

Pasigaminę plastilino, parodykite vaikams raidžių pavyzdžių, pvz., N žodyje namai ir G žodyje gyventi. Paskatinkite vaikus iš plastilino virvelių suformuoti raides.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Skruzdėlės ant rąsto

Pakvieskite vaikus sukurti rąstą su skruzdėlėmis. Užtepkite saliero stiebą žemės riešutų sviestu, lydytu tepamu sūriu ar kitokiu užtepu, o viršų pabarstykite razinomis. Pakalbėkite, kur gyvena skruzdėlės.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino apie skruzdėlių namus?

## KOMPIUTERIS/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalingos pagalbinės kompiuterinės technologijos, numatytos jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai:**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_\_?

### **Pastato/buto planai, brėžiniai**

Internete suraskite keletą butų/pastatų planų ir brėžinių pavyzdžių. Paskatinkite vaikus planuose/brėžiniuose ieškoti vienodų ir skirtingų dalykų, aptarkite, ką jie pastebi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### **Adresai ir gatvių ženklai**

Suraskite namų adresų ir gatvių ženklų paveikslėlių/nuotraukų. Jei įmanoma, suraskite pastatų, esančių darželio kaimynystėje, nuotraukų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### **Lietuvos pastatai**

Internete suraskite Lietuvos pastatų, tokių kaip Televizijos bokštas, Gedimino pilis ir kt., nuotraukų. Išspausdinkite jas, pažymėkite ir pakabinkite Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje. Paklauskite vaikų, kurį pastatą jie norėtų pastatyti, pakalbėkite, kaip jie planuoja pagaminti jų konstrukcijas.

\*Pastaba. Galite naudoti savo miesto ar miestelio pastatus, tokius, kuriuos vaikai mato ir atpažįsta.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

## LAUKE/ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darantį \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Milbourne A. *Gyvūnų namai. Žvilgtelk vidun. Vilnius: Nieko rimto, 2016.***

Perskaitykite šią knygą su vaikais. Pakvieskite juos leisti į įsivaizduojamą namą, kuriuose gyvena gyvūnai, paiešką. Ieškokite visur. Paprašykite vaikų pasakyti, kokių gyvūnų jie norėtų ieškoti, pasitarkite, kur jie gyvena, kur juos galima rasti lauke. Ką jie darys suradę ieškomą gyvūną? Pamokos planą rasite 1.4.6 skyriuje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Ką matai?

Pažiūrėkite į namus, matomus Lauko/Žaidimų aplinkoje. Ar vaikai gali atpažinti gyvenamuosius namus? Ką vaikai pastebi namuose? Ar jie mato langus? Kiek? Ar mato duris? Kiek? Iš ko pagaminti namai? Kokius namų panašumus ir skirtumus jie pastebi?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Ieškome vabzdžių

Pakvieskite vaikus paieškoti vabzdžių. Jei vabzdžių nerandate, padėkite jiems pagalvoti, kodėl. Kur gyvena vabzdžiai? Kas stato namus vabzdžiams? Ar vabzdžių yra, kai lauke yra šilčiau? Kur slepiasi vabzdžiai, kai lauke šalta?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Namai

Jei Lauko/Žaidimų aplinkoje yra konstrukcijų, pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad tai jų namai, kuriuose jie gyvena su savo grupės draugais. Prieš žaidimą paklauskite, kodėl šitie namai jiems tinka.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Gyvūnų namai

Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra gyvūnai, ir surasti ar pasistatyti namus lauke. Pagalvokite apie galimybę į lauką išnešti keletą didelių dėžių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Paltanavičius S. *Jei rašysi laišką girion*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.**

Perskaityt šią knygą, pakvieskite vaikus parašyti laiškus **Zelčiūtė D. *Trys paršiukai*. Kaunas: Jotema, 2003.** knygos veikėjams.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### Kuponai

Paraginkite vaikus pasakyti, kaip jie padeda namuose ar darželyje, pagalvoti, kuo jie gali būti naudingi (pvz., padeda sulankstyti skalbinius arba padeda suplauti indus). Duokite vaikams kupono dydžio popieriaus lapelį, kuriame jie užrašytų savo mintis (prireikus padėkite arba leiskite vaikams padiktuoti savo mintis). Paaiškinkite vaikams, kad savo kuponą su jų siūloma pagalba jie gali pasiūlyti namuose arba darželyje. Pabrėžkite svarbias raides, pvz., raidę P žodyje pagalba.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas supranta, kad žodžiai, kuriuos mes tariame, rašytinėje kalboje vaizduojami tam tikromis raidžių sekomis?

### Adresai

Paaiškinkite vaikams, kad namai turi adresus, kurie padeda žmonėms juos surasti. Parodykite namų adresų pavyzdžių. Pakvieskite vaikus sukurti savo dėžutės/kabliuko adresą (jei vaikai pasirengę, naudoti ir raides, ir skaitmenis). Duokite jiems tinkamo dydžio popieriaus lapų, rašymo priemonių ir, jei reikia, padėkite atlikti užduotį. Adresus priklijuokite ant vaikų dėžučių/kabliukų arba šalia jų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Brėžiniai

Duokite vaikams patyrinti namų/pastatų planų, brėžinių pavyzdžių (žr. 3 skyriaus priedus). Pasakykite vaikams, kad namo planas rodo, kaip namas atrodo iš viršaus, jis padeda suprasti, kur yra koks kambarys. Parodykite ant brėžinių užrašytą tekstą. Ištyrinėjus medžiagą, pakvieskite vaikus nubraižyti savo planą. Jie gali sukurti savo ar kito žmogaus namo planą arba namo, kuris jiems patinka. Paraginkite vaikus naudoti raides ir/arba žodžius, kad jų planus galėtų perskaityti ir kiti žmonės.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

### Paštas

Vaikams priklijavus adresus prie savo dėžučių/kabliukų, pasiūlykite parašyti laišką savo grupės draugui ir jį išsiųsti. Ant savo laiško jie gali užrašyti adresą ir įmesti jį į kito vaiko dėžutę. Arba leiskite vaikams savo laišką įmesti į grupės pašto dėžutę. Įsitinkinkite, kad vaikai supranta, kad pašto dėžutės yra priemonė, naudojama popierines žinutes pristatyti į žmonių namus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave\_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_ . Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Watt F. *Muzikos garsų knygelė mažiesiems*. Vilnius: Baltos lankos, 2013.**

Pakvieskite vaikus pabandyti pagroti dviem pagaliukais ar kitais objektais, rastais grupėje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Dūgzk kaip bitė

Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra bitės. Paprašykite jų dūgzti kaip bitės vaikstant, bėgiojant ir/ arba šokant Muzikos ir judesio aplinkoje. Vaikams dūzgiant, pasiūlykite uždėti delnus ant veido. Atkreipkite jų dėmesį į švelnų, vibruojantį jausmą veido srityje. Pakvieskite vaikus suskristi į avilį ir susirinkti į vieną grupę. Paaiškinkite, kad bitės gyvena avilyje. Pabandykite dūgzti garsiai, švelniai ir ramiai. Tarp dūzgimo giliai įkvėpkite, kad kūnas nusiramintų ir atsipalaiduotų. Žaidimą pakartokite su kitais vabzdžiais ar gyvūnais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Muzika iš namų

Pakvieskite šeimas pasidalyti muzika, kurios jie klausosi namuose ir kuri tinka vaikams. Įjunkite muziką, paraginkite vaikus šokti ar tiesiog klausytis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta ir įvertina savo ir kitų kultūrą.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas sugeba dalytis informacija apie muziką, kurią jis atsineša iš namų? Kodėl jis pasirinko būtent šią muziką?

#### 1.4.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

Patarimai dirbant su maža grupe

- Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
- Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
- Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
- Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti ...

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad jis atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## PIRMA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Kur gyvena mane supantys žmonės, gyvūnai ir vabzdžiai?

**Pagrindinis skyriaus klausimas.** Kur aš gyvenu? Kur gyvena mano šeimos nariai?

**Pagrindinis žodynas:** adresas, miestelis, miestas, toli, namai, arti, rajonas, keliai, gatvė.

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Kai kuriems vaikams vis dar gali tekti parodyti, kaip užsiregistruoti (jei yra šeimos narių ar globėjų, padėti gali ir jie). Kiti vaikai jau gali būti pasirengę pradėti tyrinėti pirmąjį savo vardo garsą. Ir toliau girkite vaiką už bet kokią pastangą, tuo pačiu padėkite tiems vaikams, kurie jau yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę arba paskatinkite atidžiau pažvelgti į jų vardinių kortelių raides.</p> <p>Stebėkite vaikų rašymo įgūdžius. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (trečias skyrius „Viskas apie mus“), kad nustatytumėte, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi. Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</i></p> <p>Pasisveikinkite su kiekvienu vaiku atskirai. Pasitikite vaikus tokiomis frazėmis: kaip smagu tave matyti, džiaugiuosi tave matydama(s)! Tai padeda sukurti teigiamą nuotaiką grupėje.</p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Norint sumažinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Perskaitykite <b>Litchfield D. ir T. Heapy Spindintis miestas. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2019</b> ir supažindinkite vaikus su įvairiais namų tipais ir gyvenamosiomis aplinkomis. Pakvieskite vaikus papasakoti savo grupės draugui apie savo namus (t. y. su kuo jie gyvena, kaip toli nuo darželio).</p>	<p>Ant popieriaus lapo užrašykite <b>Violetos Palčinskaitės</b> eilėraščių „Piešiam namus“ ir perskaitykite jį vaikams. Paryškinkite eilėraštyje keletą raidžių, pvz., N ir G. Atkreipkite į jas vaikų dėmesį, pakalbėkite apie šių raidžių garsus.</p> <p>Perskaitykite eilėraščių paklauskite vaikų, ką, jų manymu, reiškia žodžiai žvilga ir krizena.</p>	<p>Perskaitykite istoriją iš <b>Krukauskienė L. Pasakos apie tave ir mane. Vilnius: Presvika, 2014</b> „Drambio Dudlio atostogas kaime“, 107-113 p.). Užduokite vaikams šiuos klausimus:</p> <p>Kur gyveno Dudlis? Kaip jis jautėsi savo namuose?</p>	<p>Kur gyvena tavo šeimos nariai? Paprašykite vaikų pagalvoti apie šeimos narį, kuris negyvena kartu su jais. Kur tas žmogus gyvena? Ar tai arti ar toli? Vaikų atsakymus pažymėkite diagramoje. Vaikai, kurie neturi ne kartu gyvenančio šeimos nario, gali kalbėti į artimą šeimos draugą.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: lygindamas ir</i></p>	<p>Padainuokite su vaikas dainą „<i>Penkios beždžionėlės</i>“. Beždžionės dainoje mano, kad yra smagu šokinėti ant lovos. Pakvieskite vaikus dainuoti dainą ir įsivaizduoti, kad jie šokinėja ant lovos. Pagalvokite apie kitus dalykus, kuriuos beždžionės galėtų daryti, norėdamos paišdykauti, pasiūlykite</p>



	<p>Pamokos planą rasite 1.4.6 skyriuje.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.</i></p>	<p>Aptarę šiuos žodžius, perskaitykite eilėraščių dar kartą. Skaitykite eilėraščių likusią savaitės dalį (t. y. pertraukų metu).</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.</i></p>	<p>Kur gyveno Pranas? Kaip Dudlis jautėsi pas Praną svečiuose? Kaip suprantate posakį „auskis kaip namie, elkis kaip svečiuose“? <i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas klausia ir atsako į klausimus apie teksto detales.</i></p>	<p><i>skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).</i></p>	<p>vaikams jas pamėgdžioti.</p> <p><i>*Pastaba: dainelę galite rasti internete, paieškoje įvedę penkios beždžionėlės.</i></p> <p><i>„Penkios beždžionėlės šokinėjo ant lovelės ir nukrito. Atėjęs daktarėlis pasakė - daugiau beždžionėlė šokinėt negali.</i></p> <p><i>Keturios beždžionėlės šokinėjo ant lovelės ir nukrito. Atėjęs daktarėlis pasakė - daugiau beždžionėlė šokinėt negali...“</i></p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.</i></p>
<p><b>Rekomenduojama literatūra</b></p>	<p><b>James T. <i>Tedis mieste</i>. Vilnius: Alma littera, 2013.</b></p>				

<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p> <p><i>Su mažomis grupėmis galima dirbti darbo ugdymosi aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai. Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</i></p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Perskaitykite su vaikais <b>Zelčiūtė D. Trys paršiukai. Kaunas: Jotema, 2003.</b> Duokite vaikams paveikslėlių iš knygos ir paprašykite juos sudėti tokia tvarka, kad papasakotų visą istoriją.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Pasirūpinkite nedideliu kiekiu dažniausiai virtuvėje naudojamų tuščių ir švairių maisto laikymo dėžučių. Nuimkite dėžučių dangtelius, sudėkite juos ant didelio popieriaus lapo. Pakvieskite vaikus surasti dėžutei tinkamą dangtelį. Vaikams dirbant, stebėkite, ką jie žino apie įvairias formas, kurioms formoms jie suranda tinkamą porą.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina aplinkos objektus, pavartodamas figūrų pavadinimus ir santykinę tų objektų vietą nurodančius terminus, pvz.: viršus, apačia, aukštai, žemai, už, virš.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>MAŽA GRUPĖ</p> <p>Priminkite vaikams <b>James T. Tedis mieste. Vilnius: Alma littera, 2013.</b> knygą ir pakvieskite vaikus nupiešti namus. Paprašykite vaikų papasakoti daugiau apie savo namus, o savo mintis padiktuoti.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.</p> <p>Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):</p>
---	---	---	--	---	--

<b>Lauke</b>	Žr. 1.4.4. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.
<b>Pietūs</b>	Mėgaukitės pietumis kartu su vaikais. Pasikalbėkite su jais apie maistą ir patiekalus, kuriuos jie valgo skirtingose vietose.
<b>Aplinkos</b>	Žr. IV skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.
<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.

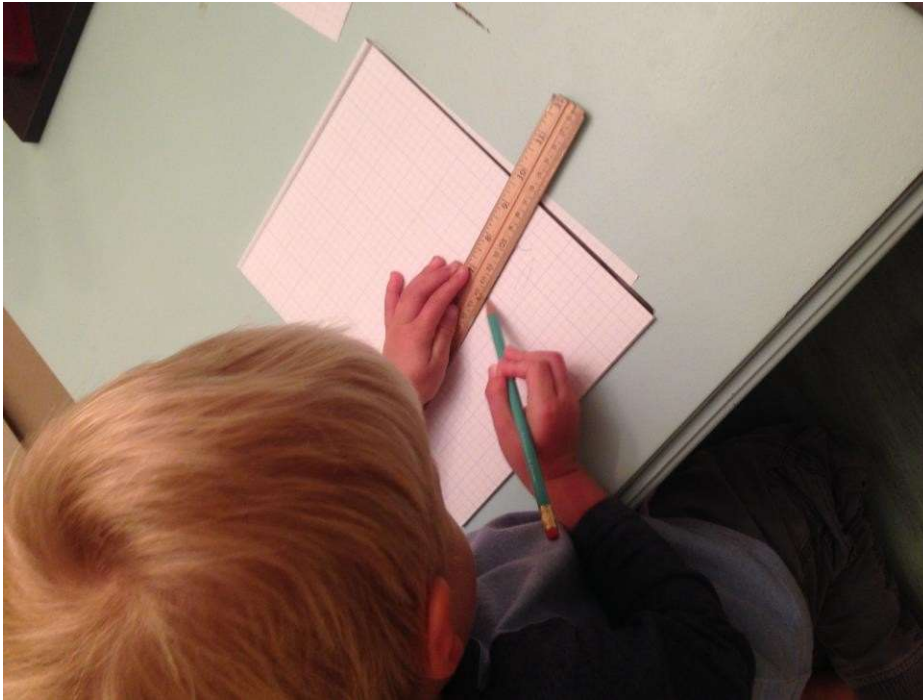
### 1.4.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus klausimais. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

**Pavyzdys nr. 1.** Brėžiniai

**Veiklos tipas.** Darbas aplinkose

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*



*„Braižau planą! Tai namo mano šuniui Kuperiui planas. Čia bus siena.“*

**Pavyzdys nr. 2. Nufotografuokim**

**Veiklos tipas.** Darbas edrvėse

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*



*„Noriu nufotografuoti šitą pastatą. Tai televizijos bokštas. Pakabinkime jo nuotrauką ant sienos.“*



*„Nufotografuokime mano pastatus. Pastačiau daug pastatų ir kelių! Tas, su žaliu stogu, yra mano namas. Jame gyvenu aš. Priešais namą stovi mano mėlynas automobilis. Ieškome, kur jį pastatyti.“*

## 1.4.6. MOKYMOSI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

**Dokumentacija.** Atsižvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir esmininį gebėjimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams žaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

**Pamoka.** Namas yra mano namai

**Tipas.** Darbas su visa grupe

<p><b>Skyriaus tema.</b> Kur mes gyvename?</p>	<p><b>Pagrindinis skyriaus klausimas.</b> Kur aš gyvenu? Kur gyvena mano šeimos nariai?</p>
<p><b>Tikslas.</b> Vaikai atras ryšį tarp savęs ir teksto.</p>	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.</i></p> <p><b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b></p> <p>Vaikas vertina ir supranta knygas ir skaitymą.</p> <p>Vaikas reaguoja į knygas ir kitus tekstus.</p> <p>Klausymas ir supratimas</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b></p> <p><b>Litchfield D. ir T. Heapy <i>Spindintis miestas</i>. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2019.</b></p>	<p><b>Žodynas:</b> namai, namas.</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b></p> <p>Parodykite vaikams įvairių namų, kuriuose gyvena ir žmonės, ir gyvūnai, paveikslėlių/nuotraukų.</p> <p><b>Pradžia</b></p> <p>Paprašykite vaikų pagalvoti, kur jie gyvena. Paklauskite jų, kur gyvena šuo, kur – bitė. Parodykite vaikams knygos viršelį, perskaitykite jos pavadinimą, autoriaus vardą ir pavardę.</p> <p><b>Vidurys</b></p> <p>Perskaitykite <b>Litchfield D. ir T. Heapy <i>Spindintis miestas</i>. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2019.</b></p> <p>Jums skaitant knygą, paraginkite vaikus kartu ištarti knygoje esančias skambias frazes.</p> <p><b>Pabaiga</b></p> <p>Pakalbėkite su vaikais apie namus, apie kuriuos kalbama knygoje.</p> <p>Paprašykite vaikų papasakoti savo grupės draugui apie savo namus (pvz., turiu augintinį arba aš gyvenu su močiute). Vaikai gali papasakoti ir apie ankstesnius savo namus.</p>	
<p><b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas perskaičius knygą gali pasidalyti kokia nors svarbia informacija apie savo namus?</p>	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Užduotį skaityti visą knygą, pasirinkite keletą vietų, kurias norite paryškinti.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paprašykite vaikų pagalvoti apie namus tokių dalykų, kurie į knygą nepateko.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Sužinokite, kaip pasakyti namai jūsų grupės vaikų gimtąja kalba(-omis). Pasidalykite su likusiais vaikais, mokykitės tų žodžių per visą pamoką. Užrašykite ir parodykite visai grupei.

**Patarimai auklėtojui.** Lietuvoje vaikai gyvena ne tik privačiuose namuose, bet daugelyje kitų tipų namų.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas didelėje grupėje.** Namas yra mano namai

Pagrindinis pasiekimas

*Paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas vertina ir supranta knygas ir skaitymą.

Vaikas reaguoja į knygas ir kitus tekstus.

Klausymas ir supratimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Dalyvauja knygą skaitant</b>	<b>Dalijasi informacija apie savo namus</b>	<b>Pastabos</b>



**Pamoka.** Meškos medžioklė

**Tipas.** Darbas aplinkose (Lauko/Žaidimų aplinka)

<b>Skyriaus tema. Kur mes gyvename?</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kur gyvena žmonės ir kur gyvena gyvūnai?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai sužinos, kur gyvena gyvūnai.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.</i> <b>Kitas gebėjimas</b> <i>Vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas tyrinėja gyvosios gamtos poreikius. Vaikas parodo žinias apie gyvosios gamtos ypatybes. Fizinis pasaulis
<b>Ugdymo priemonės</b> <b>Milbourne A. <i>Gyvūnų namai. Žvilgtelk vidun. Vilnius: Nieko rimto, 2016.</i></b> Lauko/Žaidimų aplinka, kurioje vaikai leisės į gyvūnų paiešką.	<b>Žodynas:</b> urvas, guolis, buveinė, žiemoti, avilys, lizdas.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Peržiūrėkite <b>Milbourne A. <i>Gyvūnų namai. Žvilgtelk vidun. Vilnius: Nieko rimto, 2016</i></b> paveikslukus. <b>Pradžia</b> Perskaitykite <b>Milbourne A. <i>Gyvūnų namai. Žvilgtelk vidun. Vilnius: Nieko rimto, 2016.</i></b> <b>Vidury</b> Pakvieskite vaikus į gyvūnų medžioklę. Paprašykite vaikų pasiūlyti, kokio gyvūno ieškosime. Paskatinkite vaikus pagalvoti, kur gyvena gyvūnai, kur jų ieškoti, ypač gyvūno, kurį ketinate sumedžioti. Vaikščiokite su vaikais po Lauko / Žaidimų aplinką, ieškodami gyvūno. Įtraukite vaikus į diskusiją, uždavę jiems tokius klausimus: kur _____ galėtų praleisti žiemą ir ką darysime, jei surasime _____? <b>Pabaiga</b> Ieškokite kitų gyvūnų ar vabzdžių.	
<b>Įvertinimas.</b> Ką vaikas supranta apie gyvūnų namus?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Pasiūlykite du gyvūnus. Paprašykite vaikų pasirinkti vieną iš jų. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Leiskite vaikams vesti žaidimą. Jie gali pasiūlyti, kokio gyvūno ieškoti, vadovauti paieškos grupei.	
<b>Vaikai, turintys specialių poreikių.</b> Kaip į šią pamoką įtrauksi individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?	

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Vienoje lapo pusėje priklijuokite gyvūno paveikslėlį/nuotrauką, kitoje pusėje palikite vietos užrašams arba piešiniui. Prieš medžioklę išdalinkite lapus vaikams ir pasiūlykite juos su savimi turėti viso žaidimo metu. Pagalvokite apie galimybę tokius lapus išdalyti visiems vaikams.

**Patarimai auklėtojui.** Jei oras nepalankus, žaiskite šį žaidimą bet kurioje didesnėje uždaroje aplinkoje.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas aplinkose.** Meškos medžioklė

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas tyrinėja gyvosios gamtos poreikius.

Vaikas parodo žinias apie gyvosios gamtos ypatybes.

Fizinis pasaulis

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ką vaikas supranta apie gyvūnų namus?</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Pasivaikščiojimas po rajoną

**Tipas.** Darbas su visa grupe.

<b>Skyriaus tema.</b> Kur mes gyvename?	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas.</b> Kokių tipų namuose gyvena žmonės mano mieste?
<b>Tikslas.</b> Vaikai išmoks palyginti kieki.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Lygindamas ir skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas pradeda suprasti, kas yra skaičius ir kiekis. Vaikas, naudodamas skaičiaus sąvokas, atlieka skaičiavimo veiksmus. Skaičius ir skaičiavimas
<b>Ugdymo priemonės</b> <b>Tony Wolf</b> knyga „ <i>Mieste. Knyga su 100 langelių</i> “. Diagrama su kaimynystėje esančių namų ir pastatų nuotraukomis. Kurdami šią diagramą, panaudokite šio skyriaus žodžius (galima papildyti atsižvelgiant į programos poreikius). Žymeklis arba kita rašymo priemonė.	<b>Žodynas:</b> butas, mūrinis namas, namas, dangoraižis.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams keletą <b>Tony Wolf</b> knygos „ <i>Mieste. Knyga su 100 langelių</i> “ puslapių, paryškindami skirtingus namų tipus, kuriuose gyvena žmonės. <b>Pradžia</b> Pasakykite vaikams, kad eisite pasivaikščioti į lauką ir kad pasivaikščiojimo metu apžiūrėsite namus ir pastatus. Paaiškinkite vaikams, kad diagramoje pažymėsite namo/pastato, kurį pamatysite, tipą. <b>Vidury</b> Išeikite su vaikais į lauką. Lėtai vaikščiodami, atkreipkite vaikų dėmesį į pastatų/namų tipus. Kiekvieną kartą pamatę naują namą, pažymėkite jį diagramoje. <b>Pabaiga</b> Sugrįžę į grupę, panagrinėkite diagramą. Suskaičiuokite, kiek kartų pastebėjote vieną ar kitą namą/pastatą. Padėkite vaikams palyginti kiekvieno pastato/namo tipo, kurį matėte vaikščiodami, skaičių.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas gali pasakyti, ar vienoje grupėje objektų yra daugiau nei kitoje? Mažiau? Lygus skaičius? Kokias strategijas jis naudoja?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Suporuokite šiuos vaikus su suaugusiuoju. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Pasiūlykite šiems vaikams visą savaitę pildyti diagramą ir užrašyti kitus dalykus.	

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Prieš pasivaikščiojimą parodykite vaikams nuotraukų/paveikslėlių su namais, paprašykite papasakoti, ką jie žino apie namus. Pabrėžkite su šia tema susijusius žodžius, kurių mokėtės anksčiau.

#### **Patarimai auklėtojui**

Prieš pasivaikščiojimą su vaikais prisiminkite saugos lauke taisykles.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Ivertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Pasivaikščiojimas po rajoną

Pagrindinis pasiekimas

*Lygindamas ir skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas pradeda suprasti, kas yra skaičius ir kiekis.

Vaikas, naudodamas skaičiaus sąvokas, atlieka skaičiavimo veiksmus.

Skaičius ir skaičiavimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Supranta, ką reiškia daugiau ir mažiau, vienodai ir tiek pat</b>	<b>Naudoja strategijas</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Brėžiniai

### Tipas. Darbas aplinkose

<b>Skyriaus tema. Kur mes gyvename?</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas: Kaip žmonės ir gyvūnai stato namus?</b>
<b>Tikslas</b> Vaikai susipažins su įrankiu, kuris naudojamas statant namus.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas pradeda suprasti, kaip technologijos veikia jo gyvenimą. Atlikdamas užduotis vaikas naudoja įrankius ir kitas technologijas. Įrankiai ir technologijos
<b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.</i>	
<b>Ugdymo priemonės</b> Brėžiniai ( žr.3 skyriaus priedus), liniuotės mėlynas braižybos popierius ir balta kreida. ARBA Braižybos popierius ir pieštukai.	<b>Žodynas:</b> brėžinys, statyti, statytojas, betonas, konstrukcija, namo/buto planas, įrankiai.
<b>Eiga</b>	
<b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams porą brėžinių. Paklauskite, kas, jų manymu, tai yra.	
<b>Pradžia</b> Paaiškinkite vaikams, kad brėžiniai naudojami statybose. Tai pastatų planai, kurie padeda statybininkams žinoti, ką statyti. Pakvieskite vaikus patyrinėti brėžinius. Ką jie pastebi? Ar jie mato brėžiniuose langus, duris, stogą ir t. t.?	
<b>Vidury</b> Pasakykite vaikams, kad jie gali nusibraižyti savo brėžinius. Paprašykite jų pagalvoti apie pastatą, kurį jie norėtų nubraižyti. Duokite vaikams popieriaus, rašymo priemonių ir pakvieskite nubraižyti savo namo planą.	
<b>Pabaiga</b> Pakvieskite vaikus savo namų planus pakabinti Kaladėlių / Konstravimo aplinkoje, kad kiti, į juos žiūrėdami, iš kaladėlių galėtų pastatyti jų suprojektuotus pastatus. Paskatinkite vaikus dirbant Kaladėlių / Konstravimo aplinkoje pasiremti savo arba savo grupės draugų namų planais.	
<b>Įvertinimas.</b> Kaip vaikas tyrinėja brėžinį? Ką jis jame pastebi? Ar jis supranta, kam jis naudojamas?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.	
<b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Dirbkite su šiais vaikais atskirai arba mažesnėje grupėje. Pasirinkite ir atidžiau išnagrinėkite 1-3 namo planus.	
<b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Pasirūpinkite statybinėmis medžiagomis (mažomis kaladėlėmis, pastatų blokais ir kt.), pakvieskite šiuos vaikus pastatyti jų suprojektuotus pastatus.	

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Po to, kai atkreipsite vaikų dėmesį į skirtingus brėžinių aspektus, pavartokite tokius palyginimo žodžius, kaip aukštesnis, erdvesnis, daugiau ir mažiau. Galite vartoti šiuos žodžius tiek prieš pamoką, tiek jos metu.

#### **Patarimai auklėtojui**

Po šio užsiėmimo turėkite brėžinių/planų pavyzdžių ir įrankių Rašymo aplinkoje, kad vaikai galėtų nubraižyti savo brėžinius. Leiskite vaikams savarankiškai naudotis medžiagomis.

**Klausimai auklėtojui** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?



## **Įvertinimo galimybė**

### **Darbas aplinkose. Brėžiniai**

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas pradeda suprasti, kaip technologijos veikia jo gyvenimą.

Atlikdamas užduotis vaikas naudoja įrankius ir kitas Technologijos.

Įrankiai ir technologijos

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ką pastebi brėžiniuose?</b>	<b>Ar supranta, kam jie naudojami?</b>	<b>Pastabos</b>

## 1.5. PENKTAS SKYRIUS. TRANSPORTAS

### 1.5.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Transportas

#### Esminis skyriaus klausimas

Kaip mano bendruomenė naudojami įvairiomis transporto priemonėmis?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Koku transportu aš naudojuosi, kodėl?
- Kuo skiriasi ir kuo panašios įvairios transporto priemonės?
- Kas vairuoja/naudoja transporto priemones mano bendruomenėje?
- Kaip saugiai naudotis transporto priemonėmis?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- Į darželį ir kitas vietas jis važiuoja su transporto priemone;
- skirtingiems tikslams naudojame skirtingas transporto priemones;
- transporto priemonės juda skirtingai;
- jo šeima yra svarbi ir unikali;
- kai kurias transporto priemones vairuoja/naudoja specialūs pagalbininkai, pvz., vairuotojai, konduktoriai, ugniagesiai, policininkai, pašto išvežiotojai;
- yra daug būdų saugiai naudotis transporto priemone.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir grupės poreikius.

autobusas automobilio numeris automobilis avarija bėgti bilietas cemento maišytuvas dviratis eismas eiti furgonas gabenimas gaisrinė greičio ribojimas greitasis greitis greitosios pagalbos darbuotojas(-a) greitosios pagalbos mašina inžinierius(-ė) kamščiai kelio ženklai keltas	metro motoras motorolis neįgaliųjų vežimėlis nelaimė nuolatinis bilietas operatorius(-ė) orasraigtis oro uotas parašutas pašto išvežiotojas pašto sunkvežimis pėdos perėjos prižiūrėtojas(-a) pirmenybė policijos automobilis policininkas(-ė) raktai	sraigataspnis sunkvežimis sustojimo ženklas šalmas šviesoforas taksi tiltas transportas transporto priemonė traukinio bėgiai traukinys tunelis ugniagesys vaikštinė vairuoti vairuotojas(-a) variklis velenas
--	--	--

keturratis kontrolierius(-oė) kroviny lakūnas(-ė) lėktuvas lokomotyvas mašina mechanikas	ramentai rampa ridenti riedlentė sauga saugos diržas skristi	vežimėlis vietinis(-ė)
---	--	---------------------------

## 1.5.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### Esminis skyriaus klausimas

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### Pagrindiniai skyriaus klausimai

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### Mokymosi patirtis

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### Literatūra

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### Pagrindinis žodynas

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### Šeimos ir bendruomenės įtraukimas

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už grupės ribų.

### Pasiekimų šventė

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

**Penktas skyrius.** Transportas

**Esminis klausimas.** Kaip mano bendruomenė naudojami įvairiomis transporto priemonėmis?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
<b>Savaitės klausimai</b>	<b>Kokiu transportu aš naudojuosi, kodėl?</b>	<b>Kuo skiriasi ir kuo panašios įvairios transporto priemonės?</b>	<b>Kas vairuoja/naudoja transporto priemones mano bendruomenėje?</b>	<b>Kaip saugiai naudotis transporto priemonėmis?</b>
<b>Mokymosi patirtis</b>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Pakvieskite vaikus mažose grupėse papasakoti, kaip jie šiandien atvyko į darželį. Leiskite jiems nupiešti savo transporto priemonę kortelėje. Vaikai gali ką nors parašyti arba padiktuoti auklėtoju. Vaikų piešinius panaudosite kitoje šios savaitės veikloje.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.5.6 skyriuje</p>	<p><b>Visoje grupėje</b></p> <p>Parodykite vaikams įvairių transporto priemonių ir gabenimo būdų paveikslėlių/nuotraukų. Kiekvienam vaikui duokite po skirtingą paveikslėlį/nuotrauką. Sukurkite diagramą su trimis antraštėmis Oras, Žemė ir Vanduo ir pakvieskite vaikus savo paveikslėlį/nuotrauką padėti po atitinkama antrašte. Suskaičiuokite paveikslėlių/nuotraukų skaičių, palyginkite jų kiekį, vartodami tokius žodžius kaip mažiausiai, daugiausia ir po lygiai.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: lygindamas ir skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.5.6 skyriuje</p>	<p><b>Garsiai skaitomas tekstas</b></p> <p>Garsiai perskaitykite <i>Knyga su atvartėliais. Transportas.</i> Vilnius: Presvika, 2014. Skaitydami sustokite, užduokite vaikams kritinį mąstymą lavinančių klausimų.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.5.6 skyriuje</p>	<p><b>Ekskursija</b></p> <p>Apsilankykite vietos policijos skyriuje arba pakvieskite į klasę policijos pareigūną pakalbėti apie tai, kaip saugiai elgtis keliuose (vairuojant, einant pėsčiomis, važiuojant dviračiu ir pan.).</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suprąsdamas laikosi saugos taisyklių.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.5.6 skyriuje</p>

<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<i>Kas čia? Transportas. Vilnius: Presvika, 2012.</i>	<i>Rūžička O. Automobilio istorija. Vilnius: Balto, 2017.</i>	<i>Knyga su atvartėliais. Transportas. Vilnius: Presvika, 2014.</i>	<i>Būk saugus kelyje su katinu Teodoru. Saugaus eismo užduotėlės. Šiauliai: Lucilijus, 2018.</i>
<b>Pagrindinis žodynas</b>	dviratis, autobusas, automobilis, greitis, bilietas, pėdos, šalmas, raktai, automobilio numeris, vietinis(-ė), nuolatinis bilietas, parašius, motorolis, riedlentė, vežimėlis, metro, plaukti, taksi, traukinys, gabenimas, sunkvežimis, furgonas, transporto priemonė, keturratis vežimėlis	velenas, kroviny, ramentai, vairuoti, variklis, keltas, skristi, mechanikas, motoras, orasraigtis, rampa, riedėti, važiuoti, pervežti, tunelis, vaikščioti, vaikštytė, neįgalųjų vežimėlis	lėktuvas, oro uostas, greitoji pagalba, cemento maišytuvas, kontrolierius(-ė), perėjos prižiūrėtojas(-a), vairuotojas(-a), greitosios pagalbos darbuotojas(-a), inžinierius(-ė), gaisrinė mašina, ugniagesys, sraigtasparnis, lokomotyvas, pašto išvežėjas(-a), pašto automobilis, operatorius(-ė), lakūnas(-ė), policijos automobilis, policininkas(-ė), traukinių bėgiai	avarija, nelaimė, sauga, saugos diržas, greitis, greičio ribojimas, sustojimo ženklas, eismas, kamščiai, šviesoforas, kelio ženklai, pirmenybė
<b>Šeimos ir bendruomenės įtraukimas</b>	Paprašykite šeimų padovanoti Vaidybinių žaidimų aplinkai su transportu susijusių daiktų, tokių kaip seni raktai, raktų pakabukai, nuolatiniai bilietai, automobilio numeriai, žemėlapiai ir kt.  <i>Kuriamas abipusis ryšys.</i>	Paskatinkite šeimas nufotografuoti arba nupiešti, kaip jie atvyksta į darželį. Vaikai gali atsinešti nuotraukas arba piešinius į darželį ir parodyti/perskaityti grupės bibliotekoje.  <i>Kuriamas abipusis ryšys.</i>	Paprašykite vaikų ir šeimų, būnant lauke, transporto priemonėse (pvz., autobusuose, traukiniuose, automobiliuose) paieškoti raidžių ir skaitmenų.	Paprašykite šeimų nupiešti vieną iš kelio ženklų, kuriuos jie mato važiuodami į darželį. Pasiūlykite užduoti vaikams šiuos klausimus: „Kokios raidės yra šiame ženkle?“, „Ar matai skaitmenis ant šio ženklo?“, „Ką sako šios raidės/skaitmenys?“  Vaikai nupieštus ženklus gali pakabinti grupėje.
<b>Pasiekimų šventė</b>	Sukurkite grupėje transporto muziejų. Pakvieskite vaikus iš jų pasirinktos medžiagos sukurti muziejui transporto priemonę. Suteikite vaikams galimybę kritiškai pagalvoti, kokią transporto priemonę jie kurs, kodėl būtent šią transporto priemonę, kaip jie planuoja tai atlikti. Iškabinkite vaikų darbus ir pakvieskite muziejuje apsilankyti kitus darželio darbuotojus ir/arba šeimas.  ARBA  Pasirinkite vieną transporto priemonę ir sukonstruokite ją tokio dydžio, kad joje galėtų sutilpti vaikai. Dirbkite kartu su visa grupe, po to su šia priemone leiskitės į įsivaizduojamą grupės ekskursiją. Leiskite vaikams nuspręsti, kur jie nori vykti, suplanuokite kartu kelionę.			

### 1.5.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Šiuo ugdymosi etapu vaikų ugdymasis paspartėja, todėl jų žaidimai ugdymo(si) aplinkose gali tapti sudėtingesni. Atidžiai stebėkite, kaip vaikai žaidžia, ką jie daro ir sako. Pasitelkę savo asmeninius pastebėjimus ir įvertinę ikimokyklinukų darbus, palyginkite tai, ką matote dabar, su tuo, ką matėte mokslo metų pradžioje. Būkite pasirengę reaguoti į pokyčius vaikuose, padėkite jiems išmokti dar daugiau, peržiūrėję ugdymosi medžiagą, kaip bendraujate su vaikais aplinkose, pagalvoję, ar jūs patenkinate savo grupės vaikų interesus ir jų poreikius.

Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos siekiant pagilinti vaikų žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, atsižvelgiant į jų grupės poreikius. Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, įvairius rekvizitus Vaidybinių žaidimų aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo edvėje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų susipažinti su ugdymo(si) medžiaga, kuria gali naudotis visi vaikai.

Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas medžiaga, kuri siejasi su konkrečiu skyriumi ir atitinka jūsų grupės poreikius. Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, ugdymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiais.

Vaiko įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos mokymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi aplinkose. Darželio darbuotojams bendraujant su vaikais aplinkose, jie turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks ugdymas grindžiamas. Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisiti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš pasiekimų: *vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų. Tas pats žaidimas padeda vaikams įgyti pagrindinių žinių: vaikas kaupia žinias, kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius bei gilinant jų supratimą apie juo supantį pasaulį.*

Dėl šių priežasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguojant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdymus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamas literatūros tekstus, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

***Kokios mašinos padeda mieste. 5 mašinų garsai. Vilnius: Presvika, 2017.***

Pakvieskite vaikus pagalvoti, kurios statybinės transporto priemonės jiems būtų naudingiausios statant grupėje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užmezga teigiamus santykius su savo bendraamžiais.*

### Apsauginiai šalmai

Duokite vaikams šalmus, kuriuos jie galėtų nešioti statydami. Pakvieskite juos įsivaizduoti, kad jie dirba statybvietėje, atlieka kelio darbus ar remontuoja traukinių bėgius. Priminkite jiems, kad šalmai padeda apsisaugoti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.*

### Kelio ženklai ir signalai

Statybų aplinkoje turėkite mažų kelio ženklų ir signalų. Galite atsispausdinti ženklų paveikslėlių/nuotraukų ir priklijuoti juos ant kaladėlių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta vaidmenis, teises ir atsakomybes.*

### Ramos

Paklauskite vaikų, kas yra rampa, kam ji reikalinga. Pakvieskite vaikus paspėlioti ir atlikti eksperimentus tikrinant teorijas apie skirtingą ramos ilgį ir aukštį. Paklauskite jų, kas nutinka, kai ant ramos užvažiuoja įvairių tipų transporto priemonės. Kad vaikai suprastų žodį „rampa“, dažnai jį vartokite žaidimų metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Lenktynės

Paprašykite vaikų pastatyti įvairių rampų ir surengti lenktynes su skirtingomis transporto priemonėmis. Prieš lenktynes paspėliokite, kuri ir kodėl transporto priemonė rampa nuvažiuos greičiausiai. Vaikų atsakymus užrašykite. Išbandykite jų spėliojimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Traukinių bėgiai

Jei yra galimybė, duokite vaikams patyrinėti traukinių bėgius ir traukinius. Vaikai gali patys pastatyti traukinių bėgius iš kitų grupėje naudojamų medžiagų (t. y. kaladėlių, kitų statybinių ar perdirbtų medžiagų). Vaikams žaidžiant, paklauskite jų, kur traukiniai važiuoja, ką jie gabena.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Kelių tiesimas

Pakvieskite vaikus iš kaladėlių pastatyti kelius. Pasiūlykite pastatyti savo rajoną ir pavadinti jo gatves. Paskatinkite vaikus gatvėse įrengti kelio ženklus ir pabandyti jomis važiuoti įvairiomis transporto priemonėmis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Traukiniai iš kiaušinių pakuočių

Duokite vaikams tuščių kartoninių kiaušinių pakuočių ir pakvieskite juos iš jų sukonstruoti metro ar kitus keleivinius traukinius. Pasiūlykite vaikams rašymo priemonėmis pažymėti traukinius jiems pažįstamomis raidėmis, skaitmenimis ir/arba juos pavadinti. Paraginkite pastatyti traukinių bėgius, pagaminti traukinių ženklus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### **Tiltai**

Pasiūlykite vaikams iš kaladėlių ir kitų statybinių medžiagų pastatyti tiltus. Paprašykite sugalvoti tiltams pavadinimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*



## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Duskey Rinker S. *Saldžių sapnų mašinoms aš linkiu*. Vilnius: Baltos lankos, 2012.**

Garsiai perskaitykite šią knygą, pakvieskite vaikus kartu suvaidinti šią istoriją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Mechaniko garažas

Vaidybinių žaidimų aplinką paverskite mechaniko garažu. Paklauskite vaikų, kas, jų manymu, yra mechanikas. Paaiškinkite, kad mechanikas yra žmogus, kuris naudoja įrankius automobiliams statyti ar taisyti. Kad vaikai išmoktų žodį mechanikas, dažnai jį vartokite žaisdami su vaikais.

Duokite vaikams įvairių jiems pritaiktų įrankių, pvz., benzino kolonėlę, kombinezonų ir įvairių remontui reikalingų transporto priemonių. Įrenkite ir priimamąjį su kėdėmis, žurnalais ir pan., kur mechanikai galėtų susitikti su savo klientais, aptarti jų transporto priemonių problemas ir kur klientai galėtų laukti, kol bus remontuojamos jų transporto priemonės.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino, kaip sulaukti pagalbos nelaimės atveju?

### Gaisrinė

Vaidybinių žaidimų aplinką paverskite gaisrine. Pakvieskite vaikus iš didelių kartono gabalų sukonstruoti didelę gaisrinės mašiną. Duokite jiems gaisrinių žarnų, purškimo butelių, ugniagesių uniformų ir kt. ir pakvieskite pažaisti gaisrinę. Vaikams žaidžiant, pakalbėkite su jais, kaip saugoti save ir kitus iškilus ekstremaliajai situacijai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suprastamas laikosi saugos taisyklių.*

### Metro stotis

Vaidybinių žaidimų aplinką paverskite metro stotimi. Pasiūlykite vaikams stotį pavadinti. Parodykite įvairių metro stotyse naudojamų ženklų, pakvieskite sukurti savo ženklus ir pakabinti juos Vaidybinių žaidimų aplinkoje. Įrenkite netikrą traukinį su kėdėmis, sudarykite maršruto žemėlapij, pakabinkite traukinyje vaikams pritaiktų reklamų. Vaikai taip pat gali, apžiūrėję traukinių bilietus, sukurti savo bilietus. Sukurkite metro žemėlapius, įrenkite bilietų kioską. Vaikai gali įsivaizduoti esantys keleiviai, konduktoriai, bėgių darbininkai ir kiti metro darbuotojai, kurie rūpinasi traukinių švara ir saugumu. Paraginkite traukinių konduktorius pranešimuose apie artėjančią stotelę pavartoti raides ir skaitmenis, pvz., tai greitis traukinys, vykstantis iki 168 gatvės. Vaikai taip pat gali pranešti apie traukinių vėlavimą, maršrutų pasikeitimą ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno darbą. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_ ? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Minienciklopedija. Transportas. Vilnius: Presvika, 2011.**

Panaudokite šią knygą, vaikams kuriant įvairias transporto priemones.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

### Traukinių bėgiai

Uždenkite stalą pakavimo ar kokių nors kitu dideliu popieriumi, nupieškite jame traukinio bėgius. Pakvieskite vaikus iš įvairių medžiagų sukonstruoti traukinius ir pastatyti juos ant bėgių. Parodykite vaikams įvairių traukinių nuotraukų/paveikslėlių. Vaikams dirbant, paklauskite jų, ką jie žino apie keleivinius ir krovinius traukinius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

### Padangų vėžės

Pakvieskite vaikus panardinti transporto priemonės ratus į dažus, o po to pervaziuoti ja popieriumi. Prieš tai paklauskite jų, kas, jų manymu, atsitiks ir kodėl.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Sukonstruok automobilį

Pasirūpinkite perdirbtomis medžiagomis (pvz., dėžėmis, tuščiomis ir švariomis dėžutėmis laikyti maistui), lipnia juostele ir/arba klijais. Pakvieskite vaikus iš jų pastatyti transporto priemones. Parodykite vaikams transporto priemonių nuotraukų/paveikslėlių, paraginkite prieš statant parengti planą. Pakvieskite pagalvoti, ką jie statys, kokių medžiagų jiems reikės.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Pėdsakai

Pasakykite vaikams, kad pėdos gali palikti antspaudus ar pėdsakus, panašius į transporto priemonių. Pasiūlykite jiems įmerkti koją į pėdos dydžio konteinerį su dažais, ištraukti ir atsistoti ant didelio popieriaus lapo. Paprašykite jų vaikščioti greitai ir/arba lėtai, daryti didelius ir/arba mažus žingsnius ir pan. Atkreipkite vaikų dėmesį, kaip keičiasi jų pėdsakai priklausomai nuo jų ėjimo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Automobilis iš geometrinių figūrų

Duokite vaikams įvairių geometrinių figūrų ir mažų transporto priemonių ar transporto priemonių paveikslėlių/nuotraukų. Paskatinkite juos, kuriant savo transporto priemonę, pažiūrėti į pavyzdžius. Prieš darbą paraginkite kritiškai išnagrinėti transporto priemones, pagalvoti, kokių geometrinių figūrų jiems reikės gaminant savo transporto priemonę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas teisingai įvardija įvairaus dydžio figūras.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kurias geometrines figūras vaikas teisingai atpažįsta? Ar jis teisingai atpažįsta kelis tos pačios figūros dydžius?

### **Stebėk, nupiešk, pastatyk**

Pakvieskite vaikus stebėti įvairias transporto priemones lauke ir nupiešti tai, ką jie mato. Paklauskite vaikų, ką jie pastebi transporto priemonėse, kodėl yra svarbios skirtingos jų dalys. Pabaigus vaikams piešti, pakvieskite juos iš dailės priemonių sukurti trimatę transporto priemonę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Arnold N. ir A. Sanders *Kaip veikia automobilis*. Vilnius: Alma littera, 2013.**

Naudokite šį tekstą kaip pagalbinę priemonę tiems vaikams, kuriuos domina, kaip veikia transporto priemonės.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Magnetinis žemėlapis

Ant popierinės lėkštės nupieškite kelias arba nesudėtingą žemėlapij. Uždėkite ant lėkštės nedidelį automobilį su metalinėmis detalėmis, duokite magnetinę lazdelę. Parodykite vaikams, kaip reikia laikyti lazdelę po lėkšte, kad automobilis pradėtų važiuoti. Pakalbėkite su vaikais, kodėl ir kaip automobilis važiuoja.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokyti naujų dalykų.*

### Popieriniai lėktuvėliai

Pateikite vaikams paprastas instrukcijas, kaip sulankstyti popierinį lėktuvėlį. Pasiūlykite sulankstyti jį patiems. Paklauskite, ar lėktuvėliai skris, kodėl jie skris arba neskris. Lėktuvėlio lankstymo instrukcijas rasite čia: [https://en.wikipedia.org/wiki/Paper\\_plane](https://en.wikipedia.org/wiki/Paper_plane).

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Raktai

Duokite vaikams įvairių raktų, paprašykite atspėti, nuo ko jie gali būti, pagalvoti, kodėl raktai yra svarbūs, kaip jie veikia. Padėkite vaikams palyginti raktus. Duokite lupų, kad vaikai galėtų atidžiai raktus ištyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas apibūdina raktą? Ką jis žino apie rakto atliekamą funkciją?

### Parašiotai

Parodykite vaikams parašiotų nuotraukų/paveikslėlių. Duokite medžiagos, iš kurios jie galėtų pagaminti parašiotus, pvz., plono vyniojamojo popieriaus arba lengvo audinio, virvelių, žirkles ir mažą objektą, kaip antai, plastikinį žaisliuką. Pritvirtinkite virvelę prie popieriaus / lengvo audinio galų ir prie mažo objekto, paleiskite parašiotą iš kuo aukštesnio taško. Pabandykite plastikinį žaisliuką pakeisti kitais įvairaus svorio daiktais, palyginkite rezultatus. Padėkite vaikams pagalvoti, kas vyksta ir kodėl. Rezultatus užrašykite diagramoje.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

***Mano priešmokyklinė knyga. Kelio eismas. Kelio ženklai ir eismo taisyklės. Kaunas: Vaiga, 2013.***

Pakvieskite vaikus palyginti žaidimo „Kelio ženklai“ kelio ženklus su knygoje esančiais kelio ženklais. Pasiūlykite pagalvoti, kur šiuos ženklus jie mato prie darželio.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Sunkvežimiai

Iškirpkite didelių sunkvežimių be ratų ir atskirai daug ratų. Ant kiekvieno sunkvežimio užrašykite skaičių ir/arba pažymėkite taškus. Pakvieskite vaikus kiekvienam sunkvežimiui sudėti reikiamą ratų skaičių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

### Krovininiai traukiniai

Paruoškite traukinių vagonų nuotraukų/paveikslėlių su numeriu šone, taip pat mažų kaladėlių arba krovinių, pakvieskite vaikus į kiekvieną vagoną įdėti tiek kaladėlių, kiek nurodyta ant vagono šono. Pasakykite vaikams, kad žodis krovinyš reiškia daiktus ir medžiagas, kurias gabena traukiniai. Vartokite šį žodį žaisdami su vaikais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

### Automobilių stovėjimo aikštelė

Ant kartono nupieškite automobilių stovėjimo aikštelę. Sunumeruokite stovėjimo vietas ir transporto priemones, pakvieskite vaikus pastatyti jas tinkamoje aikštelės vietoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Kelio ženklai

Iškirpkite paveikslėlių su kelio ženklais, prisekite juos ant popieriaus lapo arba įdėkite į aplanko vidų. Paraginkite vaikus surasti ženklų kontūrą. Kai kurių kelio ženklų vaikai gali nepažinti. Priminkite vaikams, kad raidės, žodžiai ir paveikslėliai ant kelio ženklų perteikia informaciją. Paklauskite jų, kokias raides, skaitmenis ar paveikslėlius jie mato ant ženklų, ką jie gali reikšti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo smalsumą ir susidomėjimą mokymuisi naujų žodžių.*

### Specialūs pagalbininkai

Sukurkite susikaupimo ar atminties žaidimą. Vienoje kortelių kaladėje yra bendruomenės specialūs pagalbininkai, kitoje – transporto priemonė, kurią pagalbininkų grupė naudoja. Užvertę visas korteles, pakvieskite vaikus surasti teisingą porą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas pradeda mokytis pagrindinių pilietinių ir demokratijos principų.*

### Keliai iš raidžių

Ant didelio popieriaus lapo nupieškite raidę. Pakvietę vaikus įsivaizduoti, kad raidė yra kelias, pasiūlykite juo važiuoti mažomis transporto priemonėmis. Sukurkite keletą skirtingų kelių naudodami raides, kurias jūsų grupės vaikai paprastai mato gatvėje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

#### **Transporto priemonės iš kaladėlių:**

Pakvieskite vaikus sukurti transporto priemones naudojant „Pattern Blocks“ ar kitokias kaladėles. Vaikams dirbant, paklauskite, kokią transporto priemonę jie stato, ką ja galima vežti, kas ją vairuoja, kaip transporto priemonė juda ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

#### **Stalo žaidimas**

Iš kvadratų pagaminkite paprastą stalo žaidimo lentą. Duokite visiems vaikams po kauliuką ir transporto priemonės figūrėlę. Pakvieskite vaikus mesti kauliuką ir perkelti savo figūrėlę tiek kvadratėlių, kokį skaičių parodo kauliukas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas pradeda mokytis pagrindinių pilietinių ir demokratijos principų.*

#### **Išmatuok transporto priemonę**

Duokite vaikams virvių ar kubelių ir įvairių transporto priemonių. Pakvieskite vaikus išmatuoti transporto priemones ir palyginti jų dydžius: kuri iš jų didžiausia, mažiausia, sunkiausia, lengviausia?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas bando išmatuoti transporto priemonę?

#### **Kaladėlės „Lego“ / „Duplo“**

Jei turite, pasiūlykite vaikams iš „Lego“ / „Duplo“ kaladėlių pastatyti įvairių transporto priemonių. Vaikams dirbant, paklauskite, kokios formos transporto priemonę jie stato.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ir stato geometrines figūras iš įvairių sudedamųjų dalių (pvz., pagaliukų, molio rutuliukų).*

## SMĖLIS IR VANDUO/ POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_?  
Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Havercred E. *Piratų laivas*. Vilnius: Mūsų knyga, 2009.**

Duokite vaikams įvairių plastikinių gyvūnėlių, paprašykite juos sudėti į laivus, esančius ant pojūčių stalo. Kiek gyvūnų telpa laive? Ar laivas plūduriuoja, ar skęsta? Kodėl?

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Laivai

Ant pojūčių stalo padėkite laivų. Pakvieskite vaikus žaisti su jais. Vaikams žaidžiant, paklauskite, iš kur ir į kur laivai plaukia, ką jie gabena ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Statybų aikštelė

Pojūčių stalą papildykite žemėmis, pagaliukais, kaladėlėmis, akmenukais, medžio rąstais, kartoninėmis tūtelėmis tuneliams statyti, taip pat žmonių figūromis ir statybinėms transporto priemonėms. Pakvieskite vaikus naudojant transporto priemones pastatyti pastatą, namą ar tiltą. Paskatinkite vaikus bendradarbiauti, padiskutuoti, ką jie nori statyti, kokias statybines transporto priemones naudoti ruošiant vietą būsimam statiniui.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

### Paplaukiokime

Be vandens, pojūčių stalą papildykite žmonių figūromis. Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad žmonės plaukioja. Pagalvokite apie galimybę stalą papildyti laivais, pripučiamomis valtimis ir/arba vandens tramplinu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Pagamink laivą

Ant pojūčių stalo, be kitų jau esančių objektų, padėkite mažų plastikinių raidžių. Pakvieskite vaikus surasti jų varduose esančias raides. Jei turite magnetinių raidžių, naudokite magnetines raides ir magnetinę lazdelę. Leiskite vaikams lazdele žvejoti jiems reikalingas raides. Prieš žaidimą turėkite paruošę vaikų vardines korteles.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Laivai iš „Lego“

Leiskite vaikams pastatyti laivus iš „Lego“ arba „Duplos“ kaladėlių. Ar laivai plūduriuoja? Paklauskite, kodėl.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas gali numatyti, kas atsitiks laivams, įleidus juos į vandenį? Ar jis gali paaiškinti, kodėl jis taip mano?

## BIBLIOTEKA

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotumei šią knygą draugui? Kodėl?

### **Pastaba**

Grupės biblioteką papildykite knygomis iš penktame skyriuje esančios rekomenduojamos literatūros, kuri leis pagilinti vaikų supratimą apie šį skyrių, sąrašo.

### **Istorija iš paveikslėlių**

Nukopijuokite paveikslėlius iš vienos iš penktame skyriuje nurodytos papildomos literatūros knygų. Pakvieskite vaikus sudėti paveikslėlius tokia seka, kad būtų nuosekli istorija.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jiems žinomas istorijas.*

### **Knygos autorius**

Bibliotekos aplinkoje turėkite keletą knygų apie transportą. Pasakykite vaikams, kad vienas žmogus parašė žodžius, o kitas sukūrė knygų paveikslėlius. Pakvieskite vaikus paskaityti knygas. Kuo knygos panašios? Kuo jos skiriasi? Kuri knyga jiems patinka labiausiai? Kodėl?

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas gali apibūdinti autoriaus ir iliustruotojo vaidmenį.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas gali pasakyti apie autoriaus vaidmenį? O iliustratoriaus?

### **Istorijų stalas**

Bibliotekos aplinkoje pastatykite staliuką su keletu objektų, tokių kaip veltinio detalės, maži žaislai, lėlės-pirštinės ir kt., kuriuos naudodami vaikai galėtų papasakoti populiarią knygą iš penkto skyriaus papildomo literatūros sąrašo. Šalia objektų padėkite knygą. Pakvieskite vaikus istoriją papasakoti naudojant daiktus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas smalsauja ir domisi naujais žodžiais.*

### **Mėgstamiausia knyga**

Parinkite keletą knygų, kurias vaikai šiuo metu mėgsta skaityti, sukurkite diagramą, kurioje vaikai galėtų pažymėti jiems labiausiai patinkančias knygas. Paprašykite vaikų paaiškinti, kodėl jiems patinka knyga.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo, kokie yra santykiai su jo gyvenime svarbiais suaugusiais bei toliau plėtoja teigiamus santykius su jais.*



## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto taisyklių.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

### Vėžės iš plastilino

Su vaikais pasigaminkite plastilino. Iškočiokite plastiliną iki lygaus paviršiaus, pervažiukite per jį transporto priemone. Atkreipkite vaikų dėmesį į skirtingas transporto priemonės padarytas vėžes.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Valgomieji laivai

Gamindami laivus naudokite vaisius. Laivo pagrindu panaudokite bananą, langams vyšnias, o burėms – obuolių skilteles.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Sunkvežimiai iš daržovių

Iš daržovių pagaminkite sunkvežimius. Sunkvežimio kėbului panaudokite saliero kotą, ratams – vyšninius pomidorus arba morkas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Šviesoforas

Iš maisto produktų pagaminkite šviesoforą. Paimkite stačiakampį krekerį, užtepkite ant jo tepamojo sūrio. Raudonai šviesai panaudokite braškės gabaliuką, geltonai – abrikoso puselę, žaliai – kivio gabaliuką.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas gali paimti pirštais (rodomuoju pirštu ir nykščiu) vaisiaus gabaliukus ir uždėti juos ant krekerių?

## KOMPIUTERIS/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinės kompiuterinės technologijos, numatytos jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitikinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra atitinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitikinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai:**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### **Diena autobuse**

Papasakokite apie įprastą dieną važiuojant miesto autobusu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas domisi ir supranta apie įvairias profesijas ir darbo aplinką.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas kalba pakankamai garsiai ir lėtai, kad galima būtų suprasti, ką jis sako?

### **Gatvės garsai**

Suraskite arba įrašykite skirtingų transporto priemonių, tokių kaip sraigtasparnis, greitosios pagalbos automobilis, motociklas, žmogaus žingsniai, dviračio skambutis ir pan., garsus, pakvieskite vaikus juos atspėti.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### **Tiltai**

Internete suraskite tiltų nuotraukų/vaizdų. Paklauskite vaikų, kam tiltai reikalingi, pakvieskite pastatyti tiltus Kaladėlių / Konstravimo aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

## LAUKE/ ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖ

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Audus H. ir J. Harrison *Sniego Senis ir Sniego Šunelis*. Vilnius: Baltos lankos, 2013.**

Pasiūlykite vaikams padaryti sniego senio, rogučių, šuniuko, berniuko pėdsakus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Pasiek raidę

Ant žemės kreida užrašykite raides (kelio ženklų skaitmenis arba simbolius). Išstarkite raidę (skaitmenį arba simbolį) ir pakvieskite vaikus iki jos atskristi, atplaukti, ateiti, atvažiuoti ir pan. Arba leiskite vaikams leisti popierinius lėktuvus, kuriuos jie pagamino Mokslo / Atradimų aplinkoje, ir bandyti pataikyti į raidę / skaitmenį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Bėgiai

Pakvieskite vaikus vaikščioti arba vairuoti savo transporto priemonę per sniegą ir taip padaryti bėgius. Pasiūlykite judėti įvairiai, pvz., šuoliuoti, šokinėti viena koja ir pan. Kartu apžiūrėkite padarytus bėgius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Dviračiai kelyje

Žaidimų aikštelėje kreida nubraižykite kelius. Pakvieskite vaikus tais keliais važinėti su dviračiais. Pastatykite kelio ženklų, kuriuos vaikai pagamino Rašymo aplinkoje. Paskatinkite sekti kelio ženklais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas pradeda mokytis pagrindinių pilietinių ir demokratijos principų.*

### Nuskraidink lėktuvėlį

Ant žemės parašykite skaitmenis arba patieskite labai ilgą juostą su skaičiais. Pakvieskite vaikus pradėti nuo nulio ir leisti popierinius lėktuvus. Tada pasakyti skaičių, prie kurio lėktuvėlis nusileido arčiausiai. Papildomam iššūkiui paprašykite vaikų popieriniu lėktuvėliu pataikyti į kurį nors skaičių.

*Ugdomi gebėjimai: parodo didėjančią vaiko imlumą naujiems žodžiams.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kuriuos įgūdžius vaikas naudoja ir/arba išbando? Metimas, stūmimas, traukimas, gaudymas, balansavimas ir t. t.

### Numesk maišelį

Ant žemės padėkite didelius raudoną, geltoną ir žalią gimnastikos lankus. Paklauskite vaikų, ką reiškia kiekviena šviesoforo spalva, ką reikia daryti, pamačius vieną iš šių spalvų gatvėje. Pasiūlykite vaikams numesti maišelius į raudoną, žalią arba geltoną lankus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdiniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Paltanavičius S. *Jei rašysi laišką girion*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.**

Pakvieskite vaikus parašyti sau laišką.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Rašymas važiuojant

Nuimkite nuo žymeklių dangtelius, priklijuokite juos ant mažų automobilių galo. Pakvieskite vaikus pavažinėti automobiliais popieriuje ir stebėti, kas atsitiks. Vaikams išsiaiškinus, kas atsitiko, pasiūlykite tokį pat rašymo būdą išbandyti su kitomis transporto priemonėmis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.*

### Raidžių labirintas

Ant stalo su lipnia juostele sukurkite nesudėtingą labirintą. Visame labirinte padėkite raidžių, aptinkamų daugelio ikimokyklinukų pavardėse arba jų naudojamose transporto priemonėse. Pakvieskite vaikus, vairuojant transporto priemonę, ieškoti raidžių, kurių yra jų varduose. Jei reikia, duokite vaikams jų vardines korteles.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Automobilių stovėjimo aikštelė:

Ant kartono nupieškite transporto priemonių stovėjimo aikštelę. Visas stovėjimo vietas ir transporto priemones pažymėkite raide, pakvieskite vaikus pastatyti transporto priemones nurodytoje vietoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Kelio ženklai

Parodykite vaikams kelio ženklų nuotraukų/paveikslėlių, pakvieskite sukurti savo. Kuriant kelio ženklus Lauko/Žaidimų aikštelės aplinkai, duokite didesnių popieriaus lapų, kuriant Kaladėlių/Konstravimo aplinkai – mažesnių lapų. Vaikams dirbant, pakalbėkite su jais apie jų kuriamus ženklus, ką žmonės turėtų daryti pamatę jų ženklą, kodėl tai svarbu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suprasdamas laikosi saugos taisyklių.*

### Automobilių numeriai

Papasakokite vaikams apie automobilių numerių paskirtį. Kad vaikai išmokyti šiuos du žodžius, dažnai vartokite juos žaisdami. Parodykite jiems automobilio numerio pavyzdį (arba jo paveikslėlį). Duokite popieriaus ir kitų priemonių ir paprašykite sukurti savo numerį. Vaikai ant savo numerių gali užrašyti raides ir skaitmenis arba naudoti raidžių/skaitmenų antspaudus ar lipdukus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

v |vertinimo galimybė. Ar vaikas gali atskirti raides nuo skaitmenų

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_\_. Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-iusi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Gaižauskaitė Z. *Žvalgų gatvė šviesoforas*. Kaunas: Spaudos praktika, 2019.**

Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra viena iš transporto priemonių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Raudona, žalia

Paklauskite vaikų, ką reiškia žalia ir raudona šviesoforo šviesos. Pasakykite jiems, kad mokysitės, kaip naudotis šviesoforu. Pirmiausia parodykite pats, o paskui leiskite vaikams pabūti šviesoforu. Tegul vaikai pagamina ženklą, kurio vienoje pusėje žalia spalva būtų parašyta EITI, o kitoje – raudona spalva užrašyta STOP. Užsidegus žaliai šviesoforo šviesai, vaikai gali šokti arba judėti, užsidegus raudonai – sustoti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas pradeda mokytis pagrindinių pilietinių ir demokratijos principų.*

### Skrisk kaip lėktuvas

Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra transporto priemonė ar jos dalis ir atitinkamai judėti (pvz., skristi kaip lėktuvas, riedėti kaip ratas, balansuoti ant riedlentės).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

### Kelionės muzika

Duokite vaikams įvairių muzikos instrumentų ir paprašykite sukurti muziką įvairioms kelionėms, pvz., važiuojant greitai, lėtai einant namo iš darželio, važiuojant dviračiu ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Dviračio skambutis

Duokite vaikams patyrinėti dviračių skambučius. Paraginkite panaudoti juos kuriant dainas ir muziką.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

#### 1.5.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

Patarimai dirbant su maža grupe

- Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
- Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
- Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
- Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti...

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## PIRMA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Kaip mano bendruomenė naudojami įvairiomis transporto priemonėmis?

**Pagrindinis skyriaus klausimas.** Koku transportu aš naudojuosi, kodėl?

**Žodynas:** dviratis, autobusas, automobilis, greitis, bilietas, pėdos, šalmas, raktai, automobilio numeris, vietinis, nuolatinis bilietas, parašytas, motoroleris, riedlentė, vežimėlis, metro, plaukti, taksi, traukinys, transportas, sunkvežimis, mikroautobusas, transporto priemonė, keturratis vežimėlis

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Jei reikia, priminkite vaikams apie registraciją ir toliau skatinkite bet kokią vaikų pažangą. Tuo pačiu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę arba paskatinkite atidžiau pažvelgti į jų vardinių kortelių raides. Stebėkite vaikų rašymo įgūdžius. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (trečias skyrius „Viskas apie mus“), kurie padės nustatyti, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi. Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau. Jei vaikai nerodo susidomėjimo, paskatinkite juos savo vardus užrašyti kitų žaidimų aplinkose metu. Vaikai savo vardą galėtų užrašyti ant savo meno darbų arba sukurti savo vardines korteles, kurios skirtos išsaugoti savo konstrukcijas Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje vėlesniam laikui.</p> <p>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</p> <p>Pasisveikinkite su kiekvienu vaiku atskirai. Pasitikite vaikus tokiomis frazėmis: kaip smagu tave matyti, žiaugiuosi tave matydamas. Tai padeda sukurti teigiamą nuotaiką grupėje.</p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Siekiant sutrumpinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Perkirpkite paveikslėlius/nuotraukas su transporto priemonėmis per pusę. Duokite kiekvienam vaikui po pusę. Pakvieskite vaikus susirasti grupės draugą, kuris turėtų antrąją paveikslėlio/nuotraukos pusę. Susiradus aptarkite, kokia tai transporto priemonė. Ar tu kada nors naudojai šio tipo transportu? Kodėl? Kodėl kiti žmonės galėtų naudotis šią</p>	<p>Perskaitykite vaikams žemiau pateiktus sakinius, jų gale padarydami pauzę, kad vaikai galėtų sugalvoti skliausteliuose esantį žodį. Turėkite paveikslėlių/nuotraukų priemonėmis.</p> <p>Galvoju apie daiktą su dviem ratais. Jis rimuojasi su žodžiu triratis. Tai –dviratis.</p> <p>Galvoju apie daiktą, kuriame gali važiuoti daug žmonių. Jis</p>	<p>Sukurkite grupės diagramą su piešiniais, rodančius, kaip vaikai atvyksta į darželį, kuriuos jie nupiešė mažose grupėse. Leiskite vaikams priklijuoti savo paveikslėlius arba, jei jie gali, užrašyti savo vardą diagramoje.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i></p>	<p>Pasakykite vaikams, kad suvaidinsite, jog naudojate įvairiomis transporto priemonėmis. Prieš žaisdami įsitikinkite, kad visiems vaikams pakanka vietos judėti.</p> <p>Važiuojame dviračiu: atsigulkite ant nugaros ir sukite kojomis pedalus.</p> <p>Irkluojame valtį: atsisėskite ant žemės, išskėskite kojas į V raidę, irklaukite.</p> <p>Bėgame: bėkite vietoje.</p> <p>Skrendame</p>	<p>Priminkite vaikams diagramą, kurioje parodyta, kaip jie atvyksta į darželį. Padėkite jiems kritiškai pagalvoti apie visas transporto rūšis. Kuri yra greičiausia? Kodėl? Kuri lėčiausia? Kodėl? Klausykite jų atsakymų, skatinkite diskusijas tarp vaikų.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir</i></p>

	<p>transporto rūšimi?</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.</i></p>	<p>rimuojasi su žodžiu atsiduso. Tai – autobusas.</p> <p>Galvoju apie daiktą, kuris važiuoja gatvėmis. Jis rimuojasi su žodžiu kikilis. Tai – automobilis.</p> <p>Galvoju apie daiktą, kuriame sėdi kūdikiai. Jis rimuojasi su žodžiu kilimėlis. Tai – vežimėlis.</p> <p>Pasiūlykite vaikams sugalvoti naują rimą kitai transporto priemonei.</p> <p>Vaikai, kuriems žaidimas patiko, galėtų pasakyti, ar jie kada nors važiavo žaidime minimomis transporto rūšimis.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).</i></p>		<p>sraigtasparniu: sukite ratu ranką virš savo galvos, lyg ji būtų sraigtas.</p> <p>Raketa: suskaičiuokite iki trijų ir iššaukite į orą.</p> <p>Sugalvokite kitų transporto priemonių. Paklauskite vaikų, kada naudojame šias transporto priemones, kodėl jos yra naudingos.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.</i></p>	<p><i>didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.</i></p>
<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<b><i>Mažasis tyrinėtojas. Automobiliai ir kitas transportas. Vilnius: Egmont Lietuva, 2017.</i></b>				
<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p> <p><i>Su mažomis grupėmis galima dirbti darbo ugdomosi aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai.</i></p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Pakvieskite vaikus papasakoti, kaip jie atvyksta į darželį. Paprašykite jų savo pasakojimą iliustruoti, ką nors parašyti arba padiktuoti tekstą auklėtojai. Baigus piešti, palyginkite piešinius,</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Kiek tai? Kad visi vaikai gerai matytų, ant žemės patiesto popieriaus lapo padėkite tris transporto priemones arba mažas žaislines transporto priemones. Paklauskite vaikų, kiek transporto priemonių jie mato. Kai vaikai pasakys, kad ant</p>	<p>MAŽA GRUPĖ</p> <p>Pakvieskite vaikus papasakoti istoriją, naudojantis prieduose esančiais žemėlapiais ir mažomis transporto priemonėmis. Paraginkite istoriją papasakoti auklėtojai arba grupės draugui. Padėkite vaikams</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.</p> <p>Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):</p>



<p><i>Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</i></p>	<p>aptarkite, kaip kiekvienas iš jų atvyksta į darželį. Paskatinkite vaikus susieti savo piešinius su grupėje esančiomis knygomis ir kita ugdymosi medžiaga, pvz., surasti paveikslėlius ar žodžius, kurie sutaptų su jų piešinio dalimis. Išlaugokite vaikų piešinius trečiadienio užsiėmimui su visa grupe.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus, reaguoja į pasiūlymus, prireikus, pateikia informacijos, kuri papildo iliustraciją ar tekstą.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.5.6 skyriuje</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>žemės yra trys transporto priemonės, padėkite dar vieną ir paklauskite, kiek transporto priemonių yra dabar. Pakartokite žaidimą iš naujo, atsižvelgę į vaikų sugebėjimus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip atimti ir sudėti, naudojant objektus, pirštus ir reaguojant į praktines situacijas.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>pasirinkti transporto priemonę, atsakyti, kodėl savo pasakojimui jis pasirinko būtent ją.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo motyvaciją bendrauti.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	
<p><b>Lauke</b></p>	<p>Žr. 1.5.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>				

<b>Pietūs</b>	<p>Pakalbėkite su vaikais apie maisto produktus, kuriuos gabena transporto priemonės. Jei kas nors valgo bananą, pakalbėkite apie tai, kaip bananas atkeliavo iki darželio. Jei kas nors valgo obuolį, paklauskite, kaip obuolys pateko ant jų stalo. Jei valgote grupėje, aptarkite, kaip jų pietūs pateko į grupę. Ar jie buvo atvežti vežimėliu? Kas juos atvežė?</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: gilinamas pagrindinis vaiko supratimas apie ekonomines sąvokas.</i></p>
<b>Aplinkose</b>	<p>Žr. 1.5.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>
<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>

### 1.5.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus klausimais. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

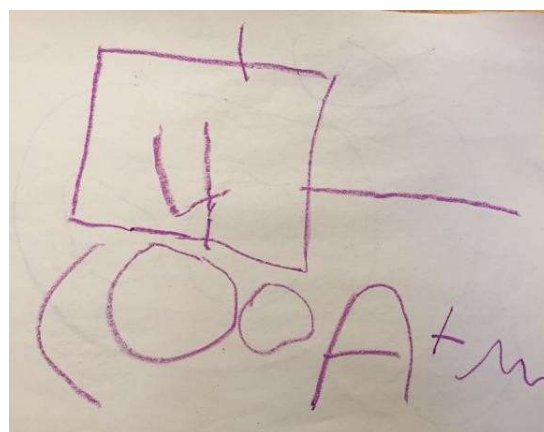
**Pavyzdys nr. 1.** Kaip šiandien atvykai į darželį?

**Veiklos tipas:** Darbas mažoje grupėje

**Ugdomi gebėjimai:** vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.



*„Šiandien į darželį atvažiavau su traukiniu“*



*„Čia troleibusas nr. 4. Aš su juo atvažiuoju.“*

**Pavyzdys nr. 2. Pažintis su transporto priemone**

**Veiklos tipas. Šventė**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*



*„Prieš statydami autobusą turime pamatyti, kaip jis atrodo tikrovėje. Turime gerai jį iširti. Autobusas geltonas, todėl ir mūsų autobusas bus geltonos spalvos.“*

*„Autobusas turi variklį. Jis priverčia autobusą judėti. Ir mums reikės pagaminti tokį variklį.“*



*„Būsiu vairuotojas. Nuvešiu grupę į savo namus vakarienės.“*

*„Matai tą baltą viršuje? Pažiūrėjau pro langą ir pamčiau tikro autobuso stogą. Jis buvo baltas. Vadinasi, ir mūsų autobuso viršus turi būti baltas.“*

*Autobuse yra užtektinai benzino mūsų kelionei!”*

### 1.5.6. MOKYMOŠI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

**Dokumentacija.** AtsiŖvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir esminį gebėjimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams Ŗaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

**Pamoka.** Kaip šiandien atvykai į darželį?

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Transportas</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Koku transportu aš naudojuosi, kodėl?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai vizualiai pavaizduos, koku transportu jie atvyko į darželį.	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.</i></p> <p><b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b></p> <p>Vaikas pradeda įvaldyti rašymo, piešimo ir dailės priemones.</p> <p>Naudodamas simbolius ir vaizdus, vaikas vaizduoja tai, ko nėra.</p> <p>Meninė veikla</p>
<p><b>Ugdymo priemonės:</b> kortelės, piešimo ar rašymo priemonės, pvz., vaškinės kreidelės, žymekliai ar spalvoti pieštukai.</p>	<p><b>Žodynas:</b> dviratis, autobusas, automobilis, pėdos, važiuoti, bėgti, motoroleris, riedlentė, vežimėlis, metro, taksi, traukinys, sunkvežimis, mikroautobusas, keturratis vežimėlis, vaikščioti.</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b></p> <p>Paprašykite vaikų pagalvoti apie dalykus, kuriuos jie darė šį rytą. Duokite jiems šiek tiek laiko pagalvoti. Parodykite vaikams, kaip sėdėti tyliai ir galvoti.</p> <p><b>Pradžia</b></p> <p>Papasakokite keletą dalykų, kuriuos atlikote šį rytą. Po to papasakokite, kaip atvykote į darželį, pvz.: „Mane pažadino žadintuvas. Po pusryčių išsivaliau dantis. Apsivilkau savo mėgstamiausią megztinį. Baigęs(-usi) ruoštis namuose, ėjau į darželį“.</p> <p><b>Vidurys</b></p> <p>Papasakokite, kaip jūs atėjote į darželį, tada paklauskite vaikų, kaip jie atvyko į darželį. Paprašykite jų papasakoti. Duokite vaikams po kortelę ir paprašykite nupiešti, kaip jie atvyko į darželį.</p> <p>Pakvieskite vaikus savo piešinius papildyti tekstu. Jie gali patys parašyti, kaip jie atvyko į darželį, arba padiktuoti jums.</p> <p><b>Pabaiga</b></p> <p>Su visa grupe apžiūrėkite vaikų piešinius, aptarkite juos. Kaip kiekvienas iš vaikų atvyko į darželį? Ar visi naudojami skirtinga transporto priemone? Ar kas nors atvyko tuo pačiu transportu?</p> <p>Padėkite vaikams surūšiuoti korteles pagal tai, kaip jie atvyko.</p> <p>Išsaugokite korteles, panaudokite jas trečiadienio užsiėmime, kada visa grupė kurs diagramą.</p>	

**Įvertinimas.** Ar vaikas gali vizualiai pavaizduoti, kokia transporto priemone jis atvyko į darželį? Ar gali apibūdinti tai žodžiais?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdyimo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Parodykite vaikams įvairių paveikslėlių, rodančių, kaip jų grupės draugai gali atvykti į darželį. Leiskite vaikams pažvelgti į paveikslėlius arba pasirinkti tą paveikslėlį, kuris rodo, kaip jie šiandien atvyko į darželį.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paskatinkite vaikus savo piešinius papildyti tekstu arba nupiešti naujus piešinius, vaizduojančius, kaip kiti jų šeimos nariai keliauja į darželį arba darbą. Pakvieskite vaikus surasti ryšį tarp savo piešinių ir knygų bei kitos mokomosios medžiagos, pvz., paieškoti paveikslėlių ar žodžių, kurie galėtų tapti jų piešinio dalimi.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukiau individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Parodykite įvairių paveikslėlių, rodančių, kaip grupės vaikai gali atvykti į darželį. Paskatinkite vaikus savo mintis išreikšti gimtąja kalba, rodant į vaizdus ar naudojant gestus.

#### **Patarimai auklėtojui**

Neišmeskite vaikų sukurtų piešinių, nes jie bus naudojami vėliau šią savaitę.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Kaip šiandien atvykai į darželį?

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas sugeba įvairiai reikšti mintis.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas pradeda įvaldyti rašymo, piešimo ir dailės priemones.

Naudodamas simbolius ir vaizdus, vaikas vaizduoja tai, ko nėra.

Meninė veikla

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Pasakoja žodžiais, kaip atvyko į darželį</b>	<b>Pasakoja vaizdais, kaip atvyko į darželį</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Transporto priemonių diagrama

**Tipas.** Darbas su visa grupe

<b>Skyriaus tema. Transportas</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kuo įvairios transporto priemonės panašios ir kuo jos skiriasi?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai palygins įvairių kieki.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Lygindamas ir skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas pradeda suprasti apie skaičių ir kieki. Kiekio nustatymas Skaičiai ir skaičiavimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Įvairių transporto rūšių paveikslėliai/nuotraukos. Kiekvienam vaikui reikės po skirtingą transporto priemonę. Diagrama su trimis antraštėmis: Oras, Žemė ir Vanduo.	<b>Žodynas:</b> lėktuvas, greitosios pagalbos automobilis, dviratis, autobusas, automobilis, pėdos, gaisrinė mašina, sraigtasparnis, pašto automobilis, parašiuotas, policijos automobilis, motoroleris, vežimėlis, metro, plaukti, taksi, traukinys, sunkvežimis.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Prieš visa grupę praskriskite su žaisliniu automobiliu. Paklauskite vaikų, ar automobiliai gali skristi. Kodėl negali? <b>Pradžia</b> Apibendrinkite diskusiją, kodėl automobiliai negali skristi. Papašykite vaikų pasakyti, kurios transporto priemonės skrenda. Papašykite vaikų pasakyti, kurios transporto priemonės juda vandeniui. <b>Vidurys</b> Pasakykite vaikams, kad duosite transporto priemonės ar daikto, naudojamo ką nors vežti, paveikslėlį/nuotrauką. Išdalinkite įvairių transporto priemonių paveikslėlius/nuotraukas. Papašykite vaikų pažiūrėti į paveikslėlį/nuotrauką ir pagalvoti, kaip ir kur juda ši transporto priemonė. Ar ji juda oru, sausuma ar vandeniui? Duokite vaikams laiko pagalvoti. <b>Pabaiga</b> Papašykite vaikų paveikslėlius/nuotraukas padėti į atitinkamas vietas diagramoje. Suskaiciuokite paveikslėlių/nuotraukų skaičių kiekviename stulpelyje. Kuriame stulpelyje yra daugiausia paveikslėlių/nuotraukų? Kuriame – mažiausiai? Ar kuriame nors stulpelyje paveikslėlių/nuotraukų skaičius yra vienodas?	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas gali pasakyti, kuriame stulpelyje paveikslėlių/nuotraukų yra daugiausia, mažiausia, tiek pat?	



**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdomo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Iš anksto parodykite šiems vaikams diagramą, paaiškinkite ir parodykite, ką reikia daryti su paveikslėliais/nuotraukomis ir diagrama. Leiskite vaikams pabandyti patiems. Viso užsiėmimo metu duokite vaikams jiems pažįstamus paveikslėlius/nuotraukas.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paskatinkite šiuos vaikus pagalvoti apie transporto priemonę, kurios nėra jūsų pateiktuose paveikslėliuose/nuotraukose.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Prieš šį užsiėmimą parodykite vaikams, kaip skaičiuoti ir palyginti dalykus. Naudokite aiškius pavyzdžius, rodydami mažiausią, didžiausią ir vienodą daiktų kiekį. Sąvoką pristatykite pirmiausia palyginę du, po to tris dalykus.

**Patarimai auklėtojui.** Kitiškai įvertinkite kiekvienai kategorijai parinktų paveikslėlių/nuotraukų skaičių. Parinkite tokį skaičių, kuris geriausiai atitinka jūsų grupės sugebėjimus.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas su visa grupe.** Transporto priemonių diagrama

Pagrindinis pasiekimas

*Lygindamas ir skaičiuodamas vaikas atpažįsta, ar objektų skaičius vienoje grupėje yra didesnis, mažesnis ir/arba vienodas už objektų skaičių kitoje grupėje (iki 5 objektų).*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas pradeda suprasti apie skaičių ir kiekį.

Kiekio nustatymas

Skaičiai ir skaičiavimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Nustato didžiausią kiekį</b>	<b>Nustato mažiausią kiekį</b>	<b>Nustato vienodą kiekį</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Garsiai skaitomas tekstas

**Tipas.** Darbas su visa grupe

<b>Skyriaus tema. Transportas</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas valdo/naudoja transporto priemones jūsų bendruomenėje?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai susipažins su tekstu jo klausydami ir atsakydami į klausimus apie jį.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas pateikia keletą pagrindinių teksto minčių ir informacijos apie jį. Vaikai reaguoja į garsiai skaitomą tekstą, dalyvauja pokalbiuose apie knygas. Klausymas ir supratimas.
<b>Ugdymo priemonės</b> <b><i>Kokios mašinos padeda mieste. 5 mašinų garsai. Vilnius: Presvika, 2017.</i></b>	<b>Žodynas:</b> lėktuvas, vairuotojas(-a), inžinierius(-ė), gaisrinės mašina, ugniagesys, lokomotyvas, pašto išvežiotojas(-a), pašto sunkvežimis, lakūnas(-ė).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams knygos viršelį. <b>Pradžia</b> Perskaitykite knygos pavadinimą. Paklauskite vaikų, apie ką, jų manymu, ši knyga yra. <b>Vidurys</b> Skaitydami darykite pauzes, užduokite vaikams privalomų tekstų analizės ir kritinio mąstymo klausimus, kuriuos rasite šeštame skyriuje. <b>Pabaiga</b> Papašykite vaikų pagalvoti apie knygoje aprašytas transporto priemones. Jei vaikams reikia priminimo, pavartykite kartu knygą, kad vaikai galėtų pamatyti transporto priemones. Paklauskite vaikų, ar jie kada nors yra matę kurią nors iš šių transporto priemonių. Kur? Ką tos transporto priemonės darė? Papašykite vaikų pagalvoti apie kitas transporto priemones, kurias vairuoja specialūs vairuotojai. Papašykite papasakoti apie jas, pasakyti, kam skirtos šios transporto priemonės, kas jas naudoja.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas įsitraukė į skaitymą garsiai? Ar sugebėjo atsakyti į klausimus apie tekstą?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Užuot skaitę visą knygą, perskaitykite keletą parinktų puslapių. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Pakvieskite vaikus Rašymo aplinkoje sukurti savo knygą apie transporto priemones ir jų vairuotojus.	

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Tardami transporto priemonės pavadinimą, parodykite jos paveikslėlį knygoje. Sužinokite kelių transporto priemonių pavadinimus vaikų gimtąja kalba (-omis) ir vartokite juos viso šio skyriaus metu.

#### **Patarimai auklėtojui**

Padėkite šią knygą į grupės biblioteką ar kitą vietą, kur vaikai galėtų ją skaityti garsiai mažoje grupėje.

Pagalvokite apie galimybę šį ir kitus tekstus perskaityti be pauzių ir neužduodant klausimų, nenutraukiant knygos siužeto. Stebėkite, kaip vaikai dalyvauja viso skaitymo metu.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė****Mokymosi patirtis.** Garsiai skaitomas tekstas

Pagrindinis pasiekimas

*Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas pateikia keletą pagrindinių teksto minčių ir informacijos apie jį.

Vaikai reaguoja į garsiai skaitomą tekstą, dalyvauja pokalbiuose apie knygas. Klausymas ir supratimas.

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Dalyvauja skaitant knygą</b>	<b>Atsako į klausimus apie tekstą</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Būkime saugūs

**Tipas.** Darbas su visa grupe

<b>Skyriaus tema. Transportas</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip saugiai naudotis transporto priemonėmis?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai geriau supras apie transporto saugumą.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas suprastamas laikosi saugos taisyklių.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimu</b> Vaikas reguliuoja savo emocijas ir elgesį. Priminus, vaikas laikosi pagrindinių saugos taisyklių. Asmeninė higiena ir sveikas elgesys
<b>Ugdymo priemonės</b> Dideli popieriaus lapai Rašymo priemonės	<b>Žodynas:</b> avarija, nelaimė, saugumas, saugos diržas, greitis, greičio ribojimas, sustojimo ženklas, eismas, kamščiai, šviesoforas, kelio ženklai, pirmenybė.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams keletą bendruomenės labai dirbančių žmonių, tokių kaip policininkai ir ugniagesiai, paveikslėlių/nuotraukų. <b>Pradžia</b> Paklauskite vaikų, ką jie mato paveikslėliuose/nuotraukose, ką šie žmonės daro, kad mes būtume saugūs. Praneškite, kad šiandien grupėje lankysis policininkas – žmogus, kuris mus saugo. Paklauskite vaikų, ko jie norėtų paklausti svečio, užrašykite jų klausimus. Jei vaikai nepasiūlo jokių klausimų, padėkite jiems, pvz., klausdami, kaip policininkai mus saugo. Paklauskite vaikų, ką jie norėtų papasakoti svečiui iš to, ko jie mokosi apie transportą ir saugumą. Jį mintis užrašykite. <b>Vidurys</b> Pristatykite policininką. Leiskite jam pasikalbėti su vaikais. Paraginkite vaikus užduoti savo klausimus (kad primintumėte, ką vaikai sugalvojo, klausimus gali tekti perskaityti). katinkite vaikus pasidalyti savo mintimis ir žiniomis apie transportą ir saugumą (kad primintumėte, ką vaikai sugalvojo, klausimus gali tekti perskaityti). <b>Pabaiga</b> Padėkokite svečiui, kad atvyko. Pereikite prie kitos veiklos, paprašykite vaikų pasidalyti vienu dalyku, kurį jie prisimena iš svečio apsilankymo.	
<b>Įvertinimas.</b> Kurias transporto priemonių saugos taisykles vaikas supranta?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.	
<b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Kad vaikai galėtų dalyvauti grupės susitikime su svečiu, kai kuriems vaikams	

gali tekti padėti. Kad vaikai geriau jaustųsi, papasakokite apie svečių dar prieš jam atvykstant. Svečio apsilankymo metu vaikai gali sėdėti šalia auklėtojo arba laikyti daiktą, kuris juos ramina.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Šie vaikai gali perskaityti grupės draugų klausimus arba papasakoti svečiui, ko jie išmoko apie transportą ir saugumą. Po svečio apsilankymo vaikai gali nupiešti / parašyti apie jiems patikusią vizito dalį.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Klausimus sugalvokite anksčiau arba dieną prieš svečio apsilankymą. Pateikite juos vaikams raštu arba kaip klausimą iliustruojantį paveiksėlį/nuotrauką. Leiskite juos vaikams turėti viso susitikimo metu.

#### **Patarimai auklėtojui**

Šis pamokos planas gali būti naudojamas susitinkant su policijos pareigūnais ar bet kokiais kitais žmonėmis, kurie mus saugo. Po svečio apsilankymo paprašykite vaikų nupiešti piešinį ir parašyti padėkos žodžius ir išsiųsti juos svečiui.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas su visa grupe.** Būkime saugūs

Pagrindinis pasiekimas

Vaikas supranta ir laikosi saugos taisyklių.

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas

Vaikas reguliuoja savo emocijas ir elgesį.

Priminus, vaikas laikosi pagrindinių saugos taisyklių.

Asmeninė higiena ir sveikas elgesys

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Suprato šias saugos taisykles</b>	<b>Kaip vaikas parodo, kad jis suprato?</b>	<b>Pastabos</b>



## 1.6. ŠEŠTAS SKYRIUS. ŠVIESA

### 1.6.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Šviesa

#### Esminis skyriaus klausimas

Kaip ir kodėl mes naudojame skirtingus šviesos šaltinius?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kokie šviesos šaltiniai mus supa?
- Kas yra tamsa?
- Kaip šviesa mums padeda?
- Kas yra šešėliai?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, mokinys turi suprasti šiuos dalykus:

- mūsų namuose ir miestuose yra daug įvairių šviesos šaltinių;
- šviesa padeda mums matyti ir sušilti;
- šviesa padeda augti augalams;
- tamsa yra ten, kur šviesos yra mažai arba kur jos visai nėra;
- šešėliai atsiranda tada, kai objektas užstoja šviesą.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir grupės poreikius.

akiniai nuo saulės akys atspindys augti banguotas(-a) baterija debesys diena dieninis(-ė) elektra elektros lemputė gatvių apšvietimas horizontalus(-i) išlenktas(-a) ištirpti jonvabalis karštis kontūras	lempa liepsna lygiagretus(-i) linijos matyti mėnulis naktis nepermatomas nepermatomas oras pavėsis regėjimas saulė saulės energija siluetas skaidrus spiralinės formos šešėlis	šviesa šviesoforas tamsus(-i) tiesus(-i) ugnis vaivorykštė vaizdas veidrodis vertikalus(-i) zigzag formos žaišbas žibintas žibintuvėlis žvaigždės žvakė
--	---	---

## 1.6.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už grupės ribų. Kiekviena veikla atitinka

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

Šeštas skyrius. Šviesa

Esminis skyriaus klausimas. Kaip ir kodėl mes naudojame skirtingus šviesos šaltinius?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Savaitės klausimai	Kokie šviesos šaltiniai mus supa?	Kas yra tamsa?	Kaip šviesa mums padeda?	Kas yra šešėliai?
Mokymosi patirtis	<p><b>Garsiai skaitomas tekstas</b></p> <p>Visai grupei garsiai perskaitykite tekstą <b>Račinskaitė J. Raganyčių burtai Vilnius: Vaga 2003.</b> Skaitydami sustokite, užduokite kritinio mąstymo klausimų, kuriuos rasite šio skyriaus prieduose.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.6.6. skyriuje</p>	<p><b>Visa grupė</b></p> <p>Parodykite vaikams Vincento Van Gogo paveikslą „Žvaigždėta naktis“ (skaitmeniniame arba išspausdintame formate). Duokite laiko pagalvoti ir sureaguoti į meno kūrinį. Užduokite keletą klausimų, kurie padėtų vaikams kritiškai įvertinti paveikslą ir savo reakciją į jį (pvz., ką pastebite paveiksle? Kaip jaučiatės žiūrėdami į paveikslą? Ką matote jame? Kokias spalvas matote? Ką šios spalvos gali reikšti? Ką sako paveikslo pavadinimas?).</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.6.6. skyriuje</p>	<p><b>Maža grupė</b></p> <p>Su vaikais pasėkite sėklų. Pusę sėklų pasėkite vietoje, kurią pasiekia saulės spinduliai, likusią sėklų dalį – tamsioje vietoje. Paklauskite vaikų, kurios sėklos, jų manymu, išdygs greičiau, kodėl. Periodiškai stebėkite pasodintas sėklas. Eksperimento pabaigoje sugrįžkite prie vaikų spėjimų, aptarkite juos, grafiškai pavaizduokite rezultatus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.6.6. skyriuje</p>	<p><b>Lauke</b></p> <p>Atkreipkite vaikų dėmesį į jų šešėlius. Parodykite, kad jų šešėliai juda taip pat ir tuo pačiu metu kaip ir jie patys. Pasiūlykite vaikams pažaisti su savo šešėliais. Paprašykite sustoti ir pozuoti. Jei yra galimybė, vaikų šešėlius nufotografuokite. Paprašykite vaikų papasakoti apie jų šešėlius, jų mintis užrašykite. Atsakymus ir piešinius pakabinkite grupėje.**</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.6.6. skyriuje</p> <p><b>**Nenaudokite savo asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitikinkite, kad turite tėvų leidimą fotografuoti.</b></p>
Rekomenduojama literatūra	Račinskaitė J. <i>Raganyčių burtai</i> Vilnius: Vaga, 2003	Pavilonytė I., M. <i>Pavilonis. Marmiai. Olis ir dažų kibirėlis.</i> Vilnius: Alma littera, 2019	Žutautė L. <i>Kakė Makė ir didelė tamsa.</i> Vilnius: Alma littera, 2013.	Burneikaitė S. <i>Šešėlių teatras. Gyveno senelis ir senelė.</i> Kaunas: Šviesa, 2006.

<p><b>Pagrindinis žodynas</b></p>	<p>žvakė, išlenktas(-a), elektra, ugnis, jonvabalys, liepsna, žibintuvėlis, lempa, žibintas, šviesa, lemputė, žaibas, linijos, mėnulis, vaivorykštė, žvaigždės, tiesus(-i), gatvės apšvietimas, saulė, šviesoforas</p>	<p>debesys, tamsus(-i), dieninis(-ė), horizontalus(-i), naktis, naktinis(-ė), nepermatomas(-a), pavėsis, skaidrus(-i), permatomas(-a), vertikalus(-i)</p>	<p>baterija, diena, akys, regėjimas, augti, karštis, naktis, tirpti, veidrodis, atspindys, matyti, vaizdas, saulės energija, spiralės formos, zigzago formos</p>	<p>lygiagretus(-i), šešėlis, siluetas, kontūras, oras, banguotas(-a)</p>
<p><b>Šeimos ir bendruomenės įtraukimas</b></p>	<p>Po to, kai grupėje perskaitysite knygą <b>Račinskaitė J. Raganyčių burtai Vilnius: Vaga 2003</b>, duokite vaikams į namus parsinešti juodo ir balto popieriaus. Paprašykite iš šių dviejų spalvų popieriaus sukurti darbą apie tai, kur jie su šeima keliavo. Jie gali popierių karpyti, plėšyti, naudoti kljus, tačiau negali naudoti jokios kitos spalvos popieriaus ar kitų priemonių. Paprašykite šeimų darbus su trumpu paaiškinimu apie jį atnešti į darželį. Darbus pakabinkite grupėje.</p> <p><i>Kuriamas abipusis ryšys.</i></p>	<p>Pakvieskite šeimas ir vaikus atkreipti dėmesį į dienos metą, t. y. ar tamsu, ar šviesu, jiems atvykstant į darželį ar išvykstant iš jo, ir palyginti, ką jie mato ištikus metus. Jei šeimai pasiimant vaiką iš darželio yra tamsu, pasiūlyti pagalvoti, ar visada būna tamsu, kodėl.</p>	<p>Kiek šviesų įjungėte šį rytą? Pakvieskite vaikus ryte suskaičiuoti, kiek lempučių jų šeima įjungė namuose.</p> <p>Ką matome, kai šviesa yra išjungta? Pasiūlykite šeimoms naktį kelioms minutėms išjungti šviesą, pakalbėti su vaikais, ką galima matyti be šviesos.</p>	<p>Pakvieskite vaikus ir jų šeimas namuose priešais šviesos šaltinį (t. y. žibintuvėlį, lempą ar saulėtą langą) su lėlėmis-pirštinėmis sukurti šešėlius ir juos stebėti. Galima sukurti įvairių gyvūnų šešėlius arba su viena lėle papasakoti kokią nors istoriją.</p> <p>Lėlių-pirštinių pavyzdžių rasite šio skyriaus priede.</p>
<p><b>Pasiekimų šventė</b></p>	<p>Surenkite su vaikais šviesų pasirodymą. Paklauskite jų, kaip galėtų atrodyti ir skambėti šviesų pasirodymas, ką jie norėtų jį pakviesti. Visi kartu išrinkite vieną muzikos kūrinį (ar daugiau), leiskite visiems norintiems pabandyti nukreipti žibintuvėlio šviesą į balto popieriaus lapą, baltą sieną arba lubas, pagal muziką ją visaip judinti. Sugalvokite pasirodymo pavadinimą, paprašykite vaikų sukurti pakvietimą kitai grupei, šeimai ir/arba darželio darbuotojams. Išjunkite šviesą, paleiskite muziką ir linksminkitės.</p> <p>ARBA</p> <p>Surenkite marionečių/lėlių-pirštinių šešėlių pasirodymą. Keletą dienų mažose grupėse kurkite istorijas. Savo pasirodymui kiekviena grupė gali sukurti savo lėles. Spektakliui pakabinkite popieriaus lapą, padėkite už jo šviesos šaltinį. Jums (ar vaikams) garsiai skaitant tekstą, paprašykite vaikų papasakoti savo sugalvotą istoriją.</p>			

### 1.6.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos siekiant pagilinti vaikų žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, atsižvelgiant į jų grupės poreikius. Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, įvairius rekvizitus Vaidybinių žaidimų aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo edvėje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų susipažinti su ugdymo(si) medžiaga, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas medžiaga, kuri siejasi su konkrečiu skyriumi ir atitinka jų grupės poreikius.

Šiame skyriuje turite galimybę naudoti tokias ugdymo(si) procesą palengvinančias technologijas kaip žibintuvėliai, šviesos stalas ir projektoriai. Jei grupėje šių technologijų nėra, ten, kur įmanoma, siūlome naudotis alternatyviomis medžiagomis ir ugdymosi priemonėmis. 6 skyriaus prieduose rasite nesudėtingas instrukcijas, kaip patiems pasigaminti šviesos stalą.

Šio skyriaus tema aprėpia mokslo sąvokas ir tyrinėjimus. Šiame skyriuje suaugusiųjų ir vaikų bendravimas suteikia galimybę parodyti, kaip vartoti tam tikrus žodžius, paskatinti vaikus tai daryti patiems, užduoti sudėtingesnius klausimus bei nutiesti kelią į dar sudėtingesnio turinio medžiagą. Žaisdami su vaikais įvairiose aplinkose, paskatinkite juos stebint aplinką vadovautis savo pojūčiais, pasinaudoti savo pastebėjimais spėliojant, kas nutiks ugdymo(si) medžiagą panaudojus kitaip. Padėkite vaikams praktiškai pasitikrinti savo spėjimus, esant reikalui, suteikite pagalbą darant išvadas, jas formuluojant žodžiu.

Pasinaudokite kiekvienai aplinkai skirtais kritinio mąstymo klausimais.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, mokymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiais. Vaiko įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos ugdymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi centruose. Darželio darbuotojams bendraujant su vaikais aplinkose, jie turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks mokymas grindžiamas. Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisi, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš pasiekimų - vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai. Tas pats žaidimas padeda vaikams įgyti pagrindinių žinių, kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius, gilinant jų supratimą apie juos supantį pasaulį. Dėl šių priežasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguojant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdymus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamos literatūros tekstų, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

**Nabus R.J. Išradėjas Jonas. Vilnius: Mažoji raidė, 2019**

Su vaikais patyrinėkite, kokius išradimus Jonas kūrė.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Šviesą atspindinčios kaladėlės

Ant kelių kaladėlių priklijuokite folijos ar kitų šviesą atspindinčių medžiagų juostelių. Paraginkite vaikus panaudoti kaladėles savo konstrukcijose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Pastatų šešėliai

Ant Kaladėlių/Konstravimo aplinkos sienų priklijuokite popierių. Pakvieskite vaikus priešais popierių pastatyti kokį nors pastatą, po to nukreipkite į konstrukciją žibintuvėlio šviesą. Atkreipkite vaikų dėmesį į ant sienos atsiradusius šešėlius, pakvieskite juos atpažinti. Šešėlių galite ieškoti ir ant žemės patiestame popieriuje.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Pusiausvyra ir atspindys

Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje turėkite įvairių tūtelį (pvz., popierinių rankšluosčių, tualetinio popieriaus, vyniojamojo popieriaus) ir senų kompaktinių diskų. Pakvieskite vaikus ką nors iš šių medžiagų sukurti, patyrinėti, kaip kompaktiniai diskai atspindi šviesą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Šviesoforas

Duokite vaikams mažų šviesoforų ir žaislinių šviesoforų (arba patys jų pagaminkite), kuriuos vaikai galėtų panaudoti savo konstrukcijose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suprasdamas laikosi saugos taisyklių.*

### Panorama

Ant sienų pakabinkite naktinio miesto panoraminių nuotraukų. Pakvieskite vaikus atidžiai patyrinėti šviesą nuotraukose, po to pastatyti pastatus, kurie papildytų panoramas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Raidžių šešėliai

Pakvieskite vaikus sužinoti, kaip su kaladėlėmis ir žibintuvėliu galima būtų sukurti raidžių šešėlius. Kaip jie pastatytų konstrukcijas, norėdami sukurti raidžių šešėlius?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

Įvertinimo galimybė. Ar vaikas bando pastatyti raides keliais būdais? Kodėl bando arba kodėl nebando? Ar vaikas gali papasakoti, kaip jis sukūrė raidžių šešėlius?

## **Langai**

Jei turite galimybę, duokite vaikams langų kaladėlių. Paskatinkite vaikus pagalvoti, kaip jie norėtų šias kaladėles panaudoti savo konstrukcijose. Jei langų kaladėlių neturite, iš spalvotų permatomų dokumentų vokelių arba laminuoto popieriaus iškirpkite geometrines figūras ir suklijuokite jas su mediniais ledų pagaliukais. Taip pasigaminsite langų kaladėlių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

## **Šviesos stalas**

Statydami rampas ant šviesos stalo, panaudokite permatomas liniuotes. Pakvieskite vaikus jomis važiuoti žaisliniais automobiliais. Prisiminkite žaidimą su rampomis, kuris pateiktas penktame metodikos skyriuje „Transportas“.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Herget G. ir N. Renger *Mocartas ir Robinzonas skrenda į mėnulį*. Vilnius: Baltos lankos, 2017.**

Pakvieskite vaikus leistis į kelionę į mėnulį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais (pvz., pasakojimai, eilėraščiai, dainos).*

### Šešėlių spektaklis

Pakabinkite baltą paklodę, už jos padėkite šviesos šaltinį. Pakvieskite vaikus atsistojus už paklodės suvaidinti kokią nors istoriją. Jie gali vaidinti jiems žinomas arba sukurti naujas istorijas. Vieni vaikai gali būti aktoriai, kiti – žiūrovai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Akiniai nuo saulės

Vaidybinių žaidimų aplinkoje turėkite krepšelį su akiniais nuo saulės. Pasikalbėkite su vaikais, kada ir kodėl jie gali nešioti akinius nuo saulės.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Palapinė

Panaudoję lengvą medvilninį arba į kitą permatomą audinį, pastatykite palapinę. Duokite vaikams žibintuvėlių ir šviesą atspindinčių daiktų, pakvieskite vaikus žaisti palapinės viduje .

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.*



## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Žutautė L. *Kakė Makė ir didelė tamsa*. Vilnius: Alma littera, 2013.**

Pakvieskite vaikus nupiešti žvaigždes ir kitus objektus, panašius į tuos, kuriuos nupiešė knygos dailininkas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Meninė veikla iš šenilinių stiebų

Pakvieskite vaikus ką nors sukurti iš žaislinių šenilinių stiebų. Stiebus galima susukti ir sulenkti. Pakabinkite vaikų darbus priešais tuščią sieną. Nukreipę į juos šviesą, atkreipkite vaikų dėmesį į atsiradusius šešėlius. Pakvieskite stebėti įvairias šešėlių linijas. Ar yra tiesių linijų? Kreivų? Ar yra zigzagų, spiralių? Ar kuris nors iš vaikų sukūrė raidžių, skaičių ar geometrinių formų?

*Ugdomi gebėjimai: parodo didėjantį vaiko imlumą naujiems žodžiams.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas gali atsakyti į klausimus apie skirtingas linijas? Ar jis atpažįsta liniją pagal jos pavadinimą, pvz., ar matai spiralę? Parodyk ją man.

### Vitražai

Pasirūpinkite popierinėmis servetėlėmis ir lipniu popieriumi arba permatomais konteinerių dangteliais. Pakvieskite vaikus ką nors sukurti iš popierinių servetėlių ir savo darbus padėti ant lipnaus popieriaus arba dangtelio. Jei naudojate dangtelius, turėkite klijų. Prieš sudedant darbus iš popierinių servetėlių ant dangtelio, jo paviršių patepkite klijais. Darbui išdžiūvus, pakabinkite jį ant lango. Atkreipkite vaikų dėmesį į saulės spindulių poveikį jų darbams.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Šviestuvai

Pakvieskite vaikus papuošti tuščius, švarius, skaidrius plastikinius pieno indelius arba kitą tarą su permanentiniais žymekliais. Atidžiai stebėkite vaikus, jiems naudojant žymeklius. Į indelius įdėkite mažų lempučių ir pakabinkite.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Juodai-baltas. Meninė veikla

Perskaite knygą **Račinskaitė J. *Raganyčių burtai* Vilnius: Vaga 2003**, duokite vaikams juodo ir balto popieriaus ir pakvieskite sukurti paveikslą. Jie gali popierių karpyti arba plėšyti, naudoti klijus. Norėdami apibūdinti jų darbuose sukurtas linijas, vartokite tokius skyriaus žodžius, kaip tiesi ir kreiva.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### Skaidrus/nepermatomas koliažas

Užklijuokite ant lango skaidraus lipnaus popieriaus lapą, lipnia puse į išorę. Pakvieskite vaikus ant popieriaus suklijavus koliažo gabalėlius pagaminti saulės spindulių gaudyklę. Vaikams dirbant, pakalbėkite su jais apie įvairias jų naudojamas medžiagas. Ar jos permatomos? Supažindinkite vaikus su žodžiais skaidrus(-i), nepermatomas(-a), vartokite juos, vaikams kuriant koliažą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### **Šviesos stalas**

Padėję popierių ant šviesos stalo, pakvieskite vaikus ant jo piešti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuotiki.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Paltanavičius S. ir M. Vaitkevičiūtė *Kas ir kodėl gamtoje*. Vilnius: Alma littera, 2018.**

Pakvieskite vaikus pasinaudoti šia knyga, atsakinėjant į klausimus, kylančius užsiėmimų metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina medžiagų rūšis bei pasako, kaip jas reikia naudoti.*

### Žibintuvėlio dalys

Duokite vaikams žibintuvėlius, pakvieskite juos išardyti ir ištirti jų dalis. Padėkite pagalvoti, kaip žibintuvėlis veikia, kokią funkciją atlieka kiekviena jo detalė, kaip jos dera tarpusavyje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Dieninis ir naktinis

Gyvūnai, kurie dienos metu nemiega, vadinami dieniniais, o nemiegantys naktį – naktiniais gyvūnais. Pasidalinkite šia informacija su vaikais, parodykite dieninių ir naktinių gyvūnų žaislų pavyzdžių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvūnų daiktų ypatybes.*

### Saulės dėmės

Duokite kiekvienam vaikui po spalvoto popieriaus lapą. Suraskite grupėje saulėtą vietą, kurioje vaikai galėtų keletą dienų laikyti savo popieriaus lapus. Duokite vaikams įvairių popieriaus juostelių, pvz., tiesių, nelygių, sukarpytų zigzagu, paprašykite jas sudėti ant popieriaus lapo. Paklauskite vaikų, kaip iš juostelių suformuoti raides ar skaičius. Leiskite popieriui keletą dienų pabūti saulėje. Po kelių dienų nuimkite juosteles, kartu apžiūrėkite popierius. Ką vaikai pastebi? Kodėl taip atsitiko?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Prizmės

Jei turite galimybę, duokite vaikams apžiūrėti nedideles prizmes (permatomas trikampio formos figūras iš stiklo). Parodykite, kaip padėti prizmę, kad būtų galima lengviau pamatyti vaivorykštę. Supažindinkite vaikus su žodžiu prizmė, dažnai vartokite jį tyrinėjimų metu.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liksdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Atspindžiai

Supažindinkite vaikus su žodžiu atspindys, vartokite jį tyrinėjimų metu. Pakvieskite vaikus pažvelgti į savo pačių atspindžius veidrodyje (jei veidrodžių nėra, tada šaukšte). Paraginkite paieškoti grupėje kitų atspindinčių daiktų. Paprašykite nupiešti tų daiktų paveikslėlius arba užrašyti jų pavadinimus. Kad vaikai galėtų toliau tyrinėti šį reiškinį, Mokslo aplinkoje turėkite įvairių atšvaitų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Skylutės

Duokite vaikams žibintuvėlių, taip pat įvairios taros su skylutėmis, pvz., kiaurasamčių, rėčių, sietelių, vaikiškų puodelių dangtelių ir kt. Pakvieskite vaikus pašviesti žibintuvėliu į taros vidų ir aptarti, kaip šviesa prasiskverbia pro tarą arba yra blokuojama.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

#### **Šviesos stalas**

Duokite vaikams mažų daiktų, tokių kaip dušo užuolaidų žiedai, stiklo akmenukai, mažos lazdelės, plunksnos, medžių lapai, raktai ir kt. Pakvieskite šiuos daiktus apžiūrėti ant šviesos stalo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

#### **Šviesos stalas**

Iš permatomų dokumentų vokelių arba įvairių spalvų skirtukų iškirpkite geometrinių figūrų. Pakvieskite vaikus patyrinėti figūras (pradedant apskritimu, kvadratu ir trikampių), taip pat pažaisti su spalvomis, jas derinti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas teisingai įvardija įvairaus dydžio figūras.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokias geometrines figūras vaikas atpažįsta? Ar vaikas gali įvardyti figūras, nepaisant jų dydžio ar padėties?

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

**Nabus R.J. Išradėjas Jonas. Vilnius: Mažoji raidė, 2019.**

Pakvieskite vaikus iš mažų kaladėlių ir jungiamųjų dalių pastatyti kopėčias, kuriomis Jonas galėtų nusigauti į mėnulį.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Veidrodžiai

Duokite vaikams veidrodžius, pakvieskite ką nors pastatyti ant jų arba šalia jų. Ką jie pastebi? Ką jie mato veidrodyje dirbdami?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Šviečiančios lazdelės

Duokite vaikams kaladėlių arba, jei turite, magnetinių plokštelių ir šviečiančių lazdelių. Pakvieskite savo konstrukcijose panaudoti šviečiančias lazdeles ir stebėti, ką mato.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Surask porą

Popieriuje pieštuku apibrėžkite mažų matematinių žaislų kontūrus. Pakvieskite vaikus ieškoti tinkamos kontūro poros. Paraginkite surasti visas poras. Norėdami apibūdinti kontūrus ir padėti vaikams surasti porą, vartokite tokius žodžius kaip tiesiai, viršuje, skersai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Raštas

Pakvieskite vaikus iš įvairiaspalvių permatomų plastikinių sukurti įvairius raštus. Jei yra galimybė, dirbkite ant šviesos stalo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba atkartoti ir pratęsti paprastas sekas (pvz., kas eina po to?), naudodamas konkrečius objektus.*

### Konstrukcijų šešėliai

Pakvieskite vaikus iš mažų kaladėlių ir jungiamųjų dalių statyti konstrukcijas. Apšvietę jas, stebėkite bei aptarkite šešėlius. Pagalvokite apie galimybę šešėlius sukurti ant popieriaus lapų. Pasiūlykite vaikams juos patyrinti.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas dirba su mažais daiktais? Ar juos lengvai valdo?

### Šviesos stalas

Duokite vaikams įvairiaspalvių permatomų plastikinių šiaudelių, mažų plastilino rutuliukų ar pieštukų laikiklių. Pakvieskite iš šiaudelių suformuoti geometrines figūras arba pastatyti konstrukcijas. Figūrų sutvirtinimui galima naudoti plastiliną arba pieštukų laikiklius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ir stato geometrines figūras iš įvairių sudedamųjų dalių (pvz., pagaliukų, molio rutuliukų).*

## SMĖLIS IR VANDUO / POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_?  
Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Ryliškienė M. *Kurmis ieško saulės*. Kaunas: Šviesa, 2007.**

Panagrinėkite, kokių sąlygų gyventi reikia kurmiui.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Veidrodžiai

Po pojūčių stalu padėkite veidrodžius, įpilkite vandens, į jį panardinkite įvairių daiktų. Pakvieskite vaikus stebėti ir tyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Folija

Pojūčių stalo dugną iškllokite folija. Įpilkite vandens, pridėkite stiklo karoliukų, indų, kaušelių ir kt. Pakvieskite vaikus tyrinėti, rūšiuoti ir mėgautis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Šviesų sriuba

Į vandenį sumerkite raudonų, geltonų ir žalių plastikinių apskritimų. Turėkite konteinerių ir samtelių. Pasikalbėkite su vaikais apie šviesoforus, kaip jie mus saugo. Paklauskite vaikų apie kitas naudingas šviesas/spalvas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suprasdamas laikosi saugos taisyklių.*

### Švytėjimas

Norėdami vandenį padaryti tamsų, panaudokite skystus maistinius dažus arba skystą akvarelę. Panardinkite į vandenį netoksinių šveičiančių lazdelių, pakvieskite vaikus patyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Šviesos stalas

Padėkite lempą arba kitą šviesos šaltinį po pojūčių stalu. Taip pojūčių stalą pavirs šviesos stalu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina medžiagų rūšis bei pasako, kaip jas reikia naudoti.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino, kaip lempa veikia? Kas atsitinka su pojūčių stalu?

## BIBLIOTEKA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotum šią knygą draugui? Kodėl?

### Pasakojimas

Ant permatomų plastikinių puodelių su permanentiniais žymekliais nupieškite grupės mėgstamos istorijos pagrindinius veikėjus, kitus svarbius daiktus. Padėkite puodelius ant šviesos stalo, pakvieskite vaikus juos naudojant papasakoti istoriją. Jei vaikai nori pasakojimą išplėsti ar sukurti kitą jo pabaigą, jie gali naudoti rekvizitus.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jiems žinomas istorijas.*

### Lėlių šešėlių teatras

Pagaminkite lėles (žr. 6 skyriaus priedus), sukurkite lėlių šešėlių teatrą. Pagalvokite apie galimybę pagaminti grupės labiausiai mėgstamų istorijų veikėjus arba lėles, kurios atitiktų jūsų ikimokyklinukų interesus. Pakvieskite vaikus papasakoti savo istorijas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.*

### Mano šešėlis

Užrašykite pasakėlę Baikštusis Kiškis. Pakabinkite ją bibliotekoje, garsiai perskaitykite. Naudokite tai viso skyriaus metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susipažįsta su įvairių tipų tekstais (pvz., pasakojimai, eilėraščiai, dainos).*

### Autorius

Į bibliotekos krepšelį įdėkite keletą knygų apie šviesą. Paraginkite vaikus paskaityti knygas. Kuo jos panašios? Kuo skiriasi? Kuri knyga jiems patinka labiausiai? Kodėl?

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas lygina du pasakojimus ta pačia tema.*

### Šviesos stalas

Iš įvairiaspalvių permatomų dokumentų vokelių iškirpę ovalus, sukurkite margus žvirbliukus. Duokite vaikams eilėraščių apie žvirblį arba knygos su eilėraščiu kopiją, perskaitykite jį vaikams. Pakvieskite juos perpasakoti eilėraščių ir/arba, kuriant žvirbliuką, patyrinėti įvairius spalvų derinius.

Eilėraštas apie žvirblį:

Tupi žvirblis kamine

Su lapine kepure.

Tu, žvirbleli, pulsi -

Visas susikulsi!

Galite rinktis ir kitus eilėraštus ir veikėjus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susipažįsta su įvairių tipų tekstais. pvz., pasakojimai, eilėraščiai, dainos.*



## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto taisyklių.

### Žvaigždėta naktis iš plastilino

Pagaminkite su vaikais mėlyno ir geltono plastilino. Pasigaminę plastilino, parodykite vaikams Van Gogo paveikslo „Žvaigždėta naktis“ kopiją, paprašykite iš geltono ir mėlyno plastilino sukurti savo nakties vaizdą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### Virvelės, raidės, skaičiai ir figūros

Pagaminkite su vaikais plastilino, tada parodykite, kaip iš jo padaryti plonas virveles. Paraginkite vaikus iš virvelių suformuoti įvairias raides, skaičius ir geometrines figūras.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Šviesos stalas

Supjaustykite plonais griežinėliais įvairių vaisių ir daržovių. Duokite permatomų plastikinių lėkščių. Pakvieskite vaikus išsirinkti porą vaisių ar daržovių griežinėlių ir sudėti juos į lėkštę. Padėkite lėkštę ant šviesos stalo. Ar griežinėliai yra permatomi? Ištyrę vaisius ir daržoves, vaikai juos gali suvalgyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

## KOMPIUTERIS/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtyms gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitikinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitikinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai:**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### **Piešiame su šviesa**

Pieškite tamsiame kambaryje su žibintuvėliu. Jei jūsų fotoaparatas gali filmuoti, nufilmuokite visą piešimo procesą ir jo įrašą parodykite vaikams. Aptarkite su vaikais vaizdo įrašą ir procesą. Atkreipkite jų dėmesį į žibintuvėlio sukurtas linijas. Vartokite tokius žodžius kaip nelygi, tiesi, zigzago formos ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

### **Šviečianti mozaika**

Jei turite galimybę, leiskite vaikams patyrinti žaidimą „Šviečianti mozaika“. Vaikai gali juo žaisti ir/arba ištirti atskiras jo dalis, išsiaiškinti, kaip jis veikia.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

### **Fejerverkai**

Suraskite internete fejerverkų vaizdų, panaudokite juos kaip įkvėpimą piešiant. Pakvieskite vaikus padėti ieškoti nuotraukų ir nuspręsti, kurias iš jų atspausdinti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip veikia technologinės sistemos.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas supranta apie tokias kompiuterio dalis kaip klaviatūra, monitorius ir pelė?

### **Saulė, mėnulis ir žvaigždės**

Per paiešką suraskite Saulės, Mėnulio ir žvaigždžių palydovinių nuotraukų. Parodykite vaikams, kaip klaviatūroje rasti jums reikalingas raides.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

## LAUKE / ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra:

#### **Pasaka. Baikštusis Kiškis.**

Pakvieskite vaikus surasti ir patyrinti šešėlius, kuriuos jie mato lauke arba žaidimų aikštelėje.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

#### **Jonai, būk vikrus:**

Pastatykite mažą kaladėlę arba kitą į ją panašų daiktą, kuris būtų žvakidė. Pakvieskite vaikus paeiliui šokti per žvakidę. Vaikams šokinėjant, sakykite: „Jonai, būk vikrus, Jonai, būk greitas, Jonai, šok per žvakidę.“ Jono vardą pakeiskite vaiko, kurio dabar eilė šokti, vardu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išlaiko koordinaciją, sugeba valdyti didžiuosius raumenis.*

#### **Raudona, žalia**

Žaiskite su vaikais žaidimą „Raudona, žalia“, kuris aprašytas metodikos penktame skyriuje „Transportas“.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas tyrinėja ryšius tarp žodžių ir žodžių reikšmių niuansus.*

#### **Žiedų mėtymas**

Jei turite šviečiančių lazdelių, pritvirtinkite jas prie žiedų. Pakvieskite vaikus žiedus įmesti į didelį dubenį.

*Ugdomi gebėjimai: su įranga ar be jos, vaikas atlieka kelių ar daugiau motorinių junginių seką.*

#### **Šviesos stalas**

Leiskite vaikams lauke surinktus daiktus patyrinti ant šviesos stalo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

#### **Oras ir metų laikai**

Paskatinkite vaikus pagalvoti, kaip šviesa, temperatūra ir orai yra susiję. Uždavę jiems tokius klausimus: „Kas nutinka, kai yra tamsu ar kai užgesinama šviesa? Ką pastebite, kai lauke atšąla? Ar saulė švietė, kai šį rytą atėjote į darželį?“ Turėkite galvoje, kad šio amžiaus vaikai laiką ir metų laikus supranta pasitelkę savo patirtį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

#### **Mano šešėlis irgi taip daro**

Atkreipkite vaikų dėmesį į jų šešėlius. Parodykite, kad jų šešėliai juda taip pat ir tuo pačiu metu kaip ir jie patys. Pasiūlykite vaikams stebėti savo šešėlius jiems judant. Paprašykite vaikų nustoti judėti ir padaryti kokią nors pozą. Jei yra galimybė, nufotografuokite vaikų šešėlius arba kreida nubrėžkite jų šešėlių kontūrus. Paprašykite vaikų papasakoti apie jų šešėlius, jų atsakymus užrašykite. Vaikų mintis ir paveikslėlius pakabinkite grupėje\*\*.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

Pamokos planą rasite 1.6.6. skyriuje

\*\* Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitinkinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Paltanavičius S. ir M. Vaitkevičiūtė *Kas ir kodėl gamtoje*. Vilnius: Alma littera, 2018.**

Pakvieskite vaikus knygoje pažiūrėti, ką paveiksluokai pasako apie skaitomą informaciją. Ar pažiūrėję paveikslukus galėtų atspėti, apie ką rašoma?

*Ugdomi įgudžiai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*

### Raidės su skylutėmis

Su skylamušiu popieriuje išmuškite raidžių. Leiskite vaikams lapus pridėti prie šviesos šaltinio, pvz., žibintuvėlio, šviesos stalo ar lempos, ir patyrinėti raides ir šviesą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Didelės raidės

Leiskite vaikams padėti mažas plastikines raides ir skaičius ant projektoriaus ekrano (jei turite). Įjunkite projektorius. Kad vaikai galėtų pamatyti raides ir skaičius ant sienos, ant jos pakabinkite baltą popieriaus lapą arba audinį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokias raides vaikas atpažįsta ir/arba žino jų pavadinimus?

### Laminuotos raidės

Duokite vaikams tuščių laminuotų lapų / įmaučių ir pakvieskite ant jų ką nors nupiešti arba parašyti. Paraginkite vaikus apžiūrėti įvairių tipų linijas, aptarkite su jais raidžių linijas. Pasiūlykite iš naujo nupiešti tai, ką jie mato. Darbus pakabinkite lange.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.*

### Kas po stalu?

Užrašykite šį klausimą ant popieriaus lapo, padėkite jį ant stalo. Garsiai perskaitykite klausimą, pabrėždami kiekvieną jo žodį. Pakvieskite vaikus perskaityti klausimą. Po stalu priklijuokite paveikslėlį, raidę, skaičių, liniją ar geometrinę figūrą. Duokite vaikams žibintuvėlius, paprašykite pašviesti po stalu, rasti paslėptą daiktą(-us) ir atsakyti į klausimą. Jei vaikai nori, atsakymą į klausimą gali parašyti arba nupiešti. Kitomis dienomis užduokite kitą klausimą ir po stalu ieškokite atsakymo į jį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Linijos ir raidės

Jei turite, naudokite projektorius, kuris leis pamatyti linijas ir raides ant sienos. Priklijavę didelius popieriaus lapus ant sienos, pakvieskite vaikus patyrinėti linijas ir raides. Apibūdindami linijas vartokite žodžius horizontali, vertikali, tiesi, spiralės formos, kreiva.

*Ugdomi gebėjimai: parodo didėjančią vaiko imlumą naujiems žodžiams.*

### Šviesos stalas

Ant šviesos stalo užberkite ploną smėlio sluoksnį. Duokite vaikams teptukus, paraginkite su jais brėžti linijas, formas, rašyti raides, skaičius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_. Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-iusi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Lenktytė B. *Palinkėk baltų sapnų*. Kaunas: Tabula rasa, 2007.**

Prieš poilsį perskaitykite keletą knygos eilėraščių. Palikite šią knygą Muzikos ir judesio aplinkoje, pakvieskite vaikus ją skaityti ramioje aplinkoje, klausantis muzikos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Didesnis už gyvenimą

Pakvieskite vaikus ant skaidruolių nupiešti skirtingai judančius žmones. Parodykite jų piešinius ant sienos arba balto popieriaus lapo. Pakvieskite vaikus pabandyti atsistoti taip, kaip piešiniuose pavaizduoti žmonės. Jei projektorius neturite, vaikai gali piešti ant paprasto popieriaus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išlaiko koordinaciją, sugeba valdyti didžiuosius raumenis.*

### Veidrodinis gaublys

Muzikos ir judėjimo aplinkoje pakabinkite veidrodinį gaublį. Įjunkite šokių muziką ir pakvieskite vaikus pagal ją šokti. Pagalvokite apie galimybę groti ramią ir lėtą muziką, pasiūlykite vaikams atsipalaiduoti, klausytis muzikos ir stebėti gaublį. Aptarkite su vaikais, ką jie pastebėjo. Norėdami pagaminti veidrodinį gaublį, ant gaublio arba baliono priklijuokite kvadratėlius iš folijos.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

### Noktiurnas

Noktiurnas yra muzikos kūrinys, kuris sukuria nakties atmosferą. Uždėkite noktiurną, duokite vaikams skarų, kurias jie galėtų naudoti šokdami pagal muziką.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas šokdamas naudoja savo kūną? Kokius judesius (lingavimas, trepsėjimas, sukimasis ir kt.) jis atlieka?

### Šviesos stalas

Pagaminkite vandens ksilofoną. Mažus stiklinius indus užpildykite skirtingu kiekiu spalvoto vandens. Pakvieskite vaikus šaukštu švelniai paliesti stiklainių šonus ir klausytis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

#### 1.6.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

##### **Patarimai dirbant su maža grupe**

- Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
- Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
- Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
- Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti ...

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## PIRMA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Kaip ir kodėl mes naudojame skirtingus šviesos šaltinius?

**Pagrindinis skyriaus klausimas.** Kokie šviesos šaltiniai mus supa?

**Pagrindinis žodynas:** baterija, žvakė, išlenktas(-a), tamsus(-i), elektra, ugnis, liepsna, žibintuvėlis, horizontalus(-i), lempa, žibintas, šviesa, elektros lemputė, žaibas, linijos, mėnulis, lygiagretus(-i), vaivorykštė, spiralės formos, žvaigždės, tiesus(-i), saulė, šviesoforas, vertikalus(-i), zigzago formos.

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Jei reikia, priminkite vaikams apie registraciją ir toliau skatinkite bet kokią vaikų pažangą. Tuo pačiu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę arba paskatinkite atidžiau pažvelgti į jų vardinių kortelių raides. Stebėkite vaikų rašymo įgūdžius. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (trečias skyrius „Viskas apie mus“), kurie padės nustatyti, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi. Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau. Jei vaikai nerodo susidomėjimo, paskatinkite juos savo vardus užrašyti kitu žaidimų aplinkose metu. Vaikai savo vardą galėtų užrašyti ant savo meno darbų arba sukurti savo vardines korteles, kurios skirtos išsaugoti savo konstrukcijas Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje vėlesniam laikui.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</i></p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Norėdami sutrumpinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Garsiai perskaitykite visai grupei knygą <b>Račinskaitė J. Raganyčių burtai Vilnius: Vaga 2003.</b> Atkreipkite vaikų dėmesį į kokį šviesos šaltinį knygos veikėjai pasiverčia.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.6.6. skyriuje.</p>	<p>Priminkite vaikams knygą <b>Račinskaitė J. Raganyčių burtai Vilnius: Vaga 2003.</b> Šį kartą užuot skaitydami tekstą, knygoje paieškokite įvairių šviesos šaltinių. Paprašykite vaikų nurodyti skirtingus šviesos šaltinius, kuriuos jie mato knygoje. Atsakymus užrašykite.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.</i></p>	<p>Išmokykite vaikus dainos <b>„Šviečia saulytė“ (muz./ž. G. Stričkienės).</b> Užrašykite dainos žodžius ant popieriaus lapo, dainuodami dainą, rodykite juos. Padainavę kelis kartus, pakvieskite vaikus dainuoti kartu su jumis.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.</i></p>	<p>Priminkite vaikams dainą <b>„Šviečia saulytė“ (muz./ž. G. Stričkienės).</b> Priminkite, kad saulė yra vienas iš mus supančių šviesos šaltinių. Paraginkite vaikus išvardyti kitus mus supančius šviesos šaltinius. Vaikų atsakymus užrašykite.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.</i></p>	<p>Užrašykite žodį šviesa taip, kad visi vaikai jį matytų. Paklauskite vaikų, kas nutiks šio žodžio pirmąją raidę pakeitus kita raide. Uždenkite pirmąją žodžio raidę kita raide. Kartu su vaikais perskaitykite naujus žodžius (pvz., liesa ir tiesa), atkreipdami dėmesį į tai, kaip atrodo pradinė raidė, kaip ji tariama.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).</i></p>



Literatūra	Račinskaitė J. <i>Raganyčių burtai</i> Vilnius: Vaga 2003				
<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p> <p><i>Su mažomis grupėmis galima dirbti darbo ugdymosi aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai. Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</i></p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Popieriuje nubrėžę įvairių linijų (tiesi, lenkta vertikali, horizontali ir t. t.), padėkite jį ant šviesos stalo. Paraginkite vaikus surasti įvairių linijų, pakalbėkite su jais apie jų ypatybes, vartodami tokius žodžius kaip tiesi, kreiva ir pan. Vaikams panagrinėjus linijas popieriuje, padėkite jiems palyginti linijas jų vardinėse kortelėse. Vaikai, kurie jau yra susipažinę su daugeliu rūšių linijų, gali linijų ieškoti visoje grupėje.</p> <p>* Jei neturite šviesos stalo, naudokite kalkinį popierių, skaidruoles arba permatomas įmautes.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Popieriuje nupieškite įvairių geometrinių figūrų. Ant vieno lapo po vieną figūrą. Pradėkite nuo trikampių, kvadratų ir apskritimų, jei reikia, vis papildydami naujomis figūromis. Paskleiskite popieriaus lapus ant žemės šiek tiek toliau nuo vaikų. Duokite vaikams po žibintuvėlį (jums reikės 4–5), pasakykite geometrinės figūros pavadinimą, paprašykite vaikų ją apšviesti žibintuvėliu.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikai teisingai įvardija įvairaus dydžio figūras.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>MAŽA GRUPĖ</p> <p>Paklauskite vaikų, ką reiškia žodis ištirpti. Paraginkite juos apie tai padiskutuoti, jei reikia, pataisykite. Pasakykite vaikams, kad saulė yra labai karšta ir kad šviesdama į daiktus gali juos įkaitinti.</p> <p>Paprašykite vaikų pagalvoti apie daiktus, kurie galėtų ištirpti saulėje. Atsakymus užrašykite.</p> <p>Pasiūlykite vaikams pasižvalgyti po grupę ir surasti daiktų, kurie, jų manymu, galėtų ištirpti saulėje. Sudėkite daiktus ant kepimo skardos ir padėkite ją saulėtoje vietoje. Palikite daiktus skardoje ilgesniam laikui. Paskatinkite vaikus eksperimentą stebėti visą dieną.</p> <p>Šalia skardos padėkite diagramą su dviem stulpeliais: Taip ir Ne. Pakvieskite vaikus stebėti skardoje esančius daiktus, rezultatus užrašyti.</p> <p>Dienos pabaigoje</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.</p> <p>Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):</p>

	Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:		praneškite vaikams rezultatus.  Eksperimentą galite atlikti su sviestu, šokoladu, vaškinėmis kreidelėmis ir ledu.  <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i>  Žemiau užrašykite vaikų inicialus:  Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:		
<b>Lauke</b>	Žr. 1.6.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Pietūs</b>	Permatomas ar skaidrus? Pakalbėkite apie maistą, kurį valgo vaikai. Ar maistas yra skaidrus ar nepermatomas?				
<b>Aplinkos</b>	Žr. 1.6.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.				
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.				

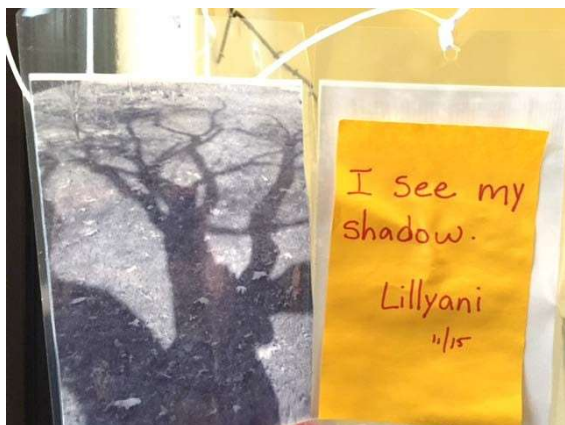
### 1.6.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

#### **Pavyzdys nr. 1. Mano šešėlis irgi taip daro!**

Veiklos tipas: Lauke

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*



## Pavyzdys nr. 2. Saulės dėmės

Veiklos tipas. Aplinkose

Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.



*„Naudojau tik tiesias linijas. Dariau raidę N, bet paskui ją apverčiau ir išėjo raidė Z. Raidė Z yra mano raidė. Galvoju, kad jei paliksiu ją saulėje, įvyks stebuklas.“*



*„Bandžiau parašyti savo vardą. Raidė H turi tik tiesias linijas, o raidė U turi ir tiesią, ir išlenktą liniją. Bet tada man pritrūko vietos. Aš paliksiu ją saulėje vietoje prie lango iki rytojaus. Man atrodo, kad nutiks kas nors įdomaus.“*

## 1.6.6. MOKYMOŠI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

Dokumentacija. AtsiŖvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą į pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams Ŗaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

### Pamoka. Račinskaitė J. *Raganyčių burtai Vilnius: Vaga 2003*

**Tipas.** Garsiai skaitomas tekstas

<b>Skyriaus tema.</b> Šviesa	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas.</b> Kokie šviesos šaltiniai mus supa?
<b>Tikslas.</b> Vaikai atsakys į klausimus apie tekstą.	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.</i></p> <p><b>Kitas pasiekimas</b> <i>Paskatintas vaikas užmezga ryšį tarp savės, teksto ir aplinkinio pasaulio (tekstas, žiniasklaida, socialinė sąveika).</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas papasakoja keletą pagrindinių idėjų ir detalių. Vaikas dalyvauja knygos skaityme ir jos aptarime. Klausymas ir supratimas</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b> <b>Račinskaitė J. <i>Raganyčių burtai Vilnius: Vaga 2003</i></b></p>	<b>Žodynas:</b> šviesa, Ŗaibas, tamsa, saulė.
<p><b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams knygos viršelį. <b>Pradžia:</b> Perskaitykite knygos pavadinimą. Pasakykite, koks autoriaus ir iliustratoriaus vardas ir pavardė. Paklauskite vaikų, apie ką, jų manymu, ši knyga yra. <b>Vidurys:</b> Skaitydami darykite pauzes, užduokite vaikams privalomų tekstų analizės ir kritinio mąstymo klausimus, kuriuos rasite šeštame skyriuje <b>Pabaiga:</b> Garsiai perskaitę knygą paprašykite vaikų pagalvoti apie ją ir apie tai, kaip laikėte knygą skaitydami. Ką jie pastebėjo? Kodėl, jų manymu, autorius / iliustratorius nusprendė sukurti tokią knygą? Apibendrinkite diskusiją.</p>	
<b>Įvertinimas:</b> Į kokius klausimus apie tekstą vaikas gali atsakyti?	
<p><b>Diferencijavimas:</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsiŖvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.</p> <p><b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos:</b> Užuot skaitę visą knygą, perskaitykite tik kelis jos puslapius. Pakvieskite šiuos vaikus sėdėti šalia auklėtojo.</p> <p><b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams:</b> Pakvieskite šiuos vaikus atidžiai pažiūrėti į knygos iliustracijas ir</p>	

sukurti savo piešinį, kuris būtų sudarytas iš dviejų dalių.

**Vaikai, turintys specialių poreikių:** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba:** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Kalbėdami apie tai, ką matote, parodykite šios knygos paveikslėlius.

**Patarimai auklėtojui:** Knygą naudosite dar kartą, kai vaikai šią savaitę tyrinės įvairius šviesos šaltinius.

**Klausimai auklėtojui:** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

Garsiai skaitomas tekstas.

**Račinskaitė J. *Raganyčių burtai* Vilnius: Vaga 2003**

Pagrindinis pasiekimas

*Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas papasakoja keletą pagrindinių idėjų ir detalių.

Vaikas dalyvauja knygos skaityme ir jos aptarime.

Klausymas ir supratimas

Vaiko vardas	Į kokius klausimus apie tekstą vaikas gali atsakyti?	Pastabos

## Pamoka. Žvaigždėta naktis

Tipas. Darbas su visa grupe

<b>Skyriaus tema. Šviesa</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas yra tamsa?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikas pagalvos apie vaizduojamojo meno kūrinį.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir supranta aplinką.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas reguliuoja savo emocijas ir elgesį. Priminus, vaikas laikosi pagrindinių saugos taisyklių. Asmeninė higiena ir sveikas elgesys
<b>Ugdymo priemonės</b> Van Gogo paveikslas „Žvaigždėta naktis“ kopija arba antspaudas.	<b>Žodynas:</b> tamsus(-i), šviesus(-i), mėnulis, naktis, žvaigždės
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Pakabinkite paveikslą grupėje, gerai matomoje vietoje, vaikų akių lygyje. Leiskite vaikams su paveikslu susipažinti prieš pamoką. Vaikai gali į paveikslą žiūrėti pertraukų metu, atvykę į darželį ar išvykdami ir pan. <b>Pradžia</b> Atneškite paveikslą į edrę, kurioje dirbate. Parodykite jį vaikams, priminkite, kad jie šį paveikslą jau matė. Pasakykite vaikams, kad paveikslas vadinasi „Žvaigždėta naktis“, o jį nutapė dailininkas Vincentas Van Gogas. <b>Vidurys</b> Pakvieskite vaikus dar kartą pažiūrėti į paveikslą. Paklauskite vaikų, ką jie pastebi paveiksle, kaip jaučiasi, žiūrėdami į jį? Ką matote paveikslėlyje? Kokias spalvas matote? Ką šios spalvos gali reikšti? Ką sako paveikslo pavadinimas? Atsakymus užrašykite. <b>Pabaiga</b> Apibendrinkite pokalbį apie paveikslą ir vaikų atsakymus.	
<b>Įvertinimas:</b> Kas rodo, kad vaikas sugeba apmąstyti meno kūrinį?	
<b>Diferencijavimas:</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos:</b> Ruošdamiesi darbu su visa grupe, suraskite laiko prieš pamoką su šiais vaikais kartu apžiūrėti paveikslą, pasidalyti savo mintimis apie jį. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams:</b> Pakalbėkite apie dailininką Van Gogą, parodykite keletą kitų jo paveikslų. Paprašykite juos palyginti.	
<b>Vaikai, turintys specialių poreikių:</b> Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?	
<b>Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba:</b> Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir	



užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Kalbėdami apie įvairius paveiklo elementus, parodykite juos pačiame paveiksle. Pavyzdžiui, vaikams kalbant apie tai, ką jie mato paveiksle, parodykite kiekvieną jų minimą objektą.

**Patarimai auklėtojui:** Diskusija bus gilesnė, jei vaikų dėmesį į meno kūrinį atkreipsite prieš pamoką, trumpai jį aptarsite.

**Klausimai auklėtojui:** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

**Darbas su visa grupe.** Žvaigždėta naktis

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas reguliuoja savo emocijas ir elgesį.

Priminus, vaikas laikosi pagrindinių saugos taisyklių.

Asmeninė higiena ir sveikas elgesys

Vaiko vardas	Pasidalijo mintimis	Pastabos

## Pamoka. Šviesa padeda augti augalams

Tipas. Darbas su maža grupe

<b>Skyriaus tema. Šviesa</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip šviesa mums padeda?</b>
<b>Tikslas:</b> Vaikai supras, kad šviesa padeda augti augalams.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas stebi dangų ir jame esančius gamtos ir žmogaus sukurtus objektus. Vaikas žino apie Žemę. Fizinis pasaulis
<b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.</i>	
<b>Ugdymo priemonės</b> Sėklos, maži konteineriai sodinimui, žemė, saulėta ir tamsi vietos pasodintiems sėkloms laikyti, braižybos popierius, žymekliai.	<b>Žodynas:</b> tamsus(-i), augti, karštis, šviesus(-i).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams gyvą augalą, jei neturite, augalo paveikslėlį/nuotrauką. <b>Pradžia</b> Pasakykite vaikams, kad augalas yra gyvas ir kad augalai auga. Paklauskite vaikų, ko, jų manymu, reikia, kad augalai augtų. Vadovaukite diskusijai, jos metu būtinai pabrėžkite, kad augalams reikia šviesos. <b>Vidurys</b> Pasakykite vaikams, kad šiandien jie sės sėklas. Pakalbėkite su jais, kaip sėjamos sėklos. Leiskite vaikams pasėti sėklas, jei reikia, padėkite. Parinkite dvi vietas, kur vaikai galėtų laikyti savo augalus; vieną – tamsioje, kitą – saulėtoje vietoje. Paprašykite vaikų pagalvoti ir pasakyti, kurioje iš šių dviejų vietų jie norėtų laikyti savo augalą. Leiskite vaikams pastatyti savo augalus jų pasirinktoje vietoje. <b>Pabaiga</b> Leiskite vaikų augalams pabūti jiems parinktose vietose. Pakvieskite vaikus periodiškai stebėti augalus, juos laistyti. Eksperimentui baigiantis, jo rezultatus pažymėkite diagramoje. Diagramoje išskirkite du stulpelius: Šviesa ir Tamsa, suskaičiuokite, kiek augalų augo tamsioje, o kiek – šviesoje vietoje.	
<b>Įvertinimas:</b> Ar vaikas supranta, kad augalams reikia šviesos? Kas rodo, kad vaikas tai supranta?	
<b>Diferencijavimas:</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos:</b> Eksperimento metu fotografuokite augalus. Siekdami pagilinti ugdymosi procesą, padarykite diagramą arba sukurkite knygą. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams:</b> Pasunkinkite eksperimentą, pasiūlydami vaikams vienus augalus laistyti daugiau, o kitus mažiau. Stebėkite, kiek vandens tenka kiekvienam augalui, užrašykite, kokią įtaką tai daro augalų augimui.	

**Vaikai, turintys specialių poreikių:** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba:** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Pagilinkite šių vaikų kalbos žinias, įtraukę žodį obuolys vaikų gimtąja kalba. Tegul visi vaikai mokosi šio žodžio kitomis kalbomis. Taip pat galite įtraukti spalvas, tokias kaip raudona, žalia ir geltona.

Kad vaikai suprastų neteisingus ir kartais juokingus žodžių derinius, pateikite papildomų pavyzdžių, pvz., pabandykite obuolio paragauti nosimi. Kad vaikai, kurių namų kalba nėra lietuvių, suprastų humorą, pakartokite pavyzdžius kelis kartus.

**Patarimai auklėtojui:** Jei neturite žemės augalams pasodinti, sėklas galite auginti permatomoje plastikinėje pirštinėje arba mažame plastikiniame maišelyje. Į pirštinės pirštą įdėkite sušlapintos vatos rutuliuką, įdėkite į jį sėklą, pirštinę pakabinkite.

Augalus reikės laistyti.

Įsitikinkite, kad žemė yra nekenksminga, perskaitykite žemės/grunto mišinių etiketes.

Pasodinus sėklas, liepkite vaikams nusiplauti rankas.

**Klausimai auklėtojui:** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas su maža grupe.** Šviesa padeda augalams augti

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas stebi dangų ir jame esančius gamtos ir žmogaus sukurtus objektus.

Vaikas žino apie Žemę.

Fizinis pasaulis

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Supranta, kad augalams reikia šviesos</b>	<b>Kas rodo, kad vaikas tai supranta</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka. Mano šešėlis irgi taip daro!**

**Tipas. Lauke**

<b>Skyriaus tema. Šviesa</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas yra šešėliai?</b>
<b>Tikslas</b> Vaikas pradės suprasti, kad šešėliai atsiranda užstojus šviesą.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas jvykius domisi, klausinėja.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas tyrinėja ir apibūdina šviesą ir garsą. Vaikas žino apie Žemę. Natūralus ir fizinis pasaulis
<b>Ugdymo priemonės</b> Erdvė, kur vaikai galės pamatyti savo šešėlius, fotoaparatas (jei turite), popierius, rašymo priemonės.	<b>Žodynas:</b> nepermatomas(-a), šviesus(-i), tamsus(-i), šešėlis, saulė.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Šokite arba energingai judėkite, paprašykite vaikus stebėti jūsų šešėlį. Pakvieskite vaikus šokti ar judėti kartu su jumis. Atkreipkite dėmesį, kad jų šešėlis juda taip pat, kaip jų kūnai. <b>Vidurys</b> Paprašykite vaikų nustoti judėti ir papozuoti šešėlio nuotraukai. Nufotografuokite visų vaikų šešėlius. <b>Pabaiga</b> Paprašykite vaikų papasakoti apie jų šešėlius, kaip jie susiformuoja. Užrašykite ikimokyklinukų atsakymus. Grupėje parodykite vaikų šešėlių nuotraukas kartu su jų atsakymais.	
<b>Įvertinimas:</b> Ką vaikas supranta, kaip susiformuoja šešėliai?	
<b>Diferencijavimas:</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos:</b> Užduokite tokius klausimus, kurie paskatintų šiuos vaikus ieškoti atsakymų ir mąstyti. Turėkite galvoje, kad vaikų suvokimo lygis ir sugebėjimas išreikšti savo mintis skiriasi. Tiksliai užrašykite, ką vaikas sako. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams:</b> Paprašykite šių vaikų savo kūnais sukurti linijas ir/arba geometrines figūras, susijusias su skyriaus žodynu (tiesus(-i), zigzago formos ir kt.).	
<b>Vaikai, turintys specialių poreikių:</b> Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?	
<b>Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba:</b> Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir	

užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Jei tokia galimybė yra, į šią pamoką pakvieskite darželio darbuotoją arba šeimos narį, kuris kalba (ir rašo) vaiko gimtąja kalba. Paprašykite, kad vaikas savo gimtąja kalba padiktuotų jam savo mintis apie savo šešėlį. Pakabinkite vaiko mintis ir jo gimtąja, ir lietuvių kalba.

**Patarimai auklėtojui:** Jei neturite fotoaparato, vaikų šešėlių kontūrus nupieškite dideliame popieriuje.

Prieš pamoką parinkite šešėliams tinkamą vietą ir paros laiką.

**Klausimai auklėtojui:** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas lauke.** Mano šešėlis irgi taip daro!

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas tyrinėja ir apibūdina šviesą ir garsą.

Vaikas žino apie Žemę.

Fizinis pasaulis

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ką žino apie šešėlius?</b>	<b>Supranta, kaip šviesa gali sukurti šešėlius</b>	<b>Pastabos</b>



## 1.7. SEPTINTAS SKYRIUS. VANDUO

### 1.7.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Vanduo

#### Esminis skyriaus klausimas

Ką gali vanduo?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kur galima rasti vandens?
- Kas atsitinka, pasikeitus vandens temperatūrai?
- Kas atsitinka daiktus įmerkus į vandenį?
- Kuo vanduo naudingas?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- vandens galima rasti visur;
- vandeniui įtakos turi temperatūra;
- vieni daiktai vandenyje plūduriuoja, kiti – skęsta;
- kai kurie daiktai, įmerkus juos į vandenį, pasikeičia;
- vandens reikia visiems gyviems daiktams

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir poreikius.

aplinka	kruša	suformuoti
atstumti	laivas	sugerti
audra	ledas	sušalti
bala	lietus	šlapdriba
būsena	meteorologas(-ė)	švarus(-i)
ciklas	mirkti	temperatūra
čiaupas	naras(-ė)	troškulys
debesis	neperšlampamas(-a)	tvenkinys
dujos	numalšinti	upė
eklus(-i)	numatyti rezultatą	upelis
ežeras	oras	užvirti
fontanas	padaryti išvadą	vandenynas
garai	paplūdimys	vandens
garuoti	pelkė	vanduo
gerti	peršlapęs(-usi)	
gilus(-i)	plaukti	
hidratuoti	plauti	

įsigerti ištirpti ištirpti jūra s jūreivis(-ė) kapitonas(-ė) keltas kempinė kietas(-a) kondensacija krituliai	plūduriuoti prakaitavimas prakaituoti rūkas sala skęsti skėtis skystas(-a) sniegas stebėti	
---	---	--

## 1.7.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti mokymąsi už grupės ribų.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

**Septintas skyrius. Vanduo**

**Esminis skyriaus klausimas. Ką gali vanduo?**

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Savaitės klausimai	Kur galima rasti vandens?	Kas atsitinka, pasikeitus vandens temperatūrai?	Kas atsitinka, daiktus įmerkus į vandenį?	Kuo vanduo naudingas?
Mokymosi patirtis	<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p>Garsiai perskaitykite <b>J. Banytė ir V. Vyšniauskienė Vanduo. Vanduo? Vanduo! Šiauliai: Lucilijus.</b></p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.7.6. skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Vanduo ir ledas. Pakalbėkite su vaikais apie vandenį ir ledą. Ką jie žino apie vandenį ir ledą? Ką jie žino apie ryšį tarp vandens ir ledo? Aptarę ryšį tarp vandens ir ledo, duokite vaikams patyrinėti ledą. Paklauskite jų apie tirpimą, kas nutinka, ledui tirpstant. Paprašykite vaikų pagalvoti, kaip ledas gali ištirpti, inicijuokite vaikų diskusiją apie tai. Jei įmanoma, vaikų pasiūlymus patikrinkite praktiškai. Užsiėmimo pabaigoje apibendrinkite vaikų pastebėjimus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.7.6. skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Eksperimentas – skęsta ar plūduriuoja? Paklauskite vaikų, ką reiškia žodžiai skęsti ir plūduriuoti. Duokite vaikams daiktų, kurie skęsta ir kurie plūduriuoja, pasiūlykite juos sumerkti į vandens vonelę ir stebėti, kas atsitiks. Prieš įmerkiant daiktą, vaikai gali numatyti rezultatą ir užrašyti, ar, jų manymu, jis nuskęs, ar liks plūduriuoti vandens paviršiuje. Palyginkite rezultatus su vaikų spėjimais.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.7.6. skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Stiebai ir vanduo. Į indą su spalvotu vandeniu įdėkite saliero stiebą. Paklauskite vaikų, kas nutiks, jei per naktį stiebą paliksite vandenyje. Užrašykite jų atsakymus, periodiškai stebėkite stiebus. Saliero stiebui ar lapams pamažu nusidažant, pakalbėkite su vaikais, kaip vanduo keliauja stiebu. Kitą dieną priminkite vaikams jų spėjimus, apibendrinkite ir padarykite išvadą.</p> <p>Pasakykite vaikams, kad vanduo augalais perneša maistines medžiagas. Tai padeda jiems išlikti gyviems. Negavę vandens augalai pradės vysti ir galiausiai numirs.</p> <p>Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.</p> <p>Pamokos planą rasite 1.7.6. skyriuje</p>

<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė</b> <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė</b> <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.	<b>Kasparavičius K. Povandeninė istorija.</b> Vilnius: Nieko rimto, 2013.	<b>Bagdonaitė R. Lašiuko kelionė.</b> <i>Apie vandens apytaką gamtoje.</i> Kaunas: Šviesa, 2006.
<b>Pagrindinis žodynas</b>	sugerti, valtis, kapitonas(-ė), ištirpti, naras(-ė), permerktas(-a), keltas, plūduriuoti, sala, atstumti, jūreivis(-ė), prisotinti, skęsti, mirkyti, kempinė, plaukti, temperatūra, skėtis, neperšlāpamas(-a)	virti, padaryti išvadą, kondensacija, išgaruoti, susidaryti, užšalti, dujos, ledas, skystis, ištirpti, meteorologas(-ė), stebėti, krituliai, numatyti rezultatą, kietas(-a), būseną	apliūdimys, debesis, gilus(-i), aplinka, čiaupas, fontanas, kruša, ežeras, rūkas, vandenynas, tvenkinys, bala, lietus, upė, jūra, sekus(-i), šlapdriba, audra, upelis, pelkė, garai, vanduo, vandens ciklas, oras	valyti, gerti, hidratuoti, prakaitavimas, numalšinti, prakaitas, troškulys, plauti
<b>Šeimos ir bendruomenės įtraukimas</b>	Pakvieskite vaikus su savo šeimomis sulankstyti laivą iš popieriaus. Duokite vaikams į namus parsinešti lankstymo instrukcijas (žr. septinto skyriaus priedus). Šeimos gali sulankstyti laivą namuose, nupiešti save laive. Paprašykite vaikų laivus atnešti į darželį. Vaikai gali savo laivus pabandyti plukdyti ant vandens stalo. Vaikai, kurie neturi galimybės laivo pasigaminti namuose su savo šeima, tai gali padaryti grupėje su auklėtoju. Vaikai taip pat galėtų savo laivus plukdyti kur nors netoli savo namų arba vonioje ar kriauklėje namuose. <i>Kuriamas abipusis ryšys</i>	Pakvieskite šeimas išsiaiškinti, ar galima pamatyti savo kvėpavimą einant į darželį ar iš jo. Savo pastebėjimus jie gali fiksuoti lentelėje visą savaitę, palyginti rezultatus savaitgalį.  Supažindinkite šeimas su pagrindine informacija apie kondensaciją, kodėl kai kuriomis dienomis matome savo kvėpavimą, o kitomis nematome.	Pasiūlykite šeimoms imtis eksperimento, ar daiktas skęsta ar plūduriuoja. Prieš eksperimentą šeimų nariai gali paspėlioti, kurie iš jų parinktų mažų daiktų nuskęs, o kurie – liks plūduriuoti paviršiuje, po to savo spėjimus patikrinti praktiškai.	Paprašykite šeimų pagalvoti, ar maiste, kurį jie valgo namuose, ir gėrimuose, kuriuos geria, yra vandens. Jei šeima maistą gamina kartu, šeimos nariai gali patiekalo ingredientus aptarti atskirai.
<b>Pasiekimų šventė</b>	Nueikite iki šalia darželio esančio vandens telkinio (tvenkinio, upės, fontano ir kt.). Jei oras leidžia, papietaukite arba užkąskite prie jo. Valgydami stebėkite vandenį, aptarkite jo savybes.  ARBA  Grupėje sukurkite vandens sieną (žr. septinto skyriaus priedus). Paprašykite vaikų iš namų atsinešti tuščios, švarios perdirbtos taros. Įmontuokite ją į sieną. Vaikai gali nuspręsti, kurioje vietoje įmontuoti tarą, po to žaisti su vandens siena aplinkų metu.			

ARBA

Sukurkite grupės knygą apie vandenį. Paklauskite vaikų, ką jie sužinojo apie vandenį. Užrašytą vaiko atsakymą pridėkite prie jo piešinio, kuriame jis tyrinėjo vandenį.

### 1.7.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos siekiant pagilinti vaikų žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, atsižvelgiant į jų grupės poreikius. Šio skyriaus tema aprėpia mokslo sąvokas ir tyrinėjimus. Šiame skyriuje suaugusiųjų ir vaikų bendravimas suteikia galimybę parodyti, kaip vartoti tam tikrus žodžius, paskatinti vaikus tai daryti pačius, užduoti sudėtingesnius klausimus bei nutiesti kelią į dar sudėtingesnio turinio medžiagą. Žaisdami su vaikais įvairiose aplinkose, paskatinkite juos stebint aplinką vadovautis savo pojūčiais, pasinaudoti savo pastebėjimais numatant, kas nutiks ugdymo(si) medžiagą panaudojus kitaip.

Padėkite vaikams jiems praktiškai patikrinti savo spėjimus, esant reikalui, suteikite pagalbą darant išvadas, jas formuluojant žodžiu. Pasinaudokite kiekvienai aplinkai skirtais kritinį mąstymą ugdančiais klausimais.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, įvairius rekvizitus Vaidybinių žaidimų aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo aplinkoje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų susipažinti su ugdymo(si) medžiaga, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas medžiaga, kuri siejasi su konkrečiu skyriumi ir atitinka jūsų grupės poreikius.

Šiame skyriuje vandens stalas yra pagrindinė vaikų ugdymo priemonė. Jei vandens stalo neturite arba jei norite suteikti vaikams papildomų galimybių tyrinėti vandenį, galite naudoti kaušelius ar kitokius indus laikyti vandeniui. Vandenį keiskite kasdien, jei reikia, keliskart per dieną. Paprašykite, kad vaikai nusiplautų rankas prieš naudodamiesi vandens stalu ir po to. Stebėkite, kad vanduo neišsilietų, o taip nutikus, kad vaikai nepaslystų, kruopščiai šlapią vietą išvalykite. Pagalvokite apie galimybę vandens sieną sukurti iš perdirbtų medžiagų ir įvairios talpos. Instrukcijas ir paveikslėlius rasite septinto skyriaus prieduose.

Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, mokymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiaisiais. Vaiko įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos ugdymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi aplinkose. Darželio darbuotojams bendraujant su vaikais aplinkose, jie turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks mokymas grindžiamas. Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisiti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš ugdymų gebėjimų vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai, (vaikas kaupia pagrindines žinias), kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius, gilinant jų supratimą apie juos supantį pasaulį. Dėl šių priežasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdajį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguojant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdymus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamos literatūros tekstų, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

**Disney W. Mikė Pūkuotukas: Skęsta ar plaukia? Vilnius: Egmont, 2007.**

Pakvieskite vaikus paspėlioti ir paeksperimentuoti kas dar plauktų, o kas ne.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Ledo pilys

Parodykite vaikams ledo pilių nuotraukų, pasiūlykite pastatyti savo ledo pilis. Kaladėles galite apvynioti baltu popierumi, taip pat leisti savo konstrukcijose naudoti permatomus plastikinius puodelius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Laivai

Priklijuokite ant sienos nuotraukų su vandens telkiniais, įskaitant kai kuriuos vietinius vandens telkinius, tokius kaip Nemunas, Baltijos jūra ir kt., ir įvairiais laivais. Paprašykite vaikų įsivaizduoti, kad aplinka, kurioje jie yra, yra upė, ežeras ar vandenynas, kvieskite juos pastatyti laivus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokius netoliese esančius vandens telkinius vaikas žino? Ką jis gali papasakoti apie juos?

### Tuneliai

Duokite vaikams tuščių švarių kartoninių tūtelių (popierinio, tualetinio ir vyniojamojo popieriaus). Paraginkite įsivaizduoti, kad tūtelės yra tuneliai, ir panaudoti jas statant tunelius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Tiltai

Parodykite vaikams tiltų, ypač vietinių, nuotraukų. Aptarkite su vaikais, kuo tiltai yra naudingi, pakvieskite pabandyti juos pastatyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

### Žiemos peizažas

Iš balto popieriaus lapų iškirpę snaigių, pakabinkite jas ant lubų. Duokite vaikams vatos kamuoliukų ir pasiūlykite panaudoti jas savo konstrukcijose kuriant žiemos peizažą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Automobilių plovykla

Pasiūlykite vaikams iš kaladėlių pastatyti automobilių plovyklas. Duokite automobilių plovyklos ženklų, taip pat mažų automobilių, pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie plauna mašinas. Pakalbėkite apie vandens vaidmenį plaunant automobilius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*



### **Pavadinimai**

Duokite vaikams rašymo priemonių ir popieriaus juostelių. Paprašykite pavadinti savo tiltus, tunelius ir kitus statinius. Padėkite vaikams garsiai išstarti ir užrašyti jų pavadinimus.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Rick B. *Debesuota, numatoma mėsos kukulių kruša*. Kaunas: Obuolys, 2009.**

Pakvieskite vaikus nupiešti maisto produktus, panaudokite juos meteorologo žaidime.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Apranga lietui lyjant

Turėkite aplinkoje lietpalčių, skrybėlių, botų, kitų neperšlampamų drabužių. Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie žaidžia lietuje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino apie oro pasikeitimus? Kokį su oru susijusį žodyną vaikas vartoja žaisdamas lietuje?

### Paplūdimys

Turėkite medžiagų, iš kurių būtų galima pastatyti paplūdimį. Suraskite vietą vaikams, kur jie galėtų įsivaizduoti, kad jie žaidžia smėlyje, ir vietą, kurioje jie galėtų maudytis ir žaisti. Duokite paplūdimio kėdžių, rankšluosčių, žaislų smėlio pilims statyti ir žaisti vandenyje, iškylos krepšį arba šaldymo dėžę su įsivaizduojamu maistu joje. Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad šią dieną jie praleis paplūdimyje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Laivai

Duokite vaikams didelių kartoninių dėžių, į kurias jie galėtų susėsti. Pakvieskite įsivaizduoti, kad jie yra valtys.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Skalbykla

Turėkite Vaidybinių žaidimų aplinkoje medžiagų, iš kurių galėtumėte sukurti skalbyklą. Skalavimo mašinas ir džiovikles pastatykite iš kartoninių dėžių. Duokite vaikams drabužių, tuščių ploviklių butelių ir netikrų pinigų. Pakvieskite juos išskalbti drabužius. Pakalbėkite apie vandens vaidmenį skalbiant drabužius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Meteorologas

Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie pranešinėja orus televizijoje. Duokite jiems drabužių, didelį žemėlapi, įvairių orų nuotraukų, orų diagramų. Pakvieskite vaikus žemėlapiuose ieškoti raidės o ir kitų raidžių. Padėkite jiems perskaityti orų žemėlapius, paklauskite jų, ką jie juose mato.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Suchonickaja L. Pasaka apie debesėlį.**

\*Pastaba: pasaka randama internete, dalijasi Jonišio kultūros centras.

Pasiūlykite vaikams įsivaizduoti, kad mėlyno popieriaus lapas yra debesis. Paprašykite sulankstyti lapą per pusę, užlašinti lašelį baltų dažų, dar kartą sulenkti popieriaus lapą, gerai prispausti ir tada išlankstyti. Ką jie mato? Pastebėjimus užrašykite.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

### Žymekliai ir vanduo

Pakvieskite vaikus piešti su žymekliais. Baigus piešti, duokite vaikams purškimo butelių su vandeniu, pasiūlykite užpurkšti vandens ant savo piešinių. Vaikams tai darant, paraginkite vaikus atidžiai stebėti ir pasakyti, kas atsitiko su jų darbais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Piešiame ant ledo

Pagaminkite didelių ledo gabalų, užšaldę vandenį kepimo skardoje. Išėmę ledą iš skardos, pakvieskite vaikus ant jo piešti akvareliniais dažais. Paklauskite vaikų, kas nutiks, vandenį įdėjus į šaldiklį, kodėl ledas vėl virsta vandeniu išėmus jį iš šaldiklio ir pradėjus ant jo piešti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Meninė veikla iš raidžių

Pagaminkite raidžių antspaudų naudodami kempinę ar panašią į kempinę medžiagą. Duokite dažų, pakvieskite vaikus sukurti iš raidžių meną. Vaikams dirbant, pakalbėkite, kaip raidės tariamos, atkreipkite jų dėmesį, kaip kempinė sugeria dažus.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Piešiame su ledo kubeliais

Naudodami vandenį ir maistinius dažus, pagaminkite spalvotų ledo kubelių. Prieš vandeniui užšalant, įmerkite medinius ledų pagaliukus, kad piešdami vaikai galėtų kubelį tvirtai laikyti rankose. Ledui sušalus, pakvieskite vaikus piešti su kubeliais. Prieš piešimą paklauskite vaikų, kaip jiems seksis piešti su dažais, kas nutiks piešiant.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liksdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Vaškinės kreidelės ir akvareliniai dažai

Pakvieskite vaikus su vaškinėmis kreidelėmis nupiešti lietingą dieną arba povandeninį gyvenimą. Baigus piešti, duokite vaikams akvarelinius dažus, paraginkite dideliais teptukais piešinius užtepti dažais. Aptarkite, kaip pasikeitė piešiniai, jiems pradėjus dažyti su akvareliniais dažais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Snaigės**

Duokite vaikams balto popieriaus ir žirklių. Sulankstykite popierių, atsargiai sukarpykite jį, tada išskleiskite, parodydami iškirptą snaigę. Vaikams dirbant, pakalbėkite apie ryšį tarp snaigių ir vandens.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Skysti akvareliniai dažai**

Uždenkite stalą popieriumi. Duokite vaikams skystų įvairiaspalvių akvarelinių dažų ir mažų pipečių. Pakvieskite vaikus pipetėmis užlašinti dažų ant popieriaus ir stebėti, kas atsitiks, dažams patekus ant popieriaus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Vandens kriokliai**

Prie molbertų padėkite krioklių nuotraukų. Uždenkite molbertą dideliu popieriaus lapu. Duokite vaikams mėlynos, pilkos ir baltos spalvos dažų, pipečių. Pakvieskite vaikus iškelti pipetę su dažais ir, nukreipus ją žemyn, švelniai išspausti dažus ant popieriaus. Lėtai popieriumi tekantys dažai sukurs krioklio efektą. Vaikai taip pat gali pabandyti spalvas sumaišyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas gali pavaizduoti krioklį? Kokias detales jis pastebi krioklių nuotraukose, kurias iš jų pavaizduoja savo darbe?

### **Molis**

Paraginkite vaikus apibūdinti molį. Parodykite, kaip molis minkomas, kočiojamas, dalijamas į dalis. Stebėkite, kaip vaikai dirba su moliu. Kad vaikai galėtų su moliu dirbti, įsitikinkite, kad jis yra drėgnas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

***Moksliniai eksperimentai su vandeniu. Vilnius: Naujoji Rosma, 2013.***

Su vaikais atlikite keletą eksperimentų, aprašytų knygoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Absorbavimas

Duokite švarių, vandenį sugeriančių ir nesugeriančių medžiagų (pvz., vatos rutuliukas, popierinis rankšluostis, moneta, šaukštas), dubenį vandens ir pipečių. Pakvieskite vaikus ant kiekvieno daikto užlašinti po kelis lašus vandens, atkreipkite jų dėmesį, ar daiktas sugeria vandenį. Pasiūlykite diagramoje užrašyti rezultatus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Druska ir ledas

Parūpinkite druskos ir ledo. Užberkite druskos ant ledo, stebėkite, kas vyksta, aptarkite rezultatą. Vaikai druskos ant ledo gali uždėti ir su pipetėmis. Pakalbėkite, kaip ir kodėl žiemą miesto gatves barstome druska.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Kur daugiau?

Duokite du indus: vieną didelį ir siaurą, kitą – mažą ir platų. Paklauskite vaikų, kuriame inde sutilps daugiau vandens. Pirmą užpildykite tą indą, kuriame, vaikų manymu, sutilps daugiau vandens, po to tą, kuriame vandens tilps mažiau. Aptarkite rezultatus.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### Vandens ciklas

Mažo, sandaraus plastikinio maišelio išorėje nupieškite saulę ir debesis. 1/6 maišelio tūrio užpildykite vandeniu, užsandarinkite jį. Pakabinkite maišelį lange. Paklauskite vaikų, kas atsitiks. Leiskite maišeliui pakabėti keletą dienų. Stebėkite jį. Vanduo turėtų pamažu išgaruoti, maišelio viduje pavirsti vandens lašeliais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas supranta apie vandens savybes? Ką jis supranta apie vandens būsenas (kietas, skystas, garai)?

### Vandens forma

Parūpinkite įvairių formų talpų, mažų ąsočių. Pakvieskite vaikus supilti vandenį į indus. Pakalbėkite su jais apie vandens formą ir tai, kaip jie gali ją pakeisti.

*Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.*

### **Ar ištirps?**

Ištirkite, kaip vandenyje tirpsta įvairios medžiagos (pvz., cukrus, miltai, aliejus, ryžiai ir kt.). Sudėkite medžiagą į indus (po medžiagą viename inde), įpilkite vandens. Prieš įpildami vandens, paklauskite vaikų, kas nutiks, jų atsakymus užrašykite. Eksperimento pabaigoje pažvelkite į vaikų numatytus rezultatus, apibendrinkite rezultatus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Sausuma ar vanduo**

Duokite vaikams įvairių mažų gyvūnų ir jūros gyvių žaislų (pvz., šuo, karvė, žuvis, ryklis ir kt.) ir paraginkite suskirstyti juos į dvi kategorijas: tuos, kurie gyvena vandenyje, ir tuos, kurie gyvena sausumoje. Vandens gyvūnus sudėkite ant mėlyno popieriaus lapo, sausumos – ant žalio.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### **Vandens telkiniai**

Duokite vaikams molio, „Play-dogh“ arba kitokio plastilino, pakvieskite ant padėklo sukurti landšaftą. Sukūrus landšaftą, pasiūlykite ant jo užpilti vandens. Atkreipkite vaikų dėmesį, kur susiformuoja vandens baseinai ir telkiniai. Duokite mažų žaislinių žmonių figūrų, valčių ir kt., kurias vaikai galėtų panaudoti savo landšaftuose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### **Kristalai**

Į vandenį įberkite cukraus arba druskos, maišykite tol, kol cukrus arba druska ištirps. Supilkite mišinį į mažus indus, įlašinkite maistinių dažų. Padėję indus į saugią vietą, palikite ten dviem arba trimis dienoms. Vanduo pamažu išgaruos, inde palikdamas cukraus/druskos kristalus. Parodykite vaikams kristalus, paraginkite pasidalyti savo mintimis apie tai, kaip susidarė kristalai, kur dingo vanduo.

*Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

**Kasparavičius K. *Povandeninė istorija*. Vilnius: Nieko rimto, 2013.**

Duokite vaikams mažų žaislinių žuvų, pakvieskite su jomis žaisti ir jas tyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Sužvejok skaičių

Duokite vaikams mažų magnetinių skaičių ir magnetinę lazdelę arba žaislines meškeres su magnetiniu galu ir kortų su taškais rinkinį. Paraginkite vaikus ištraukti kortą, pasakyti, kiek joje yra taškų, ir pabandyti sužvejoti tokį pat skaičių žuvų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas objektų skaičių vaizduoja užrašydamas skaitmenį 0 – 5 (nulis reiškia, kad objektų nėra).*

### Raidės

Duokite vaikams mažų žaislinių raidžių ir žnyplių. Pakvieskite žnyplėmis sugriebti raides, aptarti jų tarimą ir/arba ieškoti tų raidžių jų varduose ir žodžiuose, susijusiuose su vandeniu.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumai, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Kriauklės

Duokite vaikams kriauklių ir konteinerių rūšiavimui arba duokite kortų su skaičiais rinkinį. Paprašykite vaikų prie kiekvienos kortos padėti atitinkamą skaičių kriauklių.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Žuvis

Duokite mažų plastikinių žuvų ar kitų vandens gyvūnų žaislų, pakvieskite vaikus juos patyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Lašai ant monetos

Turėkite monetą, pipetę ir indą su vandeniu. Pakvieskite vaikus stebėti, kiek vandens lašų gali sutilpti ant monetos. Paraginkite skaičiuoti visus vandens lašus, patenkančius ant monetos, suskaičiuoti, kiek lašų pateko ant monetos viso užsiėmimo metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas vardija skaičių pavadinimus eilės tvarka, skaičiuoja kiekvieną vandens lašą? Ar jis supranta, kad paskutinis skaitmuo reiškia visų lašų skaičių?

## Vandens lašai

Pasirūpinkite nedideliu indu vandens, pipetėmis ir „Lego“ kaladėlėmis. Pakvieskite vaikus pabandyti su pipetėmis užlašinti vandens lašą ant kiekvieno „Lego“ kaladėlės iškilimo.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*



## SMĖLIS IR VANDUO / POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_? Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

***Maudynių knygelė. Kas čia plaukia? Nuspalvink vandeniu! Vilnius: Presvika, 2017.***

Į pojūčių stalo vandenį sudėkite dešimt žaislinių ančių, pakvieskite vaikus su jomis žaisti ir jas tyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingo jautrumo potyriai. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite, kada jie bus pasirengę prisijungti prie žaidimo.

### Žaidimai vandenyje

Viso skyriaus metu kaitaliokite vandens stalo objektus ir medžiagas. Stebėkite, kaip vaikai juos naudoja, užtikrinkite, jog jų nėra nei per daug, nei per mažai. Pagalvokite apie įvairius piltuvėlių, rėčių, kibirų, plastikinių indų, pipečių, kempinių, kaušų, plaktuvų, vandens siurblių ir muilinių derinius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Smėlis ir vanduo

Užberkite ant stalo sauso smėlio. Duokite vaikams purškimo butelių su vandeniu ir, paraginę purkšti vandenį ant smėlio, pasiūlykite ištirti, kaip pasikeičia smėlis, jo struktūra. Kad smėlis nesudžiūtų, dienos pabaigoje nepamirškite stalo uždengti.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir eksperimentuodamas vaikas bando suprasti ir suformuluoti išvadas.*

### Abėcėlė

Į vandenį sudėkite keletą mažų žaislinių raidžių ir pakvieskite vaikus jas patyrinėti. Atkreipkite jų dėmesį, kaip raidės atrodo, kaip jas tariame.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Maudynės

Į vandenį įpilkite vaikiško muilo, duokite lėlių kūdikių, pašluosčių. Pasiūlykite vaikams išmaudyti lėles. Pakalbėkite su jais apie tai, kaip žmonės naudoja vandenį, kad būtų švarūs.

*Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.*

### Indų plovimas

Į vandenį įpilkite vaikiško muilo, sumerkite plastikinių indų, pašluosčių. Pakvieskite vaikus išplauti indus. Pakalbėkite su jais apie tai, kaip vanduo padeda daiktus laikyti švarius.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir eksperimentuodamas vaikas bando suprasti ir suformuluoti išvadas.*

### **Laivai ir vėjas**

Į vandenį įleiskite mažų laivų. Paprašykite vaikų surikiuoti juos į eilę, pasitarti, kuris jų turėtų būti pirmas, kuris – paskutinis. Paraginę vaikus pūsti šiaudeliais į laivus, pakvieskite stebėti, kaip laivai plaukia.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įvardija, kas sekoje yra pirmas, kas – paskutinis.*

### **Gyvenimas tvenkinyje**

Paverskite pojūčių stalą tvenkiniu. Įpilkite vandens, sudėkite akmenukų, pabarstykite smėlio, įmeskite pagaliukų, pasodinkite mažų augalų, žaislinių žuvų, varlių, rupūžių ir kt. Pakvieskite vaikus žaisti tvenkinyje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### **Vandenyvas**

Paverskite pojūčių stalą vandenynu. Įpilkite vandens, pabarstykite smėlio, koralų (jei turite), kriauklių, pasodinkite augalų, sumerkite žaislinių žuvų, jūros gyvūnų ir kt. Pakvieskite vaikus žaisti vandenyne.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### **Skalbykla**

Įpilkite į vandenį vaikiško muilo, įmerkite lėlių drabužių ir pakvieskite vaikus juos išskalbti. Šalia stalo pakabinkite virvę skalbiniams, parūpinkite drabužių segtukų, kad skalbiniai džiūtų. Įtraukite vaikus į pokalbį apie tai, kaip žmonės naudoja vandenį, kad daiktai būtų švarūs, paklauskite, kokie drabužiai kabo ant virvės. Koks drabužis kabo pirmas? Koks paskutinis? Kas nutiks, jei užkabinsime dar vieną drabužį?

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### **Ištirkime ledą**

Padėkite ant stalo ledo kubelių. Pakvieskite vaikus juos patyrinėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Užšaldyti žaislai**

Užšaldykite įvairių mažų žaislų į ledo kubelius su vandeniu. Padėkite kubelius su įšalusiais žaislais ant pojūčių stalo. Paklauskite vaikų, kaip ištraukti žaislus iš ledo. Pakvieskite praktiškai išbandyti savo pasiūlymus.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### **Vamzdžiai**

Jei turite, į vandenį sumerkite plastikinių vamzdžių ir/arba plastikinių tūtelį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

## BIBLIOTEKA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotumei šią knygą draugui? Kodėl?

### Pastaba

Grupės biblioteką papildykite knygomis, kurios leis pagilinti vaikų supratimą apie šį skyrių, iš penktame skyriuje esančios rekomenduojamos literatūros sąrašo.

### Knygos autorius

Į knygų krepšelį įdėkite keletą knygų apie vandenį. Pakvieskite vaikus pažiūrėti į knygų iliustracijas. Ką jie pastebi jose? Kuri knyga jiems patinka labiausiai? Kodėl?

*Ugdomi gebėjimai: paragintas ir palaikomas vaikas dalyvauja iliustracijų peržiūroje, užmegzdamas ryšį tarp savęs, iliustracijų ir pasakojimo.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas susieja save, iliustracijas ar pasakojimą?

### Orams pabjurus

Pakalbėkite, ką vaikai daro su šeima, kai oras pabjūra. Pagalvokite apie galimybę paprašyti šeimų pakalbėti namuose, o paskui parašyti, ką jie kaip šeima daro esant blogam orui, atnešti pasakojimą į darželį. Pasakojimus galite įdėti į grupės knygą arba pakabinti grupėje.

*Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.*

### Tele Bim-Bam daina VORAS

Užrašykite šios dainos žodžius ant didelio popieriaus lapo, pakabinkite jį Bibliotekos aplinkoje. Šalia lapo padėkite pintinę su pora žaislinių vorų, pakvieskite vaikus skaityti dainos žodžius ir su vorais suvaidinti dainą. Atkreipkite vaikų dėmesį į keletą raidžių, aptarkite jų tarimą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto taisyklių.

### Žaidžiame sniege

Pagaminkite balto plastilino, pakvieskite vaikus žaisti su juo ir įsivaizduoti, kad jie žaidžia sniege. Vaikai taip pat gali iš plastilino suformuoti raides ir skaičius (žr. septinto skyriaus prieduose esančius receptus).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Prieš mirkymą ir po jo

Pakvieskite vaikus pasiteltus savo pojūčius patyrinėti makaronus ir/arba ryžius prieš juos mirkant ir po jų mirkymo ar virimo vandenyje. Pakalbėkite, kaip vanduo pakeičia makaronus / ryžius.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liksdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

### Vandens ragavimas

Pakvieskite vaikus paragauti kelių skirtingų rūšių vandens, pvz., iš čiaupo, mineralinio ir distiliuoto vandens. Užrašykite jiems labiausiai patikusį vandenį, pakalbėkite apie vandens vaidmenį norint gyventi sveikai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie sveikus įpročius.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino apie tai, kaip vanduo prisideda prie mūsų sveikatos?

### Muilo burbulai

Su vaikais pagaminkite muilo burbulų (žr. septinto skyriaus priedus). Ant popieriaus lapo užrašykite receptą, kuriuo vaikai galės vadovautis viso proceso metu. Prieš gamindami muilo burbulus, pakvieskite vaikus pabandyti burbulus pūsti su paprastu vandeniu ir lazdele. Gamindami muilo burbulų tirpalą, pakalbėkite, ką dar naudojate be vandens. Išbandykite burbulų tirpalą lauke.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

## KOMPIUTERIAI/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai:**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### **Kur galima rasti vandens?**

Įveskite šį klausimą į paieškos langelį. Kartu su vaikais apžiūrėkite vaizdus kompiuteryje. Paklauskite vaikų, kuriuos vaizdus jie yra matę, kurių nėra matę.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko pasitelktos žinios apie technologijas stiprina mokymosi procesą.*

### **Snaigės**

Kartu su vaikais paieškokite snaigių vaizdų. Jei yra galimybė, leiskite jiems pasirinkti, kurį vaizdą jie norėtų atspausdinti. Pakvieskite vaikus pažiūrėti į snaigių linijas, apibūdinti jas. Nuneškite snaigių vaizdus į Rašymo aplinką, kad ir kiti vaikai galėtų pakalbėti apie snaigių linijas.

*Ugdomi gebėjimai: parodo didėjantį vaiko imlumą naujiems žodžiams.*

### **Salos**

Paieškokite Balio, Maltos, Sicilijos, Saremu, Rusnės, Pilies salos trakuose ir kitų salų aerovaizdų. Pakalbėkite su vaikais apie vandens ir salų santykį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### **Kaip juda vanduo?**

Užduokite vaikams šį ar kitą mąstymą skatinantį klausimą apie vandenį. Duokite laiko pagalvoti. Kai vaikai yra pasirengę atsakyti, suaugusieji turėtų sėdėti prie kompiuterio ir įrašyti vaikų diktuojamus atsakymus. Vaikai galėtų stebėti, kaip suaugusieji spausdina. Užrašykite visus vaikų atsakymus. Parodykite atsakymus, vėliau pakvieskite vaikus į šį klausimą atsakyti prie vandens stalo. Norėdami paglinti ugdymosi procesą, ant vandens stalo būtinai turėkite pipečių, tuščių, švarių muilinių su vaikiškomis vandens pompomis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip veikia technologinės sistemos.*

### **Lietus**

Pakvieskite vaikus kompiuteryje pasiklausyti lietaus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip pasiklausęs vaikas apibūdina lietaus garsus?

## LAUKE / ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

***Kur dingo balos? Galvojimo kampelis. Vilnius: Egmont, 2006.***

Kai lauke yra balų, pakvieskite vaikus surasti tobulos formos balą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Lietaus vandens rinkimas

Norėdami surinkti lietaus vandenį, lietingą dieną lauke pastatykite indą, pvz., matavimo puodelį arba mažą ąsotį. Lietui liovusis, pamatuokite, kiek vandens prisirinko. Rezultatus užrašykite. Pakartokite lietaus rinkimą kitą dieną. Kelis kartus surinkę lietaus vandenį, palyginkite rezultatus: kada lietaus iškrito gausiausiai, kada – mažiausiai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas surūšiuoja objektus ir suskaičiuoja kiekvienos kategorijos objektus.*

### Užšok ant balos

Su vaikais iš popieriaus pagaminkite balas. Ant balos užrašykite raidę, skaičių, sudėkite taškų arba nupieškite geometrinę figūrą. Paprašykite vaikų užšokti ant balos su raide, skaičiumi ar figūra.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

Antis, antis, žąsis

Žaiskite žaidimą „Antis, antis, žąsis“.

Taisyklės: žaidėjai sėdi ratu, vienas vaikais eina rato išore ir paliesdamas rate sėdintį vaiką sako antis ir taip eina tolyn, kol lietaus kitą vaiką pasako žąsis, tuomet vaikas žąsis stojasi ir gauda vaiką, kuris jį taip pavadino, kol jis atbėga į tuščią vietą ir atsėda. Likęs stovėti vaikas pradeda žaidimą iš naujo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### Varveklių medžioklė

Pakvieskite vaikus ieškoti varveklių, suskaičiuoti, kiek pavyko jų rasti. Atminkite, kad vaikai neturėtų bandyti rinkti varveklių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suskaičiuoja iki 20.*

### Šlapia kreida

Įmerkite keletą kreidos gabalėlių į vandenį. Pakvieskite vaikus rašyti arba piešti su šlapia ir sausa kreida, palyginti, kaip sekasi su kiekviena jų rašyti arba piešti. Jei vaikai rašo raides, pasinaudokite proga aptarti, kaip kiekviena raidė tariama.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Muilo burbulai

Pakvieskite vaikus pūsti muilo burbulus su muilo burbulų tirpalu, kurį sukūrėte Maisto gamtinio aplinkoje. Paklauskite vaikų, ką muilo burbulai daro, kaip jie atrodo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Schubert I. ir D. Schubert *Sriuba iš kirvio*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.**

Pakvieskite vaikus aptarti, ko jie įdėtų į savo sriubą iš kirvio. Paprašykite savo receptus užrašyti ant popieriaus lapo.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus, reaguoja į pasiūlymus, prireikus, pateikia informacijos, kuri papildo iliustraciją ar tekstą.*

### Sriuba iš raidžių

Turėkite puodą vandens ir mažų plastikinių raidžių. Pakvieskite vaikus pagaminti sriubą – sudėti raides į puodą ir išmaišyti. Jie taip pat gali sukurti receptą, užrašydami raides, kurias deda į puodą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Snaigių linijos

Parodykite vaikams snaigių piešinių arba snaigių vaizdų, kuriuos vaikai atspausdino iš kompiuterio, pakvieskite pažiūrėti į snaigių linijas. Kokias linijas jie mato?

*Ugdomi gebėjimai: parodo didėjantį vaiko imlumą naujiems žodžiams.*

### Kur galima rasti vandens?

Pakvieskite vaikus pagalvoti apie šį klausimą, tada nupiešti arba parašyti savo atsakymus kortelėje arba ant mažo popieriaus lapo. Atsakymus pakabinkite grupėje.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.*

### Raidės iš ledo

Pakvieskite vaikus iš ledo kubelių suformuoti raides. Turėkite raidžių pavyzdžių, į kuriuos vaikai galėtų žiūrėti dirbdami. Pakalbėkite, kaip tariame raides.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Kas nutinka, kai?

Užduokite vaikams šį klausimą ir pabandykite padaryti keletą dalykų vandeniui, pvz., kas nutinka, kai į vandenį įdedame kempinę arba kas nutinka, kai apverčiame puodelį vandens? Paprašykite vaikų sugalvoti atsakymą, tada užrašyti arba nupiešti jį ant popieriaus lapo. Vėliau parodykite vaikams, kas atsitiks padarius visus šiuos veiksmus. Padėkite vaikams apmąstyti jų atsakymus.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.*

### Nematomi vardai

Pakvieskite vaikus ant balto popieriaus lapo vaškine kreidele užrašyti savo vardus. Ant užrašytų vardų užtepkite akvarelinių dažų. Nors baltame popieriuje bus sunku įžiūrėti baltą raštą, vardus bus lengva perskaityti juos užtepus dažais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.*

### **Užklupti lietaus**

Pakvieskite vaikus nupiešti, padiktuoti arba parašyti pasakojimą apie laiką, kai juos užklupo lietus ar sniego pūga, kaip jie tada jautėsi.

*Ugdomi gebėjimai: paragintas ir palaikomas vaikas, pasitelkęs piešimą, diktavimą ir/arba rašymą, papasakoja apie vieną įvykį, parodo savo reakciją į jį.*



## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_\_. Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Vaicenavičienė M. *Kas yra upė?* Vilnius: Tikra knyga, 2019.**

Pasiūlykite vaikams įgarsinti upės čiurlenimą.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užmezgą ryšį tarp savęs, teksto bei aplinkinio pasaulio.*

### Balos

Padėkite ant žemės gimnastikos lankų, paprašykite vaikų įsivaizduoti, kad jie yra balos. Uždėkite muziką ir pakvieskite nedidelę vaikų grupę pasivaikščioti aplink balas. Muzikai nutilus, vaikai turi sustoti ir išskoti į balą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### Vandens ksilofonas

Pagaminkite vandens ksilofoną, užpildę mažus stiklinius indus skirtingu kiekiu vandens. Pakvieskite vaikus šaukštu švelniai paliesti stiklainio šonus ir klausytis garsų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Aš tirpstu

Pakvieskite vaikus pagalvoti, kaip jie atrodytų, jei pradėtų tirpti. Įjunkite muziką ir pakvieskite juos šokti taip, lyg jie pamažu tirptų. Vieni vaikai gali būti žiūrovai, kiti – šokėjai. Po kurio laiko pasiūlykite vaikams apsikeisti.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

### Snaigių valsas

Paleiskite P. Čaikovskio „Snaigių valsą“. Paprašykite vaikų pasiklausyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Sustink

Grokite įvairią muziką per radiją, kompaktinių diskų grotuvą ar kompiuterį. Paraginkite vaikus šokti laisvai arba kopijuoti judesius. Sustabdykite muziką įvairiose vietose. Muzikai nustojus groti, tarkite vaikams: „SUSTINK!“.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### Snaigės

Paklauskite vaikų, kaip atrodytų jų kūnas, jei jie būtų krentančios snaigės. Įjunkite muziką ir pakvieskite juos šokti kaip snaigės. Vieni vaikai gali būti žiūrovai, o kiti – šokėjai. Po kurio laiko pasiūlykite vaikams apsikeisti.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

### Vandens šokis

Leiskite vaikams pasiklausyti muzikos, kuri sužadina mintis apie vandenį, pvz., Ravelio „Jeux d'eau“ („Vandens žaismas“) arba Hendelio „Vandens muzika“. Pakvieskite vaikus klausytis muzikos ir šokti pagal ją.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas juda šokdamas?

**Vandens muzika**

Parodykite vaikams tokius instrumentus kaip lietaus lazdos ir mediniai mušamieji instrumentai. Paraginkite sukurti liūtis, krioklio, vandenyno bangų ar kitų su vandeniu susijusių stichijų garsus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

#### 1.7.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

##### **Patarimai dirbant su maža grupe**

1. Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
2. Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
3. Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
4. Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

##### **Jeį vaikai atsisako dalyvauti...**

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## PIRMA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Ką gali vanduo?

**Pagrindinis skyriaus klausimas.** Kur galima rasti vandens?

**Žodynas:** paplūdimys, debesis, gilus(-i), aplinka, čiaupas, fontanas, kruša, ežeras, rūkas, vandenynas, tvenkinys, bala, lietus, jūra, sekus(-i), šlapdriba, sniegas, audra, upelis, pelkė, garai, vanduo, vandens ciklas, oras.

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Jei reikia, priminkite vaikams apie registraciją ir toliau <b>skatinkite bet kokią vaikų pažangą</b>. Tuo pačiu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę, paskatinkite atidžiau pažvelgti į jų vardinių kortelių raides arba užrašyti savo vardą nežiūrint į pavyzdį. Stebėkite vaikų rašymo įgūdžius. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (trečias skyrius „Viskas apie mus“), kurie padės nustatyti, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi. Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau. Jei vaikai nerodo susidomėjimo, paskatinkite juos savo vardus užrašyti kitu žaidimų aplinkose metu. Vaikai savo vardą galėtų užrašyti ant savo meno darbų arba sukurti savo vardines korteles, kurios skirtos išsaugoti savo konstrukcijas Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje vėlesniam laikui.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</i></p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Siekiant sutrumpinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Visiems grupės vaikams iš mėlyno popieriaus iškirpkite po vandens lašą. Paprašykite vaikų vaikščioti po grupę ir uždėti lašą ant to daikto, kuris yra susijęs su vandeniu. Aptarkite vaikų atsakymus, tada pakalbėkite apie vietas už grupės ribų, ypač tas, kurios yra netoli darželio ir kuriose yra vandens. Sudarykite vietų sąrašą, pildykite jį visą šią savaitę.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta</i></p>	<p>Pakvieskite vaikus padėti sukurti audros garsus. Pasiūlykite audros elementų (pvz., lietus, griaustinis ir kt.) ir veiksmų, kurie iliustruotų kiekvieną elementą, pvz., galima pirštais barbenti į žemę, iš pradžių tyliai ir švelniai, vėliau vis greičiau ir smarkiau, po to, audrai pamažu rimstant, vis lėčiau ir lėčiau.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos</i></p>	<p>Pristatykite vaikams knygą, Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus parodydami jos paveikslėlius ir klausdami, ką vaikai mato, apie ką, jų manymu, ši knyga yra.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paragintas ir palaikomas vaikas dalyvauja iliustracijų peržiūroje, užmegzdamas ryšį tarp savęs, iliustracijų ir pasakojimo.</i></p>	<p>Garsiai skaitykite Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo! Šiauliai: Lucilijus</i>. Pamokos planą ir kritinių mąstymo klausimų (rasite 1.7.6 skyriuje</p>	<p>Lėtai paleiskite ledo kubelius į kietą indą, pvz., metalinį dubenį. Paslėpkite rankas, kad vaikai nematytų jūsų tai darant. Pakvieskite vaikus įsiklausyti ir suskaičiuoti, kiek ledo kubelių paleisite.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.</i></p>

	<i>taisykles, laikosi rutinos.</i>	<i>ypatybes.</i> Patarimas auklėtoju. Šį užsiėmimą galima kartoti perėjimų iš vienos veiklos į kitą metu, įvedant naujų elementų, pvz., vietoj pirštų naudoti kojas.			
<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.</b>	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.</b>	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.</b>	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.</b>	<b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i> Šiauliai: Lucilijus.</b>
<b>Mažose grupėse</b> <i>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</i> <i>Su mažomis grupėmis galima dirbti darbo aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai. Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</i>	LITERATŪROS GRUPĖ Pasakykite greitakalbę: Šeši šunys šokinėja šalia šaltinėlio, paryškindami raidės š garsą. Kvieskite vaikus pasirinkti po raidę ir savo grupėje sugalvoti kuo daugiau žodžių, kurie prasideda ta raide. Užrašykite žodžius, pabrėžkite kiekvieno žodžio tarimą. Leiskite vaikams, kurie yra pasirengę sudėtingesnems užduotims, sudaryti savo žodžių, prasidedančių jų pasirinkta raide, sąrašą. Tai proga vaikams patyrinti raides ir su jomis pažaisti. <i>Ugdomi gebėjimai:</i>	MATEMATIKOS GRUPĖ Iš popieriaus sulankstykite skėčius. Iškirpkite popierinių lietaus lašų, duokite kauliuką. Parinkite jūsų vaikų grupei tinkamą skaičių. Vaikai gali papuošti savo skėčius tiek lašų, kiek rodo išmestas kauliukas. Pakvieskite vaikus mesti kauliuką ir skėtį papuošti reikiamu skaičiumi lietaus lašelių. <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas gali atsakyti į klausimą „kiek?“, suskaičiuoti apie 10 objektų, išdėstyti eilėje, stačiakampiu ir apskritimu, arba 5 bet kokia tvarka išdėstyti objektus, suskaičiuoti nuo 1 iki 10.</i>	MAŽA GRUPĖ Į stiklinį indą įpilkite ne daugiau nei 5 cm karšto vandens. Perspėkite vaikus, kad indas labai karštas, todėl jo negalima liesti. Ant indo viršaus uždėkite popierinį dubenį arba lėkštę. Į dubenį arba lėkštę sudėkite ledo kubelių. Stebėkite, kas atsitiks. Turėtų susiformuoti vandens lašai ir pradėti lašėti į vandenį. Paklauskite vaikų, kas atsitiko, padėkite jiems galvojant, kodėl susiformavo vandens lašai. <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i> Žemiau užrašykite vaikų	Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas. Žemiau užrašykite vaikų inicialus: Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:	JEI NESPĖJOTE Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę. Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):

	<p><i>formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>		
<b>Lauke</b>	Žr. 1.7.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Pietūs</b>	<p>Pakalbėkite su vaikais apie vandenį, kurį jie geria per pietus. Aptarkite, kaip vanduo atrodo, koks jo skonis, ką jie jaučia jį gerdami, kodėl svarbu gerti vandenį.</p> <p><i>Vaikas įgyja žinių apie sveikus įpročius.</i></p> <p>Nepamirškite, pietų ir užkandžių metu vaikams duoti vandens.</p>				
<b>Aplinkose</b>	Žr. 1.7.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.				
<b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.				
<b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b>	Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.				

### 1.7.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

#### **Pavyzdys nr. 1. Vandens siena**

Veiklos tipas. Šventė

Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.



*Žiūrėk! Jei, supylęs vandenį, aš greitai patraukiu puodelį, vandenį galiu sugauti apačioje!”*



*„Vanduo aptaškys man veidą!“*



*„Ne, neaptaškys. Jis turi bėgti šiuo keliu. Šiaudelis turi būti nukreiptas žemyn.“*



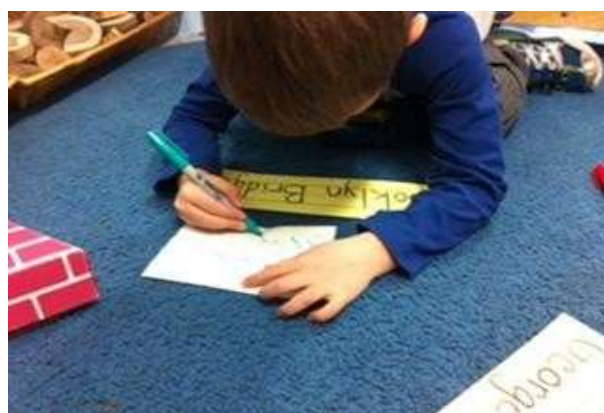
*„Vanduo išbėga štai čia!“*



## Pavyzdys nr. 2. Tiltai

Veiklos tipas. Aplinkose

Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.



*Mašinos negali važiuoti vandenyje, todėl joms reikia tiltų.“*

*„Džordžo Vašingtono tiltas yra mūsų.“*

### 1.7.6. MOKYMOSI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

**Dokumentacija.** Atsižvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą į pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams žaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

**Pamoka.** Banytė J. ir V. Vyšniauskienė *Vanduo. Vanduo? Vanduo!* Šiauliai: Lucilijus

**Tipas.** Garsiai skaitomas tekstas

Skyriaus tema.Vanduo	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kur galima rasti vandens?
<b>Tikslas.</b> Vaikai pradės suprasti, kad vandens galima rasti daugelyje skirtingų vietų.	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i></p> <p><b>Kitas pasiekimas</b> <i>Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b></p> <p>Vaikas tyrinėja akmenis, vandenį, dirvožemį ir smėlį.</p> <p>Parodo vaiko žinias apie Žemę.</p> <p>Stebėjimas ir klasifikavimas</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b></p> <p><b>Banytė J. ir V. Vyšniauskienė <i>Vanduo. Vanduo? Vanduo!</i></b> <b>Šiauliai: Lucilijus.</b></p>	<p><b>Žodynas:</b> aplinka, ežeras, rūkas, lietus, upė, jūra, audra, vanduo, oras.</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams knygos viršelį.</p> <p><b>Pradžia</b> Perskaitykite knygos pavadinimą. Pasakykite, koks autoriaus ir iliustratoriaus vardas ir pavardė. Paklauskite vaikų, apie ką, jų manymu, ši knyga yra.</p> <p><b>Vidurys</b> Perskaitykite knygą vaikams. Skaitydami vis sustokite, kad galėtumėte užduoti 1.7.3. skyriuje siūlomus klausimus.</p> <p><b>Pabaiga</b> Apibendrinkite pamoką, paprašydami vaikų išvardyti keletą vietų, kur yra vandens. Užduokite keletą papildomų Ketvirtos skyriaus klausimų.</p>	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas supranta, kad vandens galima rasti daugelyje skirtingų vietų? Iš kur jis tai žino?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdyto(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Užduotį skaitę visą knygą, perskaitykite kelis knygos puslapius. Taip pat apsparstykite galimybę pakviesti vaikus atsisėsti šalia auklėtojo.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite vaikus sukurti savo knygas apie tai, kur žmonės randa vandens mieste.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Peržiūrėkite žodyną su vaikais prieš pamoką, rodydami knygos paveikslėlius, vartodami skyriaus žodžius.

#### **Patarimai auklėtojui**

Padėkite vaikams pagalvoti apie vandenį mieste. Kur jo galima rasti? Iš kur vanduo atsiranda?

#### **Klausimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

Garsiai skaitoma Banytė J. ir V. Vyšniauskienė *Vanduo. Vanduo? Vanduo!* Šiauliai: Lucilijus

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas tyrinėja akmenis, vandenį, dirvožemį ir smėlį.

Parodo vaiko žinias apie Žemę.

Stebėjimas ir klasifikavimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ar vaikas supranta, kad vandens galima rasti įvairiose vietose?</b>	<b>Kokie įrodymai?</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Vanduo ir ledas

Tipas. Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Vanduo</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas atsitinka, kai pasikeičia vandens temperatūra?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai aptars, kaip vanduo pasikeičia iš kieto į skystą.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Remdamasis stebėjimais, liedamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja..</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas laikosi pokalbio taisyklių. Vaikas įsitraukia į pokalbius.
<b>Ugdymo priemonės</b> Vanduo Padėklas arba indas (tirpstančiam ledui laikyti)	<b>Žodynas:</b> užšalti, ledas, skystas(-a), kietas(-a), būseną, vanduo.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams vandenį ir ledą. Paklauskite jų, ką jie žino apie vandenį, ką žino apie ledą? <b>Pradžia</b> Užduokite vaikams klausimus: kaip atsiranda ledas? Iš kur atsiranda vanduo? Kaip galima pasigaminti ledo? Kaip galima ledą paversti vandeniu? Iš vaikų atsakymų turėtų paaiškėti, kad ledas susiformuoja vandeniui labai atšalus, o ledui atšilus jis sugrįžta į skystą būseną (vandenį). <b>Vidurys</b> Padėkite vaikams jiems diskutuojant apie tai, kaip ištirpdyti ledą. Jei yra galimybė, leiskite vaikams ištirpdyti ledą pagal jų pasiūlytas strategijas. <b>Pabaiga</b> Žodžiu apibendrinkite vaikų diskusijas ir jų bandymus ištirpdyti ledą.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas dalyvauja diskusijoje apie tirpstantį ledą?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku. <b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Kai kurie vaikai gali nenorėti liesti ledą ir/arba vandenį. Šie vaikai gali stebėti eksperimentus su ledu ir/arba vandeniu. <b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Aptarę, kaip ištirpdyti ledą, kad jis pavirstų vandeniu, sudominkite vaikus diskusija apie tai, kaip vandenį paversti ledu. Pakvieskite savo spėliojimus patikrinti praktiškai.	

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksi individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Pasiremkite jau turima vaikų patirtimi, susijusia su ledu ir šaldytais daiktais, tokiais kaip šaldyti saldumynai (pvz., valgomieji ledai). Pakalbėkite apie šią jų patirtį.

#### **Patarimai auklėtojui**

Naudokite tokio dydžio padėklą ar indą, kad vaikams būtų nesunku dirbti su ledu.

#### **Klausimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Vanduo ir ledas

Pagrindinis pasiekimas

*Skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas laikosi pokalbio taisyklių.

Vaikas įsitraukia į pokalbius.

Vaiko vardas	Ar dalyvauja diskusijoje?	Kiek kartų išsakė savo nuomonę?	Pastabos

**Pamoka.** Skęsta ar plūdurioja?

**Tipas.** Darbas maųoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Vanduo</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas.</b> Kas atsitinka daiktus įmerkus į vandenį?
<b>Tikslas.</b> Vaikai bandys numatyti, ar daiktai skęs ar plūdurios, ir patikrins savo spėjimus.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.</i> <b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.</i> <i>Vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas mato tyrinėjimų prasmę, kuria idėjas ir sprendimus, pasirėmęs savo paties pastebėjimais apie gamtos ir žmogaus sukurtus pasaulius. Vaikas pasitelkia mokslinio tyrimo įgūdžius. Vaikas eksperimentuoja, numato rezultatus ir daro išvadas.
<b>Ugdymo priemonės</b> Indas su vandeniu Įvairūs smulkūs daiktai, iš kurių vieni skęsta, o kiti lieka plūduriooti vandens paviršiuje, pvz., folija, medinė kaladėlė, plastikinis indas, vaškinė kreidelė Popieriaus žymeklis	<b>Žodynas:</b> skęsti, plūduriooti, numatyti rezultatą.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Paklauskite vaikų, kas nutiks, jei į vandens indą įmerkiate _____ (daiktą, kuris skęsta). Įmerkite vieną daiktą. <b>Pradžia</b> Paklauskite vaikų, ką reiškia žodžiai skęsti ir plūduriooti. Jei vaikams sunkiai sekasi, padėkite šiuos žodžius apibrėžti. Praneškite, kad norėdami įsitikinti, ar daiktas skęsta, ar plūdurioja, kelis daiktus įmerkiate į vandenį. <b>Vidurys</b> Nubraižykite lentelę, kurioje fiksosite vaikų spėjimus. Parodykite vaikams daiktą, paprašykite pasakyti, ar jis skęs, ar liks vandens paviršiuje. Užrašykite vaikų atsakymus lentelėje. <b>Pabaiga</b> Įmerkite paeilui kiekvieną daiktą į vandens indą. Atkreipkite vaikų dėmesį, ar daiktas nuskendo ar liko plūduriooti, palyginkite rezultatus su vaikų atsakymais.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas sugeba numatyti rezultatą ir patikrinti savo spėjimus praktiškai?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, vž., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite	



asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Duokite vaikams skęstančių ar plūduriuojančių daiktų paveikslėlių, kurie padės įtvirtinti naujus žodžius ir sąvokas.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite vaikus surinkti papildomų daiktų ir pagalvoti, ar jie vandenyje skęs, ar plūduriuos.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Duokite vaikams skęstančių ar plūduriuojančių daiktų paveikslėlių, kurie padės įtvirtinti naujus žodžius ir sąvokas.

#### **Patarimai auklėtojui**

Nors daikto skendimas ir plūduriavimas priklauso nuo plūdrumo ir tankio, šioje pamokoje svarbiausia atkreipti vaikų dėmesį į nuoseklumą: tie patys daiktai visada skęsta arba lieka plūduriuoti vandens paviršiuje.

Įsitikinkite, kad vaikai nusiplauna rankas prieš užsiėmimą ir po jo.

Tikėtina, kad vaikai šio užsiėmimo metu sušlaps, todėl turėkite vaikiškų prijuosčių ir/arba sausų drabužių, kuriuos, esant reikalui, vaikai galėtų apsirengti. Užduokite vaikams tokių klausimų: kodėl, tavo manymu, taip atsitiks?

#### **Klausimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Skęsta ar plūduriuoja?

Pagrindinis pasiekimas

*Tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas mato tyrinėjimų prasmę, kuria idėjas ir sprendimus, remdamasis savo paties pastebėjimais apie gamtos ir žmogaus sukurtus pasaulius.

Vaikas pasitelkia mokslinio tyrimo įgūdžius.

Vaikas eksperimentuoja, numato rezultatus ir daro išvadas.

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ar bando numatyti rezultatą?</b>	<b>Ar patikrina savo spėjimus praktiškai?</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Stiebai ir vanduo

Tipas. Darbas mažoje grupėje

Skyriaus tema. Vanduo	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kuo vanduo naudingas?
<b>Tikslas</b> Vaikai pamatys, kad vanduo keliauja augalu.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Remdamasis stebėjimais, liesdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Tyrinėdamas ir eksperimentuodamas vaikas bando suprasti ir suformuluoti išvadas.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas mato tyrinėjimų prasmę, kuria idėjas ir sprendimus, remdamasis savo paties pastebėjimais apie gamtos ir žmogaus sukurtus pasaulius. Vaikas pasitelkia mokslinio tyrimo įgūdžius. Vaikas eksperimentuoja, numato rezultatus, daro išvadas.
<b>Ugdymo priemonės</b> Saliero stiebas su lapais Permatomas indas(-ai) su vandeniu Maistiniai dažai (bent viena spalva) Žirklys Popieriaus žymeklis	<b>Žodynas:</b> gerti, padaryti išvadą, stebėti, laistyti.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams saliero stiebą. Paaiškinkite, kad stiebas yra augalo dalis, paklauskite vaikų, ko augalams reikia, kad jie galėtų gyventi. Pabrėžkite vandens svarbą (arba, jei reikia, padėkite vaikams suformuluoti atsakymą). <b>Pradžia</b> Pakvieskite vaikus prisijungti prie jūsų eksperimento su saliero stiebu. Į permatomą indą įpilkite vandens, įlašinkite maistinių dažų. Jei norite, tą patį pakartokite su papildomais indais ir spalvomis. Nupjaukite saliero stiebo galiuką. Įdėkite salierą į indą. Jei norite, į kitus indus įmerkite daugiau stiebų. <b>Vidurys</b> Papašytkite vaikų pasakyti, kas, jų manymu, atsitiks, jei salierą paliksite spalvotame vandenyje per naktį, kodėl taip nutiks. Atsakymus užrašykite. Pasakykite vaikams, kad rytoj kartu patikrinsite saliero stiebą, o likusią dienos dalį jie gali saliero stiebą stebėti savarankiškai. Padėkite indą su salieru tokioje vietoje, kur vaikai galėtų jį stebėti. <b>Pabaiga</b> Kitą dieną pakvieskite vaikus apžiūrėti saliero stiebą. Ką jie mato? Priminkite vaikams vakar dienos spėjimus. Palyginkite juos su rezultatu. Pasakykite vaikams, kad augalai vandenį sugeria per šaknis, toliau vanduo per kapiliarus patenka į stiebus ir lapus. Kapiliarai yra tuščiaviduriai, todėl vanduo jais teka panašiai, kaip per šiaudelį.	

Vanduo perneša maistines medžiagas. Tai padeda augalui išlikti gyvam. Be vandens augalai pradės vyti ir galiausiai numirs.

**Įvertinimas.** Ar vaikas bando numatyti rezultatą, sugeba stebėti, kaip vanduo keliauja augalu?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Pakvieskite šiuos vaikus kartu su jumis stebėti salierą visos dienos metu. Padėkite jiems kiekvieno stebėjimo metu pastebėti pokyčius.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pasiūlykite šiems vaikams jų savarankiškus pastebėjimus užrašyti savo mokslo žurnale.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Prieš šį užsiėmimą sudarykite šiems vaikams sąlygas mokytis numatyti rezultatą. Tai galima daryti skaitant knygą arba kitų užsiėmimų grupėje metu. Įsitinkite, kad atvejai, kai vaikas numato galimą rezultatą, yra labai konkretūs.

#### **Patarimai auklėtojui**

Pagalvokite apie galimybę įsigyti šiaudelių, kurie leistų vaikams parodyti, kaip vanduo keliauja augalo kapiliarais.

Dirbdami su vaikais, kuriuos ypač domina vandens kelionė augalu, atlikite papildomų tyrimų, kurių metu galėtumėte atsakyti į vaikų klausimus.

#### **Klausimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Stiebai ir vanduo

Pagrindinis pasiekimas

*Remdamasis stebėjimais, liسدamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas mato tyrinėjimų prasmę, kuria idėjas ir sprendimus, remdamasis savo paties pastebėjimais apie gamtos ir žmogaus sukurtus pasaulius.

Vaikas pasitelkia mokslinio tyrimo įgūdžius.

Vaikas eksperimentuoja, spėlioja ir daro išvadas.

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ar numato rezultatą?</b>	<b>Koks/kokie jo pastebėjimas(-ai)?</b>	<b>Pastabos</b>

## 1.8. AŠTUNTAS SKYRIUS. AUGALAI

### 1.8.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Augalai

#### Esminis skyriaus klausimas

Kaip augalai auga, kodėl jie svarbūs?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kas yra augalai?
- Ko reikia augalams, kur jų galima rasti?
- Kokios yra augalų rūšys?
- Kodėl augalai svarbūs?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, mokinys turi suprasti šiuos dalykus:

- augalai yra gyvi; visos augalo dalys atlieka svarbią funkciją;
- augalai išauga iš sėklų; jiems reikia vandens, maistinių medžiagų ir šviesos;
- augalai mus supa;
- egzistuoja daug įvairių augalų rūšių;
- augalai svarbūs dėl daugelio priežasčių.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir poreikius.

aplinka	laistytuvas	svogūnėlis
audinys	lapai	terariumas
augalas	laukas	ūkininkas(-ė)
augalas	lietus	ūkis
augmenija	maistas	vaisius
augti	maistinės	vaistas
botanika	medelynas	valgomas(-a)
botanikas(-ė)	mediena	vandens lelija
buveinė	medis	vanduo
daigas	medžiagos	vegetaras(-ė)
daržas	miškininkas(-ė)	vejos laistytuvas
daržininkas(-ė)	parkas	vidinis kiemas
daržovės	pastogė	visžalis augalas
derlius	pavėsis	vynmedis
dirvožemis	pievelė	žemė
floristas(-ė)	piktžolės	žemė
gamta	pumpuras	žiedadulkės
gėlė	puokštė	žiedlapiai

gėlių kompozicija jūros dumbliai kaktusas kamienas kiemas kiemas kompostas kraštovaizdis krūmas	šaka šaknys saulės šviesa sėklos šiltnamis sodinukas stiebas sukulentinis	žolė žolelės
---	--	-----------------

## 1.8.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės su kiekviena nauja savaitė. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą į pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymąsi už grupės ribų.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.



## Aštuntas skyrius. Augalai

### Esminis skyriaus klausimas. Kaip augalai auga, kodėl jie svarbūs?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Pagrindinis savaitės klausimas	<b>Kas yra augalai?</b>	<b>Ko reikia augalams, kur jų galima rasti?</b>	<b>Kokios yra augalų rūšys?</b>	<b>Kodėl augalai yra svarbūs?</b>
<b>Mokymosi patirtis</b>	<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p>Garsiai skaitomas tekstas: Pamokos planą rasite 1.8.6 skyriuje;</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo motyvaciją bendrauti.</i></p>	<p><b>Išvyka į lauką</b></p> <p>Pakvieskite vaikus prisijungti prie išvykos į lauką ir drauge paieškoti augalų.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus, reaguoja į pasiūlymus, prireikus, pateikia informacijos, kuri papildo iliustraciją ar tekstą.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.8.6</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Grupės eilėraštis: supažindinkite vaikus su poezija, konkrečiai – eilėraščiu, kaip tam tikrų parinktų žodžių sąrašu. Kartu su grupe sukurkite eilėraščių apie augalus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas sukuria ir pristato eilėraščių, vaidinimą, meno kūrinį ar atsakymą apie konkretų autorių arba temą, kurios mokosi grupėje.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.8.6.</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Augalų ragavimas: pakalbėkite su vaikais apie tai, iš kur atsiranda maistas. Duokite paragauti įvairių augalų.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.8.6</p>
<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<b>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</b>	<b>Paltanavičius S. <i>Kas ir kodėl gamtoje?</i> Vilnius: Alma littera, 2018.</b>	<b>Degutytė E. <i>Mikas ir Marė grožisi medžiais.</i> Vilnius: Arka, 2017.</b>	<b>Shields A. <i>Kodėl? Pirmoji didžioji knyga.</i> Vilnius: Alma littera, 2019.</b>
<b>Žodynas</b>	botanika, šaka, pumpuras, svogūnėlis, dirvožemis, gėlė, maistas, vaisius, augti, lapai, maistinės medžiagos, žiedlapiai, augalas, žiedadulkės, lietus, šaknys, sėkla, daigai, žemė, vejos laistytuvai, daigai, stiebas, saulės spinduliai, kamienas, vynmedis, vanduo, laistytuvai	botanikas(-ė), puokštė, kiemas, aplinka, ūkis, ūkininkas(-ė), laukas, miškininkas(-ė), gėlių kompozicija, sodas, sodininkas(-ė), šiltnamis, žemė, kraštovaizdis, veja, gamta, daigynas, parkas, dirvožemis, augmenija, aikštelė	krūmas, visžalis augalas, žolė, vaistažolės, medis, piktžolės, daržovės, riešutai, obelis	Daržovės, kompostas, valgomas(-a), buveinė, derlius, vaistas, pavėsis, pastogė, vegetaras(-ė), mediena

<p><b>Šeimos ir bendruomenės įtraukimas</b></p>	<p>Ar esate valgę šaknų / lapų / stiebų (pvz., bulvių, salotų, salierų)? Pakvieskite vaikus ir šeimas pakalbėti apie augalo dalis, aptarti, kokius augalus jie valgo.</p>	<p>Paprašykite šeimų kartu su vaiku stebėti augalą. Jie gali aptarti, kaip augalas atrodo, kvepia ir pan. Po to jie gali parašyti apie augalą arba jį nupiešti, savo užrašytas mintis arba piešinį atnešti į darželį grupės knygai ar parodai.</p> <p><i>Kuriamas abipusis ryšys</i></p>	<p>Pakvieskite šeimas kartu leisti į augalų medžioklę. Pateikite ieškomų augalų sąrašą, pvz., žolė, už juos aukštesnis medis, augalas su žiedlapiais ar kitomis augalo dalimis arba augalų rūšis, kurią galima rasti netoli darželio.</p>	<p>Paėmę pojūčių stalo žemės su kiekvienu vaiku atskirai į perdirbtą talpą pasodinkite po sėklą. Pasodintas sėklas vaikai gali parsinešti namo. Jei šeimų nariai turi laiko, pakvieskite juos kartu sodinti sėklas.</p>
<p><b>Pasiekimų šventė</b></p>	<p>Terariumas. Su visa grupe sukurkite terariumą arba pakvieskite vaikus sukurti savo terariumus. Instrukcijas ir pavyzdžių rasite skyrių prieduose.</p> <p>ARBA</p> <p>Grupės botanikos sodas. Sukurkite botanikos sodą iš Meninės veiklos aplinkoje sukurtų trijų matmenų augalų ir grupėje užaugintų augalų. Pakvieskite šeimas, darželio darbuotojus ir/arba kitas grupes pasivaikščioti po jūsų sodą. Vaikai gali sukurti augalų etiketes ir iškabas, kurios reklamuotų sodą, kviestų jį aplankyti ir nukreiptų lankytojus užėti į grupę. Ekskursijos metu vaikai gali pardavinėti bilietus, būti sodo gidais ir kt.</p>			

### 1.8.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos siekiant pagilinti vaikų žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, atsižvelgiant į jų grupės poreikius. Šiuo ugdymo etapu ypač svarbu padėti vaikams įsigilinti į jų aplinkose atliekamus tyrinėjimus, problemų sprendimą ir sąvokų suvokimą. Šiame skyriuje vaikų žaidimai yra sudėtingesni nei jie buvo mokslo metų pradžioje, dabar jie jau yra pasirengę susieti ankstesnių skyrių temas su naujojo skyriaus turiniu. Suaugusiųjų ir vaikų bendravimas suteikia galimybę parodyti, kaip vartoti tam tikrus žodžius, paskatinti vaikus tai daryti pačius, užduoti sudėtingesnius klausimus bei nutiesti kelią į dar sudėtingesnio turinio medžiagą. Veiksmingos sąvokų kūrimo strategijos ir klausimai padeda vaikams geriau suprasti sąvokas, išsiugdyti analitinio mąstymo įgūdžius. Vaikai geriau supras sąvokas, jei auklėtojai suteiks jiems galimybę analizuoti ir spręsti problemas, o ne tik įsiminti ir atkartoti faktus. Vienas iš būdų ugdyti vaikų aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius yra susieti ugdymo medžiagą su tikrove ir vaikų turima patirtimi. Šiame skyriuje kalbėdami su vaikais apie augalus ir jų poreikius turite daug galimybių panaudoti jau turimas ikimokyklinukų žinias, užmegzti ryšį su juos supančiu pasauliu. Pvz., septintame skyriuje ikimokyklinukai sužinojo apie vandens naudą, o šis skyrius padės vaikams suprasti, kad, norint, kad augalai išgyventų, jiems reikia vandens. Žaisdami su vaikais aplinkose, leisdami jiems žaisti kartu, pagalvokite, kaip galėtumėte pagilinti šį vaikų supratimą ir išmokyti naujo turinio.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, įvairius rekvizitus Vaidybinių žaidimų aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo aplinkoje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų susipažinti su ugdymo(si) medžiaga, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas medžiaga, kuri siejasi su konkrečiu skyriumi ir atitinka jų grupės poreikius. Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, mokymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiais. Vaiko įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos ugdymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi centruose. Darželio darbuotojams bendraujant su vaikais aplinkose, jie turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks mokymas grindžiamas. Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš ugdymo gebėjimų: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai. Tas pats žaidimas padeda vaikams įgyti pagrindinių žinių, (vaikas kaupia pagrindines žinias), kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius, gilinant jų supratimą apie juos supantį pasaulį. Dėl šių priežasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguodami dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdymo gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamos literatūros tekstų, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

**Špačkova M. *Urvuose ir olose*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.**

Pakvieskite vaikus iš kaladėlių pastatyti urvus.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumai, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Statome augalus

Apvyniokite kaladėles žaliu ir ruda popieriumi (jei vaikai nori, galima ir kitomis spalvomis) ir pakvieskite vaikus iš jų pastatyti augalų stiebus, medžių kamienus ir t. t. Duokite popieriaus, žirklių ir lipnios juostos, kad vaikai galėtų savo augalams sukurti lapus, žiedus ir pan. Taip pat kaip pavyzdį galite pakabinti įvairių augalų nuotraukų. Vaikams statant savo augalus, pakalbėkite su jais apie atskiras augalo dalis, augalų rūšis, išryškindami tokius žodžius kaip šaka, gėlė, lapai ir stiebas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Daržas

Parūpinkite batų arba kitokių dėžių, kurias vaikai galėtų naudoti kaip vazonus. Kurdami daržą, jie gali naudoti augalus, kuriuos jie pastatė užsiėmimo „Statome augalus“ metu. Vaikai gali pasirinkti daržo tipą (pvz., žolelių ar sukulentinių augalų). Jei vaikai nori, jie gali savo daržus pavadinti, pavadinimą priklijuoti ant vazono.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Kraštovaizdis

Duokite vaikams žaislinių medžių, krūmų, gėlių ir t. t. ir pakvieskite apželdinti savo kraštovaizdžius. Vaikams žaidžiant su medžiaga, paskatinkite vartoti naujus žodžius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

✓ Įvertinimo galimybė

Kaip vaikas vartoja naujus, su augalais susijusius žodžius? Ar jis juos vartoja su jam jau žinomais žodžiais ir sąvokomis?

### Sodas ant stogo

Pakvieskite vaikus iš žaislinių medžių, krūmų, gėlių ir t. t. sukurti daržus arba sodus ant savo pastatytų pastatų stogų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Augalų nuotraukos

Ant aplinkos sienų pakalbinkite augalų, sodų, žalių stogų, ūkių ir kt. nuotraukų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### Pastatykite parką

Pakvieskite iš aplinkoje esančių kaladėlių ir kitų medžiagų pastatyti parką. Vaikai parką gali statyti žaislinėms žmonių figūroms arba sau.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### **Ženkla ir etiketės**

Duokite vaikams mažų kortelių arba popieriaus, rašymo priemonių ir pasiūlykite savo daržams, augalams, parkams sukurti etiketes ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Kas ką augina. Lavinamasis žaidimas. Šiauliai: Lucilijus, 2019.**

Šia informacija vaikai gali pasinaudoti kurdami savo sodus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### Gėlių parduotuvė

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką gėlių parduotuve. Naudokite dirbtines gėles, vazonus, gėlių kompozicijų nuotraukas, taip pat turėkite kasą, užrašų knygelę, rašymo priemonių ir kt. Vaikai gali įsivaizduoti, kad jie kuria gėlių puokštes, perka ir/arba parduoda gėles. Žaisdami su vaikais vartokite tokius žodžius ar žodžių junginius, kaip puokštė, gėlių kompozicija, floristas(-ė) ir gėlė.

*Ugdomi gebėjimai: ugdo vaiko pagrindinį supratimą apie ekonomines sąvokas.*

✓ Įvertinimo galimybė

Ar vaikas supranta ryšį tarp prekių pirkimo ir pardavimo?

### Daržas

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką daržu arba sodu. Turėkite sėklų, netikrų vaisių, daržovių, gėlių, medžių, taip pat įrankių, pvz., sodininko pirštinių, vazonų, kastuvėlių, kaplių, laistytuvų ir kt. Pakvieskite vaikus Rašymo aplinkoje sukurti etiketes savo daržui/sodui. Vaikai gali įsivaizduoti, kad jie sodina augalus ir nuima derlių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### Parkas

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką parku. Perkurkite kokį nors netoliese esantį parką arba sukurkite naują. Parūpinkite augalų, suoliukų (galite naudoti kėdes), netikros vejės, gėlių, fontaną ir kt. Vaikai gali parke žaisti arba surengti pikniką. Vaikai gali vaidinti parkuose dirbančius žmones, pvz., būti aplinkos prižiūrėtojai, sodininkai, miškininkai, mokslininkai, statybininkai. Vaikai gali parką pavadinti, sukurti ženklų, kurie pasitiktų parko lankytojus, supažindintų juos su parko taisyklėmis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo žinias apie žmonių santykius, vietų ir regionų sąveiką.*

### Ūkis

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką ūkiu. Padarykite daržovių ar augalų lysves, kurias reikėtų prižiūrėti, arba pakvieskite vaikus pasodinti ir auginti dirbtinius augalus. Pagalvokite apie reklaminį ūkio stendą, kad vaikai galėtų pirkti ir parduoti savo užaugintą derlių.

*Ugdomi gebėjimai: ugdo vaiko pagrindinį supratimą apie ekonomines sąvokas.*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Rebždys A. *Pupa*. Kaunas: Dajalita, 2009.**

Pakvieskite vaikus aptarti šioje knygoje pavaizduotus piešinius ir pasidalyti savo mintimis apie juos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingo jautrumo potyriai. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite, kada jie bus pasirengę prisijungti prie žaidimo.

### Piešiame gėles

Šalia molberto pakabinkite garsių paveikslų, vaizduojančių gėles (pvz., Klodo Moneto „Saulėgrąžos“, Vincento Van Gogo „Saulėgrąžos“, Georgijaus O'Keefe „Aguona“, Endžio Worholo „Gėlės“ arba Augusto Renuaro „Gėlių vainikas“). Pakvieskite vaikus pagalvoti apie šiuos paveikslus, užduokite tokius klausimus: ką pastebite šiame paveiksle, kokius jausmus šis paveikslas kelia? Vaikams išnagrinėjus paveikslą, pasiūlykite nupiešti savo gėles.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į savo ir kitų sukurtą vaizduojamąjį meną.*

### Natiurmortas su gėlėmis

Parūpinkite arba sukurkite gėlių kompoziciją. Pakvieskite vaikus, atidžiai įsižiūrėjus į kompozicijas, nupiešti ką nors panašaus arba tai, ką jie mato, naudojant įvairias piešimo priemones (pvz., anglį ar aliejinę pastelę).

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Augalų antspaudai

Duokite vaikams augalų dalių, pvz., žiedų, medžių lapų. Pasiūlykite jas įmerkti į nedidelį dažų kiekį, ištraukus įspausti ant popieriaus lapo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

### Popierinės gėlės

Parūpinkite pūkuotų vielučių ir iš vyniojamojo popieriaus iškirptų apskritimų (kelių centimetrų skersmens). Vaikai gali ant vielutės užmauti tiek apskritimų, kiek nori, tada sulankstyti juos taip, kad būtų gėlė. Pagamintas gėles vaikai gali naudoti Vaidybinių žaidimų aplinkoje, žaisdami daržą arba gėlių parduotuvę, arba panaudoti jas kuriant gėlių kompozicijas Matematinų žaidimų ir žaislų aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

### Trimačiai augalai

Pakvieskite vaikus iš perdirbtų medžiagų, tokių kaip kartoninės dėžės ar tūtelės, ir tuščios, švarios maisto taros sukurti trimačius augalus. Prieš pradėdami, parodykite jiems gyvų, plastikinių ar šilkinis augalų arba jų nuotraukų. Pasiūlykite vaikams savo augalus pavadinti, sukurti jiems etiketes.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*

### **Lapo ar gėlės antspaudas**

Parūpinkite gėlių arba augalų lapų, apipjaukite juos taip, kad juos būtų galima paguldyti ant plokščio paviršiaus. Padėkite gėles/lapus ant muslino atraizos, piešimo ar kito storo popieriaus, kuriame nėra rūgštis. Uždėkite popierinio rankšluosčio gabalėlį, pakvieskite vaikus su plaktuku nestipriai padaužyti gėles/lapus. Po kiek laiko nuimkite popierinį rankšluostį, atsargiai pakelkite lapo ar gėlės žiedlapio kraštą, kad įsitikintumėte, ar susiformavo lapo/gėlės antspaudas. Paprašykite vaikų dirbti atsargiai, daužyti tol, kol bus gerai matomas visas gėlių, lapų ar augalų antspaudas. Jei lapas ar gėlė pernelyg sudrėksta, prieš nuimant juos nuo popieriaus, leiskite jiems kiek apdžiūti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

✓ Įvertinimo galimybė

Ar vaikas dirba prie užduoties tol, kol susiformuoja visas gėlės ar lapo antspaudas? Jei susiduria su problema, kaip ją bando išspręsti?

### **Piešiame su augalais**

Vietoj teptukų duokite vaikams piešti su augalų dalimis, pvz., gėlių žiedais, stiebais ar šakelėmis. Paklauskite vaikų, kokią žymę jų pasirinkta augalo dalis paliks, kai naudos ją kaip piešimo įrankį. Vaikams bandant piešti skirtingomis augalų dalimis, pabrėžkite kiekvienos jų naudojamos augalo dalies pavadinimą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### **Lapų trynimasis**

Parūpinkite vaikams medžių lapų ir vaškinių kreidelių. Nuo kreidelių nuimkite popierių, padėkite medžių lapus po popieriaus lapu, pakvieskite vaikus kreidele trinti popierių ir žiūrėti, kaip išryškėja lapo forma. Paraginkite vaikus trinti tol, kol bus matomas visas lapas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### **Saulės gaudyklės**

Pakvieskite vaikus iš permatomo kontaktinio popieriaus ir vyniojamojo popieriaus padaryti saulės gaudyklės arba didelį vitražą. Padėkite ant stalo kontaktinį popierių lipniaja puse į viršų arba priklijuokite jį ant lango, pakvieskite vaikus iš vyniojamojo popieriaus sukurti gėles arba augalus ir pakabinti juos lange.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*



## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra:

**Lacey M. Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės. Vilnius: Alma littera, 2011.**

Naudokite knygą viso šio skyriaus metu.

*Ugdomi gebėjimai: paragintas ir padedamas vaikas sugeba tekste susieti du įvykus arba pateikti informacijos apie jį.*

### Grupės augalai

Aplinkose ir pačioje grupėje turėkite augalų, kuriuos vaikai galėtų stebėti ir prižiūrėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Augalų augimo stadijos

Parodykite vaikams atskirų augalų augimo stadijų nuotraukų. Paprašykite nuotraukas sudėti pagal eiliškumą. Vaikams dirbant, turėkite nuotraukų arba diagramų, kuriomis jie galėtų naudotis. Aptarkite su vaikais visas augalo augimo stadijas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Žolelės

Su grupe pasodinkite žolelių. Viso užsiėmimo metu dažnai vartokite žodį žolelė. Pakvieskite vaikus pagaminti etiketes. Pasiūlykite vaikams stebėti žoleles, pasitelkus savo pojūčius, nupiešti arba parašyti, ką jie mato, užuodžia, jaučia, girdi, koks žolelių skonis. Valgydami būtinai laikykitės maisto saugos taisyklių. Vaikai, paskanavę žolelių, gali savo patirtį aprašyti. Jie gali rašyti, kaip žolelės atrodo, kaip jos kvėpia, koks jų skonis ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Kur auga?

Parodykite vaikams įvairių augalų rūšių ir kraštovaizdžio, kuriame auga kiekviena augalų rūšis, nuotraukų. Pakvieskite vaikus surasti, kur koks augalas gyvena. Pavyzdžiui, turėkite kaktusą ir dykumos peizažą, jūros dumblių ir vandenyno nuotrauką, palmę ir paplūdimį. Šį žaidimą galima žaisti ir kaip atminties žaidimą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### Sėklos

Parūpinkite greitai augančių sėklų, pavyzdžiui sviestinių pupelių. Sukurkite diagramą, kurioje pažymėsite vaikų spėjimus, kiek laiko užtruks sėkloms sudygti ir užaugti. Pakvieskite vaikus periodiškai matuoti augalų augimą, rezultatus užrašyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).*

### Augalai ir šviesa

Leiskite vaikams ant šviesos stalo patyrinėti augalų dalis, tokias kaip žiedai ir augalų lapai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### **Vaisių ir daržovių sėklos**

Parūpinkite vaikams gerai žinomų vaisių ir daržovių sėklų. Įdėkite jas į stiklainius arba mažus sandarius plastikinius maišelius. Pakvieskite vaikus stebėti ir parašyti arba nupiešti savo pastebėjimus. Pakalbėkite su jais apie sėklų rūšis, viso užsiėmimo metu teiraukitės vaikų, ką jie galvoja. Augalams augant, vaikai gali nupiešti ir užrašyti augalų augimo stadijas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### **Tyrinėjame sėklą**

Pamirkykite vandenyje pupelę arba sėklą (pvz., sviestinę pupelę, pupas) tol, kol ji pasidarys minkšta ir kada ją galima būtų nesunkiai atverti. Parodykite vaikams diagramą su sėklos dalimis (žr. skyrių priedus), duokite dantų krapštukų. Pasiūlykite vaikams, naudojantis diagrama, surasti visas pupelės arba sėklos dalis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*

✓ Įvertinimo galimybė

Ar vaikas vartoja teisingus žodžius? Ar jis užduoda klausimus, daro išvadas, remdamasis diagrama ir savo tyrinėjimu?

### **Palygink**

Pakvieskite vaikus palyginti kelių rūšių sėklas. Jie taip pat gali lyginti augalų lapus, žiedus ar kitas augalo dalis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### **Ataugančios daržovės**

Kai kurias daržovių dalis, pvz., morkų viršūnėles, laiškinius svogūnus ir salierus (koto galą), galima atauginti įmerkus į vandenį. Įmerkite daržovę į nedidelį dubenį arba indą, įpilkite nedidelį kiekį vandens, padėkite į vietą, kur daug natūralios šviesos. Pakvieskite vaikus numatyti rezultatą, stebėti ir procesą pavaizduoti piešiniu arba raštu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*

### **Kuri greitesnė?**

Pasodinkite sėklų atskiruose konteineriuose. Paprašykite vaikų nuspėti, kuri iš sėklų augs greičiausiai. Vaikų atsakymus užrašykite. Paraginkite vaikus kasdien stebėti sėklas ir palyginti jų augimą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).*

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

**Sutujev V. *Maišas obuolių*. Vilnius: Alma littera, 2005.**

Iš popieriaus iškirpkite obuoliukų. Pakvieskite vaikus pasakoti istoriją naudojant obuoliukus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

### Atminties žaidimas

Sukurkite atminties žaidimą, kuriame būtų paveikslėlių, vaizduojančių maistą ir vietą, kur jis auga. Pavyzdžiui, obuolys ir obelis, vynuogės ir vynuogės, kokosai ir palmė. Pagalvokite apie galimybę prie paveikslėlio pridėti augalo pavadinimą ir paryškinti pirmąją jo raidę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Dėlionės

Jei yra galimybė, turėkite dėlionių, kuriose vaizduojami įvairių rūšių augalai, pvz., ūkio, miško, sodo, gėlių ar medžių dėlionės. Pakvieskite vaikus sudėti dėlionės, dirbti iki galo. Vaikams dirbant, paryškinkite šio skyriaus žodžius, tokius kaip ūkis, gėlė, sodas, vaisius, augti, buveinė, augalas. Dažnai juos vartokite, parodykite juos dėlionėje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Surūšiuok sėklas

Parūpinkite sėklų ir pupelių, taip pat padėklų arba talpos rūšiavimui. Vaikai gali sėklas rūšiuoti pagal jų spalvą, dydį, formą arba pagal kitą jų pasirinktą kategoriją. Jei vaikams reikia pagalbos sugalvojant pagal ką rūšiuoti, parodykite, kaip tai padaryti, garsiai pasakodami, pagal ką rūšiuojate.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Sėklos ant braškių

Iškirpkite iš popieriaus keletą braškių. Ant kiekvienos užrašykite skaitmenį ir paprašykite vaikų ant braškės sudėti tokį sėklų skaičių, koks užrašytas ant braškės. Galite naudoti kitokius vaisius arba ant gėlės uždėti žiedlapius, lapus ant augalo ir pan. Jei vaikai pasirengę, pasiūlykite vaikams užrašyti savo skaitmenis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta skaičių ir kiekio santykį iki 10, susieja skaičiavimą su kiekiu.*

### Raštai iš sėklų

Parūpinkite įvairių sėklų. Pakvieskite vaikus ant didelio plokščio paviršiaus kurti raštus iš sėklų. Paaiškinkite, kad rašto pagrindą sudaro pasikartojanti dalis (pvz., raudona, mėlyna; raudona, mėlyna; raudona, mėlyna). Tiems vaikams, kuriems reikalinga pagalba, parodykite, kaip pradėti kurti raštą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas sugeba atkartoti ir pratęsti paprastas sekas (pvz., kas eina po to?), naudodamas konkrečius objektus.*

### Gėlių kompozicijos

Turėkite kiaurasamtį ir dirbtinių gėlių. Apverskite kiaurasamtį, pakvieskite vaikus į jo skylutes kišti gėlių stiebus ir taip sukurti gėlių kompoziciją. Duokite vaikams popieriaus arba tuščių kortelių ir rašymo priemonių, pasiūlykite gėlių dekoracijoms sukurti dovanų korteles.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

✓ Įvertinimo galimybė

Ar vaikas sugeba įkišti gėlių stiebus į kiaurasamčio skylutes?

### **Kas aukštesnis?**

Iškirpkite medį, kuris būtų tokio aukščio, kaip daugelio jūsų grupės vaikų ūgis. Pakabinkite medį ant sienos, pakvieskite vaikus prieiti ir pažiūrėti, kas aukštesnis: medis ar jie. Vaikai gali ant medžio užrašyti savo vardus ir ūgį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos naudodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).*

## SMĖLIS IR VANDUO / POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_?  
Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Wernsing-Bottmeyer B. *Pažinkime tvenkinį. Gamtininko knyga*. Vilnius: Presvika, 2008.**

Pakvieskite vaikus panaudoti šią knygą, kai bus kuriamas povandeninis gyvenimas (pvz., žaidimas „Jūros dumbliai“ arba „Varlių tvenkiniai“).

*Ugdomi gebėjimai: parodo besiplečiantį vaiko žodyną.*

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingo jautrumo potyriai. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite, kada jie bus pasirengę prisijungti prie žaidimo.

Ant pojūčių stalo visada turėkite priemonių, su kuriomis vaikai galėtų kasti, semti, pilti, pripildyti indus ir kitaip žaisti su smėliu / vandeniu.

### Gruntas ir sėklos

Ant pojūčių stalo turėkite vazoninių augalų grunto ir sėklų, taip pat sodo įrankių, pvz., pirštinių, kastuvėlių, grėblių, laistytuvų ir kt. Pakvieskite vaikus žaisti su priemonėmis, keletą dienų stebėti sėklas (įsitikinkite, kad gruntas yra sausas, tinkamas laistyti).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Jūros dumbliai

Į pojūčių stalo vandenį sumerkite augalų arba jūros dumblių (plastikinių arba, jei turite, tikrų), taip pat plastikinių žuvų, žaislinių valčių ir pan. Paklauskite vaikų, kur galima rasti įvairių augalų, pakalbėkite, kodėl augalai auga vandenynų dugne, upėse, ežeruose ir kt.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir eksperimentuodamas vaikas bando suprasti ir suformuluoti išvadas.*

✓ Įvertinimo galimybė

Ką vaikas žino apie tai, kur auga augalai, kodėl augalai auga vandenynų, upių, ežerų dugne?

### Varlių tvenkinys

Gamindami vandens lelijas, naudokite žalio porolono gabalėlius. Pagaminę lelijų, įmerkite jas į pojūčių stalo vandenį kartu su žaislinėmis varlėmis. Pakvieskite vaikus žaisti tvenkinį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Augalo dalys

Ant pojūčių stalo, padėklo arba į dėžę padėkite įvairių augalų dalių. Pakvieskite vaikus jas patyrinėti. Galite taip pat duoti gėlių, įvairių augalų stiebų, medžių lapų, žievės, mažų šakų, šaknų. Duokite popieriaus ir rašymo priemonių, pakvieskite vaikus savo pastebėjimus nupiešti arba užrašyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

## Šiltnamis

Ant pojūčių stalo padėkite tuščią, švarią, permatomą perdirbtų plastikinių indų, pvz., uogų indelių, 2 litrų butelių, perpjautų per pusę, indų maistui išsinešti ir pan., taip pat mažų puodelių ar sodinimui skirtos taros, grunto arba žemės ir sėklų. Pakvieskite sukurti šiltnamį. Vaikams žaidžiant, dažnai vartokite žodį šiltnamis. Pagalvokite apie galimybę šalia pojūčių stalo pakabinti šiltnamių nuotraukų tiems vaikams, kurie nežino, kas šiltnamis yra, būtinai jiems duokite šiltnamio aprašą, papasakokite apie jo paskirtį. Turėkite popieriaus ir rašymo priemonių, jei vaikai norėtų savo šiltnamį pavadinti arba sukurti jam kokių nors ženklų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

## BIBLIOTEKA

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotumei šią knygą draugui? Kodėl?

### **Biblioteka apie augalus**

Kad vaikai galėtų susipažinti savarankiškai su skyriaus tema ir ją tyrinėti, turėkite aplinkoje grožinės ir negrožinės literatūros knygy, kurių sąrašą rasite penktame skyriuje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo besiformuojančius tikslingo skaitymo įgūdžius.*

### **Veltinio lentos istorijos**

Pagaminkite veltinio lentos paveikslėlių iš grupėi labiausiai patinkančios knygos apie augalus. Pakvieskite vaikus naudojant paveikslėlius papasakoti istoriją.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

v Įvertinimo galimybė

Ar vaikas sugeba papasakoti jam žinomą istoriją? Kokias detales jis įtraukia į savo pasakojimą?

### **Kaip augalas auga**

Iš veltinio pagaminkite figūrų, kurios iliustruotų augalo augimo stadijas. Pakvieskite vaikus detales surikiuoti pagal eiliškumą. Būtinai vartokite šio skyriaus žodžius, tokius kaip sėkla, pumpuras, svogūnėlis, daigai ir sodinukas. Vaikai jums gali padėti užrašant augalo augimo stadijos pavadinimą.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas vartoja žodžius ir frazes, išmoktas pokalbių metu, skaitant pačiam ar skaitant auklėtojams ir reaguojant į tekstus.*

### **Knygos autorius**

Į bibliotekos krepšį įdėkite keletą knygų apie augalus. Pakvieskite vaikus pavartyti knygas, pasakyti, ką jie apie jas galvoja. Kas jiems patiko labiausiai, kodėl? Ką jie mano apie knygą? Kokia jų nuomonė apie iliustracijas? Ir t. t.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo augantį sugebėjimą reikšti mintis, jausmus ir mintis.*

### **Žurnalai sodininkams**

Turėkite aplinkoje žurnalų sodininkams ar kitos spaudos, kurioje yra augalų nuotraukų. Pakvieskite vaikus juos paskaityti. Pakalbėkite apie žurnalus.

*Ugdomi gebėjimai: paragintas ir padedamas vaikas sugeba tekste susieti du įvykus arba pateikti informacijos apie jį.*

## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

**Ambрукaitis J. *Miško gėrybės*. Šiauliai: Lucilijus, 2018.**

Pakvieskite vaikus pasakyti pirmąjį maisto produktą, kuriuos jie vartoja ir/arba valgo, raidę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės tinkamų maisto taisyklių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

### Daržovių arba vaisių salotos

Pakvieskite vaikus sudaryti daržovių ar vaisių, kuriuos žmonės valgo, sąrašą (sąrašė gali būti žodžiai, piešiniai arba ir viena, ir kita). Naudokite šį sąrašą gaminant daržovių ar vaisių salotas. Perskaitykite vaikams pritaikytą receptą (žr. antrą skyrių „Mano penki pojūčiai“), pagal kurį vaikai gamintų savo salotas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Valgome sėklas

Pakvieskite vaikus perpjauti moliūgą, išimti sėklas ir jas paskrudinti. Leiskite jų paragauti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Paragaukime

Pasiūlykite vaikams paragauti įvairių vaisių ir daržovių. Sukurkite diagramą, kurioje jie galės įrašyti jiems labiausiai patikusius vaisius ir daržovių pavadinimus. Šios veiklos metu dažnai vartokite žodį valgomas(-a).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Antspaudai tešloje

Paprašykite vaikų padėti jums pasiruošti plastilino „Play-Doh“ antspaudų darymui. Kol ruošiate plastiliną, pakalbėkite su vaikais apie tai, kaip iš augalų gaunami tam tikri produktai, pvz., miltai, koks kelias nueinamas nuo sėjos, derliaus nuėmimo iki lentynos paruošimo. Baigus ruošti tešlą, leiskite vaikams joje įspausti augalų dalių, pvz., kaip antai, lapų, stiebų, žiedų ir pan., antspaudus.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*



## KOMPIUTERIAI/ TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitikinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitikinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### Pasaulio augalai

Suraskite vaikams nepažįstamų augalų, augančių skirtingose pasaulio vietose, nuotraukų. Pvz., mieste gyvenantys vaikai gali nepažinti sukulentinių augalų, meldų. Vaikams žiūrint į nuotraukas, paraginkite juos užrašyti pastabas apie įvairių rūšių augalus. Pvz., jie gali augalus nupiešti arba užrašyti augalų pavadinimuose esančias raides, kurias jie girdi arba mato kompiuterio ekrane. Duokite vaikams popieriaus, paprastai naudojamo užrašams. Vaikai savo piešinius ir užrašus galės panaudoti kitose aplinkose, pavyzdžiui, kurdami daržą Vaidybinių žaidimų aplinkoje arba gamindami trimačius augalus Meno aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.*

### Recepto paieškos

Kartu su vaikais paieškokite internete receptų, kuriuos jie galėtų naudoti gamindami įvairius vaisius ar daržoves. Padėkite jiems palyginti receptus, nuspręsti, kurį pasirinkti. Pasirinkę receptą, pabandykite patiekalą pagaminti su visa grupe. Parinkite tokius receptus, kurie atspindėtų jūsų grupės vaikų kultūrinę patirtį.

*Ugdomi gebėjimai: paragintas ir padedamas vaikas sugeba tekste susieti du įvykus arba pateikti informacijos apie jį.*

### Vilnamedis

Pakvieskite vaikus padėti jums surasti internete vilnamedžio vaizdų. Panaudokite vaizdus pradedant diskusiją apie medvilnę, kaip ji tampa audiniu, kur mes ją naudojame. Vaikai taip pat gali naudoti kompiuterį, norėdami šia tema sužinoti daugiau. Daugiau informacijos apie medvilnę rasite skyrių prieduose.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko pasitelktos žinios apie technologijas stiprina mokymosi procesą.*

✓ Įvertinimo galimybė

Kaip vaikas naudoja kompiuterį tyrinėdamas šią sąvoką?

## LAUKE / ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Paltanavičius S. *Jei tu slieko nepažįsti*. Kaunas: Debesų ganyklos, 2018.**

Perskaitę apie sliekus, pakvieskite vaikus, jei tokia galimybė yra, sliekų paieškoti lauke. Užtikrinkite, kad vaikai po užduoties nusiplautų rankas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Pasivaikščiavimas po rajoną

Leiskitės į pasivaikščiavimą po rajoną. Paraginkite vaikus atkreipti dėmesį į pasivaikščiavimo metu matomus augalus. Atkreipkite jų dėmesį į visus augalus, kurie yra šio skyriaus žodyne, pvz., visžalis augalas, krūmas, gėlė, žolė. Pagalvokite apie galimybę leisti vaikams į lauką pasiimti bloknotą ir rašymo priemonę, kad jie galėtų užrašyti savo pastebėjimus. Sugrįžus į grupę, paraginkite vaikus savo užrašuose aprašyti arba nupiešti pasivaikščiavimą, jo metu matytus augalus.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas vaikas derina piešimą, diktavimą ar rašymą kurdamas informacinius/ aiškinamuosius tekstus, kuriuose pateikia informacija ta tema.*

### Stebime augalą

Išrinkite netoliese esantį medį ar augalą. Duokite vaikams popieriaus ir rašymo priemonių, paprašykite savo pastebėjimus nupiešti ir/arba užrašyti. Paskatinkite vaikus atidžiai įsižiūrėti į augalą / medį, kaskart pastebėti vis naujus dalykus. Pavasarį atkreipkite vaikų dėmesį į tai, kada medžiai pradeda krauti pumpurus, o pumpurams išsprogus, kada pasirodo lapai. Rudenį stebėkite, kaip lapai keičia spalvą, nukrenta nuo medžio.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*

### Grupės daržas

Jei turite galimybę, lauke užveiskite grupės daržą. Jei reikia, daržo augalus pradėkite auginti viduje, orams leidus, vėliau perkelti juos į lauką. Pakvieskite vaikus padėti suplanuoti daržą ir pasiūlyti, ką sodinti, pasakyti, ką reikės padaryti prieš sodinant. Padėkite jiems nuspręsti, ką auginti, kaip paruošti dirvožemį, prižiūrėti daržą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Suskaičiuokime

Pakvieskite vaikus suskaičiuoti augalus, kuriuos jie randa žaidimų aikštelėje ar lauke. Jei vaikai nori, jie augalus gali nupiešti arba užrašyti jų pavadinimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Peizažas

Išneškite į lauką piešimo priemonių ir pakvieskite vaikus piešti tai, ką jie mato. Galite parinkti tam tikrą plotą, kuriame yra didžiausia augalų koncentracija, arba paprašykite vaikų atkreipti ypatingą dėmesį į augalus, esančius šalia jų. Vartokite žodį peizažas, skatinkite vaikus vartoti šį žodį jiems piešiant arba pristatant savo piešinį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Matheson C. *Pabelsk į stebuklingą medį*. Vilnius: Apkabink mėnulį, 2016.**

Pamokykite vaikus sekti parašytas instrukcijas interaktyvioje knygelėje. Visi kartu skaitydami atlikite užduotis.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Augalų enciklopedija

Sukurkite augalų enciklopediją su vaikams gerai žinomų ir naujų augalų nuotraukomis ir pavadinimais. Vaikai gali nupiešti ir pažymėti tuos augalus, kurie auga netoli jų namų arba kuriuos jie mato pakeliui į darželį, arba sutelkti savo dėmesį į juos dominančius augalus.

*Ugdomi gebėjimai: parodo besiplečiantį vaiko žodyną.*

### Pauostyk gėlę

Duokite vaikams pauostyti kelių rūšių gėlių. Pakvieskite parašyti arba nupiešti, kaip gėlės kvėpia, arba tą kvapą, kuris jiems patiko labiausiai ir kodėl. Parinkdami gėles nepamirškite apie vaikų alergiją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Žurnalas sodininkams

Pastudijavus Bibliotekos aplinkoje esančius žurnalus sodininkams, pakvieskite vaikus sukurti savo sodininkystės žurnalą. Jie gali rašyti straipsnius, piešti arba naudoti paveikslėlius. Vaikams dirbant, pakalbėkite apie autoriaus ir iliustruotojo vaidmenis.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas gali apibūdinti autoriaus ir iliustruotojo vaidmenį.*

### Augalų etiketės

Pakvieskite vaikus sukurti etiketes Vaidybinių žaidimų aplinkoje esančio daržo augalams arba augalams, kuriuos grupė nusprendė auginti šio skyriaus metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.*

✓ Įvertinimo galimybė

Kurias raides vaikas moka rašyti?

### Raidės iš sėklų

Ant kortelių užrašykite raides. Duokite sėklų ir pakvieskite vaikus jas sudėti ant raidžių. Pakalbėkite su vaikais apie jų pasirinktas raides, paklauskite, ar jie žino žodžių, kurie prasideda ta raide. Vaikai sėklas gali klijuoti arba dirbti be klijų. Jei dirbate be klijų, korteles galite panaudoti iš naujo.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Eilėraštis

Sukūrę grupėje eilėraščių, pakvieskite vaikus sukurti savo eilėraščių. Kurdami eilėraščius vaikai gali naudoti įvairias knygas apie augalus arba augalų enciklopediją.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas sukuria ir pristato eilėraščių, vaidinimą, meno kūrinį ar atsakymą apie konkretų autorių arba temą, kurios mokosi grupėje.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_\_. Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Valeikis R. *Aukštai ar žemai*. Vilnius: Tikra knyga, 2015.**

Pakvieskite vaikus jums skaitant knygą nuspėti, koks bus atsakymas (aukštai ar žemai), pavyzdžiui, klauskite, kur yra lėktuvas? Vaikai atsako arba parodo, kad aukštai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

### Dainos iš veltinio

Iškirpkite iš veltinio figūrų, kurios iliustruotų keletą vaikams labiausiai patinkančių dainų apie augalus (žr. aštunto skyriaus papildomus išteklius). Leiskite vaikams žaisti savarankiškai arba mažose grupėse.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Šokis

Parinkite tris žodžius, susijusius su augalų augimu, pvz., išdygti, augti ir pražysti. Suraskite šiuos žodžius iliustruojančius paveikslėlius/piešinius. Supažindinkite vaikus su žodžiais, parodykite jiems paveikslėlius/piešinius ir būdus, kaip jie galėtų judėti vaizduodami šiuos žodžius. Pakabinkite paveikslėlius Muzikos ir judesio aplinkoje, kad jie įkvėptų vaikus sukurti savo šokį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### Kauliuko metimas

Naudokite didelį kauliuką arba pakankamai didelę dėžę ar kubą, ant kurių būtų galima užklijuoti įvairių augalų rūšių ar augalų augimo stadijų nuotraukų. Pakvieskite vaikus mesti kauliuką ir judesiu pavaizduoti išmestą nuotrauką.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

#### 1.8.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

##### **Patarimai dirbant su maža grupe**

1. Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
2. Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
3. Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
4. Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

Jei vaikai atsisako dalyvauti ...

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## PIRMA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Kaip augalai auga, kodėl jie svarbūs?

**Pagrindinis skyriaus klausimas.** Kas yra augalai?

**Žodynas:** botanika, pumpuras, svogūnelis, šaka, dirvožemis, gėlė, maistas, vaisius, augti, lapai, maistinės medžiagos, žiedlapiai, augalas, žiedadulkės, lietus, šaknys, sėkla, daigai, žemė, vejų laistytuvai, daigai, stiebas, saulės spinduliai, kamienas, vynuogės, vanduo, laistytuvai.

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Jei reikia, priminkite vaikams apie registraciją ir toliau <b>skatinkite bet kokią vaikų pažangą</b>. Tuo pačiu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę, paskatinkite atidžiau pažvelgti į jų vardinių kortelių raides arba užrašyti savo vardą nežiūrint į pavyzdį. Stebėkite vaikų rašymo įgūdžius. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (trečias skyrius „Viskas apie mus“), kurie padės nustatyti, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi. Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau. Jei vaikai nerodo susidomėjimo, paskatinkite juos savo vardus užrašyti kitu žaidimų aplinkose metu. Vaikai savo vardą galėtų užrašyti ant savo meno darbų arba sukurti savo vardines korteles, kurios skirtos išsaugoti savo konstrukcijas Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje vėlesniam laikui.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</i></p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Siekiant sutrumpinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisti, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Ką žinai apie augalus? Paprašykite vaikų pasakyti, ką jie žino apie augalus. Užrašykite jų atsakymus. Padėkite vaikams susieti naują temą su praėjusio skyriaus tema apie vandenį, prisiminti, kad augalams reikia vandens.</p> <p>Atkreipkite dėmesį į visus vaikams naujus žodžius. Padėkite šiuos žodžius įsiminti, paryškindami juos arba užrašydami atskirai.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas žino, kaip kalba</i></p>	<p>Daina apie augalus</p> <p>Padainuokite grupėje žemiau pateikiamą dainą. Padainuokite ar perskaitykite kelis kartus, pakvieskite vaikus prisijungti.</p> <p>Pagalvokite dainavimo metu įtraukti ir gestus.</p> <p><i>Kad augalas augų, jam reikia žemės ir šviesos.</i></p> <p><i>Nepamirškite ir vandens.</i></p> <p><i>Augalui reikia žemės,</i></p> <p><i>Augalui reikia šviesos.</i></p> <p><i>Nepamirškite ir vandens.</i></p> <p><i>Ugdomi gebėjimai:</i></p>	<p>Diagrama „Augalo dalys“</p> <p>Parodykite vaikams gyvą augalą. Pasakykite jiems, kad planuojate jį nupiešti. Paklauskite vaikų, ką jie pastebi apie augalą. Ant didelio popieriaus lapo, naudodami tik vieną spalvą, nupieškite diagramą su pagrindinėmis augalo dalimis, kurias vaikai pastebėjo.</p> <p>Kurdami diagramą, vartokite šio skyriaus žodžius.</p> <p>Gali būti, kad vaikai kai</p>	<p>Garsiai skaitomas tekstas</p> <p>Perskaitykite grupėje Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės</i>. Vilnius: Alma littera, 2011. Pamokos planą rasite 1.8.6 skyriuje. Taip pat žr. šešto skyriaus analizės ir kritinius klausimus.</p>	<p>Dainavimas</p> <p>Padainuokite dainą „Ir žalia žolė augo visur aplink, visur aplink“. Žr. šio skyriaus priedus</p> <p>Užrašykite dainos žodžius ant didelio popieriaus lapo. Padainuokite dainą vaikams, jei reikia, pakartokite. Pakvieskite vaikus prisijungti.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.</i></p>

	<i>veikia skirtinguose kontekstuose.</i>	<i>vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.</i>	kurių augalo dalių nepaminės. Parodykite jas ir užrašykite diagramoje. Pasakykite vaikams, kad jie turės galimybę augalą patyrinėti iš arčiau vėliau mažoje grupėje.  Jei neturite gyvo augalo, naudokite augalo nuotrauką.  <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.</i>		
<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<b>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</b>	<b>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</b>	<b>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</b>	<b>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</b>	<b>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</b>
<b>Mažose grupėse</b> <i>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</i> <i>Su mažomis grupėmis galima dirbti darbo ugdymosi aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai. Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei</i>	LITERATŪROS GRUPĖ  Parašykite / nupieškite salotų, kuriose yra daug skirtingų augalo dalių, kaip antai, lapų (sėjamosios salotos arba špinatai), šaknų (morkos), stiebų (salierai) ir vaisių (obuoliai), receptą. Žr. antrą skyrių „Mano penki pojūčiai“, kuriame rasite vaikams pritaiktą receptą.  Pakvieskite vaikus kartu perskaityti receptą. Gamindami salotas, sekite recepto	MATEMATIKOS GRUPĖ  Augalų matavimas. Duokite vaikams keletą nedidelių augalų arba jų nuotraukų, taip pat indą su mažais kubeliais. Visi kubeliai turėtų būti vienodo dydžio. Pakvieskite vaikus naudojant kubelius pamatuoti augalų dydį ir pasakyti, kiek kubelių sudaro kiekvieno augalo aukštį.  <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokias kaip ilgis ir plotis; apibūdina</i>	MAŽA GRUPĖ  Pakvieskite vaikus toliau tyrinėti augalą, kurį jie aprašė grupėje. Įtraukite vaikus į pokalbį apie augalo dalis, kodėl kiekviena jų yra svarbi. Savo patirtį vaikai gali nupiešti arba užrašyti.  <i>Ugdomi gebėjimai: parodo besiplečiantį vaiko žodyną.</i>  Žemiau užrašykite vaikų inicialus:  Grupė nr. 1:  Grupė nr. 2:  Grupė nr. 3:  Grupė nr. 4:  Grupė nr. 5:	Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.  Žemiau užrašykite vaikų inicialus:  Grupė nr. 1:  Grupė nr. 2:  Grupė nr. 3:  Grupė nr. 4:  Grupė nr. 5:	JEI NESPĖJOTE  Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.  Vaikai, kurie šiandien žais (inicialai):



<p>10 minučių. Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</p>	<p>nurodymus. Žemiau užrašykite vaikų inicialus: Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas). Žemiau užrašykite vaikų inicialus: Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>		
<p><b>Lauke</b></p>	<p>Žr. 1.8.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>				
<p><b>Pietūs</b></p>	<p>Ar valgai augalus? Aptarkite augalus, kuriuos vaikai valgo. Jei vaikai valgo keletą augalų rūšių, palyginkite juos. Jei vaikai valgo iš augalų pagamintą maistą, pakalbėkite apie tuos augalus, jų paruošimo procesą.</p>				
<p><b>Aplinkose</b></p>	<p>Žr. 1.8.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>				
<p><b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b></p>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>				
<p><b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b></p>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>				

### 1.8.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

**Pavyzdys nr. 1.** Grupės augalai

**Veiklos tipas.** Darbas aplinkose

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*



*„Stebiu mūsų augalus. Jiems reikia šiek tiek vandens. Aš jį piešiu, todėl jį atidžiai apžiūrinėju.“*

**Pavyzdys nr. 2.** Trimačiai augalai

**Veiklos tipas.** Darbas aplinkose

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per vaizduojamąjį meną, vaizduoja tai, ką žino, jaučia, galvoja bei kuo tiki.*



*„Kuriu kaktusą. Viršūnės – aštrios. Tai tos dalys, kurios išsikiša. Spalvinu jas žaliai, nes kaktusas nuotraukoje – žalias.“*

### 1.8.6. MOKYMOŠI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

Dokumentacija. AtsiŖvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą į pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams Ŗaidžiant, jie turėtu užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

**Pamoka.** Lacey M. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.* Vilnius: Alma littera, 2011.

**Tipas.** Garsiai skaitomas tekstas

Skyriaus tema. Augalai	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas yra augalai?
<b>Tikslas.</b> Vaikai įdėmiai klausys skaitomos knygos ir klausimų apie ją.	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas parodo motyvaciją bendrauti.</i></p> <p><b>Kitas pasiekimas</b> <i>Su pagalba klausia ir atsako į klausimus apie pasakojimo veikėjus ir pagrindinius įvykius.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b></p> <p>Klausydamasis vaikas pradeda suvokti prasmę.</p> <p>Vaikas klauso ir supranta vis sudėtingesnę kalbą.</p> <p>Klausymas ir supratimas</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b></p> <p>Lacey M. <i>Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.</i> Vilnius: Alma littera, 2011.</p>	<p><b>Ŗodynas:</b> dirvoŖemis, augti, augalas, lietus, įrankiai, dirva, saulės spinduliai, vanduo, laistytuvas.</p>
<p><b>Eiga</b></p> <p><b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams knygos viršelį.</p> <p><b>Pradžia</b> Perskaitykite knygos pavadinimą. Pasakykite, koks autoriaus ir iliustratoriaus vardas ir pavardė. Paklauskite vaikų, apie ką, jų manymu, ši knyga yra.</p> <p><b>Vidurys</b> Perskaitykite knygą vaikams.</p> <p><b>Pabaiga</b> Trumpai apibendrinkite istoriją. Užduokite keletą papildomų klausimų.</p>	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas moka įdėmiai klausytis skaitomos knygos ir klausimų apie ją?	
<p><b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsiŖvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.</p> <p><b>Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.</b> Užuot skaitę visą knygą, perskaitykite tik kelis jos puslapius. Taip pat pakvieskite šiuos vaikus sėdėti šalia auklėtojo.</p> <p><b>Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.</b> Pakvieskite šiuos vaikus pagalvoti apie kitus dalykus, kurie gali nutikti darže</p>	

ar žemėje.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Peržiūrėkite naujus žodžius su juos iliustruojančiais paveikslėliais. Jei yra galimybė, vartokite ir lietuvių, ir vaikų gimtąją kalbą. Skaitydami knygą, rodykite paveikslėlius.

**Patarimai auklėtojui.** Kai vaikai geriau susipažins su knyga, pakvieskite juos prisijungti jums garsiai skaitant pasikartojančias eilutes.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Garsiai skaitomas tekstas.** Lacey M. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės.* Vilnius: Alma littera, 2011.

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas:

Klausydamasis vaikas pradeda suvokti prasmę

Vaikas klauso ir supranta vis sudėtingesnę kalbą.

Klausymas ir supratimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Kaip vaikas parodo, kad jam užsiėmimas įdomus?</b>	<b>Kaip vaikas atsako į klausimus?</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Vietiniai augalai

Tipas. Išvyka į lauką

<b>Skyriaus tema. Augalai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Ko reikia augalams, kur jų galima rasti?</b>
<b>Tikslas.</b> Vaikai nupieš piešinius, kurie papildys jų išvykos į lauką aprašymus.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus, reaguoja į pasiūlymus, prirėikus, pateikia informacijos, kuri papildo iliustraciją ar tekstą.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas kaupia pagrindines žinias.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas pateikia idėjas ir pasakojimus vaizdu, rašytine kalba ir žaidimu. Vaikas vartoja kalbą reikšdamas savo mintis ir poreikius. Meninė veikla
<b>Ugdymo priemonės</b> Augalų, augančių darželio kaimynystėje ar mieste, nuotraukos. Parkas, sodas, parduotuvė „Žalia stotelė“ ar kita žalioji aplinka, kurią galima pasiekti pėsčiomis.	<b>Žodynas:</b> kiemas, laukas, daržas, šiltnamis, žemė, kraštovaizdis, veja, gamta, darželis, parkas, vidinis kiemas, aikštelė.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Duokite vaikams augalų, kurie auga darželio rajone ar mieste, nuotraukų. Tai gali būti medžių nuotraukos gatvėse, gėlės gėlių parduotuvėje, augalas, augantis ant grupės palangės ir kt. Paklauskite vaikų, kur jie galėtų rasti šiuos augalus, gal kur nors matė panašių į juos. <b>Pradžia</b> Praneškite vaikams, kad šiandien eisite į lauką ieškoti augalų. Papasakokite, kur eisite. Pakvieskite vaikus drauge ieškoti augalų. Išvardykite keletą skirtingų augalų rūšių, kuriuos vaikai gali pamatyti išvykos metu. Priminkite vaikams taisykles, kaip saugiai elgtis išvykoje. <b>Vidurys</b> Išeikite į lauką. Užtikrinkite, kad jus lydi pakankamas suaugusiųjų skaičius. Jei reikia, dar kartą priminkite vaikams saugos taisykles. Pasivaikščiavimo metu parodykite vaikams keletą augalų, paprašykite vaikų parodyti jų pastebėtus augalus. Pasiekę savo kelionės tikslą, paprašykite vaikų atidžiai apžiūrėti juos supančius augalus. Jei galima, pasiūlykite vaikams juos paliesti ir pauostyti. Parodykite vaikams, kaip reikia augalus apžiūrėti, liesti ir uostyti. Pabrėžkite įdomias augalų detales, vietas, kur jie auga. <b>Pabaiga</b> Grįžus į grupę, pakvieskite vaikus papasakoti apie augalus, kuriuos jie matė, taip pat, kur jie juos matė. Užrašykite vaikų mintis ant popieriaus lapo. Duokite jiems popieriaus ir rašymo priemonių bei paprašykite nupiešti išvyką ir iliustruoti savo atsakymus.	
<b>Įvertinimas.</b> Ką vaikas prisimena apie išvyką? Ar vaiko piešinys papildo jo aprašymą?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdyto (si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Būdami lauke fotografuokite. Panaudokite nuotraukas kaip papildomą nuorodą tiems vaikams, kuriems gali prireikti pagalbos prisimenant tai, ką jie matė.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite šiuos vaikus savo piešinius papildyti tekstu.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Išvykoje nufotografuokite tuos augalus, kurie vaikus ypač domina. Turėkite nuotraukas po ranka, kad vaikai galėtų jas panaudoti pasakodami apie išvyką arba ją piešdami. Pakvieskite išvykoje dalyvauti šeimos narį arba darželio darbuotoją, kuris kalba vaikų gimtąja kalba(-omis).

**Patarimai auklėtojui.** Jei nėra galimybės pasivaikščioti lauke, pagalvokite į grupę pakviesti žmogų, kuris dirba su augalais. Žr. septinto skyriaus papildomus šaltinius.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?



## **Įvertinimo galimybė**

**Išvyka į lauką.** Vietiniai augalai

Pagrindinis pasiekimas

*Paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus, reaguoja į pasiūlymus, prireikus, pateikia informacijos, kuri papildo iliustraciją ar tekstą.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas pateikia idėjas ir pasakojimus vaizdu, rašytine kalba ir žaidimu.

Vaikas vartoja kalbą reikšdamas savo mintis ir poreikius.

Meninė veikla

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ką vaikas prisimena?</b>	<b>Ar vaiko piešinys papildo jo pasakojimą žodžiu?</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Eilėraštis

Tipas. Darbas didelėje grupėje

Skyriaus tema. Augalai	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kokios yra augalų rūšys?
<b>Tikslas.</b> Vaikai susipažins su poezijos sąvoka, kartu sukurs eilėraštį.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paskatintas ir padedamas vaikas sukuria ir pristato eilėraštį, vaidinimą, meno kūrinį ar atsakymą apie konkretų autorių arba temą, kurios mokosi grupėje.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas pateikia idėjas ir pasakojimus vaizdu, rašytine kalba ir žaidimu. Vaikas tiria vizualiuosius menus.
Ugdymo priemonės Žodžių, kurie pateks į eilėraštį, sąrašas: <ul style="list-style-type: none"><li>• Diagrama</li><li>• Popieriaus žymeklis</li><li>• Kortelės</li></ul>	<b>Žodynas:</b> krūmas, kaktusas, visžalis augalas, gėlė, vaisius, žolė, žolelės, jūros dumbliai, sukulentinis augalas, medis, daržovės, vandens lelija, piktžolės.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Perskaitykite eilėraštį. Žr. skyrių prieduose esančius eilėraščių pavyzdžius. <b>Pradžia</b> Paklauskite vaikų, ar jie žino, kas yra eilėraštis. Leiskite jiems pasisakyti. Jei reikia, pasakykite jiems, kad eilėraštis yra tam tikrų atrinktų žodžių grupė, išreiškianti žmogaus jausmus ar mintis. Kartais eilėraščius sudaro rimuoti žodžiai, kartais eilėraščio žodžiai gali pasižymėti ypatingu ritmu. Praneškite vaikams, kad kartu sukursite eilėraštį. Eilėraštis, kurį kursite visi kartu, yra ypatingos struktūros. Kaip ir kiekvienas eilėraštis, šis turi pradžią, pagrindinę dalį ir pabaigą, tačiau pagrindinė eilėraščio dalis yra kuriama pagal tam tikrą žodžių sąrašą. <b>Vidurys</b> Sugrįžkite prie eilėraščio, kurį perskaitėte vaikams šio užsiėmimo pradžioje. Atkreipkite dėmesį į eilėraščio pradžią, pagrindinę dalį (žodžių sąrašą) ir pabaigą. Paprašykite vaikų padėti jums sukurti eilėraštį apie augalus. Norėdami tai atlikti, turėsite sudaryti augalų sąrašą. Pasiūlykite vaikams sudaryti augalų sąrašą. Paprašykite išvardyti įvairių rūšių augalus. Surašykite vaikų atsakymus į korteles (po žodį vienoje kortelėje). Sudarius sąrašą, paprašykite vaikų padėti sukurti eilėraščio pradžią ir pabaigą. Prie sukurto žodžių sąrašo, kuri ir yra pagrindinė eilėraščio dalis, prijunkite pradžią ir pabaigą. <b>Pabaiga</b> Garsiai perskaitykite grupėje eilėraštį.	

Praneškite vaikams, kad Rašymo aplinkoje jie turės galimybę sukurti savo eilėraščius.

**Įvertinimas.** Kaip vaikas dalyvauja rašymo procese, pvz., ar pasiūlo augalo(-ų) pavadinimą, sukuria pradžią, atidžiai klauso ir pan.?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kad vaikai geriau susipažintų su šios poezijos rūšimi, perskaitykite jiems porą eilėraščių prieš pamoką.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite šiuos vaikus nupiešti augalus, kurie pateko į grupės eilėraščių.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Vaikų pasiūlytą augalą papildykite vaizdu.

**Patarimai auklėtojui.** Šiuo užsiėmimu siekiama supažindinti vaikus su poezijos sąvoka, visų pirma – eilėraščiu, kaip tam tikrų parinktų žodžių sąrašą, suteikti jiems pagrindinių žinių, kaip kurti eilėraščius ir juos pristatyti. Atsižvelgę į savo grupės poreikius, eilėraščių, t. y. sudarinėti sąrašą, galite pradėti pamokos metu, prie jo sugrįždami visą dieną arba kitą pamoką.

Kaip pamokos tęsinį pasiūlykite vaikams mažoje grupėje arba buvimo aplinkose metu sukurti eilėraščių iliustracijas.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

#### **Darbas didelėje grupėje. Eilėraščių**

Pagrindinis pasiekimas

*Paskatintas ir padedamas vaikas sukuria ir pristato eilėraštį, vaidinimą, meno kūrinį ar atsakymą apie konkretų autorių arba temą, kurios mokosi grupėje.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas pateikia idėjas ir pasakojimus vaizdu, rašytine kalba ir žaidimu.

Vaikas tiria vizualiuosius menis.

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ar vaikas prisideda prie eilėraščių kūrimo?</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Augalų ragavimas

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Augalai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kodėl augalai yra svarbūs?</b>
<b>Tikslas</b> Vaikai sužinos, kad kai kurie augalai gali būti maisto šaltinis.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas tiria objektų ir medžiagų savybes, kaip jos keičiasi. Parodo vaiko žinias apie Žemę. Fizinis pasaulis
<b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i>	
<b>Ugdymo priemonės</b> Įvairūs augaliniai maisto produktai, tinkami vaikams ragauti. Popierius ir rašymo priemonės.	<b>Žodynas:</b> valgomas(-a), audinys, vaisius, derlius, žolelės, lapai, maistinės medžiagos, augalas, šaknys, sėkla, stiebas, daržovė, vegetaras(-ė).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams įvairių tikrų vaisių/daržovių arba jų paveikslėlių/nuotraukų. <b>Pradžia</b> Paklauskite vaikų, ar jie žino, iš kur atkeliavo šie vaisiai/daržovės. Jei reikia, papasakokite, kur auga vaisius/daržovė, pabrėžkite, kad visi vaisiai ir daržovės yra augalai arba augalo dalys. Paklauskite vaikų, ar jie anksčiau ragavo šių vaisių/daržovių. Praneškite, kad šiandien jie galės jų paragauti. <b>Vidurys</b> Padėkite vaisius/daržoves ant lėkščių – po vaisių/daržovę ant lėkštės. Prie kiekvienos lėkštės padėkite popieriaus lapą. Pakvieskite vaikus paragauti visų vaisių/daržovių. Po to, kai vaikai išragaus visus vaisius/daržoves, paprašykite savo mintis užrašyti prie lėkščių padėtuose popieriaus lapuose. Atsižvelgę į savo grupės stipriąsias puses ir poreikius, pasiūlykite tinkamiausią atsakymų užrašymo sistemą. Vaikai gali savo atsakymus parašyti skiltyse „Patinka“ ir „Nepatinka“, nupiešti linksmą arba liūdną veidą, parašyti P, jei vaisius/daržovė „patinka, arba N, jei nepatinka, arba naudoti žalią žymeklį, jei jiems vaisius/daržovė patinka, raudoną žymeklį – jei vaisius/daržovė nepatinka. <b>Pabaiga</b> Pakalbėkite su vaikais apie jiems patinkantį maistą, aptarkite su jais jų užrašytus atsakymus. Paklauskite vaikų, kuris vaisius/kuri daržovė jiems patiko labiausiai, pažiūrėkite, ar jie gali prisiminti, kur tas vaisius/ta daržovė auga.	
<b>Įvertinimas.</b> Kas rodo, kad vaikas supranta, kad kai kurie augalai gali būti maisto šaltinis?	

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdyto(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kai kurie vaikai gali nenorėti ragauti vaisių/daržovių. Jei vaikai pageidauja, leiskite jiems šiame užsiėmime nedalyvauti.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Parodykite nuotraukų, kur kiekvienas vaisius/daržovė auga. Paprašykite vaikų surasti nuotraukai teisingą vaisių/daržovę.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Prieš užsiėmimą pasistenkite išmokti vaisių/daržovių pavadinimus vaikų gimtąja kalba(-omis). Vartokite juos viso užsiėmimo metu.

**Patarimai auklėtojui.** Atidžiai atrinkite vaisius/daržoves, kuriuos vaikai ragaus. Pagalvokite apie tuos vaisius/daržoves, kurie vaikams būtų įdomūs ir nauji. Atrinkdami vaisius/daržoves, nepamirškite apie vaikų alergiją.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

**Ivertinimo galimybė****Darbas mažoje grupėje.** Augalų ragavimas

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas tiria objektų ir medžiagų savybes, kaip jos keičiasi.

Parodo vaiko žinias apie Žemę.

Fizinis pasaulis

Vaiko vardas	Kas rodo, kad vaikas supranta, jog augalai gali būti maisto šaltinis?	Pastabos

## 1.9. DEVINTAS SKYRIUS. KŪDIKIAI / GYVŪNŲ JAUNIKLIAI

### 1.9.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skiriaus tema

Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai

#### Esminis skyriaus klausimas

Kas yra kūdikiai ir gyvūnų jaunikliai?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Ko reikia kūdikiams?
- Ką žinome apie gyvūnų jauniklius?\*

*\*Atkreipkite dėmesį, kad vaikai šią temą nagrinės dvi savaites.*

- Kaip kūdikiai / gyvūnų jaunikliai pasikeičia?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- kūdikiams reikia specialaus maisto ir priežiūros;
- gyvūnų jaunikliams reikia specialaus maisto ir priežiūros;
- kūdikių ir gyvūnų jauniklių priežiūra yra panaši ir skirtinga;
- visi kūdikiai / gyvūnų jaunikliai auga.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir grupės poreikius. Į šį skyrių įtraukėme žodžių, susijusių su gyvūnų jaunikliais. Jų pavyzdžių rasite vienuolikto skyriaus prieduose. Grupės vaikams pasirinkus gyvūną(-us), supažindinkite juos su suaugusio gyvūno ir to gyvūno jauniklio pavadinimais.

ančiukai	kiaušinis	šliaužti
ankstukas(-ė)	kūdikis	švelniai
antis	ligoninė	tėvai
apranga	lopšelis	ūgis
auginti	lopšinė	vaikas
augti	lopšys	vaikiška lovelė
automobilinė	mažas(-ą)	vaikiškas
barškutis	miegoti	vaikiškas buteliukas
buožgalvis	naujagimis	vaikščioti
buveinė	pakeisti	varlė
čiauškėti	pediatras(-ė)	verkti
didelis (-ė)	prasikalti	verstis
dydis	rūpintis	veršelis
dramblys	sauskelnės	veterinaras(-ė)
gimti	seilinas	vežimėlis
guguoti	smulkus(-i)	vystyti
įvaikintas(-ą)	suaugęs	vizitas
kalbėti	svoris	zoologas(-ė)



## 1.9.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savim.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymąsi už grupės ribų.

Žr. šio skyriaus priedus, skirtus šeimų įtraukimui į grupės veiklą.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

**Devintas skyrius. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai**

**Esminis skyriaus klausimas. Kas yra kūdikiai ir gyvūnų jaunikliai?**

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Pagrindinis savaitės klausimas	Ko reikia kūdikiams?	Ką žinome apie gyvūnų jauniklius?	Ką žinome apie gyvūnų jauniklius?	Kaip kūdikiai / gyvūnų jaunikliai pasikeičia?
<b>Mokymosi patirtis</b>	<p><b>Aplinkose</b></p> <p>Ką žinote apie kūdikius/gyvūnų jauniklius? Panaudoję vaikų žinias apie kūdikius/gyvūnų jauniklius ir jų poreikius, Vaidybinių žaidimų aplinką paverskite kūdikių/gyvūnų jauniklių rūpinimosi vieta.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.9.6 skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Studijuojame gyvūnų jauniklius. Pasiūlykite vaikams sužinoti daugiau apie gyvūnų jauniklius. Duokite jiems knygų ir nuotraukų su gyvūnų jaunikliais, pakvieskite jas patyrinėti ir aptarti. Įsidėmėkite, kas vaikams patinka. Savo pastebėjimus panaudokite tolimesniuose šio skyriaus užsiėmimuose.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas dalyvauja bendruose projektuose (pvz., studijuoja keletą mėgstamo autoriaus knygų, pasako apie jas savo nuomonę).</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.9.6 skyriuje</p>	<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p>Garsiai skaitoma Davies B. <i>Meškis Zujus zoologijos sode</i>. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: užduodamas klausimas apie svarbiausias teksto detales, prašydamas paaiškinti jam neaiškias vietas, vaikas parodo, kad suprato garsiai perskaitytą tekstą, žodinę informaciją ar kitais būdais pateiktą informaciją.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.9.6 skyriuje</p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Tada ir dabar. Pakvieskite vaikus pagalvoti, ką jie darė būdami kūdikiai. Sulenkite per pusę popieriaus lapą, vienoje lapo pusėje užrašykite tada, kitoje - dabar. Pakalbėkite su vaikais apie tai, ką jie darė būdami kūdikiai, apie dalykus, kuriuos jie gali daryti dabar. Užrašykite vaikų atsakymus ant popieriaus lapo arba pasiūlykite jiems patiems užrašyti savo mintis. Atkreipkite vaikų dėmesį į žodžių tarimą.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.</i></p> <p>Pamokos planą rasite 1.9.6 skyriuje</p>

Rekomenduojama literatūra	<i>Iš kur atsiranda vaikai. Vilnius: Alma littera, 2017.</i>	Dabrukas R. <i>Aš kitoks. Vilnius: Ramduva, 2016.</i>	Davies B. <i>Meškis Zujus zoologijos sode. Vilnius: Baltos lankos, 2019.</i>	<i>Iš kur atsiranda vaikai. Vilnius: Alma littera, 2017.</i>
Žodynas	jvaikintas(-a), vizitas, kūdikis, lopšys, seilinukas, vaikiškas buteliukas, gimti, rūpintis, automobilinė kėdutė, apranga, vaikiška lovelė, verkti, sauskelnės, švelniai, ligoninė, lopšinė, naujagimis, darželis, auklėti, tėvas, pediatras(-ė), ankstukas(-ė), barškutis, miegoti, vaikiškas vežimėlis, vystyti	veršelis*, antis*, ančiukas*, kiaušinis, dramblys *, varlė *, buveinė, anga, buožgalvis*, veterinaras(-ė), zoologas(-ė)	Šios savaitės žodžių sąrašą sudarykite iš gyvūnų jauniklių, apie kuriuos mokotės grupėje, pavadinimų. Pvz., jei vaikai tyrinėja paukščius, sąraše galėtų būti tokie žodžiai ir žodžių junginiai kaip paukštis, lizdo sukimas, perėjimas, jauni paukščiai, lizdas, šeimyna ir veisimas.	suaugęs(-usi), guguoti, didelis(-ė), pasikeisti, vaikas, čiaušketi, šliaužti, augti, ūgis, verstis, dydis, mažas(-a), kalbėti, smulkus(-i), kūdikis, vaikščioti, svoris
Šeimos ir bendruomenės įtraukimas	<p>Pakvieskite grupėje apsilankyti suaugusiųjų su kūdikiu (grupės tėvas, darželio darbuotojas ir kt.) ir papasakoti apie kūdikį. Vaikai gali stebėti kūdikį, užduoti suaugusiajam klausimų apie jį. Padėkite vaikams sugalvoti klausimų dar prieš svečio apsilankymą. Vaikai gali klausimus sugalvoti kartu su savo šeima ir juos atsinešti į grupę.</p> <p><i>*Pasirūpinkite kūdikio saugumu grupėje. Iš anksto pakalbėkite su vaikais, kaip užtikrinti kūdikio saugumą, ko iš jų bus tikimasi svečiui lankantis. Be to, besilankantis suaugęs asmuo niekada neturėtų būti paliktas vienas su vaikais. Jei kūdikio apsilankymo grupėje neįmanoma suorganizuoti, galbūt galima būtų pakviesti žmogų, kuris dirba su kūdikiais (pvz., pediatras(-ė), slaugytojas(-q), kūdikių fotografas(-ė), lopšelio auklėtojas(-a)), ir kuris sutiktų pakalbėti apie savo darbą, parodyti</i></p>	<p>Pasiūlykite šeimoms pasiteirauti savo vaikų apie grupėje studijuojamą gyvūno jauniklį(-ius). Šeimos nariai gali paklausti, koks jauniklio pavadinimas, kaip jis atrodo, ką valgo ir pan.</p> <p><i>Kuriamas abipusis ryšys</i></p>	<p>Paraginkite šeimas padėti vaikui daugiau sužinoti apie jo pasirinktą gyvūną. Šeimos gali informacijos ieškoti internete, namuose skaityti knygas arba žurnalus, apsilankyti bibliotekoje. Norėdami rasti daugiau informacijos gali nuvykti į zoologijos sodą, gyvūnų parduotuvę ir kt. Šeimos ir vaikai surinktą informaciją gali užrašyti arba nupiešti ir atnešti į grupę.</p> <p>Šeimoms, kurios neturi prieigos prie šių išteklių, paskolinkite grupės knygą arba atspausdinkite straipsnį su informacija apie gyvūną, kuriuo domisi vaikas.</p>	<p>Paprašykite šeimų papasakoti savo vaikams apie svarbius jų gyvenimo etapus ir sudaryti kelių etapų lentelę. Paprašykite šeimų pagalvoti apie du ar keturis svarbius įvykius jų vaiko gyvenime, pvz., vaiko gimimas arba pirmieji jo žingsniai, arba kokį nors svarbų įvykį šeimoje, pvz., naujo namo įsigijimas arba brolio/sesers gimimas ir pan. Jei šeimos nori, atlikdamos šią užduotį, jos gali nupiešti arba pasakojimą iliustruoti nuotraukomis.</p> <p>Vaikai, kurie dabar gyvena su kita šeima, atlikdami šią užduotį galėtų pagalvoti apie nesenus savo arba savo šeimos gyvenimo įvykius.</p>

	<i>kūdikų nuotraukų. Laikykitės visų suaugusiųjų lankytojų saugos taisyklių.</i>			
<b>Pasiekimų šventė</b>	<p>Gyvūnų jauniklių muziejus. Pakvieskite vaikus pasirinkti ir ištirti vieną ar keletą gyvūnų jauniklių. Vaikai, kurie nori sužinoti apie įvairius gyvūnus, gali dirbti grupėse. Padėkite vaikams, atkreipdami jų dėmesį į tokią informaciją, kaip gyvūnas vadinamas, jam gimęs, koks jo suaugusio pavadinimas, kaip jis atrodo, kur gyvena, ką ēda, kokios priežiūros jam reikia, ar jis išsikala iš kiaušinio ir pan. Duokite vaikams pritaikytų knygų ir nuotraukų/paveikslėlių, taip pat įvairių priemonių, tokių kaip popierius, rašymo priemonės, perdirbtos ir koliažo medžiagos, dažai, teptukai, molis ir kt., ir paprašykite Meninės veiklos aplinkoje nupiešti gyvūnų jauniklius, jų gyvenamąją vietą, valgomą maistą ir kt. Vaikai taip pat gali pasirinkti savo surinktą informaciją apie gyvūnus užrašyti arba nupiešti (ikimokyklinukų darbo pavyzdžių rasite aštuntame skyriuje).</p> <p>Padėkite vaikams nuspręsti, kokią medžiagą naudoti, kaip sukurti muziejų.</p> <p>Vaikai savo darbus gali parodyti grupėje, pakviesti apsilankyti savo šeimų narius, darželio darbuotojus ar kitas grupes.</p> <p>ARBA</p> <p>Kūdikio knyga. Sukurkite knygą žmogui, kuriam netrukus gims kūdikis, pvz., auklėtojai(-ui) ar vienam iš grupės vaikų. Kiekvienas vaikas gali sukurti po puslapį, kuriame būtų įrašas ir/arba piešinys, kaip prižiūrėti kūdikį, kas jam patinka, kokia nors įdomi, šio skyriaus metu sužinota informacija.</p>			

### 1.9.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Šiame ikimokyklinio ugdymo etape žaidimu paremtas mokymas(is) ir ugdymo(si) aplinkos ir toliau išlieka pagrindiniu vaikų ugdymo(si) būdu, kuris leidžia pasiekti gerų rezultatų darželyje ir už jo ribų. Ugdymo(si) aplinkos turėtų būti naudojamos nagrinėjant esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, taip pat ugdant ilgalaikius vaikų įgūdžius. Jos turi atspindėti skyriaus temą ir būti pritaikytos jūsų vaikų poreikiams ir interesams.

Suaugusiųjų ir vaikų bendravimas suteikia galimybę parodyti, kaip vartoti tam tikrus žodžius, paskatinti vaikus tai daryti pačius, užduoti sudėtingesnius klausimus bei nutiesti kelią į dar sudėtingesnio turinio medžiagą. Šiuo ugdymo(si) etapu ypač svarbu padėti vaikams įsigilinti į aplinkose atliekamus tyrinėjimus, problemų sprendimą ir sąvokų suvokimą. Užduodami vaikams klausimus, būkite reiklūs ir tuo pat metu palaikantys. Gilinkitės į vaikų atsakymus, bandykite juos įtraukti į vis sudėtingesnius pokalbius. Tikėtina, kad vaikų žaidimai taps sudėtingesni, jie gali būti pasirengę susieti ankstesnių skyrių turinį su dabartinio skyriaus turiniu ir papildomiems iššūkiams. Vaikai geriau supras sąvokas, jei auklėtojai suteiks jiems galimybę analizuoti ir spręsti problemas, o ne tik įsiminti ir atkartoti faktus.

Vienas iš būdų ugdyti vaikų aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius yra susieti ugdymo medžiagą su tikrove ir vaikų turima patirtimi, užduoti atvirus klausimus, kurie leistų vaikams pasidalyti savo mintimis ir idėjomis. Klausimų, ugdančių vaikų kritinio mąstymo įgūdžius, pavyzdžių rasite kiekvienai aplinkai skirtame skyrelyje. Pagalvokite apie galimybę šiuos klausimus pakabinti aplinkose, kad jūs ar kiti suaugusieji galėtumėte juos užduoti bendravimo su vaikais metu.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, įvairius rekvizitus Vaidybinių žaidimų aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo aplinkoje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų prieiti prie ugdymo(si) medžiagos, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas medžiaga, kuri siejasi su konkrečiu skyriumi ir atitinka jūsų grupės poreikius.

Antrą ir trečią šio skyriaus savaitę pagalvokite apie galimybę vaikams pateikti tokią ugdymosi medžiagą, kuri atspindėtų arba padėtų jiems įsigilinti į jų tyrinėjamus gyvūnais. Pavyzdžiui, turėkite ugdymosi medžiagas, tiesiogiai susijusias su jaunikliais, kuriuos vaikai analizuoja, arba kuri papildytų vaikų tyrinėjimus, Vaikams gali būti įdomi ir patikti tokia mokomoji medžiaga kaip negrožinė literatūra, nuotraukos/paveikslėliai, žaislai gyvūnai, pliušiniai gyvūnai ir pan.

Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, mokymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiaisiais. Vaiko įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos ugdymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi aplinkose. Darželio darbuotojai bendraudami su vaikais aplinkose, turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius. Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks mokymas grindžiamas. Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisiti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš ugdomų gebėjimų: *vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai. Tas pats žaidimas padeda vaikams įgyti pagrindinių žinių, (vaikas kaupia pagrindines žinias), kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius, gilinant jų supratimą apie juos supantį pasaulį.*

Dėl šių prižasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguojant dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdomus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė. Čia taip pat rasite rekomenduojamos literatūros tekstų, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada...

### Rekomenduojama literatūra

**Bartikova P. Statome namą su Trimis paršiukais. Kaunas: Vaiga, 2019.**

Paskatinkite vaikus statyti namus iš kaladėlių. Pakvieskite papasakoti knygos istoriją. *Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

### Kūdikio kambarys

Pakvieskite vaikus iš kaladėlių pastatyti kūdikio kambarį, darželį arba vietą kūdikiams prižiūrėti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Pastatyk gyvūną

Pakvieskite vaikus iš kaladėlių pastatyti jų pasirinktus gyvūnų jauniklius ir vietas, kuriose jie gyvena. Vaikams statant, parodykite gyvūnų ir jų buveinių nuotraukų. Kalbėdami su vaikais, dažnai vartokite gyvūnų jauniklių ir suaugusiųjų pavadinimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Lėlių namas

Jei yra galimybė, turėkite aplinkoje lėlių namą ir žaislinių žmonių figūrų (įskaitant kūdikių), su kuriais vaikai galėtų žaisti. Duokite tuščių knygų ir rašymo priemonių, kad vaikai galėtų sukurti istoriją apie savo žaidimą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*

### Kūdikių baldai

Paprašykte vaikų pagalvoti apie baldus, kuriuos žmonės naudoja kūdikiams prižiūrėti (pvz., lopšys), ir pastatyti juos iš kaladėlių. Parūpinkite kelių baldų nuotraukų/paveikslėlių. Pakalbėkite su vaikais apie jų statomų baldų pavadinimus. Duokite jiems popieriaus ir rašymo priemonių, kad jie galėtų sukurti savo baldams etiketes arba užrašyti instrukcijas, kaip jų baldus surinkti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinės lietuvių kalbos gramatiką, kalbą vartoja raštu ar žodžiu.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas mėgina parašyti žodžio raidę ar raides? Kokias raides / žodžius jis bando užrašyti?

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra

*Žvėrys zoologijos sode.* Vilnius: VAGA, 1999.

Pakvieskite vaikus, pasinaudojus šia knyga, nuspręsti, kokius gyvūnus jie laikytų savo zoologijos sode.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Mokymosi patirtis. Lopšelis

Praneškite vaikams, kad ketinate sukurti kūdikių priežiūros vietą, vadinamą lopšeliu. Paklauskite vaikų, ką jie žino apie kūdikius, ko reikia juos prižiūrėti. Užrašykite vaikų atsakymus, padėkite įgyvendinti jų idėjas, pasiūlydami kuo daugiau priemonių ir kitų reikalingų daiktų. Jei galite, rinkdami kūdikių daiktus, pagalbos paprašykite šeimų, darželio darbuotojų ir bendruomenės. Informuokite šeimas, kad jos nebūtinai turi duoti daiktų, kad jų vaikas galėtų dalyvauti užsiėmimuose, kuriuose bus naudojami iš šeimų gauti daiktai. Pamokos planą rasite 1.9.6. skyriuje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

### Zoologijos sodas

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką zoologijos sodu. Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra gyvūnų jaunikliai, arba sukurti gyvūnus, kuriuos jie šiuo metu analizuoja. Bendraudami su vaikais, dažnai vartokite jaunų ir suaugusių gyvūnų pavadinimus. Duokite vaikams popieriaus ir rašymo priemonių, kad galėtų sukurti zoologijos sode esančių gyvūnų etiketes ir/arba zoologijos sodo žemėlapi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Namai

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką namais ir pakvieskite vaikus žaisti su lėlėmis kūdikiais. Padėkite vaikams nuspręsti, kaip jais rūpintis, kaip atrodo jų diena.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Veterinarijos klinika

Paverskite Vaidybinių žaidimų aplinką veterinarijos klinika. Parūpinkite instrumentų, kuriuos vaikai galėtų naudoti apžiūrėdami ir prižiūrėdami gyvūnus. Taip pat turėkite popieriaus ir rašymo priemonių, kad vaikai galėtų užsirašyti, kaip reikia pasirūpinti gyvūnais, suplanuoti vizitus ir pan. Žaisdami su vaikais, dažnai vartokite žodį veterinaras(-ė) ir kitus su šia tema susijusius žodžius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

### Pediatras(-ė)

Paverskite aplinką pediatro kabinetu. Duokite lėlių kūdikių ir instrumentų, skirtų kūdikiams prižiūrėti, pvz., svarstyklės ir ūgio matavimo juostas, taip pat rašymo priemonių.



Kad vaikai geriau išmoktų šio skyriaus žodžius, viso užsiėmimo metu vartokite žodį pediatras(-ė) ir kitus su šia tema susijusius žodžius, tokius kaip vizitas, kūdikis, ūgis, svoris.

Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.

✓ Įvertinimo galimybė. Kokio(-ių) vaidmens(-ų) vaikas imasi?

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Paglostyk mažylį. Su liečiamais paviršiais. Vilnius: Presvika, 2019.**

Pakvieskite vaikus šia knyga pasinaudoti jiems iš įvairių medžiagų kuriant gyvūnų jaunikius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### Dažai iš pudros kūdikiams

Įberkite į dažus pudros kūdikiams. Paraginkite vaikus užuosti dažų kvapą piešiant. Paklauskite vaikų, kodėl žmonės naudoja pudrą kūdikiams. Šio užsiėmimo metu nepamirškite apie vaikų alergiją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Barškučiai

Parūpinkite perdirbtų medžiagų, taip pat pupelių arba sėklų, kurias vaikai panaudos kurdami savo barškučius. Užsiėmimo metu dažnai vartokite žodį barškutis. Vaikai gali sukurti savo barškučio variantą ir papuošti jį taip, kad jis būtų patrauklus kūdikiui. Pakvieskite vaikus į užduotį pažvelgti kūrybiškai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas bando sukurti barškutį? Kaip jis kuria kiekvieną jo dalį? Ką daro, jei jam nesiseka įgyvendinti savo sumanymo?

### Gyvūnų jaunikliai

Pakvieskite vaikus iš perdirbtų medžiagų sukurti jų pasirinktus gyvūnų jaunikius. Pateikite gyvūnų paveikslėlių/nuotraukų. Šio užsiėmimo metu dažnai vartokite gyvūnų jaunikių pavadinimus. Vaikai taip pat gali naudoti perdirbtas medžiagas kurdami daiktus, susijusius su jų gyvūnais, tokius kaip maistas, gyvenamoji vieta ir pan. Paprašykite vaikų papasakoti apie savo gyvūną, jų mintis užrašykite arba paraginkite tai padaryti juos pačius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### Molinukai

Duokite vaikams molio ir pakvieskite iš jo nulipdyti gyvūnų jaunikius. Pateikite gyvūnų paveikslėlių/nuotraukų. Šio užsiėmimo metu dažnai vartokite gyvūnų jaunikių pavadinimus. Vaikai taip pat gali naudoti molį kurdami daiktus, susijusius su jų gyvūnais, pvz., jų maistas, buveinė ir pan. Paprašykite vaikų papasakoti apie savo gyvūną, jų mintis užrašykite arba paraginkite tai padaryti juos pačius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### Kūdikių portretai

Jei yra galimybė, paprašykite vaikų atsinešti savo kūdikių nuotrauką. Pakvieskite juos pažiūrėti į nuotraukas ir nupiešti save kaip kūdikį. Vaikams žiūrint ir vertinant savo nuotraukas, paklauskite, kokias detales jie pastebi, kas pasikeitė, kaip jie atrodo dabar? Kodėl? Paprašykite vaikų, kurie nuotraukų iš namų neatsinešė, pagalvoti, kaip, jų manymu, jie atrodė, kai jie buvo kūdikių, pvz., kokie buvo jų plaukai, akys, ar jų skruostai buvo išsipūtę ir pan. Tie vaikai, kurie yra pasirengę, savo portretus gali papildyti žodžiais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.*

### **Lėlės kūdikiai**

Duokite vaikams lėlės kūdikio trafaretą, pagal kurį jie galėtų iškirpti popierines lėles. Parūpinkite medžiagų, tokių kaip siūlai, audinių atraižos, žymekliai ir kt., iš kurių vaikai kurtų savo lėlėms drabužius ir kitus daiktus. Lėles galite pasidaryti ir iš kojinių. Prikimškite kojine vata, galą užsandarinkite gumyte, klijais, juostele ar kt. Paprašykite vaikų nupiešti kūdikio veidą, o iš audinio atraižų pagaminti antklodę kūdikiui suvystyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumas, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Pirmieji žingsneliai. Gyvūnai ir jų mažyliai. Vilnius: Presvika, 2011.**

Parūpinkite žaislinių suaugusių ir jauniklių gyvūnų. Pasiūlykite vaikams atspėti, kuris gyvūnas yra jauniklio motina (ar kitas šeimos narys). Vietoj žaislinių gyvūnų galite naudoti paveikslėlius arba nuotraukas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### Buveinė

Pakvieskite vaikus iš gamtinių medžiagų, tokių kaip medžių šakos, lapai, akmenukai, žievė ir kt., sukurti jų pasirinkto gyvūno jauniklio buveinę. Pasakykite vaikams, kad buveinė yra vieta, kurioje kas nors gyvena. Kad vaikai išmokyti žodį buveinė, dažnai jį vartokite užsiėmimo metu. Nepamirškite apie vaikų alergiją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### Atminties žaidimas

Sukurkite atminties žaidimą iš suaugusių ir jauniklių gyvūnų paveikslėlių/nuotraukų. Žaidimo metu vaikai gali ieškoti gyvūno jauniklio ir suaugusiojo poros arba pažaisti su gyvūnų jauniklių kaladėmis. Tie vaikai, kurie yra pasirengę, gali pabandyti parašyti arba nukopijuoti gyvūnų pavadinimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### Ar tai valgytum?

Turėkite maisto produktų, kuriuos ėda gyvūnų jaunikliai, pavyzdžių arba jų nuotraukų. Paklauskite vaikų, ar jie norėtų valgyti šį maistą. Vaikų atsakymus užrašykite. Jei vaikai ragauja tikrą maistą, nepamirškite apie galimą alerginę reakciją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### Sauskelnės

Parūpinkite sauskelnių, vandens ir įrankių, su kuriais vaikai galės užpilti vandens ant sauskelnių, pvz., pipečių arba matavimo šaukštų. Pasiūlykite vaikams užpilti ant sauskelnių vandens, atspėti, kiek vandens sauskelnės sugers, ir stebėti, kaip bus iš tikrųjų. Užrašykite rezultatus diagramoje arba paprašykite tai padaryti tų vaikų, kurie yra pasirengę sukurti diagramą. Užsiėmimo metu dažnai vartokite žodį sauskelnės. Be to, padėkite vaikams atsakyti į klausimą, kodėl kūdikiams reikia sauskelnių, kokių kitų dalykų jiems reikia.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### Išsiritę iš kiaušinio

Parūpinkite mažų tuščiavidurių plastikinių kiaušinių, kurie atsidaro. Į kiaušinių vidų įdėkite įvairių mažų plastikinių gyvūnų jauniklių arba jų paveikslėlių (kurie iš kiaušinių išsirita ir kurie neišsirita). Pakvieskite vaikus atidaryti kiaušinius ir pasakyti, ar viduje esantis gyvūnas išsirita iš kiaušinio, ir pagal tai surūšiuoti visus gyvūnus. Užsiėmimo metu dažnai vartokite suaugusių gyvūnų ir jų jauniklių pavadinimus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvū daiktų ypatybes.*

### **Gyvenimo ciklas**

Paruoškite paveikslėlių/nuotraukų, iliustruojančių gyvūnų gyvenimo ciklą. Pakvieskite vaikus sudėti paveikslėlius/nuotraukas pagal eiliškumą. Vietoj gyvūnų galima naudoti žmonių paveikslėlius/nuotraukas, pvz., galite pateikti kūdikio, vaiko, paauglio, suaugusio ir pagyvenusio žmogaus paveikslėlį/nuotrauką.

*Ugdomi gebėjimai: remdamasis stebėjimais, liedsdamas aplinkos objektus bei vertindamas įvykius domisi, klausinėja.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas žino apie gyvūnų gyvenimo ciklą? Ar jis gali paveikslėlius/nuotraukas sudėti pagal eilę?

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra:

**Davies B. *Meškis Zujus zoologijos sode*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.**

Turėkite erdvėje mažų matematinių objektų. Pakvieskite vaikus su jais paskaičiuoti, kiek jie mato gyvūnų puslapyje.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

### Žaidžiame gyvūnus

Duokite vaikams mažų žaislinių gyvūnų. Paraginkite su jais elgtis taip, kaip būtų elgiamasi su gyvūnų jaunikliais. Duokite tuščių sąsiuvinių ir rašymo priemonių, paprašykite vaikų apie savo žaidimą sukurti istoriją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Surask kiaušinio puselę

Parūpinkite kiaušinių, iškirptų iš popieriaus arba veltinio. Perkirpkite kiaušinį į dvi dalis taip, kad jis būtų panašus į sudaužytą kiaušinį. Ant vienos kiaušinio puselės užrašykite skaičių, ant kitos – pažymėkite tokį pat taškų skaičių. Sumaišykite kiaušinio dalis, pakvieskite vaikus surasti teisingas kiaušinio puses.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas gali atsakyti į klausimą „kiek?“, suskaičiuoti apie 10 objektų, išdėstyti eilėje, stačiakampiu ir apskritimu, arba 5 bet kokia tvarka išdėstyti objektus, suskaičiuoti nuo 1 iki 10.*

### Kūdikių žaislai

Pakvieskite vaikus patyrinėti kūdikių žaislus, pvz., barškučius, žaislinius puodelius ir kt., pagalvoti, kodėl kūdikiams patinka su jais žaisti, kodėl juos sukūrė žmonės parinko būtent tokias formas, spalvas, garsus ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokyti naujų dalykų.*

### Statome gyvūnus

Pakvieskite vaikus iš „Lego“ ar kitų kaladėlių sukurti jų pasirinktus gyvūnų jauniklius. Darbo metu leiskite vaikams naudoti knygas su gyvūnais arba gyvūnų paveikslėlius. Paraginkite atkreipti dėmesį į specifinius skirtingų gyvūnų bruožus, pavyzdžiui, statydami zuikutį, jie gali jį pastatyti su ilgomis ausimis, žirafiuką – ilgu kaklu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvūnų daiktų ypatybes.*

### Kiek aš užaugau?

Paprašykite šeimų pasidalinti informacija, kokio ūgio buvo jų karta tik gimęs vaikas. Atkirpkite tokio pat ilgio virvelę arba juostelę. Išmatuokite vaikus su kitos spalvos virvele ar juostele. Palyginę ilgį, paklauskite vaikų, kiek jie užaugo. Užsiėmimo metu vartokite tokius žodžius kaip ilgesnis(-ė) ir trumpesnis(-ė). Jei vaiko šeima informacijos nepateikė, tokiam vaikui duokite vidutinio kūdikio ūgio virvelę arba juostelę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokius išmatuojamus objektų požymius vaikas atpažįsta? Kokius su šia tema susijusius žodžius jis vartoja?

## SMĖLIS IR VANDUO / POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_? Papasakok daugiau.

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingo jautrumo potyriai. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite, kada jie bus pasirengę prisijungti prie žaidimo.

### Rekomenduojama literatūra

**Lacey M. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės. Vilnius: Alma littera, 2011.***

Pakvieskite vaikus sukurti buožgalvių buveinę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

### Pamaitink paukščiuką

Ant pojūčių stalo arba padėklo padėkite paukščių lizdų, taip pat mažų pūkuotų vielučių, vaizduojančių kirminus, kuriais bus maitinami paukščių jaunikliai. Parūpinkite mažų žnyplių, kad vaikai galėtų jomis paimti kirminus ir įdėti paukščiukams į lizdą.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko akių ir rankų koordinacija bei miklumai, kurie reikalingi dirbant su objektais.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar vaikas, lesindamas paukščiukus, sugeba naudotis žnyplėmis?

### Maudynės

Į pojūčių stalo vandenį įpilkite vaikiško muilo, įmerkite lėlių ir skalbinių. Pakvieskite vaikus lėles išmaudyti, pagalvoti, kodėl kūdikiams reikia pagalbos, norint juos nuprausti ar išmaudyti. Vartokite tokius žodžius kaip kūdikis, naujagimis, švelniai, mažytis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie sveikus įpročius.*

### Buveinės

Pakvieskite vaikus iš natūralių medžiagų, randamų gyvūnų jauniklių buveinėse, sukurti jų pasirinktų gyvūnų buveines. Jei turite galimybę, duokite žaislinių gyvūnų jauniklių arba pasiūlykite vaikams žaisti su gyvūnais, kurios jie sukūrė Meninės veiklos aplinkoje. Sukurtas buveines pažymėkite arba paprašykite, kad tai padaryti vaikai. Nepamirškite apie vaikų alergiją.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvų daiktų ypatybes.*

## BIBLIOTEKA

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotum šią knygą draugui? Kodėl?

Savarankiškam vaikų darbui turėkite aplinkoje grožinės ir negrožinės literatūros knygy, kurių sąrašą rasite penktame skyriuje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo besiformuojančius tikslingo skaitymo įgūdžius.*

### **Lipnūs lapeliai**

Pakvieskite vaikus ant lipnių lapelių užrašyti savo vardus. Užklijuokite lapelius ant gyvūnų paveikslėlių arba knygoje apie gyvūnų jauniklius tose vietose, kur jie turi klausimų, kur informacija juos itin domina ir jie norėtų sužinoti daugiau. Vėliau surinkite vaikų lapelius, aptarkite juos su vaikais.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas vaikas užduoda klausimus bei atsako į juos, prašo pagalbos, ieško informacijos bei bando išsiaiškinti neaiškių dalyką.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokių klausimų vaikas uždavė?

### **Tiriame gyvūnus**

Jei turite galimybę, bibliotekos aplinkoje esančias knygas ir žurnalus pritaikykite pagal jūsų grupės poreikius ir interesus. Vaikams ieškant informacijos apie jų pasirinktus gyvūnus, ypač naudingi bus negrožinės literatūros šaltiniai. Grožinės literatūros tekstai gali sužadinti vaikuose teigiamas emocijas ir susidomėjimą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvūnų daiktų ypatybes.*

### **Šešėlių teatras**

Pagaminkite lėles gyvūnus (suaugusius ir jauniklius), su kuriomis vaikai galėtų žaisti šešėlių teatrą (žr. šeštą skyrių Šviesa). Pasitelkite lėlių teatrą pasakodami vaikams jų žinomas istorijas arba kurdami naujas. Jei vaikai pasirengę, pasiūlykite nupiešti / parašyti scenarijų.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

### **Autorius**

Į bibliotekos knygų krepšį įdėkite Selemono Paltanavičiaus knygų apie gyvūnus. Pasakykite vaikams, kad visas šias knygas parašė tas pats žmogus, kad vienas žmogus yra visų knygų autorius. Pakvieskite vaikus paskaityti knygas ir palyginti jose vaizduojamus gyvūnus. Kokią informaciją Selemonas Paltanavičius pateikia? Kodėl? Ar jis tai daro rašydama ir apie gyvūnus? Kuo knygos skiriasi?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo augantį sugebėjimą reikšti mintis, jausmus ir mintis.*

### **Vaikų vardų knyga**

Priminkite arba dar kartą parodykite vaikams grupės knygą „Viskas apie mus“, kurią sukūrėte trečiame skyriuje ir kurioje vaikų šeimos papasakojo, kaip jie vaikams parinko vardus. Pakalbėkite su vaikais apie jų vardus, kaip jie buvo parinkti, parodykite grupės vaikų vardų įvairovę. Paklauskite vaikų, kurie kūdikių vardai jiems labiausiai patinka. Užrašę juos ant popieriaus lapo, įdėkite jį į grupės knygą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo motyvaciją bendrauti.*



### **Knygos apie kūdikius**

Parodykite vaikams knygų apie kūdikius pavyzdžių, pakvieskite sukurti panašias knygas apie jų pasirinktus gyvūnų jauniklius. Jie gali piešti arba iškirpti paveikslėlius iš žurnalų, tada padiktuoti arba patys užrašyti eilutę ar dvi apie kiekvieną savo piešinį/paveikslėlį. Priimkite visus vaikų bandymus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinės lietuvių kalbos gramatiką, kalbą vartoja raštu ar žodžiu.*

## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės tinkamų maisto taisyklių.

### Kūdikių maistas

Pakalbėkite su vaikais apie tai, kokį maistą valgo kūdikiai, kodėl. Pasiūlykite grupėje pagaminti kūdikių maisto. Tai galima padaryti trintuvu sutrynus garintus vaisius arba daržoves. Pagalvokite apie galimybę pakviesti vaikus padėti jums pagaminti kūdikio maisto pagal receptą arba sukurti savo kūdikių maisto receptus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Paragaukime

Pakvieskite vaikus paragauti įvairaus kūdikių maisto. Pažymėti, kuris maistas jiems labiausiai patinka.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas mokosi remdamasis savo pojūčiais.*

### Vaikiškas aliejus

Kaip visada, gamindami pagal receptą, turėkite jį šalia, pabrėžkite kiekvieną recepto etapą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

## KOMPIUTERIAI/TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitikinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitikinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti..

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### **Kūdikų nuotraukos**

Suraskite internete kūdikų nuotraukų (apie 10–15). Pakvieskite vaikus pažiūrėti į nuotraukas ir jas aptarti. Nuotraukos neturi vaikų gąsdinti, jų turinys turi būti pritaikytas vaikams. Kad įsitikintumėte, jog nuotraukos tinkamos, atrinkite jas iš anksto.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko pasitelktos žinios apie technologijas stiprina mokymosi procesą.*

### **Gyvūnų jauniklių nuotraukos**

Suraskite internete gyvūnų jauniklių nuotraukų. Pakvietę vaikus jas apžiūrėti, aptarkite jas. Nuotraukos turi būti vaikams tinkamo turinio. Kad įsitikintumėte, jog jos tinkamos, atrinkite nuotraukas iš anksto. Jei yra galimybė, leiskite vaikams atspausdinti gyvūnų nuotraukų ir jas panaudoti jų rašomose knygose apie gyvūnus.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas, vaikas tiria įvairius skaitmeninius įrankius, skirtus užrašyti ir atspausdinti rašytinę kalbą, bendradarbiauja su bendraamžiais.*

### **Tyrimas:**

Pakvieskite vaikus pasinaudoti kompiuteriu kaip įrankiu, kuris padėtų jiems studijuoti jų pasirinktą gyvūną. Padėkite jiems pasinaudoti paieška renkant informaciją apie jų gyvūnus arba atsakant į konkrečius klausimus, kurių vaikai gali turėti.

*Ugdomi gebėjimai: ieškodamas atsakymų į klausimus, vaikas pasinaudoja savo žiniomis ir patirtimi arba suranda informaciją jam pateiktuose šaltiniuose.*

### **Spausdiname žodžius**

Pakvieskite vaikus naudojant rašyklę parašyti keletą trumpų žodžių apie jų analizuojamus gyvūnus arba jų pavadinimus. Jei tokia galimybė yra, leiskite vaikams savo darbus atspausdinti. Paraginkite vaikus įsiklausyti į žodį, kurį jie norėtų atspausdinti, ir užrašyti.

*Ugdomi gebėjimai: padedamas ir skatinamas, vaikas tiria įvairius skaitmeninius įrankius, skirtus užrašyti ir atspausdinti rašytinę kalbą, bendradarbiauja su bendraamžiais.*

### **Vaikščiojantys kūdikiai**

Parodykite vaikams vaizdo įrašų apie kūdikius, kurie mokosi vaikščioti. Paklauskite vaikų, ką galvoja ką tik pradėjęs vaikščioti kūdikis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### **Lopšinės**

Paieškokite internete lopšinių iš viso pasaulio. Pakvieskite vaikus jų klausytis ir atsipalaiduoti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kokią įtaką technologijos turi jo kasdieniame gyvenime, kaip jos gali būti panaudotos sprendžiant problemas.*

## LAUKE / ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Grajkowski W. *Medžiai*. Kaunas: Terra Publica, 2018.**

Paklauskite vaikų, kas galėjo pasodinti medžius ir kaip jie augo. Susiekite šią užduotį su aštuntu skyriumi *Augalai*.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.*

### Judėk kaip gyvūnas

Pakvieskite vaikus judėti taip, kaip juda jų analizuojamų gyvūnų jaunikliai.

*Ugdomi gebėjimai: su įranga ar be jos, vaikas atlieka kelių ar daugiau motorinių junginių seką.*

### Kliūčių ruožas

Sukurkite vaikams kliūčių ruožą, pakvieskite jį įveikti taip, kaip tai darytų kūdikis. Po to pasiūlykite jiems tą patį kelią nueiti arba nubėgti ir palyginti. Kada buvo sunkiau? Kodėl? Kuris kartas jiems patiko labiau? Kodėl? Prieš žaidžiant įsitikinkite, kad kliūčių ruožas yra saugus.

*Ugdomi gebėjimai: su įranga ar be jos, vaikas atlieka kelių ar daugiau motorinių junginių seką.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kuriuos motorinius judesius vaikui pavyko atlikti? Kurie motoriniai judesiai pavyko sunkiau?

### Pasiek gyvūną

Padėkite ant žemės korteles su gyvūnų jauniklių nuotraukomis. Išrinkite gyvūną ir būdą, kaip vaikai turėtų judėti link kortelės su tuo gyvūnu, pvz., šliaužti iki veršelio arba bėgti prie ėriuko.

*Ugdomi gebėjimai: su įranga ar be jos, vaikas atlieka kelių ar daugiau motorinių junginių seką.*

### Žaidžiame gyvūnus

Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad jie yra gyvūnų jaunikliai. Jie gali sugalvoti, kur jie gyvena, ką ėda, elgtis taip, kaip, jų nuomone, elgtųsi jų pasirinktas gyvūnas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja įvairiose teatro veiklose, pasitelkdamas vaizduotę ir savo gyvenimišką patirtį.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Skučaitė R. ir I. Balsytė *Raidžių namučiai. Eiliuota ir įgarsinta abėcėlė*. Vilnius: Baltos lankos, 2017.**

Pakvieskite vaikus sugalvoti kitų žodžių, kurie prasidėtų raide „A“, „B“, „C“ ir t.t.

*Ugdomi gebėjimai: formuojamas vaiko supratimas apie žodžius, skiemenis ir garsus (fonemas).*

### Knyga apie gyvūnus

Pakvieskite vaikus sukurti knygą apie gyvūnų jauniklius. Iš popieriaus pagaminkite tuščias knygas, paraginkite vaikus jose užrašyti ir nupiešti savo gyvūną. Ieškodami žodžių, kuriuos jie galėtų pavartoti savo knygoje, vaikai gali pasinaudoti kortelėmis „Gyvūno jauniklis“ ir kt. knygomis. Pvz., jei vaikas rašo apie lokius, paklauskite jo, kokį garsą jis girdi žodžio pradžioje, kokia šio garso raidė. Paraginkite vaiką surasti tą raidę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo kaip auga jo sugebėjimas reikšti mintis ir jausmus.*

### Gyvūnų jaunikliai

Įdėkite korteles su gyvūnų jauniklių nuotraukomis ir jų pavadinimais į vaikų krepšelius, paraginkite jomis naudotis atliekant rašto ar piešimo užduotis aplinkoje. Jei vaikai pasirengę, pasiūlykite ištarti pirmąją žodžių raidę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinę kalbą bei jos pagrindines savybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kas rodo, kad vaikas supranta, jog raidės ant kortelių žymi gyvūnų jauniklių pavadinimus?

### Kaladėlės su raidėmis

Duokite vaikams mažų kaladėlių su raidėmis. Padėkite išsiaiškinti raidžių tarimą, pakvieskite iš kaladėlių sudėti žodžius arba vardus, pvz., savo, grupės draugų arba šeimos narių.

*Ugdomi gebėjimai: parodo besiformuojančius vaiko įgūdžius fonikos ir žodžių analizės srityje.*

### Lopšinės

Supažindinę vaikus su keletu lopšinių, pasiūlykite sukurti savo lopšinę. Leiskite vaikams lopšinę nupiešti, padiktuoti jums arba, jei jie pasirengę, paėmginti ją užrašyti. Priimkite visus vaikų bandymus.

*Ugdomi gebėjimai: parodo besiformuojančius vaiko įgūdžius fonikos ir žodžių analizės srityje.*

### Sukurk pasakojimą

Pakvieskite vaikus porose parašyti ir iliustruoti pasakojimą apie gyvūno jauniklį. Vienas vaikas gali būti autorius, kitas - iliustruotojas (arba vaikai gali dirbti savarankiškai ir atlikti abu vaidmenis). Aptarkite su vaikais autoriaus ir iliustruotojo vaidmenis.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas gali apibūdinti autoriaus ir iliustruotojo vaidmenį.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_\_. Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

***Mano lopšinė. Vilnius: Alma littera, 2016.***

Kelias iš šių lopšinių panaudokite užsiėmimo „Lopšelis“ metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Judėk kaip kūdikis

Parodykite vaikams kūdikių nuotraukų, kurios atskleistų kūdikių fizinį vystymąsi, t. y. gulinčius ant nugaros suriestomis, aukštyn iškeltomis kojų tėmis, gulinčius ant pilvuko, šliaužiančius, bandančius stotis ir einančius stačiomis. Supažindinkite vaikus su kiekvienu vaiko raidos etapu. Pakabinkite nuotraukas grupėje, kad vaikai galėtų savarankiškai jas naudoti buvimo aplinkoje metu. Pabrėžkite judesių seką, paraginkite vaikus kūdikio augimo seką patyrinėti naudojant nuotraukas.

*Ugdomi gebėjimai: su įranga ar be jos, vaikas atlieka kelių ar daugiau motorinių junginių seką.*

### Atspėk gyvūną

Atspausdinkite arba paprašykite vaikų ant kartono nupiešti skirtingų gyvūnų jauniklių piešinių. Pažiūrėję į korteles ir išbandę keletą skirtingų jauniklių judesių (skraido, vaikšto ant keturių kojų, plaukia ir pan.), pakvieskite vaikus dirbti su partneriu. Poroje vienas vaikas pasirenka kortelę, parodo, kaip juda paveikslėlyje pavaizduotas gyvūnas, o kitas vaikas turi atspėti, kas tai gyvūnas. Vaikai gali pamėgdžioti judesius, kuriuos daro jų partneris.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina gyvūnų daiktų ypatybes.*

### Tyli muzika

Pakvieskite vaikus groti instrumentais taip tyliai, kad muzika galėtų nuraminti kūdikį arba jį užmigdyti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Lošpinės

Paklauskite lopšinių ir jas padainuokite, pvz., Lavender's Blue, Little Boy Blue ir All the Pretty Horses, arba lopšines, kurios yra dainuojamos vaikų namuose. Šia veikla galima užsiimti miego arba poilsio metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.*

#### 1.9.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

##### **Patarimai dirbant su maža grupe**

1. Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
2. Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
3. Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
4. Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi

##### **Jei vaikai atsisako dalyvauti ...**

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## KETVIRTA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Kas yra kūdikiai ir gyvūnų jaunikliai?

**Pagrindinis skyriaus klausimas:** Ko reikia kūdikiams?

**Žodynas:** įvaikintas(-a), vizitas, kūdikis, lopšys, seilinėukas, vaikiškas buteliukas, gimti, rūpintis, automobilinė kėdutė, apranga, vaikiška lovelė, verkti, sauskelnės, švelniai, lignoninė, lopšinė, naujagimis, lopšelis, auginti, tėvai, pediatras(-ė), ankstukas(-ė), barškutis, miegoti, vaikšikas vežimėlis, vystyti

Ketvirta savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelėlių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Jei reikia, priminkite vaikams apie registraciją ir toliau skatinkite bet kokią vaikų pažangą. Tuo pačiu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui, pvz., pridėkite pirmąją jų pavardės raidę arba visą pavardę, paskatinkite atidžiau pažiūrėti į raides ir palyginti jas su savo užrašytomis arba pasiūykite užrašyti savo vardą, nežiūrint į vardinę kortelę su nuotrauka. Stebėkite vaikų rašymo įgūdžius. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (trečias skyrius „Viskas apie mus“), kurie padės nustatyti, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi.</p> <p>Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau. Jei vaikai nerodo susidomėjimo, paskatinkite juos savo vardus užrašyti kitu žaidimų aplinkose metu. Vaikai savo vardą galėtų užrašyti ant savo meno darbų arba sukurti savo vardines korteles, kurios skirtos išsaugoti savo konstrukcijas Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje vėlesniam laikui.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinę lietuvių kalbą bei jos gramatiką, kalbą vartoja raštu ir žodžiu.</i></p>				
<b>Didelėje grupėje</b>	<p>Parodykite vaikams kūdikių nuotraukų. Paklauskite, ką jie pastebi. Atsakymus užrašykite. Pasinaudokite vaikų mintimis pradėdami pokalbį apie kūdikius.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: skatinamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas bei mažose ir didelėse grupėse su</i></p>	<p>Paprašykite vaikų pasakyti, ką daro kūdikiai. Pasiūlykite vaikams keletą kūdikių veiksmų parodyti, pvz., jei vaikas sako, kad kūdikiai verkia, visa grupė gali verkti kaip kūdikiai, jei šliaužioja - šliaužioti. Taip pat paprašykite vaikų pagalvoti, kodėl kūdikiai taip elgiasi ir ką tai galėtų reikšti (pvz., ką reiškia, kai kūdikis verkia?).</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas</i></p>	<p>Parodykite vaikams daiktų ar nuotraukų (po vieną kiekvienam vaikui), kurie paprastai naudojami prižiūrėti kūdikius arba yra saugūs (pvz., kūdikių žaislai, buteliukai, drabužiai), ir daiktų, kurie nėra saugūs kūdikiams (pvz., meškerė, bulvių skustukas, sniego kastuvai). Paprašykite vaikų pasakyti, kurie daiktai padės jums rūpintis kūdikiu. Padėkite</p>	<p>Pasakykite vaikams, kad yra dainų, kurios padeda kūdikiams užmigti, kad tokios dainos vadinamos lopšinėmis. Pagrokite grupėje lopšinių, paprašykite vaikų pasakyti, kodėl šios dainos gali padėti kūdikiams užmigti. Jei yra galimybė, paprašykite vaikų pasidalyti lopšinėmis, kurios yra dainuojamos jų šeimose.</p>	<p>Parodykite vaikams bet kokią naudojimo instrukciją. Pabrėžkite, kad vienas iš tokių instrukcijų tikslų yra padėti žmonėms atlikti užduotis. Pakvieskite vaikus padėti jums užrašant nurodymus arba instrukcijas, kaip prižiūrėti kūdikį. Duokite vaikams laiko pagalvoti apie tai, ką svarbu žinoti rūpinantis kūdikiais, paprašykite savo mintimis pasidalyti.</p>



	<i>suaugusiais ir bendraamžiais diskutuoja apie tekstus.</i>	<i>parodo motyvaciją bendrauti.</i>	suskirstyti daiktus į dvi kategorijas: daiktus, kurie padeda rūpintis kūdikiais, ir daiktus, kurie nepadeda rūpintis kūdikiais. Leiskite vaikams pasikalbėti tarpusavyje, kodėl, jų manymu, vieni daiktai yra naudingi, o kiti - nenaudingi.  <i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas tyrinėja ryšius tarp žodžių ir žodžių reikšmių niuansus.</i>	<i>Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.</i>	Užrašykite vaikų pasiūlymus diagramoje „Kaip prižiūrėti kūdikį“.  <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas kaupia pagrindines žinias.</i>
<b>Rekomenduojama literatūra</b>	<i>Iš kur atsiranda vaikai. Vilnius: Alma littera, 2017.</i>				
<b>Mažose grupėse</b>  <i>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</i>  <i>Su mažomis grupėmis galima dirbti aplinkų arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai.</i>  <i>Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų</i>	LITERATŪROS GRUPĖ  Pateikite kūdikių su įvairiomis veido išraiškomis nuotraukų. Paprašykite vaikų pažiūrėti į veidus, pabandyti padaryti tokias pat išraiškas ir pagalvoti, kaip jaučiasi kūdikis, kodėl. Paprašykite pasidalyti savo atsakymais. Atsakymus užrašykite arba, jei vaikai yra pasirengę, leiskite jiems patiems tai padaryti.  Paskatinkite vaikus atkreipti dėmesį į	MATEMATIKOS GRUPĖ  Pasakykite vaikams, kad kūdikių ūgis pamatuojamas iškart jiems gimus. Kūdikiai dažnai matuojami ir tam, kad būtų galima stebėti jų augimą. Davę keletą lėlių kūdikių ir matavimo priemonių, pakvieskite vaikus išmatuoti lėles ir užrašyti jų ūgį.  <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas,</i>	MAŽA GRUPĖ  Leiskite vaikams iš plastilino arba molio sukurti daiktus, kurių reikia kūdikiams (pvz., barškutis, lovelė, vaikiškas butelis).  <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.</i>  Žemiau užrašykite vaikų inicialus:  Grupė nr. 1:  Grupė nr. 2:  Grupė nr. 3:  Grupė nr. 4:  Grupė nr. 5:	Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.  Žemiau užrašykite vaikų inicialus:  Grupė nr. 1:  Grupė nr. 2:  Grupė nr. 3:  Grupė nr. 4:  Grupė nr. 5:	JEI NESPĖJOTE  Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.  Žemiau užrašykite vaikų inicialus:

<p><i>trukti ilgiau nei 10 minučių.</i></p> <p><i>Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</i></p>	<p>kiekvieno žodžio tarimą.</p> <p>Vaikų užrašytus žodžius pridėkite prie kūdikių nuotraukų.</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p><i>didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>		
<p><b>Lauke</b></p>	<p>Žr. 1.9.3 skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>				
<p><b>Pietūs</b></p>	<p>Pakvieskite vaikus padiskutuoti apie maistą. Ar kūdikiai gali valgyti šį maistą. Kodėl?</p>				
<p><b>Aplinkose</b></p>	<p>Žr. 1.9.3 skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>				
<p><b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b></p>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>				
<p><b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba,</b></p>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>				

**diferencijuoto  
ugdymo galimybės**

### 1.9.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus klausimais. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

#### **Pavyzdžiai nr. 1, 2 ir 3. Tiriame gyvūnų jauniklius**

Veiklos tipas. Darbas mažose grupėse, aplinkose ir šventė

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas dalyvauja bendruose projektuose (pvz., studijuoja keletą mėgstamo autoriaus knygų, pasako apie jas savo nuomonę).*



*„Kai pabaigsime taškuoti, iškirpsime gepardo jauniklį.“*



*„Mokomės apie gepardų jauniklius. Pirmiausia juos nupiešėme su pieštukais. Šie jaunikliai yra penkių mėnesių. Kai jiems sueina keturi mėnesiai, jų kailyje atsiranda juodų dėmių.“*



„Mūsų grupė tyrinėja paukščių jauniklius. Nupiešėme sparnus, kad galėtume būti paukščiukai. Mes dar negalim skrist. Mes ką tik išsiritome iš kiaušinių.“



„Iš molio lipdau kiaušinius. Po to lipdysiu paukščiukus, jie išsiris iš kiaušinių.“



„Jaunikliai turi palikti lizdą. Piešiu pakilti bandančius paukščiukus.“



„Ar žinote, kad paukščiai kartais deda kiaušinius į skirtingus lizdus“

### 1.9.6. MOKYMOŠI PATIRTIS: PAMOKŲ PLANAI

Atkreipkite dėmesį į pasiekimus ir vertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus.

Dokumentacija. Atsižvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams žaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms.

**Pamoka.** Lopšelis

**Tipas.** Darbas aplinkose

Skyriaus tema. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai	Pagrindinis skyriaus klausimas. Ko reikia kūdikiams?
<b>Tikslas.</b> Vaikai dirbs kartu kurdami lopšelį.	
<p><b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.</i></p> <p><b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.</i> <i>Vaikas parodo socialinių problemų sprendimo įgūdžius socialinėje aplinkoje.</i></p>	<p><b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b></p> <p>Vaikas atlieka užduotis, susidūręs su problema, ieško pagalbos.</p> <p>Vaikas sprendžia problemas.</p> <p>Vaikas sprendžia problemas naudodamas įvairias medžiagas.</p>
<p><b>Ugdymo priemonės</b></p> <p>Pakankamai didelė aplinka, kurioje vienu metu vaidinime galėtų dalyvauti keletas vaikų (vaikams, norintiems dalyvauti žaidime, gali tekti žaisti pakaitomis).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Įvairūs kūdikių priežiūros daiktai (pvz., lopšys, vaikiški buteliukai, antklodės, žaislai ir kt.), tačiau ne tiek, kad jų užtektų tikram lopšeliui įrengti.</li> <li>• Padarykite taip, kad kai kurių daiktų, kurių vaikai norėtų lopšelyje, trūktų.</li> <li>• Priemonės, kurias vaikai galėtų naudoti, kurdami kūdikių priežiūros daiktus (pvz., didelės kaladėlės, perdirbtos medžiagos, tokios kaip dėžės, audinių atraižos ir kt.), didelis popierius ir žymekliai. Lėlės kūdikiai arba pliušiniai gyvūnai.</li> </ul>	<p><b>Žodynas</b></p> <p>Kūdikis, lopšys, seilinukas, vaikiškas buteliukas, prižiūrėti, automobilinė kėdutė, apranga, vaikiška lovelė, verkti, sauskelnės, švelniai, lopšinė, naujagimis, lopšelis, auginti, barškutis, miegoti, barškutis, vaikiškas vežimėlis, vystyti.</p>

## Eiga

*Pastaba. Vaikai šiame užsiėmime gali dalyvauti su pertraukomis. Į aplinką atėjus naujiems vaikams, supažindinkite juos su užduotimi, apibendrinkite, ką kiti vaikai šiuo metu daro arba ką jau yra sukūrę. Nauji vaikai gali prisijungti prie kitų, jau dirbančių vaikų aplinkoje arba dirbti savarankiškai.*

## Sudominimas

Pasakykite vaikams, kad šiandien pradėsite nuo Vaidybinų žaidimų aplinkos. Pakvieskite juos padėti jums įrengti kūdikių priežiūros vietą – lopšelj.

## Pradžia

Vaikams nusprendus prisijungti prie užsiėmimo aplinkoje, paklauskite jų, ką jie žino apie kūdikius, kokių daiktų kūdikiams reikia. Vaikų atsakymus užrašykite.

## Vidurys

Vaikams pasidalinus informacija apie kūdikius ir daiktus, kurių reikia jų priežiūrai, pakvieskite juos padėti įrengti lopšelj. Pasakykite, kad lopšelis yra vieta, kur prižiūrimi kūdikiai.

Peržiūrėkite daiktų sąrašą, kurį sudarė vaikai. Palyginkite jį su jūsų turimomis priemonėmis kūdikiams. Paprašykite vaikų padėti sutvarkyti daiktus taip, kad kūdikiams būtų patogiu, o suaugusiems - lengva kūdikius prižiūrėti.

## Pabaiga

Jei vaikai pasiūlo tokių kūdikių priežiūros priemonių, kurių aplinkoje nėra, paprašykite vaikų padėti išsiaiškinti, kur jų gauti. Leiskite vaikams pagalvoti ir pasiūlyti galimus sprendimus. Jei atrodo, kad vaikams sunkiai sekasi išspręsti problemą, nukreipkite juos į aplinkoje esančias medžiagas, paraginkite pasidalyti savo mintimis.

Paskatinkite vaikus kuo geriau įgyvendinti savo sumanymus. Vaikai turėtų turėti galimybę dirbti savarankiškai, su savo draugais arba, jei reikia, padedami suaugusiojo. Jei tarp vaikų kyla nesutarimų dėl medžiagų ar ginčų, kaip sukurti priemonės lopšeliui, pasiūlykite vaikams dirbti savarankiškai, prireikus, padėkite.

Lopšelj įrengus, pakvieskite vaikus pažaisti jame, pasirūpinti aplinkoje esančiomis lėlėmis kūdikiais / pliušniais gyvūnais.

**Įvertinimas.** Ką vaikas pasiūlė, sužinojęs, kad lopšelyje trūksta tam tikrų daiktų? Ar jis sugebėjo įgyvendinti savo sumanymus? Kokius darė?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Jei vaikams sunku dalytis informacija apie kūdikius arba nelengva suprasti, kad aplinkoje esančių daiktų neužtenka lopšeliui įrengti, užduokite pagalbinių klausimų, pvz. kur kūdikis miegos?

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Būkite atviri vaikų sumanymams, jiems kuriant priemonės lopšeliui. Leiskite jiems įgyvendinti kuo daugiau jų sumanymų. Paprašykite vaikų papasakoti daugiau apie jų sumanymus, kaip jie planuoja juos įgyvendinti.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Padėkite vaikams pratęsdami jų mintis, sakydami, ką pastebėjote jiems dirbant, pakartodami jų sumanymus.

### **Patarimai auklėtojui**

Vaikai šiame užsiėmime gali dalyvauti su pertraukomis. Į aplinką atėjus naujiems vaikams, supažindinkite juos su užduotimi, apibendrinkite, ką kiti vaikai šiuo metu daro ar ką jau yra sukūrę. Nauji vaikai gali prisijungti prie kitų, jau dirbančių vaikų aplinkoje arba dirbti savarankiškai.

Užsiėmimo metu gali keistis ir darželio darbuotojai, taip sudarant vaikams galimybę žaisti kitose aplinkose.

### **Klausimai auklėtojui**

Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?



**Įvertinimo galimybė**

**Darbas aplinkose.**Lopšelis

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas atlieka užduotis, susidūręs su problema, ieško pagalbos.

Vaikas sprendžia problemas.

Vaikas sprendžia problemas naudodamas įvairias medžiagas.

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ką vaikas pasiūlė, norėdamas aplinką aprūpinti reikalingomis priemonėmis?</b>	<b>Ar vaikui pavyko įgyvendinti savo sumanymus? Kokias strategijas jis panaudojo?</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Tyrinėjame gyvūnus

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Ką žinome apie gyvūnų jauniklius?</b>
Tikslas. Vaikai kartu su bendraamžiais pradės mokytis apie gyvūnų jauniklius.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Paskatintas ir palaikomas vaikas dalyvauja bendruose projektuose (pvz., studijuoja keletą mėgstamo autoriaus knygų, pasako apie jas savo nuomonę).</i> <b>Kiti pasiekimai</b> <i>Vaikas stebi ir supranta aplinką.</i> <i>Vaikas parodo socialinių problemų sprendimo įgūdžius socialinėje aplinkoje.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Naudodamas vaizdus, diktavimą ir žaidimą, vaikas perteikia idėjas, papasakoja istorijas. Rodo vaiko smalsumą ir motyvaciją. Iniciatyva ir planavimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Knygos apie įvairius gyvūnų jauniklius, jauniklių nuotraukos. Turėkite knygų su informacija apie gyvūnus, taip pat knygų, kuriose pagrindinis dėmesys skiriamas tam tikriems gyvūnų jaunikliams.	<b>Žodynas:</b> kiaušinis, buveinė, perėti, veterinaras(-ė) Kai vaikai pasirinks, kuriuos gyvūnų jauniklius jie norėtų tyrinėti, žodyną papildykite suaugusių gyvūnų ir gyvūnų jauniklių pavadinimais ( žr. šio skyriaus priedus).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams vieną iš knygų apie gyvūnų jauniklius. Parodykite keletą knygos paveikslėlių/nuotraukų, pabrėždami tuos, kurie jums atrodo ypač įdomūs. Pasidalinkite informacija apie paveikslėliuose/nuotraukose pavaizduotus gyvūnus. <b>Pradžia</b> Pakvieskite vaikus pažiūrėti į jūsų atrinktas knygas ir paveikslėlius/nuotraukas jose. Leiskite vaikams patiems pasirinkti knygas ir patyrinėti jose esančius paveikslėlius/nuotraukas. Pasiūlykite keletą įvairių šaltinių. <b>Vidury</b> Vaikams vartant knygas ir kitus šaltinius, atkreipkite dėmesį, kurios ugdymo priemonės juos domina labiausiai, jiems atrodo įdomiausios. Stebėkite, ką jie pastebi ir sako. Paveikslėliams/nuotraukoms, kurios vaikus sudomino labiausiai, užduokite tokius klausimus: „Ką pastebėjote šioje nuotraukoje/šiam paveikslėlyje?“, „Kaip manote, ką šis/ši _____ daro? Kodėl?“ Pakvieskite vaikus su savo grupės vaikais pakalbėti apie jiems įdomius jauniklius, ką jie pastebi, kas jiems patinka. Stebėkite, kaip vaikai perteikia savo mintis. Jei kiltų nesutarimų, paraginkite vaikus savarankiškai spręsti problemas, prireikus jūsų pagalbos, padėkite. <b>Pabaiga</b>	

Pasakykite vaikams, kad jie pradės mokytis apie gyvūnų jauniklius.

Praneškite, kad jie gyvūno jauniklį gali tyrinėti su maža grupės vaikų grupe.

Paklauskite vaikų, ar knygoje ir paveikslėliuose/nuotraukose jie pamatė juos ypač sudominusį gyvūną. Paprašykite tuo gyvūnu pasidalyti su visa grupe.

Pasakykite vaikams, kad jie per ateinančias kelias savaites dirbs su kitais vaikais ir sužinos daugiau apie jiems labiausiai patinkančius jauniklius.

Rekomenduojame vaikams dirbti kartu mažose grupėse. Tačiau gali būti ir tokių vaikų, kuriems būtų naudinga dirbti savarankiškai.

**Ivertinimas.** Kaip užsiėmimo metu vaikas bendrauja su kitais grupės vaikais?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kad vaikams užsiėmimas būtų įdomus, iš anksto išsiaiškinkite, kurie gyvūnai jiems patinka labiausiai.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paklauskite šių vaikų, ką jie norėtų sužinoti apie jiems patikusį gyvūno jauniklį, pasiūlykite savo klausimus užrašyti.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Leiskite mažoms vaikų grupėms nupiešti, koks gyvūnas juos domina. Paprašykite jų nupiešti kuo įdomesnes gyvūno detales, panaudokite šiuos piešinius, kalbėdami su vaikais apie gyvūno kūno dalis ar kitus tik jam būdingus bruožus.

#### **Patarimai auklėtoji**

Šis užsiėmimas bus įžanga į gyvūnų tyrinėjimą. Atkreipkite dėmesį į vaikus dominančius gyvūnus, leiskite vaikams patiems pasirinkti, ką jie nori tyrinėti. Daugeliui vaikų gali patikti tas pats gyvūnas. Tokie vaikai gali dirbti kartu.

Rekomenduojame vaikams dirbti kartu mažose grupėse. Tačiau gali būti ir tokių vaikų, kuriems būtų naudinga dirbti savarankiškai.

**Klausimai auklėtoji.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Tyrinėjame gyvūnus

Pagrindinis pasiekimas

*Paskatintas ir palaikomas vaikas dalyvauja bendruose projektuose (pvz., studijuoja keletą mėgstamo autoriaus knygų, pasako apie jas savo nuomonę).*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Naudodamas vaizdus, diktavimą ir žaidimą, vaikas perteikia idėjas, papasakoja istorijas.

Rodo vaiko smalsumą ir motyvaciją.

Iniciatyva ir planavimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Kaip vaikas bendrauja su kitais grupės vaikais?</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** *Zujus zoologijos sode*

**Tipas.** Garsiai skaitomas tekstas

<b>Skyriaus tema.</b> Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas.</b> Ką žinome apie gyvūnų jauniklius?
<i>Tikslas.</i> Vaikai užduos ir atsakys į klausimus apie tekstą.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Užduodamas klausimus apie svarbiausias teksto detales, prašydamas paaiškinti jam neaiškias vietas, vaikas parodo, kad suprato garsiai perskaitytą tekstą, žodinę informaciją ar kitais būdais pateiktą informaciją.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas suskaičiuoja iki 20.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas laikosi pokalbio taisyklių. Vaikas supranta ir reaguoja į knygas ir kitus tekstus. Klausymas ir supratimas
<b>Ugdymo priemonės</b> Davies B. <i>Meškis Zujus zoologijos sode</i> . Vilnius: Baltos lankos, 2019.	<b>Žodynas:</b> kūdikis, gyvūno jauniklis. Šios savaitės žodžius parinkite pagal tai, kokius gyvūnų jauniklius vaikai analizuoja, ir pagal šioje knygoje aprašomus gyvūnus.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams knygos viršelį. <b>Pradžią</b> Perskaitykite knygos pavadinimą. Pasakykite, koks autoriaus ir iliustratoriaus vardas ir pavardė. Paklauskite vaikų, apie ką, jų manymu, ši knyga yra. <b>Vidury</b> Perskaitykite knygą vaikams. <b>Pabaiga</b> Trumpai apibendrinkite istoriją.	
<b>Įvertinimas.</b> Kokius klausimus apie knygą vaikas užduoda ir į kokius klausimus jis atsako?	
<b>Diferencijavimas.</b> Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.	

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Vietoj visos knygos perskaitykite tik kelis jos puslapius. Taip pat pakvieskite šiuos vaikus atsisėsti šalia auklėtojo.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pasiūlykite šiems vaikams į knygą įtraukti didesnius skaičius ir papildomus gyvūnus. Vaikai gali savo pasiūlymus išsakyti žodžiu, padiktuoti auklėtojui arba, jei nori tai padaryti savarankiškai, užrašyti arba nupiešti.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Aptarkite naujus žodžius, naudodami paveikslėlius/nuotraukas. Jei įmanoma, vartokite lietuvių ir vaikų gimtąją kalbą.

Garsiai skaitydami šią knygą, rodykite į paveikslėlius/nuotraukas, leiskite vaikams po jūsų pakartoti kai kuriuos žodžius arba paprašykite vaikų parodyti į tą daiktą, kurio pavadinimą pasakėte.

#### **Patarimai auklėtojui**

Knygoje esančių gyvūnų pavadinimus papildykite tais gyvūnais, kuriuos analizuoja jūsų grupės vaikai.

Šios knygos tekstą galima ir dainuoti. Perskaitę knygą, pabandykite ją padainuoti su vaikais.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Garsiai skaitomas tekstas.** Davies B. *Meškis Zujus zoologijos sode*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.

Pagrindinis pasiekimas

*Užduodamas klausimus apie svarbiausias teksto detales, prašydamas paaikškinti jam neaiškias vietas, vaikas parodo, kad suprato garsiai perskaitytą tekstą, žodinę informaciją ar kitais būdais pateiktą informaciją.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas laikosi pokalbio taisyklių.

Vaikas supranta ir reaguoja į knygas ir kitus tekstus.

Klausymas ir supratimas

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Kokius klausimus apie knygą vaikas užduoda ir į kokius klausimus jis atsako?</b>	<b>Pastabos</b>

**Pamoka.** Tada ir dabar

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

<b>Skyriaus tema. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip kūdikiai / gyvūnų jaunikliai keičiasi?</b>
Tikslas. Vaikas pradės suprasti, kas laikui bėgant jis keičiasi.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas tyrinėja pokyčius, susijusius su jam pažįstamais žmonėmis ar vietomis. Istorija
<b>Ugdymo priemonės</b> Popierius Rašymo priemonės (vaškinės kreidelės, žymekliai, spalvoti pieštukai)	<b>Žodynas</b> didelis(-ė), pasikeisti, vaikas, augti, ūgis, dydis, mažas(-ą), kalbėti, smulkus(-i), vaikščioti, svoris
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams savo kūdikio nuotrauką, kalbėkite apie tai, kaip pasikeitėte nuo to laiko, kai buvote kūdikis. ARBA Parodykite vaikams įvairių žmogaus, galbūt vieno iš grupės vaikų, amžiaus nuotraukų: kūdikio ir jau ikimokyklinuko. Pasakykite vaikams, kad visose nuotraukose nufotografuotas tas pats žmogus, kad jos parodo, kaip žmogus užaugo. <b>Pradžia</b> Pasakykite vaikams, kad ir jie kadaise buvo kūdikiai, o dabar yra užaugę. Paklauskite vaikų, ar jie prisimena, kai buvo kūdikiai. Leiskite pasidalyti savo mintimis. <b>Vidurys</b> Paprasykite vaikų pagalvoti apie dalykus, kuriuos jie gali daryti. Ar jie galėjo tai daryti būdami kūdikiai? Kodėl negalėjo? Kas pasikeitė? Sulenkite popieriaus lapą per pusę. Vienoje lapo pusėje užrašykite dabar, kitoje - tada. Pasiūlykite ikimokyklinukus savo mintis pradėti taip: „Anksčiau aš _____, o dabar _____.“ Pateikite pavyzdį: „Anksčiau aš šliaužiojau, o dabar galiu vaikščioti ir bėgioti.“ Užrašykite vaikų mintis diagramoje arba, jei vaikai nori, leiskite jiems patiems tai padaryti. Jei vaikai pasirenka užrašyti patys, paskatinkite atkreipti dėmesį į žodžių tarimą.	



## **Pabaiga**

Apibendrinkite vaikų atsakymus. Pasidžiaukite, kaip jie užaugo ir pasikeitė.

**Įvertinimas.** Ar vaikas sugebėjo papasakoti, kaip jis užaugo, pasakydamas, ką jis darydavo anksčiau? Kokius dalykus jis paminėjo?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdyimo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite asmeniškai su ikimokyklinuku.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Pateikite kelis galimus atsakymus, pvz., leiskite pasiklausyti verkiančio kūdikio garso įrašo, pažiūrėti vaizdo įrašą apie kūdikį buteliuku maitinantį suaugusįjį arba vaizdo įrašą, kuriame rodomas šliaužiojantis kūdikis.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Šiems vaikams pasiūlykite sukurti savo „Tada ir dabar“ diagramas, padrąsinkite prie savo užrašytų minčių pridėti iliustracijų.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtraukiau individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdyimo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Suvidinkite vaikų pasiūlymus ir/arba panaudokite paveikslėlius/nuotraukas, kurie iliustruotų jų mintis apie tai, ką jie gali padaryti dabar ir kokius dalykus darė būdami kūdikiai.

## **Patarimai auklėtoji**

Atsižvelgus į vaikų pomėgius ir poreikius, šį užsiėmimą galima pabaigti sudarant visos grupės arba kiekvieno vaiko diagramą.

Atminkite, kad vaikai vystosi skirtingai, taip pat būkite dėmesingi kai kurių vaikų jautresnei reakcijai į tai, ką jie sugeba daryti.

**Klausimai auklėtoji.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Tada ir dabar

Pagrindinis pasiekimas

*Vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.*

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas tyrinėja pokyčius, susijusius su jam pažįstamais žmonėmis ar vietomis.

Istorija

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ar vaikas sugebėjo pasakyti, kaip jis užaugo, papasakodamas, ką jis darė anksčiau?</b>	<b>Kaip vaikas tai padarė?</b>	<b>Pastabos</b>

## 1.10. DEŠIMTAS SKYRIUS. POKYTIS

### 1.10.1. TRUMPAI APIE SKYRIŲ

#### Skyriaus tema

Pokytis

#### Esminis skyriaus klausimas

Kas yra pokytis, kaip keičiasi mano aplinka?

#### Pagrindiniai skyriaus klausimai

- Kas keičiasi aplink mane?
- Kaip keičiasi objektai?
- Kokie pokyčiai vyksta gamtoje?
- Kaip keičiuosi ir augu aš?

#### Vaiko ugdymosi pasiekimai

Pabaigęs skyrių, ikimokyklinukas turi suprasti šiuos dalykus:

- daug jį supančių dalykų keičiasi;
- objektai keičiasi įvairiai;
- gamtoje vyksta daug pokyčių;
- kai kas žmoguje pasikeičia, kai kas lieka nepasikeitę.

#### Su skyriaus tema susijęs žodynas

Sąrašas turėtų būti pritaikytas pagal konkrečios programos ir poreikius.

atsakingas(-a) augti aukštesnis(-ė) būsena centimetrai ciklas darželis data daugiau didesnis(-ė) didesnis(-ė) drugelis entomologas(-ė) etapai gimimas gimtadienis gyvenimo ciklas ilgesnis(-ė) išgaruoti išvaizda	kietesnis(-ė) kokonas laikas lėliukė lėliukė lengvesnis(-ė) maišyti maskuotė mažesnis(-ė) mažiau metų laikai mokyti naujesnis(-ė) objektai oras padidinti pakartotinai panaudoti pasikeisti pasikeisti	perdibrti perėjimas platesnis(-ė) po savarankiškas(-a) senesnis(-ė) siauresnis(-ė) sunkesnis(-ė) susitraukti švelnesnis(-ė) tamsesnis(-ė) tęsti tėvas tikslas trumpesnis(-ė) užsimaskuoti užšalti vikšras vikšras/lerva virsmas
--	---	--

jausmai kiaušinis	patirtis pėdos	vystytis
----------------------	-------------------	----------

## 1.10.2. SKYRIAUS STRUKTŪRA

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti šio skyriaus metu.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vienam klausimui skiriama apie savaitę.

*Šios yra pagrindinės visų „Darželis visiems“ skyrių dalys.*

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą į pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ryšį su įvairių tipų tekstais.*

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu. Devintame skyriuje rasite kritinį mąstymą ugdančių klausimų, skirtų garsiai skaitomam tekstui.

Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymąsi už grupės ribų.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis

**Dešimtas skyrius. Pokytis**

**Esminis skyriaus klausimas.** Kas yra pokytis, kaip keičiasi aplinka?

	Pirma savaitė	Antra savaitė	Trečia savaitė	Ketvirta savaitė
Pagrindinis savaitės klausimas	Kas keičiasi aplink mane?	Kaip keičiasi objektai?	Kokie pokyčiai vyksta gamtoje?	Kaip keičiuosi ir augu aš?
Mokymosi patirtis	<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p>Garsiai skaitoma Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020. Pamokos planą rasite p. 50, taip pat žr. šeštas skyriaus analizės ir kritinio mąstymo klausimus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i></p> <p><i>Pamokos planą rasite 1.10.6 skyriuje</i></p>	<p><b>Aplinkose</b></p> <p>Popieriaus gaminimas. Pakvieskite vaikus kartu pagaminti popierių iš panaudoto popieriaus ir popieriaus atraižų. Ant pojūčių stalo arba į indą sudėkite susmulkinto arba suplėšyto popieriaus, užpilkite vandens. Pakvieskite vaikus šlapią popierių minkyti tol, kol susiformuos vientisa šlapia masė. Sekdami pamokos plano nurodymus, paimkite šlapią popieriaus masę nuo stalo, suformuokite iš jos popieriaus lakštus.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i></p> <p><i>Pamokos planą rasite 1.10.6 skyriuje.</i></p>	<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p>Virsmo šokis. Po to, kai garsiai perskaitysite knygą apie vabzdžių arba varliagyvių virsmą, su vaikais aptarkite visus virsmo etapus, sudarydami svarbių žodžių sąrašą ir sukurdami virsmą vaizduojantį šokį. Šio užsiėmimo metu vaikai gali pakaitomis būti atlikėjai ir žiūrovai.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.</i></p> <p><i>Pamokos planą rasite 1.10.6 skyriuje</i></p>	<p><b>Mažoje grupėje</b></p> <p>Dabar ir vėliau. Pakvieskite vaikus pagalvoti apie dalykus, kuriuos jie gali daryti dabar, ir dalykus, kuriuos jie norėtų daryti ateityje. Sulenkite popieriaus lapą per pusę, vienoje jo pusėje užrašykite dabar, kitoje - vėliau. Pakalbėkite su vaikais apie dalykus, kuriuos jie gali daryti dabar, ir apie dalykus, kuriuos jie darys, kai bus vyresni. Užrašykite vaikų atsakymus ant popieriaus lapo arba pasiūlykite vaikams tai padaryti patiems. Atkreipkite vaikų dėmesį į žodžių tarimą.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.</i></p> <p><i>Pamokos planą rasite 1.10.6 skyriuje.</i></p>

Literatūra	<i>Pasaka. Linai</i>	<i>Įdomi pažintis. Sodyboje. Vilnius: Ramduva, 2013.</i>	<i>Carle E. Labai alkanas vikšrelis. Vilnius: Alma littera, 2019.</i>	<i>Yamada K. Ką daryti kilus idėjai? Vilnius: Apkabink mėnulį, 2017.</i>
Žodynas	išvaizda, pokytis, data, jausmai, didesnis(-ė), ilgesnis(-ė), siauresnis(-ė), objektai, būseną, trumpesnis(-ė), metų laikai, pasikeisti, perėjimas, oras	po, didesnis(-ė), maskuotė, sumaišyti, tęsti, tamsesnis(-ė), vystyti, užsimaskuoti, garuoti, pėdos, užšalti, augti, kietesnis(-ė), sunkesnis(-ė), centimetrai, mažiau, lengvesnis(-ė), padidinti, daugiau, naujesnis(-ė), senesnis(-ė), paskirtis, rūšiuoti, naudoti pakartotinai, susitraukti, mažesnis(-ė), minkštesnis(-ė), etapai	gimimas, drugelis, vikšras, kokonas, ciklas, kiaušinis, entomologas(-ė), lerva, gyvenimo ciklo viršmas, lėliukė	suaugęs, gimtadienis, patirtis, savarankiškas(-a), darželis, mokytis, tėvas, atsakingas(-a), aukštesnis(-ė), laikas
Šeimos ir bendruomenės įtraukimas	Paprašykite šeimų atnešti į grupę senų laikraščių, žurnalų ir/arba panaudoto popieriaus lapų, kuriuos vaikai galėtų panaudoti gamindami popierių. Šeimos gali pasinaudoti proga ir pasikalbėti su savo vaiku apie tai, kaip mes iš naujo panaudojame ir perdirbame daiktus.	Pakvieskite šeimas ateiti ir su grupe iškepti kepinį arba pagaminti patiekalą. Šeimos gali pasidalyti su vaikais nesudėtingais receptais, pagaminti patiekalą su jais, po to kartu jį paragauti. Jei šeimų nariai atvykti negali, paraginkite juos patiekalą pagaminti namuose, aptarti, kaip keičiasi maisto produktai juos gaminant ar valgant (pvz., kas nutinka į sausus pusryčius įpylus pieno, kepant morkas ar gaminant makaronus ar ryžius). Laikykitės visų saugos taisyklių.  Atminkite, kad grupėje apsilankęs žmogus niekada negali pasilikti su vaikais vienas.  <i>Kuriamas abipusis ryšys</i>	Pasiūlykite šeimoms pakeliui į namus užsukti į parką arba apžiūrėti rajone augančius medžius. Kaip pasikeitė medžiai po žiemos? Jei yra galimybė, nupieškite, kaip medis atrodė žiemą ir kaip jis atrodo dabar pavasarį. Piešinius palyginkite.	Pakvieskite šeimas apsilankyti mokykloje arba praeiti po mokyklą, kurią jų vaikas lankys rudenį, pakalbėti su vaiku, kuo panaši ir kuo skiriasi dabartinė ir nauja ugdymosi programa. Jei yra galimybė, pasiūlykite šeimoms apsilankyti grupėje, kurioje jų vaikas mokysis rudenį.

**Pasiekimų šventė**

Virsmų aplankas. Šio skyriaus pradžioje praneškite vaikams, kad šią savaitę jie turės galimybę sukurti aplanką ar darbų rinkinį apie virsmus. Parodykite vaikams vietą, kur bus galima laikyti jų darbus, arba pakvieskite vaikus padėti jums ją surasti. Paraginkite vaikus savo aplankui atrinkti darbus, susijusius su šio skyriaus tema. Auklėtojai gali fotografuoti vaikų ugdymosi patirtį. Skyriaus pabaigoje šeimos gali apsilankyti grupėje ir apžiūrėti vaikų darbus arba vaikai savo darbus gali parsinešti namo.

**ARBA**

Iššūkis „Pokytis“. Sukurkite vaikams iššūkį ar keletą iššūkių, panašių į tuos, kurie yra pasiūlyti Idėjos ugdymo(si) aplinkoms skyriuje. Ieškant sprendimo, leiskite vaikams dirbti mažose grupėse arba su visa grupe. Pakvieskite vaikus pagalvoti, kaip, ieškodami sprendimo, jie gali inicijuoti pokyčius ir panaudoti bei transformuoti įvairią medžiagą. Pakvieskite grupėje apsilankyti svečius ir apžiūrėti vaikų darbus arba kartu su vaikais ieškoti sprendimų.

**ARBA**

Atsisveikinimo knyga. Dirbkite su kiekvienu vaiku individualiai. Padėkite jam atrinkti keletą jo piešinių ir/arba darbų, kuriuos jis sukūrė per visus šiuos mokslo metus. Sudėkite viską į knygą, ant jos užrašykite arba padėkite vaikui pačiam užrašyti „Atsisveikinimo knyga“. Knygos pavyzdį rasite vienuolikto skyriaus prieduose.



### 1.10.3. IDĖJOS UGDYMO(SI) APLINKOMS

Mokslo metų pabaigoje žaidimu paremtas mokymas(is) ir ugdymo(si) aplinkos ir toliau išlieka pagrindiniu vaikų ugdymo(si) būdu, kuris leidžia pasiekti gerų rezultatų darželyje ir už jo ribų. Ugdymo(si) aplinkos ir toliau turėtų būti naudojamos nagrinėjant esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus, taip pat ugdant ilgalaikius vaikų įgūdžius. Jos turi atspindėti skyriaus temą ir būti pritaikytos jūsų vaikų poreikiams ir interesams.

Suaugusiųjų ir vaikų bendravimas suteikia galimybę parodyti, kaip vartoti tam tikrus žodžius, paskatinti vaikus tai daryti patiems, užduoti sudėtingesnius klausimus bei nutiesti kelią į dar sudėtingesnio turinio medžiagą. Šiuo ugdymo(si) etapu ypač svarbu padėti vaikams ugdymo(si) aplinkose pagilinti savo kalbos žinias, ugdyti analitinį ir sąvokomis paremtą mąstymą. Užduodami vaikams klausimus, būkite reiklūs ir tuo pat metu palaikantys. Gilinkitės į vaikų atsakymus, bandykite juos įtraukti į sudėtingesnius pokalbius.

Tikėtina, kad vaikų žaidimai taps sudėtingesni, jie gali būti pasirengę susieti ankstesnių skyrių turinį su dabartinio skyriaus turiniu ir papildomiems iššūkiams.

Vaikai geriau supras sąvokas, jei auklėtojai suteiks jiems galimybę analizuoti ir spręsti problemas, o ne tik įsiminti ir atkartoti faktus.

Šie užsiėmimai padės vaikams svarstant, kaip jie gali panaudoti ir transformuoti tam tikras medžiagas, taip pat, kaip būti aktyviais šių pokyčių dalyviais. Vienas iš būdų ugdyti vaikų aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius yra susieti jų ankstesnę patirtį su realiu pasauliu. Žemiau pateiktose veiklose rasite užsiėmimų, kuriuos vaikai atliko ankstesniuose skyriuose. Skirtumas tik tas, kad šio skyriaus užsiėmimuose vaikai susidurs su kokiu nors pokyčiu. Tokiu būdu papildyta užduotis tarnaus kaip priemonė vaikams pasiremti ir iš naujo pergaltoti savo ankstesnę patirtį, pabandyti suprasti jų aplinkoje ir apskritai pasaulyje vykstančius pokyčius ir virsmus.

Pristatant šiuos užsiėmimus, pirmiausia pateikiamas pirminis veiklos aprašymas, po to eina pastraipa, paaiškinanti apie į užduotį, įtrauktą pokyčio elementą.

*Kritinio mąstymo klausimai / teiginiai ir rekomenduojama literatūra (jei yra) pateikiami kiekvieno puslapio pradžioje, o po to seka užduotys, kurios kiekviename skyriuje yra skirtingos.*

Čia pateikiamos idėjos papildo kiekvienoje aplinkoje esančią ugdymo(si) medžiagą ir priemones, pvz., kaladėles Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje, įvairius rekvizitus Vaidybinių žaidimų aplinkoje, popierių ir įvairias rašymo priemones Rašymo aplinkoje ir kt. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų susipažinti su ugdymo(si) medžiaga, kuria gali naudotis visi vaikai. Užsiėmimai turi būti smagūs ir pritaikyti vaikams! Tai nėra galutinis idėjų sąrašas, jis gali būti papildytas medžiaga, kuri siejasi su konkrečiu skyriumi ir atitinka jūsų grupės poreikius.

Nors jūsų atrinkta ugdymo(si) medžiaga yra nepaprastai svarbi ugdymo(si) procese, mokymasis bus sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiaisiais. Sėkmingesnis, jei aplinkose vaikai bendraus su suaugusiaisiais. Vaiko įtraukimo į prasmingą veiklą kriterijus pabrėžia būtiną pusiausvyrą tarp suaugusiųjų ir vaiko inicijuotos ugdymosi patirties ir siūlo keletą būdų, kaip darželio personalas gali prisidėti prie vaikų ugdymosi aplinkose. Darželio darbuotojams bendraujant su vaikais aplinkose, jie turėtų apgalvotai naudoti klausinėjimo metodus, inicijuodami pokalbį, prisijungdami prie jo ar jį praplėsdami, naudodami savarankiškus ir lygiagrečiuosius priėjimus, užduodami atvirus klausimus, kurie didina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, tuo pačiu ugdydami vaikų problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimas yra svarbi priemonė ugdant įvairius vaikų įgūdžius.

Kryptingas žaidimas, užuot kenkęs akademiniam ugdymosi procesui, sustiprina vaikų įgūdžius, kuriais toks mokymas grindžiamas.

Jei vaikai gauna pakankamai laiko pažaisti, naudotis ugdymo(si) aplinkomis ir jose esančiomis ugdymo(si) priemonėmis, jie įgyja įgūdžių, kurių reikės tolesniems ir sudėtingesniems žaidimams. Žaidimu paremtas ugdymosi procesas atitinka vieną iš ugdomų gebėjimų: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai. Tas pats žaidimas padeda vaikams įgyti pagrindinių žinių, (vaikas įgyja pagrindines žinias), kurios yra būtinos vaikams užmezgant ryšius, gilinant jų supratimą apie juos supantį pasaulį.

Dėl šių priežasčių auklėtojai turėtų užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis įvairia ugdymo(si) aplinkų medžiaga ir priemonėmis trečdalį ikimokyklinio ugdymo dienos laiko, skatinti vaikų dalyvavimą žaidimų aplinkose, pakoreguodami dienos tvarkaraštį taip, kad jame atsirastų vietos darbui mažose grupėse ir su visa grupe. Visos čia siūlomos veiklos atitinka ugdomus gebėjimus, taip pat numatyta vaikų pažangos įvertinimo galimybė.

Čia taip pat rasite rekomenduojamos literatūros tekstų, kurie papildo skyriaus medžiagą ir veiklas.

## KALADĖLĖS/KONSTRAVIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok apie savo darbą. Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kokius dar objektus galėtumei pridėti? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kodėl? Iš kur tu žinai? Kaip tu pastatytumei \_\_\_\_\_? Kokia tavo išvada?

### Rekomenduojama literatūra

#### *Changes, Changes by Pat Hutchins.*

Pakvieskite vaikus pastatyti vieną iš knygoje minimų struktūrų arba sukurti savo pasakojimą naudojant kaladėles. Vaikams, kurie norėtų savo pasakojimą nupiešti arba jį užrašyti, duokite popieriaus ir rašymo priemonių.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas sukuria ir pristato eilėraštį, vaidinimą, meno kūrinį ar atsakymą apie konkretų autorių arba temą, kurios mokosi grupėje.*

### Kaladėlės ir kita ketvirto skyriaus statybinė medžiaga

Turėkite aplinkoje įvairių tipų kaladėlių ir statybinių medžiagų, tokių kaip „Lincoln Logs“, taip pat mažų ir didelių kaladėlių (iš kartono ar medžio), „Duplos“ ir kt. Tai gali būti tinkamas laikas šias medžiagas naudoti pakaitomis. Pakvieskite vaikus pastatyti savo namus arba pastatus, kurie stovi netoli jų gyvenamosios vietos (ketvirtas skyrius. Kur mes gyvename?).

Paklauskite vaikų, kaip jie galėtų panaudoti keletą medžiagų ir jas transformuoti (t. y. „Lego“ kaladėles ir kt.) kurdami naują struktūrą. Tegul tai būna įvadas į pokalbį apie pokyčius, kurie įvyksta statant, pertvarkant ar rekonstruojant namus ar pastatus. Vaikai taip pat gali pastatyti metro bėgius, jungiančias jų pastatus. Užsiėmimo metu vartokite tokius žodžius kaip aukštesnis, žemesnis, didesnis ir mažesnis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Bokštas

Pradėkite aplinkoje statyti bokštą. Paprašykite vaikų bokštą pastatyti kuo aukštesnį. Paklauskite, kokio aukščio bokštą jie galėtų pastatyti, padėkite jiems šią užduotį atlikti. Pakvieskite vaikus pagalvoti, kokio aukščio bokštą jie gali pastatyti. Pasiūlykite, kaip kitaip galima būtų bokštą pakeisti, pvz., padaryti jį mažesnį, platesnį ar siauresnį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Iššūkis „Tiltas“

Kaladėlių / Konstravimo aplinkoje iš popieriaus padarykite nedidelę upę. Pakvieskite vaikus pastatyti tiltą per upę iš aplinkoje esančių medžiagų. Vaikams sėkmingai atlikus šią užduotį, padidinkite upės plotį, kad jie turėtų sugalvoti, kaip pastatyti ilgesnius tiltus. Pakvieskite vaikus savo tiltus pavadinti. Etiketėms turėkite popieriaus ir rašymo priemonių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

### Koks tavo ūgis?

Pasiūlykite vaikams išmatuoti vienas kito ūgį naudojant kaladėles. Duokite rašymo priemonių. Po to, kai vaikai išmatuos vienas kitą, paklauskite jų, koks, jų manymu, bus jų ūgis, kai jie užaugs. Stebėkite, kaip vaikai matuoja vieni kitus (pvz., stovėdami ar gulėdami).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas atpažįsta išmatuojamas objektų savybes, tokius kaip ilgis ir plotis; apibūdina juos vartodamas teisingą žodyną (pvz., mažas, didelis, trumpas, aukštas, tuščias, pilnas, sunkus ir lengvas).*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokius žodžius vaikas vartoja apibūdinamas savo ūgį?

## VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas tu būsi šiandien? Įdomu, kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Ką manai apie \_\_\_\_\_? Ką tai tau primena?

### Rekomenduojama literatūra:

**Moroney T. Kodėl aš myliu augintinius. Vilnius: Baltos lankos, 2020.**

Pakeisti aprašą į: Paverskite Vaidybinių žaidimų erdvę namais. Pakvieskite vaikus įsivaizduoti, kad pas juos apsigyvens augintinis. Pasiūlykite atsiversti knygą *Kodėl aš myliu augintinius* ir pasakyti, ko jiems pririks augintinio priežiūrai.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Septinto skyriaus užduotis „Metereologas“

Pakvieskite vaikus tapti orų pranešėjais. Duokite jiems drabužių, kurie padėtų įsivaizduoti, kad jie yra TV orų pranešėjai, didelį žemėlapij, įvairių orų nuotraukų ir diagramų. Padėkite vaikams perskaityti orų žemėlapius, užduokite klausimų apie tai, ką jie mato (žr. septintą skyrių „Vanduo“).

Vaikams žaidžiant su šiomis priemonėmis, paraginkite juos pagalvoti, kaip keičiasi orai, kaip žmonės reaguoja į oro permainas. Jie galėtų pasakyti, kaip orai pasikeis ir ką žmonės darys ruošdamiesi tiems pokyčiams (pvz., dabar saulėta, bet greitai orai pasikeis, tuoj bus debesuota. Greičiausiai šiandien reikėtų pasiimti skėtį!). Visos užsiėmimo metu vartokite žodžius oras ir pasikeisti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Iššūkis „Namas“

Pakvieskite vaikus iš didelių kaladėlių ir permatomo audinio, jei tokio turite, pastatyti tokio dydžio namą, kuriame tilptų jie patys. Po to, kai vaikai pastatys namą, leiskite jame pažaisti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

### Kraustymosi diena

Paverskite aplinką namais. Duokite vaikams dėžių ir kitų priemonių, kurių reikia kraustantis, tokių kaip lipni juosta, etiketės, rašymo įrankiai ir pan., ir pakvieskite juos įsivaizduoti, kad jie kraustosi į naujus namus. Prisijunkite prie tų vaikų, kurių šeimos netrukus žada krausytis ir kurie gali dėl to išgyventi. Kad kraustymasis vyktų sklandžiai, pakalbėkite su vaikais apie išteklius ir strategijas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.*

### Entomologo laboratorija

Aplinką paverskite entomologo laboratorija, kurioje vaikai galėtų tyrinėti vabzdžius. Turėkite mažų žaislinių vabzdžių, mikroskopų ir lupų, laboratorinių chalutų, akinių, popieriaus užrašams ir stebėjimams užfiksuoti, taip pat literatūros apie vabzdžius, nuotraukų su įvairiais vabzdžio gyvenimo ciklo etapais. Pakvieskite vaikus tyrinėti vabzdžius, atidžiai stebėti, kaip jie keičiasi.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokie vaiko veiksmai ar žodžiai rodo, kad vaikas supranta apie vabzdžių gyvenimo ciklą?

### **Darželis**

Pakvieskite vaikus Vaidybinių žaidimų aplinkoje sukurti darželio grupę. Jie gali patys nuspręsti, koks bus darželis. Po to pakvieskite juos pasidalyti vaidmenimis ir įsivaizduoti, kad šiandien - nauja mokslo metų pradžia. Jei reikia, duokite vaikams pavartyti Andrea Dami knygą „Milė eina į darželį“ ar kokią nors kitą knygą apie darželį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas prisitaiko prie pokyčių.*

### **Maskuotė**

Pasirūpinkite daiktais, kurie padės vaikams užsimaskuoti, pvz., skrybėlės, įvairūs akiniai, ūsai / barzda, perukai ir įvairios drabužių detalės. Užsiėmimo metu dažnai vartokite žodį užsimaskuoti, pakalbėkite su vaikais apie tai, kaip maskuotė gali pakeisti jų išvaizdą. Jei yra galimybė, nufotografuokite vaikus su maskuote, duokite kitiems žmonės atspėti vaikų tapatybę. Nuotraukas panaudokite kurdami grupės knygą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### **Kai suaugsiu**

Duokite vaikams daiktų, kurie leis padėti įsivaizduoti, kad jie yra suaugę, pvz., darbo drabužiai ar uniformos, piniginės, netikri pinigai, kreditinės kortelės, raktai, nuolatinis viešojo transporto bilietas ir kt. Stebėkite, kaip vaikai elgiasi, kalba vaidindami suaugusius. Būkite atidūs tiems vaikams, kurie žaidimo metu gali atkartoti sudėtingas suaugusiųjų gyvenimo aplinkybes.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas žino, kaip kalba veikia skirtinguose kontekstuose.*

## MENINĖ VEIKLA

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Papasakok man apie savo meno kūrinį. Ką tu pastebėjai apie \_\_\_\_\_? Aš pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai padarei? Ką darysi toliau? Kodėl? Ką tu jauti, žiūrėdamas į šį paveikslą, piešinį ir pan.?

### Rekomenduojama literatūra

**Lallemand O. ir E. Thuillier *Vilkas keičia spalvą*. Vilnius: Burokėlis, 2015.**

Duokite vaikams spalvoto popieriaus ir pakvieskite iš jo sukurti vilkui drabužius. Paklauskite, kodėl jie pasirinko būtent tokią spalvą, kaip mano, kaip vilkas jausis apsivilkęs tokios spalvos drabužius?

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atsako į klausimus apie teksto detales bei pats užduoda klausimus.*

### Pastaba

Vaikams būdingi skirtingas jautrumas. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Stebėkite, kada jie bus pasirengę prisijungti prie žaidimo.

### Emocijos popierinėje lėkštėje

Perkirpkite popierines lėkštes per pusę, duokite vaikams vieną lėkštės pusę. Paprašykite vienoje pusėje nupiešti burną, išreiškiančią vieną, o kitoje pusėje – kitą emociją (pvz., šypsena, jei žmogus laimingas, paniurusį veidą, jei liūdnas, ir pan.). Prie lėkštės pritvirtinkite pagaliuką. Paprašykite vaikų savo veidą uždengti lėkšte ir pažiūrėti į save veidrodyje (žr. trečią skyrių „Viskas apie mus“).

Vaikams pažiūrėjus į vieną savo veido išraišką, paprašykite lėkštę apversti ir pažiūrėti į kitą savo išraišką. Pasinaudokite žaidimu kaip įvadu į pokalbį apie emocijas, kaip ir kodėl emocijos gali pasikeisti, kaip mūsų veiksmai ir žodžiai gali turėti įtakos kitų žmonių emocijoms.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.*

### Iššūkis „Paversk daiktą kitu“

Pasiūlykite vaikams įvairius daiktus, pvz., perdirbtas medžiagas, paversti kuo nors nauju. Leiskite vaikams naudoti įvairias dailės priemones ir tokias medžiagas kaip perdirbtos ir koliažo medžiagos, žymekliai, dažai, klizai ir kt. Pakalbėkite su vaikais apie originalų daiktą, į ką jis pavirto ir kaip jie tai padarė. Baigę žaisti vaikai Rašymo aplinkoje gali parašyti, kaip jie pakeitė objektą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Audimas

Pagaminkite stakles keletą virvių surišę išilgai gimnastikos lanko. Pakvieskite vaikus pro virvių apačią ir viršų perverti įvairių juostelių arba siūlų. Atkreipkite vaikų dėmesį, kaip atskiros juostelės pavirto kažkuo nauju. Šiame užsiėmime galima naudoti ir rėmą, pagamintą iš lazdelių, pūkuotų vielučių ar panašių medžiagų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Spalvų maišymas

Pakvieskite vaikus sumaišius raudonos, geltonos ir mėlynos spalvos dažus sukurti naują spalvą. Galite dirbti ir tik su baltais ir juodais dažais arba pridėti juodų ir baltų dažų prie jau turimų. Naujiems dažams išdžiūvus, nuneškite juos į Pažinimo aplinką, kur vaikai galėtų savo pastebėjimus užrašyti arba nupiešti savo mokslo žurnaluose.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### **Oro menas**

Pasirūpinkite priemonėmis ir medžiagomis, kurias vaikai galės panaudoti vaizduodami įvairius orus, pvz., geltoni dažai ir blizgučiai gali reikšti saulę, pipetės ir šviesiai mėlyni dažai - lietu, vata - debesis ir kt. Padalinkite didelį popieriaus lapą į keletą skyrių, pakvieskite vaikus kiekviename skyriuje sukurti po skirtingą orą arba leiskite vaikams sukurti kelis skirtingus darbus - po vieną kiekvienam oro tipui. Pagalvokite apie galimybę parodyti vaikams su oru susijusių meno kūrinių, tokių kaip El Greko „Toledo peizažas“ arba Žano Metzingerio „Saulėlydis 1“. Vėliau (tą pačią dieną arba kitą savaitę) vaikai galės savo darbus pavadinti pagal juose pavaizduotus orus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Skulptūros**

Pakvieskite vaikus iš perdirbtų medžiagų, tokių kaip dėžės ir tara, sukurti skulptūras. Parūpinkite lipnios juostos arba klijų. Vaikams dirbant, pakalbėkite, kaip vaikai atskirus daiktus paverčia į kažką nauja.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas kuria iš perdirbtos medžiagos? Kokius įrankius jis naudoja?

### **Drugelių sparnai**

Pasigaminkite su vaikais drugelio sparnus naudodami spalvotą popierių, dažus, žymeklius ir/arba kitas medžiagas. Pakvieskite vaikus apibūdinti savo unikalius dizainus. Vaikai gali sparnus nešioti ant nugaros ir įsivaizduoti, kad jie yra drugeliai, arba juos prisitvirtinti virvutėmis ir juostele. Pakalbėkite su vaikais apie virsmą ir apie tai, kaip drugeliai jaučiasi su sparnais.

Vėliau vaikai gali sparnus užsidėti šokdami Muzikos ir judesio aplinkoje arba rašydami istoriją apie drugelį Rašymo aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Piešimas lietuje**

Pakvieskite vaikus su šaukštais ant didelio popieriaus lapo suberti nedideles tempera dažų krūveles. Jei lyja lietus, išneškite popierių į lauką, jei saulėta, duokite vaikams purškimo butelių su vandeniu ir pakvieskite juo užpurkšti popieriaus lapą. Stebėkite, kas vyksta su dažais. Paklauskite vaikų, kas atsitiko, kodėl.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### **Autoportretai**

Pakvieskite vaikus, naudojant įvairią medžiagą (pieštukas ir popierius, dažai, molis, koliažo medžiaga ir kt.), per keletą dienų sukurti savo autoportretus (per dieną - po vieną darbą). Duokite vaikams veidrodžius, kad jie galėtų atidžiai išstudijuoti savo bruožus. Vaikams sukūrus keletą darbų, sudėkite juos vienoje vietoje ir pakvieskite aptarti, kas visuose darbuose yra panašu (pvz., vaikas visur turi akis). Atkreipkite vaikų dėmesį, kad nors daug kas pasikeičia, kai kurie dalykai lieka tie patys. Jei turite išsaugoje vaikų autoportretus, kuriuos jie sukūrė mokslo metų pradžioje, panaudokite ir juos. Pakvieskite vaikus juos palyginti su dabartiniais autoportretais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.*

## PAŽINIMAS/ATRADIMAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Ką pastebėjai, kai \_\_\_\_\_? Ką sakė tavo nuojauta apie \_\_\_\_\_? Ką darysi toliau? Įdomu, kas atsitiktų, jei \_\_\_\_\_? Iš kur žinai? Kaip galėtume sužinoti?

### Rekomenduojama literatūra

**Carle E. *Labai alkanas vikšrelis*. Vilnius: Alma littera, 2019.**

Gaukite vikšrų. Pakvieskite vaikus stebėti vikšrus, jiems virstant į drugelius. Stebėjimo metu iškilus klausimams, atsakymų pasiūlykite ieškoti knygoje Carle E. *Labai alkanas vikšrelis*. Vilnius: Alma littera, 2019.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

### Penkto skyriaus "Lenktynės"

Paprašykite vaikų pastatyti rampas ir surengti įvairių transporto priemonių konkursą. Prieš tai paklauskite vaikų, kuri iš transporto priemonių nuvažiuos rampa greičiausiai, kodėl. Vaikų atsakymus užrašykite ir pradėkite konkursą (Penktas skyrius. Transportas).

Pasirinkite vieną transporto priemonę. Pažiūrėkite, kiek laiko užtrunka jai nuvažiuoti rampa. Atsakymą užrašykite, paklauskite vaikų, kaip jie galėtų pakeisti transporto priemonės nusileidimo rampa laiką. Ką reikėtų pakeisti, kad transporto priemonė nuriedėtų lėčiau, ko reikėtų, kad ji nusileistų greičiau.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### Grupės augintinis

Jei turite grupės augintinį, paklauskite vaikų, kaip per šiuos metus jis pasikeitė. Vaikai savo pastebėjimus ir mintis gali užrašyti arba nupiešti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Kaleidoskopas

Jei turite, duokite vaikams kaleidoskopų. Atkreipkite jų dėmesį į pasikeitimus, pakvieskite pagalvoti, kaip jie atsiranda.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.*

### Aštuntas skyrius. Grupės augalai

Duokite vaikams greitai augančių sėklų, tokių kaip sviestinės pupelės. Sukurkite lentelę, kurioje vaikai galėtų numatyti, kiek laiko prireiks sėkloms išdygti ir užaugti. Paraginkite vaikus periodiškai stebėti augalų augimą, rezultatus užrašyti. Prieš šią veiklą įsitikinkite, kad augalai nėra nuodingi ir kenksmingi vaikams, kad juos yra lengva prižiūrėti. Be to, įsitikinkite, kad vaikai nėra alergiški nei vienam iš grupėje esančių augalų (Aštuntas skyrius. Augalai).

Augalui augant, atkreipkite vaikų dėmesį į pokyčius, pakvieskite vaikus savo pastebėjimus užrašyti arba nupiešti.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### Temperatūra

Pakabinkite termometrą lauke, kitoje grupės lango pusėje taip, kad vaikai gerai jį matytų. Pakvieskite vaikus atidžiai stebėti termometrą, įrašyti / užrašyti temperatūros pokyčius ir juos aptarti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Iššūkis „Cukraus kubeliai“



Į keptuvę arba padėklą įpilkite apie 2 cm vandens. Pakvieskite vaikus iš cukraus kubelių pastatyti bokštą. Kiek kubelių jie sudės, jiems nespėjus ištirpti? Norėdami geriau pamatyti padėkle ar inde vykstančius pokyčius, vandenį nudažykite maistiniais dažais.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinėdamas ir bandydamas vaikas tikrina spėjimus.*

### **Actas ir maistinė soda**

Paprašykite vaikų atspėti, kas atsitiks, kai maistinę sodą sumaišysite su actu. Pasiūlykite savo spėjimus užrašyti (arba tai padarykite jūs). Duokite vaikams abiejų medžiagų ir leiskite paeksperimentuoti. Parūpinkite matavimo šaukštų, pakvieskite vaikus išandyti skirtingą maistinės sodos ir acto kiekį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Ištirpti saulėje**

Į keksiukų skardą arba keletą mažų dubenėlių ar indelių sudėkite įvairių daiktų. Parinkite daiktų, kurie saulėje ištirps, ir tų, kurie neištirps. Daiktai, kurie ištirps, yra vaškinės kreidelės, ledo gabaliukai, zefyrai ir kt. Paklauskite vaikų, kiek laiko užtruks, kol daiktai ištirps saulėje. Valandą? Dieną? Kodėl?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Ar pasikeitė?**

Duokite vaikams medžiagų, kurias jie galėtų sumaišyti, pvz., aliejaus ir acto, miltų ir vandens. Paklauskite vaikų, kas atsitiks šias medžiagas sumaišius. Medžiagas sumaišius, paprašykite jų pagalvoti apie savo numatytus rezultatus, pagalvoti, kas įvyko. Ar medžiagos pasikeitė? Kaip?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Surask sėklos augalą**

Pateikite įvairių sėklų ir nuotraukų, kaip sėkla atrodys jai išdygus. Pakvieskite vaikus kiekvienai sėklai surasti porą. Pakalbėkite apie tai, kaip sėkla augs ir keisis. Jei yra galimybė, grupėje pasodinkite sėklų, stebėkite, kaip jos auga.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Virsmas**

Duokite vaikams įvairių vabzdžių ar gyvūnų, kurie patiria virsmą, pvz., drugeliai ir rupūžės, nuotraukų, pakvieskite jas sudėti pagal eilę. Pakalbėkite su vaikais apie nuotraukose pavaizduotus pokyčius. Užsiėmimo metu vartokite žodžius virsmas, lėliukė, augti, keistis ir gyvenimo ciklas. Jei yra galimybė, stebėkite gyvus gyvūnus grupėje arba apsilankykite naminių gyvūnėlių parduotuvėse ar kitose vietose. Jei sugalvosite gyvūnus stebėti grupėje, laikykitės visų saugos reikalavimų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Chameleonas**

Pasakykite vaikams, kad chameleonas yra gyvūnas, kuris gali pakeisti savo odos spalvą. Tokiu būdu chameleonai bendrauja vienas su kitu, kartais jie keičia spalvą, kad sutaptų su aplinka arba užsimaskuotų. Padėkite žaislinį chameleoną ant skaidraus paviršiaus (pvz., projektoriaus skaidrės), pasiūlykite vaikams jį padėti įvairiose grupės vietose ir pažiūrėti, kaip jis galėtų pakeisti savo spalvą. Vaikai gali pagalvoti, kodėl kiekvienoje naujoje vietoje chameleonas pakeičia savo kūno spalvą. Šio užsiėmimo metu dažnai vartokite žodį maskuotė.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### **Stebėjimų žurnalas**

Duokite vaikams žurnalą, kuriame jie galėtų fiksuoti pokyčius, kuriuos jie stebi Pažinimo aplinkoje. Jie gali stebėti, kaip tirpsta ledas, kas nutinka sumaišius maistinę sodą su actu, kas vyksta su vikšru ir kt. Žurnalus galite

pagaminti susegę keletą tuščių popieriaus lapų. Atkreipkite dėmesį į vaikų vartojamus žodžius (t. y. didesnis(-ė), maišyti, tamsesnis(-ė), lengvesnis(-ė), virsmas, mažesnis(-ė) ir būseną). Kartu su vaikais pasiaiškinkite šių žodžių reikšmes.

*Ugdomi gebėjimai: tyrinédamas ir eksperimentuodamas vaikas bando suprasti ir suformuluoti išvadas.*

Įvertinimo galimybė. Kokius duomenis vaikas fiksuoja savo žurnale? Ar jis kaip nors sistemina savo stebėjimus?

## MATEMATINIAI ŽAIDIMAI IR ŽAISLAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Ką tu pastebi? Kas atsitiko, kai tu \_\_\_\_\_? Kodėl taip atsitiko? Ką turėčiau daryti, jei norėčiau, kad \_\_\_\_\_? Papasakok apie \_\_\_\_\_. Iš kur žinai? Pasakyk, kodėl \_\_\_\_\_.

### Rekomenduojama literatūra

**Bartikova P. *Metai sode*. Vilnius: Alma littera, 2018.**

Pakalbėkite su vaikais apie tai, kaip knygoje aprašytas sodas. Pasiūlykite iš mažų kaladėlių ir matematinių figūrų sukurti savo sodą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas prisitaiko prie pokyčių.*

### Šešto skyriaus šviesos stalas

Turėkite įvairiaspalvių permatomų plastikinių šiaudelių, nedidelių plastilino rutuliukų arba pieštuko laikiklių. Pakvieskite vaikus iš šiaudelių suformuoti geometrines figūras arba pastatyti konstrukcijas. Plastiliną arba pieštuko laikiklius vaikai gali naudoti sutvirtinant savo figūrų ar konstrukcijų kampus (Šeštas skyrius. Šviesa).

Vaikams suformavus figūrą, paklauskite, kaip iš jos jie galėtų padaryti naują figūrą. Vaikams ieškant atsakymo, pakalbėkite apie figūrų savybes (pvz., „pirmiausia iš keturių šiaudelių suformavote kvadratą - po vieną kiekvienoje kvadrato pusėje. Patraukę vieną šiaudelį ir pakeitę likusių dviejų šiaudelių vietą, iš kvadrato padarėte trikampį!).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas kuria ir stato geometrines figūras iš įvairių sudedamųjų dalių (pvz., pagaliukų, molio rutuliukų).*

### Iššūkis „Puodeliai“

Duokite vaikams daug plastikinių puodelių ir pakvieskite iš jų pastatyti kuo aukštesnę konstrukciją. Ar jie gali pastatyti bokštą, kuris būtų aukštesnis už juos? Ar jie gali pastatyti tokį bokštą, kuris būtų auklėtojo aukščio?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

### Sudėkime

Priklijuokite išilgai sienos dvi kartonines tūtas, nukreiptas viena į kitą. Padėkite po jomis krepšį ar indą taip, kad įmetus daiktus į tūtas, jie ten įkristų. Pirmą į vieną, o po to į kitą tūtą įmeskite vatos rutuliukų arba pūkuotų kamuoliukų. Mesdami sakykite, kiek įdėjote į kiekvieną iš tūtų ir kiek objektų atsidūrė krepšyje, pavyzdžiui, du rutuliukai pirmoje tūtoje ir du - antroje sudaro keturis. Pakalbėkite su vaikais, kaip sudėjus daiktus pasikeičia kiekis. Užsiėmimo metu pabrėžkite žodžio daugiau vartojimą. Taip pat pagalvokite apie galimybę duoti vaikams rašymo priemonių ir pakviesti juos skaičius užrašyti naudojant skaitmenis arba žodžius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip atimti ir sudėti, naudojant objektus, pirštus ir reaguojant į praktines situacijas (pvz., jei turime 3 obuolius, prie jų pridėdame dar 2, kiek obuolių turime dabar?).*

✓ Įvertinimo galimybė. Ką vaikas supranta apie sudėtį?

### Dėlionės

Pakvieskite vaikus sudėti dėlionės, įskaitant dideles, kurias galima dėti ant grindų. Aptarkite, kaip sudėjus atskiras dėlionės dalis maži piešinėliai pavirsta didesniais piešiniais.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų.*

### Sparnų simetrija

Pakvieskite vaikus atidžiai pažiūrėti į drugelio sparnus, atkreipkite jų dėmesį, kad raštai, puošiantys drugio sparnus, yra simetriški arba atspindi vienas kitą. Ar drugelis buvo simetriškas, jam būnant vikšru? Pasiūlykite vaikams sukurti simetriškus drugelio sparnus. Popieriaus lapo viduryje nubrėžkite storą liniją ir pakvieskite vaikus iš įvairių kaladėlių abiejose lapo pusėse sudėlioti po tokį pat raštą. Vaikams dirbant, pakalbėkite apie jų naudojamąs geometrines figūras ir formas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina aplinkos objektus, pavartodamas figūrų pavadinimus ir santykinę tų objektų vietą nurodančius terminus, pvz.: viršus, apačia, aukštai, žemai, už, virš.*

## SMĖLIS IR VANDUO / POJŪČIAI

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kas atsitinka, kai \_\_\_\_? Kaip tai veikia? Kaip galėtum tai pakeisti? Ką tai tau primena? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_? Papasakok daugiau.

### Rekomenduojama literatūra

**Bagdonaitė R. *Lašiuko kelionė. Apie vandens apytaką gamtoje.* Kaunas: Šviesa, 2006.**

Vaikams žaidžiant su pojūčių stalo vandeniu, paklauskite jų, į ką vanduo gali pavirsti. Pagalvokite apie galimybę ant šios aplinkos sienų pakabinti keletą paveikslėlių iš knygos.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Pastaba

Vaikams būdingas skirtingas jautrumas. Neverskite vaikų liesti medžiagų. Pakvieskite juos dalyvauti, atidžiai stebėkite jų elgesį. Reaguokite, kai jie bus pasirengę prisijungti prie žaidimo.

Ant pojūčių stalo visada turėkite priemonių, su kuriomis vaikai galėtų kasti, semti, pilti, pripildyti indus ir kitaip žaisti su smėliu / vandeniu.

### Septintas skyrius. Išstirkime ledą

Ant pojūčių stalo padėkite ledo kubelių. Pakvieskite vaikus juos patyrinėti (Septintas skyrius. Vanduo).

Duokite vaikams pipečių ir keletą puodelių šilto (ne karšto) spalvoto vandens. Paraginkite vaikus tyrinėti ledą, atkreipiant dėmesį į vykstančias permainas, ant jo užlašinus spalvoto vandens. Be to, vaikai gali iširti, kas, ledui tirpstant, nutinka su spalvotu vandeniu. Vaikams dirbant, pakalbėkite apie pokyčius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Iššūkis „Nenuskandink laivo“

Pasirūpinkite mažu žaisliniu laivu ir daugybe mažų matematinių žaislų arba objektų, tokių kaip monetos ar mažos kaladėlės. Pakvieskite vaikus pažiūrėti, kiek objektų, prieš nuskęsdamas, laivas išlaikys.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suskaičiuoja iki 20.*

### Popieriaus gaminimas

Mokymosi patirtis (žr. pamokų planus 1.10.6. skyriuje).

Ant pojūčių stalo padėkite suplėšyto arba susmulkinto popieriaus. Didžioji dalis popieriaus turėtų būti jau suplėšyta arba susmulkinta, tačiau popierių gali padėti plėšyti ir vaikai. Į pojūčių stalą įpilkite vandens, paraginkite vaikus toliau plėšyti popierių, minkyti, trinti jį, kol susidarys minkšta masė. Jei turite, naudokite trintuvą. Susiformavusią minkštą masę padėkite ant tinklelio. Leiskite iš masės ištekėti vandeniui. Norėdami dar labiau nusunkti masę, naudokite kempinę. Ant minkštos masės uždėkite balto veltinio arba audinio atraižą, stipriai paspauskite, kad ištekėtų likęs vanduo. Nenuėmę veltinio, apverskite tinklelį kita puse ir padėkite masę ant lygaus paviršiaus. Šlapią popieriaus masę turėtų atsiskirti nuo tinklelio ir atsидurti ant veltinio. Šlapią popieriaus masę padėkite saulėje vietoje (jei tokia galimybė yra). Popierius gali džiūti apie 24 valandas.

Pakalbėkite su vaikais, kaip medžiagos gali pasikeisti, kaip jie prisideda prie šių pokyčių. Viso užsiėmimo metu vartokite žodžius tikslas, panaudoti pakartotinai, perdirbti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

## **Lietus**

Į pojūčių stalo vandenį sumerkite plastikinių puodelių su skylutėmis dugne. Pakvieskite vaikus panardinti puodelius į vandenį, ištraukti juos ir laikyti virš stalo taip, tarsi lytų lietus. Pakalbėkite su vaikais apie oro permainas, kas nutinka lyjant lietai (daiktai sušlampa, žemė pavirsta purvu, gali pasikeisti nuotaika ir pan.).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

## **Audimas**

Norėdami sukurti stakles, ant pojūčių indo pritvirtinkite keletą virvelių. Pakvieskite vaikus pro virvių apačią ir viršų perverti įvairių juostelių, siūlų ar kt. Atkreipkite vaikų dėmesį, kaip atskiros juostelės pavirto kažkuo nauju.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

## **Iš žemės į purvą**

Paklauskite vaikų, kiek vandens prireiks norint inde esančią žemę paversti purvu. Užrašykite vaikų atsakymus, patikrinkite jų spėjimus, skaičiuodami į žemę supilto vandens kiekį (lašais / puodeliais...). Pagalvokite apie diagramos ar lentelės sudarymą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas suskaičiuoja iki 20.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kiek vienetų vaikas sugeba suskaičiuoti?

## **Kreidos košė**

Į nedidelį vandens kiekį pojūčių stale arba pojūčių inde įdėkite kreidos gabalėlių. Prieš leisdami vaikams žaisti, leiskite kreidai šiek tiek pamirkti. Duokite vaikams bulvių grūstuvį ir pakvieskite kreidos gabaliukus paversti koše. Tai geras būdas sunaudoti nedidelius kreidos gabaliukus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

## BIBLIOTEKA

### **Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai**

Papasakok man apie šią knygą. Kas tau joje patinka? Kuri dalis tau labiausiai patiko? Kodėl? Ką pastebėjai? Kas joje vyksta? Kas bus toliau? Ar tau tai ką nors primena? Ar rekomenduotumei šią knygą draugui? Kodėl?

### **Račinskaitė J. *Raganyčių burtai*. Vilnius: VAGA, 2003.**

Garsiai perskaitykite Račinskaitė J. *Raganyčių burtai*. Vilnius: VAGA, 2003. Skaitydami sustokite, užduokite kritinio mąstymo klausimų.

Perskaitę knygą, su vaikais atidžiai paanalizuokite vieną ar du knygos puslapius. Pakalbėkite apie tai, kuo išskirtinės yra knygos iliustracijos ir jų išdėstymas.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir supranta aplinką.*

### **Veltinio lentos istorijos**

Iš veltinio iškirpkite figūras, iliustruojančias vieną iš vaikams labiausiai patinkančių knygų apie pokytį. Pakvieskite vaikus naudojant šias figūras atpasakoti istoriją.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kokią informaciją vaikas prisimena ir atpasakoja?

### **Lėlės**

Bibliotekos aplinkoje turėkite lėlių. Pakvieskite vaikus jas naudojant perskaityti ar suvaidinti keletą jų mėgstamų knygų apie pokytį.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas atpasakoja jam žinomas istorijas.*

### **Palygink**

Turėkite aplinkoje pokyčius aprašančių knygų, , kurias vaikai galėtų savarankiškai skaityti. Po to, kai vaikai perskaitys keletą knygų, pakvieskite dvi iš jų palyginti.

*Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir palaikomas vaikas lygina du pasakojimus ta pačia tema.*

## MAISTO GAMINIMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Kaip manai, kodėl mes dedame \_\_\_\_\_? Kas nutiktų, jei \_\_\_\_\_? Kas nutinka, kai mes tai darome? Kaip kvepia? Ką jauti? Kaip atrodo? Koks skonis? Ką tai tau primena?

### Pastaba

Nepamirškite apie vaikų maisto netoleravimą ir alergiją maistui. Prieš pradėdami gaminti, susisiekite su šeimomis, pasikalbėkite su vaikais, kaip žinojimas apie alergiją mus saugo.

Vaikai visada turi nusiplauti rankas prieš maisto gaminimą ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas parodo higienos bei asmens priežiūros įgūdžius.*

Užkandžiai ir maistas turi būti tinkamos maistinės vertės. Siekdami patenkinti vaikų mitybos poreikius, pateikdami užkandžius ir patiekalus, papildykite juos kitais sveiko maisto komponentais. Laikykitės atitinkamų maisto saugos taisyklių.

### Rekomenduojama literatūra:

**Rob Scotton. Katinėlis Juodis. Noriu ledų.**

Perskaite šią knygą, su vaikais pasigaminkite ledų (žr. devinto skyriaus receptus).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

### Iššūkis „Apelsinų sultys“

Duokite vaikams šviežių apelsinų, paprašykite išsiaiškinti, kaip juos paversti apelsinų sultimis. Padėkite jiems užduodami atvirus klausimus. Šį užsiėmimą galima atlikti per dvi dienas. Pirmą dieną paprašykite vaikų sudaryti planą, kaip jie apelsinus pavers sultimis, įskaitant sąrašo sudarymą, ko jiems gali prireikti. Antrąją dieną duokite priemonių, kurių vaikams reikės. Vaikams gurkšnojant apelsinų sultis, pakalbėkite su jais apie sveiką maistą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie sveikus įpročius.*

### Gaminame kartu

Duokite vaikams jiems pritaikytų receptų knygų. Pakvieskite išsirinkti patiekalo receptą, kurį galėtų gaminti visa grupė. Perskaitykite keletą receptų, pakalbėkite apie tai, kaip pasikeičia produktai gaminimo procese, pvz., miltus sumaišius su pienu, gaunasi košė.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### Spragėsiai

Jei yra galimybė, pasigaminkite su vaikais spragėsių. Prieš gamindami parodykite jiems kukurūzo grūdus, pakalbėkite apie tai, kas atsitinka grūdus pakaitinus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*



## KOMPIUTERIAI/TECHNOLOGIJOS

Šioje dalyje negali būti rodomos ir reklamuojamos prekės. Vaikai negali naudoti kompiuterių ar kitų elektroninių prietaisų ilgiau nei 15 minučių per dieną, daugiausia – 30 minučių per savaitę. Išimtys gali būti taikomos tik turintiems specialiųjų poreikių vaikams, kuriems reikalinga pagalbinė kompiuterinė technologija, numatyta jiems pritaikytoje ugdymo programoje. Įsitinkite, kad vaikams rodomi vaizdai ir vaizdo įrašai yra tinkamo turinio. Nenaudokite asmeninių prietaisų. Prieš fotografuodami vaikus įsitinkite, kad turite tėvų leidimą juos fotografuoti.

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Kaip tu tai supratai? Ką darysi toliau? O jei pabandytum \_\_\_\_? Kaip galėtum \_\_\_\_\_?

### Šokis

Parodykite vaikams keletą trumpų šokio vaizdo klipų (pvz., baleto arba liaudies šokių), kuriuose žmonės kūnu ir judesiu reaguoja į pasikeitusią muziką.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į šokį ir judesį.*

✓ Įvertinimo galimybė. Kaip vaikas reaguoja į šokį? Kuri šokio dalis jam patiko labiausiai? Kodėl?

### Vikšro virsmas

Per paiešką suraskite internete vaizdų ir informacijos apie vikšrų vartimą drugeliais. Informaciją ir vaizdus parodykite nedidelei vaikų grupei, aptarkite. Taip pat pagalvokite apie galimybę tokiu pat būdu patyrinėti vabzdžių ir varliagyvių virsmą (t. y. boružėlių, rupūžių).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

### Optinė iliuzija

Per paiešką suraskite ir parodykite vaikams optinės iliuzijos vaizdų pavyzdžių. Atkreipkite jų dėmesį, kaip gali pasikeisti vienas vaizdas arba atrodyti kaip keletas vaizdų. Norėdami paskatinti vaikus sukurti savo optines iliuzijas, atspausdinkite keletą tokių vaizdų ir pakabinkite juos Mėno aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas yra atkaklus, siekia tikslo.*

### Nuotraukų redagavimas

Jei turite planšetę ar panašų įrenginį, nufotografuokite su juo nuotrauką. Pakeiskite ją panaudoję redagavimo funkciją.

*Ugdomi gebėjimai: vaiko pasitelktos žinios apie technologijas stiprina mokymosi procesą.*

### Sparnų simetrija

Per paiešką suraskite internete įvairių rūšių drugelių vaizdų. Atkreipkite vaikų dėmesį į sparnų simetriškumą, raštų išdėstymą ant kiekvieno sparno. Panaudokite šiuos vaizdus kaip įkvėpimą užsiėmimo „Drugelio sparnai“ Mėno aplinkoje metu.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas apibūdina aplinkos objektus, pavartodamas figūrų pavadinimus ir santykinę tų objektų vietą nurodančius terminus, pvz.: viršus, apačia, aukštai, žemai, už, virš.*

### Nauja vieta

Tiems vaikams, kurie naujais mokslo metais lankys kitą darželį, suraskite internete naujo darželio vaizdų. Pakalbėkite su vaikais apie vaizdus, aptarkite, kaip naujas darželis atrodo, kuo jis skiriasi nuo jų dabartinio darželio.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.*

## LAUKE / ŽAIDIMŲ AIKŠTELĖJE

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Mačiau tave darant \_\_\_\_\_. Ką darysi toliau? Kas atsitiks, jei pabandysi \_\_\_\_\_? Kaip šiandien jautiesi būdamas lauke? Ką matai \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Žutautė L. *Kakė Makė ir didelė tamsa*. Vilnius: Alma littera, 2013.**

Perskaitykite šią knygą kartu su vaikais, paklauskite, kaip pasikeičia jų žaidimo aplinka vakare.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Antras skyrius. Rudens lapai

Ant kartono nupiešę medžio kamieną ir šakas, išneškite jį į lauką. Duokite vaikams purškimo butelių su rudu vandeniu. Pakvieskite vaikus purkšti ant kamieno vandenį ir pavaizduoti lapus (Antras skyrius. Mano penki pojūčiai).

Ant kartono nupieškite kitą didelį medžio kamieną su šakomis. Duokite vaikams purškimo buteliukų su žaliu vandeniu arba žalio popieriaus, žirkles ir lipnios juostos, pakvieskite sukurti tokį medį, kokį jie dabar mato lauke. Vaikams galite duoti ir daugiau medžių kamienų su šakomis, kad jie galėtų pavaizduoti medžius žiemą ir pavasarį. Jei vaikai nori pavaizduoti medžio pumpurus pavasarį, jie tai gali padaryti panardinę į dažus pirštą, medį žiemą - priklijavę vatos kamuoliukus. Pakalbėkite su vaikais apie metų laikų pokyčius ir apie tai, kaip keičiasi medžiai ištiesus metus. Vėliau Rašymo aplinkoje vaikai gali sukurti medžių etiketes.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Iššūkis „Neužkliudyk varpelio“

Žaidimų aikštelėje vaikų aukštyje pakabinkite mažų varpelių. Liepkite vaikams taip judėti, kad savo kūnais neužkabintų nė vieno varpelio. Varpelius galite pakabinti ir kitose žaidimų aikštelės vietose. Pakalbėkite su vaikais, kaip, atlikdami šią užduotį, juda jų kūnai, taip pat apie dalykus, kurie nesikeičia, pvz., varpelių padėtis.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išlaiko koordinaciją, sugeba valdyti didžiuosius raumenis.*

### Orams pasikeitus

Paklauskite vaikų, kaip pasikeičia lauke esantys objektai pasikeitus oro sąlygoms, pvz., jei Lauke / Žaidimų aplinkoje yra bala, paklauskite vaikų, kas su ja atsitiks orams atšalus arba išlindus saulei ir pakilus tempraturai. Arba paprašykite vaikų pagalvoti, kaip pasikeičia aplinka lietui lyjant, sningant ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.*

### Išsitempk ir susitrauk

Su kreida ant žemės nubrėžkite keturias linijas, maždaug 30 cm atstumu. Vienam vaikui turi tekti po keturias linijas. Paprašykite vaikų sako kūnu apimti tam tikrą linijų skaičių. Vaikai gali tai daryti stovėdami, sėdėdami arba gulėdami (prieš žaidimą įsitikinkite, kad ant žemės nėra pavojingų objektų), pavyzdžiui, padarykite taip, kad jų kūnas nusidriektų per keturias linijas. Vaikams atlikus šią užduotį, paprašykite pakeisti padėtį, apimant jau kitokį linijų skaičių, pvz., pakeisti padėtį taip, kad jų kūnas sutiltų tarp dviejų linijų. Pakalbėkite su vaikais, kaip pasikeičia jų padėtis, kaskart pasiūlius naują užduotį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas planuoja bei atlieka veiksmą remdamasis jusline informacija.*

### **Statulos**

Pakvieskite vaikus tapti statulomis. Tarp pasikeitimo iš vienos statulos į kitą naudokite garsinį signalą, pvz., plojimą arba varpelį.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užsiima įvairia fizine veikla.*

### **Pakeisk greitį**

Pakvieskite vaikus judėti žaidimų aikštelėje įvairiu greičiu. Vaikų greitį reguliuokite garsiniu signalu, pvz., suplojimu arba skambtelėjimu į trikampį. Žaidimo metu paprašykite vaikų sustoti, pridėti ranką prie širdies ir pajusti jos plakimą. Atkreipkite vaikų dėmesį į širdies plakimo ir kvėpavimo pokyčius jiems įvairiai judant.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas užsiima įvairia fizine veikla.*

## RAŠYMAS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Pastebėjau, kad tu \_\_\_\_\_. Man tai primena \_\_\_\_\_. O jei pamėgintum \_\_\_\_? Kaip galėtume sužinoti \_\_\_\_\_?

### Rekomenduojama literatūra

**Metų laikai. Knyga su atvartėliais. Kaip keičiasi gamta, ką veikia žmonės. Pavasaris, vasara, rudenio, žiema.**  
Vilnius: Presvika, 2019.

Iš šios paveikslėlių knygos parinkite (arba leiskite vaikams pasirinkti) puslapį (ar keletą puslapių). Paklauskite vaikų, kas atsitiko su paveikslėliais arba kas nutiks knygoje toliau. Paklauskite, kokie žodžiai geriausiai tiktų apibūdinti paveikslėlius. Vaikų atsakymus užrašykite arba pasiūlykite tai padaryti patiems.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinės lietuvių kalbos gramatiką, kalbą vartoja raštu ar žodžiu.*

### Devintas skyrius. Kaladėlės su raidėmis

Duokite vaikams mažų kaladėlių su raidėmis. Padėkite ištarti raides, pakvieskite iš kaladėlių sudėti žodžius arba savo, grupės draugų ar šeimos narių vardus (Devintas skyrius. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai).

Pasiūlykite vaikams sudaryti įvairius kaladėlių derinius ir patyrinti, kaip pasikeičia atskirų raidžių tarimas. Padėkite vaikams patyrinti raides ir jų derinius. Jei vaikai pasirengę, paraginkite juos pabandyti ištarti paprastus žodžius.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinės lietuvių kalbos gramatiką, kalbą vartoja raštu ar žodžiu.*

✓ Įvertinimo galimybė. Ar, atlikdamas šią užduotį, vaikas supranta ryšį tarp garso ir raidės?

### Pasakojimas apie virsmą

Pasiūlykite vaikams parašyti pasakojimą apie gyvo ar negyvo daikto virsmą. Paklauskite jų, kaip veikėjas jautėsi prieš virsmą, jo metu ir po jo.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.*

### Iššūkis „Raidės“

Duokite vaikams įvairių medžiagų, tokių kaip medžių šakos, šiaudeliai, virvelės, valgymo lazdelės, ledų pagaliukai ir kt., ir pakvieskite iš jų sufomuoti raides. Paskatinkite sukurti kuo daugiau įvairių raidžių. Užsiėmimo metu būtinai turėkite atspausdintų raidžių pavyzdžių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.*

### Sudurtiniai žodžiai

Parūpinkite paveikslėlių, iliustruojančių žodžius, kurie gali sudaryti dūrinius, pvz., gandras ir lizdas, arbata ir žolė, taip pat dūrinių paveikslėlių. Pakalbėkite su vaikais, kaip gali pasikeisti žodžiai ir žodžių reikšmės juos sudėjus. Pakvieskite patyrinti paveikslėlius ir sudurtinius žodžius.

*Ugdomi gebėjimai: supranta arba sugeba patikslinti jam nežinomų ir daugiareikšmių žodžių ir frazių iš ikimokyklinės programos reikšmes.*

### Lupos

Parūpinkite du raidžių rinkinius: vieną labai mažą, o kitą - gerokai didesnį. Pakvieskite vaikus naudojant lupas pažiūrėti į mažas raides, o po to surasti tos raidės didesnę raidę. Pakalbėkite su vaikais, kaip didinimo stiklai pakeičia mažų raidžių dydį. Užsiėmimo metu dažnai vartokite žodžius mažesnis(-ė) ir didesnis(-ė).

*Ugdomi gebėjimai: vaikas tyrinėja ir tinkamai naudoja įvairius įrankius.*

### **Nematomas rašalas**

Turėkite baltų vaškinių kreidelių, balto popieriaus ir žymeklių. Pakvieskite vaikus balta kreidele ant balto popieriaus lapo ką nors parašyti arba nupiešti. Pasiūlykite kreidelę spausti kuo stipriau. Vaikams parašius arba nupiešus, pakvieskite savo darbus nuspalvinti žymekliu arba akvareliniais dažais. Kas atsitinka? Kaip pasikeitė jų darbas?

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.*

### **Pakeisk raidę**

Parinkite keletą paprastų žodžių, kuriuose, pakeitus pirmąją raidę, gautųsi naujas žodis, pvz., rūkas ir pūkas. Ant vienos kiaušinio pusės užrašykite visas raides, išskyrus pirmąją, o antroje pusėje - keletą raidžių, kad, kiaušinį pasukus, susidarytų nauji žodžiai (pvz., vaikas, laikas, saikas, paikas). Paskatinkite tuos vaikus, kuriuos domina raidės ir jų tarimas, pabandyti sudaryti kuo daugiau naujų žodžių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinės lietuvių kalbos gramatiką, kalbą vartoja raštu ar žodžiu.*

### **Receptų knygos**

Pakvieskite vaikus prisiminti tuos šių mokslo metų užsiėmimus grupėje, kurių metu jie gamino maistą. Pasiūlykite paskaityti receptų knygas, po to sukurti savo receptą. Vaikai gali papasakoti, kaip gaminimo metu pasikeis jų naudojami ingredientai. Jei reikia, paprašykite vaikų pagaminti pagal vieną iš savo receptų.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja tikslingo skaitymo grupės veikloje.*

## MUZIKA IR JUDESYS

### Kritinio mąstymo klausimai/teiginiai

Matau, kad tu judi taip. Girdėjau tave \_\_\_\_\_. Mačiau tave \_\_\_\_\_. Papasakok apie tai. Pabandykim paleisti muziką garsiai (arba tyliai, greitai, lėtai). Nori pabandyti? Kaip jautiesi klausydamas(-a) šios muzikos? Ar anksčiau esi klausęs(-usi) tokios muzikos? Kur?

### Rekomenduojama literatūra

**Llenas A. *Spalvų monstriukas*. Vilnius: Right Thing, 2016.**

Pakvieskite vaikus sukurti šokį naudojant spalvotus šalikus.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

### Pirmas skyrius. Instrumentai

Duokite vaikams įvairių tipų pagrindinių muzikos instrumentų, tokių kaip būgnai, varpeliai, purtyklės, bei šalikų. Įjunkite muziką ir pakvieskite vaikus judėti ir šokti (Pirmas skyrius. Sveiki atvykę į ikimokyklinę programą).

Pakvieskite vaikus patyrinti, kaip jie gali pakeisti muziką grodami instrumentais, pvz., padaryti ją garsesnę, švelnesnę, greitesnę ar lėtesnę.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išreiškia save per muziką.*

### Iššūkis „Muzikos instrumentai“

Pasiūlykite vaikams iš įvairios perdirbtos medžiagos, pvz., kartoninės dėžės, plastikiniai puodeliai, tušti ir švarūs indai maistui laikyti, koliažinės medžiagos, pvz., sagos, karoliukai ir t. t., lipnios juostos ar klijų, sukurti muzikos instrumentus.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*

### Judančios raidės

Pakvieskite vaikus savo kūnais suformuoti raides. Pradėkite nuo vienos raidės, po to pakvieskite pakeisti kūną taip, kad susidarytų nauja raidė. Užsiėmimo metu būtinai turėkite raidžių pavyzdžių.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas išlaiko koordinaciją, sugeba valdyti didžiuosius raumenis.*

### Virsmas

Pakvieskite vaikus pažiūrėti į nuotraukas, iliustruojančias įvairius vikšro virsmo į drugelį etapus ir pavaizduoti juos savo kūnais. Vaikai tai gali parodyti kaip pozų seriją arba sušokę šokį. Užsiėmimo metu dažnai vartokite žodžius drugelis, vikšras, lerva, kiaušinis, gyvenimo ciklas, virsmas ir lėliukė.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

### Pasaulio muzika

Duokite vaikams pasiklausyti įvairių kultūrų muzikos iš viso pasaulio arba pakvieskite šeimas pasidalyti muzika, kurią jie mėgsta klausyti. Pakvieskite vaikus pagalvoti apie tai, kaip jie jaučiasi klausydami muzikos, pakvieskite pagal ją pašokti.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta įvairių kultūrų skirtumus.*

### Virsmo judesiai

Pasiūlykite įvairių su virsmu susijusių žodžių (pvz., augti, susitraukti, išsitiesti) ir pakvieskite vaikus šiuos žodžius pavaizduoti savo kūnais. Vaikai tai gali parodyti kaip pozų seriją arba sušokę šokį.

*Ugdomi gebėjimai: šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.*

### **Žiūrovai**

Pakvieskite vienus vaikus būti žiūrovais, kol kiti vaikai rodo savo virsmo judesius. Prieš tai pakalbėkite apie žiūrovo vaidmenį, pagalvokite apie galimybę pasiūlyti vaikams sukurti pasirodymų metu naudojamą atributiką, pvz., bilietai, spektaklio programėlės ir pan.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į teatro ir dramos pristatymus.*

### **Žiūrovų atsiliepimai**

Vaikams pažiūrėjus savo grupės draugų pasirodymą, pakvieskite juos pasakyti, kas jiems labiausiai patiko pasirodymo metu. Vaikų atsakymus užrašykite, pakabinkite juos Muzikos ir judesio aplinkoje.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja į šokį ir judesį.*

#### 1.10.4. SAVAITĖS PLANO PAVYZDYS

Kituose puslapiuose rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atkreipkite dėmesį, kad šiame skyriuje tvarkaraštis ir taisyklės pristatomos antrą savaitę. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi šias veiklas norėsite įtraukti pirmą savaitę.

##### **Patarimai dirbant su maža grupe**

1. Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
2. Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
3. Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
4. Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

##### **Jei vaikai atsisako dalyvauti ...**

Pakalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.



## PIRMA SAVAITĖ

**Esminis skyriaus klausimas.** Kas yra pokytis, kaip keičiasi aplinka?

**Pagrindinis skyriaus klausimas:** Kas keičiasi aplink mane?

**Žodynas:** išvaizda, pokytis, data, jausmai, didesnis(-ė), ilgesnis(-ė), siauresnis(-ė), objektai, būseną, trumpesnis(-ė), metų laikai, virsti, perėjimas, oras

Pirma savaitė	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>	<p>Ant stalo turėkite vaikiškų pieštukų, vaškinių kreidelėlių ar kitų rašymo priemonių, popieriaus lapų, perkirptų per pusę, arba didelių lapų. Kiekvienam vaikui turėkite paruošę po krepšelį su jo vardine kortele / nuotrauka (laminuota kortelė su vaiko nuotrauka ir vardu, kuriame pirmoji raidė parašyta raudonai). Jei reikia, priminkite vaikams apie registraciją ir toliau skatinkite bet kokią vaikų pažangą. Tuo pačiu būkite pasirengę padėti tiems vaikams, kurie yra pasirengę papildomam iššūkiui. Artėjant mokslo metų pabaigai, kai kurie vaikai jau gali mokėti parašyti savo vardą, nežiūrėdami į savo vardinę kortelę, kai tuo tarpu kitiems vaikams tokia pagalba vis dar bus reikalinga. Pasinaudokite pradinio rašymo etapais (Trečias skyrius. Viskas apie mus), kurie padės nustatyti, ko tikėtis ir kaip geriausiai skatinti vaiko vystymąsi.</p> <p>Pagalvokite apie galimybę leisti vaikams palyginti mokslo metų pradžios registracijos lapus su metų pabaigos registracijos lapais ir pažiūrėti, kaip pasikeitė jų raštas. Ši veikla gali būti atliekama vaikams vos tik atvykus į darželį arba vėliau. Jei vaikai nerodo susidomėjimo, paskatinkite juos savo vardus užrašyti kitu žaidimų aplinkose metu. Vaikai savo vardą galėtų užrašyti ant savo meno darbų arba sukurti savo vardines korteles, kurios skirtos išsaugoti savo konstrukcijas Kaladėlių/Konstravimo aplinkoje vėlesniam laikui.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta bendrinės lietuvių kalbos gramatiką, kalbą vartoja raštu ar žodžiu.</i></p>				
<p><b>Didelėje grupėje</b></p> <p><i>Siekiant sutrumpinti laiką, kurį vaikai praleidžia didelėje grupėje, ir užtikrinti, kad vaikai turėtų pakankamai laiko prasmingai žaisdami, auklėtojai turėtų strategiškai pagalvoti apie kitus užsiėmimus, skirtus didelei grupei, ir ar jie yra būtini.</i></p>	<p>Duokite vaikams po maždaug 90 cm ilgio virvelę ir pkvieskite su ja daryti bet ką, kad ji pakeistų savo formą. Paprašykite vaikų naudojant savo virvelę ant žemės sukurti piešinį arba kokią nors figūrą. Vaikus suporuokite, paraginkite juos papsakoti apie savo kūrinius. Tada paprašykite vaikų savo piešinį pakeisti. Užsiėmimą</p>	<p>Perskaitykite Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020. Skaitykite nesustodami, kad vaikai išgirstų žodžių ritmą ir susipažintų su visa istorija, arba darykite pauzes, kad galėtumėte užduoti analizės ar kritinį mąstymą ugdančių klausimų.</p> <p>Pamokos planą rasite 1.10.6. skyriuje</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas prisitaiko prie pokyčių.</i></p>	<p>Perskaitykite knygą „Jausmų kaita“, kurią jūsų grupės vaikai šią savaitę sukūrė literatūros grupėje. Pakalbėkite apie vaikų jausmus ir juos iliustruojančius posakius.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas rodo reakciją į įvykius, poreikius, jausmus.</i></p>	<p>Leiskite vaikams pasiklausyti trumpų įvairaus tipo garso įrašų. Pakvieskite šokti ir reaguoti į besikeičiančią muziką, savo kūnais parodyti, kaip muzika juos verčia jaustis.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas reaguoja muzikinės veiklos metu.</i></p>	<p>Grupės diskusija, kaip keičiasi mūsų aplinka. Pagalvokite su vaikais apie dalykus, kurie šią savaitę pasikeitė jų aplinkoje. Paprašykite pagalvoti apie papildomus dalykus, kurie keičiasi.</p> <p>Atsakymus užrašykite.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: paskatintas ir padedamas vaikas dalyvauja pokalbiuose apie ikimokyklinio lygio temas ir tekstus su savo bendraamžiais ir</i></p>

	<p>pakartokite, atsižvelgdami į vaikų pomėgius. Pakalbėkite su vaikais apie tai, kaip jie pakeitė virvelės formą, paversdami ją daugybe skirtingų dalykų.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas dalyvauja veikloje, atlieka užduotis, problemas sprendžia kūrybiškai, pasitelkia vaizduotę norėdamas išbandyti naują veiklą.</i></p>				<i>suaugusiaisiais mažose ir didelėse grupėse.</i>
<b>Literatūra</b>	Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020.	Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020.	Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020.	Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020.	Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020.
<p><b>Mažose grupėse</b></p> <p><i>Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</i></p> <p><i>Su mažomis grupėmis galima dirbti veiklų aplinkose arba kitu dienos metu. Vienu metu vienoje grupėje gali dalyvauti 2–4 vaikai.</i></p> <p><i>Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe</i></p>	<p>LITERATŪROS GRUPĖ</p> <p>Paprašykite vaikų pagalvoti apie laiką, kada jie išgyveno tokias emocijas kaip liūdesys, pyktis, nerimas ir pan. Ką jie darė? Kada jie pradėjo jaustis geriau (iš liūdno(-s) tapo laimingu(-a) arba iš nusivylusio(s) - ramiu(-ia))? Kas padėjo jiems</p>	<p>MATEMATIKOS GRUPĖ</p> <p>Priešais vaikus ant popieriaus lapo padėkite nedidelį skaičių vaikiškų žetonų arba matematinių objektų. Paklauskite, kiek objektų yra ant popieriaus lapo. Padėkite dar keletą objektų. Paklauskite, kiek objektų yra dabar. Nuimkite visus objektus ir pratimą pakartokite, ant popieriaus padėję kitą objektų skaičių.</p>	<p>MAŽA GRUPĖ #3</p> <p>Maisto gaminimas. Vaikams pritaikytoje receptų knygoje suraskite receptą, kuris atitinka jūsų grupės išteklius ir vaikų interesus. Kartu su vaikais pagaminkite patiekalą. Pakalbėkite su vaikais apie pokyčius, kurie įvyksta šį pateikalą gaminant. Pavyzdžiui, „Į miltus įpylus pieno ir viską sumaišius, gaunasi</p>	<p>Tarp pirmadienio ir ketvirtadienio atlikite dvi ar tris veiklas.</p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1: Grupė nr. 2: Grupė nr. 3: Grupė nr. 4: Grupė nr. 5:</p>	<p>JEI NESPĖJOTE</p> <p>Tai galimybė padaryti tai, ko nespėjote per šią savaitę.</p> <p>Vaikų, kurie šiandien dirbs, vardai (inicialai):</p>

<p><i>artimai pabendrauti su auklėtoju, kartais jie gali atsisakyti dalyvavimo bendroje veikloje. Vienos grupės užsiėmimas neturėtų trukti ilgiau nei 10 minučių.</i></p> <p><i>Per dieną dirbkite su pora grupių, likusį laiką praleiskite bendraudami su vaikais aplinkose.</i></p>	<p>pasijausti geriau? Įamžinkite vaikų patirtį nufotografuodami juos, rodančius emocijas, arba paprašykite, kad vaikai savo patirtį nupieštų ir/arba aprašytų. Sudėkite vaikų darbus į knygą „Jausmų kaita“.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip, bėgant laikui, keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>Pakalbėkite su vaikais apie tai, kaip pasikeičia objektų skaičius, ant popieriaus lapo padėjus daugiau objektų.</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta, kaip atimti ir sudėti, naudojant objektus, pirštus ir reaguojant į praktines situacijas (pvz., jei turime 3 obuolius, prie jų pridėdame dar 2, kiek obuolių turime dabar?).</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>	<p>košė!“</p> <p><i>Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja žinių apie fizines pasaulio savybes.</i></p> <p>Žemiau užrašykite vaikų inicialus:</p> <p>Grupė nr. 1:</p> <p>Grupė nr. 2:</p> <p>Grupė nr. 3:</p> <p>Grupė nr. 4:</p> <p>Grupė nr. 5:</p>		
<p><b>Lauke</b></p>	<p>Žr. 1.10.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>				

<p><b>Pietūs</b></p>	<p>Pakalbėkite su vaikais, kaip pasikeičia ingredientai juos gaminant. Vaikų valgomą maistą pasitelkite kaip pavyzdį.</p>
<p><b>Aplinkose</b></p>	<p>Žr. 1.10.3. skyrių. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms.</p>
<p><b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b></p>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>
<p><b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei grupę kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės</b></p>	<p>Esant poreikiui, užpildo auklėtojai.</p>

### 1.10.5. IKIMOKYKLINUKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

Žemiau pateikiami ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai iš šio skyriaus veiklų. Atkreipkite dėmesį į jų atitikimą pasiekimams ir santykį su pagrindiniais skyriaus. Kai kurie pavyzdžiai gali atitikti daugiau nei vieną pasiekimą ir (arba) pagrindinį skyriaus klausimą.

**Pavyzdys nr. 1.** Iššūkis „Tiltas“

**Veiklos tipas.** Darbas aplinkose

*Ugdomi gebėjimai: vaikas aktyviai dalyvauja problemų sprendimo procese.*



*„Auklėtoja upę vis platino ir platino, nes mums puikiai sekėsi statyti tiltus. Bet šį tiltą buvo gana sunku pastatyti. Statydami šį tiltą turėjome viename jo šone pastatyti sutvirtinimus. Tai Upės tiltas. Jį pavadinome užsiėmimo pabaigoje.“*



*„Hmm, ši kaladėlė stovi vandenyje, nors tiltas turėtų būti nutiestas virš jo.“*



*„Viršuje esanti kaladėlė įkris į vandenį. Turiu sugalvoti ką nors kita.“*



*„Man pavyko!“*

**Pavyzdys nr. 2. Jausmų kaita**

**Veiklos tipas.** Darbas mažoje grupėje

*Ugdomi gebėjimai: vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.*



*„Kai kas nors mane pastumia,  
aš kartais supykstu.“*



*„Norėdama pasijusti geriau,  
giliai įkvepiu“*

## 1.10.6. MOKYMOSI PATIRTIS

### 1.10.7. PAMOKŲ PLANAI

Dokumentacija. Atsižvelgę į pagrindinį skyriaus klausimą, tikslą ir pagrindinį pasiekimą bei vertinimo kriterijus, auklėtojai turi nuspręsti, ko jie tikisi iš vaikų užsiėmimų metu. Vaikams žaidžiant, jie turėtų užsirašyti vaikų įgūdžius ir pažangą. Prie pamokų planų, kuriuos rasite šiame skyriuje, pridėta forma pastaboms. Atkreipkite dėmesį į įvertinimo kriterijus, išvardytus kiekvienos pamokos plane. Atminkite, kad jums gali tekti taikyti papildomus vertinimo kriterijus ir standartus.

**Pamoka.** Gray K. ir J. Field *Ei, varle!* Vilnius: Baltos lankos, 2020.

Skyriaus tema. Pokytis	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kas keičiasi aplink mane?
<b>Tikslas.</b> Vaikas atkreips dėmesį į emocijų pokyčius.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas atpažįsta tam tikrus jausmus, reaguoja į kitų žmonių jausmus. Vaikas tyrinėja pokyčius, susijusius su jam pažįstamais žmonėmis ar vietomis. Emocijos
<b>Ugdymo priemonės</b> Gray K. ir J. Field <i>Ei, varle!</i> Vilnius: Baltos lankos, 2020.	<b>Žodynas:</b> išvaizda, pokytis, jausmai, metų laikai, dydis, pasikeisti.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite vaikams knygos viršelį. <b>Pradžia</b> Perskaitykite knygos pavadinimą. Pasakykite, kokie yra autoriaus ir iliustratoriaus vardas ir pavardė. Paklauskite vaikų, apie ką, jų manymu, ši knyga yra. <b>Vidurys</b> Perskaitykite vaikams knygą. Skaitydami vis sustokite, kad galėtumėte užduoti šeštame skyriuje siūlomus klausimus ir atsakyti į vaikų klausimus. <b>Pabaiga</b> Trumpai apibendrinkite istoriją. Užduokite keletą papildomų klausimų iš šešto skyriaus.	
<b>Įvertinimas.</b> Ar vaikas supranta, kaip permainos gali paveikti emocijas?	



**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite su ikimokyklinuku individualiai.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Pagalvokite apie galimybę pakviesti šiuos vaikus atsisėsti šalia auklėtojo arba paraginti aktyviai dalyvauti skaitant knygą, pvz., padėti versti knygos puslapius.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite šiuos vaikus knygą skaityti savarankiškai arba ją skaityti savo draugui.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Mokydami naujų žodžių naudokite paveikslėlius. Jei įmanoma, vartokite ir lietuvių, ir vaikų gimtąją kalbą. Kartu skaitydami knygą rodykite į paveikslėlius, pakvieskite vaikus pakartoti paskui jus.

**Patarimai auklėtoji.** Laikykite šią knygą grupės bibliotekoje, kad vaikai galėtų ją paskaityti savarankiškai.

**Klausimai auklėtoji.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### Įvertinimo galimybė

**Garsiai skaitomas tekstas.** Gray K. ir J. Field *Ei, varle!* Vilnius: Baltos lankos, 2020.

Pagrindinis pasiekimas

Vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas atpažįsta tam tikrus jausmus, reaguoja į kitų žmonių jausmus.

Vaikas tyrinėja pokyčius, susijusius su jam pažįstamais žmonėmis ar vietomis.

Emocijos

Vaiko vardas	Kas rodo, kad vaikas supranta, jog permainos gali turėti įtakos žmogaus emocijoms?	Pastabos

## Pamoka. Popieriaus gaminimas

### Tipas. Darbas aplinkose

Skyriaus tema. Pokytis	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip keičiasi objektai?
<b>Tikslas.</b> Vaikas supras, kad medžiagas galima perdirbti ir panaudoti gaminant/kuriant naujas medžiagas.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vikas tyrinėja objektų ir medžiagų savybes, stebi, kaip jos keičiasi. Parodo vaiko žinias apie daiktų ir medžiagų fizines savybes. Gamtos ir fizinis pasaulis
<b>Ugdymo priemonės</b> Zinkevičiūtė A. <i>Kontis ir Tvarkius</i> . Vilnius: Almo, 2017. arba kita knyga apie medžiagų rūšiavimą ir perdirbimą Susmulkintas arba suplėšytas popierius Trintuvas (jei turite) Pojūčių stalas arba indas su vandeniu Įvairūs įrankiai, skirti semti, maišyti, grūsti (pvz., puodeliai, sietai, bulvių grūstuvė ir kt.) Tinklelis su rėmu Baltas veltinio arba audinio gabalas	<b>Žodynas:</b> po, sumaišyti, tęsti, išgaruoti, skystas(-a), naujesnis(-ė), senesnis(-ė), paskirtis, perdirbti, pakartotinai panaudoti, kietas(-a).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Parodykite Zinkevičiūtė A. <i>Kontis ir Tvarkius</i> . Vilnius: Almo, 2017 arba kitą knygą apie medžiagų rūšiavimą ir perdirbimą. Paklauskite vaikų, ką jie žino apie rūšiavimą ir perdirbimą. <b>Pradžia</b> Pakvieskite vaikus pasidalyti savo pastebėjimais arba idėjomis apie medžiagų rūšiavimą ir perdirbimą, kodėl perdirbimas yra svarbus. Pasakykite vaikams, kad šiandien grupė dalyvaus perdirbimo projekte, kurio metu iš seno, panaudoto popieriaus pagaminsite naujo popieriaus. <b>Vidury</b> Ant pojūčių stalo padėkite suplėšyto arba susmulkinto popieriaus. Didžioji dalis popieriaus turėtų būti jau suplėšyta arba susmulkinta, tačiau popierių gali padėti plėšyti ir vaikai. Į pojūčių stalą įpilkite vandens, paraginkite vaikus toliau plėšyti popierių, minkyti, trinti jį vandenyje tol, kol susidarys minkšta masė. Jei turite, naudokite trintuvą. Susiformavusią minkštą masę padėkite ant tinklelio. Leiskite iš masės ištekėti vandeniui. Norėdami dar labiau nusunkti,	

naudokite kempinę.

Ant minkštos masės uždėkite balto veltinio arba audinio atraizą, stipriai paspauskite, kad ištekėtų likęs vanduo. Nenuėmę veltinio, apverskite tinklę kita puse ir padėkite masę ant lygaus paviršiaus.

Šlapią popieriaus masę turėtų atsiskirti nuo tinklelio ir atsidurti ant veltinio.

Šlapią popieriaus masę padėkite saulėje vietoje (jei tokia galimybė yra). Popierius gali džiūti apie 24 valandas.

### **Pabaiga**

Popieriui išdžiūvus, pakalbėkite su vaikais apie pagamintą naują popierių. Ką jie pastebi? Kaip pasikeitė senasis popierius? Kaip panaudotų medžiagų perdirbimas arba jų pavertimas kažkuo nauju padeda pasauliui? Kaip vaikai prisidėjo prie šio pokyčio?

**Įvertinimas.** Kas rodo, kad vaikas supranta, jog medžiagas galima perdirbti?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite su ikimokyklinuku individualiai.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Parodykite vaikams paveikslėlius ar nuotraukas, iliustruojančias visus popieriaus gaminimo etapus. Vaikams dirbant, parodykite jiems kitos vaizdinės medžiagos, iliustruojančios popieriaus gaminimą.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Paklauskite šių vaikų, ar, jų manymu, taip gaminamas visas perdirbtas popierius. Pasiūlykite jiems apie didelio masto perdirbimą pasidomėti knygoje arba informacijos paieškoti internete.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Prieš projektą popieriaus gaminimo procesą peržiūrėkite naudodami paveikslėlius/nuotraukas. Gaminant popierių pabrėžkite veiksmažodžius plėšyti, minkyti, trinti.

### **Patarimai auklėtoji**

Pagalvokite apie galimybę paprašyti vaikų šeimų atnešti senų laikraščių ir panaudoto popieriaus.

Kuo smulkesnė popieriaus masė, tuo tvirtesnis bus naujas popierius.

Viso užsiėmimo metu vartokite žodžius tikslas, panaudoti pakartotinai, perdirbti.

**Klausimai auklėtoji.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas aplinkose.** Popieriaus gaminimas

Pagrindinis pasiekimas

Vaikas stebi ir apibūdina žemės ir visatos ypatybes.

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vikas tyrinėja objektų ir medžiagų savybes, stebi, kaip jos keičiasi.

Parodo vaiko žinias apie daiktų ir medžiagų fizines savybes.

Gamtos ir fizinis pasaulis

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Kas rodo, kad vaikas supranta, jog medžiagas galima perdirbti?</b>	<b>Pastabos</b>

## Pamoka. Virsmo šokis

Tipas. Darbas su visa grupe

<b>Skyriaus tema. Pokytis</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas. Kokie pokyčiai vyksta gamtoje?</b>
Tikslas. Per judesį vaikas parodys savo žinias apie virsmą.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Vaikas reaguoja į teatro ir dramos pristatymus.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas kūrybiškai juda, šoka, dalyvauja teatrinėje veikloje. Vaikas tyrinėja šokio ir judesio sąvokas. Judėsysis
<b>Ugdymo priemonės</b> Knyga apie pokytį Popierius Rašymo priemonės	<b>Žodynas:</b> gimimas, drugelis, vikšras, kokonas, ciklas, kiaušinis, lerva, gyvenimo ciklo virsmas, lėliukė.
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Perskaitykite grupėje knygą apie virsmą (pvz., <i>The Very Hungry Caterpillar by Eric Carle</i> ). <b>Pradžia</b> Pakvieskite vaikus sudaryti žodžių, apibūdinančių visus keturis virsmo etapus, sąrašą: kiaušinis, vikšras, lėliukė, suaugęs vabzdys. Užrašykite žodžius popieriuje po keturiais etapų pavadinimais. Pasakykite vaikams, kad norite iš kiekvieno sąrašo išrinkti po žodį. Paprašykite jums padėti arba atlikite tai pats. Išrinkite keturis žodžius (pvz., išsiristi, šventė, miegas, gražus(-i)). <b>Vidurys</b> Pakvieskite vaikus šiuos žodžius pavaizduoti savo kūnais. Paprašykite po judesį sukurti visiems keturiems žodžiams. Leiskite vaikams nuspręsti, ar jie norėtų būti atlikėjai ir šokti, ar žiūrovai. Pasakykite, kad šį žaidimą galima bus kartoti tol, kol visi norintieji pabus ir atlikėjai, ir žiūrovai. Vaikams nusprendus, kas jie nori būti, paleiskite muziką, pakvieskite atlikėjus parodyti pirmąjį judesį. Vaikai judesį gali kartoti keletą kartų, kol duosite signalą kitam judesiui. Žaiskite tol, kol vaikai parodys visus keturis žodžius vaizduojančius judesius. <b>Pabaiga</b> Jei vaikai nori, leiskite jiems vaidmenimis apsikeisti. Prisiminkite keletą vaikų parodytų judesių.	

**Ivertinimas.** Kokiais judesiais vaikas vaizduoja įvairius virsmo etapus? Kaip jo judesiai yra susiję su pamokos metu aptartais žodžiais?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite su ikimokyklinuku individualiai.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Kai kurie vaikai gali jaustis nepatogiai būdami atlikėjais. Tokiu atveju leiskite jiems būti žiūrovais.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Pakvieskite šiuos vaikus keturis virsmo etapus pavaizduoti per kitą meno formą, pvz., muziką arba tapybą.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Parodykite paveikslėlį/nuotrauką, kuri iliustruotų visus keturis virsmo etapus, priklijuokite juos šalia keturių antraščių.

Vaikams siūlant žodžius, nupieškite juos iliustruojančius piešinius.

#### **Patarimai auklėtojui**

Kai kurie vaikai jausis geriau šią užduotį atlikdami mažoje grupėje, tuo tarpu kiti vaikai gali norėti dirbti su visa grupe. Šį užsiėmimą galima atlikti tiek mažose grupėse, tiek su visa grupe.

Šis užsiėmimas gali pasiūlyti daug kitų ugdymosi patirčių: teatro, muzikinės kompozicijos, tapybos ir kt.

**Klausimai auklėtojui.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas didelėje grupėje.** Virsmo šokis

Pagrindinis pasiekimas

Šokdamas ir judėdamas vaikas išreiškia, ką jis žino, galvoja, jaučia ir kuo tiki.

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas kūrybiškai juda, šoka, dalyvauja teatrinėje veikloje.

Vaikas tyrinėja šokio ir judesio sąvokas

Judesys

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Kokiais judesiais vaikas vaizduoja įvairius virsmo etapus?</b>	<b>Kaip vaiko judesiai yra susiję su pamokoje išmoktais žodžiais?</b>	<b>Pastabos</b>



**Pamoka.** Dabar ir vėliau

**Tipas.** Darbas mažoje grupėje

Skyriaus tema. Pokytis	Pagrindinis skyriaus klausimas. Kaip keičiuosi ir augu aš?
<b>Tikslas</b> Vaikas supras, kaip, laikui bėgant, keičiasi žmonės.	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b> <i>Vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.</i> <b>Kitas pasiekimas</b> <i>Ugdomi gebėjimai: vaikas suvokia save kaip vienintelį tokį – unikalų individą, kuris turi tik jam būdingus sugebėjimus, savybes, jausmus bei pomėgius.</i>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimu</b> Vaikas tyrinėja pokyčius, susijusius su jam pažįstamais žmonėmis arba vietomis. Istorija
<b>Ugdymo priemonės</b> Popierius Rašymo priemonės Vaikų diagramos –Tada ir dabar” (Devintas skyrius. Kūdikiai / gyvūnų jaunikliai)	<b>Žodynas:</b> patirtis, savarankiškas(-a), mokytis, atsakingas(-a).
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas</b> Prisiminkite Devinto skyriaus užsiėmimą „Tada ir dabar“. Priminkite vaikams, ka jie darė būdami kūdikiai, ką daro dabar. <b>Pradžia</b> Jei yra galimybė, diagramoje „Tada ir dabar“ įrašykite trečią dalį „Vėliau“. Jei tai neįmanoma, paimkite naują popieriaus lapą, perlenkite jį perpus, vienoje jo pusėje užrašykite dabar, kitoje - Vėliau. <b>Vidurys</b> Paklauskite vaikų, ką jie gali daryti dabar ir ką jie norėtų daryti būdami vyresni. Paprašykite vaikų pasidalinti savo mintimis vartojant tokios struktūros sakinius: „Dabar (aš) _____, kai užaugsiu, (aš) _____.“ Pateikite pavyzdį: „Dabar traukiniu važiuoju su savo šeima, kai užaugsiu, galėsiu važiuoti vienas.“ Užrašykite vaikų atsakymus popieriuje arba paraginkite vaikus tai padaryti pačius arba nupiešti. Atkreipkite jų dėmesį į užsiėmimo metu vartojamų žodžių tarimą. <b>Pabaiga</b> Apibendrinkite vaikų atsakymus. Pasidžiaukite, kaip jie užaugo ir pasikeitė, pasakykite, kad jų permainos laukia ir ateityje.	

**Ivertinimas.** Ar vaikas sugebėjo apibūdinti, kaip jis augs, paaiškino, ką galės daryti ateityje? Apie ką jis kalbėjo?

**Diferencijavimas.** Kad vaikams sektųsi atlikti užduotį, pagalvokite, kaip atsižvelgti į individualius ikimokyklinukų poreikius, pvz., pakartokite užduotį, pailginkite laiką, pritaikykite ugdymo(si) medžiagą, iš anksto peržiūrėkite klausimus, dirbkite su ikimokyklinuku individualiai.

**Vaikai, kuriems reikia papildomos pagalbos.** Pateikite keletą šio užsiėmimo turinį iliustruojančių priemonių, pvz., parodykite triračiu važiuojančio vaiko vaizdo įrašą arba gatve einančio vaiko, laikančio suaugusiojo ranką, nuotrauką.

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams.** Šiems vaikams pasiūlykite savo diagramą „Dabar ir vėliau“ papildyti iliustracijomis.

**Vaikai, turintys specialių poreikių.** Kaip į šią pamoką įtrauksiu individualius vaikų, turinčių specialių poreikių, ugdymo tikslus? Kaip turėčiau pritaikyti patalpą? Kaip bendradarbiausiu su žmonėmis, kurie rūpinasi vaikais, turinčiais specialių poreikių?

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba.** Kokia kalba reikėtų kalbėti, kad vaikas suprastų pamoką ir užduotis bei dalyvautų veikloje ir diskusijoje?

Vaikų mintis apie tai, ką jie gali daryti dabar ir ką jie galės daryti būdami vyresni, pavaizduokite ir/arba iliustruokite paveikslėliais/nuotraukomis.

#### **Patarimai auklėtojai**

Padėkite vaikams jiems bandant atsakyti, kaip jie augs ir tobulės, kaip jie pasikeis ateityje. Venkite klausimo, kas jie nori būti užaugę.

Šį užsiėmimą pratęskite mažesnėje grupėje arba kitu laiku, paklausdami vaikų, kas išlieka nepasikeitę, kas niekada nepasikeis.

Turėkite omeny, kad kai kurie vaikai apie save gali kalbėti pasitelkę vaizduotę, pvz., norės skristi kaip supermenas. Priimkite visus vaikų pasiūlymus ir mintis.

**Klausimai auklėtojai.** Kas pavyko? Kodėl? Ką darysiu kitaip, žinodamas, kaip vaikams pavyko atlikti šią užduotį? Kuriems vaikams reikėjo papildomos pagalbos, kaip aš tai įgyvendinsiu ateityje?

### **Įvertinimo galimybė**

**Darbas mažoje grupėje.** Dabar ir vėliau

Pagrindinis pasiekimas

Vaikas įgyja supratimą apie tai, kaip bėgant laikui keičiasi žmonės ir daiktai, kaip susieti praeities įvykius su dabarties ir ateities veikla.

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimas

Vaikas tyrinėja pokyčius, susijusius su jam pažįstamais žmonėmis arba vietomis.

<b>Vaiko vardas</b>	<b>Ar vaikas sugebėjo apibūdinti, kaip jis augs, paaiškino, ką galės daryti ateityje?</b>	<b>Apie ką jis kalbėjo?</b>	<b>Pastabos</b>

## PRIEDAI

### PIRMO SKYRIAUS PRIEDAI

#### PRIEDAS A. VAIKŲ SAVARANKIŠKUMĄ UGDANČIOS PRIEMONĖS

Auklėtojai vaikų savarankiškumą ugdo leisdami jiems grupėje imtis prasmingų vaidmenų, skatindami kalbėti, įsiklausyti į savo pasiūlymus ir patiems priimti sprendimus.

Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės padeda ugdyti jų savarankiškumą, savikontrolę ir pasitikėjimą savimi. Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės yra interaktyvios ir vizualios, jos padeda darželį lankantiems vaikams tapti savarankiškais. Čia pateikiamos tokių priemonių gairės ir naudingi patarimai.

#### **Vaikų savarankiškumą ugdanti priemonė turi būti:**

- pritaikyta vaikams: priemonė turi atspindėti vaiko patirtį, daryti įtaką mokymuisi grupėje;
- paremta vaiko stipriosiomis savybėmis: priemonė turi būti pritaikyta vaiko gebėjimams, siūsti teigiamą žinutę, ją vaikas turi tinkamai naudoti;
- anksti: priemonėje gali būti daromi pakeitimai (pvz., netikėtai pasikeitus dienos tvarkaraščiui). Tai padeda vaikams priimti pokyčius;
- vizuali: priemonėje turi nebūti nereikalingų elementų, ji turi padėti vaikams suprasti elgesio grupėje taisykles, lūkesčius, derėti su aplinka;
- prieinama: priemonė turi kabėti vaikų akių lygyje, jiems pasiekiamoje vietoje, būti lengvai prieinama kasdieniam savarankiškam naudojimui. Turėkite omeny, kad vienu metu priemone galės naudotis tik keletas vaikų;

Leiskite priemone naudotis tik keliems vaikams, taip sutrumpinsite laukimo laiką:

- aiški: kuriant priemonę turi būti naudojami aiškūs paveikslėliai/nuotraukos ir, jei reikia, žodžiai. Žodžiai turi būti atspausdinti arba aiškiai parašyti. Pirmoji tikrinių vardų raidė turi būti didžioji ir skirtingos spalvos; kiti žodžiai turi būti parašyti mažosiomis raidėmis;
- patvari: priemonė turi būti kokybiška ir tarnauti visus mokslo metus.

#### **Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės:**

- Ugdymo(si) aplinkų diagrama
- Lankomumo diagrama
- Grupės darbų diagrama
- Tvarkaraštis / Mano diena
- Savaitės kalendorius
- Grupės taisyklių diagrama
- Jausmų priemonė

#### **Ugdymo(si) aplinkų diagrama**

Grupėje turėtų veikti sistema, kuri padėtų vaikams pasirinkti ugdymo(si) aplinkas, laisvai tarp jų judėti ir jas keisti. Vaikai patys pasirenka ugdymo(si) aplinką, kurioje jie dirbs, su kuriais grupės draugais jie norės dirbti ir kokias ugdymosi priemones ir/arba medžiagas jie naudos. Ugdymo(si) aplinkų diagrama parodo, kiek vaikų gali dirbti aplinkoje,

ir vaikų, jau dirbančių joje, nuotraukas. Daugelis auklėtojų naudoja vieną, visoms aplinkoms bendrą diagramą, kiti renkasi mažesnes, konkrečiai aplinkai skirtas diagramas arba kitas priemones, kurios atitinka jų grupės vaikų poreikius.

### Siūlomos ugdymo(si) aplinkos

Kaladėlės/Konstarvimas, vaidybiniai žaidimai, muzika ir judesys, smėlis ir vanduo/Jutimai, kompiuteriai/technologijos, žaislai ir žaidimai, biblioteka, rašymas, matematiniai žaidimai ir žaislai, meninė veikla, maisto gaminimas, pažinimas/ atradimai, atsipalaidavimas ir poilsis, klausymas

### Naudingi patarimai

Prieš darbą aplinkoje

- Supažindinkite vaikus su aplinkose esančiomis naujomis ugdymosi medžiagomis/priemonėmis arba užsiėmimais.
- Padėkite vaikams nuspręsti, nuo kurios ugdymo(si) aplinkoje jie norėtų pradėti. Padėkite jiems sugalvoti atsarginį planą.
- Sugalvokite sistemą, pagal kurią vaikai būtų kviečiami dalyvauti mažų grupių veikloje.

### Darbo aplinkoje metu

- Visi vaikai pasirenka, kurioje ugdymo(si) aplinkoje jie dirbs. Tai padarę, prie aplinkos pavadinimo jie pritvirtina savo vardinę kortelę.
- Norėdami pakeisti aplinką, vaikai savo vardinę kortelę turi perdėti prie tos aplinkos, kurioje yra laisvų vietų.
- Jei aplinkoje laisvų vietų nėra, vaikas turi pasirinkti kitą aplinką (auklėtojai gali sukurti laukiančiųjų sąrašus).

### Po darbo aplinkoje

- Palikite vaikams laiko aplinkų sutvarkymui. Įsitinkite, kad vaikai žino, ko iš jų tikimasi.
- Po darbo aplinkose paprašykite vaikų pasidalyti savo mintimis, papasakoti, su kokia ugdymosi priemone/medžiaga jie dirbo, su kuo jie žaidė, kaip pavyko spektaklis. Auklėtojai apie darbą aplinkose gali su vaikais pakalbėti mažose grupėse.

### Ugdymo(si) aplinkų diagramos pavyzdžiai:



## LANKOMUMO DIAGRAMA

Vaikai gali matyti savo ir savo grupės draugų lankomumą diagramoje, kuri rodo, kur jie tą dieną yra: grupėje ar namuose. Lankomumo diagrama suteikia galimybę auklėtojams kurti teigiamą atmosferą grupėje, vartojant tokias frazes kaip „labai džiaugiuosi, kad šiandien esi grupėje“ arba „įdomu, kodėl [vaiko vardas] šiandien nėra grupėje. Tikiuosi, kad netrukus galėsime jį/ją pamatyti.“ Taip vaikai žino, kad jie ir jų draugai yra svarbūs grupės bendruomenės nariai. Lankomumo diagramos su vaikų nuotraukomis taip pat padeda vaikams atpažinti savo ir savo bendraamžių užrašytus vardus ir pavardes.

### Naudingi patarimai

- Kasdien vaikui atvykus į darželį, jis įdeda savo vardinę kortelę į lankomumo diagramos kišenę „Yra grupėje“.
- Dienos pabaigoje vaikas savo vardinę kortelę įdeda į „Nėra grupėje“ kišenę. Vietoj „Yra grupėje“ ir „Nėra grupėje“ galima naudoti kišenes, pavadintas „Namuose“ ir „Darželyje“.
- Vaikas gali pasinaudoti šia priemone, norėdamas sužinoti, kiek ir kurie vaikai grupėje yra (arba kiek ir kurių vaikų nėra).

### Lankomumo diagramos pavyzdžiai:



## GRUPĖS DARBŲ DIAGRAMA

Vaikų dalyvavimas grupės veiklose moko juos atsakomybės, leidžia jausti pasididžiavimą gerai atliktu darbu ir prisidėti prie grupės kaip bendruomenės gyvenimo. Įvairūs darbai ir užduotys taip pat moko vaikus naujų žodžių, padeda jiems suprasti ir sekti nesudėtingas instrukcijas. Pvz., auklėtojas gali ugdydamas vaikų kalbos įgūdžius, paklausti zoologijos sodo darbuotojo, kaip gyvūnai gyvena, arba paprašyti prižiūrėtoją pasakyti, kurie vaikai šiandien nedalyvauja pamokoje. Auklėtojai gali sukurti tokią grupės profesijų/darbų diagramą, kad joje būtų galima keisti vaikų vardus / nuotraukas arba darbus. Norėdami, kad vaikai išmokyti bendradarbiauti, auklėtojai gali padaryti taip, kad už vieną darbą būtų atsakingas ne vienas, o keletas vaikų.

### Naudingi patarimai

- Mokslo metų pradžioje aptarkite su vaikais kasdienės grupės veiklas, kaip vaikai gali padėti atliekdami tam tikrus darbus ir būti už juos atsakingi.
- Paprašykite vaikų pasiūlyti keletą grupės darbų. Auklėtojai sudaro pasiūlytų profesijų/darbų sąrašą. Atrinkę darbus, papasakokite vaikams apie kiekvieną iš jų, paaiškinkite jų pareigas ir atsakomybes (vaikams greičiausiai reikės apie tai priminti visus mokslo metus).
- Keiskite vaikų darbus taip, kad jie galėtų matyti, kokį darbą jie turi atlikti šiandien, kokius darbus jie turės dirbti ateityje. Kas savaitinis apsikeitimas darbais suteikia galimybę vaikams gerai atlikti savo darbą, išbandyti įvairius vaidmenis.
- Periodiškai pasitarkite su vaikais, ar nereikėtų įvesti naujų grupės darbų arba atsisakyti esamų.

### Galimi grupės darbai:

Lankomumo prižiūrėtojas(-a), elektrikas(-ė), pasiuntinys(-ė), laiko prižiūrėtojas(-a), botanikas(-ė)/ sodininkas(-ė), zoologijos sodo prižiūrėtojas(-a), veterinaras(-ė), taikdarys(-ė), auklėtojo(s) pagalbininkas(-ė), bibliotekininkas(-ė), lauko pagalbininkas(-ė), šiukšlių prižiūrėtojas(-a), valytojo(s) pagalbininkas(-ė), rikiuotės prižiūrėtojas(-a), pavaduotojas(-a), meteorologas(-ė), durininkas(-ė), virtuvės pagalbininkas(-ė), stalo prižiūrėtojas(-a), atostogautojas(-a)\*.

\* Nors vaikai paprastai džiaugiasi galimybe padėti, kartais jie gali atsisakyti dirbti. Kad suprastumėte, kodėl jie nenori dalyvauti sugalvotoje veikloje, su tokiais vaikais pasikalbėkite individualiai. Pasiūlykite jiems būti atostogautoju(-a) ir kurį laiką

### Grupės darbų diagramos pavyzdžiai:





## TVARKARAŠTIS / MANO DIENA

Grupės, kuriose naudojami tvarkaraščiai su aiškiai įvardyta dienos rutina, įgalina vaikus geriau suprasti, ko iš jų tikimasi. Dienos tvarkaraštis arba Mano diena padeda vaikams laikytis kasdienės tvarkos, suvokti laiką ir įvykių seką, ugdyti savikontrolės įgūdžius. Vaikai jaučiasi saugiau tada, kai jie gali nuspėti, kas bus toliau. Tvarkaraštyje gali atsispindėti dienos pokyčiai. Tai padeda vaikams suprasti ir prisitaikyti prie naujų pokyčių.

### Naudingi patarimai:

- Mokslo metų pradžioje sudarykite tvarkaraštį, kad vaikai žinotų, ko tikėtis kiekvieną dieną.
- Į tvarkaraštį įtraukite dienos įvykius vaizduojančių paveikslėlių ir žodžių tokia tvarka, kokia jie vyks (toks pat tvarkaraštis su valandomis turėtų būti pakabintas ir darželio lankytojų kambaryje).
- Būkite lankstūs (pvz., lietingą dieną tam tikras veiklas galite atlikti ir viduje).
- Siekdami ugdyti vaikų skaitymo įgūdžius, tvarkaraštį sudarykite iš kairės į dešinę (horizontaliai).
- Įtraukite interaktyvių detalių, pvz., turėkite rodyklę, kuria vaikai galėtų keisti pagal tvarkaraštyje numatytas veiklas (šią užduotį galite įtraukti į grupės darbų sąrašą ir grupės darbų diagramą).
- Tvarkaraštyje nurodydami atskirus dienos užsiėmimus, pagalvokite, kiek ilgai vaikai gali išlaikyti dėmesį.
- Ten, kur įmanoma, vartokite vaikų gimtąją kalbą.
- Apie dienos tvarkaraštį galima kalbėti ir jį aptarti vaikams atvykus į darželį, dirbant didelėje grupėje, keičiant užsiėmimus ir, jei reikia, visos dienos metu.
- Kad vaikai galėtų tvarkaračiu naudotis savarankiškai, pakabinkite jį vaikų akių lygyje.





## SAVAITĖS KALENDORIUS

Savaitės kalendorius moko vaikus savikontrolės ir kasdienės rutinos įgūdžių. Kadangi ikimokyklinio amžiaus vaikų laiko suvokimas, įskaitant tokias sąvokas kaip šiandien, rytoj ir vakar, dar vystosi, Savaitės kalendorius padeda jiems vizualiai šias sąvokas ir jas vartoti. Be to, vaikai mato, kokie užsiėmimai jų laukia visą savaitę.

Naudingi patarimai

- Mokslo metų pradžioje sudarykite savaitės kalendorių, kad vaikai žinotų, ko tikėtis per visą savaitę.
- Į kalendorių įtraukite paveikslėlių ir žodžių, kurie iliustruotų ir pabrėžtų svarbiausius savaitės įvykius.
- Kad vaikai lengviau pereitų iš darželio į namų rutiną, į tvarkaraštį įtraukite ir tas dienas, kai vaikams nereikia eiti į darželį.
- Būkite lankstūs (pvz., suplanuotą gimtadienio vakarėlį nukelkite iš ketvirtadienio į penktadienį).
- Siekdami ugdyti vaikų skaitymo įgūdžius, kalendorių sudarykite iš kairės į dešinę (horizontaliai).
- Į kalendorių įtraukite interaktyvių detalių, pvz., turėkite rodyklę, kuria vaikai galėtų keisti pagal tą savaitę kalendoriuje numatytas veiklas.

Savaitės kalendoriaus pavyzdys



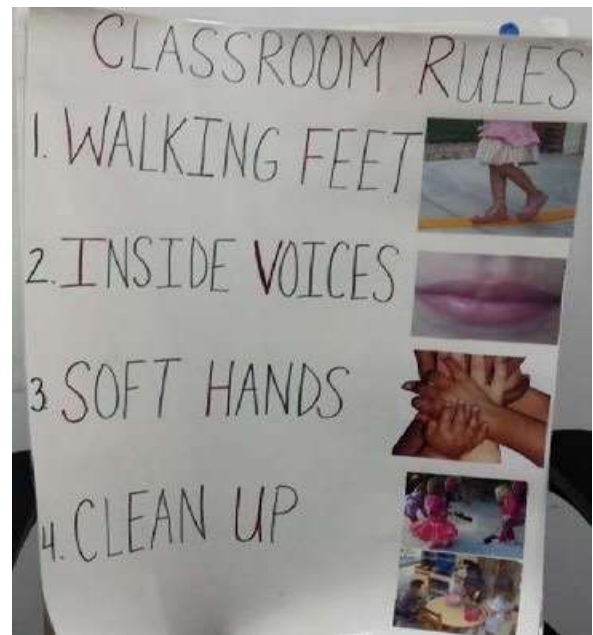
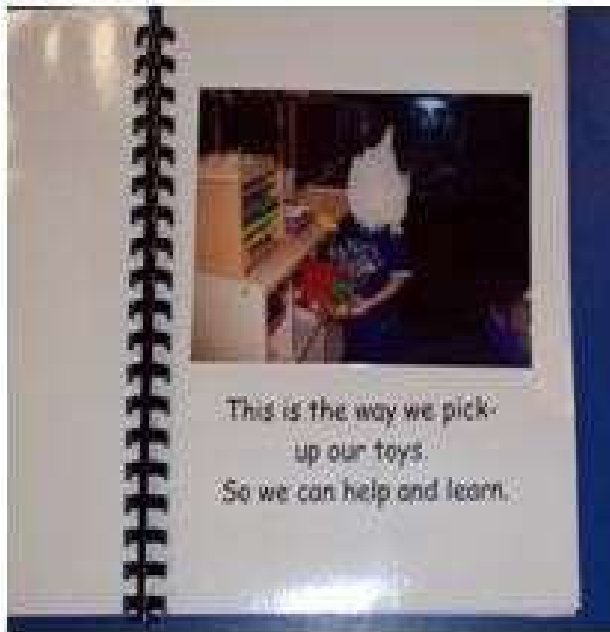
## GRUPĖS TAISYKLIŲ DIAGRAMA

Aiškiai suformuluoti lūkesčiai ir elgesio taisyklės padeda ugdyti vaikų savarankiškumą ir savikontrolės įgūdžius, moko juos pagarbiai bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais. Vaikai gali prisidėti kuriant, iš naujo peržiūrint ar keičiant grupės elgesio taisykles. Siekdami pabrėžti, kokio elgesio iš vaikų tikimasi grupėje, naudokite grupės kaip bendruomenės kūrimo lūkesčių priemonę su vaizdiniais elementais. Svarbu, kad visi suaugusieji taip pat elgtųsi pagal grupėje priimtas taisykles ir vis primintų apie jas vaikams.

### Naudingi patarimai

- Mokslo metų pradžioje pakvieskite vaikus dalyvauti kuriant tinkamo elgesio grupėje taisykles.
- Kadangi vaikai mokosi būti grupės kaip bendruomenės dalimi, yra svarbu su jais aptarti, kodėl kiekviena iš pasiūlytų elgesio taisyklių yra svarbi.
- Lūkesčiai turėtų būti pagrįsti stipriosiomis vaikų savybėmis. Vartokite teigiamus žodžius, aiškiai apibrėžkite tinkamą vaikų elgesį.
- Kad vaikams būtų lengva vadovautis grupės elgesio taisyklėmis, apie jas reikės priminti kiekvieną dieną ir per visus mokslo metus. Pagirkite vaikus, kai jiems pavyksta vadovautis grupės taisyklėmis, pabrėžkite, kodėl tai yra svarbu, pavyzdžiui: „Matau, kad vaikai moka grupėje tyliai dirbti. Tai leidžia visiems susikaupti“.

### Grupės taisyklių diagramos pavyzdžiai



## JAUSMŲ PRIEMONĖ

Ikimokyklinio amžiaus vaikai mokosi atpažinti, įvardyti ir paaiškinti savo jausmus, taip pat reaguoti į kitų žmonių jausmus ir veiksmus. Suaugusiems tarpininkaujant, jausmų diagrama padeda vaikams suprasti savo ir kitiems jaučiamus jausmus, juos valdyti. Jausmų priemonėje naudojami jausmų, kuriuos vaikai patiria kiekvieną dieną, paveikslėliai ir pavadinimai. Ši priemonė leidžia vaikams atpažinti, įvardyti ir išreikšti savo jausmus.

### Naudingi patarimai

- Siekiant, kad vaikai atpažintų ir išreikštų savo jausmus, vaikai turėtų naudoti šią priemonę vos tik atvykę į darželį ir visos dienos metu.
- Auklėtojai naudoja jausmų priemonę, norėdami sužinoti, kaip vaikai gali reaguoti į skirtingas emocijas, kurias jie patiria, pavyzdžiui: „Elena, pastebėjau, kaip pasikeitė tavo veido išraiška, kai pamatei, kad Kaladėlių aplinkoje nebuvo tau vietos. Pažiūrėkime į jausmų priemonę. Pasakyk, kaip tu tada jauteisi?“
- Siekiant vaikams suteikti kuo daugiau emocinio saugumo ir komforto, jausmų priemonę galima laikyti jaukioje vietoje.
- Jaukioje vietoje galima laikyti ir paveikslėlius/nuotraukas, kurie rodo, ką vaikai galėtų padaryti, pajutę neigiamą ar malonią emociją.
- Atminkite, kad vaikai vis dar mokosi apie savo jausmus, jie ne visada gali tiksliai apibūdinti savo ir kitų jausmus.

### Jausmų priemonės pavyzdys



## **PRIEDAS B. PATARIMAI DIRBANT SU DIDELE GRUPE**

- Dirbkite su didele vaikų grupę po to, kai vaikai turės galimybę pajudėti (lauke, ugdymo(si) aplinkose) ir/arba pradės burtis šokių ar judesio veiklos metu.
- Pažvelkite į aplinką, kurioje dirbsite su didele vaikų grupe, pagalvokite, ką joje vaikai norėtų veikti. Jei yra galimybė, uždenkite lentynas su žaislais, kad vaikai neužsimanytų su jais žaisti. Idealiu atveju, siekiant sukurti bendrumo jausmą, aplinka, kurioje vyksta užsiėmimai su didele grupe, turi turėti mažiausiai dvi ribas (t. y. sienas arba lentynas).
- Pagalvokite, kaip vaikai žinos, kur jiems atsisėsti. Ar ant kilimo yra pažymėtos vietos jiems atsisėsti, o gal kiekvienas vaikas gaus po kilimėlį? Ar vaikai gali pasirinkti, kur jie nori sėdėti? Kodėl? Tai priklausys nuo jūsų grupės poreikių.
- Dirbkite trumpai. Vos penkios minutės gero darbo su tokia grupe yra geriau nei ilgas užsiėmimas, kurio metu vaikai praranda susidomėjimą.
- Išmokykite vaikus, kaip dalyvauti didelės grupės veikloje. Savo lūkesčius ir darbo didelėje grupėje taisykles pateikite naudodami diagramą, sudainavę dainą arba kitais būdais.
- Leiskite vaikams sėdėti taip, kaip jiems patinka, pvz., kai kuriems vaikams gali būti patogiau sėdėti ant kėdės, kiti gali norėti atsiremti į sieną arba klūpoti. Nepaisant, kur ir kaip vaikai sėdi, jie turi būti vienos grupės dalimi.
- Dalijantis mintimis arba dainuojant, suteikite vaikams galimybę praleisti savo eilę, ypač mokslo metų pradžioje, kai jie dar tik pradeda suprasti, jog jie yra svarbūs savo grupės kaip bendruomenės nariai.
- Jei norite baigti užsiėmimą didelėje grupėje, paprašykite, kad keletas vaikų vienu metu imtųsi kitos veiklos


## ANTRO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. VAIKAMS PRITAIKYTŲ RECEPTŲ PAVYZDŽIAI



Gamindami su vaikais grupėje, būtinai naudokite tuos receptus, pagal kuriuos vaikams bus nesunku gaminti. Siekdami ugdyti ir lavinti vaikų raštingumo įgūdžius, recepte vartokite žodžius, simbolius ir paveikslėlius. Perskaitykite receptą, atkreipdami vaikų dėmesį į patiekalo gaminimo eigą.

*Ugdomi gebėjimai: vaikas supranta rašytinės kalbos struktūrą ir pagrindinius jos bruožus.*












**Vaisių vėrinukai**

Reikės:  
Dantų krapštukų ///  
Vaisių 








Gaminame:

1. Paimkite 1 / dantų krapštuką
2. Ant dantų krapštuko suverkite 4 ∴ vaisių gabaliukus 
3. Skanaus !!! 

**Plastilinas**

- 2   stiklinės miltų 
- 1  stiklinė druskos 
- 1  šaukštas aliejaus 
- 1  stiklinė šalto vandens 
- 2   lašai skystų maistinių dažų

Gaminame:

1. Sumaišykite miltus  su druska 
2. Supilkite vandenį  maistinius dažus  ir aliejų 
3. Gerai išminkykite 
4. Jei reikia, įberkite dar miltų 

## **PRIEDAS B. SAUGAUS GAMINIMO GRUPĖJE TAISYKLĖS**

Gamindami grupėje su vaikais vadovaukitės šiomis taisyklėmis:

- grupėje negali būti aštrių įrankių;
- grupėje negali būti karštų objektų (pvz., atvira ugnis, viryklė, orkaitė, karštas vanduo);
- visi gamavimo metu naudojami paviršiai turi būti kruopščiai nuvalyti ir dezinfekuoti prieš maisto gamavimą ir po jo;
- visi gamavimo proceso dalyviai (suaugusieji ir vaikai) privalo kruopščiai nusiplauti rankas prieš maisto gamavimą ir po jo bei prieš ragaudami pagamintą patiekalą;
- prieš tai, kai gamavsite su vaikais, pasiteiraukite šeimų dėl vaikų maisto netoleravimo ir alergijos maistui. Kaskart priminkite vaikams, kad žinojimas apie maisto netoleravimą ir alergiją maistui mus apsaugo.

## PRIEDAS C. RECEPTAI

### Moliūgų duona

#### Reikės šių produktų:

- 2 puodelių miltų,
- 2 arbatinių šaukštelių cinamono,
- 1 arbatinio šaukštelio,
- kepimo sodos,
- ¼ arbatinio šaukštelio kepimo miltelių,
- ½ arbatinio šaukštelio druskos,
- 1 ½ puodelio cukraus,
- ¾ puodelio augalinio aliejaus,
- didelių kiaušinių,
- 1 arbatinio šaukštelio vanilės ekstrakto,
- puodelių susmulkinto žalio moliūgo,
- 1 puodelio pakepintų moliūgo sėklų.

#### Kaip gaminti?

- Įkaitinkite orkaitę iki 160 °C.
- Į vidutinio dydžio dubenį suberkite miltus, cinamoną, sodą, kepimo miltelius, druską ir išmaišykite.
- Dideliame dubenyje sumaišykite cukrų, augalinį aliejų, kiaušinius ir vanilės ekstraktą, supilkite sausus ingredientus, į juos suberkite susmulkintą moliūgą ir moliūgo sėklas, atsargiai išmaišykite.
- Viską gerai išmaišę, supilkite tešlą į nelipnią (arba suteptą aliejumi ir pabarstytą miltais) kepimo skardą.
- Kepkite orkaitėje 1 val. 15 min. arba tol, kol į kepinio vidurį įkištas dantų krapštukas bus švarus.
- Leiskite duonai 15 min. atvėsti. Išimkite ją iš skardos, padėkite ant grotelių ir leiskite visiškai atvėsti.

Jei iš šios tešlos norėsite iškepti keksiukų, kepkite juos 30 min. 160 °C orkaitėje.

## MOLIŪGŲ PADAŽAS

### Reikės šių produktų:

- 2 šaukštų augalinio aliejaus,
- skiltelių susmulkinto česnako,
- 1 smulkiai supjaustyto svogūno,
- ½ kilogramo iškepto šviežio moliūgo (arba 2 indelių konservuoto moliūgo),
- 1 indelio koncentruoto daržovių sultinio,
- ½ puodelio riebios grietinėlės,
- žiupsnelio muskato riešuto,
- žiupsnelio druskos.

### Kaip gaminti?

- Įkaitinkite keptuvėje alyvuogių aliejų. Suberkite česnaką ir svogūną, pakepinkite.
- Įdėkite moliūgą, supilkite daržovių sultinį. Užvirkite.
- Virkite 5 min., po to įpilkite riebią grietinėlę, suberkite muskato riešutą ir druską. Viską gerai išmaišykite.
- Patiekite su makaronais.



## TREČIO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. ŠLYKŠTUKŲ RECEPTAS

#### Reikės šių produktų:

- ½ puodelio nenuodingų klijų,
- ½ puodelio vandens,
- kelių lašų maistinių dažų,
- ½ puodelio nenuodingo skysto krakmolo.

#### Kaip gaminti?

- Maišykite vandenį ir klijus tol, kol gausite vientisą mišinį.
- Įlašinkite maistinių dažų.
- Į atskirą indą supilkite skystą krakmolą.
- Atsargiai maišydami šaukštu, į krakmolą lėtai pilkite klijų ir vandens mišinį.
- Trumpai pamaišykite mišinį rankomis tol, kol susiformuos tešla.
- Tešlą padėkite į švarų ir sausą indą.
- Galimi šie jausmų ir spalvų deriniai:
  - džiaugsmas: geltona spalva,
  - meilė: rožinė spalva,
  - pyktis: raudona spalva (kad šlykštukas nebūtų rožinis, naudokite šios spalvos daug),
  - liūdesys: šviesiai mėlyna spalva,
  - irzlumas: žalia spalva,
  - Smalsumas: oranžinė spalva,
  - Baimė: violetinė spalva.

## PRIEDAS B. NYKŠČIO SAUSAINIAI

### Reikės šių produktų:

- $\frac{3}{4}$  puodelio miltų,
- $\frac{1}{4}$  arbatinio šaukštelio kepimo miltelių,
- $\frac{1}{4}$  arbatinio šaukštelio kepimo sodos,
- $\frac{1}{4}$  puodelio balto cukraus arba kito saldiklio,
- $\frac{1}{2}$  arbatinio šaukštelio vanilės ekstrakto,
- 1  $\frac{1}{2}$  šaukšto pieno,
- $\frac{1}{4}$  puodelio sviesto,
- 1 arbatinio šaukštelio uogienės.

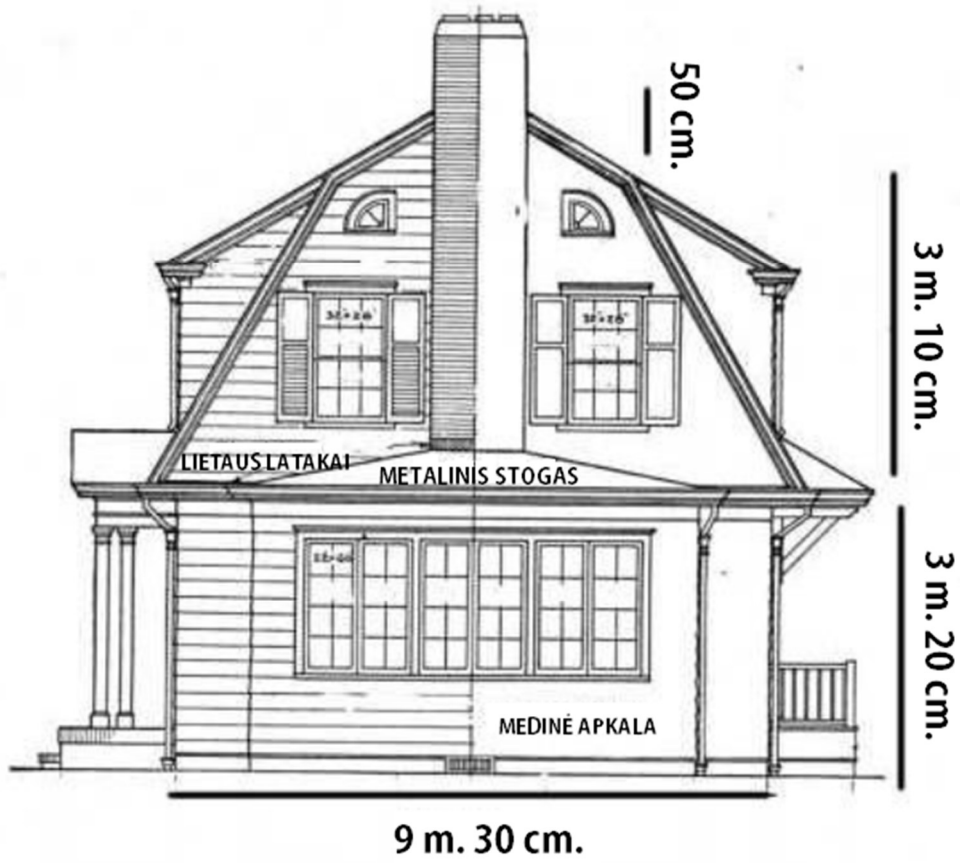
### Kaip gaminti?

- Įkaitinkite orkaitę iki 160 °C.
- Suberkite sausus ingredientus į indą ir gerai juos išmaišykite.
- Atskirame dubenyje ištirpinkite sviestą, supilkite į jį vanilę ir pieną. Po to supilkite sausus ingredientus, viską išmaišykite.
- Iš tešlos suformuokite rutuliukus. Pakvieskite vaikus rutuliukuose palikti savo piršto antspaudą. Vaikų antspaudus užpildykite uogiene.
- Kepkite 9 min.
- Iš orkaitės ištraukti sausainiai atrodys ne iki galo iškepę. Prieš liesdami, leiskite jiems 5 min. atvėsti.

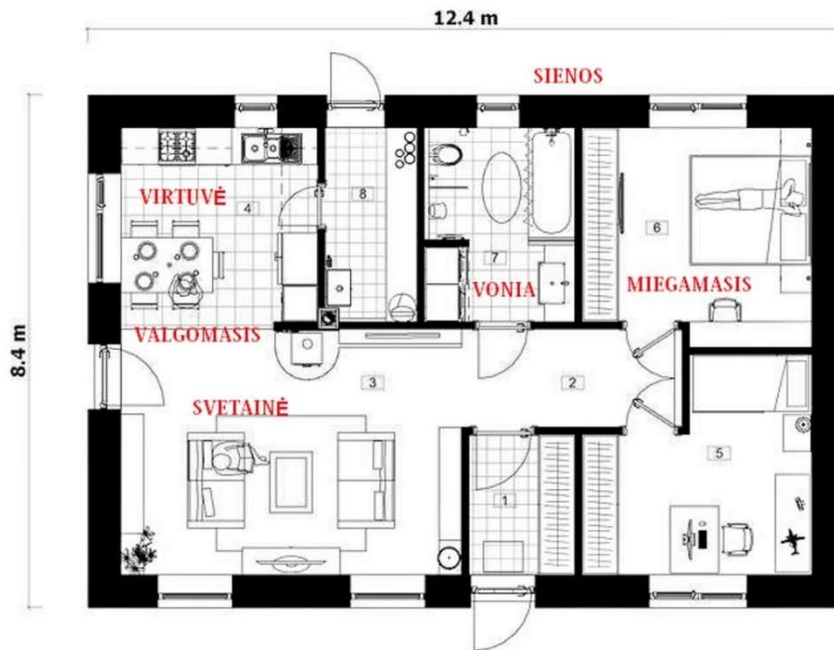
# KETVIRTO SKYRIAUS PRIEDAI

## PRIEDAS A. BRĖŽINIAI, FASADŲ PLANAI





PRIEDAS B. BRĖŽINIAI, NAMŲ PLANAI



## PENKTO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. TRANSPORTO PRIEMONIŲ DIAGRAMA

Sausuma	Vanduo	Oras
Greitosios pagalbos automobilis	Kanoja	Lėktuvas
Dviratis	Keltas	Malūnsparnis
Autobusas	Baidarė	Oro balionas
Lengvasis automobilis	Plaustas	Reaktyvinis lėktuvas
Kojos	Burinis laivas	Parašiuatas
Gaisrinė mašina	Motorinis laivas	Raketa
Pašto automobilis	Povandeninis laivas	
Policijos automobilis	Plaukimas	
Riedučiai		
Motoroleris		
Riedlentė		
Vaikiškas vežimėlis		
Metro		
Taksi		
Traukinys		
Sunkvežimis		



## ŠEŠTO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. SAVADARBIS ŠVIESOS STALAS

#### Pirmas variantas

Medžiagos:

Permatoma plastikinė daiktadėžė su permatomu dangčiu

Plonas baltas vyniojamas popierius

Permatoma lipni juosta

Mažų lempučių girlianda

Kaip pasidaryti?

Prikljuokite popierių ant daiktadėžės dangčio apačios. Į dėžės vidų įdėkite lempučių girliandą. Kad girliandą būtų galima prijungti prie elektros tinklo, jos galą ištraukite iš dėžės.

Pakvieskite vaikus ant dėžės viršaus uždėjus objektą arba medžiagą juos tyrinėti ir žaisti su jais.



#### Antras variantas

Medžiagos:

Plastikinis stalčius su permatomu baltu dangčiu

4–6 baterijomis maitinamos lemputės (skaičius priklausys nuo stalčiaus dydžio)

Kaip pasidaryti?

Įjunkite lemputes.

Įdėkite jas į stalčių, uždarykite.

Pakvieskite vaikus ant dėžės viršaus uždėjus objektą arba medžiagą juos tyrinėti ir žaisti su jais.





## **PRIEDAS B. KAIP KALBĖTI SU VAIKAIS APIE REGĖJIMO NEGALIĄ**

Yra žmonių, kurie gimsta negalėdami matyti arba praranda regėjimą vėliau. Tokiems žmonėms gali būti sunku atlikti tam tikrus dalykus, todėl jiems padeda dideli paveikslėliai / nuotraukos arba didelėmis raidėmis parašytas tekstas. Įsivaizduokite, kad jūs negalite matyti toli esančio žaislo, kad jį galite pamatyti tik tada, kai jis bus labai arti jūsų. Kai kurie regėjimo netekę žmonės gali tik atskirti šviesą nuo tamsos. Įsivaizduokite aplink save vien tik tamsą su šiek tiek šviesos ar vos keliais šešėliais. Regėjimo negalią turintys žmonės vaikšto su baltąja lazdele, jiems taip pat gali padėti žmonės arba šunys. Skaitydami jie naudojami aklujų raštu, kuris yra sukurtas iš taškų ir kurį galima perskaityti liečiant pirštais.

PRIEDAS C. RANKŲ ŠEŠĖLIAI



*Drugelis*



*Šuo*



*Meškiukas*



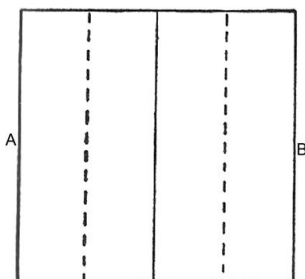
*Kiaulė*

## SEPTINTO SKYRIAUS PRIEDAI

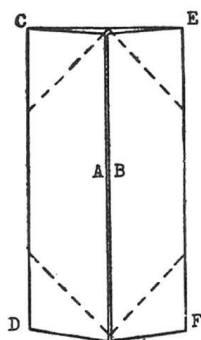
### PRIEDAS A: POPIERINIO LAIVELIO LANKSTYMAS

Pirmas žingsnis. Sulenkite popieriaus kvadratą per pusę, atlenkite atgal.

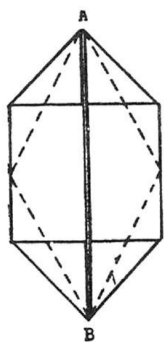
Antras žingsnis. Linijas A ir B sulenkite į centrą.



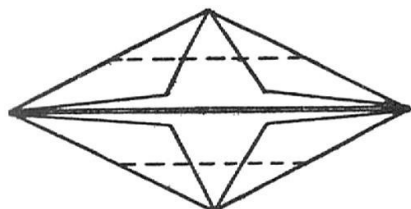
Trečias žingsnis. Užlenkite C, D, E ir F kampus per įstrižas punktyrines linijas.



Ketvirtas žingsnis. Sulenkite popierių per įstrižas punktyrines linijas

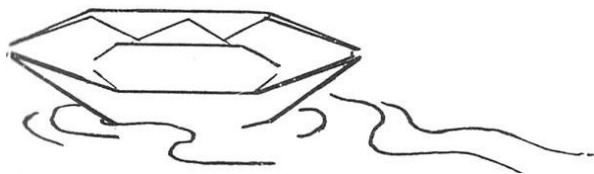


Penktas žingsnis. Dar kartą sulenkite per įstrižas punktyrines linijas



Šeštas žingsnis. Atsargiai laikydami už sulankstytų vietų, išverskite laivelį.

Septintas žingsnis. Laivelis paruoštas plaukiojimui!



## **PRIEDAS B. PAMATYK SAVO KVĖPAVIMĄ**

Klausimas. Kodėl, kai lauke labai šalta, mes galime matyti savo kvėpavimą?

Atsakymas. Kartais, kai lauke yra labai šalta, atrodo, kad galime matyti savo kvėpavimą. Tačiau iš tikrųjų mes matome ne savo kvėpavimą, o ore esančius vandens garus. Mūsų kūno vidus yra labai drėgnas, todėl kvėpuodami išskėpiame daug vandens. Kai lauke yra labai šalta, mūsų išskėpiamas oras kondensuojasi, iš dujų pavirsdamas mažais vandens lašeliais. Todėl šaltą dieną mes matome vandens lašelius.

## **PRIEDAS C. VANDENS SIENA**

Vandens siena yra konstrukcija, pagaminta iš ant sienos pritvirtintų įvairių plastikinių indų ir/arba plastikinių vamzdžių, į kuriuos sienos viršuje supiltas vanduo teka žemyn. Vandens sieną galima pagaminti įvairiai. Naudokite bet kokio tipo indus, svarbiausia, kad pro juos galėtų tekėti vanduo. Svarstydami, kur pastatyti vandens sieną, pasitelkite vaizduotę. Vienintelis reikalavimas yra tas, kad indus galima būtų pritvirtinti prie paviršiaus ir kad vaikai galėtų juos lengvai pasiekti. Vandens siena, kurią rasite aštuntame skyriuje „Išmokyklinukų darbų pavyzdžiai“, buvo pagaminta prie tuščio akvariumo pritvirtinus lipnias kontaktines juosteles. Akvariumas buvo įdėtas į grupės vandens stalą. Kontaktinės juostelės buvo pritvirtintos ir prie perdirbtų medžiagų, todėl vaikai galėjo patys keisti indų vietą ant sienos.

### **Reikės:**

- daikto, kurį galima pritvirtinti prie sienos,
- grotelių,
- medienos gabalo,
- perforuotos lentos,
- lango arba stiklinių durų.

### **Medžiagos, pro kurias galėtų tekėti vanduo, yra šios:**

- perdirbti plastikiniai buteliai,
- perdirbta plastikinė tara,
- lankstūs vamzdžiai,
- polipropileno vamzdžiai.

### **Medžiagos, kurias galima pritvirtinti prie paviršiaus, yra šios:**

- aliuminio arba izoliacinė juosta,
- kontaktinės juostelės, varžtai,
- siurbtukai.

### **Kaip padaryti?**

Paruoškite indus ir butelius taip, kad pro juos galėtų tekėti vanduo. Indus ir/arba butelius galima perpjauti per pusę arba pradurti juose skylių. Pritvirtinkite indus / butelius prie paviršiaus. Įdėkite vandens sieną į vandens stalą arba apačioje pastatykite vandeniui nepralaidų indą. Į indą įpilkite vandens, duokite vaikams puodelių ar kitų pilstymo priemonių, kuriuose nėra skylių, ir pakvieskite išbandyti vandens sieną.

#### **PRIEDAS D. BALTAS PLASTILINAS**

Reikės šių produktų:

- 1 puodelio kepimo sodos,
- ½ puodelio kukurūzų krakmolo,
- 1 šaukšto augalinio aliejaus,
- ½ puodelio ir 1 šaukšto vandens.

#### **Kaip pagaminti?**

- Sudėkite visus ingredientus į keptuvę ir gerai išmaišykite. Mišinys gali atrodyti sausokas; maišykite tol, kol jis bus panašus į sriubą.
- Nuolat maišydami kaitinkite mišinį ant vidutinės ugnies apie 5 min. tol, kol jis ims tirštėti.
- Maišykite tol, kol mišinys bus tirštas.
- Išpilkite mišinį ant kepimo popieriaus, leiskite jam atvėsti. Mišinys bus labai karštas.

## **PRIEDAS E. MUILO BURBULAI**

Reikės šių dalykų:

- ½ puodelio indų ploviklio,
- 2 puodelių vandens,
- 2 arbatinių šaukštelių cukraus.

### **Kaip gaminti?**

- Sumaišykite visus ingredientus negilame inde.
- Į mišinį panardinkite lazdeles ir pūskite jais burbulus.



## AŠTUNTO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. ŽODYNAS

Botanikas(-ė): mokslininkas(-ė), kuri(s) tyrinėja botaniką. Botanika: mokslas apie augalus.

Miškininkas(-ė): žmogus, kuris dirba miškininkystės srityje.

Terariumas: permatomi, sandarūs arba atviri indai, kuriuose galima auginti augalus. Paprastai jie yra dekoratyvūs. Sandariuose terariumuose sukuriama unikali, augalams pritaikyta aplinka.

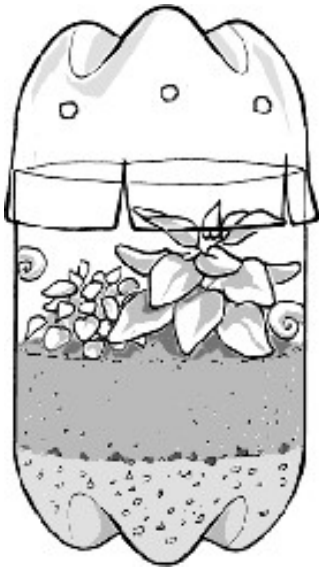
## PRIEDAS B. TERARIUMAS

Terariumas yra nedidelis sodas, kuris auga uždareme ar iš dalies uždareme inde. Paprastai indai yra permatomo plastiko arba stiklo. Terariumuose dažnai auginami sukulentiniai augalai, tačiau juose galima auginti ir paparčius bei kitų rūšių augalus. Terariumuose turėtų būti auginami augalai, kurie ypatingai gerai auga drėgnose sąlygose. Terariumuose taip pat gali būti dekoratyvinių uolų, šakų ar mažų figūrų.

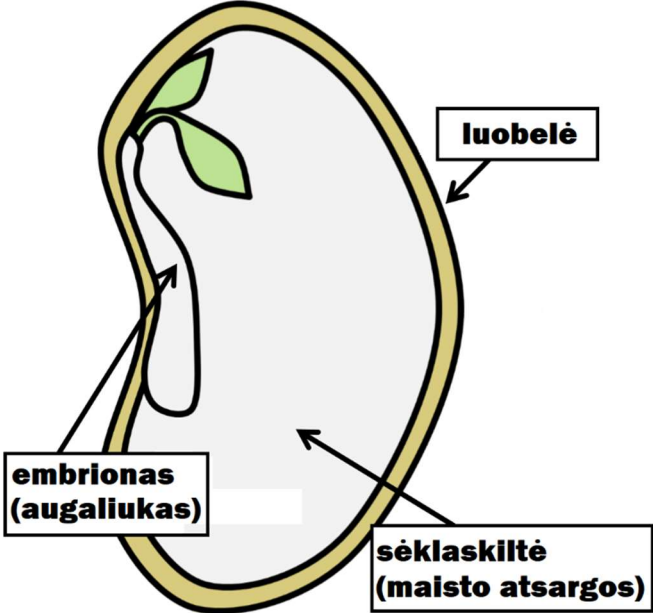
Norėdami sukurti terariumą, pirmiausia indo dugne paberkite sluoksnį žvyro (2.5 - 3 cm). Ant žvyro užpilkite dirvožemio, pasodinkite augalus. Pasodinę augalus, pridėkite dekoratyvinių daiktų.

Terariumui tinka šie indai:

- stikliniai indai,
- stiklainiai,
- akvariumai,
- tušti dviejų litrų ar kitokie plastiko buteliai,
- perdirbti permatomi plastikiniai indai maistui laikyti.



PRIEDAS C. SĒKLOS DALYS



#### **PRIEDAS D. EILĖRAŠTIS-ŽODŽIŲ SĄRAŠAS**

Eilėraščių-žodžių sąrašas yra eilėraščių, kurį sudaro pradžia, tam tikrų žodžių sąrašas ir pabaiga. Paprastai sąrašo žodžiai yra kruopščiai atrinkti, išdėstyti tam tikra tvarka, tačiau jie neturi rimuoti. Eilėraščių pabaiga paprastai yra deklaratyvi, juokinga arba aiškinamojo pobūdžio.

Šių eilėraščių taip pat rasite knygoje Skučiatė R. *Raidžių namučiai*. Vilnius: Baltos lankos, 2017

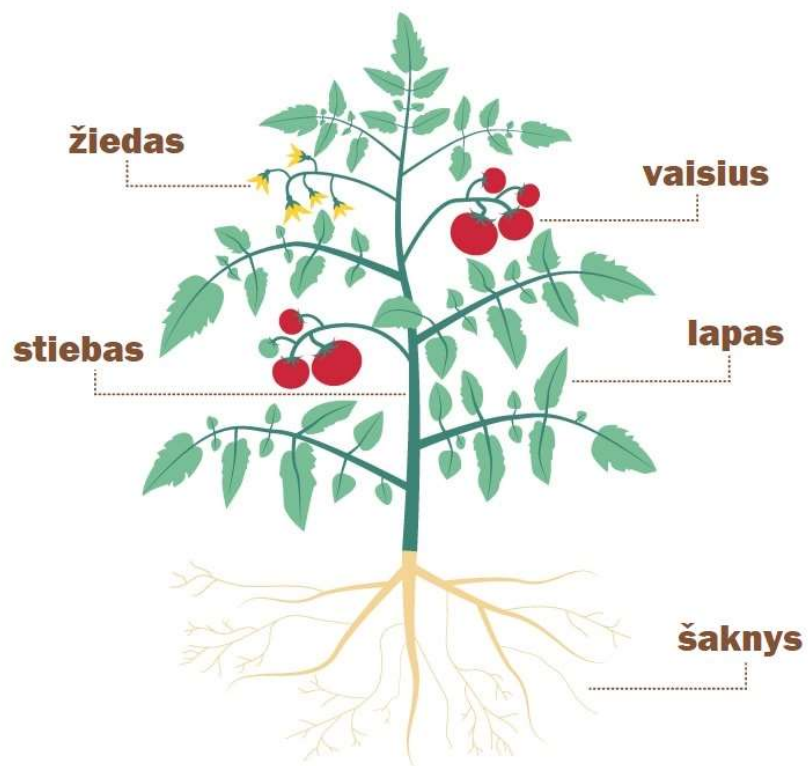
##### **Daržovės**

Mama sako valgyk daržoves, morkas, salierus, žirnelius brokolius, špinatus ir papriką.

##### **Lauke**

Man patinka bėgti šokinėti į aukštį, trypti, šūkauti, čiuožti, važiuoti dviračiu ir triratuku. Kaip smagu!

PRIEDAS E. DIAGRAMA „AUGALO DALYS“



## DEVINTO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. INFORMACIJOS APIE GYVŪNO JAUNIKLĮ PAVYZDYS

<b>Dramblys</b>	
<b>Jauniklio pavadinimas</b>	Drambliukas
<b>Arealas</b>	Drambliai gyvena įvairiose vietose, pvz., pievoje, dykumoje, miške arba pelkėje. Drambliai mėgsta daug vaikščioti ir žaisti vandenyje.
<b>Ką ėda?</b>	Drambliukai geria savo mamų pieną.
<b>Gimimas</b>	Drambliukus pagimdo jų mamos. Ką tik gimę drambliukai sveria apie 100 kilogramų. Gimusių drambliukų ūgis siekia apie 90 cm.
<b>Šeimoje</b>	Drambliukų mamos labai atidžiai stebi savo vaikus ir saugo juos nuo plėšrūnų. Drambliukų mamos labai myli savo vaikus.
<b>Įdomūs faktai</b>	Iš pradžių drambliukas gali nežinoti, ką daryti su savo straubliu. Jis gali pradėti jį čiulpti taip, kaip kūdikis čiulpia savo nykštį. Dauguma drambliukų gimsta naktį. Drambliukai gimsta garbanotais juodais arba raudonais plaukais ant kaktos.

<b>Antis</b>	
<b>Jauniklio pavadinimas</b>	Ančiukas / antytė
<b>Arealas</b>	Antys gyvena drėgnose vietose, pelkėse, tvenkiniuose, upėse, ežeruose ir vandenynuose.
<b>Ką ėda?</b>	Pirmąsias tris dienas po gimimo ančiukai maitinasi kiaušinio, kuriame jie gyveno prieš gimdami, tryniu.
<b>Gimimas</b>	Antys išperi ančiukus iš kietų kiaušinių.
<b>Šeimoje</b>	Kad ančiukams būtų šilta, jų mamos tupi ant kiaušinių. Ančiukus nuo plėšrūnų saugo jų mamos.

<b>Īdomūs faktai</b>	<p>Ančiukai gali skristi prāėjus 5-8 savaitēms po gimimo.</p> <p>Ančiukus saugo pūka.</p> <p>Ančiukai gali pradēti vaikšāioti ir palikti lizdā prāėjus vos kelioms valandoms po ju išperājimo.</p>
----------------------	--

<b>Varlē</b>	
<b>Jauniklio pavadinimas</b>	Buožgalvis
<b>Arealas</b>	<p>Kā tik gimē buožgalviai yra labai pažeidžiami, todēl iškart po gimimo jie prisikabina prie dumbliu.</p> <p>Buožgalviai pradēda plaukioti ir tyrinēti aplinkā prāėjus savaitei po gimimo.</p> <p>Suaugusios varlēns gali gyventi ir sausumoje.</p>
<b>Kā ēda?</b>	Kā tik gimēs buožgalvis suvalgo kiaušinēlio, iš kurio išneršē, trynį.
<b>Gimimas</b>	Buožgalviai gimsta vandenyje iš kiaušinēliu. Vienu metu varlēns gali padēti 4 000 kiaušinēliu.
<b>Šeimoje</b>	Kai kurie buožgalviai lieka gyventi šalia kitu buožgalviu arba jie plaukioja būriais kaip žuvys.
<b>Īdomūs faktai</b>	Buožgalviai yra labiau panašūs j žuvis nei varles.

## **PRIEDAS B. PLASTILINAS IŠ VAIKIŠKO ALIEJAUS**

### **Reikės šių produktų:**

- 1 puodelio vaikiško aliejaus,
- 8 puodelių miltų.

### **Kaip gaminti?**

- Suberkite miltus į didelį dubenį.
- Įpilkite vaikišką aliejų.
- Gerai išmaišykite.



## DEŠIMTO SKYRIAUS PRIEDAI

### PRIEDAS A. VALGOMŪJŲ LEDŲ RECEPTAS

Gamindami su vaikais, būtinai turėkite receptus, kuriais vaikai galėtų vadovautis. Siekdami ugdyti ir lavinti vaikų rašymo įgūdžius, recepte vartokite žodžius, simbolius ir paveikslėlius. Perskaitykite receptą, atkreipkite vaikų dėmesį į patiekalo gaminimo eigą.

#### Reikės šių produktų:

- šaukštų cukraus,
- 1 puodelio pusriebės arba liesos grietinėlės (galite naudoti ir sojų arba migdolų gėrimą, tiesa, tokiu atveju ledai bus skystesni),
- ½ arbatinio šaukštelio vanilės ekstrakto,
- ½ puodelio druskos,
- Ledukų,
- litrų talpos užspaudžiamo plastikinio maišelio,
- ½ litrų talpos užspaudžiamo plastikinio maišelio.

#### Kaip gaminti?

- Dubenyje sumaišykite cukrų, grietinėlę ir vanilės ekstraktą.
- Supilkite mišinį į mažesnį maišelį, sandariai jį uždarykite.
- Užpildykite ledukais pusę didesniojo maišelio.
- Užpilkite ant ledukų druskos.
- Įdėkite mažesnį maišelį į didesnį, sandariai jį uždarykite.
- Kratykite didesnį maišelį apie penkias minutes arba tol, kol susiformuos valgomieji ledai (tai darydami, klausykitės muzikos!).
- Iš didesnio maišelio išimkite maišelį su ledais. Nuo mažesnio maišelio nuplaukite druską.
- Čiupkite šaukštą, atidarykite maišelį ir mėgaukitės ledais tiesiai iš jo!

Pagal šį receptą išeis pusė litro valgomųjų ledų.

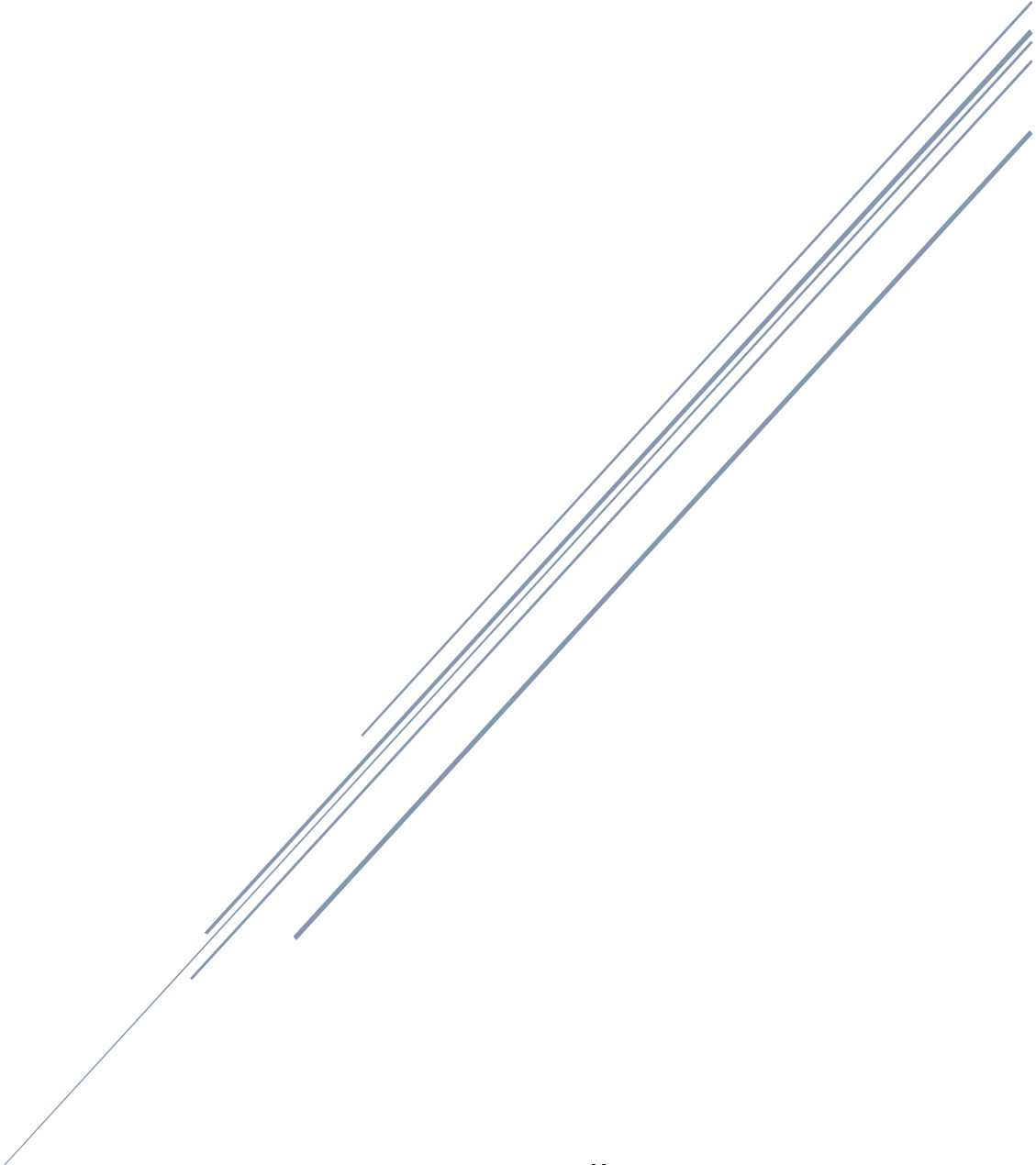
## PRIEDAS B. ATISISVEIKINIMO KNYGOS PAVYZDYS

Luzės atsisveikinimo knyga (vaiko nuotrauka)

- Psl. 1. Miela Luze, šie mokslo metai darželyje buvo nuostabūs!
- (Luzės darbo pavyzdys)
- Psl. 2. Šiais metais buvo labai smagu, tu išmokai labai daug. Tu darei bandymus su sniegu, akmenimis ir pagaliukais. (Luzės eksperimento nuotrauka)
- Psl. 3. Tau gerai sekėsi bendrauti su savo draugais, spręsti problemas. Dabar, kai nusimeni, tu žinai, kad reikia giliai įkvėpti ir iškvėpti, žinai, kokiais žodžiais save nuraminti. (Luzės darbo pavyzdys)
- Psl. 4. Tu paaugai ir atėjo laikas atsisveikinti su darželiu. Galbūt tu pasiilgsi savo grupės, draugų ir auklėtojų. Turbūt šiuo metu jauti ir džiaugsmą, ir liūdesį. (liūdnos ir linksmos Luzės veido išraiškos nuotrauka)
- Psl. 5. Šią vasarą praleisi šauniai! Žaisi lauke, būsi su savo šeima ir draugais. (netoliese esančio parko nuotrauka)
- Psl. 6. Rugsėjį tu pradėsi eiti į kitą darželį, ten sutiksi naujų draugų. Iš pradžių gali jaustis nejaukiai, panašiai, kaip jautėsi atėjusi čia. Bet naujoje vietoje tu daug išmoksi, žaisi daug žaidimų.
- (Luzės su draugais piešinys arba nuotrauka)
- Psl. 7. Čia tavo naujo darželio nuotrauka. Kaip ir darželyje, ten rasi daug įvairių kaladėlių, knygų, ten taip pat galėsi piešti ir tyrinėti (naujo darželio nuotrauka).
- Psl. 8. Palikti darželį ir pradėti naujus mokslo metus naujoje vietoje tau padės tavo šeima.
- Atsiversk šią knygą, kai norėsi prisiminti savo darželį. Mes pasiilgsime tavęs!
- Su meile - auklėtojai Karla ir Erikas (Luzės šeimos piešinys arba nuotrauka)

Parengta įgyvendinant projektą „Šilalės, Šakių ir Šiaulių rajonų savivaldybių ikimokyklinio ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“, finansuojamą Europos socialinio fondo lėšomis

## **METODINĖS REKOMENDACIJOS METODIKAI „DARŽELIS VISIEMS“**



VŠĮ Robotikos mokykla  
**2020**

## TURINYS

Metodinės rekomendacijos .....	2
Skyriaus struktūra .....	2
Skyriuose naudojami terminai .....	2
Savaitės ir veiklos/pamokos plano pavyzdžiai .....	3
Ugdymo(si) aplinkos.....	3
Priemonės .....	4
Kaip organizuoti mokymą „Darželis visiems“ grupėje .....	5
Pagrindinė ir rekomenduojama literatūra .....	5
Kaip naudoti tekstus .....	5
Teksto nagrinėjimas ir suvokimas .....	6
Darbas su maža vaikų grupe .....	6
Darbas su didele vaikų grupe .....	7
Ryšys su vaikų tėvais .....	7
Rekomenduojamų įrankių sąrašas .....	9
Literatūros sąrašas .....	17
Savaitinis pamokų planavimo šablonas .....	23
Vienetinės pamokos planavimo šablonas.....	25
Lyginamoji analizė .....	27
Ugdymo įstaigų programų lyginamoji analizė.....	38

# METODINĖS REKOMENDACIJOS

## SKYRIAUS STRUKTŪRA

1. Skyriaus santrauka
2. Skyriaus struktūra
3. Idėjos ugdymo(si) aplinkoms
4. Savaitės plano pavyzdys
5. Ikimokyklinukų darbų pavyzdžiai
6. Mokymosi patirtis: pamokų planai

## SKYRIUOSE NAUDOJAMI TERMINAI

### **Esminis skyriaus klausimas**

Tai vaikams pritaikytas klausimas, apjungiantis žinias ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų įgyti nagrinėdami šio skyriaus medžiagą.

### **Pagrindiniai skyriaus klausimai**

Tai pagrindiniai skyriaus klausimai, kurių daugės kiekvieną naują savaitę. Per klausimus vaikas atranda ryšį tarp visų skyriaus sričių. Vieno klausimo analizei skiriama apie savaitę.

### **Mokymosi patirtis**

Tai patirtis (pvz., darbas su visa grupe, užsiėmimai mažose grupėse, išvykos, stebėjimas, veikla aplinkose), kuri leidžia kiekvienoje potemėje pagilinti vaiko supratimą apie pagrindinius klausimus.

### **Literatūra**

Tai literatūros ir informaciniai tekstai, kuriuos galima skaityti viso skyriaus metu. Įtraukiantys, informatyvūs ir literatūriniai tekstai leidžia tyrinėti turinį, reikšti mintis pasitelkus vaizduotę ir kritinį mąstymą, kurie stiprinami skaitant tą pačią knygą keletą kartų. Pakartotinis skaitymas padeda vaikams geriau suprasti turinį, užmegzti ryšį tarp turinio ir kitų sąvokų ar patirties, ugdo jų, kaip būsimų skaitytojų, pasitikėjimą savimi.

### **Pagrindinis žodynas**

Tai žodynas, padedantis vaikui įsigilinti į pagrindinius skyriaus klausimus, suprasti sudėtingus tekstus. Šį žodyną galima papildyti žodžiais iš garsiai skaitomų tekstų.

### **Šeimos ir bendruomenės įtraukimas**

Tai idėjos, kaip pakviesti šeimas pasidalyti savo patirtimi ir žiniomis su visa grupe arba pratęsti ugdymą už grupės ribų.

### **Pasiekimų šventė**

Tai galimybė apmąstyti išeitą skyrių su vaikais, pasidžiaugti vaikų pažanga ir jų įgytomis žiniomis.

## **SAVAITĖS IR VEIKLOS/PAMOKOS PLANO PAVYZDŽIAI**

Kiekvieno metodikos skyriaus 6 dalyje rasite savaitės pamokų plano pavyzdžių. Naudokite šią papildomą informaciją išsamiems savaitės planams sudaryti visiems pagrindiniams skyriaus klausimams. Planai turi atspindėti individualius tvarkaraščius, ikimokyklinukų ir šeimų poreikius, darželio kontekstą ir kt. Atsižvelgiant į jūsų vaikų poreikius, gali būti, jog vieną ar abi skyriuose pateiktas veiklas norėsite panaudoti per vieną savaitę. Atkreipkite dėmesį, jog ypatingai per pirmąsias mokslo metų savaites, vaikų elgesys įvairiose veiklose gali kisti.

Kiekvieno metodikos skyriaus 6 dalyje rasite du pavyzdinius pamokų planus. Nepamirškite, kad jums gali reikėti adaptuoti pateiktus planus atsižvelgiant į jūsų mokomų vaikų poreikius. Skatinkite vaikus dalyvauti veiklose ir stebėkite jų veiklą dienos eigoje.

## **UGDYMO(SI) APLINKOS**

Tai pasiūlymai, kaip ugdymo(si) aplinkos gali būti naudojamos, kad vaikai pagilintų savo žinias apie esminius ir pagrindinius skyriaus klausimus. Be to, čia rasite ir pasiekimus, pagal kuriuos parinkta ugdymo(si) medžiaga. Planuodami ugdymo(si) aplinkas pagalvokite, kaip vaikai galėtų naudotis ugdymo(si) medžiaga. Žemiau pateikti pasiūlymai padeda kurti turtingas ugdymo(si) aplinkas, kur vaikai turi galimybę geriau įsigilinti į šio skyriaus medžiagą. Užsiėmimai turi būti pritaikyti vaikams. Tai nėra galutinis sąrašas, jis gali būti papildytas užsiėmimais, kurie įdomūs jūsų grupei.

Prieš prasidedant mokslo metams, gerai pagalvokite apie aplinką ir savo lūkesčius joms. Pavyzdžiui, ar bus ribojamas vaikų skaičius aplinkoje? Kaip vaikai žinos tą ribą? Ką jie darys, jei ugdymosi aplinka pilna? Pagalvokite ir apie ugdymo(si) priemones. Kaip vaikai žinos, ką su jomis daryti? Kokias strategijas ar priemones naudosite, kad padėtumėte vaikams sutvarkyti aplinką? Kad vaikai būtų kuo labiau savarankiški ir kuo lengviau surastų jiems reikalingą priemonę, ant dėžių ir lentynų užklijuokite paveikslėlius, iliustruojančius ugdymo(si) priemones.

Atminkite, kad nors naujos ugdymo(si) priemonės motyvuoja vaikus žaisti, ugdymasis bus turtingesnis, jei suaugusieji sumažins jų kiekį aplinkoje ir daugiau laiko praleis bendraudami su vaikais. Kiekvienoje aplinkoje rasite atvirų klausimų ir teiginių pavyzdžių, kurie padės užmegzti pokalbį su vaikais apie jų žaidimą. Tokia sąveika pagilina vaikų įsitraukimą ir smalsumą, ugdo problemų sprendimo ir kritinio mąstymo įgūdžius.

Žaidimu pagrįstas ugdymasis aplinkose atitinka pasiekimą - *vaikas į žaidimą kaip į ugdymosi bei tyrinėjimo priemonę įsitraukia užtikrintai bei aktyviai*. Aplinkos suteikia galimybių turtingam ir prasmingam ugdymuisi. Vaikai turėtų žaisti trečdalį viso savo buvimo ikimokyklinio ugdymo grupėje

laiko. Šalia kiekvieno pavyzdžio rasite išvardytus papildomus pasiekimus, vaikų įvertinimo galimybes. Ugdymo(si) medžiaga ir strategijos pateikiamos palaipsniui. Pirmieji užsiėmimai vaikams turi būti pasiūlomi pirmiausia. Duokite papildomų užsiėmimų, kurie tiktų jūsų grupei ir vaikams. Vaikams praradus susidomėjimą, užsiėmimą pakeiskite kitu. Ugdomi gebėjimai: vaikas susidomėjęs bei smalsus, nori įgyti naujos patirties ir išmokti naujų dalykų. Pirmąją (-as) darželio savaitę (-es) duokite vaikams tik pagrindinių ugdymo(si) priemonių, leiskite jiems gerai susipažinti su jomis. Parodykite, kaip jomis naudotis, ką daryti, pabaigus jomis naudotis. Ugdomi gebėjimai: *vaikas supranta taisykles, laikosi rutinos.*

## PRIEMONĖS

### Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės

Auklėtojai vaikų savarankiškumą ugdo leisdami jiems grupėje imtis prasmingų vaidmenų, skatindami kalbėti, įsiklausyti į savo pasiūlymus ir patiems priimti sprendimus. Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės padeda ugdyti jų savarankiškumą, savikontrolę ir pasitikėjimą savimi. Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės yra interaktyvios ir vizualios, jos padeda darželį lankantiems vaikams tapti savarankiškais.

Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės turi būti:

- pritaikyta vaikams: priemonė turi atspindėti vaiko patirtį, daryti įtaką mokymuisi grupėje;
- paremta vaiko stipriosiomis savybėmis: priemonė turi būti pritaikyta vaiko gebėjimams, siūsti teigiamą žinutę, ją vaikas turi tinkamai naudoti;
- lanksti: priemonėje gali būti daromi pakeitimai (pvz., netikėtai pasikeitus dienos tvarkaraščiui). Tai padeda vaikams priimti pokyčius;
- vizuali: priemonėje turi nebūti nereikalingų elementų, ji turi padėti vaikams suprasti elgesio grupėje taisykles, lūkesčius, derėti su aplinka;
- prieinama: priemonė turi kabėti vaikų akių lygyje, jiems pasiekiamoje vietoje, būti lengvai prieinama kasdieniam savarankiškam naudojimui. Turėkite omeny, kad vienu metu priemone galės naudotis tik keletas vaikų. Leiskite priemone vienu metu naudotis tik keliems vaikams, taip sutrumpinsite laukimo laiką;
- aiški: kuriant priemonę turi būti naudojami aiškūs paveikslėliai/nuotraukos ir, jei reikia, žodžiai. Žodžiai turi būti atspausdinti arba aiškiai parašyti. Pirmoji tikrinių vardų raidė turi būti didžioji ir skirtingos spalvos; kiti žodžiai turi būti parašyti mažosiomis raidėmis;
- patvari: priemonė turi būti kokybiška ir tarnauti visus mokslo metus.

Vaikų savarankiškumą ugdančios priemonės:

- Ugdymo(si) aplinkų diagrama
- Lankomumo diagrama
- Grupės darbų diagrama
- Tvarkaraštis / Mano diena
- Savaitės kalendorius
- Grupės taisyklių diagrama
- Jausmų priemonė

# KAIP ORGANIZUOTI MOKYMĄ „DARŽELIS VISIEMS“ GRUPĖJE

## PAGRINDINĖ IR REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

Knygos yra būtina gerai suplanuoto skyriaus sudedamoji dalis, padedanti pamatus vaikų ugdymosi patirčiai. Auklėtojai raginami sudominti vaikus knygomis visų pamokų metu. Knygą skaityti garsiai galima tiek didelėje, tiek mažoje grupėje ir įvairiose aplinkose. Knygos gali būti išdėliotos įvairiose grupės vietose, tai žadins vaikų domėjimąsi knygomis netgi žaidžiant ar užsiimant kita veikla. Kai kurias knygas vaikams skaitykite pakartotinai. Tai pagrindinė literatūra, pateikta eilės tvarka pagal savaitę. Kitos knygos bus skaitomos tik vieną ar du kartus per visą skyrių. Tai rekomenduojama literatūra, išvardyta abėcėlės tvarka. Rekomenduojami tekstai papildo pagrindinius skyriaus klausimus, jie gali būti susiję su esminiu skyriaus klausimu ar gilesniu viso skyriaus supratimu. Pasirinkite tas knygas, kurios, jūsų nuomone, labiausiai tinkama jūsų grupei. Šis sąrašas nėra baigtinis ir gali būti papildytas panašiomis knygomis.

## KAIP NAUDOTI TEKSTUS

Jei turite tekstą, kuris, jūsų manymu, sudomins jūsų vaikus, pasirinkite vieną ar keletą iš čia siūlomų skaitymo kartu būdų, kurie išplės vaikų mąstymą:

- pirmą kartą skaitydami knygą, pirmiausia peržiūrėkite visus paveikslėlius/nuotraukas, paklauskite vaikų, ką jie mato, apie ką, jų manymu, yra knyga;
- norėdami, kad vaikai išgirstų žodžių skambesį ir ritmą ir susipažintų su visa istorija, pagalvokite apie galimybę knygą perskaityti vieną kartą be sustojimo;
- formuokite įgūdžius, kuriuos skaitytojai naudoja norėdami geriau suprasti knygos turinį, kaip antai, garsiai galvodami apie žodžio reikšmę konkrečiame kontekste arba darydami išvadas, pagrįstas turimomis žiniomis;
- užrašykite ir parodykite vaikų atsakymus į klausimus. Atsakymų turi būti daugiau nei vienas;
- paprašykite vaikų pabandyti atspėti ką nors istorijoje, pasirinkus tuos, ką jie jau žino, paaiškinti, kodėl jiems taip atrodo;
- skaitydami knygą vis sustokite, paprašykite vaikų pasidalyti išgirstu nauju žodžiu ar mintimi, paaiškinti jo/jos reikšmę, vartojant jiems žinomus žodžius ar remiantis žinomu kontekstu;
- pakvieskite vaikus susieti knygos istoriją su savo gyvenimo patirtimi;
- su visa grupe pagalvokite apie galimus problemas, su kuria gali susidurti veikėjas, sprendimus;
- paklauskite vaikų, ar knygos veikėjas galėtų pasielgti kitaip, arba ką jie darytų, jei atsidurtų pagrindinio veikėjo vietoje;
- vaikams vis geriau susipažįstant su knygos turiniu, paprašykite, kas norėtų ją perskaityti jums ar mažoms vaikų grupėms. Leiskite jiems savo žodžiais papasakoti apie knygoje esančius paveikslėlius/nuotraukas ir jos istoriją;
- palyginkite panašaus turinio, temų ar struktūrų knygas;
- su vaikais, kuriems reikia papildomos pagalbos, iš anksto apžvelkite arba perskaitykite tekstus ar jų dalis (atkreipiant ypatingą dėmesį į tekste vartojamą žodyną/vartojamus žodžius).
- vaikams vis geriau susipažįstant su istorija ar informacija, panaudokite tai kaip įžangą į tolesnę veiklą, pvz., suvaidinant istoriją, nupiešiant ką nors iš knygos arba sukuriant lėlių vaidinimą.



## TEKSTO NAGRINĖJIMAS IR SUVOKIMAS

Skaitomus tekstus nagrinėkite kartu su vaikais. Skaitydami tekstą ar jį perskaitę užduokite vaikams 4 lygių klausimus.

Pavyzdys:

### 1 lygis: Sąsajos

Kokie yra penki pojūčiai?

Ką tu dabar Matai? Užuodi? Lieti ar jauti? Kokį skonį jauti?

### 2 lygis: Gebėjimai

Kokius daiktus tu gali matyti? Ką gali girdėti? užuosti? Jausti? Skanauti? Kiek ir kokių pojūčių naudoji kai klausaisi mokytojo skaitančio istoriją?

### 3 lygis: Strateginis mąstymas

Ar tu mieliau liestum tai kas yra švelnu ar šiurkštu? Kodėl? Sausa ar šlapia? Kodėl? Lygu ar nelygu? Kodėl?

Kai kuriuos daiktus yra pavojinga liesti. Kokius daiktus liesti yra nesaugu? Ką tu turi daryti jeigu pamatai nesaugų daiktą?

Kaip mūsų pojūčiai ir kūno dalys padeda suprasti pasaulį?

Kaip pojūčiai saugo mus?

### 4 lygis: Kritinis mąstymas

Kaip gali bendrauti žmonės kurie nemato ar negirdi?

Kritinio mąstymo įgūdžiai yra mokymosi ir švietimo sėkmės pagrindas. Tekstus skaitykite po kelis kartus. Perskaitę tekstą užduokite vaikams klausimus pradedant nuo 1 lygio klausimų ir pridėdant vis sudėtingesnius klausimus kiekvieną kartą juos skaitant pakartotinai.

## DARBAS SU MAŽA VAIKŲ GRUPE

- Veiklą mažose grupėse pristatykite smagiai.
- Naudokite praktinę ugdymo(si) medžiagą, paraginkite vaikus ją tyrinėti.
- Užsiėmimus, skirtus mažoms grupėms, apžvelkite su visa grupe.
- Veiklą siekite su vaikų ankstesne patirtimi.

### Jei vaikas atsisako dalyvauti

Pasikalbėkite su vaiku asmeniškai žaidimo metu, kad suprastumėte, kodėl jis nenorėjo prisijungti prie grupės. Atsižvelkite į vaiko pageidavimus ir pakoreguokite mažos grupės ugdymo(si) turinį taip, kad ji atitiktų vaiko poreikius.

Pritaikykite mažos grupės veiklą taip, kad galėtumėte ją vykdyti su ta ugdymo(si) medžiaga, kurią vaikas naudoja jo pasirinktoje aplinkoje.

Inicijuokite pokalbį tarp vaiko ir draugo, kuriam patiko nedidelės grupės veikla, kad neryžtingas vaikas irgi norėtų prisijungti.

## DARBAS SU DIDELE VAIKŲ GRUPE

- Dirbkite su didele vaikų grupę po to, kai vaikai turės galimybę pajudėti (lauke, ugdymo(si) aplinkose) ir/arba pradės burtis šokių ar judesio veiklos metu.
- Pažvelkite į aplinką, kurioje dirbsite su didele vaikų grupe, pagalvokite, ką joje vaikai norėtų veikti. Jei yra galimybė, uždenkite lentynas su žaislais, kad vaikai neužsimanytų su jais žaisti. Idealiu atveju, siekiant sukurti bendrumo jausmą, aplinka, kurioje vyksta užsiėmimai su didele grupe, turi turėti mažiausiai dvi ribas (t. y. sienas arba lentynas).
- Pagalvokite, kaip vaikai žinos, kur jiems atsisėsti. Ar ant kilimo yra pažymėtos vietos jiems atsisėsti, o gal kiekvienas vaikas gaus po kilimėlį? Ar vaikai gali pasirinkti, kur jie nori sėdėti? Kodėl? Tai priklausys nuo jūsų grupės poreikių.
- Dirbkite trumpai. Vos penkios minutės gero darbo su tokia grupe yra geriau nei ilgas užsiėmimas, kurio metu vaikai praranda susidomėjimą.
- Išmokykite vaikus, kaip dalyvauti didelės grupės veikloje. Savo lūkesčius ir darbo didelėje grupėje taisykles pateikite naudodami diagramą, sudainavę dainą arba kitais būdais.
- Leiskite vaikams sėdėti taip, kaip jiems patinka, pvz., kai kuriems vaikams gali būti patogiausia sėdėti ant kėdės, kiti gali norėti atsiremti į sieną arba klūpoti. Nepaisant, kur ir kaip vaikai sėdi, jie turi būti vienos grupės dalimi.
- Dalijantis mintimis arba dainuojant, suteikite vaikams galimybę praleisti savo eilę, ypač mokslo metų pradžioje, kai jie dar tik pradeda suprasti, jog jie yra svarbūs savo grupės kaip bendruomenės nariai.
- Jei norite baigti užsiėmimą mažoje grupėje, paprašykite, kad keletas vaikų vienu metu imtųsi kitos veiklos.

## RYŠYS SU VAIKŲ TĖVAIS

Ugdymo procese ypač svarbūs mokytojų gebėjimai palaikyti ryšius su mokinių tėvais (Bisschoff & Grobler, 1998). Pagrindiniai bendravimo ir bendradarbiavimo su mokiniais tikslai gali būti įvardyti kaip prasmingo bendradarbiavimo su šeima sukūrimas, siekiant formuoti veiksmingą ir efektyvą mokymosi procesą, teigiamai keisti šeimos požiūrį į ugdymą, mokinio mokymosi motyvaciją, savigarbos ugdymą, užtikrinti veiksmingą mokinių integraciją į aplinką ir apsaugoti juos nuo neigiamo aplinkos poveikio. Be kita ko, bendradarbiavimo su tėvais pagalba mokykla gali gerinti mokymo aplinką, tobulinti mokymo procesus, netgi dalyvauti siekiant įgyvendinti pilietinės visuomenės principus (Ereš, 2016). Ereš, (2016) teigimu, kuriant mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo aplinką, esminį vaidmenį atlieka mokytojai, todėl svarbus mokytojų požiūris ir įsitraukimas. Jie turi gebėti taikyti įvairius bendradarbiavimą skatinančius metodus, identifikuoti iššylančius trikdžius, priimti ir įgyvendinti reikiamus sprendimus. Westergård (2013) išskiria profesines ir asmenines mokytojų kompetencijas, reikalingas kuriant pozityvius santykius su tėvais. Profesinės kompetencijos – tai mokytojo gebėjimai identifikuoti mokinių mokymosi poreikius, naudojant pedagogines ir didaktines žinias į mokymosi procesą įtraukti tėvus, suteikti tėvams reikiamą informaciją. Tuo tarpu asmeninės kompetencijos yra susijusios su teigiamu požiūriu į mokinius, aistra ir meile savo profesijai, gebėjimais formuoti pozityvius santykius su tėvais (Westergård, 2013).

Metų pradžioje rekomenduojama išsiųsti laišką tėvams, kuris padės kurti ryšį tarp tėvų ir mokytojo. Svarbu tėvus informuoti apie veiklas planuojamas grupėje. Tėvų informavimas ir įtraukimas į bendrą ugdymo procesą padės vaikams jaustis saugiau grupėje.

Laiško tėvams pavyzdys skirtas paskelbti apie naują mokslo metų pradžią:

2021 m. rugsėjo 1 d.

Brangios šeimos,

Sveikiname tapus „Pelėdžiukų“ grupės nariais! Labai džiaugiamės kiekviena šeima, šiais metais tapusia mūsų grupės dalimi ir nekantraujame artimiau su jumis susipažinti.

Šiais metais esame suplanavę daugybę įdomių veiklų. Mokslo metų pradžioje, orientuosimės į vienas kito pažinimą ir megsime naujas draugystes. Didžiąją laiko dalį skirsime grupės darbams ir atliksime daugybę veiklų orientuotų į komandinį darbą. Tokių būdu kiekvienas vaikas lengviau įsilies į grupės bendruomenę ir susidraugaus su naujais grupės draugais ir mokytojais.

Siūlome peržvelgti pagrindinius pirmųjų veiklų žodžius:

•bendraamžiai •bendruomenė •biblioteka •dalintis •didžiulis •draugai •emocijos •grupė •grupės draugai •išraiška •išsigąsti •jausmai •judėjimas •kvailioti •medžiagos •mokytojai •mokslas •nekantrauti •nusivylęs •padedantis •paeiliui •piktas •skaičiavimo priemonės •statyti •suirzęs •susigėdęs •sveiki atvykę •taisyklės •tvarkaraštis •ugdymo(si) aplinkos •vienišas.

Daugumai vaikų pirmi mėnesiai mokykloje gali būti sunkus pokyčių metas. Darželyje keletą ateinančių savaitių su šeimomis kursime projektus apie jų artimuosius, tai turėtų palengvinti jų atsiskyrimą nuo šeimos ir globėjų. Kursime artimųjų ir mėgstamų daiktų piešinius. Jais pasidalinsime su savo grupės draugais ir artimaisiais.

Pridėjome kasdienio tvarkaraščio kopiją ir keletą pagrindinių programos nuostatų. Esate svarbi šios bendruomenės dalis ir mes nekantraujame pradėti naujus mokslo metus!

Pagarbiai,  
Mokytoja Viktorija

# REKOMENDUOJAMŲ ĮRANKIŲ SĄRAŠAS

## Rekomenduojamas ugdymosi priemonių sąrašas

Svarbu, kad visos naudojamos priemonės būtų ilgalaikio naudojimo ir patvarios.

## Biblioteka – žiūrėkite siūlomų knygų sąrašą.

1. Marionetės
2. Minkšti žaislai
3. Veltinės lentos figūrėlės
4. Knygos vaizduojančios įvairias kultūras
5. Knygos, kuriuose vaizduojami skirtingų gabumų vaikai
6. Knygos gimtąją kalba
7. Knygų lentyna
8. Dainų knygos

## Muzika ir judesys

1. Barškalai/purtyklės
2. Būgnelis su žvangučiais
3. Varpeliai
4. Kaspiniai
5. Ritmo lazdos
6. Rankiniai varpeliai/ skambučiai
7. Šalikai

## Kaladėlė/Konstravimas

1. Medinės kaladėlės
2. Putplasčio arba kartono kaladėlės
3. Mašinėlės
4. Kelio ženklai

5. Plasmasiniai žmogeliukai
6. Įvairių sugebėjimų, rasės, amžiaus ir kultūros žmogeliukai
7. Gyvūnų kolekcija

### **Vaidybiniai žaidimai**

1. Kostiumai ir jų detalės, kurie gerai atpažįstami vaikams, pvz., traukinio kontrolieriaus kostiumas, traukinio tvarkaraštis, rakija, medicininiai švarkai, medicininė įranga: stetoskopas, pulso matavimo aparatas, pleistrai ir t. t.).
2. Įvairūs drabužiai ir aksesuarai, skirti persirengimui, svarbu turėti skirtingoms lytims tinkančių, pvz., suknelės, marškiniai, švarkai, prijuostės, šalikai/skarelės, kaklaraiščiai, pakabukai, lagaminai, rankinės, akiniai nuo saulės.
3. Skirtingų kultūrų kostiumų rinkinys.
4. Skirtingi daiktai susiję su vaizduotės žaidimais, pvz., gyvūnų kostiumai, pliušiniai žaislai, karūnos, skraistės, princesių suknelės.
5. Klasės pašto dėžutė.
6. Virtuvės žaidimų rinkinys (lėkštės, puodeliai, stalo įrankiai, indų džiovyklė).
7. Žaislinių puodų ir keptuvių rinkinys.
8. Žaislinis maistas (skirtingų šalių virtuvių).
9. Vaikų žaidimams pritaikyti (žaisliniai) buitiniai prietaisai: kavos aparatas, plakiklis, mikseris.
10. Valymo įrankių rinkinys: šluota, grindų šluostė plovimui, dulkių šluotelė, semtuvėlis, lyginimo lenta.
11. Lėlės iš viso pasaulio ir priemonės kirtos lėlių priežiūrai: rūbai, vaikiška kėdutė maitinimui, antklodės ir buteliukai.
12. Lėlių namas ir jo aksesuarai.
13. Nedūžtantis veidrodis.
14. Daiktai, kurie gali turėti skirtingas reikšmes ir naudojami skirtingiems žaidimams, pvz., kubeliai, kitokios kaladėlės. Jie galėtų atstoti tiek žaislinį maistą, tiek kitus namų ūkio daiktus.
15. Vaiko šeimos narių nuotraukos namuose ir darbe.
16. Žaislinis kasos aparatas ir žaisliniai pinigai.
17. Žaislinis telefonas.

### **Jaukus kampelis**

1. Minkštas kilimėlis po lova ar kėdėmis.
2. Minkšti baldai ir žaislai.

### **Smėlis ir vanduo/Sensorika**

1. Smėlis
2. Vanduo
3. Žaisliniai gyvūnai, žmonės, valtys ar figūrėlės.
4. Įvairūs samteliai, pvz., kastuvėliai, matavimo samteliai, matavimo šaukšteliai ir šaukštai.
5. Įvairios talpyklos, pvz., kibirai, perdirbti maisto indeliai ar vandens buteliai.
6. Vandens ratai, sietelis.
7. Įvairaus dydžio cilindrai.

### **Lauke/žaidimų aikštelėje/ Motorika**

1. Burbulai
2. Kūgiai
3. Pupelių maišai
4. Tempiami kilimėliai
5. Riedis
6. Šaligtavio kreidelės
7. Žiedo mėtymas
8. Kamuoliai
9. Tuneliai
10. Įvairūs samteliai (kastuvai, matavimo šaukštai).
11. Įvairios talpyklos (kibirai, perdirbto maisto indai, buteliukai nuo vandens).

### **Rašymas**

1. Pastelė, spalvota kreida.
2. Stori pieštukai.
3. Vardo kortelė su kiekvieno vaiko vardu ir pavarde.

4. Stori žymekliai, pvz., ant lentos rašymui.
5. Magnetinės raidės ir magnetinė nušluostoma lenta.
6. Sausas trynimo žymeklis/ tryneklis.
7. Laiškų antspaudai (didžiosiomis ir mažosiomis raidėmis) ir plaunamos atspaudų/ rašalo pagalvėlės, įklotai.
8. Tuščias popierius, blanknotas (įvairių rūšių).

### **Klausymas**

1. Įrenginys muzikai groti, pavyzdžiui, stereo/ nešiojamasis muzikos grotuvas/ kolonėlė.
2. Knygos CD plokštelėje, kurias galima atsukti/ perklausyti ištikus metus; audio knyga.
3. Įvairių kultūrų muzika.

Kiekvienoje iš žemiau išvardintų sričių: Meninė veikla, Pažinimas/atradimai, Žaislai ir Žaidimai/ Matematinė manipuliacijos (lavinamosios dekoracijos mokytis matematikos), rekomenduojama turėti po keletą daiktų iš kiekvienos kategorijos, pvz., keletą daiktų tapybai, piešimui, 3D menui ir koliažą Meninės veiklos ugdymosi erdvei).

### **Meninė veikla**

#### **Tapymas**

1. Tempera dažai (vandeniniai dažai tapybai ant molbertų).
2. Dažų puodeliai.
3. Akvarelė.
4. Spalvinimas pirštais įvairiomis spalvomis.
5. Teptukai.
6. Kempinės ir voleliai.

#### **Piešimas**

1. Spalvotas popierius.
2. Piešimo popierius.
3. Pažodžiui - mėsininko popierius (tvirtos tekstūros popierius).
4. Kreidutės/ kreidučių rinkinys.

5. Nuplaunamų/nuvalomų markerių rinkinys.
6. Rašikliai.
7. Kreida.
8. Spalvoti pieštukai.
9. Dideli ir standartinio dydžio pieštukai.

### **3D meno medžiagos**

1. Molis.
2. Modelinas.
3. Priemonės modelinui (modelino peiliukai, ritinėliai ir kt.).
4. Mediena.

### **Koliažo medžiagos**

1. Popieriniai klizai.
2. Minkšti kamuoliukai.
3. Blizgučiai.
4. Plunksnos.
5. Siūlai, juostelė, maskavimo ir spalvota juosta (gali būti lipni).
6. Lazdelės, medvilnės rutuliukai, įvairūs akmenukai.

### **Įrankiai ir kiti daiktai**

1. Lentynėlė, kurioje džiovinami piešiniai.
2. Apsauginis rūbas darant darbelius ilgomis rankovėmis.
3. Vaikiškos žirkutės.
4. Žirklių laikiklis.
5. Skylamušis.

### **Pažinimas/Atradimai**

**Rinkiniai** (turėtų būti bent po tris daiktus)



1. Natūralus daiktai, kuriuos vaikai gali atsinešti, pvz., akmenys, mineralai, lazdelės, šakelės, kriauklės, kankorėžiai, augalai.

2. Kai kuriuos galima įsigyti.

### **Gyvūnai/augalai ir jiems skirti daiktai**

1. Klasės augintinis, pvz., žuvis, skruzdžių ferma.

2. Prie lango tvirtinama lesykla.

3. Gyvi augalai.

### **Pažinimo knygos, žaidimai, žaislai**

1. Negrožinės literatūros knygos ir kortelės apie daiktus, kurie naudojami mokslo kampelyje.

2. Gamtos / paveikslėlių atitikimo kortelės.

3. Realistiški plastikinių gyvūnų rinkiniai.

### **Veiklos**

1. Magnetinių detalių rinkinys (su metalais ir nemetalais) skirtas eksperimentuoti.

2. Magnetinis paviršius.

3. Plastikinis veidrodis.

4. Rūšiavimo padėklai.

5. Lenta su prispaudimu.

6. Padidinamasis stiklas su priedais.

7. Skardinė su skirtingais daiktais, pvz., atradimo butelis.

8. Gaminimo veikla, pvz., su miltais, druska, aliejumi, skystais maisto dažais.

9. Spalvoti permatomi stikliukai arba plastikiniai irklai skirti pamatyti spalvų pokyčius.

10. Žaislai ir žaidimai/ Matematinės manipuliacijos (lavinamosios dekoracijos mokytis matematikos)

### **Smulkioji motorika – mažos konstrukcijos**

1. Susijungę/susikabinantys blokai.

2. Maži blokai/colių(kvadaratiniai) kubeliai.

3. Žvaigždžių statiniai, formų statiniai.

4. Lazdos ir jungtys.

#### **Smulkioji motorika- manipuliacijos**

1. Karoliukai ir veiklos su karoliukų raštais.
2. Nėrimo kortelės/virvelė.
3. Kaiščių lentos ir kaiščiai.
4. Žaislai su užtrauktu, paspaudimu
5. Saitai.
6. Veržlės , varžtai.
7. Traukinio bėgiai, traukinys.
8. Krumpliaračiai.

#### **Smulkioji motorika- dėlionės**

1. Galvosūkių su skirtingomis geometrinėmis formomis, grindų galvosūkių/dėlionės.
2. Galvosūkių, kuriuose skaičiai derinami su elementais.
3. Įrėminti galvosūkių.

#### **Matematika- formos**

1. Magnetinės formos (magnetiniai konstruktoriai).
2. Įvairių formų dėlionė.
3. Geometrinė lenta.
4. Formų knygos.

#### **Matematika- kiekių lyginimas**

1. Taškinių kortelės.
2. Domino, žaidimas kauliukais.
3. Žaidimas kortomis.
4. Abakas (senovinis skaičiavimo prietaisas).

#### **Matematika-matavimas**

1. Liniuotės ir matavimo juostos su objektais matavimui.
2. Balanso skalė su daiktais sverti.
3. Termometrai.

### **Matematika-skaičiavimas**

1. Suskaičiuojami objektai (loklai, automobiliai, sunkvežimiai).
2. Skaičiuotės.
3. Skirtingo dydžio kubeliai
4. Lentelės ir lavinamosios priemonės grafinėms veikloms.

### **Matematika- rašytiniai skaičiai**

1. Skaičių galvosūkliai, dėlionės.
2. Knygos ir plakatai apie skaičius.
3. Plastikiniai skaičiai.

# LITERATŪROS SĄRAŠAS

## 1 Skyrius:

Barzdonytė – Morkevičienė L. *Nenoriu eiti į darželį*. Kaunas: Šviesa, 2015.

Chien Chow Chine A. *Mano jausmai*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.

Sojka A. *Laikas į darželį*. Vilnius: Presvika, 2012.

Lukošiūnienė L. *Aš ir kiti*. Šiauliai: Lucilijus, 2000.

Suess A. *Mano linksmasis knibždėlynas*. Kaunas: Vaiga, 2019.

Davies B. ir L. Sarah *Geriausi draugai*. Kaunas: Presa, 2019.

Jugla C. *Gyvūnų enciklopedija mažiesiems*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.

Suchonickaja L. *Pasaka apie debesėlį*.

*Mano pirmieji skaičiai. Pamatyk, ištark ir išmok skaičius*. Kaunas: Vaiga, 2018. ( Vietoje "Pažink skaičius" Laimutė Tamošiūnienė.)

Jakubėnas K. *Abėcėlė*. Vilnius: Presvika, 2013.

Zulonė L. *Spalvoti pieštukai*. Kaunas: Obuolys, 2020.

Navakas K. ir M. Smirnovaitė *Žvėreliai mokosi draugauti*. Kaunas: Jūsų Flintas, 2018.

Trakumienė L. ir kt. *Luizianos paslaptis. Kaip išgelbėti užburtąjį orkestrą?* Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2019.

Winfield Martin E. *Kiek daug dalykų patirsi įstabių*. Vilnius: Baltos lankos, 2018.

Casalis A. *Peliukas Lukas nenori eiti į darželį*. Vilnius: Alma littera, 2013. (Vietoje Kakė Makė ruošiasi į mokyklą. Knygelė „Ką veikti vaikų darželyje?)

Moore-Malinos J. *Konfliktų sprendimas*. Kaunas: Šviesa, 2017.

## 2 Skyrius:

Landsbergis V. V. *Kas tas Pūkis*. Vilnius: Dominicus Lituanus, 2020.

Grajkowkis W. *Medžiai*. Kaunas: Debesų ganyklos, 2018.

Paltanavičius S. *Voveriuko metai*. Vilnius: Alma littera, 2018.

Muller G. *Vaisių šventė*. Vilnius: Briedis, 2020.

Moomin Characters *Mumių pojūčių ir mokymosi knyga*. Vilnius: Nieko rimto, 2014.

Sutujev V. *Maišas obuolių*. Vilnius: Alma littera, 2005.

Jokužytė E. *Leonardo da Vinci. Sparnuotosios raidės*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2016.

Česūnienė R. ir L. Česūnas *Mėgintuvėlio eksperimentų ir atradimų knyga*. Vilnius: Alma littera, 2018.

Moomin Characters *Muminuko skaičių knygelė*. Vilnius: Nieko rimto, 2013.

Maciulevičiūtė-Smeu J. *Aš saugus gatvėje*. Kaunas: Jūsų Flintas, 2017

Jokužytė E. *Leonardo da Vinci. Sparnuotosios raidės*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2016.

*Muzikos garsai: klasikinės muzikos instrumentai*. Vilnius: Trys nykštukai, 2020.

Aukštakalnytė G. ir kt. *Užsimerk. Vaikų pasakos reginčiųjų ir Brailio raštu*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2018.

*Mano pojūčiai. Ugdomasis loto žaidimas 2-7 metų vaikams*. Šiauliai: Lucilijus, 2018.

### **3 Skyrius:**

Daciūtė E. *Laimė yra lapė*. Vilnius: Tikra knyga, 2016.

Moroney T. *Kodėl myliu savo šeimą*. Kaunas: Educata, 2015.

*Kakės Makės atradimai: emocijos*. Vilnius: Alma littera, 2018.

Ulasėvič O. *Mano šeima. Knyga su atveriamais langeliais*. Vilnius: Presvika, 2010.

Baltrušaitienė Š. *Kaip zuikis jausmus pažino*. Vilnius: Nieko rimto, 2017.

Dmuchovskienė R. *Kiškutis Mikutis. Šeima*. Kaunas: Jūsų Flintas, 2017.

Moore-Malinos J. *Mano jausmai. Ką jie reiškia?* Vilnius: Alma littera, 2018.

*Kakės Makės atradimai. Žmogaus kūnas*. Vilnius: Alma littera, 2018.

King C. ir K. Daynes *Atverk ir pamatysi, koks žmogaus kūnas*. Vilnius: Alma littera, 2012.

*Muminuko skaičių knyga*. Vilnius: Nieko rimto, 2013.

Stewart P. *Kiškio ir ežiuko metų laikai*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.

Bėrantas B. *Riešutortas*. Vilnius: Nieko rimto, 2020.

Balžekaitė G. *Vaivorykštės lietus*. Vilnius: Naujas vardas, 2014.

Chien Chow Chine A. *Mano jausmai*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.

Thapar M. *Labas rytas, saulyte-Joga vaikams*. Vilnius: Mūsų knyga, 2006.

Lindgren A. *Pepė Ilgakojinė*. Vilnius: Garnelis, 2019.

Vainola K. *Liftas*. Vilnius: 700 eilučių, 2016.

Griffiths A. *13 – os aukštų namelis medyje*. Vilnius: Alma littera, 2019

#### 4 Skyrius:

- James T. *Tedis mieste*. Vilnius: Alma littera, 2013.
- Paltanavičius S. *Jeigu tu slykio nepažįsti*. Kaunas: Debesų ganyklos, 2018.
- Zelčiūtė D. *Trys paršiukai*. Kaunas: Jotema, 2003.
- Bartikova P. *Statome namą su Trimis paršiukais*. Kaunas: Vaiga, 2019.
- Wolf T. *Mieste. Knyga su 100 langelių*. Vilnius: Alma littera, 2019.
- Niccolini D. *Raidžių istorijos ir nuotykių*. Vilnius: Presvika, 2018.
- Bauer V. ir G. Ohnesorge *Gyvūnų namai*. Kaunas: Vaiga, 1996.
- Macho A. ir P. Kaveckij *Gerda. Banginukės istorija*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.
- Milbourne A. *Gyvūnų namai. Žvilgtelk vidun*. Vilnius: Nieko rimto, 2016.
- Paltanavičius S. *Jeigu rašysi laišką girion*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.
- Watt F. *Muzikos garsų knygelė mažiesiems*. Vilnius: Baltos lankos, 2013.
- Litchfield D. ir T. Heapy *Spindintis miestas*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2019.
- Krukauskienė L. *Pasakos apie tave ir mane*. Vilnius: Presvika, 2014.

#### 5 Skyrius:

- Knyga su atvartėliais. Transportas*. Vilnius: Presvika, 2014.
- Kas čia? Transportas*. Vilnius: Presvika, 2012.
- Rūžička O. *Automobilio istorija*. Vilnius: Balto, 2017.
- Būk saugus kelyje su katinu Teodoru. Saugaus eismo užduotėlės*. Šiauliai: Lucilijus, 2018.
- Kokios mašinos padeda mieste. 5 mašinų garsai*. Vilnius: Presvika, 2017.
- Duskey Rinker S. *Saldžių sapnų mašinoms aš linkiu*. Vilnius: Baltos lankos, 2012.
- Minienciklopedija. Transportas*. Vilnius: Presvika, 2011.
- Arnold N. ir A. Sanders *Kaip veikia automobilis*. Vilnius: Alma littera, 2013.
- Mano priešmokyklinė knyga. Kelių eismas. Kelio ženklai ir eismo taisyklės*. Kaunas: Vaiga, 2013.
- Havercred E. *Piratų laivas*. Vilnius: Mūsų knyga, 2009.
- Audus H. ir J. Harrison *Sniego Senis ir Sniego Šunelis*. Vilnius: Baltos lankos, 2013.
- Paltanavičius S. *Jeigu rašysi laišką girion*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.
- Gaižauskaitė Z. *Žvalgos gatvė šviesoforas*. Kaunas: Spaudos praktika, 2019.
- Mažasis tyrinėtojas. Automobiliai ir kitas transportas*. Vilnius: Egmont Lietuva, 2017.

## 6 Skyrius:

- Račinskaitė J. *Raganyčių burtai* Vilnius: Vaga 2003.
- Žutautė L. *Kakė Makė ir didelė tamsa*. Vilnius: Alma littera, 2013.
- Burneikaitė S. *Šešėlių teatras. Gyveno senelis ir senelė*. Kaunas: Šviesa, 2006.
- Nabus R.J. *Išradėjas Jonas*. Vilnius: Mažoji raidė, 2019.
- Herget G. ir N. Renger *Mocartas ir Robinzonas skrenda į mėnulį*. Vilnius: Baltos lankos, 2017.
- Paltanavičius S. ir M. Vaitkevičiūtė *Kas ir kodėl gamtoje*. Vilnius: Alma littera, 2018.
- Ryliškienė M. *Kurmis ieško saulės*. Kaunas: Šviesa, 2007.
- Pasaka. Baikštusis Kiškis*.
- Lenktytė B. *Palinkėk baltų sapnų*. Kaunas: Tabula rasa, 2007.

## 7 Skyrius

- Banytė J. ir V. Vyšniauskienė *Vanduo. Vanduo? Vanduo!* Šiauliai: Lucilijus.
- Kasparavičius K. *Povandeninė istorija*. Vilnius: Nieko rimto, 2013.
- Bagdonaitė R. *Lašiuko kelionė. Apie vandens apytaką gamtoje*. Kaunas: Šviesa, 2006.
- Disney W. *Mikė Pūkuotukas: Skęsta ar plaukia?* Vilnius: Egmont, 2007.
- Rick B. *Debesuota, numatoma mėsos kukulių kruša*. Kaunas: Obuolys, 2009.
- Suchonickaja L. *Pasaka apie debesėlį*.
- Moksliniai eksperimentai su vandeniu*. Vilnius: Naujoji Rosma, 2013.
- Maudynių knygelė. Kas čia plaukia? Nuspalvink vandeniu!* Vilnius: Presvika, 2017.
- Kur dingo balos? Galvojimo kampelis*. Vilnius: Egmont, 2006.
- Schubert I. ir D. Schubert *Sriuba iš kirvio*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.
- Vaicenavičienė M. *Kas yra upė?* Vilnius: Tikra knyga, 2019.

## 8 Skyrius

- Lacey M. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės*. Vilnius: Alma littera, 2011.
- Paltanavičius S. *Kas ir kodėl gamtoje?* Vilnius: Alma littera, 2018.

Degutytė E. *Mikas ir Marė grožisi medžiais*. Vilnius: Arka, 2017.

Shields A. *Kodėl? Pirmoji didžioji knyga*. Vilnius: Alma littera, 2019.

Špačkova M. *Urvuose ir olose*. Vilnius: Nieko rimto, 2018.

*Kas ką augina. Lavinamasis žaidimas*. Šiauliai: Lucilijus, 2019.

Rebždys A. *Pupa*. Kaunas: Dajalita, 2009.

Lacey M. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės*. Vilnius: Alma littera, 2011.

Sutajev V. *Maišas obuolių*. Vilnius: Alma littera, 2005.

Wernsing-Bottmeyer B. *Pažinkime tvenkinį. Gamtininko knyga*. Vilnius: Presvika, 2008.

Ambrukaitis J. *Miško gėrybės*. Šiauliai: Lucilijus, 2018.

Paltanavičius S. *Jei tu slieko nepažįsti*. Kaunas: Debesų ganyklos, 2018.

Matheson C. *Pabelsk j stebuklingą medį*. Vilnius: Apkabink mėnulį, 2016.

Valeikis R. *Aukštai ar žemai*. Vilnius: Tikra knyga, 2015.

## **9 Skyrius**

*Iš kur atsiranda vaikai*. Vilnius: Alma littera, 2017.

Dabrukas R. *Aš kitoks*. Vilnius: Ramduva, 2016.

*Knygelių karusėlė. Gyvūnų jaunikliai*. Vilnius: Presvika, 2015.

Bartikova P. *Statome namą su Trimis paršiukais*. Kaunas: Vaiga, 2019.

*Žvėrys zoologijos sode*. Vilnius: VAGA, 1999.

*Paglostyk mažylį. Su liečiamais paviršiais*. Vilnius: Presvika, 2019.

*Pirmieji žingsneliai. Gyvūnai ir jų mažyliai*. Vilnius: Presvika, 2011.

Davies B. *Meškis Zujus zoologijos sode*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.

Lacey M. *Gamtos knyga. Usborne ūkio pasakaitės*. Vilnius: Alma littera, 2011.

Grajkowski W. *Medžiai*. Kaunas: Terra Publica, 2018

Skučaitė R. ir I. Balsytė *Raidžių namučiai. Eiliuota ir jgarsinta abėcėlė*. Vilnius: Baltos lankos, 2017.

*Mano lopšinė*. Vilnius: Alma littera, 2016.



## 10 Skyrius

Gray K. ir J. Field *Ei, varle!* Vilnius: Baltos lankos, 2020.

*Pasaka. Linai.*

*Jdomi pažintis. Sodyboje.* Vilnius: Ramduva, 2013.

Carle E. *Labai alkanas vikšrelis.* Vilnius: Alma littera, 2019.

Yamada K. *Ką daryti kilus idėjai?* Vilnius: Apkabink mėnulį, 2017.

Moroney T. *Kodėl aš myliu augintinius.* Vilnius: Baltos lankos, 2020.

Lallemand O. ir E. Thuillier *Vilkas keičia spalvą.* Vilnius: Burokėlis, 2015.

Bartikova P. *Metai sode.* Vilnius: Alma littera, 2018.

Bagdonaitė R. *Lašiuko kelionė. Apie vandens apytaką gamtoje.* Kaunas: Šviesa, 2006.

Račinskaitė J. *Raganyčių burtai.* Vilnius: VAGA, 2003

Žutautė L. *Kakė Makė ir didelė tamsa.* Vilnius: Alma littera, 2013

*Metų laikai. Knyga su atvartėliais. Kaip keičiasi gamta, ką veikia žmonės. Pavasaris, vasara, ruduo, žiema.* Vilnius: Presvika, 2019.

Llenas A. *Spalvų monstriukas.* Vilnius: Right Thing, 2016.

Zinkevičiūtė A. *Kontis ir Tvarkius.* Vilnius: Almor, 2017.

## SAVAITINIS PAMOKŲ PLANAVIMO ŠABLONAS

SKYRIAUS PAVADINIMAS:

SAVAITĖ:

Esminis skyrius klausimas:

Pagrindinis skyrius klausimas:

Pagrindinis žodynas:

	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis
<b>Pasisveikinimas</b>					
<b>Didelėje grupėje</b>					
<b>Rekomenduojama literatūra</b>					

<p><b>Mažose grupėse</b> Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.</p>					
<p><b>Lauke</b></p>					
<p><b>Pietūs</b></p>					
<p><b>Aplinkos</b></p>					
<p><b>Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės</b></p>					
<p><b>Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės.</b></p>					

## VIENTINĖS PAMOKOS PLANAVIMO ŠABLONAS

<b>Skyriaus tema</b>	<b>Pagrindinis skyriaus klausimas</b>
<b>Tikslas</b>	
<b>Pagrindinis pasiekimas</b>	<b>Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų, bei pažangos stebėjimu</b>
<b>Kitas pasiekimas</b>	
<b>Ugdymo priemonės</b>	<b>Žodynas:</b>
<b>Eiga</b> <b>Sudominimas:</b>	
<b>Pradžia:</b>	
<b>Vidury:</b>	
<b>Pabaiga:</b>	
<b>Įvertinimas</b>	

**Diferencijavimas**

**Vaikai kuriems reikia papildomos pagalbos:**

**Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams:**

**Vaikai, turintys specialių poreikių**

**Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba**

**Patarimai auklėtojui**

**Klausimai auklėtojui**

## LYGINAMOJI ANALIZĖ

Remiantis *Prie-K for all* programos ir Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktomis ikimokyklinio ugdymo rekomendacijomis, parengta lyginamoji analizė.

Sveikatos saugojimo kompetencija	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Darželio aplinka ir kolektyvas sudaro palankias galimybes plėtoti kasdienio gyvenimo įgūdžius.</li> <li>• Programoje numatytas saugaus elgesio įgūdžių lavinimas. Vaikai turi pamokėles apie saugaus elgesio taisykles gatvėje: užsiėmimus veda pareigūnai iš saugos departamento.</li> <li>• Fizinio lavinimo metu, lavinami stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės, smulkiosios motorikos įgūdžiai bei rankų-akių koordinacija.</li> <li>• Visos klasės turi 1-2 val. pertraukas, kurių metu vaikai turi galimybę išeiti į lauką ar leisti laiką sporto salėje arba žaidimų/sporto aikštelėse, kurios yra įrengtos pagal naujausius Europos standartus.</li> <li>• Vaikai yra mokomi įvairių konfliktų sprendimo technikų.</li> <li>• Mokytojai padeda vaikams lavinti tokius svarbius įgūdžius kaip savitarna, higienos taisyklių laikymasis, savikontrolė ir pan.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokytojai skatina vaikų tobulėjimą, palaiko pastangas, neužgniaužia individualumo.</li> <li>• Ugdymo(si) metu vaikas įgyja saugaus elgesio įgūdžius.</li> <li>• Lavinami stambiosios ir smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų-akių koordinacija.</li> <li>• Lavinamas erdvės suvokimas.</li> <li>• Problemų sprendimas – mokymosi ciklas, t.y., daromos klaidos ir išbandomi įvairūs sprendimai.</li> <li>• Mokomasi atpažinti konfliktą ir jį apmąstyti bei spręsti.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rekomendacijose Lietuvoje duotos gairės, koks turi būti įgytas įgūdis tam tikrame amžiuje, tačiau konkrečių ugdymo pasiūlymų trūksta. Pritaikę <i>Pre-K for all</i> programą, darželiai galėtų papildyti mokymų planus įtraukdami pasiūlymus, kurie pagerintų vaiko gerovę rezultatų siekimo procese.</li> <li>• <i>Pre-K for all</i> programa akcentuoja buvimo lauke/atviroje erdvėje svarbą fizinio lavinimo metu, Lietuvos programoje fizinės veiklos aplinka nėra nustatyta.</li> <li>• Pritaikę <i>Pre-K for all</i> programą darželiai į programas galėtų įtraukti ne tik mokyti vaikus atpažinti konfliktą ir ieškoti būdų jį išspręsti, bet ir numatyti konfliktą ir būdus, kaip jo išvengti.</li> </ul>	

<b>Socialinė kompetencija</b>	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kartu su mokytojais, „Ryto rato“ metu vaikai aptaria skirtingų elgesio normų svarbą ir poveikį kasdieniame vaikų gyvenime.</li> <li>• Su vaikais dirba psichologas, kuris veda pamokėles pagal vieną iš besimokančiųjų profilio temų.</li> <li>• Savireguliacijai ir savikontrolei lavinti, skirtos trumpos pertraukėlės užsiėmimo metu.</li> <li>• Vaikai skatinami daryti kvėpavimo pratimus, trumpą mankštą arba atlikti užduotis grojant ramiai muzikai.</li> <li>• Užsiėmimų metu skaitoma daug knygų, kartu su vaikais mokytojai aptaria teigiamo ir neigiamo elgesio ypatumus. Vaikai vertina save pagal tam tikrą kriterijų skalę ir mokosi daryti išvadas/refleksijas.</li> <li>• Vaikai mokomi asmeninio ir tautinio tapatumo jausmo: priskirti save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalbėti apie save, žinoti savo teises, būti ir žaisti kartu su kitais.</li> <li>• Pedagogai užtikrina kad klasėje vyrėtų palankus psichologinis klimatas, vaikai yra mokomi gerbti suaugusius ir vieni kitus.</li> <li>• Mokyklos programa remiasi mokymo metodika kuri vadinasi: „Reaktyvi reaguojanti klasė“ (Responsive Classroom). Joje daug dėmesio skiriama teigiamų santykių tarp mokytojo ir mokinio nustatymui, pagarbos bei abipusio pasitikėjimo ugdymui.</li> <li>• Pedagogai užtikrina, kad vaikai ugdytų gebėjimą užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais, gebėjimą mokytis, bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus, suprastų, kas yra gerai, kas blogai, suprastų kitų vaikų poreikius ir norus, mokėtų dalintis žaislais, užjausti ir padėti.</li> <li>• Vaikai ugdo komunikacinius gebėjimus žaidybinės veiklos metu. Mokytojai kuria žaidimui palankias sąlygas: aprūpina žaislais, skiria pakankamai vietos ir laiko, skatina vaikus taikiai įveikti nesutarimus.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokomasi reikšti jausmus ir tinkamai reaguoti į kitų jausmus.</li> <li>• Nedraudžiama jausti „blogų“ jausmų, mokoma tinkamai juos išreikšti.</li> <li>• Tobulinamas gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti.</li> <li>• Skatinama jausmų raiška tinkamais būdais, jausmų raiškos kontrolė, kantrybė.</li> <li>• Vaikai mokomi suvokti bendrumą su šeima ir grupe, skatinami asmeninio ir tautinio tapatumo jausmai.</li> <li>• Programoje numatyta bendravimui saugi, geranoriška aplinka.</li> <li>• Mokoma gerbti suaugusiuosius ir pasitikėti pedagogais.</li> <li>• Mokymasis vyksta kasdienės veiklos metu, t.y., tam nenustatytas konkretus laikas.</li> <li>• Bendravimo su bendraamžiais įgūdžiai lavinami vaikams žaidžiant kartu.</li> <li>• Mokytojas turėtų padėti kitų atstumtiems vaikams įsilieti į grupę.</li> </ul>

Išvados:

- *Pre-K for all* programoje nustatytas laikas aptarti elgesio normas yra „Ryto rato“ metu Lietuvos programoje toks laikas nenustatytas, jausmų ir elgesio normų aptarimas integruojamas į kasdienę veiklą. Taip pat *Pre-K for all* programoje numatytos pamokėlės su specialistu, kuris tinkamai pateikia informaciją, atitinkančią temą, tokių pamokėlių trūksta Lietuvos programoje.
- *Pre-K for all* programoje numatytos pertraukėlės tarp veiklų, skirtos nusiraminti, vaikai mokomi skirtingų nusiramavimo metodų. Lietuvos programose tokios pertraukėlės nenumatytos, pritaikius *Pre-K for all* programą, vaikams atsirastų galimybė nusiramavimo metodus dažniau naudoti praktikoje.
- *Pre-K for all* programoje numatyti užsiėmimai socialumo tema, naudojantis papildomomis priemonėmis pritaikytomis skirtingiems vaikams (literatūra, pokalbiai). Lietuvos programoje akcentuojama bendravimui draugiška ir saugi aplinka. *Pre-K for all* programos įtraukimas į Lietuvos programą padėtų sukonkretinti, kokios priemonės sukurtų draugišką ir saugią aplinką bendravimui.
- Rekomendacijose Lietuvoje nėra sukurtos bendros metodikos, skirtos kurti tinkamus santykius tarp vaikų ir suaugusiųjų. Įtraukus *Pre-K for all* programą į Lietuvos programą būtų galima remtis joje siūloma „Reaktyvi reaguojanti klasė“ (Responsive Classroom) metodika.



Komunikavimo kompetencija	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sakytinė kalba yra vystoma kasdienės veiklos metu: „Ryto rato“ metu nuolat vyksta diskusijos, skaitomos ir aptarinėjamos knygos, vaikai skatinami dalintis savo įspūdžiais, patirtimi, užduoti ir atsakyti į klausimus.</li> <li>• Vaikai skatinami žaisti žaidimus, kurių metu vaikai aktyviai bendrauja: tai gali būti stalo žaidimai, vaidmeniniai žaidimai ir pan.</li> <li>• Vaikai lavina smulkiąją motoriką surinkdami žodžius iš pavienių raidelių ir vėliau užrašydami paprastus žodžius/sakinius savo rašymo žurnaluose.</li> <li>• Taip pat vaikai naudoja technologijas, įvairias aplikacijas, kurios leidžia vaikams mokytis rašyti naudojant planšetės ar kitas priemones: tokias kaip interaktyvi lenta ir t.t.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokomasi įprastose situacijose natūraliai kalbant, diskutuojant, klausant skaitymo.</li> <li>• Perteikiamos kalbinės normos nevaržo vaiko individualios kalbinės raiškos, skatinama kalbėti literatūrine, tarmine kalba.</li> <li>• Rašytinės kalbos užsiėmimai integruojami į kitas dienos veiklas.</li> <li>• Rašytinės kalbos įgūdžių ugdymas susietas su sakytiniu kalbos įgūdžių ugdymu.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kadangi rekomendacijose Lietuvoje trūksta numatytų konkrečių veiklų, kurios lavintų vaikų sakytinę kalbą, pasiūlymų, <i>Pre-K for all</i> programa galėtų papildyti Lietuvos programą konkrečiais pasiūlymais.</li> <li>• <i>Pre-K for all</i> programa rekomenduoja šiuolaikines technologijas, kurios sudomintų vaikus ir palengvintų jų mokymąsi, tokių rekomendacijų trūksta Lietuvos programoje.</li> </ul>	

Pažinimo kompetencija	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>Į aplinkos pažinimą integruoti socialiniai ir gamtos mokslai.</li> <li>Daug dėmesio yra skiriama vaikų susidomėjimo ugdymui, tyrinėjimui bei savarankiškumo įgūdžių ugdymui.</li> <li>Matematikos užsiėmimo metu vaikai mokosi atpažinti skaičius ir simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį.</li> <li>Vaikai ugdo gebėjimą suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus.</li> <li>Programa skatina vaikus būti atsakingiems už savo mokymąsi, vaikams yra siūlomos veiklos, kurias jie gali pasirinkti pagal savo interesus.</li> <li>Vaikai mokomi ištvėmės ir atkaklumo sportinių veiklų ir pertraukėlių tarp užsiėmimų metu.</li> <li>Vaikai yra skatinami pasirinkti norimą veiklą, mokomąją medžiagą, mokymosi būdą: individualiai, su partneriu arba grupėje, arba dalyvavimą projektinėje veikloje.</li> <li>Mokytojai skatina vaikus kelti problemas, klausimus ir tyrinėjimo tikslus, numatyti laukiamus tyrinėjimo rezultatus; juos aptarti ir padaryti išvadas.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Aplinkos pažinimas glaudžiai siejasi su tyrinėjimo ir mokėjimo mokyti gebėjimais bei socialiniais ir gamtos mokslais.</li> <li>Skatinamas vaikų susidomėjimas aplinka, rekomenduojamos įvairios išvykos, mokymasis stebint vaizdo įrašus, skaitant knygas ir naudojant kitas skaitmenines priemones.</li> <li>Tobulėja vaiko gebėjimas naudoti skaičius ir matematinius simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį.</li> <li>Lavinamas gebėjimas suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus, sudaryti įvairias sekas.</li> <li>Skatina vaikus klausyti, patiems ieškoti atsakymų į iškilusius klausimus, ieškoti informacijos knygoje, internete, klausiti suaugusiųjų.</li> <li>Skatina vaikus samprotauti ir diskutuoti apie savo atradimus.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><i>Pre-K for all</i> programoje suteikiama galimybė vaikui pačiam išsirinkti mokymosi metodus pagal savo interesus, vaikas skatinamas pats prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi. Sportinių veiklų metu ugdomi ištvėmė ir atkaklumas. Lietuvos programoje trūksta veiklų, kurios skatintų šių savybių lavinimą.</li> <li>Rekomendacijose Lietuvoje trūksta galimybių vaikams patiems pasirinkti mokymosi būdą, metodą ir medžiagas. Pritaikę <i>Pre-K for all</i> programą darželiai supažindintų vaikus su skirtingais mokymosi būdais ir paskatintų atrasti būdą, kuriuo informaciją įsisavintų geriausiai.</li> </ul>	

<b>Meninė kompetencija</b>	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai turi dvi savaitines muzikos ir dailės pamokas, turi galimybę lankyti chorą, dalyvauti miuziklo pasirodimuose, kurie apjungia muziką, šokį, dailę ir vaidybą.</li> <li>• Muzika, šokiai ir vaidyba taip pat yra kasdienės veiklos dalis: vaikai skatinami įvairių veiklų metu kuo daugiau dainuoti, judėti ir improvizuoti. Programa numato papildomas galimybes užsiimti menine raiška po pamokų: vaikai turi didelį būrelį, susijusių su menais pasirinkimą.</li> <li>• Mokytojai kartu su vaikais dalyvauja diskusijose dėl grožio svarbos mūsų gyvenime.</li> <li>• Vaikai yra supažindinami su meno kūriniais, kartu su mokytojais lanko dailės muziejus ir galerijas, įvairias lankytines vietas, skaito ir aptaria grožinę literatūrą, meno pamokose tyrinėja įvairias dailės technikas.</li> <li>• Vaikai dalyvauja įvairiuose meno projektuose, Naujųjų metų vaidinimuose, proginiuose koncertuose.</li> <li>• Vaikams sudaromos galimybės žaisti vaidmeninius žaidimus, tyrinėti ir išbandyti įvairius muzikos instrumentus, grožėtis ir nagrinėti meno kūrinius.</li> <li>• Vaikams sudaromos sąlygos mokytis per savo patyrimą. Mokytojas tik modeliuoja norimą elgesį, įgūdį, veiklą ir suteikia vaikams galimybę išbandyti viską patiems.</li> <li>• Vaikai mokosi iš savo pasiekimų ir klaidų, jie analizuoja savo stiprias ir silpnas puses ir vertina save remdamiesi tam tikrais kriterijais. Mokytojai atlieka tik tarpininko arba pagalbininko vaidmenį.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Meninė kompetencija ugdoma supažindinant vaikus su muzika, šoku, vaidyba, vizualine raiška.</li> <li>• Vaikai skatinami išbandyti įvairias meno rūšis kasdienėje veikloje.</li> <li>• Skatinamas jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalijimasis su kitais.</li> <li>• Vaikas gyvena, veikia ir kuria harmoningoje, turtingoje estetiškų vaizdų, gražių bendraamžių ir suaugusiųjų santykių grįstoje kasdienėje aplinkoje.</li> <li>• Kūrybiškumas siejamas su žaidybine veikla ir kūrybiška aplinka (žaislai, priemonės, patalpos, galimybė keisti aplinką – buvimas lauke, muziejuose, spektakliuose, ir pan.)</li> <li>• Galimybė vaikui tenkinti savo asmeninius poreikius ir interesus.</li> <li>• Vaikams turi būti laisvai prieinami įvairūs buitėje naudojami prietaisai, gamtinė medžiaga, vaikiškos knygos, enciklopedijos, skaitmeninės technologijos, internetas.</li> <li>• Mokytojai reaguoja į vaikų klausimus ir skatina pačius ieškoti atsakymų, padeda, kai pagalbos tikrai reikia.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rekomendacijose Lietuvoje nenumatytos išvykos estetikos tema. <i>Pre-K for all</i> programos pritaikymas paskatintų vaikus suprasti skirtingą grožio suvokimą ir skirtingas grožio pateikimo galimybes.</li> </ul>	

- *Pre-K for all* programos pritaikymas Lietuvos programoje numatytą galimybę ikimokyklinėms ugdymo įstaigoms dalyvauti įvairiuose meno projektuose, skatinti vaikus už jų kūrybiškumą.
- *Pre-K for all* programos pritaikymas papildytų Lietuvos programą konkrečiais pavyzdžiais ir patarimais, kokios priemonės ar veiklos galėtų lavinti vaikų kūrybiškumą.
- Rekomendacijose Lietuvoje neakcentuojamas vaikų mokymasis iš jų pačių klaidų ir pasiekimų, *Pre-K for all* programos įtraukimas į Lietuvos programą išplėstų savarankiško mokymosi supratimą.

### Tėvų įsitraukimas į ugdymą

Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokytojai įtraukia tėvus į klasės veiklą, komunikuoja su tėvais tam, kad galėtų surinkti kuo daugiau informacijos apie vaiką, aptarinėja skirtingus kultūrinius, kalbos aspektus.</li> <li>• Programoje numatyta kaip tiksliai bus adresuoti akademiniai, emociniai ir socialiniai pasiekimai ar jų korekcija.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tėvai vis aktyviau įsitraukia į vaikų ugdomąją veiklą, jų dalyvavimo pozicijų stiprinimas padeda sėkmingai spręsti tėvų ir pedagogų pažiūrų suderinamumo problemas, susidaro prielaidos išvengti konfliktų.</li> <li>• Žinodami vaiko ugdymosi kontekstą, tėvai gali atpažinti jų asmeninę gyvenimo prasmę ir ateities vizijas.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Abejose programose stengiamasi į ugdymo įstaigos veiklą vis labiau įtraukti tėvus.</li> <li>• Rekomendacijose Lietuvoje nėra nustatyta, kaip tiksliai bus adresuoti vaikų pasiekimai ir jų korekcija, Pre-K for all programa padėtų nustatyti ugdymo įstaigai pasiekimų adresavimo ar korekcijos galimybes.</li> </ul>	

Vaikų su specialiais ugdymo poreikiais integravimas į ugdymo procesą	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai su spec. poreikiais yra integruojami į ugdymo procesą naudojant individualizuotas, modifikuotas arba adaptuotas programas</li> <li>• Su vaikais užsiima spec. poreikių vaikų pedagogai ir psichologai bandydami integruoti spec. poreikių vaikus į visuomenę.</li> <li>• Pamokų/veiklų planuose apibrėžta, kokios pagalbos veikloje gali reikėti spec. poreikių mokiniui.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai su spec.poreikiais yra integruojami į ugdymo procesą naudojant individualizuotus ugdymo planus.</li> <li>• Su specialiųjų ugdymo poreikių vaikais dirba švietimo pagalbos specialistai bei psichologai (jeigu yra).</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rekomendacijose Lietuvoje trūksta informacijos, kokios pagalbos gali prireikti spec. poreikių mokiniui įvairių veiklų metu.</li> </ul>	

Ugdymo metodika rezultatams pasiekti	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokytojai naudoja įvairius mechanizmus, kad galėtų stebėti mokinių pasiekimus: vaikų pasiekimų tyrimai/testai pagrįsti autentiškais vertinimais.</li> <li>• Mokytojų kolektyvas aktyviai įtraukia vaikų idėjas į jų pačių mokymąsi ir mokymosi praktikas bei skatina vaikus būti atsakingiems už jų pačių pasiekimus.</li> <li>• Vaikų vertinimas vyksta naudojant visus duomenis : Požiūrį į mokymąsi Fizinį vystymąsi ir Sveikatą Socialinį ir Emocinį vystymąsi Komunikacinius gebėjimus, Kalbą ir Raštingumą Pasaulio suvokimą</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Siekiama pažinti kiekvieną ikimokyklinio amžiaus vaiką, atpažinti jo pasiekimus įvairiose ugdymosi srityse, nustatyti individualų ugdymosi tempą, išsiaiškinti ugdymosi poreikius.</li> <li>• Vaikų pasiekimai vertinami du kartus per metus.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Pre-K for all</i> programa skatina vaikus prisijungti prie švietimo programų kūrimo ir dalintis idėjomis bei pastebėjimais, pritaikius šią programą Lietuvos programoms vaikai būtų skatinami rinktis mokymosi metodus ir juos vertinti.</li> <li>• Rekomendacijose Lietuvoje trūksta informacijos, kaip teisingai pristatyti ir skatinti tikslinį tobulėjimą. <i>Pre-K for all</i> programos pritaikymas nustatytų konkrečius kriterijus, pagal kuriuos galėtų būti vertinami vaikų pasiekimai.</li> </ul>	

Vaikų idėjų įtraukimas į ugdymo proceso planavimą	
Pre-K for all	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai mokosi žaidimo metu komunikuodami su bendraamžiais ir dalindamiesi savo patirtimi.</li> <li>• Dalyvaudami projektinėje veikloje, kurioje mokytojas tik modeliuoja tam tikras elgesio normas, motyvuoja vaikus rasti problemų sprendimus savarankiškai, skatina vaikus mąstyti kritiškai, organizuoja klasės erdvę taip, kad tai skatintų vaikų smalsumą ir norą tyrinėti.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kad pasiektų numatytų vaikų grupės ir kiekvieno vaiko ugdymosi rezultatus, ikimokyklinio ugdymo auklėtojai kuria grupėje situacijas patirtiniam vaikų ugdymui, koordinuoja jų ugdymosi procesą.</li> <li>• Ikimokyklinio ugdymo auklėtojai pasiūlo vaikams įdomios veiklos, sukuria tyrinėjimo, iššūkių situacijas (pasiūlo vaikui atlikti tai, ko jis dar nėra išbandęs, jei reikia, pamoko, pataria, padeda, paskatina ieškoti išeities susidūrus su problema, paragina dar patobulinti tai, ką jis padarė), pakviečia kartu su kitais žaisti ikimokyklinio ugdymo auklėtojo organizuojamą judrų žaidimą, dalyvauti estafetėje.</li> </ul>
<p>Išvados:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rekomendacijose Lietuvoje akcentuojamos mokytojo pastangos pateikti vaikui įdomių veiklų, motyvuoti, raginti veikti, <i>Pre-K for all</i> skatina vaikus atsakingiau žiūrėti į mokymosi procesą, pačiam spręsti kaip veikti, o mokytojas stengiasi sudaryti palankias sąlygas vaikų tobulėjimui.</li> </ul>	



## UGDYMO ĮSTAIGŲ PROGRAMŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

Lyginamoji analizė atlikta remiantis „Prie-k for all“ programos informacija ir projekte dalyvaujančių ugdymo įstaigų programomis, bei pateiktais įrodymais (nuotraukos, darbų pavyzdžiai, aprašai).

Kriterijai	Pre-K for all	Projekte dalyvaujančios ugdymo įstaigos
Sveikatos saugojimo kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darželio aplinka ir kolektyvas sudaro palankias galimybes plėtoti kasdienio gyvenimo įgūdžius.</li> <li>Programoje numatytas saugaus elgesio įgūdžių lavinimas. Vaikai turi pamokėles apie saugaus elgesio taisykles gatvėje: užsiėmimus veda pareigūnai iš saugos departamento.</li> <li>Fizinio lavinimo metu, lavinami stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės, smulkiosios motorikos įgūdžiai bei rankų-akių koordinacija.</li> <li>Visos klasės turi 1-2 val. pertrauką, kurių metu vaikai turi galimybę išeiti į lauką ar leisti laiką sporto salėje arba žaidimų/sporto aikštelėse, kurios yra įrengtos pagal naujausius Europos standartus.</li> <li>Vaikai yra mokomi įvairių konfliktų sprendimo technikų.</li> <li>Mokytojai padeda vaikams lavinti tokius svarbius įgūdžius kaip savitarna, higienos taisyklių laikymasis, savikontrolė ir pan.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Visuose šešiuose darželiuose rengiamos teminės pamokėlės, kurių metu kviečiami personažai, kurie įtraukia vaikus į kasdinių įgūdžių mokymosi procesą. Kviečiami specialistai, kurie vaikams išaiškina higienos ir sveikos mitybos svarbą, paruošia su tuo susijusias veiklas. Viename iš šešių darželių propaguojama S. Kneipo filosofija.</li> <li>Rengiamos sporto šventės, į kurias įtraukiami ir tėvai bei vaikams aktualiais personažais persirengę specialistai. 2 kartus per dieną vaikai būna lauke tik geru oru. Viename iš darželių du kartus per savaitę vaikai turi galimybę fizinę veiklą užsiimti po 20-25 minutes. Sportinio inventoriaus pakanka, lauko inventorius pakankamai skurdus. Dviejuose darželiuose kiekvieną rytą vedama rytinė mankšta. Viename iš darželių siūlomi jogos užsiėmimai, organizuojamos ekskursijos ir žygiai. Skelbiamos akcijos ir dalyvavimas projektuose.</li> <li>Eksperimentai nėra populiarūs dėl jiems reikalingos medžiagų gausos, tad vyksta rečiau. Taikomi patirtinio ugdymo metodai. Vienas iš darželių naudoja programą „Zipio draugai“. Taip pat vienas iš darželių naudoja terapines pasakas, dalyvauja įvairiose akcijose.</li> </ul>
Socialinė kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kartu su mokytojais, „Ryto rato“ metu vaikai aptaria skirtingų elgesio normų svarbą ir poveikį kasdiniame vaikų gyvenime.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Vaikus moko naudodami filmus, siužetinius žaidimus, pasakojimus. Informacijai perteikti naudojama įvairi metodinė medžiaga. Diskutuojama apie jausmus. Vienas iš šešių darželių naudoja programą „Zipio draugai“. Du darželiai naudoja IKT technologijas.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Su vaikais dirba psichologas, kuris veda pamokėles pagal vieną iš besimokančiųjų profilio temų.</li> <li>• Savireguliacijai ir savikontrolei lavinti, skirtos trumpos pertraukėlės užsiėmimo metu.</li> <li>• Vaikai skatinami daryti kvėpavimo pratimus, trumpą mankštą arba atlikti užduotis grojant ramiai muzikai.</li> <li>• Užsiėmimų metu skaitoma daug knygų, kartu su vaikais mokytojai aptaria teigiamo ir neigiamo elgesio ypatumus. Vaikai vertina save pagal tam tikrą kriterijų skalę ir mokosi daryti išvadas/refleksijas.</li> <li>• Vaikai mokomi asmeninio ir tautinio tapatumo jausmo: priskirti save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalbėti apie save, žinoti savo teises, būti ir žaisti kartu su kitais.</li> <li>• Pedagogai užtikrina kad klasėje vyrautų palankus psichologinis klimatas, vaikai yra mokomi gerbti suaugusius ir vieni kitus.</li> <li>• Mokyklos programa remiasi mokymo metodika kuri vadinasi: „Reaktyvi reaguojanti klasė“ (Responsive Classroom). Joje daug dėmesio skiriama teigiamų santykių tarp mokytojo ir mokinio nustatymui, pagarbos bei abipusio pasitikėjimo ugdymui.</li> <li>• Pedagogai užtikrina, kad vaikai ugdytų gebėjimą užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais, gebėjimą mokytis, bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus, suprastų, kas yra gerai, kas blogai, suprastų kitų vaikų poreikius ir norus, mokėtų dalintis žaislais, užjausti ir padėti.</li> <li>• Vaikai ugdo komunikacinius gebėjimus žaidybinės veiklos metu. Mokytojai kuria žaidimui palankias sąlygas: aprūpina žaislais, skiria pakankamai vietos ir laiko, skatina vaikus taikiai įveikti nesutarimus.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokoma kantrybės, laimėti ir pralaimėti. Vaikai kartu kuria grupės taisykles. Viename iš darželių naudojamos emocinio intelekto „Zipis“ ir „Kimochis“ programos, kurių metu metu vaikai mokomi nusiramino būdų. Naudojami emocijų rodikliai (laikrodukai, veideliai, termometrai).</li> <li>• Vaikai parengia savęs pristatymą klasei (ką aš mėgstu, kas man patinka, kuo aš domiuosi.) Mokoma atsakomybės už save ir kitą.</li> <li>• „Ryto rato“ metu vaikai dalinasi idėjomis, ko tikisi išmokti ir kaip. Lankosi tėvėlių darbovietėse, mokosi mandagumo žodžių. Aplanko darželio darbuotojus. Vienas iš darželių lankosi senėlių globos namuose, taip diegiama pagarba senyvo amžiaus žmonėms. Viename iš darželių adaptaciniu laikotarpiu tėvams leidžiama kurį laiką su vaiku praleisti darželyje, kad vaikai pamatytų, jog gali pasitikėti mokytoju ir kitais darželyje dirbančiais suaugusiais.</li> <li>• Naudojama gerų darbų dėžutė. Rengiamos dienos, skirtos draugystei. Vyksta diskotekos, švenčiami gimtadieniai. Vienas darželis naudoja programą „Zipio draugai“ . Viename iš darželių vaikai skatinami dirbti komandose atliekant STEAM užduotis bei dalyvauja projektuose, kur vaikai galėtų susipažinti su kitų kultūrų vaikais.</li> </ul>
--	---	--


<p>Komunikavimo kompetencija</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sakytinė kalba yra vystoma kasdienės veiklos metu: „Ryto rato“ metu nuolat vyksta diskusijos, skaitomos ir aptarinėjamos knygos, vaikai skatinami dalintis savo įspūdžiais, patirtimi, užduoti ir atsakyti į klausimus.</li> <li>• Vaikai skatinami žaisti žaidimus, kurių metu vaikai aktyviai bendrauja: tai gali būti stalo žaidimai, vaidmeniniai žaidimai ir pan.</li> <li>• Vaikai lavina smulkiąją motoriką surinkdami žodžius iš pavienių raidelių ir vėliau užrašydami paprastus žodžius/sakinius savo rašymo žurnaluose.</li> <li>• Taip pat vaikai naudoja technologijas, įvairias aplikacijas, kurios leidžia vaikams mokytis rašyti naudojant planšetės ar kitas priemones: tokias kaip interaktyvi lenta ir t.t.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai „Ryto rato“ metu kasdien diskutuoja, kiekvienas pasisako tam tikru klausimu. Klausomasi įvairios stiliškos tekstų, aptariama teksto eiga siužetas. Vaikai klausosi įvairių patarlių, vaizdingų posakių, aiškinasi jų reikšmę.</li> <li>• Rašyti mokosi tik priešmokyklinėse grupėse, tačiau darželio aplinkoje jas mato jau nuo lopšelio. Vienas iš darželių pateikė tik įrodymus, kad vaikai bando dėlioti raideles iš skirtingų priemonių, jas rašo, tačiau konkrečios programos neturi. Atliekamos užduotėlės, kuriose reikia nubrėžti, apibrėžti ir t.t.</li> </ul>
<p>Pažinimo kompetencija</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Į aplinkos pažinimą integruoti socialiniai ir gamtos mokslai.</li> <li>• Daug dėmesio yra skiriama vaikų susidomėjimo ugdymui, tyrinėjimui bei savarankiškumo įgūdžių ugdymui.</li> <li>• Matematikos užsiėmimo metu vaikai mokosi atpažinti skaičius ir simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį.</li> <li>• Vaikai ugdo gebėjimą suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus.</li> <li>• Programa skatina vaikus būti atsakingiems už savo mokymąsi, vaikams yra siūlomos veiklos, kurias jie gali pasirinkti pagal savo interesus.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Visuose šešiuose darželiuose vaikai žaidžia imituodami skirtingas profesijas. Vykdomos išvykos ir ekskursijos. Vienas iš šešių darželių turi šiltnamį ir laboratoriją, kurioje vykdo bandymus, tyrimus.</li> <li>• „Ryto rato“ metu skaičiuojami vaikai, vaikai rūšiuoja žaislinius pinigus. Skaičiuoja daiktus, mokosi skaičiavimo sąvokas. Vienas iš darželių dalyvauja Etwinning ir STEAM projektuose. Taip pat vienas darželis naudoja <i>Numicon</i> plokšteles.</li> <li>• Žaidybinis mokymasis. Vaikai sprendžia sudarytas problemines situacijas, teikia savo pasiūlymus. Skatinama vaikų iniciatyva padėti vieni kitiems, taip kartu lavinasi bendradarbiavimo įgūdžiai.</li> <li>• Bandymais stengiamasi lavinti vaikų pojūčius: regą, lytėjimą, klausą ir ugdyti smalsumą, pažinimą. Teminės pamokėlės, kurių metu vaikai skatinami diskutuoti, pastebėti tam tikrus reiškinius, pokyčius ir juos aptarti. Vaikams sudarytos sąlygos tyrinėjimus atlikti lauke. Viena iš darželių nurodyta, kad dėl šių veiklų pasitaiko skundų iš tėvų, dėl suteptų dabužių, sunku tėvus įtikinti, kokia šio proceso nauda.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai mokomi ištvermės ir atkaklumo sportinių veiklų ir pertraukėlių tarp užsiėmimų metu.</li> <li>• Vaikai yra skatinami pasirinkti norimą veiklą, mokomąją medžiagą, mokymosi būdą: individualiai, su partneriu arba grupėje, arba dalyvavimą projektinėje veikloje.</li> <li>• Mokytojai skatina vaikus kelti problemas, klausimus ir tyrinėjimo tikslus, numatyti laukiamus tyrinėjimo rezultatus; juos aptarti ir padaryti išvadas.</li> </ul>	
Meninė kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai turi dvi savaitines muzikos ir dailės pamokas, turi galimybę lankyti chorą, dalyvauti miuziklo pasirodimuose, kurie apjungia muziką, šokį, dailę ir vaidybą.</li> <li>• Muzika, šokiai ir vaidyba taip pat yra kasdienės veiklos dalis: vaikai skatinami įvairių veiklų metu kuo daugiau dainuoti, judėti ir improvizuoti. Programa numato papildomas galimybes užsiimti menine raiška po pamokų: vaikai turi didelį būrelių, susijusių su menais pasirinkimą.</li> <li>• Mokytojai kartu su vaikais dalyvauja diskusijose dėl grožio svarbos mūsų gyvenime.</li> <li>• Vaikai yra supažindinami su meno kūriniais, kartu su mokytojais lanko dailės muziejus ir galerijas, įvairias lankytines vietas, skaito ir aptaria grožinę literatūrą, meno pamokose tyrinėja įvairias dailės technikas.</li> <li>• Vaikai dalyvauja įvairiuose meno projektuose, Naujųjų metų vaidinimuose, proginiuose koncertuose.</li> <li>• Vaikams sudaromos galimybės žaisti vaidmeninius žaidimus, tyrinėti ir išbandyti įvairius muzikos instrumentus, grožėtis ir nagrinėti meno kūrinius.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Viena iš šešių darželių 2 kartus per savaitę (po 25min.) vyksta muzikos pamokėlės su muzikos mokytoja, salėje. Taip pat vienas darželis organizuoja meno dienas, kurių metu vaikai gali pasirinkti ką nori sukurti, patys rinktis priemones ir techniką. Vaikams suteikiamos galimybės piešti skirtingomis priemonėmis ant neįprastų paviršių (stiklo, audinio).</li> <li>• Vaikų piešiniai ir kiti kūriniai eksponuojami darželio erdvėje. Augalų stebėjimas, jų auginimas, perpiešimas, perteikiamas įvairiomis technikomis. Vaikai supažindinami su skirtingomis meninės raiškos priemonėmis.</li> <li>• Vienas iš darželių teigė, kad vaikų kūryba kartais gali būti ribojama privaloma veikla, pedagogo vidiniais rėmais. Taip pat vienas darželis naudoja STEAM veiklas kūrybiškumui lavinti. Vaikai piešia abstrakčius reiškinius (vėją, muziką, triukšmą), kuria dainėles ir jas dainuoja.</li> <li>• Grupėse yra knygelės, enciklopedijos, kompiuteris, kuriuose vaikai gali ieškoti informacijos, tačiau savarankiškas mokymasis nėra lengvai formuojamas įgūdis, nes vaikai tikisi konkrečios mokytojo pagalbos. Vienas iš darželių nepateikė jokių konkrečių pavyzdžių, kaip skatina savarankišką mokymąsi. Taip pat vienas darželis suteikia vaikams galimybę naudotis robotu, interaktyvia lenta, literatūra, skatinančia veikti.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikams sudaromos sąlygos mokytis per savo patyrimą. Mokytojas tik modeliuoja norimą elgesį, įgūdį, veiklą ir suteikia vaikams galimybę išbandyti viską patiems.</li> <li>• Vaikai mokosi iš savo pasiekimų ir klaidų, jie analizuoja savo stiprias ir silpnas puses ir vertina save remdamiesi tam tikrais kriterijais. Mokytojai atlieka tik tarpininko arba pagalbininko vaidmenį.</li> </ul>	
Tėvų įsitraukimas į ugdymą	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokytojai įtraukia tėvus į klasės veiklą, komunikuoja su tėvais tam, kad galėtų surinkti kuo daugiau informacijos apie vaiką, aptarinėja skirtingus kultūrinius, kalbos aspektus.</li> <li>• Programoje numatyta kaip tiksliai bus adresuoti akademiniai, emociniai ir socialiniai pasiekimai ar jų korekcija.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Visuose šešiuose darželiuose tėveliai dalyvauja šventėse, susirinkimuose, vakaronėse, sporto šventėse. Vienas darželis renkasi individualius pokalbius su tėvais, turi įrengtą tėvų lentą, kurioje nuolat pateikiama informacija apie vaikus ir jų mokymą. Taip pat viename iš darželių tėvų įsitraukimas į ugdymą nėra detalai, konkrečiai apibūdintas. Dviejų darželių tėvai įspūdiškai, veiklomis, pasiekimais ir klausimais dalinasi uždaroje Facebook grupėse.</li> </ul>
Vaikų su specialiais ugdymo poreikiais integravimas į ugdymo procesą	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai su spec. poreikiais yra integruojami į ugdymo procesą naudojant individualizuotas, modifikuotas arba adaptuotas programas</li> <li>• Su vaikais užsiima spec. poreikių vaikų pedagogai ir psichologai bandydami integruoti spec. poreikių vaikus į visuomenę.</li> <li>• Pamokų/veiklų planuose apibrėžta, kokios pagalbos veikloje gali reikėti spec. poreikių mokiniui.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Daugelyje darželių vaikų su spec. poreikiais užduotys individualizuojamos. Viename iš darželių veikia Vaiko gerovės komisija, kuri užtikrina tinkamą mokymą, pagalbą ir rūpinimąsi vaiku. Dviejuose darželiuose vaikų su spec. poreikiais integravimas nenumatytas. Taip pat viename iš darželių dirba mokytojo pagalbininkas, padedantis vaikui dalyvauti ugdyme.</li> </ul>
Ugdymo metodika rezultatams pasiekti	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokytojai naudoja įvairius mechanizmus, kad galėtų stebėti mokinių pasiekimus: vaikų pasiekimų tyrimai/testai pagrįsti autentiškais vertinimais.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai mokosi žaisdami, patirdami. Ugdymas grindžiamas auklėjimu, mokymu, lavinimu. Vienas iš darželių siūlo vaikams mokytis naudojantis moderniomis priemonėmis: robotuku, interaktyvia lenta, šviesos stalais, kompiuteriu, interaktyviomis grindimis. Taip pat viename iš darželių tokia metodika nenumatyta. Vienas darželis</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mokytojų kolektyvas aktyviai įtraukia vaikų idėjas į jų pačių mokymąsi ir mokymosi praktikas bei skatina vaikus būti atsakingiems už jų pačių pasiekimus.</li> <li>• Vaikų vertinimas vyksta naudojant visus duomenis : Požiūrį į mokymąsi Fizinį vystymąsi ir Sveikatą Socialinį ir Emocinį vystymąsi Komunikacinius gebėjimus, Kalbą ir Raštingumą Pasaulio suvokimą</li> </ul>	naudoja STEAM metodikas ir patyriminę pedagogiką. Kitas darželis taiko IKT metodikas ir naudojami multimedijomis.
Vaikų idėjų įtraukimas į ugdymo proceso planavimą	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vaikai mokosi žaidimo metu komunikuodami su bendraamžiais ir dalindamiesi savo patirtimi.</li> <li>• Dalyvaudami projektinėje veikloje, kurioje mokytojas tik modeliuoja tam tikras elgesio normas, motyvuoja vaikus rasti problemų sprendimus savarankiškai, skatina vaikus mąstyti kritiškai, organizuoja klasės erdvę taip, kad tai skatintų vaikų smalsumą ir norą tyrinėti.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Du iš šešių darželių turi savaitinio planavimo skiltį „Vaikų idėjos ir sumanyta veikla“. Du iš šešių darželių nėra numatę vaikų idėjų įtraukimo į programą. Likę du darželiai atsižvelgia į vaikų nuomonę, tačiau nėra konkrečiai paaiškinę, kaip vaikų idėjos būna įtrauktos į programą.</li> </ul>
Įstaigoje dirbančių specialistų (logopedas, soc. pedagogas, spec. pedagogas, psichologas, mokytojo padėjėjas, sveikatos priežiūros specialistas, muzikos pedagogas, kūno kultūros mokytojas) įtraukimas į ugdymo procesą.		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dviejuos iš šešių darželių dirba meninio ugdymo/muzikos pedagogas, kūno kultūros mokytoja, logopedas ir sveikatos priežiūros specialistė, psichologas, viename darželyje dirba kineziterapeutas. Viename iš šešių darželių specialistų įtraukimas į ugdymo procesą nenumatytas. Dar vienas darželis nepateikė konkrečių situacijų ir kaip specialistai yra įtraukiami į ugdymą.</li> </ul>





Mokymų  
medžiaga  
metodikai  
„Darželis  
visiems“

---

# Mokymų planas

---

Programoje yra pateikta 10 skyrių. Grupės mokytojai gaus ne tik teorinius bet ir praktinius patarimus, kaip organizuoti mokymą(si) vaikų grupėje dirbant su šia metodika.

1	Sveiki atvykę į darželį
2	Penki pojūčiai
3	Viskas apie mus
4	Kur gyvename
5	Transportas
6	Šviesa
7	Vanduo
8	Augalai
9	Vaikai
10	Pokyčiai



# Pre-k, ikimokyklinio ugdymo pradžia

---

Kaip ši programa prasidėjo ir kas yra tarpdisciplininis mokymasis. Kaip tarpdisciplininis mokymo modelis padeda auklėtojai grupėje.



## TURINYS

Metodinės rekomendacijos .....	2
Skyriaus struktūra .....	2
Skyriuose naudojami terminai: .....	2
Savaitės ir veiklos/pamokos plano pavyzdžiai .....	3
Ugdymo(si) aplinkos.....	3
Priemonės .....	4
Kaip organizuoti mokymą pre-k for all klasėje.....	4
Pagrindinė ir rekomenduojama literatūra .....	5
Kaip naudoti tekstus.....	5
Teksto nagrinėjimas ir suvokimas .....	5
Darbas su maža vaikų grupe .....	6
Darbas su didele vaikų grupe .....	6
Ryšys su vaikų tėvais .....	7
Rekomenduojamų įrankių sąrašas .....	9
Literatūros sąrašas .....	17
Savaitinis pamokų planavimo šablonas .....	21
Vienetinės pamokos planavimo šablonas.....	23
Lyginamoji analizė.....	25
Ugdymo įstaigų programų lyginamoji analizė.....	36

# Apie metodines rekomendacijas

---

# Kaip naviguoti temose

---

Programos pagrindinių principų ir išdėstymo nagrinėjimas, kaip naviguoti kiekviename skyriuje ir rasti tai kas reikalinga planuojamai pamokai.

- 1 Skyriaus santrauka
- 2 Skyriaus struktūra
- 3 Idėjos ugdymo(si) aplinkoms
- 4 Savaitės plano pavyzdys
- 5 Ikmokyklinukų darbų pavyzdžiai
- 6 Mokymosi patirtis: pamokų planai

# Sveiki atvykę į darželį

Esminiai skyriaus klausimai: Ko išmoksiu darželyje? Kuo aš prisidedu prie savo klasės bendruomenės? Kas yra žmonės mano klasės bendruomenėje?

# Penki pojūčiai

Esminiai skyriaus klausimai: Kaip aš naudoju penkis  
pojūčius?

# Viskas apie mus

Esminiai skyriaus klausimai: Kas mane padaro unikaliu ir svarbiu? Kokius turiu jausmus ir kodėl? Kas padaro mano klasę svarbia ir unikalia? Kas padaro mano šeimą svarbia ir unikalia?

# Kur gyvename

Esminiai skyriaus klausimai: Kur gyvenu aš ir kur gyvena mano šeimos nariai? Kur gyvena žmonės ir gyvūnai? Kokiose namuose žmonės gyvena mano mieste? Kaip žmonės ir gyvūnai susikuria namus?

# Transportas

Esminiai skyriaus klausimai: Kokį transportą aš naudoju ir kodėl? Kuo skiriasi ir kuo panašūs skirtingi transporto būdai? Kas vairuoja transporto priemones mano aplinkoje? Kaip likti saugiems naudojantis transportu?



# Šviesa

Esminiai skyriaus klausimai: Kokios šviesos yra aplinkui mus? Kas yra tamsa? Kaip šviesa mums padeda? Kas yra šešėliai?

# Vanduo

Esminiai skyriaus klausimai: Kur galime rasti vandens? Kas atsitinka vandeniui kai jis pakeičia temperatūrą? Kas nutinka kai dedame daiktus į vandenį? Kaip vanduo mums padeda?

# Augalija

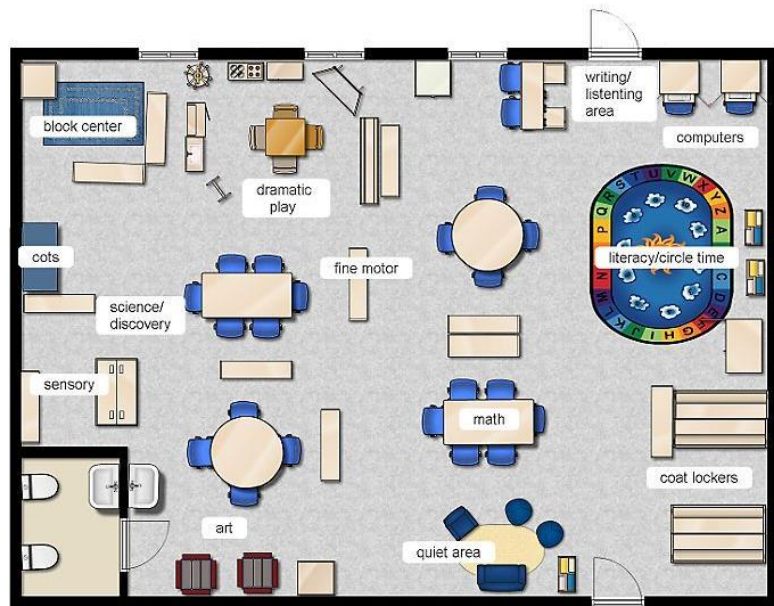
Esminiai skyriaus klausimai: Kas yra augalai? Ko reikia augalamis ir kur tai randame? Kokios yra augalų rūšys? Kodėl augalai yra svarbūs?

# Vaikai

Esminiai skyriaus klausimai: Ko reikia žmogaus kūdykiui?  
Ko galima išmokti apie gyvūnų vaikus? Kaip vaikai keičiasi?

# Pokyčiai

Esminiai skyriaus klausimai: Kas keičiasi aplinkui mane?  
Kaip objektai gali keistis? Kokie pokyčiai vyksta gamtoje? Kaip aš augsiu ir keisiuosi toliau?



# Grupės aplinkos planavimas

Rekomenduojama grupėje įrengti bendrą skaitymo erdvę, kurioje mokytojas galės skaityti vaikams knygeles ir dirbti didelėje grupėje.





**MATH CENTER**



**WRITING CENTER**



# Ugdymo(si) aplinkos

Grupėje vaikams kuriamos aplinkos, kuriose jie gali rasti veiklingą informaciją ir įrankius.

Nuotraukose:

Mokslo aplinka;

Matematikos aplinka;

Rašymo aplinka.

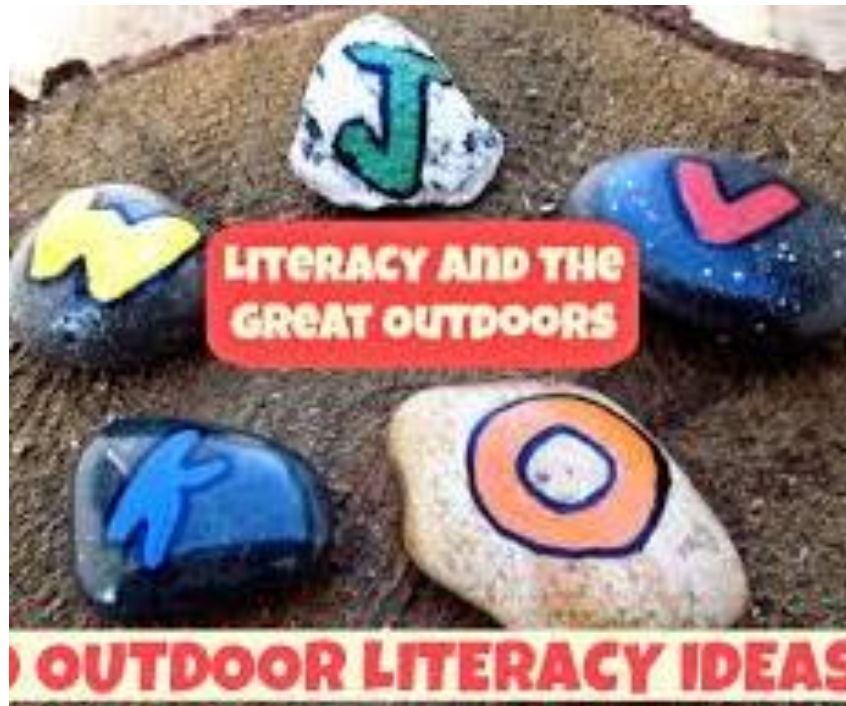


# Lauko erdvių naudojimas

Lauke su vaikais galimas ne tik žaisti bet ir mokytis.



- A Red Leaf 
- A Yellow Leaf 
- An Orange Leaf 
- A Green Leaf 
- An Acorn 
- A Pinecone 
- A Twig 
- A Flower 
- A Blade of Grass 
- A Stone 
- A Winged Seed 
- A Piece of Bark 





# Veiklos lauke

Lauko priemonių praktinis panaudojimas

Informacijos radimas

Pasiruošimas pamokai/veiklai lauke

Galimų pamokų/veiklų pavyzdžiai

# Veiklos planavimo dirbtuvės

---

NAUDODAMI PAVYZDŽIUS ESANČIUS METODIKOJE KURIAMAS  
SAVAITINIS IR VIENETINIS PAMOKŲ/VEIKLŲ PLANAS.

# Savaitinis planavimo šablonas

---

Prieš pildant apgalvokite:

SKYRIAUS PAVADINIMAS:

SAVAITĖ:

Esminis skyriusu klausimas:

Pagrindinis skyriaus  
klausimas:

Pagrindinis žodynas:

	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadieni	Penktadienis
Pasisveikinimas					
Didelėje grupėje					
Rekomenduojama literatūra					
Mažose grupėse Per savaitę mažose grupėse atlikite bent dvi iš trijų veiklų.					
Lauke					
Pietūs					
Aplinkos					
Vaikų, turinčių specialių poreikių, diferencijuoto ugdymo ir integravimo galimybės					
Vaikų, namuose kalbančių kita nei lietuvių kalba, diferencijuoto ugdymo galimybės.					

Skiriaus tema	Pagrindinis skyriaus klausimas
Tikslas	
Pagrindinis pasiekimas	Sąsajos su vaikų ugdymosi pasiekimų, bei pažangos stebėjimu
Kitas pasiekimas	
Ugdymo priemonės	Žodynas:
Eiga Sudominimas: Pradžią:  Vidury:  Pabaiga:	
Ivertinimas	
Diferencijavimas Vaikai kuriems reikia papildomos pagalbos:  Vaikai, kurie yra pasirengę naujiems iššūkiams:	
Vaikai, turintys specialių poreikių	
Vaikai, kurie namuose kalba kita nei lietuvių kalba	
Patarimai auklėtojui	
Klausimai auklėtojui	

# Vienetinės pamokos planavimo šablonas